

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

61/2²⁰²⁴

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 61

2. Cilt

2024

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729

2024 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararlarının
özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma
“karar numarasına” göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu

Engin YILDIRIM (Başkan)
Yılmaz ÇINAR (Üye)
Ömer GEDİK (Üye)

Kitabı Yayına Hazırlayan

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı
Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya/Ankara
Telefon : (312) 463 73 00
Faks : (312) 463 74 00
e-posta : bilgi@anayasa.gov.tr
Twitter : @AYMBASKANLIGI
Web : www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı

EPAMAT
Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.
Telefon : (0312) 394 48 63
Faks : (0312) 394 48 65
Web : www.epamat.com.tr

Baskı Tarihi:

Mayıs, 2025

Dizinler

I- Alfabetik İndeks.....	2221
II- Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini.....	2235
III- Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler	2251
IV- Anayasa Maddeleri Dizini.....	2253

Esas Sayısı : 2021/125

Karar Sayısı : 2023/213

Karar Tarihi : 7/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 135 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin bazı maddelerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

İptali talep edilen 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK);

A. 2. maddesi şöyledir:

“MADDE 2- 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.”

B. 49. maddesinin;

1. (b) bendiyle 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu'nun 4. maddesinin:

a. *“ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına”* ibaresinin madde metninden çıkarıldığı (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Teşkilat

MADDE 4- (1) Bu Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde gösterilen İdari Teşkilat, doğrudan TBMM Başkanına ve Genel Sekretere bağlı birimler ile Yasama ve

Denetim Hizmetlerinden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına, İdari, Mali ve Teknik Hizmetlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına, Bilgi ve Bilişim Hizmetlerinden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerden meydana gelir."

b. Yürürlükten kaldırılan (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"(7) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına aşağıdaki hizmet birimleri bağlıdır:

a) Müzecilik ve Tanıtım Başkanlığı

b) Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığı

c) İdari ve Mali İşler Başkanlığı"

2. (d) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 15. maddesinin yürürlükten kaldırılan (ğ) bendi şöyledir:

"Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı

MADDE 15- (1) Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığının görevleri şunlardır:

ğ) Kurtuluş Savaşı Müzesinde (Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası) tüm müzecilik hizmetlerini yerine getirmek, Müzenin ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak veya yaptırmak ve bu amaçla faaliyetlerde bulunmak, ilgili kuruluşlarla kültürel alanlarda iş birliği yapmak, Müzenin onarım, restorasyon, teşhir ve müzecilikle ilgili diğer teknik hizmetlerini, gerektiğinde Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı başkanlıklarla birlikte yürütmek."

3. (e) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılan 17., 18., ve 19. maddeleri şöyledir:

"Müzecilik ve Tanıtım Başkanlığı

MADDE 17 – (1) Müzecilik ve Tanıtım Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Saray, müze, köşk ve kasırların yerli ve yabancı ziyaretçilere açık tutulması konusunda tüm tedbirleri almak ve tüm müzecilik hizmetlerini yerine getirmek.

b) Saray, müze, köşk ve kasırların koruma, güvenlik ve temizlik hizmetlerini yürütmek.

c) Saray, müze, köşk ve kasırların onarım ve restorasyonu gereken mekân ve eserlerini tespit ederek onarım ve restorasyon hizmetlerinin gerçekleştirilmesini ilgili birimden talep etmek.

ç) Saray, müze, köşk ve kasırların ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak, yaptırmak ve bu amaçla faaliyetlerde bulunmak, tanıtıma ilişkin gerekli yayın, doküman ve malzemeyi hazırlamak, hazırlatmak, temin etmek ve dağıtmak, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri ile kültürel alanlarda iş birliği yapmak.

d) Tarihî arşiv ve kütüphaneleri düzenlemek ve hizmete sunmak.

e) Tarihî mekânları kültürel ve sanatsal etkinliklere tahsis etmek ve gerektiğinde etkinliklerin organizasyonunu yapmak.

f) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki tarihî objelerin kayıtlarını tutmak ve zimmet sorumlularına ait devir-teslim işlemlerini ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek, tarihî mekân ve objeler hakkında araştırma yaparak mekânların tefrişini sağlamak, objelerin sergilenmesi ile ilgili işlemleri yürütmek ve objelerin bakım, onarım ve restorasyonlarına, ilgili birimlerle eş güdümlü içinde katkıda bulunmak.

g) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki tüm taşınmazların kayıtlarını tutmak, iş ve işlemlerini ilgili mevzuat çerçevesinde yerine getirmek.

ğ) Verilecek benzeri görevleri yapmak.

“Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığı

MADDE 18 – (1) Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin envanterindeki tarihî mekân ve objelerin yaşatılmasına yönelik tüm teknik faaliyetleri yürütmek.

b) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki tüm tarihî mekânların bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almak ve uygulamak; restorasyon, rölöve ve yeniden tasarım projelerini hazırlamak ve yürütmek; bu doğrultuda araştırma, inceleme, tespit, değerlendirme ve planlamaya yönelik hizmetleri yapmak veya yaptırmak.

c) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bahçelerini düzenlemek ve bahçelerin bakım, temizlik ve peyzajlarıyla ilgili tüm iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak.

ç) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin hizmetlerini yürütmek üzere ihtiyaç duyulan yeni binaların yapımı ile mevcut yapıların bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak.

d) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bilişim, haberleşme, bilgi işlem ve bilgi güvenliği ile ilgili her türlü iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak.

e) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin tüm yapı ve mekânlarının aydınlatma ve ısıtma işleri ile diğer tesisatın kurulum, bakım ve onarım işlerini yapmak veya yaptırmak.

f) Verilecek benzeri görevleri yapmak.”

“İdari ve Mali İşler Başkanlığı

MADDE 19 – (1) İdari ve Mali İşler Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin kiralama, yapım ve satın alma işleri ile bu birimlerin taşınır mal, malzeme ve demirbaşlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

b) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki personelle ilgili gerekli işlemleri ve bu birimlerin muhasebe işlemlerini, TBMM Başkanlığınca belirlenen çerçevede yürütmek.

c) Genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yerine getirmek.

ç) İnsan Kaynakları Başkanlığı ile eş güdüm içinde eğitim planını hazırlamak, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak.

d) Sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yerine getirmek.

e) Bütçeye ilişkin iş ve işlemleri yapmak.

f) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki tarihî fabrikaların korunması, yaşatılması, bakım ve işletilmesine yönelik faaliyetleri yürütmek.

g) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin taşıma, ulaşım ve benzeri hizmetlerini yerine getirmek.

ğ) Saray, müze, köşk ve kasırlar ile TBMM'nin ihtiyacı olan perdelik, döşemelik kumaş, halı ile çini ve porselen üretimine ilişkin faaliyetleri yürütmek.

h) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin bünyesindeki tüm sosyal tesis, kafeterya ve satış reyonlarının sevk ve idaresini yapmak, tabldot hizmetlerini ve lojman tahsis işlemlerini yerine getirmek.

ı) Geleneksel el sanatlarının sürdürülmesine yönelik faaliyette bulunmak.

i) Verilecek benzeri görevleri yapmak."

4. (ğ) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 29. maddesinin;

a. Yürürlükten kaldırılan (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"(4) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ve bu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı başkanlıkların Başkanlığına atanabilmek için en az on iki yıl kamu ve/veya özel sektörde çalışmış olmak, Başkan Yardımcılığına atanabilmek için askerlikte geçen süreler dâhil en az on yıl kamu ve/veya özel sektörde çalışmış olmak zorunludur.

Bu fıkırada belirtilen süreler hesaplanırken altı yılı aşmamak kaydıyla yüksek lisans ve doktorada geçen sürelerin tamamı dikkate alınır. Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı, Müzecilik ve Tanıtım Başkanlığı ile Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığına Başkan olarak atanabilmek için müzecilik, restorasyon ve tarih gibi alanlarda çalışmış veya bu alanlarda tecrübe sahibi olmak koşulu aranır.”

b. (6) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılan (d) bendi şöyledir:

“d) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı başkanlıkların başkan ve başkan yardımcıları”

c. (6) numaralı fıkrasının “ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter yardımcıları” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı (b) bendi şöyledir:

“(6) İdari Teşkilatın kadrolarına aşağıda sayılanlar ile TBMM Başkanlığı tarafından açılan sınavlar sonucuna göre yapılacak atamalar dışında açıktan veya naklen atama yapılamaz:

...

b) İdari, Mali ve Teknik Hizmetlerden, Bilgi ve Bilişim Hizmetlerinden ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter yardımcıları”

ç. (7) ve (8) numaralı fıkralarının yürürlükten kaldırılan üçüncü cümleleri şöyledir:

“(7) Altıncı fıkırada sayılanlar hariç olmak üzere memuriyete ilk defa İdari Teşkilat kadrolarında başlayacak olanlar, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan sınavda başarılı olanlar arasından sınavla seçilir. Bu şekilde atanacaklarda aranacak özel şartlar ve sınavlar ile atamaya ilişkin usul ve esaslar Başkanlık Divanınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerde bakım, onarım ve restorasyon işlerinde zanaatkâr olarak çalıştırılacaklarda ilgili kurumlar tarafından verilen çıraklık, kalfalık ve ustalık belgeleri aranır, ayrıca sınav şartı aranmaz.”

“(8) İdari Teşkilatta, toplam kadro sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) (... fıkrasına göre sınavla alınmak suretiyle sözleşmeli ...) personel çalıştırılabilir. Bu şekilde

çalıştırılacaklarda aranacak nitelikler, yapılacak sınavın şekli ve konuları ile bunların çalışma usul ve esasları Başkanlık Divanınca belirlenir. Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerde bu fıkra belirtilen sınırlamaya tabi olmaksızın 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (C) fıkrasına göre restorasyon işlerinde en fazla 400 personel çalıştırılabilir.”

d. “bildirilmek üzere Başbakanlığa” ibaresinin metinden çıkarıldığı (9) numaralı fıkrası şöyledir:

“(9) İdari Teşkilat kadrolarındaki herhangi bir personelin (bu Kanunun 31 ve 32 nci maddesi kapsamında bulunan personel hariç) diğer kamu kurum ve kuruluşlarına atanmasına ihtiyaç duyulması ve Başkanlık Divanınca bu konuda karar alınması hâlinde; atamaya ilişkin talep TBMM Başkanlığınca, Devlet Personel Başkanlığına bildirilmek üzere Başbakanlığa gönderilir. Devlet Personel Başkanlığı personelin atanacağı kurum ve kuruluş ile kadro görevini tespit eder. İlgili kurum ve kuruluşlar atama işlemlerini genel hükümlere göre yaparlar. Ancak bu personelin ataması Ankara’daki kamu kurum ve kuruluşlarından veya talep etmeleri hâlinde talep ettikleri ildeki kamu kurum ve kuruluşlarından birine yapılır.”

5. (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un yürürlükten kaldırılan 35. ve 36. maddeleri şöyledir:

“MADDE 35- (1) TBMM’ye bağlı saray, köşk, kasır, müze ve fabrikalardan sağlanan her türlü gelir ile bunların bakım ve onarımı için yapılan şartlı bağışlar ve yardımlar TBMM adına bir kamu bankasında açılacak hesaba yatırılır. Bu hesapta toplanan tutarlar nemalandırılabilir. Hesapta toplanan tutardan doğrudan hiçbir harcama yapılamaz. Hesapta biriken tutardan gerekli görülen miktar Strateji Geliştirme Başkanlığı hesabına aktarılır ve bütçeye özel gelir kaydedilir. Özel gelir kaydedilen bu tutar TBMM’ye bağlı saray, köşk, kasır, müze ve fabrikaların bakım, onarım, muhafaza ve işletilmesinde kullanılmak üzere TBMM bütçesinin mevcut ya da yeni açılacak tertiplerine özel ödenek kaydedilir. Kaydedilen özel ödeneklerden kullanılmayan kısımlar ertesi yıla devren gelir ve özel ödenek kaydedilir. Gelirleri özel ödenek kaydedilen işletmeler kurumlar vergisinden muaftır.”

“MADDE 36- (1) TBMM Başkanlığının sorumluluğundaki tarihî bina ve objelerin onarımları ve restorasyonları ile çevre düzenlemesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile münhasıran özel ihtisas gerektiren konularda TBMM Başkanınca mütalaa ve hukuki hizmet satın alma işleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın Başkanlık Divanınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.”

6. (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un geçici 12. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen geçici 13. maddesi şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 13- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/49 md.)

(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı birimlere tahsis edilen her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme, borç ve alacaklar, hak ve yükümlülükler, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve dokümanları; bunların bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre bünyesinde düzenlendiği kamu kurum ve kuruluşuna ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın devredilmiş sayılır. Mülkiyeti Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan tahsis edilmiş olanlar ile fiilen kullanılanlar, hiçbir işleme gerek kalmaksızın tahsis amacına uygun olarak kullanılmak üzere Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre nezdinde düzenlendiği kamu kurum ve kuruluşuna tahsis edilmiş sayılır.

(2) Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ile buna bağlı birimlerde Başkan unvanlı kadrolarda bulunanların görevleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer. Bunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatında durumlarına uygun kadrolara bir ay içinde atanırlar.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı birimlerdeki kadro veya pozisyonlarda görev yapan personel, Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatının diğer birimlerinde durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara bir ay içinde atanırlar.

(4) *Bu madde uyarınca atanan personelin yeni kadrolarına atandıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları sözleşme ücreti, ücret, tazminat, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutarı), her türlü zam ve tazminatları ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı olarak yapılan ödemeler, avukatlık vekalet ücreti, fazla çalışma ücreti, tayin bedeli ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); atandıkları yeni kadrolara ilişkin olarak yapılan ücret, tazminat, aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla kendi istekleriyle başka kurumlara atanana fark tazminatı ödenmesine son verilir.*

(5) *Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlarda ortaya çıkabilecek tereddütleri giderme ve sorunları çözme yetkisi, Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı birimlerin ve/veya bunların görevlerinin ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre bünyesinde yeniden düzenlendiği ilgili kurumun üst yöneticisine aittir."*

C. 51. maddesinin;

1. (a) bendiyle 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 10. maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilen birinci cümlesi şöyledir:

"(Değişik birinci cümle: 2/7/2018 – KHK-703/51 md.) Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, kendileri tarafından yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır."

2. (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 7. ve ek 8. maddeleri şöyledir:

“Ek Madde 7- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/51 md.)

Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerden sağlanan her türlü gelir ile bunların bakım ve onarımı için yapılan şartlı bağışlar ve yardımlar Cumhurbaşkanlığı adına bir kamu bankasında açılacak hesaba yatırılır. Bu hesapta toplanan tutarlar nemalandırılabilir. Hesapta toplanan tutardan doğrudan hiçbir harcama yapılamaz. Hesapta biriken tutardan gerekli görülen miktar bütçeye özel gelir kaydedilir. Özel gelir kaydedilen bu tutar Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerin bakım, onarım, muhafaza ve işletilmesinde kullanılmak üzere Cumhurbaşkanlığı bütçesinin mevcut ya da yeni açılacak tertiplerine özel ödenek kaydedilir. Kaydedilen özel ödeneklerden kullanılmayan kısımlar ertesi yıla devren gelir ve özel ödenek kaydedilir. Gelirleri özel ödenek kaydedilen işletmeler kurumlar vergisinden muaftır.

Ek Madde 8- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/51 md.)

Cumhurbaşkanlığının sorumluluğundaki tarihî bina ve objelerin onarımları ve restorasyonları ile çevre düzenlemesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile münhasıran özel ihtisas gerektiren konularda Cumhurbaşkanlığınca mütalaa ve hukuki hizmet satın alma işleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.”

Ç. 61. maddesinin;

1. (b) bendiyle 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’un “Kimsesiz cesetler” şeklinde başlığı değiştirilen 17. maddesinin yürürlükten kaldırılan birinci fıkrası şöyledir:

“Kimsesiz cesetler

Madde 17 – (Değişik: 19/2/2003-4810/16 md.)

“Morg İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hâkimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen cesetler ve ceset kısımları ile canlılara ait doku ve biyolojik materyal üzerinde her türlü incelemeleri yapar ve sonucunu bir rapor ile tespit eder.”

2. (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesi şöyledir:

"Adalet Bakanlığı hesabına burslu öğrenci okutma ve yurt dışında eğitim:

Madde 32– (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/61 md.)

Adalet Bakanlığı hesabına Adli Tıp Kurumuna adli tabip ve uzman yetiştirmek üzere, yurt içinde ve yurt dışında burs verilerek suretiyle yükseköğrenim yaptırılanlar Adli Tıp Kurumundaki uzmanlık ve ihtisas imtihanlarına tabi tutulmadan asistanlık (araştırma görevlisi) kadrolarına atanırlar. Bu personel 35 inci maddedeki mecburi hizmet yükümlülüğüne tâbidir."

3. (f) bendi şöyledir:

"f) 1 ila 16 ncı maddeleri, 18 ila 26 ncı maddeleri, 36 ncı maddesi, 37 nci maddesi, geçici 1 ila geçici 4 üncü maddeleri ve geçici 6 ncı ve geçici 7 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır."

D. 62. maddesinin (c) bendi şöyledir:

"MADDE 62 – 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun;

...

c) 1 ila 14 üncü maddeleri, 16 ila 22. maddeleri, 24 ila 26. maddeleri, ek 1 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları ve geçici 1 ila geçici 7 inci maddeleri ve eki (I) sayılı cetvel yürürlükten kaldırılmıştır."

E. 24/3/1950 tarihli ve 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Kanunu'nun 1 ila 4., 6 ila 8., 11 ila 13., geçici 1. ve geçici 2. maddelerini yürürlükten kaldıran 63. maddesi şöyledir:

"MADDE 63 – 24/3/1950 tarihli ve 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanununun adı "Atatürk Orman Çiftliği Kanunu" şeklinde değiştirilmiş, 1 ila 4 üncü maddeleri, 6 ila 8 inci maddeleri, 11 ila 13 üncü, geçici 1 inci ve geçici 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve 5 inci maddesinde yer alan "Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca birlikte

tesbit edilerek Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir."

F. 64. maddesinin (b) bendi şöyledir:

"MADDE 64 – 6/8/1997 tarihli ve 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları İle Tutukevleri İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanunun;

...

b) 1 ila 6 ncı maddeleri, 7 nci maddesinin birinci ila altıncı fıkraları, 8 inci maddesinin birinci fıkrası, 9 uncu maddesi, 20 nci maddesi, 21 inci maddesi, geçici 1 inci ve geçici 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır."

G. 65. maddesinin;

1. (a) bendi şöyledir:

"MADDE 65 – 19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun;

a) Adı "Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun" şeklinde değiştirilmiştir."

2. (b) bendiyle 19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun'un değiştirilen 1. ve 2. maddeleri şöyledir:

"Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

(1) Bu Kanunun amacı; Çanakkale deniz ve kara savaşlarının meydana geldiği Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanının tarihi, kültürel ve manevi değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılmasına ilişkin hususları düzenlemektir."

"Tanımlar

MADDE 2 – (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

(1) *Bu Kanunun uygulanmasında;*

a) *Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,*

b) *Başkanlık: Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığını,*

c) *Tarihi Alan: Ekli harita ve koordinat listesinde sınırları belirtilen ve bu Kanunla Başkanlığa tahsis edilen Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanını,*

ç) *Tarihi Alan planları: Bu Kanun hükümlerine göre hazırlanan, Tarihi Alanın korunması, geliştirilmesi, yönetimi, tanıtılması, koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi, bölgenin sağlıklılaştırılması, yenilenmesi, açık alan sistemi veya dolaşımı, taşıt ulaşımı ve altyapı tesislerinin tasarım esasları ile bölge halkının sosyal ve ekonomik yapısının iyileştirilmesi konularında hedefler, stratejiler ve kararları belirleyen ve Bakanlıkça onaylanan her tür ve ölçekteki planları,*

d) *(Ek:11/3/2021-7297/9 md.) Alan kılavuzu: Başkanlık tarafından belirlenen usul ve esaslara göre Başkanlıkça düzenlenen kurs ve sınav sonucunda başarılı olan ve yetkilendirilen, ziyaretçilere Tarihi Alan ve Çanakkale Savaşları ile ilgili bilgi veren gerçek kişiyi,*

ifade eder.”

3. (c) bendiyle 6546 sayılı Kanun’un “*Bu Kanuna göre*” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı 3. maddesi şöyledir:

“Genel esaslar

MADDE 3 – (1) *Bu Kanuna göre Tarihi Alanın korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde uyulacak esaslar şunlardır:*

a) *Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerleri, harp tarihi esaslarına ve çevreye uyumlu olarak korunur ve geliştirilir. Tarihi Alanda, tarihi alan planlarında öngörülenler dışında, yeni yapı ve tesis yapılamaz.*

b) Tarihi Alandaki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak plan, proje, uygulama, iş ve işlemler, doğal sitlerin yeniden değerlendirilmesi hariç, Bakanlıkça kurulacak “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonu” kararları uyarınca ve bu kararlar doğrultusunda hazırlanacak tarihi alan planları esaslarına göre yürütülür. Tarihi alan planları yürürlüğe konulana kadar uyulacak esaslar Bakanlıkça belirlenir.

c) Tarihi Alandaki kıyılarda; tarihi alan planlarında belirlenmiş düzenlemeler ve müzeler dışında yapı ve tesis yapılamaz, belediyelerce mücavir alan tesis edilemez, kömür ve akaryakıt depoları, tersane, sanayi ve benzeri tesisler kurulamaz, her türlü maden, taş, kum, çakıl, mermer, kireç ocakları ve benzerleri açılmaz, entegre tesislere yer verilemez.

ç) 26/5/1973 tarihli ve 7/6477 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile milli park olarak tefrik edilen ve bu Kanunla Tarihi Alan olarak belirlenen alanın milli park vasfı kaldırılmıştır. Bu Alanın korunması ve yönetilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir. Tarihi Alan sınırları içindeki köy yerleşim alanları ve belediye sınırları dışındaki Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar, ormanlık alanlar dâhil tahsisli olanların tahsisleri kaldırılarak bu Kanunda belirtilen amaçlara uygun olarak kullanılmak üzere bedelsiz olarak Başkanlığa tahsis edilmiş sayılır. Tarihi Alanda zilyetlik, imar veya ihya yoluyla toprak kazanılamaz. Tarihi Alanda 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi uygulanmaz. Tarihi Alanın sınırları her ne sebeple olursa olsun daraltılamaz.

d) Tarihi Alandaki ormanların bakımı, korunması, yangın, hastalık ve zararlılarla mücadelesi 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yürütülür. Tarihi Alandaki yabani ağaçlık alanların bakımı ve korunması ile yangın, hastalık ve zararlılarla mücadelede 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Orman ve Su İşleri Bakanlığınca destek ve iş birliği sağlanır. Tarihi Alan için özel yangın söndürme planı yapılır ve uygulanır.

e) Tarihi Alan içinde birinci derece arkeolojik sit dışındaki özel mülkiyete konu olan tarım alanlarında, tarım ve hayvancılık konularında, geliştirilmiş tekniklerin uygulanması ve özel ağaçlandırmalar teşvik edilir. Bu amaçların gerçekleştirilmesinde ve Tarihi Alanda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevleri kapsamında yapılacak benzer uygulamalarda adı geçen Bakanlıkça

destek ve iş birliği sağlanır. Bu alanlarda yapı ve tesis kurma esasları, tarihi alan planında belirtilir.

f) Köy yerleşim alanlarının imar planları, tarihi alan planı esas alınmak kaydıyla imar mevzuatına göre, Başkanlığın uygun görüşü alınarak yapılır.

g) İmar mevzuatına göre, Eceabat'ın belediye sınırları ile mücavir alanlara ilişkin imar planının hazırlanması ve revizyonu, bu Kanun ve tarihi alan planına aykırı olmamak üzere Başkanlığın uygun görüşü alınarak yapılır.

ğ) Tarihi Alanın her tür ve ölçekte planlarının hazırlanması, yenilenmesi ve değiştirilmesi işlemleri Başkanlıkça yürütülür ve Bakanlığın onayı ile yürürlüğe girer."

4. (ç) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un ekleme ve değişiklik yapılan 10. maddesi şöyledir:

"MADDE 10 – (1) (Mülga: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

(2) Başkanlığın gelirleri şunlardır:

a) (Mülga: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

b) (Mülga: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

c) (Mülga: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.)

*ç) Çanakkale İl Özel İdaresi, Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak paylar (Ek cümle: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.) **Bu oran Cumhurbaşkanınca iki katına kadar artırılabilir.***

*d) (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/65 md.) **Teşkilata ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde belirtilen diğer gelirler."***

5. (d) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un ibare değişiklikleri yapılan 11. maddesi şöyledir:

"Muafiyet ve indirimler

MADDE 11 – (1) Başkanlık, bu Kanunda ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden

2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan harçlardan ve katılım payından, düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaftır. Ancak, yargı harçlarının Başkanlığın haklılığı nispetinde karşı taraftan tahsiline ilgili merciince karar verilir.

(2) Başkanlığa yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

(3) Başkanlığın bu Kanunda ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde sayılan görevleriyle ilgili yaptığı faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz.

(4) Başkanlığın, Tarihi Alanda yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptıрма, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama, Tarihi Alanda anıtsal ve mekânsal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptıрма, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme görevlerine ilişkin mal, hizmet, danışmanlık hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelere katılmaktan yasaklama hükümleri hariç olmak üzere 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi değildir. Bu istisna Başkanlığın Tarihi Alana ilişkin faaliyetleri içinde olmayan, Başkanlığın idari ihtiyaçları ile ilgili mal, hizmet alımları ve yapım işlerini kapsamaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(5) Başkanlık, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerine tabi değildir.

(6) **Tarihi Alanda** yapılacak mevzi ve siperlerin restorasyonuna ilişkin işlerde 6831 sayılı Kanundaki izinler aranmaz.”

6. (e) bendi şöyledir:

“e) 4 ila 6 ncı maddeleri, 7 nci maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü ila onikinci fıkraları, 9 uncu maddesi, 10 uncu maddesinin birinci fıkrası, ikinci fıkrasının (a) ila (c) bentleri ve (e) ila (ğ) bentleri, üçüncü ila beşinci fıkraları ve 13 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

Ğ. 67. maddesinin (b) bendi şöyledir:

“MADDE 67 – 8/6/1984 tarihli ve 234 Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin;

...

b) 1 ila 15 inci maddeleri, 16 ncı maddesinin birinci ila altıncı fıkraları, sekizinci fıkrası, 17 nci maddesi, 18 inci maddesi, geçici 1 ila geçici 5 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

H. 68. maddesinin (ç) bendi şöyledir:

“MADDE 68 – 10/6/1949 tarihli ve 5441 Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanun’un;

...

ç) 1 ila 4 üncü maddeleri, 12 nci maddesi, 15 inci maddesi, 20 ila 22 ncı maddeleri, 24 üncü maddesi, ek 7 nci maddesi ve geçici geçici 1 ila geçici 5 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

I. 80. maddesinin (d) bendi şöyledir:

“MADDE 80 – 4/4/1988 tarihli ve 320 Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin;

...

d) 1 ila 5 inci maddeleri, 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) ila (ı) bentleri ve (n) ila (p) bentleri, 7 ila 24 üncü maddeleri, 26 ila

32 nci maddeleri, 34 üncü maddesinin birinci ile üçüncü fıkraları ile beşinci fıkrası, 35 inci maddesinin üçüncü ile beşinci fıkraları, 40 ıncı maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, 42 inci maddesi, 45 ila 47 nci maddeleri, 49 uncu maddesi, 54 üncü maddesi, 55 inci maddesi, geçici 1 ila geçici 6 ncı maddeleri ile eki cetvel yürürlükten kaldırılmıştır.”

İ. 82. maddesinin (c) bendi şöyledir:

“MADDE 82 – 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun’un;

...

c) 1 ila 3 üncü maddeleri, 5 inci maddesi, 6 ncı maddesi, 20 ila 22 nci maddeleri, 24 üncü, 26 ncı, ek 1 inci, geçici 1 inci ve geçici 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

J. 90. maddesinin (a) ve (b) bentleri şöyledir:

“MADDE 90 – 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un;

a) 2 nci maddesinin ikinci ile altıncı fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Bayiliklerin nerede kurulacağını ve sayısını tespit etmek, bayi müracaatlarını değerlendirerek uygun görülen kişilerle sözleşme işlemlerini yapmak ve ruhsatlarını düzenlemek, bayi listelerini sürekli izleyerek bayi sayılarındaki değişiklikleri takip ve tespit etmek, bayilik teşkilatının mevzuata uygun ve düzenli şekilde işlemesi için gerekli olan ve yönetmelikte öngörülecek veya Teşkilat Başkanı tarafından istenecek denetim ve kontrolleri yapmak görev ve yetkileri, 21/2/2008 tarihli ve 5738 sayılı Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müşterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında Teşkilat Başkanlığınca kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredilebilir veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidilebilir.”

b) 1 inci maddesi, 3 üncü maddesi, 4 üncü maddesi, ek 2 nci maddesi ve geçici 1 ila geçici 3 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

K. 97. maddesi şöyledir:

“MADDE 97 – 13/8/1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.”

L. 98. maddesinin;

1. (b) bendiyle 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’un değiştirilen 2. maddesi şöyledir:

“Madde 2 – (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/98 md.)

TÜBİTAK, öğrenim ve öğrenim sonrasında üstün başarısıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetiştirme ve gelişmelerine yardım etmek amacıyla 3/3/2004 tarihli ve 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun hükümlerine tabi olmaksızın burslar verir.”

2. (c) bendiyle 278 sayılı Kanun’un değiştirilen 4. maddesi şöyledir:

“Madde 4 – (Mülga: 21/10/1987- KHK - 294/11 md.; Yeniden düzenleme: 18/8/1993-KHK-498/4 md.; Değişik: 31/7/2008 - 5798/2 md.) (Değişik: 2/7/2018 – KHK-703/98 md.)

Yönetim Kurulu, TÜBİTAK ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler arasında çıkan ihtilafların hukuki anlaşma veya sözleşme değişikliği ile neticelendirilmesinde karar vermeye; tutarı beşbin Türk Lirasına kadar (beşbin Türk Lirası dahil) olmak üzere, maddi veya hukuki nedenlerle kovuşturulmasında, yüksek mahkeme ve mercilerde incelenmesini istemekte yarar bulunmayan açılacak veya açılmış olan dava, icra ve benzeri takiplerden vazgeçmeye, bir hakkın tanınmasına, menfaatin terkinine, uygun ödemeye karar vermeye yetkilidir.”

3. (ç) bendiyle 278 sayılı Kanun’un değişiklik yapılan 15. maddesi şöyledir:

“Madde 15 – Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan

paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri, Gelir ve Kurumlar vergileri ile bu vergiler yerine kaim olacak diğer vergilerden, Kurumun her türlü tesis, bina ve arazisi, bina ve arazi vergilerinden muaftır.”

4. (d) bendiyle 278 sayılı Kanun’un ibare değişiklikleri yapılan 16. ve 17. maddeleri şöyledir:

“Madde 16 – (Mülga: 21/10/1987 - KHK-294/11 md.; Yeniden düzenleme: 31/7/2008-5798/8 md.)

Kurum tarafından yürütülen dış destekli projelere ilişkin faturalı olarak veya ön ödeme alınması suretiyle tahsil edilen tutarlar, Kurum bütçesine gelir ve ödenek kaydedilir. Kaydedilen bu tutarlar ile Kurum tarafından desteklenen araştırma ve geliştirme projeleri ile diğer projeler için tahsis edilen kaynaklardan Kurumun uygun göreceği projelere ilişkin tutarlar, Kurum bütçesine gider kaydedilmek suretiyle proje yürütücüsü kamu kurum ve kuruluşları (bu Kanunun 2 nci maddesinin (c) bendi gereği kurulan merkez ve enstitüler dâhil) ile gerçek ve tüzel kişilerin hesaplarına aktarılır. Bu şekilde kaynak aktarılan proje yürütücüsünün 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ve bu idarelerde görevli kişilerden olması halinde, aktarılan tutarlar ilgili idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenir. Bu kapsamda yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanuna göre denetlenir.

*Kurum tarafından desteklenen projelerde, proje süresiyle sınırlı olmak kaydıyla proje kapsamında ve projeye ilişkin hizmetlerde görev alan kamu kurum veya kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında bulunanlara, kadro veya pozisyonlarına bağlı olarak bir ayda ödenmekte olan tutarın yüzde 75’ini geçmemek kaydıyla proje sözleşmesinde belirlenen tutarlar üzerinden proje teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu ödeme, bir kişinin aynı anda birden fazla projede yürütücü olarak görevli olması durumunda en fazla iki, araştırmacı ve diğer personel olması durumunda ise en fazla dört proje için yapılır ve buna ilişkin esas ve usuller **Yönetim Kurulu** tarafından belirlenir. Bu projelerde görev alan diğer proje personeline ve hizmetinden yararlanılacak diğer kişilere proje sözleşmesinde belirlenen tutarlar üzerinden ücret ödenir.*

Kurum tarafından desteklenen projeler ile Kurum tarafından yürütülen dış destekli projeler için ön ödeme yapılabilir.

Kurum tarafından desteklenen projeler ile Kurum tarafından yürütülen dış destekli projelerde, üzerinde proje yürütülen ve söz konusu projenin asli unsurunu teşkil eden taşıtlar hakkında 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun 9 uncu ve 10 uncu maddeleri uygulanmaz.

Kurumun görevlerini yerine getirebilmesi amacıyla desteklenen proje ve faaliyetler için öngörülen yılları bütçe ödeneklerinin ilgili tertiplerinde yer alan ödenekten harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin ilgili tertiplerine devren ödenek kaydedilir.

Bu maddenin birinci fıkrasına göre aktarılacak tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve bu madde kapsamında yapılacak ön ödemelere ilişkin esas ve usuller ile Kurumun bütçe ödeneklerinin kullanılması, tertipler arasında aktarma yapılması ve diğer bütçe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde uygulanacak esas ve usuller, Maliye Bakanlığının görüşü doğrultusunda Kurum tarafından belirlenir.”

“Madde 17 – (Değişik birinci fıkra: 31/7/2008-5798/9 md.) Kurumun Başkanı, danışmanları, araştırmacıları, yöneticileri ve her türlü personeli özel hukuk hükümlerine tabi olup bu kimseler hakkında 3/7/1939 tarihli ve 3659 sayılı Kanun ile açıkça hüküm konulmadıkça bunun yerine geçecek kanun hükümleri uygulanmaz.

*(Değişik ikinci fıkra: 31/7/2008-5798/9 md.) Kurum ihtiyaca uygun kuruluş ve kadro statülerinin düzenlenmesinde serbesttir. Diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olunmaksızın, toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunanlar dışındaki Kurum personeline ödenecek aylık net ücret, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve **Yönetim Kurulu** tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemelerin iki katını; bu Kanunun 19 uncu maddesi uyarınca Kurumda görevlendirilen kişilere yapılacak aylık net ödeme ise toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve **Yönetim Kurulu** tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemeleri geçmemek üzere **Yönetim Kurulu** tarafından belirlenir. Kurumda görevlendirilecek hakem, izleyici, panelist, kurul ve komite üyeleri ile benzeri kişilere yapılacak net ödeme tutarı ise 40.000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu elde edilecek tutarı ve bir ayda yapılacak toplam net ödeme için 60.000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu elde*

edilecek tutarı geçmemek üzere, diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olmaksızın **Yönetim Kurulunca** belirlenir ve doğrudan ilgililerine ödenir. **Yönetim Kurulu** bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansa bağlamaya yetkilidir.

(Ek fıkra: 21/10/1987- KHK 294/9 md.) Ancak, sözleşmeli olarak çalışan personel toplu iş sözleşmesi kapsamına alınmaz ve bunlara toplu iş sözleşmeleri ile hiçbir menfaat sağlanamaz.”

5. (f) bendi şöyledir:

“f) 1 inci maddesi, 3 üncü maddesi, 5 inci maddesi, 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 8 ila 10 uncu maddeleri, 18 inci maddesi, 19 uncu maddesi, 21 inci maddesi, 22 nci maddesi, ek 1 inci, ek 2 nci, ek 4 üncü maddeleri, geçici 1 ve geçici 2 nci maddeleri, geçici 7 nci, geçici 8 inci, geçici 10 ila 12 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

M. 102. maddesinin (d) bendi şöyledir:

“MADDE 102 – 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanununun;
...

d) 35 inci maddesi, 36 ncı maddesinin birinci fıkrası, aynı maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi, 37 ila 42 nci maddeleri, 43 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, 44 üncü maddesi, 45 inci maddesi, 46 ncı maddesinin üçüncü fıkrası, 47 ila 51 inci maddeleri, 52. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (f), (g) ve (h) bentleri, 53 ila 71 inci maddeleri, 73 üncü maddesi, 74 üncü maddesi, geçici 1 ila geçici 4 üncü maddeleri ile ekli (I) ve (II) sayılı cetveller yürürlükten kaldırılmıştır.”

N. 103. maddesi şöyledir:

“MADDE 103 – 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun;

a) Adı “Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin Kanun” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 1 inci ila 12 nci maddeleri ve eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvelleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

O. 104. maddesi şöyledir:

“MADDE 104 – 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun;

a) Adı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 27 nci maddesinde yer alan “Bu Kanun kapsamında” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

c) Mülga geçici 2 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Başkanlıkta bu Kanunun mülga 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında fiilen en az 5 yıldır çalışanlar, 30 gün içerisinde başvurmaları halinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanırlar. Bu şekilde ataması yapılanlardan bir yıl içerisinde tez ve yeterlik sınavında başarılı olamayan ve YDS’den asgari (B) düzeyinde puan aldığını belgelendiremeyenler atandıkları unvanları kaybeder ve Başkanlıkta öğrenim durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

(2) Birinci fıkra hükmü, Başkanlıkta bu Kanunun mülga 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında istihdam edilmekte iken, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun geçici 41 inci maddesi çerçevesinde genel idari hizmetler sınıfında uzman kadrosuna ataması yapılmış ve halen Başkanlıkta çalışmakta olan personel hakkında da uygulanır.

ç) 1 ila 26. maddeleri, 28. maddesinin birinci ila dördüncü fıkraları ile altıncı ve yedinci fıkraları, 29 uncu maddesi, geçici 1 inci ve geçici 2 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”

Ö. 105. maddesi şöyledir:

“MADDE 105 – 30/5/1973 tarihli ve 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.”

P. 106. maddesi şöyledir:

“MADDE 106 – 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.”

R. 107. maddesi şöyledir:

“MADDE 107 – 23/3/1950 tarihli ve 5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.”

S. 117. maddesi şöyledir:

“MADDE 117 – 4/6/2003 tarihli ve 4865 sayılı Ulusal Bor Araştırma Merkezi Kurulması Hakkında Kanununun;

a) Adı “Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 15 inci maddesinin başlığı “Ar-ge projeleri” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 18 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Muafiyetler

MADDE 18- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün yaptığı faaliyetlerden elde ettiği gelirler dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz. Enstitüye makbuz karşılığında yapılan nakdî bağış ve yardımlar, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

Enstitünün faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi ve

harçlardan ve katılma payından, bu kapsamda düzenlenen kağıtlarla ilgili olarak damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden muaftır. Enstitü tarafından açılan dava ve icra takiplerinde teminat aranmaz.

Enstitünün görevlerinin ifasına ilişkin olarak; binek araçları hariç ithal edilen her türlü makine-teçhizat, kimyasallar, ürün ve bunların yedek parçaları ile yayının yurda girişi ve her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretleri katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç, gümrük vergisinden, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve ücretten istisna olup bunlar için ithalat sınırlaması uygulanmaz.

Enstitü, ihtiyaç duyduğu hizmetleri hizmet satın alma sözleşmeleri ile yaptırabilir. Enstitü yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmühaber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda değildir.

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Enstitüye yaptıracığı Ar-Ge projeleri kapsamında alınan patentlerin kullanımı Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ait olup bunlardan ücret alınmaz."

ç) 20 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1-Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü'nün yaptığı faaliyetlerden elde ettiği gelirler dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz. Enstitüye makbuz karşılığında yapılan nakdî bağış ve yardımlar, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

Enstitünün faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi ve harçlardan ve katılma payından, bu kapsamda düzenlenen kağıtlarla ilgili olarak damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar

nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden muaftır. Enstitü tarafından açılan dava ve icra takiplerinde teminat aranmaz.

Enstitüün görevlerinin ifasına ilişkin olarak, binek araçları hariç ithal edilen her türlü makine-teçhizat, kimyasallar, ürün ve bunların yedek parçaları ile yayının yurda girişi ve her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretleri katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç, gümrük vergisinden, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve ücretten istisna olup bunlar için ithalat sınırlaması uygulanmaz.

Enstitü, ihtiyaç duyduğu hizmetleri hizmet satın alma sözleşmeleri ile yaptırabilir. Enstitü yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmiühaber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda değildir.

Enstitüün görevleri kapsamında desteklenen Ar-Ge projelerine ilişkin tutarlar, Enstitü bütçesine gider kaydedilmek suretiyle Ar-Ge projelerinin yürütüldüğü idarelere aktarılabilir. Bu şekilde aktarılan tutarlar, ilgili idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenir. Bu kapsamda yapılan harcamalar, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre denetlenir. Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri kapsamında görev alan kamu görevlilerine aylık (20.000) gösterge rakamının, memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutara kadar ücret ödenebilir. Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri kapsamında görev alan yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile doktora sonrası araştırmacılara diğer mevzuatta yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın burs verilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Enstitü tarafından belirlenir. Bu kapsamda Enstitü personeline ödeme yapılamaz.

Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri için Enstitü dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan destek alınabilir. Bu kapsamda Enstitüye aktarılan tutarlar, Enstitü bütçesine gelir kaydedilmeksizin ilgili Ar-Ge projesi adına açılacak özel hesaplarda izlenebilir.

Enstitüün mal ve varlıkları Devlet malı sayılır, haczedilemez ve rehnedilemez."

d) Aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2- Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün 2018 yılı harcamaları 2018 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2018 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.”

e) 1 ila 14 üncü maddeleri, 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 17 nci maddesi, 19 uncu maddesi, 20 nci maddesi ve geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

Ş. 119. maddesi şöyledir:

“9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanununun;

a) Adı “Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri Ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 15 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Muafiyetler

Madde 15- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu;

a) Münhasıran yolcu taşımak amacıyla kullanılan araçlar ve binek araçları hariç her türlü aracın, Türkiye’ye sokulmasında her çeşit ithalat sınırlamalarından, gümrük vergisi ile özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, harç, fon ve zamlardan, her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretlerinden ve ithal esnasında alınan diğer bütün vergi, harç ve ücretlerden,

b) Her türlü tesislerinin yapımı ve işletilmesinden dolayı belediyeye ödenmesi gereken her türlü vergi, harç, harcamalara katılma paylarından ve benzeri yükümlülüklerden,

c) Taraf olduğu dava, icra ve benzeri takiplerde 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununda sayılan yargı harçlarından,

c) İhaleleri, ilanları, mukaveleleri ve başka evrak ve belgeleri Devlete ve belediyelere ait her türlü harçlardan,

d) Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar ile bağış yoluyla yurt dışından gelen aynı cins malzemeler gümrük vergisi ile buna bağlı vergi, resim, fon, pay ve harçlar dâhil olmak üzere her türlü vergi ve harçtan,

e) Kurumun her türlü tesis, bina ve arazisi, bina ve arazi vergilerinden,

f) Kuruma yapılacak her türlü bağışlar, yardımlar ve vasiyetler vergi, resim, pay ve harçlardan, muaftır.

Araştırma, geliştirme, teknoloji ve yenilik projeleri için gerekli olan ve yurt dışından temini zorunlu bulunan malların temini ile ilgili olarak, Bakan onayı alınarak teminat alınmaksızın yüklenme tutarına kadar bütçe dışı ön ödeme yapılabilir."

c) Ek 1 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, faydalı model ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki haklar Kuruma aittir. Kurumun taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürünler üzerindeki haklar sözleşmeyle düzenlenir. Kurum, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabilir. Kuruma ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisi yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verilir.

EK MADDE 3- Kurumun mal ve varlıkları Devlet malı sayılır, haczedilemez ve rehnedilemez.

EK MADDE 4- Kurumda geçici olarak görevlendirilen mesleğe özel yarışma sınavıyla alınanlar ile teknik hizmetler sınıfına dâhil personele ve 2547 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin dördüncü

fıkrasındaki sınırlamalara tabi olmaksızın öğretim üyelerine, Cumhurbaşkanınca asgari ücretin üç katını aşmamak üzere ilave ücret ödenebilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelden Kurumun asli görevlerine ilişkin uzmanlığına ihtiyaç duyulan öğretim üyeleri, mesleğe özel yarışma sınavıyla alınanlar ile teknik hizmetler sınıfına dâhil personelden Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı tarafından Kurumda görevlendirilenlere ödenecek ilave ücretlerden damga vergisi hariç hiçbir kesinti yapılmaz.

Kurum tarafından desteklenen projelerde, proje süresiyle sınırlı olmak kaydıyla proje kapsamında ve projeye ilişkin hizmetlerde görev alan proje yürütücüsü, araştırmacı ve diğer personele asgari ücretin net tutarının dört katına kadar yılda en fazla üç kere Cumhurbaşkanınca proje teşvik ikramiyesi ödenebilir. Teşvik ikramiyesi ödemelerinden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Kurum tarafından desteklenen projeler ile Kurum tarafından yürütülen dış destekli proje harcamaları için Kurumun uygun bulması durumunda ön ödeme yapılabilir. Desteklenen proje ve faaliyetler için öngörülen yılları bütçe ödeneklerinin ilgili tertiplerinde yer alan ödenekten harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin ilgili tertiplerine devren ödenek kaydedilir. Kurumda görevlendirilecek hakem, kurul ve komite üyeleri ile benzeri kişilere yapılacak net ödeme tutarı ise asgari ücretin net tutarının üç katını geçmemek üzere, diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanınca belirlenir ve doğrudan ilgililerine ödenir. Kurumun önerisi ile Bakan bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansa bağlamaya yetkilidir. Bu maddeye göre aktarılacak tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve bu madde kapsamında yapılacak ön ödemelere ilişkin usul ve esaslar ile Kurumun bütçe ödeneklerinin kullanılması, tertipler arasında aktarma yapılması ve diğer bütçe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde uygulanacak usul ve esaslar ile desteklenecek projelerin ilanına, değerlendirilmesine, seçimine ve teşvik ödemesine esas olacak performans ölçütü, ödeme miktarı ile diğer hususlar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

EK MADDE 5- Türkiye Atom Enerjisi Kurumunda istihdam edilmek üzere Türkiye Atom Enerjisi Kurumu adına ve hesabına 1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışına gönderilenlerden gönderildikleri ülkede yüksek lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler Atom Enerjisi Uzman Yardımcısı kadrolarına; doktora öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler ise, Atom Enerjisi Uzmanı kadrolarına atanır.

EK MADDE 6- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında istihdam edilmek üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı adına ve hesabına 1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışına gönderilenlerden gönderildikleri ülkede yüksek lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcısı kadrolarına; doktora öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler ise, Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanı kadrolarına atanır.

EK MADDE 7- Nükleer sektörün ihtiyaç duyacağı insan kaynağının geliştirilmesine yönelik eğitim ve öğretim programlarının açılmasında ve içeriğinin belirlenmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından görüş alır.

EK MADDE 8- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Yürütme Kurulu başkanı ve üyelerine kamu iktisadi teşebbüslerindeki yönetim kurulu başkan ve üyeleri için belirlenen ücret tutarında yürütme kurulu ücreti ödenir."

ç) 1 ilâ 14 üncü maddeleri, 16 ila 19 uncu maddeleri, ek 1 inci maddesi ve geçici 1 ila 4 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır."

T. 121. maddesinin;

1. (d) bendiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 14. maddesine eklenen fıkralar şöyledir:

"3. (Ek fıkra: 2/7/2018- KHK/703/121 md.) 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi

Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunda Milli Savunma Bakanına verilmiş olan yetkiler Başkanlık tarafından yürütülen projelerdeki iş ve işlemler için Başkana aittir.

4. (Ek fıkra: 2/7/2018- KHK/703/121 md.) *Başkanlık personeli için 29/6/2004 tarihli ve 5202 sayılı Savunma Sanayii Güvenliği Kanunu uyarınca düzenlenen Kişi Güvenlik Belgesi aranmaz.*

5. (Ek fıkra: 2/7/2018- KHK/703/121 md.) *Başkanlık iş ve işlemlerinde Savunma Sanayii Müsteşarlığının Milli Savunma Bakanlığına bağlı olduğu dönemde haiz olduğu muafiyet ve istisna hükümlerinin uygulamasına devam olunur."*

2. (e) bendi şöyledir:

"e) 2 nci ila 8 inci maddeleri, 10 uncu maddesinin birinci fıkrası, 18 inci maddesi ve geçici 1 ila geçici 9 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır."

3. (f) bendiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen geçici 10. madde şöyledir:

"Geçici Madde 10- (Ek: 2/7/2018- KHK/703/121 md.)

Bu maddenin yayımlandığı tarihte Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcılarının kadro unvanı Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısı şeklinde değiştirilmiştir. Halen anılan kadrolarda bulunanlar başka bir işleme gerek kalmaksızın Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılır.

Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısına, sırasıyla Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcısı için ilgili mevzuat hükümlerinde kadrosuna bağlı olarak öngörülmüş mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamındaki ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde yapılır. Bu ödemelerden vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. Bunlar, emeklilik hakları bakımından da sırasıyla Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcısına denk kabul edilir.

Diğer mevzuatta Savunma Sanayii Müsteşarına ve Müsteşar Yardımcılarına yapılan atıflar Savunma Sanayii Başkanına ve Başkan Yardımcılarına yapılmış sayılır."

U. 125. maddesi şöyledir:

“MADDE 125- 25/6/1958 tarihli ve 7163 sayılı Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.”

Ü. 206. maddesi şöyledir:

“MADDE 206- 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanununun;

a) 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 9 uncu ve 10 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 16 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 1- (1) Mevzuatta Biyogüvenlik Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.”

V. 207. maddesinin;

1. (a) bendi şöyledir:

“MADDE 207- 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanunun;

“a) 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

2. (c) bendiyle 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun’un ek 1. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 2. maddesi şöyledir:

“EK MADDE 2- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/207 md.)

(1) Mevzuatta Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.”

Y. 210. maddesinin;

1. (b) bendiyle 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21. maddesinin yürürlükten kaldırılan (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkraları şöyledir:

“(2) Konsey, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Bakanlık İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü, Çalışma Genel Müdürü, İş Teftiş Kurulu Başkanı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından bir genel müdür.

b) Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Kalkınma, Millî Eğitim ile Sağlık bakanlıklarından ilgili birer genel müdür.

c) Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından bir yürütme kurulu üyesi, Devlet Personel Başkanlığından bir başkan yardımcısı.

ç) İşveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesi.

d) İhtiyaç duyulması hâlinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün teklifi ve Konseyin kararı ile belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaliyet gösteren kurum veya kuruluşlardan en fazla iki temsilci.

“(3) İkinci fıkranın (d) bendi kapsamında belirlenen Konsey üyeleri, iki yıl için seçilir ve üst üste iki olağan toplantıya katılmaz ise ilgili kurum veya kuruluşun üyeliği sona erer.”

“(4) Konseyin sekretaryası, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce yürütülür.”

“(5) Konsey, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın oyu kararı belirler. Çekimser oy kullanılamaz.”

“(6) Konsey yılda iki defa olağan toplanır. Başkanın veya üyelerin üçte birinin teklifi ile olağanüstü olarak da toplanabilir.”

“(7) Konseyin çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir.”

2. (c) bendiyle 6331 sayılı Kanun’un 37. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 1. maddesi şöyledir:

“EK MADDE 1 – (Ek: 2/7/2018-KHK-703/210 md.)

(1) Mevzuatta Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyine yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.”

Z. Geçici 5. maddesi şöyledir

“Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün devri

GEÇİCİ MADDE 5- (1) *Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılan Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün teşkilatı, ilgili yılı bütçe ödenekleri, bütçedeki ödeneklerin tahakkuka bağlanma yetkisi, her türlü araç ve gereci, her türlü taşınır ve taşınmazlarıyla birlikte mal varlığı, her türlü alacak ve hakları ile borç ve yükümlülükleri, belge ve evrakı Yükseköğretim Kuruluna devredilmiş sayılır. Yükseköğretim Kurulu, bunları belirleyeceği bir yükseköğretim kurumuna üç ay içinde devreder.*

(2) *Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü personelinin akademik kadroda bulunanlar hakkında, durumlarına uygun akademik unvanlı kadrolara atanmak üzere tespit edeceği yükseköğretim kurumlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde atama teklifi yapar ve bu teklifi izleyen bir ay içinde atama işlemleri tamamlanır. Bu fıkra kapsamında yükseköğretim kurumlarına ataması yapılan akademik personelin kadroları, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin tamamlandığı tarih itibarıyla ihdas edilerek genel kadro usulü hakkında ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesine ekli cetvellerin ilgili yükseköğretim kurumlarına ait bölümlerine eklenmiş sayılır. Bu fıkra kapsamında bulunanların mali ve sosyal hakları, atama işlemleri tamamlanıncaya kadar atanmadan önce tabi oldukları hükümlere göre ödenir.*

(3) *Devlet Personel Başkanlığı, Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü personelinin idari kadrolarda bulunanlar hakkında, kazanılmış hak aylık ve derecelerine uygun bir kadroya atanmak üzere, tespit edeceği kurum ve kuruluşlara bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren iki ay içinde atama teklifi yapar ve bu teklifi izleyen bir ay içinde atama işlemleri tamamlanır. Bu fıkra kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarına ataması yapılan idari personelin kadroları, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin tamamlandığı tarih itibarıyla ihdas edilerek genel kadro ve usulüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin eki cetvellerin ilgili kamu kurum ve kuruluşuna ait bölümüne eklenmiş sayılır. Bu fıkra kapsamında bulunanların mali ve sosyal hakları, atama işlemleri tamamlanuncaya kadar atanmadan önce tabi oldukları hükümlere göre ödenir.*

(4) *Kapatılan Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla öğrenim görmekte olan öğrenciler, Yükseköğretim Kurulu tarafından iki ay içinde öğrenim gördükleri alanla ilgili bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilir. Bu şekilde yerleştirilen öğrenciler, mezun oluncaya kadar Türkiye ve Orta-Doğu Amme idaresi Enstitüsüne ödemeleri gereken ücretleri ilgili üniversiteye ödemeye devam ederler.*

(5) *Birinci, ikinci ve dördüncü fıkraların uygulanması ile ilgili olarak usul ve esasları belirlemeye, uygulamayı yönlendirmeye, her türlü tedbiri almaya ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Yükseköğretim Kurulu görevli ve yetkilidir. Anılan görev ve yetki, üçüncü fıkra bakımından Devlet Personel Başkanlığına aittir."*

AA. Geçici 6. maddesi şöyledir:

"TÜBİTAK başkan yardımcısı

GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte TÜBİTAK başkan yardımcısı ile Bilim Kurulu üyelerinin görevleri sona erer."

BB. Geçici 12. maddesi şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 12- (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye Adalet Akademisinde; Başkan, Başkan Yardımcıları, Daire Başkanları, Genel Kurul, Yönetim

Kurulu ve Denetim Kumlu üyeleri, Eğitim Merkezi Müdürü ve müdür yardımcıları, mülga 4954 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi uyarınca görevlendirilen hâkim ve savcılar ile diğer personelin görevleri sona erer. Başkan ve Başkan Yardımcısı kadrosunda bulunanlardan kamu kurum ve kuruluşlarından atananlar bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde hiçbir işleme gerek olmaksızın kadrolarının bulunduğu yerlerde göreve başlarlar. Kadrosu Akademide bulunan hâkim ve savcılar, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından; diğer personel ise Adalet Bakanlığı tarafından görevlerinin sona erdiği tarihten itibaren on beş gün içinde durumlarına uygun kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve atanırlar. Geçici olarak görevlendirilen hâkim ve savcılar ile diğer personel, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde hiçbir işleme gerek olmaksızın kadrolarının bulunduğu yerlerde göreve başlarlar.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce adli veya idari yargıda hâkim ve savcı adaylığına atananlardan meslek öncesi eğitimlerini tamamlayan adayların yazılı ve sözlü sınavlarının yapılması hariç; Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi organları oluşturuluncaya kadar Akademi tarafından yapılması gereken görev ve hizmetler, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülür.

(3) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükte bulunan Başkanlık, Yönetim Kurulu ve Genel Kurul kararları ile yönetmeliklerin bu yönde yeni bir karar alınuncaya veya düzenleme yapıluncaya kadar bu kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(4) Bu Kanun Hükmünde Kararnameyle kapatılan Türkiye Adalet Akademisine ait her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme, her türlü borç ve alacaklar, hak ve yükümlülükler, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve dokümanlar bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte hiçbir işleme gerek kalmaksızın Adalet Bakanlığına devredilmiş sayılır. Mülkiyeti Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup bu Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan Akademiye tahsis edilmiş taşınmazlar hiçbir işleme gerek kalmaksızın tahsis amacıyla kullanılmak üzere Adalet Bakanlığına tahsis edilmiş sayılır.

(5) *Bu Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan Akademi tarafından yapılmış olan sözleşmelere, Adalet Bakanlığı halef olur. Akademinin leh ve aleyhine açılmış davalar ve icra takiplerinde Adalet Bakanlığı kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.*

(6) *7066 sayılı 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa istinaden Adalet Akademisine tahsis edilen ödeneklerin kullanılmayan kısmı bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte hiçbir işleme gerek kalmaksızın Adalet Bakanlığına devredilmiş sayılır. Akademinin elinde bulunan nakit ve benzeri değerler aynı tarih itibarıyla genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Adalet Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesabına aktarılır.*

(7) *Bu Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce adli veya idari yargıda hakim ve savcı adaylığına atananlardan meslek öncesi eğitimlerini tamamlayan adayların yazılı ve sözlü sınavları, Bakanlık Teftiş Kumlu Başkanı, Ceza İşleri, Hukuk ve Mevzuat ile Personel genel müdürleri ve Eğitim Dairesi Başkanından oluşan sınav kurulu tarafından yapılır. Sözlü sınavda Kurula; Adalet Bakanının uygun gördüğü kurul üyesi başkanlık eder.*

(8) *Yedinci fıkra uyarınca yapılacak yazılı ve sözlü sınavlarla ilgili iş ve işlemler Bakanlık Personel Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.*

9) *Türkiye Adalet Akademisinin kapatılması ve Adalet Bakanlığının teşkilatlanması sebebiyle gerçekleştirilen, kapatma, devir, personel geçişi ve nakli, diğer geçiş işlemleri ile kadro, demirbaş devri ve benzeri hususlara ilişkin olarak ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Adalet Bakanı yetkilidir."*

II. ESASIN İNCELENMESİ

1. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportörler Fatih ŞAHİN ve Gülbin AYNUR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu KHK kuralları ile dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. KHK'ların Yargısal Denetimi ile 6771 Sayılı Kanun'la Yapılan Anayasa Değişikliğinin Yargısal Denetime Etkileri Hakkında Genel Açıklama

2. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) daha önceki hükûmet sisteminde yer alan Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verebileceğini hükme bağlayan ve KHK'ların hukuksal rejimini düzenleyen Anayasa'nın 91. maddesi 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe giren 16. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış böylece KHK çıkarılabilme imkânına anayasal olarak son verilmiştir.

3. Buna karşılık 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'ya eklenen geçici 21. maddenin (F) fıkrasının birinci cümlesinde *"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür."* denilmek suretiyle Anayasa'nın 91. maddesinin yürürlükten kaldırılma tarihine kadar çıkarılmış ve yürürlükte bulunan KHK'ların geçerliliklerini sürdürmeye devam edeceği hükme bağlanmıştır.

4. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde ise *"Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur."* hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu cümlede Anayasa'nın KHK'ların iptal davası yoluyla Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülebilmesine ilişkin 150. ve 151. maddelerine açıkça yer verilmemiş ise de anılan hükmü yorumlayan Anayasa Mahkemesi iptal davası yönünden de olağan KHK'lara ilişkin yargısal denetim yetkisinin devam ettiğini kabul etmiştir (AYM, E.2018/114, K.2018/91, 25/9/2018, §§ 8, 9).

5. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının 6771 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlinde, Anayasa Mahkemesinin KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyeceği hükme bağlanmış ve 2017 yılında yapılan söz konusu Anayasa değişikliği ile KHK rejimine son verilmeden önce Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın mülga 91. maddesini ölçü norm olarak bu madde uyarınca KHK'ları yetki kanununa dayanıp dayanmadığı, yetki kanununun kapsamında olup olmadığı ve yasak alan içinde kalıp kalmadığı hususlarında denetime tabi tutmuştur. Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (F) fıkrasının ikinci cümlesinde KHK'larla ilgili denetim yetkisinin devamı öngörülmeyle birlikte söz konusu denetimde

mülga normların ölçü norm olarak dikkate alınıp alınamayacağı hususunda bir hükme yer verilmemiştir.

6. Bu bağlamda mülga normların niteliklerini dikkate alan Anayasa Mahkemesi mevcut KHK'ların Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın mülga 91. maddesinin ölçü norm olarak dikkate alınmaya devam edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Kararda içerik bakımından Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi gereğince kural olarak denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan normların ölçü norm olarak dikkate alınacağı ancak anayasa yargısı denetimine tabi bir norm, oluşturulduğu süreçte geçerli olan *yetki* kuralları esas alınarak vücut bulduğundan bu unsura ilişkin denetimin -yürürlükten kalkmış olsa dahi- o tarihteki kurallar esas alınarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Geçerliliğini sürdüren ve yetki unsuru bakımından da anayasal denetime tabi olan KHK'ların çıkarılması sırasındaki anayasal yetkinin kaynağını ilga edilmiş olsa da Anayasa'nın 91. maddesinin teşkil ettiği bu itibarla KHK çıkarma yetkisinin Anayasa'ya uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı yönünden yapılacak denetimin ancak söz konusu anayasal yetkinin tanımlandığı konu yönünden kapsam ve sınırlarının çizildiği normun ölçü alınması suretiyle gerçekleştirilecek bir inceleme ile mümkün olabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, §§ 11, 12). Bu itibarla mevcut KHK'ların Anayasa'nın mülga 91. maddesine uygunluğunun denetlenmesi gerekir.

7. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde düzenlenen KHK'lar işlevsel yönden yasama işlemi niteliğinde olduğundan bu kuralların yargısal denetimlerini yapma görev ve yetkisi Anayasa Mahkemesine verilmiştir. Anılan maddede KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımından uygunluğunun denetlenmesinden söz edilmekte olup Anayasa'ya uygunluk denetiminin kapsamına KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığı hususu da girmektedir. Çünkü Anayasa'nın mülga 91. maddesinde Bakanlar Kuruluna ancak yetki kanununda belirtilen sınırlar içinde KHK çıkarma yetkisinin verilmesi öngörülmüştür. Söz konusu yetkinin dışına çıkılması, KHK'yı Anayasa'ya aykırı duruma getirir. Dolayısıyla yargısal denetimde KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığı sorununun da çözülmesi gerekir.

8. Dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasa'dan alan olağanüstü hâl KHK'larından farklı olarak olağan dönemlerdeki KHK'ların bir yetki kanununa dayanması zorunludur. Bu nedenle KHK'lar ile dayandıkları yetki

kanunu arasında çok sıkı bir bağ vardır. KHK'nın yetki kanunu ile olan bağı KHK'yı aynen ya da değiştirerek kabul eden kanun ile kesilir. KHK'nın Anayasa'ya uygun bir yetki kanununa dayanması Anayasa'ya uygunluğunun ön koşuludur. Bir yetki kanununa dayanmadan çıkarılan veya dayandığı yetki kanunu iptal edilen KHK'ların içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bunların Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez.

9. KHK'ların Anayasa'ya uygunluk denetimi kanunların denetiminden farklıdır. Anayasa'nın 11. maddesinde *"Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."* denilmektedir. Bu nedenle kanunların denetiminde, bunların yalnızca Anayasa'ya uygun olup olmadığı tespit edilir. KHK'lar ise konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden hem dayandıkları yetki kanununa hem de Anayasa'ya uygun olmak zorundadır.

10. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde kimi konuların KHK'larla düzenlenmesi yasaklanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında *"... sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez."* denilmiştir. Keza Anayasa'nın mülga 163. maddesinde de Bakanlar Kuruluna KHK ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemeyeceği belirtilmiştir. Bu kurallar uyarınca TBMM, Bakanlar Kuruluna ancak KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alana girmeyen konularda KHK çıkarma yetkisi verebilir.

11. Bu itibarla Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılırken konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden dayandıkları yetki kanununa uygun olmadığı ya da yasak alana giren bir konuda düzenleme yaptığı tespit edilen bir KHK kuralının Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca iptali gerekecektir. Belirtmek gerekir ki KHK kuralının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden denetimi yapılırken yukarıda belirtilen hususlar bakımından öncelik sonralık ilişkisi bulunmamaktadır. Belirtilen hususlardan herhangi biri yönünden aykırılığın tespit edilmesi KHK kuralını Anayasa'ya aykırı kılacaktır.

12. Anayasa'nın herhangi bir maddesinde kanunla düzenleneceği öngörülen bir konunun Anayasa'nın mülga 91. maddesinin birinci fıkrasının açıkça yasakladığı hükümler ile ilgisi bulunmadıkça ya da Anayasa'nın mülga 163. maddesinde olduğu gibi KHK çıkarılamayacağı açıkça belirtilmedikçe KHK ile düzenlenmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz.

13. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasında *"Mahkemenin, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir."* denilmiştir. Buna göre Mahkeme iptal ve itiraz davalarında yapacağı incelemede taleple bağlı bulunmaktadır. Dava dilekçesinde KHK'nın tümü ile bazı maddelerinin iptali talep edilmiştir. Bunun dışında KHK kurallarının her birinin ayrı ayrı Anayasa'ya aykırılığını ileri süren bir talebe yer verilmemiştir. Buna göre ayrıca dava konusu kurallar dışında KHK tümü yönünden incelenmiş; KHK'da düzenlenen her bir kurala ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmamıştır. Dolayısıyla KHK'nın tümü yönünden ulaşılabilecek sonucun her bir KHK kuralı yönünden yapılacak inceleme neticesi verilecek kararın sonuçlarını doğurmayacağını vurgulanması gerekir.

14. Öte yandan, yargısal denetimde bir KHK'nın mülga 91. maddedeki ölçütler yönünden Anayasa'ya uygun bulunması onun anayasallık denetiminin tamamlanması için yeterli değildir. Başka bir ifadeyle mülga 91. maddedeki ölçütler yönünden Anayasa'ya uygun bulunan KHK'ların aynı denetimde içerik itibarıyla da Anayasa'ya uygun olup olmadığının ayrıca saptanması gerekir. İleri sürülen gerekçeyle bağlı olmayan Anayasa Mahkemesinin kuralı içerik yönünden denetlemesi için bu hususta bir Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmuş olması da zorunlu değildir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/1, K.2020/63, 22/10/2020, § 35).

B. KHK'nın 2. Maddesiyle 4954 Sayılı Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

15. 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir.

16. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekteyken maddede yapılan değişiklikle Başbakan ve bakanlardan oluşan Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na

verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

17. Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerini yeniden düzenleyen Anayasa'nın 104. maddesinin birinci fıkrasında yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu ifade edildikten sonra on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) çıkarma hususunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Ayrıca Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında da Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

18. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulması öngörülmekteyken fıkra yapılan değişiklikle CBK ile de kamu tüzel kişiliğinin kurulması imkânı getirilmiştir.

19. 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'da yapılan değişiklik kapsamında ayrıca askerî yargı kaldırılarak askerî yargı mercileri kapatılmıştır. Anılan Kanun'un 16. maddesiyle Anayasa'nın askerî yargıyı düzenleyen 145. maddesi ile Askerî Yargıtayı ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesini düzenleyen 156. ve 157. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

20. Askerî yargının kaldırılmasıyla Anayasa Mahkemesinin üye yapısı da değişmiş, Anayasa'nın 146. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa Mahkemesinin on yedi üyeden kurulacağı hüküm altına alınmakta iken 6771 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle anılan fıkra yapılan değişiklikle üye sayısı on beşe düşürülmüştür. CBK'ların hukuk sistemine girmesini öngören ilgili Anayasa değişikliklerine koşut olarak Anayasa'nın Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini düzenleyen 148. maddesinin birinci fıkrasında da değişikliğe gidilerek CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

21. 6771 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle Anayasa'ya eklenen geçici 21. maddenin (B) fıkrasında Anayasa'da yapılan değişikliklerin gerektirdiği kanuni düzenlemelerin TBMM tarafından en geç altı ay içinde yapılması, CBK'yla düzenleneceği belirtilen değişikliklerin ise Cumhurbaşkanı'nın göreve başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenmesi öngörülmüştür.

22. Bu kapsamda 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'nun "*Amaç ve Kapsam*" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacıyla belli konularda aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında belirtilen kapsam dâhilinde çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.

23. Anılan Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; (a) bendinde kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi, (b) bendinde kanunlar ve KHK'larda yer alan tüzük, Bakanlar Kurulu, İcra Vekilleri Heyeti, İcra Vekilleri Heyeti kararı, Bakanlar Kurulu kararı, Bakanlar Kurulu yönetmeliği, hükûmet, başbakan, başvekil, başbakanlık, başvekâlet, sıkıyönetim, nizamname, kanun tasarısı gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesi, (c) bendinde mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesi, (ç) bendinde uygulama imkânı kalmayan kanun ve KHK'ların yürürlükten kaldırılması, (d) bendinde ise kanun ve KHK'larda yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri, personeli ve teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ve üst kademe kamu yöneticilerinin atanmaları ile görevlerine son verilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması, Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususlara dair hükümlerin düzenlenmesi ile bu bent kapsamındaki ilgili hükümlerin değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması için çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda düzenlemelerde bulunulmak üzere KHK çıkarılması öngörülmüştür.

24. Yetki Kanunu'nun genel gerekçesinde, Anayasa'da yapılan değişiklikle parlamenter hükûmet sistemi yerine Cumhurbaşkanlığı

hükûmet sistemine geçildiğinden yeni hükûmet sistemine geçiş için yapılan değişikliklerin ilgili kanunlarda bazı düzenlemelerin yapılmasını gerekli hâle getirdiği belirtilmiş, bu kapsamda çıkarılacak KHK ile Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin gerektirdiği düzenlemelerin yapılmasının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

25. Bu çerçevede, Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla bazı kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması için dava konusu 703 sayılı KHK çıkarılmıştır.

26. KHK'nın genel gerekçesinde, Anayasa'da gerçekleştirilen yeni hükûmet sistemine geçiş için ilgili kanunlarda birtakım düzenlemelerin yapılmasının zorunlu hâle geldiği ifade edilerek bu KHK ile;

- Yeni hükûmet sisteminde uygulaması kalmayacak olan tüzük, Bakanlar Kurulu, Başbakan, Başbakanlık, kanun tasarısı gibi ibarelerin kanun ve KHK metinlerinden çıkarılması,

- Kamu kurum ve kuruluşlarının kurulması, teşkilatlanması ve üst düzey kamu görevlilerinin atanması hususları CBK ile düzenleneceğinden bu konulara ilişkin kanun ve KHK'larda yer alan hükümlerin yürürlükten kaldırılması,

- Başbakanlığın kapatılması ile personel ve varlıklarının tasfiyesinin düzenlenmesi,

gibi yeni sistemin işleyişinde zorunlu olan hususlarda Anayasa'ya ve getirdiği yeni hükûmet sistemine terim yönünden ve teknik olarak uyumun sağlanması amacıyla çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

27. Dava dilekçesinde özetle; Yetki Kanunu ile Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacına yönelik olarak Bakanlar Kuruluna KHK ile düzenleme yapma yetkisi tanındığı, dava konusu kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacının bulunmadığı bu nedenle Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

28. 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu'nda Türkiye Adalet Akademisinin kuruluşu, görevleri, organları ve personeline ilişkin hususlar düzenlenmekte iken anılan Kanun dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

29. Yürürlükten kaldırılan Kanun'da, Akademide ders verecek öğretim elemanlarının alacağı ücret ve Akademide görev yapacak personelin mali haklarına ilişkin düzenlemeler de yer almaktadır. Bu bağlamda Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 22. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Akademide görev yapan öğretim elemanlarına aynı Kanun'un 38. maddesi hükümlerine göre ders ücreti ödenmesi öngörülmüş, 23. maddesinin dördüncü fıkrasında da Akademide görevlendirilen personelin aylık, ek gösterge, tazminat ve diğer mali ve sosyal hak ve yardımlarının kendi kurum, kuruluş ve kurullarınca ödeneceği düzenlenmiştir.

30. Anayasa'nın mülga 91. maddesinin birinci fıkrasında, sıkıyönetim ve olağanüstü hâller saklı kalmak üzere Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin KHK'larla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre anılan hak ve ödevlerle ilgili bir kuralın KHK ile düzenlenmesi veya yürürlükten kaldırılması mümkün değildir.

31. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir."* denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesinde güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

32. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında da kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar

için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz. *Ayten Yeğenoğlu*, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32; *Naci Altınbulduk*, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; *Muzaffer Peker*, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

33. Buna göre Akademide ders verecek öğretim elemanlarının ders ücretine ve personelin mali haklarına yönelik düzenlemeler Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemelerin yer aldığı 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralın da mülkiyet hakkına müdahalede bulunduğu açıktır.

34. Bu itibarla kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

35. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

C. KHK'nın 49. Maddesinin;

-(b) Bendiyle 6253 Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının ve (7) Numaralı Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(d) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin (ğ) Bendinin Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(e) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun'un 17., 18., ve 19. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(ğ) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun'un 29. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(ğ) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun'un 29. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasının (d) Bendinin Yürürlükten Kaldırılmasının ve (b) Bendinde Yer Alan “ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter yardımcıları” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının,

-(ğ) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun'un 29. Maddesinin (7) ve (8) Numaralı Fıkralarının Üçüncü Cümleleri ile (9) Numaralı Fıkrasında

Yer Alan “bildirilmek üzere Başbakanlığa” ibaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının,

-(i) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun’un 35. ve 36. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(ii) Bendiyle 6253 Sayılı Kanun’a Eklenen Geçici 13. Maddenin,

İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçesi

36. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, saltanatın kaldırılarak padişahlık saraylarının mülkiyetinin millete geçirilmesinin aynı zamanda Cumhuriyet’in temeli olan ulusal egemenlik ilkesini de temsil ettiği, bu değerlerin korunması görevini ulus adına ulusal egemenliğin somutlaşma mekânı olan TBMM’nin üstlenmesinin devletin Cumhuriyet olma niteliğine vurgu yaparak onu sembolize ettiği, dava konusu kurallarla millî sarayların TBMM bünyesinden alınarak Cumhurbaşkanlığına bağlanması bu sembolik değer yok sayılması anlamına geldiği, bu durumun devletin Cumhuriyet olma niteliğine aykırılık oluşturduğu belirtilerek kuralların Anayasa’nın 1., 6. ve mülga 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

37. 6253 sayılı Kanun TBMM idari teşkilatının kuruluşunu, görev ve yetkilerini düzenlemektedir.

38. Kanun’un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde, “TBMM yönetiminde bulunan saray, köşk ve kasırlar ile bunlara bağlı taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının tespitini, tasnifini, periyodik bakımını, muhafazasını, restorasyonunu ve tanıtımını yapmak.” TBMM idari teşkilatının görevleri arasında sayılmış ve bu görevleri yerine getirmek üzere TBMM idari teşkilatında Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığı birimi oluşturulmuştur.

39. 703 sayılı KHK ile TBMM’nin millî saraylarla ilgili görev ve yetkileri kaldırılmıştır. Buna koşut olarak dava konusu kurallarla 6253 sayılı Kanun’un TBMM’nin millî saraylarla ilgili görev ve yetkilerini yerine getiren

hizmet birimi olan Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığını düzenleyen hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

40. Bu çerçevede dava konusu kurallarla;

- Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı kadrosu kaldırılmış, adı geçen Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimler olan Müzecilik ve Tanıtım Başkanlığı, Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığı ile İdari ve Mali İşler Başkanlığı da lağvedilmiştir.

- Adı geçen Başkanlıkların görevlerini düzenleyen 6253 sayılı Kanun'un 17., 18. ve 19. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

- Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığı ile Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerin başkanlıklarına atanma kriterlerini düzenleyen hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

- Millî Saraylarla ilgili restorasyon ve onarımların 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmayacağına yönelik hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

- Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlerde çalışacak kişilere yönelik düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır.

- Kanun'un 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde Kurtuluş Savaşı Müzesinde tüm müzecilik hizmetlerini yerine getirmek, Müzenin ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak veya yaptırmak ve bu amaçla faaliyetlerde bulunmak, ilgili kuruluşlarla kültürel alanlarda iş birliği yapmak, Müzenin onarım, restorasyon, teşhir ve müzecilikle ilgili diğer teknik hizmetlerini gerektiğinde Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı başkanlıklarla birlikte yürütmek Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığının görevleri arasında sayılmaktayken dava konusu kuralla anılan bent yürürlükten kaldırılmıştır.

- Kanun'un 35. maddesinde TBMM'ye bağlı saray, köşk, kasır, müze ve fabrikalardan sağlanan her türlü gelir ile bunların bakım ve onarımı için yapılan şartlı bağışlar ve yardımların muhasebeleştirilmesi ve harcanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla anılan madde yürürlükten kaldırılmıştır.

41. Kanun'a dava konusu kuralla eklenen geçici 13. maddenin (1) numaralı fıkrasında maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Saraylardan

Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı birimlere tahsis edilen her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme, borç ve alacaklar, hak ve yükümlülüklerin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla CBK hükümlerine göre bünyesinde düzenlendiği kamu kurum ve kuruluşuna ilgili CBK'nın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın devredilmiş sayılacağı belirtilmiş ve buna ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ile buna bağlı birimlerde başkan ünvanlı kadrolarda bulunanlar ile diğer personelin görevlerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği, söz konusu personelin TBMM idari teşkilatında durumlarına uygun kadrolara bir ay içinde atanacakları ifade edilmiştir. Maddenin (4) numaralı fıkrasında bu madde uyarınca atanan personelin özlük ve mali hakları düzenlenmiş, (5) numaralı fıkrasında da maddenin uygulanmasına ilişkin hususlarda ortaya çıkabilecek tereddütleri giderme ve sorunları çözme yetkisinin Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı birimlerin ve/veya bunların görevlerinin ilgili CBK hükümlerine göre bünyesinde yeniden düzenlendiği ilgili kurumun üst yöneticisine ait olduğu hüküm altına alınmıştır.

42. Daha önce de ifade edildiği üzere 703 sayılı KHK'nın dayanağı olan 7142 sayılı Kanun'un "*Amaç ve Kapsam*" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacıyla aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında belirtilen kapsam dâhilinde çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.

43. Anılan Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; (a) bendinde kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi için çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda düzenlemelerde bulunulmak üzere KHK çıkarılması öngörülmüştür. Bu açıdan bakıldığında TBMM'nin millî saraylarla ilgili görev ve yetkilerini yerine getiren hizmet birimi olan Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığını düzenleyen hükümleri yürürlükten kaldıran kuralların 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca "*kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,*" kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

44. Ancak söz konusu kuralın Yetki Kanunu kapsamında olduğunun söylenebilmesi için aynı zamanda *Anayasa değişikliklerine uyum sağlama*

amacına da yönelik olması gerekmektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/115, K.2020/81, 30/12/2020, § 21).

45. Yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere 6771 sayılı Kanun’la Anayasa’nın bazı maddelerinde değişiklik yapılarak yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı’nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda Cumhurbaşkanı’na yürütme yetkisine ilişkin konularda, üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesinde, bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasına ilişkin hususlarda CBK ile düzenleme yapma yetkisi tanınmıştır. Ayrıca kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulması mümkün kılınmıştır.

46. Bu açıdan bakıldığında 6253 sayılı Kanun’un TBMM’nin millî saraylarla ilgili görev ve yetkilerini yerine getiren hizmet birimi olan Millî Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığını düzenleyen hükümlerini yürürlükten kaldıran kuralların bir önceki başlık altında sayılan 6771 sayılı Kanun ile Anayasa’da yapılan değişikliklerle ilgisi kurulamamıştır. Başka bir ifadeyle dava konusu kuralların 7142 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa’da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı kapsamında olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla ilgisi bulunmayan kural Yetki Kanunu kapsamında değildir.

47. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa’nın 1. ve 6. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

Ç. KHK’nın 51. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 2863 Sayılı Kanun’un 10. Maddesinin İkinci Fıkrasının Değiştirilen Birinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

48. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, kuralla Cumhurbaşkanlığı ve TBMM’nin idare ve

kontrolündeki kültür ve tabiat varlıklarının koruma kurullarının yetki alanından çıkarıldığı, düzenlemenin kamu yararı amacıyla değil bu varlıklar üzerinde koruma kurulu denetimi olmadan tasarrufta bulunulabilmesi amacıyla ihdas edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 63. ve mülga 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

49. 2863 sayılı Kanun'un 10. maddesi koruma altına alınması gereken kültür ve tabiat varlıklarının korunmasıyla ilgili yetkili olan birimleri ve koruma yöntemlerine ilişkin hususları düzenlemektedir.

50. Maddenin birinci fıkrasında kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak görevinin Kültür ve Turizm Bakanlığına ait olduğu belirtilmiştir. Maddenin devamı fıkralarında da kamu kurum ve kuruluşlarının kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

51. Maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde TBMM'nin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunmasının kendileri tarafından yerine getirileceği hükmü yer almakta iken anılan cümle dava konusu kuralla *"Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, kendileri tarafından yerine getirilir."* şeklinde değiştirilmiştir.

52. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca *"kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,"* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralın 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerle ilgisi kurulamamıştır. Dolayısıyla kural 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

53. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 63. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

2. (c) Bendiyle 2863 Sayılı Kanun'a Eklenen;

a. Ek 7. Maddenin İncelenmesi

i. İptal Talebinin Gerekçesi

54. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

ii. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

55. 2863 sayılı Kanun'a dava konusu kuralla eklenen ek 7. maddede Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerden sağlanan her türlü gelir ile bunların bakım ve onarımı için yapılan şartlı bağışlar ve yardımların muhasebeleştirilmesi ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

56. Maddenin birinci cümlesinde Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerden sağlanan her türlü gelir ile bunların bakım ve onarımı için yapılan şartlı bağışların Cumhurbaşkanlığı adına bir kamu bankasında açılacak hesaba yatırılacağı belirtilmiş, ikinci ve üçüncü cümlelerinde bu hesapta toplanan tutarların nemalandırılabilceğı, hesapta toplanan tutardan doğrudan hiçbir harcama yapılamayacağı ifade edilmiştir.

57. Maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı cümlelerinde hesapta biriken tutarların muhasebeleştirilmesine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Anılan cümlelere göre, hesapta biriken tutardan gerekli görülen miktar bütçeye özel gelir kaydedilecektir. Özel gelir kaydedilen bu tutar Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerin bakım, onarım, muhafaza ve işletilmesinde kullanılmak üzere Cumhurbaşkanlığı bütçesinin mevcut ya da yeni açılacak tertiplerine özel ödenek kaydedilecek, kaydedilen özel ödeneklerden kullanılmayan kısımlar ertesi yıla devren gelir ve özel ödenek kaydedilecektir.

58. Maddenin yedinci cümlesinde ise gelirleri özel ödenek kaydedilen işletmeler kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur.

59. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kural, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine ilişkin de değildir.

60. Bu itibarla Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının özel gelirlerini düzenleyen ve bu gelirlerin genel bütçeye özel gelir olarak kaydedilerek harcanmasını öngören kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

61. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

b. Ek 8. Maddenin İncelenmesi

i. İptal Talebinin Gerekçesi

62. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, Cumhurbaşkanlığının kendi sorumluluk alanındaki tarihî bina ve objelerin onarım, restorasyon ve çevre düzenlemeleri konusunda yapacağı tüm mal ve hizmet alımlarının dava konusu kuralla 4734 sayılı Kanun kapsamından çıkarılarak ihalelerin hangi esaslara göre yapılacağının yine Cumhurbaşkanınca belirlenmesinin keyfiliğe sebebiyet vereceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve mülga 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

ii. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

63. 2863 sayılı Kanun'a dava konusu kuralla eklenen ek 8. maddede Cumhurbaşkanlığının sorumluluğundaki tarihî bina ve objelerin onarımları ve restorasyonları ile çevre düzenlemesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile münhasıran özel ihtisas gerektiren konularda Cumhurbaşkanlığınca mütalaa

ve hukuki hizmet satın alma işlerinin 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

64. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye ilişkin gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

65. Bu itibarla Millî sarayların Cumhurbaşkanlığına devredilmesine koştur olarak, devredilen tarihî bina ve objelerin onarımları ve restorasyonları ile çevre düzenlemesine ilişkin mal ve hizmet alımları ile münhasıran özel ihtisas gerektiren konularda Cumhurbaşkanlığınca mütalaa ve hukuki hizmet satın alma işlerinin 4734 sayılı Kanun kapsamı dışına çıkarılmasını öngören kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

66. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

D. KHK'nın 61. Maddesinin;

1. (b) Bendiyle;

a. 2659 Sayılı Kanun'un 17. Maddesinin “Morg İhtisas Dairesinin Görevleri” Şeklindeki Başlığının “Kimsesiz cesetler” Olarak Değiştirilmesinin İncelenmesi

67. 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığı “Morg İhtisas Dairesinin Görevleri” şeklinde iken dava konusu kuralla “Kimsesiz Cesetler” şeklinde değiştirilmiştir.

68. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi yetkisinin kapsamına Anayasa değişikliği, kanun, KHK, CBK ve TBMM İçtüzüğü adı verilen normlar (kurallar) girmektedir. Söz konusu düzenlemeler, Anayasa'nın yetkili kıldığı organlar tarafından yazılı bir şekilde ve bu adlar altında tespit edilmiş bulunan genel, sürekli ve soyut hukuk normlarıdır. Norm ise insan davranışını yönlendirmek amacıyla belirli bir şeyin yapılmasını

yasaklayan ya da belirli bir şeyin yapılmasına izin veya yetki veren ve cebirle desteklenmiş irade açıklamalarıdır. Dolayısıyla hukuk normları daima emir, yasak, izin veya yetki içeren önermelerden oluşur. İnsan davranışını yönlendirmeyi hedeflemeyen yani emir vermeyen, yasak koymayan, izin veya yetki vermeyen bir önerme, normatif nitelikte olmadığından hukuk kuralı sayılmaz.

69. Bu itibarla madde başlıkları da başlı başına bir yargı ifade etmediğinden denetlenebilir norm niteliğinde değildir. Anılan niteliği sebebiyle madde başlıklarının iptal davasına konu edilmesi mümkün değildir.

70. Açıklanan nedenlerle Kanun'un 17. maddesinin "*Morg İhtisas Dairesinin Görevleri*" şeklindeki başlığının "*Kimsesiz Cesetler*" olarak değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

b. 2659 Sayılı Kanun'un 17. Maddesinin Birinci Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

i. İptal Talebinin Gerekçesi

71. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

ii. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

(1) Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

72. Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasında Adli Tıp Kurumuna bağlı Morg İhtisas Dairesinin görevleri düzenlenmekte iken anılan fıkra dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

73. Kuralın Yetki Kanunu'nun (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca "*kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,*" kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

74. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine göre oluşturulan idari teşkilat yapısına geçiş sürecinde 703 sayılı KHK ile bazı kamu kurum ve

kuruluşları ile bakanlıkların kuruluş kanunları ya da kuruluş kanunlarında yer alan teşkilat, görev ve yetki ile bunlarla bağlantılı diğer hususları düzenleyen hükümler yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni hükûmet sistemine geçilmesiyle birlikte bakanlıkların teşkilat yapısı (1) numaralı CBK'da; bakanlıklara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı da (4) numaralı CBK'da yeniden düzenlenmiştir. Nitekim Morg İhtisas Dairesinin de içinde yer aldığı Adli Tıp Kurumu 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yeniden düzenlenmiştir.

75. Dolayısıyla, Morg İhtisas Dairesinin görevlerini düzenleyen hükmün yürürlükten kaldırılmasının idari teşkilatın Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi çerçevesinde yeniden yapılandırılmasıyla ilgisi bulunduğu kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı bulunmadığı söylenemez.

76. Kural, Anayasa'da KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

77. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

(2) Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

78. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

79. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar ve KHK'lar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin içtihadına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. KHK'nın amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. KHK'nın kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusu olabilecektir.

80. Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın

kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

81. Bir önceki başlık altında ifade edildiği üzere Morg İhtisas Dairesinin görevlerini düzenleyen hükmün yürürlükten kaldırılmasının Anayasa değişikliklerine uyum sağlamak üzere bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi çerçevesinde yeniden yapılandırılmasıyla doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Bu itibarla Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla ihdas edilen kuralın kamu yararı dışında bir amaç gözettiği söylenemez. Bu nedenle kuralda hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

82. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. (d) Bendiyle 2659 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 32. Maddesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

83. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, yurt içinde ve yurt dışında burs verilmek suretiyle yükseköğrenim yaptırılanların Adli Tıp Kurumundaki uzmanlık ve ihtisas imtihanlarına tabi tutulmadan asistanlık kadrolarına atanmasına imkân tanınmasının kamu hizmetine girme hakkı kapsamında olduğundan kuralla yasak alanda düzenleme yapıldığı, içerik yönünden ise kamu görevlilerinin atanmalarının Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konulardan olduğu hâlde bu hususta KHK ile düzenleme yapıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın mülga 91. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

84. 2659 sayılı Kanun'un dava konusu kuralla değişik 32. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Adalet Bakanlığı hesabına Adli Tıp Kurumuna adli tabip ve uzman yetiştirmek üzere yurt içinde ve yurt dışında burs verilmek suretiyle yükseköğrenim yaptırılanların Adli Tıp Kurumundaki uzmanlık ve ihtisas imtihanlarına tabi tutulmadan

asistanlık (araştırma görevlisi) kadrolarına atanacakları belirtilmiş, ikinci cümlesinde de bu personelin Kanun'un 35. maddesindeki mecburi hizmet yükümlülüğüne tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

85. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" başlıklı Dördüncü Bölüm'ünde yer alan "*Hizmete girme*" başlıklı 70. maddesinin birinci fıkrasında her vatandaşın kamu hizmetlerine girme hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği kurala bağlanmıştır. Buna göre Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümünde yer alan ve 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin olarak KHK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

86. Kural yurt içi veya yurt dışında burs verilmek suretiyle yükseköğrenim yaptırılanların uzmanlık ve ihtisas imtihanlarına tabi tutulmadan doğrudan asistanlık kadrolarına atanmalarına imkân tanımaktadır. Kuralda burs verilecek kişilerin daha önce kamu görevlisi olup olmayacağına ilişkin herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle Adalet Bakanlığı hesabına burslu olarak yükseköğrenim yaptırılanlar kural uyarınca imtihana tabi tutulmadan kamu hizmetine girebilecektir.

87. Dolayısıyla kural kamu hizmetlerine girme hakkına dair bir düzenleme niteliği taşıdığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

88. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

89. Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 128. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

3. (f) Bendiyle 2659 Sayılı Kanun'un 1 ila 16., 18 ila 26., 36., 37., Geçici 1 ila Geçici 4., Geçici 6. ve Geçici 7. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

90. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına

girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

91. 2659 sayılı Kanun'da Adli Tıp Kurumunun kuruluş ve görevleri ile teşkilat yapısı düzenlenmektedir. Dava konusu kuralla Kanun'un 1 ila 16., 18 ila 26., 36., 37., geçici 1 ila geçici 4., geçici 6. ve geçici 7. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

92. 2659 sayılı Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 26. maddesinde Adli Tıp Kurumu Başkanı, başkan yardımcıları, adli tıp ihtisas kurulları başkan ve üyelerinin, Adalet Bakanının inhası üzerine uzman elemanlar veya üniversitelerin ilgili fakülte öğretim üyeleri veya yardımcıları arasından müşterek kararnameyle atanacağı, Adli Tıp Kurumu 1. Hukuk Müşaviri, hukuk müşavirleri, adli tıp ihtisas dairesi başkanları, adli tıp grup başkanları, adli tıp şube müdürleri, şube müdürleri, adli tıp uzmanları, uzmanlar, trafik uzmanları, sosyal hizmet uzmanları, raportörler, mühendisler, kimyagerler, fizikçiler, programcılar, psikologlar, pedagoglar, antropologlar, astronomlar, asistanlar, eczacılar, biyologlar, dış hekimleri, balistik, adli belge inceleme ve silah muayene uzmanlarının da Adli Tıp Kurumu Başkanının teklifi üzerine Adalet Bakanlığınca atanacağı belirtilmiştir.

93. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

94. Bu itibarla Adli Tıp Kurumu Başkanı, başkan yardımcıları ve diğer personelin atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

95. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

E. KHK'nın 62. Maddesinin (c) Bendiyle 5902 Sayılı Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 22., 24 ila 26. Maddelerinin, Ek 1. Maddesinin (1), (2) ve (3) Numaralı Fıkralarının ve Geçici 1 ila Geçici 7. Maddelerinin ve Eki (I) Sayılı Cetvel'in Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

96. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmedeği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

97. 5902 sayılı Kanun'da Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kuruluşu, teşkilat yapısı ve görevlerine ilişkin hususlar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla anılan Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 22., 24 ila 26. maddeleri, ek 1. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkraları, geçici 1 ila geçici 7. maddeleri ve eki (I) Sayılı Cetvel'i yürürlükten kaldırılmıştır.

98. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 20. maddesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Başkan Yardımcısı, Daire Başkanı ve I. Hukuk Müşaviri kadrolarına atanabilmek için, bu kadrolara atanacaklarda aranan genel şartlara ek olarak; en az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, kamu sektöründe veya özel sektörde atanacağı görev alanıyla ilgili en az beş yıllık iş tecrübesine sahip olmak gerektiği hüküm altına alınmıştır.

99. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

100. Bu itibarla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Başkan Yardımcısı, Daire Başkanı ve I. Hukuk Müşavirinin atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

101. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

F. KHK'nın 63. Maddesiyle 5659 Sayılı Kanun'un 1 ila 4., 6 ila 8., 11 ila 13., Geçici 1. ve Geçici 2. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

102. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

103. 5659 sayılı Kanun'da yer alan Atatürk Orman Çiftliği'nin (AOÇ) kuruluşu ve teşkilatına ilişkin hususlar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla Kanun'un 1 ila 4., 6 ila 8., 11 ila 13., geçici 1. ve geçici 2. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

104. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 13. maddesinde AOÇ'de çalışan ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olmayan sürekli işçilerin işten doğma hastalıkları hâlinde bunların iki ay müddetle ücretleri yarım verilmek ve tedavi giderleri ve yol paraları idare tarafından ödenmek suretiyle tedavi ettirileceği hükme bağlanmıştır.

105. KHK'nın 2. maddesiyle 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

106. Bu itibarla AOÇ'de 4857 sayılı Kanun'a tabi olmayan sürekli işçilerin mali haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır. Bu nedenle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

107. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

G. KHK'nın 64. Maddesinin (b) Bendiyle 4301 Sayılı Kanun'un 1 ila 6. Maddelerinin, 7. Maddesinin Birinci ila Altıncı Fıkralarının, 8. Maddesinin Birinci Fıkrasının, 9., 20., 21., Geçici 1. ve Geçici 2. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

108. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

109. 6/8/1997 tarihli ve 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumuna İlişkin Bazı Mali Hükümlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İşyurtları Kurumunun kuruluşu ve teşkilatına ilişkin hususlar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla Kanun'un 1 ila 6. maddeleri, 7. maddesinin birinci ila altıncı fıkraları, 8. maddesinin birinci fıkrası, 9., 20., 21. maddeleri ile geçici 1. ve geçici 2. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

110. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 4. maddesinde, işçilerin çalıştırılması ve ücretlerinin belirlenmesi konusunda İşyurtları Yüksek Kurulunun yetkili olduğu ifade edilmiştir.

111. KHK'nın 2. maddesiyle 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

112. Bu itibarla işyurtlarında çalışacak işçilerin ücretlerinin belirlenmesine yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır. Bu nedenle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

113. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Ğ. KHK'nın 65. Maddesinin (a), (b), (c), (ç), (d) ve (e) Bentleriyle 6546 Sayılı Kanun'da Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

114. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (a) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un Adının Değiştirilmesi

115. 6546 sayılı Kanun'un adı "*Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun*" iken dava konusu kuralla "*Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir.

116. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

117. Açıklanan nedenlerle 6546 sayılı Kanun'un adının "*Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

b. (b) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 1. ve 2. Maddeleri

i. Kuralların Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

118. 6546 sayılı Kanun'un 1. maddesi "*Bu Kanunun amacı; Çanakkale deniz ve kara savaşlarının meydana geldiği Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanının tarihi, kültürel ve manevi değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve yönetimini sağlamak üzere Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığının kurulması ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.*" şeklinde iken dava konusu kuralla "*Bu Kanunun amacı; Çanakkale deniz ve kara savaşlarının meydana geldiği Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanının tarihi, kültürel ve manevi değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara*

aktarılmasına ilişkin hususları düzenlemektir.” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikle maddenin Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığının (Başkanlık) kuruluşu, görev ve yetkilerini düzenleyen hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

119. Başkanlığın teşkilat ve görevlerinin Kanun’dan çıkarılmasına koşut olarak Kanun’un 2. maddesinde yer alan tanımlarda da değişikliğe gidilmiş Başkanlığın teşkilatına ilişkin tanımlar kaldırılarak anılan kısım yeniden düzenlenmiştir.

120. Yeni hükûmet sistemine geçilmesiyle birlikte anılan Başkanlığın kuruluşu, görevleri ve teşkilat yapısı (4) numaralı CBK’nın 93 ila 103. maddelerinde yeniden düzenlenmiştir.

121. KHK’nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun’un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

122. Kuralların 7142 sayılı Kanun’un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca *“kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,”* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığının Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi çerçevesinde yeniden yapılandırılmasına yönelik olarak kural kapsamında 6546 sayılı Kanun’da yer alan Başkanlığın kuruluşu, görev ve yetkilerini düzenleyen hükümlerin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı taşımadığı söylenemez.

123. Bu itibarla kurallar Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa’da KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

124. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

125. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

126. KHK’nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun’un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kurallar bakımından da geçerlidir.

127. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

c. (c) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinde Yer Alan "Bu Kanuna göre..." İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması

i. Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

128. 6546 sayılı Kanun'un Tarihî Alanın korunmasına ilişkin esasları düzenleyen 3. maddesinin *"Bu Kanuna göre Tarihi Alanın korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde uyulacak esaslar şunlardır:"* bölümünde yer alan *"Bu Kanuna göre..."* ibaresi dava konusu kuralla madde metninden çıkarılmıştır.

129. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Başkanlığın görev ve yetkileri CBK ile de düzenlenebileceğinden Kanun'un 3. maddesinde yer alan *"Bu Kanuna göre..."* ibaresinin dava konusu kuralla madde metninden çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığının kuruluşu, teşkilat yapısı, görev ve yetkileri 6546 sayılı Kanun'da düzenlenmekte iken bu hükümler 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış ve adı geçen Başkanlığın kuruluş, görev ve yetkileri (4) numaralı CBK'da düzenlenmiştir. Dolayısıyla, Tarihî Alanın korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin hususlar da CBK ile düzenlenebilecektir.

130. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

131. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca *"kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,"* kapsamında olduğu ve Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kural Yetki Kanunu kapsamındadır.

132. Kural Anayasa'da KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

133. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

134. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

135. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

136. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ç. (ç) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının;

i. (ç) Bendine Eklenen Cümle

137. 6546 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendinde “Çanakkale İl Özel İdaresi, Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak paylar” Başkanlığın gelirleri arasında sayılmakta iken dava konusu kuralla anılan bende “Bu oran Cumhurbaşkanınca iki katına kadar artırılabilir.” cümlesi eklenmiştir. Kuralla Cumhurbaşkanı'na, Başkanlığın gelirleri arasında sayılan; Çanakkale İl Özel İdaresi, Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odasının bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinden en az yüzde bir oranında ayrılacak payları iki katına kadar artırma yetkisi tanınmaktadır.

138. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca “...Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin hususlara dair hükümlerin düzenlenmesi...” kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralın 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerle ilgisi kurulamamıştır. Dolayısıyla kural 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

139. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

ii. Değiştirilen (d) Bendi

140. 6546 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde *“Tarihi Alan işletme ve faaliyet gelirleri”* Başkanlık gelirleri arasında sayılmakta iken dava konusu kuralla anılan bent *“Teşkilata ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde belirtilen diğer gelirler.”* şeklinde değiştirilmiştir. *“Tarihi Alan işletme ve faaliyet gelirleri”* de (4) numaralı CBK'nın 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendinde yeniden düzenlenerek Başkanlığın gelirleri arasında sayılmıştır.

141. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

142. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine ve yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir.

143. Bu itibarla Başkanlığın gelirlerine yönelik düzenleme öngören kural 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerinde belirtilen konularla ilgili olmadığından Yetki Kanunu kapsamında değildir.

144. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

d. (d) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un 11. Maddesinin; (1) ve (3) Numaralı Fıkralarına “Bu Kanunda” İbarelerinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen “ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde” İbareleri ile (4) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (a) ile (f) bentlerinde sayılan” ibaresinin “Tarihi Alanda yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptırma, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama,

Tarihi Alanda anıtsal ve mekânsal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptırma, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme Şeklinde Değiştirilmesinin ve (6) Numaralı Fıkrasında Yer Alan ***“Bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında” İbaresinin “Tarihi Alanda” Şeklinde Değiştirilmesi***

145. 6546 sayılı Kanun’un 11. maddesinde Başkanlığa tanınan muafiyet ve indirimler düzenlenmiştir.

146. Maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın *“Bu kanunda”* sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan harçlardan ve katılım payından, düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaf olduğu yargı harçlarının Başkanlığın haklılığı nispetinde karşı taraftan tahsiline ilgili merciince karar verileceği hüküm altına alınmakta iken dava konusu kuralla *“Bu kanunda”* ibaresinden sonra gelmek üzere *“ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde”* ibaresi eklenmiştir. Böylece Başkanlık yalnızca Kanun’da sayılan faaliyetlerinden değil CBK’da sayılan faaliyetlerinden dolayı da belirtilen harç ve vergilerden muaf olacaktır.

147. Maddenin (3) numaralı fıkrasında Başkanlığın *“Bu Kanunda”* sayılan görevleriyle ilgili yaptığı faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmayacağı düzenlenmekte iken dava konusu kuralla *“Bu kanunda”* ibaresinden sonra gelmek üzere *“ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde”* ibaresi eklenmiştir. Böylece Başkanlık yalnızca Kanun’da sayılan faaliyetlerinden değil CBK’da sayılan faaliyetlerinden dolayı da iktisadi işletme sayılamayacaktır.

148. 6546 sayılı Kanun’un 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise Başkanlığın *“bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (a) ila (f) bentlerinde sayılan”* görevlerine ilişkin mal, hizmet, danışmanlık hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelere katılmaktan yasaklama hükümleri hariç olmak üzere 4734 sayılı Kanun’a tabi olmadığı hüküm altına alınmakta iken fıkra da yer alan *“bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (a) ila (f) bentlerinde sayılan”* ibaresi dava konusu kuralla *“Tarihi Alanda*

yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptırma, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama, Tarihi Alanda anıtsal ve mekânsal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptırma, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme" şeklinde değiştirilmiştir.

149. 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise "Bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında" yapılacak mevzi ve siperlerin restorasyonuna ilişkin işlerde 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'ndaki izinlerin aranmayacağı hüküm altına alınmakta iken fıkra da yer alan "Bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında" ibaresi dava konusu kuralla "Tarihi alanda" şeklinde değiştirilmiştir. Kanun'un mülga 4. maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendinde "Tarihi Alanda restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapmak, yaptırmak" Başkanlığın görevleri arasında sayılmakta idi. Dolayısıyla daha önce Kanun'un 4. maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında Tarihi Alanda restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapmak 6831 sayılı Kanun'a tabi değilken yapılan değişiklikle birlikte Tarihî Alanda yapılacak mevzi ve siperlerin restorasyonuna ilişkin işlerde 6831 sayılı Kanun'daki izinlerin aranmaması söz konusu olacaktır.

150. KHK'nın 51. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

151. Kurallarda, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kurallar, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması

veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine ilişkin de değildir.

152. Bu itibarla Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığına birtakım muafiyetler getirilmesini öngören kurallar 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

153. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

e. (e) Bendiyle 6546 Sayılı Kanun'un 4 ile 6. Maddeleri, 7. Maddesinin (1), (2) ve (4) ile (12) Numaralı Fıkraları, 9. Maddesi, 10. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası, (2) Numaralı Fıkrasının (a) ile (c) Bentleri ve (e) ile (ğ) Bentleri, (3) ile (5) Numaralı Fıkraları ve 13. Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması

154. Kanun'un; 4 ile 6. maddeleri, 7. maddesinin (1), (2) ve (4) ile (12) numaralı fıkraları, 9. maddesi, 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası, (2) numaralı fıkrasının (a) ile (c) bentleri ve (e) ile (ğ) bentleri, (3) ile (5) numaralı fıkraları ve 13. maddesi dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

155. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 4. maddesinde Gelibolu Tarihi Alan Başkanının, en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olan, mesleki açıdan yeterli bilgi ve deneyime sahip mesleği ile ilgili olarak kamuda veya özel sektörde en az beş yıl çalışmış olanlar arasından müşterek kararname ile atanacağı belirtilmektedir.

156. Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığına atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısımının Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

157. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

H. KHK'nın 67. Maddesinin (b) Bendiyle 234 Sayılı KHK'nın 1 ila 15. Maddelerinin, 16. Maddesinin Birinci ila Altıncı Fıkralarının, Sekizinci Fıkrasının, 17., 18., Geçici 1 ila Geçici 5. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmalarının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

159. 8/6/1984 tarihli ve 234 sayılı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne Dair Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK'da yer alan Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğünün kuruluş ve teşkilatı ile görevlerine ilişkin hususlar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla anılan KHK'nın 1 ila 15. maddeleri, 16. maddesinin birinci ila altıncı fıkraları ile sekizinci fıkrası, 17. ve 18. maddeleri ile geçici 1 ila geçici 5. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

160. 234 sayılı KHK'nın dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan geçici 2. maddesinde Genel Müdürlükte çalışmakta iken kadro ve görev unvanları değişenlerin veya kaldırılanların yeni bir kadroya atanıncaya kadar durumlarına uygun işlerde görevlendirileceği ve eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü haklarının yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulacağı belirtilmiştir.

161. KHK'nın 2. maddesiyle 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

162. Genel Müdürlükte görev yapanların mali haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

163. Bu itibarla kural Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

164. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

I. KHK'nın 68. Maddesinin (ç) Bendiyle 5441 Sayılı Kanun'un 1 ila 4. Maddelerinin, 12., 15., 20 ila 22., 24., Ek 7. ve Geçici 1 ila Geçici 5. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

165. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

166. 10/6/1949 tarihli ve 5441 sayılı Devlet Tiyatroları Personeli Hakkında Kanun'da Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün kuruluş ve teşkilatı ile görevlerine ilişkin hususlar düzenlenmekte iken dava konusu kuralla anılan Kanun'un 1 ila 4., 12., 15., 20 ila 22., 24., ek 7. ve geçici 1 ila geçici 5. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

167. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 4. maddesinde Devlet Tiyatroları Genel Müdürünün Kültür ve Turizm Bakanının teklifi üzerine yükseköğretim kurumlarının birinden mezun, özel veya kamu kuruluşlarında veya bunların her ikisinde en az 15 yıl hizmet görmüş, sahne hayatında başarılarıyla tanınmış sanatçılar, tiyatro yazarları, eleştirmenleri, temayüz etmiş tiyatro yönetmenleri ile üniversitelerde tiyatro sanatı dalında görev yapan öğretim elemanları arasından müşterek kararname ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 59. maddesi hükmüne göre atanacağı hükme bağlanmıştır.

168. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

169. Bu itibarla Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısımının Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden

Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

170. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

İ. KHK'nın 80. Maddesinin (d) Bendiyle 320 Sayılı KHK'nın 1 ila 5. Maddelerinin, 6. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) ila (ı) Bentleri ve (n) ila (p) Bentlerinin, 7 ila 24., 26 ila 32. Maddelerinin, 34. Maddesinin Birinci ila Üçüncü Fıkraları ile Beşinci Fıkrasının, 35. Maddesinin Üçüncü ila Beşinci Fıkralarının, 40. Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarının, 42., 45 ila 47., 49., 54., 55., Geçici 1 ila Geçici 6. Maddeleri ile Eki Cetvelin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

171. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

172. 4/4/1988 tarihli ve 320 sayılı Millî Piyango Hakkında KHK'da Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş ve teşkilatı ile görevleri düzenlenmekte iken dava konusu kuralla KHK'nın 1 ila 5. maddeleri, 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) ila (ı) bentleri ve (n) ila (p) bentleri, 7 ila 24., 26 ila 32. maddeleri, 34. maddesinin birinci ila üçüncü fıkraları ile beşinci fıkrası, 35. maddesinin üçüncü ila beşinci fıkraları, 40. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, 42., 45 ila 47., 49., 54., 55., geçici 1 ila geçici 6. maddeleri ile eki cetveli yürürlükten kaldırılmıştır.

173. 320 sayılı KHK'nın yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde Millî Piyango Yönetim Kurulu üyeliğine atanabilmek için en az lisans düzeyinde yüksek öğrenim görmüş olma şartı getirilmiştir.

174. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

175. Bu itibarla Millî Piyango Yönetim Kurulu üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

176. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

J. KHK'nın 82. Maddesinin (c) Bendiyle 1309 Sayılı Kanun'un 1 ila 3., 5., 6., 20 ila 22., 24., 26., Ek 1., Geçici 1 ve Geçici 2. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

177. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

178. 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Personeli Hakkında Kanun'da Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş ve teşkilatı ile görevleri düzenlenmekte iken dava konusu kuralla anılan Kanun'un 1 ila 3., 5., 6., 20 ila 22., 24., 26., ek 1., geçici 1 ve geçici 2. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

179. Kanun'un yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürünün Kültür ve Turizm Bakanının teklifi üzerine, yükseköğretim kurumlarının birinden mezun özel veya kamu kuruluşlarından veya bunların her ikisinde en az 15 yıl hizmet görmüş, opera, bale, müzik alanlarından birinde başarılarıyla tanınmış sanatçılar, bu alanlarda eserler veren besteci veya yazarlar, temayüz etmiş opera veya bale yönetmenleri ile, üniversitelerde bu sanat dallarının birinde görev yapan öğretim elemanları arasından müşterek kararname ile 657 sayılı Kanun'un değişik 59. maddesi hükmüne göre görevlendirileceği belirtilmiştir.

180. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

181. Bu itibarla Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğüne görevlendirme şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

182. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

K. KHK'nın 90. Maddesinin;

1. -(a) Bendiyle 7258 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin İkinci ila Altıncı Fıkralarının Yürürlükten Kaldırılmasının,

-(b) Bendiyle 7258 Sayılı Kanun'un 1., 3., 4., Ek 2. ve Geçici 1 ila Geçici 3. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının,

İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

183. Dava dilekçesinde, kuralların Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

184. 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin ikinci ila altıncı fıkraları ile 1., 3., 4. ek 2. ve geçici 1 ila geçici 3. maddelerinde Spor Toto Teşkilat Başkanlığının kuruluşu, hizmet birimleri, personeli, gelirleri ve müşterek bahislere ilişkin hususlar düzenlenmekte iken anılan hükümler dava konusu kurallarla yürürlükten kaldırılmıştır.

185. Kanun'un 2. maddesinin dava konusu kurallarla yürürlükten kaldırılan altıncı fıkrasında Spor Toto Teşkilat Başkanı, Başkan Yardımcısı ve Teşkilat Müdürlüğü görevlerine 65 yaşını dolduranların atamasının yapılamayacağı düzenlenmiştir.

186. Spor Toto Teşkilat Başkanlığına, Başkan Yardımcılığına ve Teşkilat Müdürlüğüne atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

187. Öte yandan Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 3. maddesinde müşterek bahis hâsılâtının iştirakçilerin kolon başına ödeyecekleri iştirak bedellerinin toplamından oluşacağı, bu hasılatın zaruri masraf karşılıkları çıktıktan sonra kalan bakiyenin hangi miktarlarının kazanan bilet sahipleri ile Spor Genel Müdürlüğüne ait olacağının bir yönetmelikle tespit olunacağı belirtilmiştir.

188. Müşterek bahis hasılatının bilet sahiplerine ait olacak miktara ilişkin hususların yönetmelikle belirlenmesini öngören hüküm Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içermektedir. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunduğu açıktır.

189. Bu itibarla kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

190. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

2. (a) bendiyle 7258 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Değiştirilen Yedinci Fıkrasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

191. Dava dilekçesinde, kuralların Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu

kapsamına girmedeği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

192. Kanun'un 2. maddesinin yedinci fıkrasında Spor Toto Teşkilat Başkanı, başkan yardımcıları ve birim amirlerinin atanma usulleri düzenlenmekte iken dava konusu kuralla yapılan değışiklikle bayiliklerin nerede kurulacağını ve sayısını tespit etmek, bayi müracaatlarını değerlendirerek uygun görölen kişilerle sözleşme işlemlerini yapmak ve ruhsatlarını düzenlemek, bayi listelerini sürekli izleyerek bayi sayılarındaki değışiklikleri takip ve tespit etmek, bayilik teşkilatının mevzuata uygun ve düzenli şekilde işlemleri için gerekli olan ve yönetmelikte öngörölecek veya Teşkilat Başkanı tarafından istenecek denetim ve kontrolleri yapmak görev ve yetkilerinin 21/2/2008 tarihli ve 5738 sayılı Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müşterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanun'un 3. maddesi kapsamında Teşkilat Başkanlığınca kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredilebileceği veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidilebileceği hüküm altına alınmıştır.

193. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında ekonomik bir faaliyete izin verilmesini ifade eden ruhsat, lisans, imtiyaz ve tahsis gibi işlemlerin mülk teşkil ettiğini kabul ederek söz konusu hususları Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmiştir (pek çok karar arasından bkz. *Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. [GK]*, B. No: 2017/36186, 28/12/2022, § 76).

194. Bu itibarla Spor Toto Teşkilat Başkanlığının bayi müracaatlarını değerlendirerek uygun görölen kişilerle sözleşme işlemlerini yapma ve ruhsatlarını düzenlemeye yönelik görev ve yetkilerinin kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredilebilmesini öngören hüküm Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına yönelik düzenleme niteliğindedir. Bu nedenle anılan hüküm KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

195. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

L. KHK'nın 97. Maddesiyle 497 Sayılı KHK'nın Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

196. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

197. 13/8/1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında KHK'da Türkiye Bilimler Akademisinin kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin hususlar düzenlenmekte iken anılan Kanun dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

198. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 13. maddesinde Akademi üyelerine ulusal ve uluslararası araştırma ve geliştirme faaliyetlerini sürdürebilmeleri için yılda, 657 sayılı Kanun'a göre en yüksek devlet memuru brüt aylığının yıllık tutarının üç katına kadar araştırma desteği sağlanabileceği belirtilmiştir.

199. KHK'nın 2. maddesiyle 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

200. Buna göre Akademi üyelerine araştırma desteği sağlanmasını öngören düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin de yer aldığı 497 sayılı KHK'nın yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

201. Bu itibarla kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

202. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

M. KHK'nın 98. Maddesinin (b), (c), (ç), (d) ve (f) Bentleriyle 278 Sayılı Kanun'da Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

203. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (b) Bendiyle 278 sayılı Kanun'un Değiştirilen 2. Maddesi

204. Dava konusu kuralda, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) öğrenim ve öğrenim sonrasında üstün başarıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmelerine yardım etmek amacıyla 3/3/2004 tarihli ve 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun hükümlerine tabi olmaksızın burslar vereceği hüküm altına alınmıştır.

205. TÜBİTAK tarafından yüksek öğrenim öğrencilerine burs verilmesine ilişkin usul ve esasları belirleyen kural mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

206. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

b. (c) Bendiyle 278 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 4. Maddesi

207. Dava konusu kuralda, TÜBİTAK Yönetim Kurulunun, Kurum ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler arasında çıkan ihtilafların hukuki anlaşma veya sözleşme değişikliği ile neticelendirilmesinde karar vermeye; tutarı beş bin Türk lirasına kadar (beş bin Türk lirası dâhil) olmak üzere maddi veya hukuki nedenlerle kovuşturulmasında yüksek mahkeme ve mercilerde incelenmesini istemekte yarar bulunmayan açılacak veya açılmış olan dava, icra ve benzeri takiplerden vazgeçmeye, bir hakkın tanınmasına, menfaatin terkinine, uygun ödemeye karar vermeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

208. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca *"kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,"* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralın 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişiklikleriyle ilgisi kurulamamıştır. Dolayısıyla kuralın 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlama amacıyla ihdas edildiği söylenemez. Bu yönüyle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde yer almamaktadır.

209. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

c. (ç) Bendiyle 278 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinde Yer Alan "9 uncu maddenin b, c, d fıkralarındaki Gelirler" İbaresinin "Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri" Şeklinde Değiştirilmesi

210. 278 sayılı Kanun'un 15. maddesi, *"9. maddenin b, c, d fıkralarındaki Gelirler, Gelir ve Kurumlar vergileri ile bu vergiler yerine kaim olacak diğer vergilerden, Kurumun her türlü tesis, bina ve arazisi, bina ve arazi vergilerinden muaftır."* şeklinde iken KHK'nın 98. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu (ç) bendiyle maddede yer alan *"9. maddenin b, c, d fıkralarındaki gelirler"* ibaresi *"Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri"* şeklinde değiştirilmiştir.

211. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

212. TÜBİTAK'ın Kuruma yapılacak her türlü yardımlara, bağış ve vasiyetlere, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısma yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirlerine vergi muafiyeti öngören kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine

veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir.

213. Kuralın kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

214. Bu itibarla TÛBİTAK'a birtakım muafiyetler öngören kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

215. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

ç. (d) Bendiyle 278 Sayılı Kanun'un 16. ve 17. Maddelerinde Yer Alan “Bilim Kurulu” İbarelerinin “Yönetim Kurulu” Şeklinde Değiştirilmesi

216. Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında Kurum tarafından desteklenen projelerde görev alanlara ödenecek proje teşvik ikramiyesi düzenlenmektedir. Fıkranın ikinci cümlesinde proje teşvik ödemesinin, bir kişinin aynı anda birden fazla projede yürütücü olarak görevli olması durumunda en fazla iki, araştırmacı ve diğer personel olması durumunda ise en fazla dört proje için yapılacağı ve buna ilişkin esas ve usullerin Bilim Kurulu tarafından belirleneceği hüküm altına alınmakta iken cümlede yer alan “Bilim Kurulu” ibaresi dava konusu kuralla “Yönetim Kurulu” şeklinde değiştirilmiştir.

217. Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde Kurumun ihtiyaca uygun kuruluş ve kadro statülerinin düzenlenmesinde serbest olduğu belirtilmiştir. Fıkranın ikinci cümlesinde diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olunmaksızın, toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunanlar dışındaki Kurum personeline ödenecek aylık net ücretin, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Bilim Kurulu tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemelerin iki katını; bu Kanun'un 19. maddesi uyarınca Kurumda görevlendirilen kişilere yapılacak aylık net ödemenin ise toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Bilim Kurulu tarafından referans olarak

belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemeleri geçmemek üzere Bilim Kurulu tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

218. Fıkranın üçüncü cümlesinde kurumda görevlendirilecek hakem, izleyici, panelist, kurul ve komite üyeleri ile benzeri kişilere yapılacak net ödeme tutarının ise 40.000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu elde edilecek tutarı ve bir ayda yapılacak toplam net ödeme için 60.000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu elde edilecek tutarı geçmemek üzere, diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olmaksızın Bilim Kurulunca belirleneceği ve doğrudan ilgililerine ödeneceği belirtilmiştir. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise Bilim Kurulunun bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansla bağlamaya yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Fıkroda yer alan “*Bilim Kurulu*” ibareleri dava konusu kuralla “*Yönetim Kurulu*” şeklinde değiştirilmiştir.

219. TÜBİTAK tarafından desteklenen projelerde görev alanlara ödenecek proje teşvik ikramiyesi ödenmesine ilişkin usul ve esasların ve Kurumda görevlendirilecek personelin mali haklarının Yönetim Kurulu tarafından belirlenmesini öngören kurallar Anayasa’nın İkinci Kısım’nın İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa’nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alandır.

220. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

d. (f) Bendiyle 278 Sayılı Kanun’un 1., 3. ve 5. Maddelerinin, 7. Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkralarının, 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., Ek 1., Ek 2., Ek 4., Geçici 1., Geçici 2., Geçici 7., Geçici 8., Geçici 10 ila 12. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması

221. 278 sayılı Kanun’un 1., 3., 5., 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., ek 1., ek 2., ek. 4., geçici 1., geçici 2., geçici 7., geçici 8., geçici 10., geçici 11., geçici 12. maddeleri ile 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında TÜBİTAK’ın kuruluş amacı, organları, Başkanlık teşkilatı, gelir kaynakları, sermayedarı olduğu şirketlerin denetimi, personel kadroları, Bilim Kurulunun mali hakları, araştırmacı ve danışman kadroları, fikrî hakları, yükseköğretim kurumlarıyla ilişkileri gibi hususlar düzenlenmekte iken anılan hükümler dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

222. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde Kurum Genel Sekreterinin, Kurumun idari ve mali işleri ile diğer destek hizmetlerinin yürütülmesiyle görevli olmak üzere memuriyete atanabilme genel şartlarına sahip, en az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmuş ve en az on yıl kamu görevi yapmış kişiler arasından Başkanın teklifi üzerine Bakan tarafından atanacağı belirtilmiştir.

223. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

224. TÜBİTAK Genel Sekreterliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

225. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

N. KHK'nın 102. Maddesinin (d) Bendiyle 5737 Sayılı Kanun'un 35. Maddesinin, 36. Maddesinin Birinci Fıkrası ile İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin, 37 ila 42. Maddelerinin, 43. Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarının, 44. ve 45. Maddelerinin, 46. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının, 47 ila 51. Maddelerinin, 52. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a), (b), (c), (f), (g) ve (h) Bentlerinin, 53 ila 71., 73., 74., Geçici 1 ila Geçici 4. Maddeleri ile Ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

226. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

227. 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nda Vakıflar Genel Müdürlüğünün kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkileri düzenlenmekte iken dava konusu kuralla Kanun'un 35. maddesi, 36. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesi, 37 ila 42. maddeleri, 43. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, 44. ve 45. maddeleri, 46. maddesinin üçüncü fıkrası, 47 ila 51. maddeleri, 52. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (f), (g) ve (h) bentleri, 53 ila 71., 73., 74., geçici 1 ila geçici 4. maddeleri ile ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvelleri yürürlükten kaldırılmıştır.

228. Anılan Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 43. maddesinde Vakıflar Meclisine atanacak üyelerin 657 sayılı Kanun ile belirlenen devlet memuru olma şartlarını taşıması, ortak kararnameyle atanacak üyelerden; en az üçünün kamu kurum ve kuruluşlarında on yıldan fazla süreyle görev yapmış olması gerektiği belirtilmiştir.

229. Vakıflar Meclisi üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içermektedir. Bu nedenle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

230. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

O. KHK'nın 103. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 6093 Sayılı Kanun'un Değiştirilen Adının İncelenmesi

231. 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanun'un adı "*Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun*" şeklinde iken dava konusu kuralla "*Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir.

232. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

233. Açıklanan nedenlerle 6093 sayılı Kanun'un adının "*Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmek gerekir.

2. (b) Bendiyle 6093 Sayılı Kanun'un 1 ila 12. Maddeleri ve Eki (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

234. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

235. 6093 Sayılı Kanun'un 1. ila 12. maddeleri ve eki (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerde Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının kuruluş ve teşkilatı ile görevlerine ilişkin hususlar düzenlenmekte iken söz konusu madde ve cetveller dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

236. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde Kurum bünyesindeki sürekli kurullardan olan Danışma Kurulu üyelerinden Kurum dışından katılanlara, yılda iki toplantıdan fazla olmamak üzere toplantı başına (5.000); Eser Sağlama Kuruluna Kurum dışından katılan üyelere de yılda altı toplantıdan fazla olmamak üzere toplantı başına (3.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak tutarda huzur hakkı ödenmesi öngörülmüştür.

237. Danışma Kurulu üyelerine huzur hakkı ödenmesini öngören düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

238. Bu itibarla kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

239. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Ö. KHK'nın 104. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 5978 Sayılı Kanun'un Değiştirilen Adının İncelenmesi

240. 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanun'un adı "*Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*" iken dava konusu kuralla "*Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir.

241. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

242. Açıklanan nedenlerle 5978 sayılı Kanun'un adının "*Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. (b) Bendiyle 5978 Sayılı Kanun'un 27. Maddesinde Yer Alan "Bu Kanun kapsamında..." İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

243. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

244. Kanun'un 27. maddesi "*Bu Kanun kapsamında Başkanlığa verilen görevlerden yurtdışında veya doğrudan yurtdışındaki faaliyetlere yönelik olarak kullanılmak üzere tefrik edilen ödeneklerden Bakan tarafından belirlenecek olan kısımlar Başkanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılır. Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin*

usûl ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Başkanlıkça müştereken belirlenir.” şeklinde iken dava konusu kuralla maddede yer alan “Bu Kanun kapsamında” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

245. Kuralın 7142 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin “*Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri[ne] ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması ... ile bu bent kapsamındaki ilgili hükümlerin değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması...*” hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

246. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (Başkanlık) görev ve yetkileri CBK ile de düzenlenebileceğinden Kanun’un 27. maddesinde yer alan “*Bu Kanun kapsamında*” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim Başkanlığın görev ve yetkileri 5978 sayılı Kanun’da düzenlenmekte iken bu hükümler aynı zamanda dava konusu olan 703 sayılı KHK’nın 104. maddesinin (ç) bendi ile yürürlükten kaldırılmış ve adı geçen Başkanlığın kuruluş, görev ve yetkileri (4) numaralı CBK’da düzenlenmiştir. Dolayısıyla kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı taşımadığı söylenemez.

247. Bu itibarla kural, Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa’da KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

248. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

249. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

250. KHK’nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun’un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

251. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

3. (c) Bendiyle 5978 Sayılı Kanun'un Mülga Geçici 2. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen Geçici 3. Maddesinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

252. 5978 sayılı Kanun'a dava konusu kuralla eklenen geçici 3. maddede Başkanlıkta sözleşmeli uzman olarak görev yapanlarla genel idari hizmetler sınıfında uzman kadrosunda görev yapan personelin Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

253. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçmeden önce Başkanlıkta görev yapacak personelin nitelikleri ve özlük hakları 5978 sayılı Kanun'un mülga 21. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlık personelinin 657 sayılı Kanun'a tabi olduğu belirtildikten sonra (2) numaralı fıkrasında Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Basın Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman ve Uzman Yardımcılarının kadroları karşılık gösterilmek kaydıyla 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabileceği; (3) numaralı fıkrasında da Başkanlıkta 657 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

254. Dolayısıyla teşkilat yapısındaki değişiklikten önce Başkanlıkta Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı ve sözleşmeli uzman olmak üzere iki ayrı tür uzmanlık kadrosu bulunmaktadır.

255. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine göre oluşturulan idari teşkilat yapısına geçiş sürecinde 5978 sayılı Kanun'un Başkanlıktaki personel rejimini düzenleyen 21. maddesi 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış; yeni sisteme geçilmesiyle birlikte Başkanlık personel rejimi (4) numaralı CBK'nın 748. maddesinde yeniden düzenlenmiştir.

256. Dava konusu kuralla 5978 sayılı Kanun'a eklenen geçici 3. madde ile 5978 sayılı Kanun'un (mülga) 21. maddesi çerçevesinde Başkanlıkta sözleşmeli uzman kadrosunda görev yapanlarla genel idari hizmetler sınıfında uzman kadrosunda görev yapanların Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanı kadrolarına atanmalarına imkân tanınmaktadır.

257. Geçici 3. maddenin (1) numaralı fıkrasında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Başkanlıkta bu Kanun'un (mülga) 21. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında fiilen en az 5 yıldır sözleşmeli uzman olarak görev yapan personelin 30 gün içerisinde başvuruları hâlinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanacakları belirtilmiş, bu şekilde ataması yapılanlardan bir yıl içerisinde tez ve yeterlik sınavında başarılı olamayan ve Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından (YDS) asgari (B) düzeyinde puan aldığını belgelendiremeyenlerin atandıkları unvanları kaybedeceği ve Başkanlıkta öğrenim durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanacakları hüküm altına alınmıştır.

258. Maddenin (2) numaralı fıkrasında da Başkanlıkta bu Kanun'un mülga 21. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında sözleşmeli uzman olarak istihdam edilmekte iken 657 sayılı Kanun'un geçici 41. maddesi çerçevesinde genel idari hizmetler sınıfında uzman kadrosuna ataması yapılmış ve hâlen Başkanlıkta çalışmakta olan personel hakkında da (1) numaralı fıkranın uygulanacağı belirtilmiştir.

259. Kurala göre Başkanlıkta daha önce sözleşmeli uzman kadrosunda ya da genel idari hizmetler kadrosunda uzman olarak görev yapanların Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanı olarak atanabilmeleri için uzman kadrosunda fiilen en az 5 yıl çalışmış olmaları gerekmektedir. Belirtilen şartı taşıyan uzmanlar 30 gün içinde başvuruları hâlinde doğrudan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanacaktır. Bu şekilde ataması yapılanlar bir yıl içerisinde tez hazırlayacak ve yeterlik sınavına girecektir. Tez ve yeterlik sınavında başarılı olamayan ve YDS'den asgari (B) düzeyinde puan aldığını belgelendiremeyenler atandıkları unvanları kaybedecek ve Başkanlıkta öğrenim durumlarına uygun memur ünvanlı kadrolara atanacaklardır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

260. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, Anayasa'nın 70. maddesine göre kamu görevine atanmak için öncelikle o görevin gerektirdiği niteliklere sahip olmak gerektiği, dava konusu kuralda ise Başkanlıkta en az beş yıl fiilen uzman kadrosunda çalışanların başvuruları hâlinde doğrudan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanmalarının ancak bir yıl içinde tez ve yabancı dil yükümlülüklerini yerine getirmeleri şartına bağlandığı,

söz konusu şartın yerine getirilmemesi durumunda bu kişilerin memur kadrolarına atanmalarının öngörüldüğü, görevin gerektirdiği niteliklere sahip olup olmadığına bakılmadan kişilerin bir göreve atanıp daha sonra gerekli niteliklere sahip olmadıkları gerekçesiyle daha düşük konumdaki memur kadrosuna atanmalarının istihdam politikasının temel mantığına aykırı olduğu, bu durumun kazanılmış hakları da ortadan kaldıracağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve mülga 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

261. Başkanlıkta sözleşmeli uzman ya da sözleşmeli personel iken genel idari hizmetler sınıfında uzman kadrosuna geçen personelin Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna geçmelerine imkân tanıyan kuralın 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin *“Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının ... personeli[ne] ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması ...”* hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Başkanlığın yeni hükümet sisteminde yeniden yapılandırılması çerçevesinde geçiş sürecini düzenleyen kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı taşımadığı söylenemez.

262. Bu itibarla kural Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa'da KHK ile düzenlenmesi yasaklanan alanlarla ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

263. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

264. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi yönünden de incelenmiştir.

265. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

266. Kamu görevlileri ile kamu yönetimleri arasındaki hizmet ilişkileri kural tasarruflarla düzenlenmektedir. Kamu personeli belirli bir statüde, nesnel kurallara göre hizmet yürütmekte o statünün sağladığı aylık, ücret, atanma, yükselme, nakil gibi kimi öznel haklara sahip olmaktadır. Kamu görevlilerinin görev ve unvan değişikliklerinin koşulları, statü hukukunun gereği olarak kanunla ya da kanunun verdiği yetkiye dayanarak KHK ile belirlenmektedir. Devlet, statüleri kanunlarla belirlenen ve bu statü kurallarına göre mesleğe alınan kamu görevlilerine atama, yükselme, aylık, ödül, nakil ve sınav gibi hak veya yükümlülükler getirebilir. Kişilerin ise bu statüye girip girmeme konusunda tercihte bulunma hakları vardır. Kamu görevlileri göreve başlarken içinde bulunduğu statüden kaynaklanan durumu bilerek kamu görevine başlamaktadır.

267. Daha önce de ifade edildiği gibi Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden birisi kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur.

268. Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdamına ilişkin usul ve esaslar 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede uzman yardımcısı olabilmek için maddede sayılan fakültelerden mezun olma ve yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olma şartı aranmıştır. Uzman yardımcılığına atananların uzman kadrosuna atanabilmesi için ise uzman yardımcısı olarak en az üç yıl çalışmak, istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda uzmanlık tezi hazırlamak ve yapılacak yeterlik sınavında başarılı olmak koşulları öngörülmüştür.

269. Anılan maddeye göre kamu kurum ve kuruluşlarında uzman olmak için kural olarak öncelikle belli bir süre uzman yardımcısı olarak çalışmak, sonrasında tez hazırlamak ve yapılacak sınavda başarılı olmak gerekmektedir.

270. Dava konusu kuralda ise Başkanlıkta görev yapan sözleşmeli uzmanlar ile genel idari hizmetler sınıfında görev yapan uzmanların Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına atanmalarında genel kuraldan farklı bir yol benimsenmiştir. Kurala göre adı geçen uzmanlar gerekli şartları taşımaları durumunda kendi istekleri üzerine doğrudan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına atanacak, atandıktan sonra bir yıl içinde hazırlayacakları uzmanlık tezi ve yeterlik sınavında başarılı olmaları ve

YDS'den asgari (B) düzeyinde puan almaları durumunda uzman kadrosunda görev yapmaya devam edeceklerdir. Belirtilen şartları yerine getirmeyenler ise durumlarına uygun memur kadrosuna atanacaktır.

271. Görüldüğü üzere Başkanlıkta sözleşmeli uzman ya da genel idari hizmetler sınıfında uzman olarak görev yapanlar genel kuralın aksine önce Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına atanacak, atandıktan sonra tez hazırlayacak ve yeterlik sınavına girecektir.

272. Kamu kurum ve kuruluşlarının uzman kadrolarına atanma koşullarını düzenleyen bir Anayasa hükmü bulunmamaktadır. Bu konuda yetki tamamen kanun koyucuya aittir. Kanun koyucu bu yetkisini Yetki Kanunu ile Bakanlar Kuruluna devredebilir. Bu bağlamda Başkanlıkta sözleşmeli uzman ya da genel idari hizmetler sınıfında uzman olarak görev yapanların önce Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına atanması, atandıktan sonra tez ve yeterlik sınavında başarılı olma şartı getiren kuralda Anayasa'ya aykırı bir husus bulunmamaktadır. Bu şekilde atamanın kamu yararını gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği ise subjektif bir husus olup anayasallık denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

273. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar ise bu nitelikte değildir. Diğer bir ifadeyle, bir kamu görevlisinin daha önce görev yaptığı unvana bağlı olarak elde ettiği mali haklar, ileriye dönük kazanılmış hak şeklinde değerlendirilemez. Bu nedenle, uzman kadrosuna atandıktan sonra tez ve yeterlik sınavında başarılı olamayan ve YDS'den asgari (B) düzeyinde puan aldığını belgelendiremeyenlerin uzman unvanını kaybetmeleri nedeniyle uğradıkları kayıpların kazanılmış hak olarak değerlendirilmesine imkân bulunmamaktadır.

274. Kaldı ki kuralla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlığına atanma konusunda şartları taşıyanlara seçimlik bir hak tanınmıştır. Kurala göre uzman kadrosunda fiilen en az 5 yıl çalışmış olanlar 30 gün içinde başvurmaları hâlinde doğrudan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığı kadrosuna atanacaktır. Dolayısıyla başvuruda bulunmayanlar yönünden atama yapılması söz konusu değildir.

275. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

4. (ç) Bendiyle 5978 Sayılı Kanun'un 1 ila 26. Maddelerinin, 28. Maddesinin (1) ila (4) Numaralı Fıkraları ile (6) ve (7) Numaralı Fıkralarının, 29. Maddesinin, Geçici 1. ve Geçici 2. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

276. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

277. 5978 Sayılı Kanun'da Başkanlığın kuruluşu, teşkilat yapısı, yöneticilerinin yetki ve sorumlulukları, hizmet birimleri, personel rejimi, gelirleri gibi hususları düzenlenmekte iken Kanun'un 1. ila 26. maddeleri, 28. maddesinin (1) ila (4) numaralı fıkraları ile (6) ve (7) numaralı fıkraları, 29., geçici 1. ve geçici 2. maddeleri dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

278. Anılan Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 21. maddesinde Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Basın Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman ve Uzman Yardımcılarının kadroları karşılık gösterilmek kaydıyla 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabileceği bu suretle çalıştırılacak personele atandığı kadronun unvan ve derecesine göre ekli (1) Sayılı Cetvel'de yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere Başbakan onayıyla belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödeneceği belirtilmiştir.

279. Başkanlıkta sözleşmeli olarak görev yapacak personelin mali haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

280. Bu itibarla kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

281. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

P. KHK'nın 105. Maddesiyle 1738 Sayılı Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

282. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

283. 30/5/1973 tarihli ve 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu'nda Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı Seyir ve Hidrografi Daire Başkanlığının görevleri ile seyir ve hidrografi hizmetlerinin yönetilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Anılan Kanun dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

284. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *“Uygulama imkânı kalmayan kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin yürürlükten kaldırılması”* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır

285. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Seyir ve Hidrografi Daire Başkanlığının görevleri CBK ile de düzenlenebileceğinden anılan Kanun'un yürürlükten kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu Kanun'u yürürlükten kaldıran kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı taşımadığı söylenemez.

286. Bu itibarla kural, Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa'da KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

287. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

288. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

289. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

290. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

R. KHK'nın 106. Maddesiyle 77 Sayılı KHK'nın Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

291. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

292. 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına İlişkin KHK'da Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kuruluşu, çalışma usulü ve görevleri düzenlenmekte iken anılan KHK dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

293. Anılan KHK'nın dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 3. maddesinde Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun, Başbakan'ın başkanlığında, ilgili Devlet Bakanı, Millî Savunma Bakanı, Maliye ve Gümrük Bakanı, Millî Eğitim Bakanı, Sağlık Bakanı, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, YÖK Başkanı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı, TÜBİTAK Başkanı ile bir yardımcısı, TAEK Başkanı, Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanı, TRT Genel Müdürü, TOBB Başkanı ve YÖK'ün belirleyeceği konu ile ilgili gelişmiş bir üniversitenin seçeceği bir üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

294. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

295. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin de yer aldığı 77 sayılı KHK'nın yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

296. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

S. KHK'nın 107. Maddesiyle 5632 Sayılı Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

297. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

298. Millî Kütüphanenin kuruluşu, görevleri ve personeline ilişkin hususları düzenleyen 23/3/1950 tarihli ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

299. Kuralın 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *"Uygulama imkânı kalmayan kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin yürürlükten kaldırılması"* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

300. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Millî Kütüphaneye ilişkin hususlar CBK ile de düzenlenebileceğinden kuralla anılan Kanun'un yürürlükten kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu Kanun'u yürürlükten kaldıran kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla ihdas edildiği sonucuna varılmıştır.

301. Bu itibarla kural, Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa'da KHK ile öngörülmesi yasaklanan alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

302. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

303. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

304. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

305. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ş. KHK'nın 117. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'un Değiştirilen Adının İncelenmesi

306. 4/6/2003 tarihli ve 4865 sayılı Kanun'un adı "*Ulusal Bor Araştırma Merkezi Kurulması Hakkında Kanun*" iken dava konusu kuralla "*Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir.

307. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

308. Açıklanan nedenlerle 4865 sayılı Kanun'un adının "*Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. (b) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin Değiştirilen Başlığının İncelenmesi

309. 4865 sayılı Kanun'un 15. maddesinin başlığı "*Gelirler ve Bütçe*" iken dava konusu kuralla "*Ar-ge projeleri*" şeklinde değiştirilmiştir.

310. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

311. Açıklanan nedenlerle Kanun'un 15. maddesinin başlığının "*Arge projeleri*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

3. (c) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'un Başlığıyla Birlikte Değiştirilen 18. Maddesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

312. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

313. Kanun'un dava konusu kuralla değişik 18. maddesinde Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü'ne (BOREN) tanınan muafiyetler düzenlenmiştir.

314. Maddenin birinci fıkrasında BOREN'in faaliyetlerinden elde ettiği gelirler dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme oluşmuş sayılmayacağı, Enstitüye makbuz karşılığında yapılan nakdî bağış ve yardımların 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebileceği belirtilmiştir.

315. Maddenin ikinci fıkrasında Enstitünün, faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 492 sayılı Kanun ile 2464 sayılı Kanun gereğince alınan vergi ve harçlardan ve katılma payından, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlarla ilgili olarak damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden muaf olduğu, Enstitü tarafından açılan dava ve icra takiplerinde teminat aranmayacağı düzenlenmiştir.

316. Maddenin üçüncü fıkrasında Enstitünün görevlerinin ifasına ilişkin olarak; binek araçları hariç ithal edilen her türlü makine-teçhizat,

kimyasallar, ürün ve bunların yedek parçaları ile yayının yurda girişi ve her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretleri katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç gümrük vergisinden, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve ücretten istisna tutulduğu, bunlar için ithalat sınırlaması uygulanmayacağı kural altına alınmıştır.

317. Maddenin dördüncü fıkrasında Enstitünün ihtiyaç duyduğu hizmetleri hizmet satın alma sözleşmeleri ile yaptırabileceği yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmi haber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda olmadığı belirtilmiştir.

318. Maddenin beşinci fıkrasında ise Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünün BOREN'e yaptıracığı Ar-Ge projeleri kapsamında alınan patentlerin kullanımının Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ait olduğu ve bunlardan ücret alınmayacağı hüküm altına alınmıştır.

319. Bu arada 27/3/2020 tarihli ve (57) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 14. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 690. maddesi başlığıyla birlikte değiştirilerek Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmış, mevzuatta Enstitüye yapılan atıfların Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu'na (TENMAK) yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

320. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

321. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kuralın, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

322. Bu itibarla BOREN'e birtakım muafiyetler öngören kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde

belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

323. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

4. (ç) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'un 20. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen Ek 1. Maddesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

324. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

325. 4865 sayılı Kanun'a dava konusu kurallarla eklenen ek 1. maddede Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsüne (NATEN) tanınan vergi, ithalat muafiyet ve indirimler, açılan dava ve icra takiplerinde teminat aranmaması, NATEN'in gelirleri, öğrencilere burs verilmesi, projelerin desteklenmesi gibi hususlar düzenlenmiştir.

326. Maddenin birinci fıkrasında, NATEN'in yaptığı faaliyetlerden elde ettiği gelirler dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme oluşmuş sayılmayacağı, Enstitüye makbuz karşılığında yapılan nakdî bağış ve yardımların 193 sayılı Kanun ve 5520 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebileceği belirtilmiştir.

327. Maddenin ikinci fıkrasında Enstitünün faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 492 sayılı Kanun ile 2464 sayılı Kanun gereğince alınan vergi ve harçlardan ve katılma payından bu kapsamda düzenlenen kağıtlarla ilgili olarak damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden muaf olduğu, Enstitü tarafından açılan dava ve icra takiplerinde teminat aranmayacağı ifade edilmiştir.

328. Maddenin üçüncü fıkrasında, Enstitünün görevlerinin ifasına ilişkin olarak binek araçları hariç ithal edilen her türlü makine-teçhizat,

kimyasallar, ürün ve bunların yedek parçaları ile yayının yurda girişi ve her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretlerinin katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç, gümrük vergisinden, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve ücretten istisna olduğu, bunlar için ithalat sınırlaması uygulanmayacağı öngörülmüş, dördüncü fıkrasında Enstitünün ihtiyaç duyduğu hizmetleri hizmet satın alma sözleşmeleri ile yaptırabileceği, Enstitünün yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmühaber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda olmadığı belirtilmiştir.

329. Maddenin beşinci fıkrasında, Enstitünün görevleri kapsamında desteklenen Ar-Ge projelerine ilişkin tutarların Enstitü bütçesine gider kaydedilmek suretiyle Ar-Ge projelerinin yürütüldüğü idarelere aktarılabilmesi, bu şekilde aktarılan tutarların, ilgili idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izleneceği, bu kapsamda yapılan harcamaların 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre denetleneceği, Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri kapsamında görev alan kamu görevlilerine aylık (20.000) gösterge rakamının, memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutara kadar ücret ödenebileceği, Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri kapsamında görev alan yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile doktora sonrası araştırmacılara diğer mevzuatta yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın burs verilebileceği ifade edilmiş, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Enstitü tarafından belirleneceği, bu kapsamda Enstitü personeline ödeme yapılamayacağı ifade edilmiştir.

330. Maddenin altıncı fıkrasında Enstitü tarafından yürütülen ve desteklenen Ar-Ge projeleri için Enstitü dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan destek alınabileceği, bu kapsamda Enstitüye aktarılan tutarların Enstitü bütçesine gelir kaydedilmeksizin ilgili Ar-Ge projesi adına açılacak özel hesaplarda izlenebileceği belirtilmiş, yedinci fıkrasında da Enstitünün mal ve varlıklarının devlet malı sayılarak haczedilemeyeceği ve rehin edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

331. Bu arada (57) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 690. maddesi başlığıyla birlikte değiştirilerek Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsüne başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmış, mevzuatta Enstitüye yapılan atıfların TENMAK'a yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

332. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

333. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kuralın, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

334. Bu itibarla NATEN'e birtakım vergi, ithalat muafiyet ve indirimler tanıyan kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

335. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

5. (d) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

336. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

337. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın mülga 163. maddesi yönünden incelenmiştir.

338. 4865 sayılı Kanun'un dava konusu geçici 2. maddesinde NATEN'in 2018 yılı harcamalarının 2018 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu'na istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme

yapılincaya kadar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2018 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

339. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında kamu idarelerinin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllık bütçelerle yapılacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın (mülga) 163. maddesinde ise Bakanlar Kuruluna KHK ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre, bütçede değişiklik sonucunu doğuran düzenlemelerin KHK ile yapılması mümkün değildir.

340. Kural kapsamında NATEN'in 2018 yılı harcamalarının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2018 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanması, bütçe kanununda değişiklik yapılması sonucunu doğurmaktadır. Bu itibarla kural KHK ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilemeyeceğine yönelik anayasal ilkeyle bağdaşmamaktadır.

341. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 163. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın mülga 163. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

6. (e) Bendiyle 4865 Sayılı Kanun'un 1 ila 14. Maddelerinin, 15. Maddesinin Birinci, İkinci ve Üçüncü Fıkralarının, 17., 19., 20. ve Geçici 1. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

342. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, Anayasa'nın 123. maddesi gereğince idarenin kanunla düzenlenmesi gerekirken bu hususun CBK'lar aracılığıyla Cumhurbaşkanı'na bırakılmasının yasama yetkisinin devri anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., mülga 91. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

343. 4865 sayılı Kanun'un BOREN'in kuruluşu, görevleri, organları, teşkilat yapısı, personel rejimi, denetimi, bütçesi ve gelirleri gibi hususları

düzenleyen 1 ila 14. maddeleri, 15. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 17., 19., 20. ve geçici 1. maddeleri dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

344. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde, BOREN Yönetim Kurulu üyelerinin; hukuk, siyasal bilgiler, idarî bilimler ve mühendislik dallarında eğitim veren en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olmuş, kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde toplam en az on yıl deneyim sahibi ve Enstitünün amacına uygun birikimi olan ve mesleğinde temayüz etmiş kişiler arasından Başbakan tarafından atanacağı belirtilmiştir.

345. KHK'nın 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

346. BOREN Yönetim Kurulu üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

347. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

348. Kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

T. KHK'nın 119. Maddesinin (a), (b), (c) ve (ç) Bentleriyle 2690 Sayılı Kanun'da Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

349. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, Anayasa'nın 123. maddesi gereğince idarenin kanunla düzenlenmesi gerekirken bu hususun Cumhurbaşkanı'na bırakılmasının

yasama yetkisinin devri anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., mülga 91. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (a) Bendiyle 2690 Sayılı Kanun'un Adının Değiştirilmesi

350. 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Kanun'un adı "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu*" iken dava konusu kuralla "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri Ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmiştir.

351. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının değiştirilmesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

352. Açıklanan nedenlerle 2690 sayılı Kanun'un adının "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri Ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

b. (b) Bendiyle 2690 Sayılı Kanun'un Başlığıyla Birlikte Değiştirilen 15. Maddesi

353. 2690 sayılı Kanun'un dava konusu kuralla değişik 15. maddesinde Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna (TAEK) tanınan muafiyetler düzenlenmiştir.

354. Maddeye göre TAEK;

- Münhasıran yolcu taşımak amacıyla kullanılan araçlar ve binek araçları hariç her türlü aracın Türkiye'ye sokulmasında her çeşit ithalat sınırlamalarından, gümrük vergisi ile özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, harç, fon ve zamlardan, her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretlerinden ve ithal esnasında alınan diğer bütün vergi, harç ve ücretlerden,

- Her türlü tesislerinin yapımı ve işletilmesinden dolayı belediyeye ödenmesi gereken her türlü vergi, harç, harcamalara katılma paylarından ve benzeri yükümlülüklerden,

- Taraf olduğu dava, icra ve benzeri takiplerde 492 sayılı Kanun'da sayılan yargı harçlarından,

- İhaleleri, ilanları, mukaveleleri ve başka evrak ve belgeleri devlete ve belediyelere ait her türlü harçlardan,

- Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar ile bağış yoluyla yurt dışından gelen aynı cins malzemeler gümrük vergisi ile buna bağlı vergi, resim, fon, pay ve harçlar dâhil olmak üzere her türlü vergi ve harçtan,

- Kurumun her türlü tesis, bina ve arazisi, bina ve arazi vergilerinden,

- Kuruma yapılacak her türlü bağışlar, yardımlar ve vasiyetler vergi, resim, pay ve harçlardan,

muaf tutulmuştur.

355. Maddenin son fıkrasında da araştırma, geliştirme, teknoloji ve yenilik projeleri için gerekli olan ve yurt dışından temini zorunlu bulunan malların temini ile ilgili olarak, Bakan onayı alınarak teminat alınmaksızın yüklenme tutarına kadar bütçe dışı ön ödeme yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

356. Bu arada (57) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle (4) numaralı CBK'nın 690. maddesi başlığıyla birlikte değiştirilerek Türkiye Atom Enerjisi Kurumu başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmış, mevzuatta Enstitüye yapılan atıfların TENMAK'a yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

357. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

358. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kuralın, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar

Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

359. Bu itibarla TAEK'e birtakım vergi, ithalat muafiyet ve indirimler tanıyan kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

360. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

c. (c) Bendiyle 2690 Sayılı Kanun'a Eklenen;

i. Ek 2. Madde

361. Kanun'a dava konusu kuralla eklenen ek 2. maddede TAEK tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, faydalı model ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki hakların Kuruma ait olduğu, Kurumun taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürünler üzerindeki hakların sözleşmeyle düzenleneceği, Kurumun, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabileceği, Kuruma ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisinin yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verileceği hüküm altına alınmıştır.

362. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında güvenceye bağlanan mülkiyet hakkının ekonomik değer ifade eden fikrî ürünlere bağlı mali hakları da kapsamına aldığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

363. Buna göre TAEK tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, faydalı model ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî üründen elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisinin yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün

sahibine verilmesini öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

364. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

ii. Ek 3. Madde

365. Kuralda TAEK'in mal ve varlıklarının devlet malı sayılarak hacze ve rehine konu edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

366. KHK'nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

367. Kuralla, 7142 sayılı Kanun'nda belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kuralın, kanunlar ve KHK'larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

368. Bu itibarla kural, 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ila (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

369. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

iii. Ek 4. Madde

370. Kanun'un dava konusu ek 4. maddesinin birinci fıkrasında TAEK'de geçici olarak görevlendirilen mesleğe özel yarışma sınavıyla alınanlar ile teknik hizmetler sınıfına dâhil personele ve 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38. maddesinin dördüncü fıkrasındaki sınırlamalara tabi olmaksızın öğretim üyelerine, Cumhurbaşkanınca asgari ücretin üç katını aşmamak üzere ilave ücret ödenebileceği belirtilmiş ikinci fıkrasında kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelden Kurumun asli görevlerine ilişkin uzmanlığına ihtiyaç duyulan öğretim üyelerinin mesleğe özel yarışma sınavıyla alınanlar ile teknik hizmetler sınıfına dâhil personelden TAEK Başkanı tarafından Kurumda görevlendirilenlere ödenecek ilave ücretlerden damga vergisi hariç hiçbir kesinti yapılmayacağı düzenlenmiştir.

371. Maddenin üçüncü fıkrasında, Kurum tarafından desteklenen projelerde, proje süresiyle sınırlı olmak kaydıyla proje kapsamında ve projeye ilişkin hizmetlerde görev alan proje yürütücüsü, araştırmacı ve diğer personele asgari ücretin net tutarının dört katına kadar yılda en fazla üç kere Cumhurbaşkanınca proje teşvik ikramiyesi ödenebileceği, teşvik ikramiyesi ödemelerinden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmayacağı, Kurum tarafından desteklenen projeler ile Kurum tarafından yürütülen dış destekli proje harcamaları için Kurumun uygun bulması durumunda ön ödeme yapılabileceği, desteklenen proje ve faaliyetler için öngörülen yılları bütçe ödeneklerinin ilgili tertiplerinde yer alan ödenekten harcanmayan kısımların ertesi yıl bütçesinin ilgili tertiplerine devren ödenek kaydedileceği, Kurumda görevlendirilecek hakem, kurul ve komite üyeleri ile benzeri kişilere yapılacak net ödeme tutarının ise asgari ücretin net tutarının üç katını geçmemek üzere diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanınca belirleneceği ve doğrudan ilgililerine ödeneceği belirtilmiştir. Fıkraya göre Kurumun önerisi ile Bakan bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansa bağlamaya yetkilidir. Bu maddeye göre aktarılabilecek tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve bu madde kapsamında yapılacak ön ödemelere ilişkin usul ve esaslar ile Kurumun bütçe ödeneklerinin kullanılması, tertipler arasında aktarma yapılması ve diğer bütçe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde uygulanacak usul ve esaslar ile desteklenecek projelerin ilanına, değerlendirilmesine, seçimine ve

teşvik ödemesine esas olacak performans ölçütü, ödeme miktarı ile diğer hususlar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Kurum tarafından yönetmelikle belirlenecektir.

372. Kurumda görevlendirilecek personele ilave ücret ödenmesi ile Kurum tarafından desteklenen projelere katılan görevlilere teşvik ikramiyesi ödenmesini öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

373. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

iv. Ek 5. ve Ek. 6. Maddeler

374. Kanun'un dava konusu ek 5. maddesinde TAEK'te istihdam edilmek üzere 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun kapsamında yurt dışına gönderilenlerden gönderildikleri ülkede yüksek lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenlerin Atom Enerjisi Uzman Yardımcısı kadrolarına; doktora öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenlerin ise Atom Enerjisi Uzmanı kadrolarına atanacağı belirtilmiştir.

375. Dava konusu ek 6. maddede ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında istihdam edilmek üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı adına ve hesabına 1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışına gönderilenlerden gönderildikleri ülkede yüksek lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenlerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcısı kadrolarına; doktora öğrenimlerini tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenlerin ise, Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanı kadrolarına atanacağı düzenlenmiştir.

376. Atom enerjisi uzmanı ve uzman yardımcılığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanı ve uzman yardımcılığına atanma şartlarını düzenleyen

kurallar Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

377. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

v. Ek 7. Madde

378. Kanun'a dava konusu kuralla eklenen ek 7. maddede nükleer sektörün ihtiyaç duyacağı insan kaynağının geliştirilmesine yönelik eğitim ve öğretim programlarının açılmasında ve içeriğinin belirlenmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından görüş alması öngörülmüştür.

379. Kuralın, 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca *"kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,"* kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralın 6771 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişiklikleriyle ilgisi kurulamamıştır. Dolayısıyla kural 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

380. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

vi. Ek 8. Madde

381. Kuralda TAEK Yürütme Kurulu başkanı ve üyelerine kamu iktisadi teşebbüslerindeki yönetim kurulu başkan ve üyeleri için belirlenen ücret tutarında yürütme kurulu ücreti ödenmesi öngörülmüştür.

382. TAEK Yürütme Kurulu başkanı ve üyelerinin parasal haklarını düzenleyen kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

383. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

ç. (ç) Bendiyle 2690 Sayılı Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 19., Ek 1. ve Geçici 1 ila 4. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması

384. 2960 sayılı Kanun'un TAEK'in kuruluşu, görev, yetki ve sorumlulukları, teşkilatı, personel rejimi, gelirleri, denetimi, bütçesi, nükleer tesislerin korunması gibi hususları düzenleyen hükümleri dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

385. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 5. maddesinde, TAEK Başkanının konusunda bilgi ve ihtisas sahibi kişiler arasından Başbakan tarafından seçileceği ve müşterek kararname ile atanacağı belirtilmiştir.

386. TAEK Başkanlığına atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

387. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

U. KHK'nın 121. Maddesinin;

-(d) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'un 14. Maddesine Eklenen Fıkraların,

-(e) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'un; 2 ila 8. Maddelerinin, 10. Maddesinin Birinci Fıkrasının, 18. ve Geçici 1 ila Geçici 9. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının,

**-(f) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 10. Maddenin,
İncelenmesi**

1. İptal Taleplerinin Gerekçesi

388. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği, Anayasa'nın 123. maddesi gereğince idarenin kanunla düzenlenmesi gerekirken bu hususun Cumhurbaşkanı'na bırakılmasının yasama yetkisinin devri anlamına geldiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., mülga 91. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (d) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'un 14. Maddesine Eklenen;

i. (3) ve (4) Numaralı Fıkralar

389. Kanun'un 14. maddesine dava konusu kuralla eklenen (3) numaralı fıkrada 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun'da Millî Savunma Bakanına verilmiş olan yetkilerin Savunma Sanayii Başkanlığı (Başkanlık) tarafından yürütülen projelerdeki iş ve işlemler için Savunma Sanayii Başkanına (Başkan) ait olduğu hüküm altına alınmıştır.

390. Kanun'un 14. maddesine dava konusu kuralla eklenen (4) numaralı fıkrada Başkanlıkta görev yapan personel için 29/6/2004 tarihli ve 5202 sayılı Savunma Sanayii Güvenliği Kanunu uyarınca düzenlenen Kişi Güvenlik Belgesinin aranmayacağı belirtilmiştir.

391. Kuralların 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin *"kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,"* ve (d) bendinin *"Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının ... personeli[ne] ilişkin*

usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması ...” hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralların 6771 sayılı Kanun ile Anayasa’da yapılan değişikliklerle ilgisi kurulamamıştır. Dolayısıyla kurallar 7142 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa’da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa’nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

392. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Muammer TOPAL, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallar Anayasa’nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa’nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

ii. (5) Numaralı Fıkra

393. Kanun’un 14. maddesine dava konusu kuralla eklenen (5) numaralı fıkroda Başkanlığın iş ve işlemlerinde Savunma Sanayii Müsteşarlığının Millî Savunma Bakanlığına bağlı olduğu dönemde haiz olduğu muafiyet ve istisna hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı hüküm altına alınmıştır.

394. KHK’nın 51. maddesinin (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun’a eklenen ek 7. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

395. Kuralla, 7142 sayılı Kanun’da belirtildiği şekilde bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkileri ile personeline ilişkin usul ve esasların ya da Cumhurbaşkanı’nın yürütme yetkisine ilişkin hususların düzenlenmesine veya bu çerçevede kanunlar ve KHK’larda yer alan ilgili hükümlerin değiştirilmesine, yürürlükten kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemektedir. Kuralın, kanunlar ve KHK’larda yer alan ve yeni sistemle uyumlu olmayan tüzük, Bakanlar Kurulu, başbakan gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve KHK’larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesine yönelik olduğu da söylenemez.

396. Bu itibarla Başkanlığa birtakım muafiyetler öngören kural, 7142 sayılı Yetki Kanunu'nun 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerinde belirtilen konulara yönelik bir düzenleme içermediğinden Yetki Kanunu kapsamında değildir.

397. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

b. (e) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'un 2 ile 8. Maddelerinin, 10. Maddesinin Birinci Fıkrasının, 18. ve Geçici 1 ile Geçici 9. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması

398. Kanun'un Savunma Sanayii Yüksek Koordinasyon Kurulu, İcra Komitesi ve Savunma Sanayii Müsteşarlığının görevleri, personel rejimi gibi hususları düzenleyen 2 ile 8. maddeleri, 10. maddesinin birinci fıkrası, 18. ve geçici 1 ile geçici 9. maddeleri dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

399. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 2. maddesinde Savunma Sanayii Müsteşarlığında 657 sayılı Kanun ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı kalınsızın özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda sözleşmeli personel çalıştırılabileceği, bu fıkra hükmüne göre çalıştırılacak olanlar sosyal güvenlik açısından T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirileceği belirtilmiş, üçüncü fıkraya göre çalıştırılacakların adedi, ücretlerinin taban ve tavanı ile diğer mali hakların Bakanlar Kurulu'na çıkarılacak hizmet sözleşmesi esaslarına göre tespit edileceği düzenlenmiştir.

400. Savunma Sanayii Müsteşarlığında istihdam edilecek sözleşmeli personelin parasal haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısım'ının İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

401. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

c. (f) Bendiyle 3238 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 10. Maddenin;

i. Birinci ve Üçüncü Fıkraları

(1) Kuralların Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

402. Kanun'a dava konusu kuralla eklenen geçici 10. maddenin birinci fıkrasında, maddenin yayımlandığı tarihte Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcılarının kadro unvanının Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısı şeklinde değiştirildiği, hâlen anılan kadrolarda bulunanların başka bir işleme gerek kalmaksızın Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılacağı belirtilmiş, üçüncü fıkrasında da diğer mevzuatta Savunma Sanayii Müsteşarına ve Müsteşar Yardımcılarına yapılan atıfların Savunma Sanayii Başkanına ve Başkan Yardımcılarına yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

403. Kuralların 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin *"Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının ... personeli[ne] ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması ..."* hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Müsteşarlığın yeni hükümet sisteminde yeniden yapılandırılması çerçevesinde geçiş sürecini düzenleyen kuralların Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacı taşımadığı söylenemez.

404. Bu itibarla kurallar Yetki Kanunu kapsamında olup Anayasa'da KHK ile düzenlenmesi yasaklanan alanlarla herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

405. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

(2) Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

406. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

407. KHK'nın 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına yönelik gerekçeler dava konusu kurallar bakımından da geçerlidir. Dolayısıyla Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla ihdas edildiği anlaşılan kuralların kamu yararı dışında bir amaç gözettiği söylenemez. Bu nedenle kuralların hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

408. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında da belirtildiği üzere Anayasa'nın herhangi bir maddesindeki kanunla düzenlenme şartı kural olarak o konuda KHK çıkarılmasına engel teşkil etmemektedir. Başka bir ifadeyle, KHK'larla düzenlenemeyeceği açıkça belirtilen yasak alanlar dışında kalmak kaydıyla kanunla düzenleneceği belirtilen konularda KHK çıkarılmasına engel bir durum bulunmamaktadır (AYM, E.1989/4, K.1989/23, 16/5/1989; E.2011/60, K.2011/147, 27/10/2011).

409. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2., 7. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. İkinci Fıkrası

410. Kuralda Savunma Sanayii Başkanı ve Başkan Yardımcısına, sırasıyla Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcısı için ilgili mevzuat hükümlerinde kadrosuna bağlı olarak öngörülmüş mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamındaki ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde yapılacağı, bu ödemelerden vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanların bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmayacağı, bunların emeklilik hakları bakımından da sırasıyla Savunma Sanayii Müsteşarı ve Müsteşar Yardımcısına denk kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

411. Savunma Sanayii Başkan ve Başkan Yardımcısının mali haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla da mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

412. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Ü. KHK'nın 125. Maddesiyle 7163 Sayılı Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

413. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

414. 25/6/1958 tarihli ve 7163 sayılı Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nda Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün (TODAİE) kuruluş ve görevlerini düzenlenmekte iken anılan Kanun dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

415. Kanun'un yürürlükten kaldırılan 17. maddesinde Enstitünün; 2. maddede yazılı görevlerini başarabilmek için; umumi, mülhak ve hususi bütçe ile idare olunan daire ve müesseselerde çalışanlar arasından tecrübe ve eserleriyle amme idaresi alanında tanınmış olup İdare Heyetince seçilecek olan kimseleri çalıştıkları daire ve müesseselerin muvafakatlarını almak şartıyla Enstitü öğretim, araştırma veya sair faaliyetlerinde en çok 3 yıl müddetle görevlendirebileceği, bu suretle görevlendirilmiş olanların çalıştıkları daire ve müesseselerdeki kadro, unvan ve her türlü haklarını muhafaza edeceği ve Enstitüdeki çalıştıkları müddetin terfi ve kıdemlerine sayılacağı belirtilmiş, Enstitüce bu suretle görevlendirilmiş olanlara muhafaza ettikleri kadrolarından almaya devam edecekleri ve bu Kanun ile saklı tutulan her türlü maaş ve sair malî haklardan başka ayda 250-300 TL tazminat ödeneceği düzenlenmiştir.

416. Enstitüde görevlendirme suretiyle istihdam edilecek personelin mali haklarına yönelik düzenleme Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemenin de yer aldığı 7163 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasını öngören kuralla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu açıktır.

417. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

V. KHK'nın 206. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 5977 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendi ile 9. ve 10. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

418. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

419. 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nda biyogüvenlik sisteminin kurulması ve uygulanması, bu faaliyetlerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve izlenmesi ile ilgili usul ve esaslar düzenlenmekte iken Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 9. ve 10. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

420. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 9. maddesinin (5) numaralı fıkrasında Biyogüvenlik Kurulu üyesi olabilmek için en az lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olmak ve 657 sayılı Kanun'un 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak ve Kurul üyelerinin bu Kanun kapsamına giren konularda en az beş yıllık tecrübeye sahip olması şartı aranacağı belirtilmiştir.

421. Biyogüvenlik Kurulu üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısım'ının Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

422. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

2. (b) Bendiyle 5977 Sayılı Kanun'un 16. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen Ek 1. Maddesinin İncelenmesi

423. 5977 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 9. ve 10. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 1. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır.

424. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Y. KHK'nın 207. Maddesinin;

1. (a) Bendiyle 6015 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

425. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

426. 6015 sayılı Kanun'un 4. maddesinde Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulunun (DDİDK) kuruluşu, görevleri, harcamaları, üyelerinin nitelikleri, atanması, görev süresi ve mali hakları, Kurulun toplantı karar yetersayısı gibi hususlar düzenlenmekte iken anılan madde dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

427. Kanun'un dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan 4. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Kurul üyeliğine atanacak adayların yükseköğretim kurumlarının en az dört yıllık eğitim veren bölümlerinden mezun olmaları, en az beş yılı bu Kanun kapsamındaki konularda olmak üzere asgari on yıl kamu hizmeti yapmış bulunmaları gerektiği düzenlenmiştir.

428. DDİDK üyeliğine atanma şartlarına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu

düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

429. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

2. (c) Bendiyle 6015 Sayılı Kanun'un Ek 1. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen Ek 2. Maddesinin İncelenmesi

430. 6015 sayılı Kanun'un 4. maddesinin yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 2. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır.

431. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Z. KHK'nın 210. Maddesinin;

1. (b) Bendiyle 6331 Sayılı Kanun'un 21. Maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) Numaralı Fıkralarının Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

432. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

433. 6331 sayılı Kanun'da işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışanların görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Kanun'un 21. maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarında Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyinin üyelerinin seçimi, üyelerin görev süresi, toplantı yetersayısı çalışma usul ve esasları gibi hususlar düzenlenmekte iken anılan fıkralar dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

434. Anılan maddenin dava konusu kuralla yürürlükten kaldırılan (2) numaralı fıkrasında Konsey üyelerinin; Bakanlık Müsteşarının başkanlığında Bakanlık İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü, Çalışma Genel Müdürü, İş Teftiş Kurulu Başkanı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından bir genel müdür, Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Kalkınma, Millî Eğitim ile Sağlık Bakanlıklarından ilgili birer genel müdür, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından bir yürütme kurulu üyesi, Devlet Personel Başkanlığından bir başkan yardımcısı, işveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesi ve ihtiyaç duyulması hâlinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün teklifi ve Konseyin kararı ile belirlenen iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaliyet gösteren kurum veya kuruluşlardan en fazla iki temsilciden oluşması öngörülmüştür.

435. Konsey üyeliğine işveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesinin de atanmasına yönelik düzenleme kamu hizmetine girme hakkı kapsamında yer almaktadır.

436. Bu nedenle söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

437. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

2. (c) Bendiyle 6331 Sayılı Kanun'un 37. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen Ek 1. Maddesinin İncelenmesi

438. 6331 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarının yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 1. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır.

439. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

AA. KHK'nın Geçici 5. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

440. Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa değişikliklerine uyum sağlama amacıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığından Yetki Kanunu kapsamına girmediği belirtilerek Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

441. KHK'nın dava konusu geçici 5. maddesinde kapatılan TODAİE'nin YÖK'e devrine ilişkin geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

442. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılan TODAİE'nin teşkilatı, ilgili yılı bütçe ödenekleri, bütçedeki ödeneklerin tahakkuka bağlanma yetkisi, her türlü araç ve gereci, her türlü taşınır ve taşınmazlarıyla birlikte mal varlığı, her türlü alacak ve hakları ile borç ve yükümlülüklerinin, belge ve evrakının YÖK'e devredilmiş sayılacağı YÖK'ün bunları belirleyeceği bir yükseköğretim kurumuna üç ay içinde devredeceği belirtilmiştir.

443. (2) numaralı fıkrada YÖK'ün TODAİE personelinden akademik kadroda bulunanlar hakkında durumlarına uygun akademik ünvanlı kadrolara atanmak üzere tespit edeceği yükseköğretim kurumlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde atama teklifi yapacağı ve bu teklifi izleyen bir ay içinde atama işlemlerinin tamamlanacağı, ataması yapılan akademik personelin kadrolarının, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin tamamlandığı tarih itibarıyla ihdas edilerek genel kadro usulü hakkında ilgili CBK'ya ekli cetvellerin ilgili yükseköğretim kurumlarına ait bölümlerine eklenmiş sayılacağı, bunların mali ve sosyal haklarının, atama işlemleri tamamlanıncaya kadar atanmadan önce tabi oldukları hükümlere göre ödeneceği hükme bağlanmıştır.

444. (3) numaralı fıkrada Devlet Personel Başkanlığının, TODAİE personelinden idari kadrolarda bulunanlar hakkında kazanılmış hak aylık

ve derecelerine uygun bir kadroya atanmak üzere tespit edeceği kurum ve kuruluşlara bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren iki ay içinde atama teklifi yapacağı ve bu teklifi izleyen bir ay içinde atama işlemlerinin tamamlanacağı, idari personelin kadrolarının başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin tamamlandığı tarih itibarıyla ihdas edilerek genel kadro ve usulüne ilişkin CBK'nın eki cetvellerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşuna ait bölümüne eklenmiş sayılacağı, bunların mali ve sosyal haklarının atama işlemleri tamamlanıncaya kadar atanmadan önce tabi oldukları hükümlere göre ödeneceği düzenlenmiştir.

445. (4) numaralı fıkarda kapatılan TODAİE'de bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla öğrenim görmekte olan öğrencilerin YÖK tarafından iki ay içinde öğrenim gördükleri alanla ilgili bir yükseköğretim kurumuna yerleştirileceği, bu şekilde yerleştirilen öğrencilerin mezun oluncaya kadar TODAİE'ye ödemeleri gereken ücretleri ilgili üniversiteye ödemeye devam edecekleri belirtilmiştir.

446. (5) numaralı fıkarda ise (1), (2) ve (4) numaralı fıkaların uygulanması ile ilgili olarak usul ve esasları belirlemeye, uygulamayı yönlendirmeye, her türlü tedbiri almaya ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye YÖK'ün görevli ve yetkili olduğu, bu görev ve yetkinin (3) numaralı fıkra bakımından Devlet Personel Başkanlığına ait olduğu ifade edilmiştir.

447. Kapatılan TODAİE personelinin mali haklarına yönelik hükümler öngören kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

448. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

BB. KHK'nın Geçici 6. Maddesinin İncelenmesi

449. KHK'nın dava konusu geçici 6. maddesinde, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte TÜBİTAK başkan yardımcıları ile Bilim Kurulu üyelerinin görevlerinin sona ereceği hüküm altına alınmıştır.

450. TÜBİTAK'ın kuruluş amacı, organları, Başkanlık teşkilatı ve personel kadroları gibi hususları düzenleyen 278 sayılı Kanun'un 1., 3., 5., 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., ek 1., ek 2., ek 4., geçici 1., geçici 2., geçici 7., geçici

8., geçici 10., geçici 11., geçici 12. maddeleri ile 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının yürürlükten kaldırılmasının iptal edilmesi nedeniyle KHK'nın dava konusu geçici 6. maddesinin de uygulanma imkânı kalmamıştır.

451. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

CC. KHK'nın Geçici 12. Maddesinin İncelenmesi

452. KHK'nın dava konusu geçici 12. maddesinde kapatılan Türkiye Adalet Akademisi'nde görev alan personelin nakli, mal varlığının Adalet Bakanlığına devredilmesi gibi hususlar düzenlenmiştir.

453. Türkiye Adalet Akademisinin kuruluşu, görevleri, organları ve personeline ilişkin hususları düzenleyen 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasını düzenleyen KHK'nın 2. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle KHK'nın dava konusu geçici 12. maddesinin de uygulanma imkânı kalmamıştır.

454. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

455. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

456. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasının önceki hâlinde KHK'lara da yer verilmiş iken 703 sayılı KHK'nın 209. maddesiyle fıkra da yer alan "...kanun hükmünde kararnamenin..." ibareleri "...Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin..." şeklinde değiştirilmiştir.

457. Anayasa Mahkemesi 19/2/2020 tarihli ve E.2018/122, K.2020/14 sayılı kararında söz konusu ibare değişikliği sebebiyle KHK'lara ilişkin anılan fıkra kapsamındaki görev ve yetkisinde herhangi bir değişiklik olmadığı

sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 46, 47). Buna göre KHK'nın belirli kurallarının iptali, diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa Anayasa Mahkemesince bunların da iptaline karar verilebilecektir.

458. Bu kapsamda;

- 2863 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle aynı fıkranın ikinci cümlesinin uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu cümlenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Tarihi Alanda yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptırma, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama, Tarihi Alanda anıtsal ve mekansal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptırma, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme"* bölümünün iptal edilmesi nedeniyle fıkranın kalan kısmının uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu kısmın 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (6) numaralı fıkrasında yer alan *"Tarihi Alanda"* ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle fıkranın kalan kısmının uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu kısmın 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 278 sayılı Kanun'un 15. maddesinin *"Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri"* bölümünün iptal edilmesi nedeniyle fıkranın kalan kısmının uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu kısmın 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 278 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*Yönetim Kurulu*" ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle cümlede yer alan "...ve buna ilişkin esas ve usuller... tarafından belirlenir." ibaresinin de uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu ibarenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 278 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinde yer alan "*Yönetim Kurulu*" ibarelerinin iptal edilmesi nedeniyle anılan cümlelerin kalan kısımlarının uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu kısımların 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 5977 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 9. ve 10. maddeleri yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 1. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 6015 sayılı Kanun'un 4. maddesinin yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 2. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 6331 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarının yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle anılan Kanun'a eklenen ek 1. maddenin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 278 sayılı Kanun'un 1., 3., 5., 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., ek 1., ek 2., ek 4., geçici 1., geçici 2., geçici 7., geçici 8., geçici 10., geçici 11., geçici 12. maddeleri ile 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle KHK'nın dava konusu geçici 6. maddesinin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 4954 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasının iptali nedeniyle KHK'nın dava konusu geçici 12. maddesinin de uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

459. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

Bu kapsamda 703 sayılı KHK'nın;

- 49. maddesinin (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen geçici 13. maddesinin,

- 51. maddesinin (a) ve (c) bentleriyle 2863 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilen birinci cümlesi ile ikinci cümlesinin ve ek 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 7. ve ek 8. maddelerinin,

- 61. maddesinin (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesinin,

- 65. maddesinin (ç) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendine eklenen cümlelerin ve aynı fıkranın değiştirilen (d) bendinin,

- 65. maddesinin (d) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan "*Bu Kanunda*" ibarelerinden sonra gelmek üzere eklenen "*ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde*" ibarelerinin,

- 65. maddesinin (d) bendiyle ibare değişikliği yapılan (4) ve (6) numaralı fıkralarının,

- 90. maddesinin (a) bendiyle 7258 sayılı Kanun'un 2. maddesinin değiştirilen yedinci fıkrasının,

- 98. maddesinin (b), (c) ve (ç) bentleriyle 278 sayılı Kanun'un değiştirilen 2. ve 4. maddeleri ile ibare değişikliği yapılan 15. maddesinin,

- 98. maddesinin (d) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...ve buna ilişkin esas ve usuller Yönetim Kurulu tarafından belirlenir." ibaresinin,

- 98. maddesinin (d) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ibare değişikliği yapılan ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin,

- 117. maddesinin (c) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 18. maddesinin,

- 119. maddesinin (c) bendiyle 2690 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 2, ek 3., ek 5. ve ek 6. maddelerinin,

- 121. maddesinin (d) bendiyle 3238 sayılı Kanun'un 14. maddesine eklenen (3), (4) ve (5) numaralı fıkraların,

- 121. maddesinin (f) bendiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen geçici 10. maddenin ikinci fıkrasının,

- 206. maddesinin (b) bendiyle 5977 sayılı Kanun'un 16. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 1. maddesinin,

- 207. maddesinin (c) bendiyle 6015 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 2. maddesinin,

- 210. maddesinin (c) bendiyle 6331 sayılı Kanun'un 37. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen ek 1. maddesinin,

- KHK'nın geçici 5. ve geçici 12. maddelerinin,

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu maddelere, fıkralara, bende, cümlelere ve ibarelere ilişkin iptal

hükümünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak on iki ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

460. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin;

A. 1. 2. maddesiyle 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu’nun yürürlükten kaldırılmasına,

2. 49. maddesinin;

a. (b) bendiyle 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu’nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “*ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasına ve (7) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına,

b. (d) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un 15. maddesinin (ğ) bendinin yürürlükten kaldırılmasına,

c. (e) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un 17., 18. ve 19. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına,

ç. (ğ) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un 29. maddesinin;

i. (4) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına,

ii. (6) numaralı fıkrasının (d) bendinin yürürlükten kaldırılmasına ve (b) bendinde yer alan “*ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter yardımcıları*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

iii. (7) ve (8) numaralı fıkralarının üçüncü cümleleri ile (9) numaralı fıkrasında yer alan “*bildirilmek üzere Başkanlığa*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

d. (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 35. ve 36. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına,

3. 61. maddesinin (f) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 1 ila 16. maddelerinin, 18 ila 26. maddelerinin, 36., 37., geçici 1 ila geçici 4. maddelerinin ve geçici 6. ve geçici 7. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

4. 62. maddesinin (c) bendiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 22., 24 ila 26. maddelerinin, ek 1. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarının ve geçici 1 ila geçici 7. maddelerinin ve eki (I) Sayılı Cetvel'in yürürlükten kaldırılmalarına,

5. 63. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Kanunu'nun 1 ila 4., 6 ila 8., 11 ila 13., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

6. 64. maddesinin (b) bendiyle 6/8/1997 tarihli ve 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumuna İlişkin Bazı Mali Hükümlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1 ila 6. maddelerinin, 7. maddesinin birinci ila altıncı fıkralarının, 8. maddesinin birinci fıkrasının, 9., 20., 21., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

7. 65. maddesinin (e) bendiyle 19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun'un 4 ila 6. maddelerinin, 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile (4) ila (12) numaralı fıkralarının, 9. maddesinin, 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (a) ila (c) ve (e) ila (ğ) bentlerinin, (3) ila (5) numaralı fıkralarının ve 13. maddesinin yürürlükten kaldırılmalarına,

8. 67. maddesinin (b) bendiyle 8/6/1984 tarihli ve 234 sayılı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne Dair Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1 ila 15. maddelerinin, 16. maddesinin birinci ila altıncı fıkralarının, sekizinci fıkrasının, 17., 18., geçici 1 ila geçici 5. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

9. 68. maddesinin (ç) bendiyle 10/6/1949 tarihli ve 5441 sayılı Devlet Tiyatroları Personeli Hakkında Kanun'un 1 ila 4., 12., 15., 20 ila 22., 24., ek 7. ve geçici 1 ila geçici 5. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

10. 80. maddesinin (d) bendiyle 4/4/1988 tarihli ve 320 sayılı Milli Piyango Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1 ila 5. maddelerinin, 6. maddesinin (a) ila (ı) bentleri ve (n) ila (p) bentlerinin, 7 ila 24., 26 ila 32. maddelerinin, 34. maddesinin birinci ila üçüncü fıkraları ile beşinci fıkrasının, 35. maddesinin üçüncü ila beşinci fıkralarının, 40. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının, 42., 45 ila 47., 49., 54., 55., geçici 1 ila geçici 6. maddeleri ile eki cetvelin yürürlükten kaldırılmalarına,

11. 82. maddesinin (c) bendiyle 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Personeli Hakkında Kanun'un 1 ila 3., 5., 6., 20 ila 22., 24., 26., ek 1., geçici 1 ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

12. 90. maddesinin;

a. (a) bendiyle 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin ikinci ila altıncı fıkralarının yürürlükten kaldırılmalarına,

b. (b) bendiyle 7258 sayılı Kanun'un 1., 3., 4., ek 2. ve geçici 1 ila geçici 3. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

13. 97. maddesiyle 13/8/1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlükten kaldırılmasına,

14. 98. maddesinin (f) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 1., 3. ve 5. maddelerinin, 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının, 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., ek 1., ek 2., ek 4., geçici 1., geçici 2., geçici 7., geçici 8., geçici 10 ila geçici 12. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

15. 102. maddesinin (d) bendiyle 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 35. maddesinin, 36. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesinin, 37 ila 42. maddelerinin, 43. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının, 44. ve 45. maddelerinin, 46. maddesinin üçüncü fıkrasının, 47 ila 51. maddelerinin, 52. maddesinin (a), (b), (c), (f), (g) ve (h) bentlerinin, 53 ila 71., 73., 74., geçici 1 ila geçici 4. maddeleri ile ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

16. 103. maddesinin (b) bendiyle 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin

Kanun'un 1 ila 12. maddeleri ve eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

17. 104. maddesinin (ç) bendiyle 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 1 ila 26. maddelerinin, 28. maddesinin (1) ila (4) numaralı fıkraları ile (6) ve (7) numaralı fıkralarının, 29., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

18. 106. maddesiyle 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlükten kaldırılmasına,

19. 117. maddesinin;

a. (ç) bendiyle 4865 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddeye,

b. (d) bendiyle 4865 sayılı Kanun'a eklenen geçici 2. maddeye,

c. (e) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un 1 ila 14. maddelerinin, 15. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının, 17., 19., 20. ve geçici 1. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

20. 119. maddesinin;

a. (b) bendiyle 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 15. maddesine,

b. (c) bendiyle 2690 sayılı Kanun'a eklenen ek 4., ek 7. ve ek 8. maddelerine,

c. (ç) bendiyle 2690 sayılı Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 19., ek 1. ve geçici 1 ila geçici 4. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

21. 121. maddesinin; (e) bendiyle 3238 sayılı Kanun'un 2 ila 8. maddelerinin, 10. maddesinin birinci fıkrasının, 18. ve geçici 1 ila geçici 9. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

22. 125. maddesiyle 25/6/1958 tarihli ve 7163 sayılı Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasına,

23. 206. maddesinin (a) bendiyle 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 9. ve 10. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

24. 207. maddesinin (a) bendiyle 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun'un 4. maddesinin yürürlükten kaldırılmasına,

25. 210. maddesinin (b) bendiyle 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21. maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarının yürürlükten kaldırılmalarına,

26. Geçici 6. maddesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından bu maddelere, fıkralara, değişikliklere, madde metninden çıkarılmalara ve yürürlükten kaldırılmalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 49. maddesinin (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun'a eklenen geçici 13. maddeye,

2. 51. maddesinin;

a. (a) bendiyle 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 10. maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilen birinci cümlesine,

b. (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. ve ek 8. maddelere,

3. 61. maddesinin (d) bendiyle 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un değiştirilen 32. maddesine,

4. 65. maddesinin;

a. (ç) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendine eklenen cümleye ve aynı fıkranın değiştirilen (d) bendine,

b. (d) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkralarına eklenen *"ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde"* ibarelerine, (4)

numaralı fıkrasında yer alan *“bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (a) ile (f) bentlerinde sayılan”* ibaresinin *“Tarihi Alanda yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptırma, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama, Tarihi Alanda anıtsal ve mekansal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptırma, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme”* şeklinde ve (6) numaralı fıkrasında yer alan *“Bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında”* ibaresinin *“Tarihi Alanda”* şeklinde değiştirilmelerine,

5. 90. maddesinin (a) bendiyle 7258 sayılı Kanun’un 2. maddesinin değiştirilen yedinci fıkrasına,

6. 98. maddesinin;

a. (b) bendiyle 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’un değiştirilen 2. maddesine,

b. (c) bendiyle 278 sayılı Kanun’un değiştirilen 4. maddesine,

c. (ç) bendiyle 278 sayılı Kanun’un 15. maddesinde yer alan *“9 uncu maddenin b, c, d fıkralarındaki Gelirler”* ibaresinin *“Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri”* şeklinde değiştirilmesine,

ç. (d) bendiyle 278 sayılı Kanun’un 16. ve 17. maddelerinde yer alan *“Bilim Kurulu”* ibarelerinin *“Yönetim Kurulu”* şeklinde değiştirilmelerine,

7. 117. maddesinin (c) bendiyle 4/6/2003 tarihli ve 4865 sayılı Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun’un başlığıyla birlikte değiştirilen 18. maddesine,

8. 119. maddesinin (c) bendiyle 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun’a eklenen ek 2., ek 3., ek 5. ve ek 6. maddelerine,

9. 121. maddesinin;

a. (d) bendiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 14. maddesine eklenen (3), (4) ve (5) numaralı fıkralara,

b. (f) bendiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen geçici 10. maddenin ikinci fıkrasına,

10. 206. maddesinin (b) bendiyle 5977 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddeye,

11. 207. maddesinin (c) bendiyle 6015 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddeye,

12. 210. maddesinin (c) bendiyle 6331 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddeye,

13. Geçici 5. ve geçici 12. maddelerine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddelere, fıkralara, bende, cümlelere, değişikliklere ve yürürlükten kaldırılmalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına,

2. 65. maddesinin;

a. (b) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un değiştirilen 1. ve 2. maddelerine,

b. (c) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer alan *"Bu Kanuna göre"* ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

3. 104. maddesinin;

a. (b) bendiyle 5978 sayılı Kanun'un 27. maddesinde yer alan *"Bu Kanun kapsamında"* ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

b. (c) bendiyle 5978 sayılı Kanun'a eklenen geçici 3. maddeye,

4. 105. maddesiyle 30/5/1973 tarihli ve 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasına,

5. 107. maddesiyle 23/3/1950 tarihli ve 5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına,

6. 121. maddesinin (f) bendiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen geçici 10. maddenin birinci ve üçüncü fıkralarına,

yönelik iptal talepleri 7/12/2023 tarihli ve E.2021/125, K.2023/213 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddelere, fıkraya, madde metninden çıkarılmalara ve yürürlükten kaldırılmalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

Ç. 1. 61. maddesinin (b) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 17. maddesinin başlığının "*Kimsesiz cesetler*" şeklinde değiştirilmesine,

2. 65. maddesinin (a) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un adının "*Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun*" şeklinde değiştirilmesine,

3. 103. maddesinin (a) bendiyle 6093 sayılı Kanun'un adının "*Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine,

4. 104. maddesinin (a) bendiyle 5978 sayılı Kanun'un adının "*Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine,

5. 117. maddesinin;

a. (a) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un adının "*Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine,

b. (b) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un 15. maddesinin başlığının "*Ar-Ge projeleri*" şeklinde değiştirilmesine,

6. 119. maddesinin (a) bendiyle 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu'nun adının "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine,

yönelik iptal talepleri hakkında 7/12/2023 tarihli ve E.2021/125, K.2023/213 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu değişikliklere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

7/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin;

A. 2. maddesiyle 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 49. maddesinin;

1. (b) bendiyle 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısına"* ibaresinin madde metninden çıkarılmasının ve (7) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (d) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (ğ) bendinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (e) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 17., 18. ve 19. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (ğ) bendiyle 6253 sayılı Kanun'un 29. maddesinin;

a. (4) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (6) numaralı fıkrasının (d) bendinin yürürlükten kaldırılmasının ve (b) bendinde yer alan “*ve Milli Saraylardan Sorumlu Genel Sekreter yardımcıları*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa’nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. (7) ve (8) numaralı fıkralarının üçüncü cümleleri ile (9) numaralı fıkrasında yer alan “*bildirilmek üzere Başbakanlığa*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa’nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

5. (1) bendiyle 6253 sayılı Kanun’un 35. ve 36. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa’nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

6. (i) bendiyle 6253 sayılı Kanun’a eklenen geçici 13. maddenin Anayasa’nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 51. maddesinin;

1. (a) bendiyle 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 10. maddesinin ikinci fıkrasının;

a. Değiştirilen birinci cümlesinin Anayasa’nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

b. İkinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendiyle 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 7. ve ek 8. maddelerin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 61. maddesinin;

1. (b) bendiyle 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 17. maddesinin;

a. Başlığının "*Kimsesiz cesetler*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (d) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (f) bendiyle 2659 sayılı Kanun'un 1 ila 16. maddelerinin, 18 ila 26. maddelerinin, 36., 37., geçici 1 ila geçici 4. maddelerinin ve geçici 6. ve geçici 7. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 62. maddesinin (c) bendiyle 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 22., 24 ila 26. maddelerinin, ek 1. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarının ve geçici 1 ila geçici 7. maddelerinin ve eki (I) Sayılı Cetvel'in yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga

91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 63. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Kanunu'nun 1 ila 4., 6 ila 8., 11 ila 13., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 64. maddesinin (b) bendiyle 6/8/1997 tarihli ve 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumuna İlişkin Bazı Mali Hükümlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1 ila 6. maddelerinin, 7. maddesinin birinci ila altıncı fıkralarının, 8. maddesinin birinci fıkrasının, 9., 20., 21., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 65. maddesinin;

1. (a) bendiyle 19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun'un adının "*Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanun*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un değiştirilen 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (c) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer alan "*Bu Kanuna göre*" ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (ç) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendine eklenen cümlelerin ve aynı fıkranın değiştirilen (d) bendinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

5. (d) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 11. maddesinin;

a. (1) ve (3) numaralı fıkralarına eklenen “*ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde*” ibarelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. i. (4) numaralı fıkrasında yer alan “*bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (a) ila (f) bentlerinde sayılan*” ibaresinin “*Tarihi Alanda yapılacak Çanakkale Savaşları ile 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi etkinliklerini düzenleme ve bu amaçla kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma, restorasyon, konservasyon, rekonstrüksiyon, restitüsyon ve renovasyon yapma ve yaptırma, Tarihi Alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini, harp tarihi esaslarına uygun ve çevreye uyumlu olarak koruma, geliştirme ve alanı yönetme, her tür ve ölçekte planlarını hazırlama, hazırlatma ve uygulama, Tarihi Alanda anıtsal ve mekansal düzenlemeler yapılmasını sağlama, tanıtıma yönelik her türlü görsel ve işitsel eserleri yapma, yaptırma, hizmete sunma ve ihtiyaç duyulan altyapı, bina ve diğer yapıları inşa etme veya ettirme*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

ii. (4) numaralı fıkrasının kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. i. (6) numaralı fıkrasında yer alan “*Bu Kanunun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (b) bendi kapsamında*” ibaresinin “*Tarihi Alanda*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

ii. (6) numaralı fıkrasının kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince

KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

6. (e) bendiyle 6546 sayılı Kanun'un 4 ila 6. maddelerinin, 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile (4) ila (12) numaralı fıkralarının, 9. maddesinin, 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (a) ila (c) ve (e) ila (ğ) bentlerinin, (3) ila (5) numaralı fıkralarının ve 13. maddesinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 67. maddesinin (b) bendiyle 8/6/1984 tarihli ve 234 sayılı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne Dair Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1 ila 15. maddelerinin, 16. maddesinin birinci ila altıncı fıkralarının, sekizinci fıkrasının, 17., 18., geçici 1 ila geçici 5. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

H. 68. maddesinin (ç) bendiyle 10/6/1949 tarihli ve 5441 sayılı Devlet Tiyatroları Personeli Hakkında Kanun'un 1 ila 4., 12., 15., 20 ila 22., 24., ek 7. ve geçici 1 ila geçici 5. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

I. 80. maddesinin (d) bendiyle 4/4/1988 tarihli ve 320 sayılı Milli Piyango Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1 ila 5. maddelerinin, 6. maddesinin (a) ila (ı) bentleri ve (n) ila (p) bentlerinin, 7 ila 24., 26 ila 32. maddelerinin, 34. maddesinin birinci ila üçüncü fıkraları ile beşinci fıkrasının, 35. maddesinin üçüncü ila beşinci fıkralarının, 40. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının, 42., 45 ila 47., 49., 54., 55., geçici 1 ila geçici 6. maddeleri ile eki cetvelin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

İ. 82. maddesinin (c) bendiyle 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Personeli Hakkında Kanun'un 1 ila 3., 5., 6., 20 ila 22., 24., 26., ek 1., geçici 1 ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

J. 90. maddesinin;

1. (a) bendiyle 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin;

a. İkinci ila altıncı fıkralarının yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Değiştirilen yedinci fıkrasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 7258 sayılı Kanun'un 1., 3., 4., ek 2. ve geçici 1 ila geçici 3. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

K. 97. maddesiyle 13/8/1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

L. 98. maddesinin;

1. (b) bendiyle 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un değiştirilen 2. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendiyle 278 sayılı Kanun'un değiştirilen 4. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. a. (ç) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 15. maddesinde yer alan “9 uncu maddenin b, c, d fıkralarındaki Gelirler” ibaresinin “Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler, Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paralardan Kurumun gelirlerine eklenen kısım, yayım gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri” şeklinde değiştirilmesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

b. Maddenin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (d) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 16. maddesinin;

a. İkinci cümlesinde yer alan “Bilim Kurulu” ibaresinin “Yönetim Kurulu” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

b. İkinci cümlede yer alan “...ve buna ilişkin esas ve usuller... tarafından belirlenir.” ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

5. (d) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 17. maddesinin;

a. İkinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinde yer alan “Bilim Kurulu” ibarelerinin “Yönetim Kurulu” şeklinde değiştirilmelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE,

b. İkinci, üçüncü ve dördüncü cümlesinin kalan kısımlarının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince

KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

6. (f) bendiyle 278 sayılı Kanun'un 1., 3. ve 5. maddelerinin, 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının, 8 ila 10., 18., 19., 21., 22., ek 1., ek 2., ek 4., geçici 1., geçici 2., geçici 7., geçici 8., geçici 10 ila geçici 12. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

M. 102. maddesinin (d) bendiyle 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 35. maddesinin, 36. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesinin, 37 ila 42. maddelerinin, 43. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının, 44. ve 45. maddelerinin, 46. maddesinin üçüncü fıkrasının, 47 ila 51. maddelerinin, 52. maddesinin (a), (b), (c), (f), (g) ve (h) bentlerinin, 53 ila 71., 73., 74., geçici 1 ila geçici 4. maddeleri ile ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 103. maddesinin;

1. (a) bendiyle 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un adının "*Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 6093 sayılı Kanun'un 1 ila 12. maddeleri ve eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

O. 104. maddesinin;

1. (a) bendiyle 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un adının "*Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 5978 sayılı Kanun'un 27. maddesinde yer alan "*Bu Kanun kapsamında*" ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (c) bendiyle 5978 sayılı Kanun'a eklenen geçici 3. maddenin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (ç) bendiyle 5978 sayılı Kanun'un 1 ila 26. maddelerinin, 28. maddesinin (1) ila (4) numaralı fıkraları ile (6) ve (7) numaralı fıkralarının, 29., geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ö. 105. maddesiyle 30/5/1973 tarihli ve 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. 106. maddesiyle 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

R. 107. maddesiyle 23/3/1950 tarihli ve 5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun'un yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

S. 117. maddesinin;

1. (a) bendiyle 4/6/2003 tarihli ve 4865 sayılı Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Kurulması Hakkında Kanun'un adının "*Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Hakkında Mali Hükümler ve Muafiyetlere İlişkin Kanun*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un 15. maddesinin başlığının "*Ar-Ge projeleri*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

3. (c) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 18. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (ç) bendiyle 4865 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5. (d) bendiyle 4865 sayılı Kanun'a eklenen geçici 2. maddenin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

6. (e) bendiyle 4865 sayılı Kanun'un 1 ila 14. maddelerinin, 15. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının, 17., 19., 20. ve geçici 1. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ş. 119. maddesinin;

1. (a) bendiyle 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu'nun adının "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun*" şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 2690 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 15. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (c) bendiyle 2690 sayılı Kanun'a eklenen;

a. Ek 2. ve ek 3. maddelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Ek 4. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. Ek 5. ve ek 6. maddelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

ç. Ek 7. ve ek 8. maddelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (ç) bendiyle 2690 sayılı Kanun'un 1 ila 14., 16 ila 19., ek 1. ve geçici 1 ila geçici 4. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

T. 121. maddesinin;

1. (d) bendiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 14. maddesine eklenen;

a. (3) ve (4) numaralı fıkraların Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Muammer TOPAL, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (5) numaralı fıkranın Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (e) bendiyle 3238 sayılı Kanun'un 2 ila 8. maddelerinin, 10. maddesinin birinci fıkrasının, 18. ve geçici 1 ila geçici 9. maddelerinin

yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (f) bendiyle 3238 sayılı Kanun'a eklenen geçici 10. maddenin;

a. Birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci fıkrasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

U. 125. maddesiyle 25/6/1958 tarihli ve 7163 sayılı Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ü. 206. maddesinin;

1. (a) bendiyle 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 9. ve 10. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (b) bendiyle 5977 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

V. 207. maddesinin;

1. (a) bendiyle 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun'un 4. maddesinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendiyle 6015 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Y. 210. maddesinin;

1. (b) bendiyle 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21. maddesinin (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarının yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendiyle 6331 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Z. Geçici 5. maddesinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

AA. Geçici 6. maddesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

AB. Geçici 12. maddesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ONİKİ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

7/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Karşı Oy

1. 2018/117 esas sayılı norm denetimi dosyasının “A” bölümde dile getirilen gerekçeler çerçevesinde yetki kanunlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanunun “İlkeler” başlığı altında dile getirilen kurallarda somut düzenleme yetkisi vermektedir.

2. Bu bağlamda; 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 119. maddesinin birinci maddesinin “c” bendiyle 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanunun 14. maddesine eklenen 3. fıkrasında; 3212 sayılı Kanunda Milli Savunma Bakanına verilen bir takım yetkilerin Başkana verilmesine, 4. fıkrasında ise Başkanlık personeli için kişi güvenliği belgesinin aranmayacağına dair kurallar ihdas edilmiş olup, her iki düzenlemede 7142 sayılı Yetki Kanununun “İlkeler” başlığını taşıyan

2. maddesinde dile getirilen “...kamu hizmetlerinin verimli, süratli ve etkin bir şekilde yürütülmesi ile hizmetin özelliği ve gereklerine uygun düzenlemeler yapılması...” kapsamında kalmakta olup Anayasaya aykırı bir yönü bulunmadığından çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2018/95
Karar Sayısı : 2023/221
Karar Tarihi : 27/12/2023

İPTAL DAVASIN AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 126 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 5. maddesiyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkranın,

B. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkranın,

C. 19. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanun'a Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkranın birinci cümlesinde yer alan "... ve benzeri kurumlar, ortaokul,..." ibaresinin,

Ç. 21. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin,

D. 22. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...eğitim ve spor tesislerinin..." ibaresinin "...eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." ibarelerinin,

E. 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin,

F. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin,

G. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin,

Ğ. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "III- Ortak Hükümler:" kısmının ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin,

H. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin,

I. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "...Başbakan..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmelerinin,

İ. 39. maddesiyle 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 11. maddenin üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin,

J. 42. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen ek 39. maddenin birinci cümlesinde yer alan "...Türkiye Maarif Vakfının önerisi,..." ve ikinci cümlesinde yer alan "...ve Türkiye Maarif Vakfının..." ibarelerinin,

K. 56. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana..." ibaresinin "Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin,

L. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının;

a. (c) bendinde yer alan “...*Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna...*” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...*Cumhurbaşkanı...*” ibaresinin,

b. (h) bendine “...*konularda...*” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “...*Cumhurbaşkanınca veya...*” ibaresinin,

2. İkinci fıkrasında yer alan “...*Başbakanca...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanınca...*” şeklinde değiştirilmesinin,

M. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “...*Başbakanlık teftiş elemanları...*” ibaresinin “...*ve Devlet Denetleme Kurulu...*” şeklinde değiştirilmesinin,

N. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 7. maddesinde yer alan “...*Başbakana...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanına...*” ve “...*Başbakanın...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanının...*” şeklinde değiştirilmelerinin,

O. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...*Bakanlar Kurulunca çıkarılacak...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan...*” şeklinde değiştirilmesinin,

Ö. 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 9. maddesinde yer alan “...*Başbakan...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı...*” şeklinde değiştirilmesinin,

P. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 12. maddesine eklenen ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan “...*Cumhurbaşkanı...*” ibaresinin,

R. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...*Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanınca...*”, ikinci fıkrasında yer alan “...*Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanınca...*” şeklinde değiştirilmelerinin,

S. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un değiştirilen 19. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “...*Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine...*” ibaresinin,

Ş. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 20. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan “...*Başbakanlık...*” ibarelerinin “...*Cumhurbaşkanlığı...*” şeklinde değiştirilmelerinin,

T. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin,

U. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin,

Ü. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı veya Başbakan..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...Cumhurbaşkanı veya..." ibaresinin,

2. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin,

3. Değiştirilen dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresi ile ikinci cümlesinin,

4. Eklenen dokuzuncu fıkrasının,

V. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresinin,

Y. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin,

Z. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasının,

AA. 80. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın onayıyla..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının onayıyla..." şeklinde değiştirilmesinin,

BB. 127. maddesiyle 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 24. maddesinin dördüncü fıkrasına "...bütçesindeki..." ibaresinden önce gelmek üzere eklenen "...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı..." ibaresinin,

CC. 136. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına "...üç yılı..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "..., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresinin,

ÇÇ. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (3) numaralı fıkrasına eklenen cümlelerin,

DD. 159. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendinin,

EE. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin,

2. (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendinin,

FF. 174. maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 19. maddesine eklenen;

1. (8) numaralı fıkranın;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir." ibaresinin,

b. İkinci cümlesinde yer alan "...izin ve muvafakati aranmaz." ibaresinin,

c. Yedinci cümlesinin,

2. (9) numaralı fıkranın "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir." bölümünün,

GG. 190. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 15., 17., 19., 20., 35., 36., 38., 42., 48., 70., 87., 98., 99., 100., 104., 105., 107., 108., 112., 124., 125.

ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleridir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

7078 sayılı Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 5. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkra şöyledir:

“Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/5 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/5 md.) Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler, kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemezler.”

2. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkra şöyledir:

“Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/6 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/6 md.) Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına dış hekimliği fakültelerinde okuyan dış hekimi subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler, kalan yükümlülük süresince dış hekimliği mesleğini icra edemezler.”

3. 19. maddesiyle 5661 sayılı Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkrası şöyledir:

“(Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/19 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/19 md.) Yurt ve benzeri kurumlar, ortaokul, ortaöğrenim ve yükseköğrenim öğrencilerine barınma hizmeti vermek amacıyla açılır ve bu Kanun ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13 üncü maddesine göre işyeri açma ve çalışma ruhsatı alırlar. Öğrenim düzeyine göre barınma hizmeti verilecek öğrenciler ile bu hizmetin verilebileceği kurumlar ve bu hizmeti sunacak gerçek ve tüzel kişilerin nitelikleri ilgisine göre Millî Eğitim Bakanlığı veya Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Her ne ad altında olursa olsun, öğrenci barınma hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin ruhsatsız yürütülmesi

halinde brüt asgari ücretin yirmi katı idari para cezası uygulanır ve bu yerler valilikçe kapatılır."

4. 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un değiştirilen ek 6. maddesi şöyledir:

*"Ek Madde 6 – (Ek: 12/5/1988- 3448/2 md.; Değişik: 22/11/1990- 3684/3 md.) Milli İstihbarat Teşkilatının demirbaş silahları, yedek parça ve mermileri ile Teşkilat mensuplarının yurt içinden temin edecekleri veya yurt dışına gittiklerinde bir defaya mahsus olmak üzere gümrük vergi, resim ve harçlarını ödemek suretiyle getirecekler zati silah ve mermilerinin yurda sokulmasına dair usul ve esaslar **Cumhurbaşkanınca** onaylanan yönetmelikte belirtilir. Bu yönetmelik Resmî Gazetede yayımlanmaz."*

5. 22. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrası şöyledir:

*"(Değişik üçüncü fıkra: 22/5/1987- 3373/7 md.; İptal: Ana. Mah. nin 17/12/2002 tarihli ve E.:2000/75, K.:2002/200 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 17/6/2004-5192/1 md.) (Değişik birinci cümle: 25/6/2010-6001/33 md.) Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, hava ayırıştırma, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıklarını; Devlete ait sağlık, eğitim, **adli hizmet** ve spor tesisleri ile **ceza infaz kurumlarının** ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Devletçe yapılan ve/veya işletilenlerden bedel alınmaz. Bu izin süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir. İzin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksandokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz."*

6. 24. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının değiştirilen ikinci paragrafı şöyledir:

*“Bu kanunla tespit edilen çeşitli hizmet sınıflarına dahil olup da MİT Müsteşarlığı emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesi **Cumhurbaşkanına** aittir.”*

7. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (B) fıkrasının değiştirilen dördüncü paragrafı şöyledir:

*“Kadroları Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dahil olanlara, bu maddede gösterilen emsallerini geçmemek üzere **Cumhurbaşkanı** tarafından tespit edilecek ek gösterge rakamları uygulanır.”*

8. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 80. maddesi şöyledir:

*“(Ek birinci fıkra: 17/9/2004-5234/1 md.) Şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine maaşsız izin verilenler dışında her yıl yurt dışına gönderilebilecek Devlet memurlarının kurumlar itibarıyla sayıları, **Cumhurbaşkanı** kararı ile belirlenir.*

78 ve 79 uncu maddelerde yazılı olanların ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izleyip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek haller, bu Kanunun 2 nci maddesi gereğince bir yönetmelikle düzenlenir.”⁽³⁾

*MİT mensupları hakkında yukarıdaki esaslar, **Cumhurbaşkanı** tarafından onaylanacak bir talimatla belirtilir.”*

9. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 152. maddesinin “III- Ortak Hükümler:” kısmının değiştirilen ikinci fıkrası şöyledir:

*“Ancak Millî İstihbarat Teşkilatı fiili kadrosuna dahil bulunanlara ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranları, ödeme usul ve esasları (...) **Cumhurbaşkanı** tarafından belirlenir.”*

10. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 178. maddesinin (B) fıkrasının değiştirilen üçüncü paragrafı şöyledir:

*“Millî İstihbarat Teşkilatı mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususlar **Cumhurbaşkanı** tarafından onaylanacak bir talimatla tesbit edilir.”*

11. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin değiştirilen birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

*"Milli İstihbarat Teşkilatında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümleriyle bağlı olmaksızın; Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, **Cumhurbaşkanı** onayı ile kadro karşılık gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel çalıştırılabilir.*

...

*Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları, ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer hakları **Cumhurbaşkanı** tarafından tesbit edilir"*

12. 39. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek 11. madde şöyledir:

*"Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında görev yapan personele ilişkin istihbarat hizmetleri Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yürütülür. MİT, istihbarat istihsaline yönelik faaliyetleri veya güvenlik soruşturması kapsamında, Bakanlık ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kıt'a içinde veya kıt'a dışında her türlü araştırma yapabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları MİT tarafından hazırlanarak **Cumhurbaşkanı** onayıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."*

13. 42. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'a eklenen ek 39. madde şöyledir:

*"EK MADDE 39- (Ek: 1/2/2018 -7078/42 md.) Türkiye'deki Devlet üniversiteleri, **Türkiye Maarif Vakfının önerisi**, Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü ve Bakanlar Kurulu kararıyla yurtdışında akademik birimler ve bu kapsamda ihtiyaç duyulan sosyal tesisler kurabilir. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usul ve esaslar Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve **Türkiye Maarif Vakfının** görüşleri alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir."*

14. 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin değiştirilen birinci fıkrası şöyledir:

*"**Cumhurbaşkanına** bağlı MİT kurulmuştur."*

15. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin değiştirilen ve ekleme yapılan birinci fıkrasının (c) ve (h) bentleri ile ikinci fıkrası şöyledir:

“Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri

Madde 4 – Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri şunlardır;

...

*c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için **Cumhurbaşkanı** (...)ve Milli Güvenlik Kuruluna tekliflerde bulunmak.*

...

*h) (Ek: 17/4/2014-6532/1 md.) Dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda **Cumhurbaşkanınca veya Bakanlar Kurulunca** verilen görevleri yerine getirmek.*

...

*(Değişik birinci cümle: 17/4/2014-6532/1 md.) Millî İstihbarat Teşkilatına bu görevler dışında görev verilemez. Milli İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları **Cumhurbaşkanınca** onaylanacak bir yönetmelikte belirtilir.”*

16. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrası şöyledir:

*“(Ek fıkra: 3/7/2005 – 5397/3 md.) Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi, sıralı kurum amirleri ve **Devlet Denetleme Kurulu** (...) tarafından yapılır.”*

17. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 7. maddesi şöyledir:

*“Madde 7 – Teşkilat Başkanı 4 üncü maddede belirtilen görevlerin yerine getirilmesinden **Cumhurbaşkanına** karşı sorumlu olup, **Cumhurbaşkanının** dışında herhangi bir kişi veya makama karşı sorumlu tutulamaz.”*

18. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 8. maddesinin değiştirilen birinci fıkrası şöyledir:

*“Madde 8 – Olağanüstü haller ile (...) seferberlik veya savaş halinin ilanında, Milli İstihbarat Teşkilatının bakanlıklar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla münasebetleri, Milli Güvenlik Kurulunun mütalaası alındıktan sonra **Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan** yönetmelikle düzenlenir.”*

19. 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un değiştirilen 9. maddesi şöyledir:

*“Madde 9 – Milli İstihbarat Teşkilatının fiili kadrosu, her yıl tarafından tespit olunur ve **Cumhurbaşkanı** tarafından onaylanır.”*

20. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 12. maddesine eklenen ikinci fıkrası şöyledir:

*“(Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/68 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/64 md.) MİT personelinin kimliğinin gizlenmesi esastır. Bu personele ilişkin özlük ve sosyal güvenlik haklarının tespitinde MİT (...) kayıtları esas alınır. Buna ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumu ile MİT (...) tarafından müştereken hazırlanan ve **Cumhurbaşkanı** tarafından onaylanan yönetmelikle belirlenir.”*

21. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 13. maddesinin değiştirilen birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Atama işlemleri

*Madde 13 –Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı, **Cumhurbaşkanınca** atanır.*

*MİT Müsteşar yardımcıları ve başkanlar, MİT Müsteşarının teklifi üzerine, **Cumhurbaşkanınca** atanır.”*

22. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un değiştirilen 19. maddesi şöyledir:

*“Madde 19 – (Değişik: 15/8/2017-KHK-694/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/66 md.)MİT fiili kadrosuna dahil personelden teşkilatın özelliği ve hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönüne alınarak teşkilata intibak edemedikleri üstlerince tescil edilenler, Teşkilat Başkanının teklifi ve **Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine**, genel hükümlere göre başka*

bir kurum veya kuruluşa naklen atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Devlet Personel Başkanlığının yedi gün içinde atama teklifini yapmasını müteakip, ilgili kurum veya kuruluş tarafından on gün içinde atama işlemleri tamamlanarak ilgili personelin MİT ile ilişkisi kesilir”

23. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 20. maddesinin değiştirilen birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

“Bütçe

*Madde 20 – Milli İstihbarat Teşkilatının giderlerini karşılamak amacıyla her yıl **Cumhurbaşkanlığı** bütçesi içerisinde özel bir tertibe yeteri kadar ödenek konulur.*

...

*MİT (...) için **Cumhurbaşkanlığı** bütçesine konulan ödenekler, Yasama Organının ilgili komisyonunda gizli bir oturumda görüşülerek karara bağlanır.”*

24. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un değiştirilen 21. maddesi şöyledir:

*“Teşkilat Başkanı gizli hizmet giderlerinin hizmetin gereklerine göre harcanmasından **Cumhurbaşkanına** karşı sorumludur.”*

25. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 24. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrası şöyledir:

*“Aynı Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından alınacak araçların cins ve miktarı ile nereden alınacağı **Cumhurbaşkanının** onayı ile tespit edilir.”*

26. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 26. maddesinin değiştirilen birinci ve dördüncü fıkraları ile maddeye eklenen dokuzuncu fıkra şöyledir:

“Soruşturma izni ve yargılama

Madde 26 – (Değişik: 17/2/2012-6278/1 md.)

*(Değişik: 17/2/2012-6278/1 md.) MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından **Cumhurbaşkanı veya** Başbakan tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken,*

görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılması **Cumhurbaşkanının** iznine bağlıdır.

...

(Ek fıkra: 17/4/2014-6532/6 md.; Değişik dördüncü fıkra: 15/8/2017-KHK-694/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/70 md.) Teşkilat Başkanı hakkında soruşturma yapılması **Cumhurbaşkanının** iznine bağlıdır. Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararlarına karşı on gün içinde Danıştay Birinci Dairesine itiraz edilebilir. İtirazlar öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir. İzin verilmesi üzerine soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Hakim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hakim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması halinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır.

...

(Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/70 md.) Türk vatandaşları hariç olmak üzere tutuklu veya hükümlü bulunanlar; ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması kaydıyla, milli güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ya da hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir.”

27. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesi şoyledir:

*“Madde 29 – (Değişik: 15/8/2017-KHK-694/76 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/72 md.) Devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerde MİT mensuplarının ve MİT'te görev yapmış olanların tanıklığı Teşkilat Başkanının, Teşkilat Başkanının tanıklığı ise **Cumhurbaşkanının** iznine bağlıdır.”*

28. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 32. maddesi şoyledir:

*“Madde 32 – Bu Kanunun muhtelif maddelerinde çıkarılması öngörülen yönetmelikler, **Cumhurbaşkanı** tarafından onaylanmak suretiyle yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler Resmi Gazete'de yayımlanmaz.”*

29. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrası şoyledir:

*“Diğer mevzuatta Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile ilgili olarak Başbakana yapılmış olan atıflar **Cumhurbaşkanına** yapılmış sayılır.”*

30. 80. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 10. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrası şoyledir:

*“(Ek fıkra: 24/10/2011-KHK-661/44 md.) Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının istihbarat ve güvenliğe ilişkin ihtiyaçları ile Emniyet Genel Müdürlüğünün istihbarat ve güvenliğe ilişkin ihtiyaçları (...) Müsteşarlık tarafından tedarik edilir ve bunlara ilişkin giderler Fondan karşılanır. (Ek cümleler: 17/4/2014-6532/13 md.) Ancak, doğrudan Millî İstihbarat Teşkilatınca tedarik edilmesi uygun görülen istihbarat ve güvenlik amaçlı ihtiyaçlar için gereken kaynak, MİT Müsteşarının teklifi (...) ve **Cumhurbaşkanının onayıyla**, Savunma Sanayii Destekleme Fonundan Millî İstihbarat Teşkilatı adına açılmış olan hesaplara aktarılır. Aktarılan bu tutarlar, Millî İstihbarat Teşkilatının tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre harcanır.”*

31. 127. maddesiyle 5018 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ibare eklenen dördüncü fıkrası şoyledir:

“(Ek: 27/3/2015- 6639/39 md.) Cumhurbaşkanlığı ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı bütçesindeki ödenekler bakımından ikinci ve üçüncü fıkralar kapsamında yer alan hususlar Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile belirlenir ve uygulanır.”

32. 136. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 102. maddesinin ibare eklenen (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemez.”

33. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 216. maddesine cümle eklenen (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“(3) Hükümden önce son söz, hazır bulunan sanığa verilir. (Ek cümle: 15/8/2017-KHK-694/148 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/143 md.) Bu aşamada zorunlu müdafinin hazır bulunmaması hükmün açıklanmasına engel teşkil etmez.”

34. 159. maddesiyle 6191 sayılı Kanun’un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendi şöyledir:

“(f) (Değişik: 15/8/2017-KHK-694/164 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/159 md.) Güvenlik soruşturması olumlu sonuçlanmış olmak; güvenlik soruşturmasının sonucunun henüz gelmediği hallerde arşiv araştırması olumlu sonuçlanmış olmak”

35. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun’un 6. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkralarına eklenen (d) ve (h) bentleri şöyledir:

“Sözleşmenin idarece feshi

MADDE 6 – (1) Sözleşmeli er adaylarının ön sözleşmeleri, aşağıdaki nedenlerle süresinin bitiminden önce feshedilir:

...

d) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/165 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/160 md.) **Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmak.**

...

(4) Sözleşmeli erbaş ve erlerin sözleşmeleri, aşağıdaki nedenlerle sözleşme süresinin bitiminden önce feshedilir:

...

h) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/165 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/160 md.) **Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmak”**

36. 174. maddesiyle 6758 sayılı Kanun’un 19. maddesine eklenen (8) ve (9) numaralı fıkralar şöyledir:

“Kayımlık yetkisinin devri ve tasfiye

MADDE 19-

...

(8) (Ek: 1/2/2018 - 7078/174 md.) Kayımların yetkileri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, şirketin ortaklarının şirkette sahip olduğu pay oranında yeni kurulacak şirketlerde pay sahibi olmaları koşuluyla şirket yönetim organının önerisi ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakanın onayıyla **yeni şirket kurulmasına karar verilebilir.** Bu halde şirket ortaklarının yeni şirket kurulmasına ilişkin **izin ve muvafakati aranmaz.** Kurulacak şirketin sermayesi kayımların yetkileri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirket tarafından aynı veya nakdi olarak karşılanır. Yeni şirket kuruluşuna ilişkin hususlar şirketlerin yönetim organlarınca hazırlanır ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakanın onayına sunulur. Bakanın onayıyla kuruluş gerçekleşir ve tescile tabi tüm hususlar her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olmak üzere ilgili ticaret sicilinde resen tescil ve ilan olunur. Bu fıkra uyarınca gerçekleştirilecek kuruluş işlemleri ilgili mevzuata tabi olmaksızın uygulanır. **Yeni kurulan şirkette kayımlık yetkisi bir mahkeme veya hâkim kararına gerek olmaksızın Fona devredilmiş sayılır.**

(9) (Ek: 1/2/2018 - 7078/174 md.) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayıymlık görevini yürüttüğü şirketlerin genel kurullarının yetkileri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir.”

37. 190. maddesi şöyledir:

“MADDE 190- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME

2. 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’un;

A. 39. maddesiyle 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’a eklenen ek 11. maddenin üçüncü cümlesinde yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresinin,

B. 159. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu’nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendinin,

C. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun’un 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin,

2. (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendinin,

iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına ilişkin davaların ayrılmasına, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2021/60 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemenin E.2021/60 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Yakup MACİT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Olağanüstü Hâl Düzenlemelerinin Yargısal Denetimi

4. Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değiştirilmeden önceki 148. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde "...olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz" hükmüne yer verilerek olağanüstü dönem kanun hükmünde kararnameleri (KHK) Anayasa Mahkemesinin yargısal denetiminin dışında bırakılmıştır. Anayasa Mahkemesi 2/11/2016 tarihli ve E.2016/171, K.2016/164 sayılı kararında olağanüstü hâl (OHAL) KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için bu yöndeki bir anayasal yetkinin açıkça tanınması gerektiğini ifade ederek Anayasa'nın 148. maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ve ilgili yasama belgeleri gözönünde bulundurulduğunda OHAL KHK'larıyla ilgili herhangi bir ad altında yargısal denetim yapılmasının mümkün olmadığına karar vermiştir.

5. Bununla birlikte OHAL KHK'larının Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından onaylanarak kanunlaşması hâlinde bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dava açılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. İptal davasına konu edilen 7078 sayılı Kanun olağanüstü hâl kapsamında çıkarılan 694 sayılı OHAL KHK'sının TBMM tarafından onaylanması sonucunda yürürlüğe girmiştir. Bu itibarla dava konusu kurallar diğer kanun hükümleri gibi Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olmakla birlikte bu denetim yapılırken söz konusu kuralların olağanüstü hâle yönelik düzenlemeler içermesi nedeniyle öncelikle inceleme yönteminin belirlenmesi gerekir.

6. Anayasa, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması Anayasa'nın 15. maddesinde hükme bağlanmıştır.

7. Anayasa'nın 13. maddesine göre *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”*

8. Anayasa'nın 15. maddesine göre ise *“Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir./ Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”*

9. Anılan maddeye göre savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Ancak Anayasa'nın 15. maddesinde tanınan bu yetki de sınırsız değildir. Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmemesi ve durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekmektedir. Ayrıca bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesinin bu hâllerde de geçerli olduğu kabul edilmiştir.

10. Olağanüstü hâl yönetim usullerine başvurulmasındaki temel amaç, bu yönetim rejiminin uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlamaktır. Devletin veya toplumun varlığının ya da

kamu düzeninin ağır tehdit veya tehlikeler altında bulunması nedeniyle olağanüstü yönetim usulünün uygulandığı dönemlerde söz konusu tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi için temel hak ve özgürlüklerin olağan döneme kıyasla daha fazla sınırlandırılması sonucunu doğuran tedbirler alınması gerekebilir. Bu nedenle Anayasa'nın 15. maddesinin uygulanabilmesi için kuralın olağanüstü hâlin gerekli kıldığı durumla ilgisinin bulunması zorunludur.

11. OHAL KHK'larının kanunlaşmasından sonra bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesinde ilgili kuralın tabi olduğu sınırlama rejimi tespit edilmelidir. Zira söz konusu düzenlemelerde olağanüstü hâl ile ilgili kuralların yanında olağanüstü hâl ile ilgisi olmayan kurallara da yer verilebilmesi bu tespitin yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

12. Kanunlaştırılarak yargısal denetime açılan bir kuralın Anayasa'nın olağanüstü dönem için öngördüğü denetim rejimine tabi olabilmesi için öncelikle olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik ihdas edilmesi ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla ancak bu iki özelliği taşıyan bir kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılmasını ve durdurulmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi esas alınabilir.

13. Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmadığı ya da olağanüstü hâlin süresini aştığı durumlarda ise Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın 15. maddesi dikkate alınamaz. Bu durumda kuralla ilişkin inceleme, sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ile olağan dönemde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olan Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında yapılmalıdır. Ancak buradaki anayasallık denetiminde varılan sonuç böyle bir düzenlemenin olağanüstü dönemde dahi yapılamayacağı şeklinde anlaşılamaz.

14. Dava konusu kuralların -devletin negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekenler- olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip oldukları anlaşılmaktadır. Anılan kurallar olağan dönemde geçerli olan kanunlarda değişiklik yaptığından sürekli bir etkiye sahiptir. Bu durum, kurallara olağanüstü hâlin dışına taşan genel düzenleme niteliği vermektedir. Bu nedenle kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın

olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesi uygulama alanı bulmamaktadır. Bu itibarla kurallara ilişkin incelemenin sınırlama yapılan hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

B. 6771 Sayılı Kanun'la Yapılan Anayasa Değişikliğinin Yargısal Denetime Etkileri Hakkında Genel Açıklama

15. Dava dilekçesinde 7078 sayılı Kanun'la yapılan bir kısım düzenlemeyle ilgili Anayasa'ya aykırılık iddiaları Anayasa'nın 8., 87., 104., 105., 124. ve 125. maddeleri çerçevesinde dile getirilmiştir. Anayasa'nın yürütme yetkisi ve görevi ile TBMM ve Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerinin düzenlendiği 8., 87. ve 104. maddeleri ve Cumhurbaşkanı'nın sorumluluk ve sorumsuzluk hâlinin düzenlendiği 105. maddesi, "Yönetmelik" kenar başlıklı 124. maddesi, yargı yolunun düzenlendiği 125. maddesi 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir.

16. Dava konusu kuralların anayasallık denetiminde ölçü norm olarak değerlendirilebilecek anayasal hükümlerin iptal davasının açıldığı tarihten sonra yürürlükten kalkması veya değişikliğe uğraması nedeniyle kuralların ihdas edildiği ya da anayasal denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte olanlardan hangisinin denetime esas alınacağının öncelikle değerlendirilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında bir kuralın içerik bakımından Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi gereğince kural olarak denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan anayasal normların ölçü norm olarak dikkate alınacağı, ancak anayasa yargısı denetimine tabi bir normun, ihdas edildiği dönemde geçerli olan yetki ve konu kuralları temel alınarak vücut bulması nedeniyle bu unsurlara ilişkin denetimin ise -yürürlükten kalkmış olsa dahi- o tarihteki anayasal normların esas alınarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir (AYM, E.2022/82, K.2022/113, 28/9/2022, § 10; E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, §§ 11, 12; E.2018/27, K.2020/49, 24/9/2020, § 6).

18. Dava konusu kuralların bir kısmı devletin yürütme yetkisi ile ilgili konularda düzenlemeler öngörmektedir. Kuralların ihdas edilmesi sürecinde yetki ve konu unsurları yönünden kapsam ve sınırlarının belirlenmesi ile ilgili bir sorun bulunmamaktadır. Dolayısıyla dava konusu kurallarla ilgili

içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılacağından denetim tarihindeki anayasal hükümlerin ölçü norm olarak dikkate alınması gerekmektedir.

C. Kanun'un 5. Maddesiyle 1219 Sayılı Kanun'un 28. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkranın İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

19. Dava konusu kural, Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenlerin kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini düzenlemektedir.

20. 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetler Personel Kanunu'nun 11. maddesinde fakülte ve yüksek okulların ordunun muvazzaf subay kaynaklarından olduğu belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 13. maddesinde Millî Savunma Bakanlığı nam ve hesabına eğitim göreceklere lisans ve lisansüstü eğitime gönderilmeleri ile askerî eğitimleri ve bu eğitimleri sırasında yapılacaklara ilişkin usul ve esasların yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiştir.

21. 23/3/2021 tarihli ve 31432 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Fakülte ve Yüksekokullar Askeri Öğrenci Komutanlığı ve Öğrencileri ile Fakülte ve Yüksekokullardan Yetişen Subaylara ve Astsubaylara İlişkin Yönetmelik'te Kanun'un 13. maddesinde belirtilen hususlarla ilgili düzenlemeler öngörülmüştür.

22. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında eğitim alacak öğrencilerle ilgili düzenlemeler içeren Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde Yetiştirilemeyen Sınıf ve Branşlardaki Personelin Diğer Üniversitelerde Yetiştirilmesi ile Bu Üniversitelerde Verilecek Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği ise 27/5/2018 tarihli ve 30433 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

23. Anılan Yönetmeliklere göre Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının tabip subay ihtiyacının karşılanması amacıyla öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı sonuçlarına göre söz konusu Bakanlık ve Komutanlıkların nam ve hesabına farklı

üniversitelerde öğrenim görmek üzere öğrenci temin edilmekte, bu kişilerin eğitim ve öğretim masrafları ilgili kurumlarca karşılanmaktadır.

24. 926 sayılı Kanun'un 15. maddesinde silahlı kuvvetler hesabına fakülte veya yüksek okullarındaki öğrenimlerini başarıyla tamamlayanların subay nasbedilerek nakledildikleri sınıfları ile ilgili bir göreve atanacakları düzenlenmiş, 112. maddesinde ise Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev alan muvazzaf subay ve astsubayların mecburi hizmet yükümlülüğü kapsamında subay ve astsubay olarak nasbedildikleri tarihten itibaren fiilen on beş yıl hizmet etmedikçe istifa edemeyecekleri hükme bağlanmıştır.

25. Mecburi hizmet yükümlülüğü jandarma sınıfından olan subaylar için 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun ek 14. maddesinde, Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli subaylar yönünden 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'nun ek 10. maddesinde düzenlenmiş, 926 sayılı Kanun'a benzer şekilde anılan maddelerde mecburi hizmet süresi 15 yıl olarak öngörülmüştür.

26. 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinde ise yabancı memleketlere altı ay veya daha fazla süre ile öğrenim, staj, kurs, ihtisas veya görgü ve bilgi artırmak maksadıyla gidenler ile görev sırasında fakülte ve yüksekokullarda lisans veya lisansüstü öğrenim yapanlar ve enstitülerde öğrenim görenler, tıpta, diş hekimliğinde uzmanlık veya yan dal uzmanlık, doktora, pilotaj, taktik koordine ve seyrüsefer eğitimini bitirenler için farklı sürelerde ek mecburi hizmet yükümlülüğü öngörülmüş, ek yükümlülük süresinin sekiz yılı aşmayacağı belirtilmiştir.

27. Kanun'un 112. maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hâlinde uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Maddenin altıncı fıkrasında, yabancı memleketlere öğrenim, staj, kurs, ihtisas veya görgü ve bilgilerini artırmak amacıyla gitmiş olanlardan istifa etmiş sayılanların orada bulundukları süre içerisinde aldıkları aylık ve devletçe yapılan masrafların dört katının ayrıca tazminat olarak alınacağı belirtilmiştir.

28. Maddenin yedinci fıkrasında ise istifa etmiş sayılanlar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden her ne şekilde olursa olsun mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan ayrılan veya ilişkisi kesilen subay ve astsubayların (Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapamaz şeklinde sağlık

raporu alanlar ile vazife malûlü olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılanlar hariç), her yıl kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından belirlenen; askerî öğrenci, subay ve astsubay nasbedildikten sonra kendilerine yapılan öğrenim, eğitim ve yetiştirme masraflarını, yükümlülük sürelerinin eksik kalan kısmı ile orantılı olarak kanuni faizi ile birlikte tazminat olarak ödeyecekleri hükme bağlanmıştır.

29. Dava konusu kurala göre ordudan ayrılan tabip subaylar hakkında hekimlik mesleğini icra etmeme yaptırımının uygulanabilmesi için yükümlülük süresi tamamlanmadan mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkilerinin kesilmesi gerekmektedir. Mahkeme kararına dayalı olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisinin kesilmesi, 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 30., 34. ve ek 1. maddelerinde belirtilen hâllerde mahkemelerce asıl ceza ile birlikte Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezasının uygulanması ile söz konusu olabilir.

30. Anılan Kanun'un 153. maddesi ile 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 13., 20. ve 21. maddeleri gereğince disiplin kurulu kararına bağlı olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma ve ayırma cezası verilerek veya 926 sayılı Kanun'un 50. maddesine göre hükümlülük nedeniyle ayırma işlemi uygulanmak suretiyle muvazzaf subayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisinin kesilmesi mümkündür.

31. Bununla birlikte Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde görevli subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler ile diğer sınıflardaki memurlara ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususların düzenlendiği 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 9. maddesi ve bu kapsamda atıf yapılan 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinde belirtilen hâllerde ve 7068 sayılı Kanun'un 12. maddesine göre disiplin ceza puanına bağlı olarak personel hakkında disiplin kurulu kararıyla meslekten çıkarma cezası verilebilecektir.

32. Bu itibarla kural kapsamında Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli tabip subaylar hakkında yaptırım uygulanabilmesi için mahkeme kararıyla veya bu karara

bağlı olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezasının ya da ayırma işleminin uygulanması veya disiplin soruşturması sonucu çıkarma veya ayırma cezasının verilmesi gerekmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

33. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subayların fakültedeki eğitimleri süresince yapılan masraf ya da ödenen bursların karşılığı olarak kurumda zorunlu çalışmaya tabi tutulmalarının ve buna uyulmamasının yaptırıma bağlanmasının kamu yararı amacı taşıyabileceği ancak çalışma hakkına yönelik bu tür sınırlamaların ölçülü olması gerektiği, askerlik mesleğinin özel disiplin gerektiren yönü de dikkate alındığında herkesin bu koşullara adapte olmasının beklenemeyeceği, dolayısıyla kişilerin belli bir süre geçtikten sonra meslekten ayrılma yolunu tercih edebilecekleri, mecburi hizmet süresinin genelde öğretim süresinin iki katı bir süreye karşılık geldiği, ordudan ilişiği kesilen doktor subayların böylesine uzun bir süre hekimlik mesleğini icra edememelerinin makul bir gerekçesi olmadığı gibi bunun demokratik toplumda gerekli olmadığı, kurumların kişiler için yaptıkları masrafların karşılığını zorunlu hizmet olarak beklemelerinin doğal olduğu, ancak buna uygun davranılamaması nedeniyle uzun süreler mesleki faaliyetten menedilmelerinin ölçüsüz bir cezalandırmaya dönüşebileceği, kaldı ki kamu kurumlarında ya da özel kuruluşlarda yapılan doktorluk faaliyetinin de kamu hizmeti niteliği taşıdığı, dolayısıyla kuralda öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaca göre gerekli ve ölçülü olmadığı, bununla birlikte kişinin uzmanı olduğu bir işi yapmaktan alıkonulmasının vasıfsız işlerde çalışmasına ya da uzun süre işsiz kalmasına da neden olabileceği, bu durumun kişinin maddi ve manevi varlığını olumsuz etkileyebileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

34. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 49. ve 70. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

35. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesinde "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./ Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal

amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.” denilerek çalışma ve teşebbüs hürriyeti güvence altına alınmıştır.

36. Çalışma hürriyeti kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korumakta ve ücretli olarak bağımlı çalışma hakkı kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içermektedir. Çalışma hürriyetinin bir parçası olan özel teşebbüs hürriyeti de her gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin tercih ettiği alanda iktisadi-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve faaliyetiyle mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini güvence altına almaktadır (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19/9/2019, § 14).

37. Anayasa’nın 49. maddesinde, çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi icra etmesini, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri almasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 28/2/2018, § § 13-16).

38. Öte yandan kuralın hekimlik mesleğinin kamuda icra edilmesine engel getirmesi yönüyle kamu hizmetine girme hakkıyla da ilgisi bulunmaktadır.

39. Anayasa’nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinin birinci fıkrasında *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”* denilmiş, ikinci fıkrasında ise *“Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez”* hükmüne yer verilmiştir. Böylece hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği öngörülerek bir yandan kamu hizmetine alınmada aranacak şartların belirlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmış, diğer yandan da söz konusu şartlar belirlenirken bu hakka getirilecek sınırlamaların ancak görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması hâlinde mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Buna göre kamu

hizmetine girme hakkına koşul belirlemek suretiyle getirilecek sınırlama görevin gerektirdiği niteliklerden başka bir şarta bağlanamaz. Bu husus, anılan maddenin gerekçesinde “...Kamu hizmetine alınacak memur ve kamu görevlileri ile ilgili düzenlemede bu hakkın kötüye kullanılmasını önleyecek hükümler getirilmiştir” şeklinde vurgulanmıştır (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 16).

40. Kural Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkisi kesilenlerin kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini öngörmek suretiyle Anayasa’nın 48., 49. ve 70. maddelerinde güvence altına alınan çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirmektedir.

41. Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca temel haklara sınırlama getiren düzenlemelerin, kanunla ihdas edilmesi, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

42. Çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayandığı açıktır. Ancak sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralın keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli niteliklere sahip olması gerekir. Bu kapsamda düzenlemeler belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir olmalıdır.

43. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa’nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

44. Kuralda öngörülen yaptırımın kapsam ve sınırlarının açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralla çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına getirilen sınırlamada kanunilik şartının sağlandığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında sınırlamanın meşru bir amaca dayanması gerekir.

45. Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni belirtilmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

46. Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkı da sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrası gereği hizmete alınmada *görevin gerektirdiği niteliklerin* gözetilmesi söz konusu hak bakımından özel bir sınırlama nedeni olarak öngörülmüştür (AYM, E.2020/97, K.2022/62, 1/6/2022, § 35).

47. Anayasa'nın 5. maddesinde demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Kural kapsamında mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesi için öngörülen yaptırımın eğitim masrafları devlet tarafından karşılanan tabip subayların elde ettikleri bilgi birikimlerinin ülke ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmasının sağlanarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin personel politikasının etkin ve verimli bir şekilde uygulanması ve böylelikle ülkenin iç ve dış güvenlik hizmetinin kesintiye uğratılmadan öngörülebilecek şekilde yerine getirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan kuralın kamu hizmetlerinin aksatılmadan sürdürülmesi suretiyle kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu açıktır. Bununla birlikte kuralın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp sınırlamanın ölçülü olması gerekir.

48. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır.

Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

49. Devletin iç ve dış güvenlik faaliyetini yürüten kamu görevlilerinin mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmelerini sağlamak için kural kapsamında öngörülen yaptırımın yukarıda belirtilen amaçlara ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır.

50. Bununla birlikte kanun koyucunun ülkenin iç ve dış güvenlik hizmetini yerine getiren kurumun personel ihtiyacının karşılanması için gerekli koşulları oluşturma hususunda takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kuralda öngörülen yaptırımın söz konusu amaçlara ulaşma bakımından gerekli olmadığı da söylenmez.

51. Kanun koyucunun Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde görev alan tabip subaylar hakkında belirli sürelerle öngördüğü mecburi hizmet yükümlülüğüne uyulmaması hâlinde yaptırım öngörmesi, bunların niteliğini ve şartlarını belirlemesi hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkı sınırlandırılırken öngörülen yaptırımla ulaşmak istenen meşru amaç arasında makul dengenin sağlanması gerekir.

52. Kanun koyucu mecburi hizmet süresi sona ermeden Türk Silahlı Kuvvetlerinden herhangi bir nedenle ayrılan tabip subaylar hakkında daha önce tazminat sorumluluğu belirlemişken kuralda mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkisi kesilenler için yükümlülük süresince hekimlik mesleğinin icra edilmemesi şeklinde farklı bir ek yaptırım öngörmüştür. Kuralın orantılılığı hususunda söz konusu yaptırımın *şartları, kapsamı ve ağırlığının* dikkate alınması gerekir.

53. Kuralda öngörülen yaptırım, tabip subayların mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkilerinin kesilmesi *şartına* bağlanmıştır. Dolayısıyla belirtilen nedenler dışında Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan tabip subaylar hakkında tazminat dışında herhangi bir yaptırım uygulanması söz konusu değildir.

54. Bununla birlikte kural *kapsam itibarıyla* ilişkisi kesilen tabip subayların bağımsız olarak ya da özel kuruluşlarda veya kamuda hekimlik

mesleğini icra etmelerine yasak getirmektedir. Kuralda öngörülen *yaptırımın ağırlığı* mecburi hizmet yükümlülüğünün tamamlanamayan kısmına göre değişkenlik göstermektedir. İlgili mevzuatlarda Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan tabip subaylar için 15 yıl süreyle mecburi hizmet yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca subay olarak nasbedildikten sonra öğrenim, kurs, staj ve sürekli görev nedeniyle yurt dışına gidenler ile silahlı kuvvetler hesabına yurt içinde öğrenim, eğitim ve kurs görenler için sekiz yılı geçmemek üzere ek yükümlülük süreleri öngörülmüştür.

55. Bu itibarla mecburi hizmet süresinin tamamlanamayan kısmına bağlı olarak farklı sürelerle ilgililer hakkında yaptırım uygulanması, göreve başladıktan kısa süre sonra ilişkisi kesilen tabip subayların oldukça uzun süreler bağımsız olarak ya da özel kurumlarda veya kamuda farklı bir pozisyonda hekimlik mesleğini icra edememeleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yönüyle kural hekimlik mesleğinin uzun süre icra edilememesi bakımından kişiler üzerinde aşırı bir külfete sebebiyet vermektedir.

56. Nitekim Anayasa Mahkemesi terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek ilgili mevzuat çerçevesinde kamu görevinden çıkarılan veya güvenlik soruşturması sonucuna göre kamu görevine alınmayan tabiplerden devlet hizmeti yükümlüsü olanların ancak çıkarılma veya göreve alınmama kararının verildiği tarihten itibaren 450 gün sonra mesleklerini icra edebileceklerini düzenleyen 1219 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. maddenin iptali talebiyle açılan davada kuralı Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri kapsamında incelemiş ve benzer sonuca ulaşmıştır.

57. Anayasa Mahkemesi anılan kararda, kuralda kişilerin bir taraftan kamuda çalışmaları önlenirken diğer yandan 450 gün gibi uzun bir süreyle özel sektörde çalışmalarının yasaklandığını, böylelikle kişilerin belirlenen süre zarfında tabiplik mesleğini icra etmelerinin önlendiğini, kuralın ihdas nedeninin çalışma barışını sağlamak olsa da bu kadar ağır bir tedbire başvurulmadan da anılan sonuca ulaşılmasının mümkün olduğunu, bu yönüyle kural kapsamındaki kişilere zorunlu hizmet süresi boyunca sadece bu hizmete tabi bölgelerde özel sektördeki işlerini icra edebilme yükümlülüğü getirilerek ya da benzeri başka tedbirler uygulanmak suretiyle anılan amaca ulaşılabileceğini, dolayısıyla kuralla çalışma hakkı

ve özgürlüğüne getirilen sınırlamanın ulaşılacak istenen amaç bakımından gerekli olmadığını, bir an için kuralın gereklilik ilkesini karşıladığı düşünülse dahi 450 gün gibi uzun bir süre özel sektörde hekimlik mesleğinin icra edilmesinin önlenmesinin öngörülen amaç bakımından kişiler üzerinde aşırı külfete neden olacağını belirterek kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2019/13, K.2021/31, 29/4/2021, § 18-21).

58. Bu itibarla mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olduğu söylenemez. Dolayısıyla kuralla çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına ölçsüz bir sınırlama getirilmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48., 49. ve 70. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13., 48., 49. ve 70. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 17. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Ç. Kanun'un 6. Maddesiyle 1219 Sayılı Kanun'un 45. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 5. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkraya yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 13., 17. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 49. ve 70. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

62. Dava konusu kural, Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına dış hekimliği fakültelerinde okuyan dış hekim subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenlerin kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini öngörmektedir.

63. 7078 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'a eklenen 28. maddesine eklenen üçüncü fıkranın Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

64. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48., 49. ve 70. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 17. maddesi yönünden incelenmemiştir.

D. Kanun'un 19. Maddesiyle 5661 Sayılı Kanun'un 1. Maddesine Eklenen Dördüncü Fıkranın Birinci Cümlesinde Yer Alan "... ve benzeri kurumlar, ortaokul,..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

65. 5661 sayılı Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkarda yurt ve benzeri kurumların, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerine barınma hizmeti vermek amacıyla açılacağı, bu Kanun ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK'nın 13. maddesine göre söz konusu kurumların işyeri açma ve çalışma ruhsatı alacakları, öğrenim düzeyine göre barınma hizmeti verilecek öğrenciler ile bu hizmetin verilebileceği kurumlar ve bu hizmeti sunacak gerçek ve tüzel kişilerin niteliklerinin ilgisine göre Millî Eğitim Bakanlığı veya Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirleneceği, her ne ad altında olursa olsun, öğrenci barınma hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin ruhsatsız yürütülmesi hâlinde brüt asgari ücretin yirmi katı oranında idari para cezası uygulanacağı ve bu yerlerin valilikçe kapatılacağı düzenlenmiştir. Dava konusu kural, fıkarda yer alan "...ve benzeri kurumlar, ortaokul..." ibaresidir.

66. Anılan Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasında da gerçek ve tüzel kişiler tarafından yemekli ve yemeksiz öğrenci yurtları ve buna benzer kurumlar açılmasının ve işletilmesinin ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığının, yükseköğretim düzeyinde Gençlik ve Spor Bakanlığının iznine bağlı olduğu, ilgili Bakanlıkların bu yurt ve kurumları tespit edecekleri esaslara göre denetleyecekleri belirtilmek suretiyle dava konusu ibarenin bulunduğu dördüncü fıkraya göre daha genel ifadelerle benzer düzenlemeye yer verilmiştir.

67. 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 22. maddesinde mecburi ilköğretim çağıının, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsadığı, 24. ve 25. maddelerinde ilköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulmasının esas olduğu, ilköğretim kurumlarının dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ve imam hatip ortaokullarından oluşacağı hükme bağlanmıştır.

68. Kanun'un 29. maddesinde ise ortaöğretimin, çeşitli programlar uygulayan liseler ile mesleki eğitim merkezlerinden meydana geldiği belirtilmiştir.

69. 652 sayılı KHK'nın 13. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde öğrencilere özel barınma hizmeti veren kurumlara işyeri açma ve çalışma ruhsatının ortaokul ve ortaöğrenim düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığınca, yükseköğrenim düzeyinde Gençlik ve Spor Bakanlığınca verileceği, bakanlıkların bu yetkilerini valiliklere devredebileceği, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiştir.

70. Yine 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin(CBK) 310. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde her kademedeki öğrencilere yönelik dernek ve vakıflar ile gerçek ve diğer tüzel kişilerce açılacak veya işletilecek yurt, pansiyon ve benzeri kurumların açılması, devri, nakli ve kapatılmasıyla ilgili esasları belirlemenin ve denetlemenin Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün görevinde olduğu düzenlenmiştir.

71. Yukarıda açıklanan mevzuat uyarınca ortaokul, imam hatip ortaokulu ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere öğrenim dönemlerinde barınma hizmetleri sunmak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından öğrenci yurdu ve öğrenci pansiyonu açılmasına, işletilmesine ve bunların denetimine ilişkin usul ve esasları belirleyen Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumları Özel Barınma Hizmetleri Yönetmeliği 11/9/2020 tarihli ve 31241 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

72. Anılan Yönetmelik'te ortaokul öğrencileri için yurt ve benzeri kurumların açılması ve işletilmesiyle ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Yönetmelik'in 41. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında

kurumların denetimlerinin ders yılı içinde en az iki kez olmak üzere öğrencilerin kurumda bulunduğu günlerde ve saatlerde mülki idare amirlerinin görevlendireceği en az iki kişiden oluşan ekiplerce yapılacağı, bu ekiplerin il/ilçe millî eğitim şube müdürünün başkanlığında şube müdürü, eğitim uzmanı, araştırmacı veya resmî bir ortaöğretim kurumu müdüründen oluşacağı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, il veya ilçe millî eğitim müdürleri ile mülki idare amirlerinin kurumları denetim yetkileri ile kamu tüzel kişilerinin ilgili mevzuatında yer alan denetim yetkilerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

73. Kuralla ilköğretim kurumu olan ortaokulda öğrenim gören 10-14 yaş aralığındaki öğrencilere barınma hizmeti vermek amacıyla gerçek veya tüzel kişilere yurt ve benzeri kurum açma imkânının tanındığı anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

74. Dava dilekçesinde özetle; kuralla özel teşebbüsün ortaokul düzeyindeki öğrenciler için yurt ve benzeri yerler açabilmesine imkân tanındığı, gerçek ve tüzel kişilerin küçük yaştaki çocuklar için yurt açmalarının ve işletmelerinin çocukların bedensel ve ruhsal gelişimleri üzerinde sorun oluşturabileceği, bu tür yerlerde çocukların kötü muameleye maruz kalabildikleri, devletin bu konuda etkin bir denetim gerçekleştirmediği, Anayasa'nın 42. maddesine göre devletin tek görevinin bireylerin okul ihtiyacını karşılamak olmadığı, ilköğretim aşamasında olan çocukların barınma ve burs ihtiyacını karşılamanın da devletin yükümlülükleri arasında olduğu, kuralın özellikle yaşadığı yerde ortaokul bulunmayan öğrencilerin eğitimlerini devam ettirmek için özel kuruluş ve vakıflarda kalmak zorunda bırakılmalarına neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 42. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

75. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

76. 5661 sayılı Kanun'un 1. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “*Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri*” ibaresinin 27/6/2019 tarihli ve 7180 sayılı Kanunun 1. maddesiyle “*Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler*” şeklinde değiştirilmesi ve fıkranın ikinci cümlesine

“nitelikleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgisine göre Millî Eğitim Bakanlığı veya Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan” ibaresinin eklenmesinin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasını engellemediği anlaşılmaktadır.

77. Anayasa’nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı düzenlenmiştir. Herkes yönünden anayasal güvenceye bağlanan söz konusu hak, kamu ve özel nitelikte ilk, orta ve yükseköğrenim seviyesinde eğitim ve öğretim veren kurumları kapsamaktadır (Sara Akgül [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 120; Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; İhsan Asutay, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 34). Anayasa’da yer alan eğitim ve öğrenim hakkı, kamu otoritelerine kişilerin eğitim ve öğrenim almasını engellememe yönünde negatif yükümlülük öngörmektedir. Söz konusu hak belirli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına etkili bir biçimde erişimin sağlanmasını da güvence altına almaktadır (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 68).

78. Anılan maddenin beşinci fıkrasında ilköğretimin, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilmiş, yedinci fıkrasında ise devletin, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapacağı düzenlenmiştir.

79. Anayasa’nın 42. maddesinin birinci fıkrasında eğitim hakkıyla ilgili öngörülen negatif yükümlülüğün yanında maddenin beşinci ve yedinci fıkralarında kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğu belirtilen ilköğretimle ilgili yeterli ve elverişli koşulların oluşturulması, maddi imkândan yoksun başarılı öğrenciler için burs ve gerekli yardımların yapılması hususunda devlete pozitif bir yükümlülük getirilmiştir.

80. Ayrıca Anayasa’nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışması devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla kişilerin ilköğretim kurumlarına erişebilmeleri için gerekli imkânların sağlanması ve bu çerçevede yaşadığı yerde ilköğretim kurumu bulunan ya da bulunmayan öğrencilerin söz konusu yerlere eriştirilmesi veya uygun barınma koşullarının sağlanması da anılan maddede öngörülen pozitif yükümlülük kapsamında değerlendirilebilir.

81. Söz konusu yükümlülük gereği 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 6. maddesinde gündüzlü, pansiyonlu, yatılı ilköğretim okulları ve gezici okulların mecburi ilköğretim kurumları olduğu belirtilmiştir. Yine aynı Kanun'un 9. maddesinde ise nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde; köylerin gruplaştırılarak, merkezî durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonların, gruplaştırmamanın mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okulların açılabilmesi, gezici okullarda gezici öğretmenlerin görevlendirileceği, şehir ve kasabalarda, ihtiyaca göre yatılı veya pansiyonlu okullar kurulabileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin barınma ihtiyacının giderilmesi için eğitim sisteminde çözüm yollarının oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

82. Bu kapsamda devlet ortaokul öğrencilerinin barınma ihtiyacını yurt ve benzeri yerler inşa etmek ve işletmek suretiyle kendisi karşılayabileceği gibi barınma hizmeti sunmak amacıyla gerçek ve tüzel kişilere öğrenci yurdu ve benzeri yerler ile öğrenci pansiyonu açmak üzere izin vermek suretiyle de giderebilir.

83. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 42. maddelerinde öngörülen pozitif yükümlülük, ilköğretim öğrencilerinin barınma ihtiyacının devlet tekeline giderilmesini zorunlu kılmamaktadır. Devletin bu noktadaki yükümlülüğü gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerinin açacağı bu yerlerin amacına uygun olarak işletilmesi hususunda gerekli tedbirlerin alınması ve bu konuda etkili bir denetim sistemi oluşturulması suretiyle gerçekleştirilebilir.

84. Nitekim ilgili mevzuatlarda gerçek ve tüzel kişiler tarafından öğrenci yurdu ile öğrenci pansiyonu gibi benzeri kurumların açılması, işletilmesi ve bunların denetimiyle ilgili usul ve esaslar ayrıntılı olarak belirlenmiş, bu konuda yeterli güvenceler oluşturulmuştur (bkz. § § 69-72).

85. Öte yandan kural yurt benzeri kurum açılmasını işyeri açma ve çalışma ruhsatı alma şartına bağlamak suretiyle Anayasa'nın 48. maddesinde güvence altına alınan teşebbüs hürriyetine de sınırlama getirmektedir.

86. Kural kapsamında yurt benzeri kurum açılması için öngörülen şartın kapsam ve sınırlarının herhangi bir tereddüde yer yermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kuralın temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütüne aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

87. Kuralda ortaokul öğrencilerinin barınma ihtiyacı için yurt benzeri kurumlar açılmasının işyeri açma ve çalışma ruhsatı şartına bağlanmasının bu tür kurumların belirli standartlarda faaliyette bulunmalarına ve böylelikle eğitim ve öğretim gören küçük yaştaki çocukların bedensel ve ruhsal gelişimlerinin korunarak sağlıklı bir eğitim sisteminin oluşturulmasına hizmet ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kamu hizmeti niteliğinde olan eğitim ve öğretim hizmetinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine katkı sunduğu anlaşılan kuralın meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

88. Kural kapsamında ortaokul öğrencileri için yurt açılması ve çalıştırılmasının ruhsat şartına bağlanmasının anılan meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Ancak kuralla öngörülen sınırlama ile yukarıda açıklanan meşru amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekir. Başka bir ifadeyle orantılılık ilkesi gereği yurt benzeri yerlerin açılması ve çalıştırılmasında aranılan ruhsat şartı kişilerin bu yerlerde faaliyetlerde bulunmalarını imkânsız hâle getirmemeli ya da katlanılmaz ölçüde zorlaştırmamalıdır.

89. Devletin gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından özellikle eğitim ve öğretim gibi kamu hizmeti niteliğinde olan alanlarda faaliyetlerde bulunmak için belli şartlar öngörmesi hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Kuralın anlam ve kapsam bölümünde açıklandığı üzere 5661 sayılı Kanun ve bu Kanun'un 1. maddesinde atıf yapılan 652 sayılı KHK'nın 13. maddesi ve bunlara dayanılarak çıkarılan yönetmelik hükümlerinde anılan kurumların açılması, çalıştırılması ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği, söz konusu koşulların teşebbüs sahiplerinin belirtilen alanlarda faaliyette bulunmalarını imkânsız hâle getirmediği ya da katlanılmaz ölçüde zorlaştırmadığı anlaşılmaktadır.

90. Bu itibarla dava konusu kuralla ilköğretim kurumu olan ortaokulda öğrenim gören 10-14 yaş aralığındaki öğrencilere barınma hizmeti vermek amacıyla gerçek veya tüzel kişilere yurt ve benzeri kurum açma imkânının tanınmasının Anayasa'nın 5. ve 42. maddelerinde öngörülen devletin pozitif yükümlülüğüyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralla teşebbüs hürriyetine getirilen sınırlamanın ölçülü olmadığı söylenemez.

91. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5., 42. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. Kanun'un 21. Maddesiyle 6136 Sayılı Kanun'un Ek 6. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...İşçileri Bakanlığının görüşü alınarak Milli

İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

92. Dava dilekçesinde özetle; 7078 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 3. maddesinin değiştirilerek Milli İstihbarat Teşkilatının (MİT) doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlanmasına koşut olarak dava konusu kuralın düzenlendiği, anılan madde ile ilgili açıklanan Anayasa'ya aykırılık iddialarının dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu, dolayısıyla söz konusu kuralın iptal edilmesi hâlinde dava konusu kuralın 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gereği iptal edilmesi gerekeceği, kuralla yürütmenin alanına giren konuda Cumhurbaşkanı'na düzenleyici işlem yapma yetkisinin tanındığı, Anayasa'nın 8. maddesinin önceki hâlinde yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa'ya ve kanunlara uygun olarak birlikte kullanılacağına düzenlendiği, Anayasa Mahkemesi kararlarında da bu yetkinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından ortaklaşa kullanılabileceğinin belirtildiği, dava konusu kuralda ise söz konusu yetkinin kullanımının yalnız başına Cumhurbaşkanı'na bırakıldığı, bu durumun Anayasa'nın 6. maddesine aykırılık oluşturacağı, yine Anayasa'nın 124. maddesine göre Cumhurbaşkanı'nın yönetmelik çıkarma yetkisi bulunmadığı hâlde kuralla bu imkânının tanındığı, Anayasa'nın Cumhurbaşkanı'nı siyasal olarak karşı imza kuralı ile sorumsuz kıldığı, yürütme yetkisinin aslen sorumlu olan Bakanlar Kurulunda olduğu, kuralla verilen yetkinin Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapacağı işlemler kapsamında değerlendirilemeyeceği, yönetmelik çıkarmanın idari işlem niteliğinde olduğu dikkate alındığında kuralla verilen yetkiye göre çıkarılan yönetmeliğe karşı dava açma imkânının da ortadan kaldırıldığı, Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM'ye Bakanlar Kurulu ve bakanları denetleme yetkisinin verildiği TBMM'nin bu yetkiyi devlet istihbaratı yönünden Başbakanı denetleyerek kullandığı, kuralla bu yetkinin TBMM'nin elinden alındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105., 124. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

93. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

94. 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinde MİT'in demirbaş silahları, yedek parça ve mermileri ile MİT mensuplarının yurt içinden temin edecekleri veya yurt dışına gittiklerinde bir defaya mahsus olmak üzere gümrük vergi, resim ve harçlarını ödemek suretiyle getirecekler zati silah ve mermilerinin yurda sokulmasına dair usul ve esasların Cumhurbaşkanınca onaylanan yönetmelikte düzenleneceği, bu yönetmeliğin Resmî Gazete'de yayımlanmayacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan "...Cumhurbaşkanınca..." ibaresidir.

95. Kural Cumhurbaşkanı'na MİT ve mensuplarının silahlarının yurda getirilmesine ilişkin düzenleyici işlem niteliğinde olan yönetmelik çıkarma yetkisi tanımaktadır.

96. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. Yasama yetkisinin TBMM'ye ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamento'ya ait olması *"demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum"* olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede *"Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır"* denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılabileceği üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013).

97. Anayasa'nın 7. maddesi ile kanun yapma yetkisinin devredilmesinin yasaklanması, yürütme organına hiçbir şekilde düzenleme yapma yetkisi verilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Kanun koyucu, bir konuyu doğrudan kanunla düzenleyebileceği gibi bu hususta düzenleme yapma yetkisini yürütme organına da bırakabilir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 56).

98. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülme'yen konularda yasamanın asliliği ve CBK'lar haricinde geçerli

olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü duruma göre çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

99. Buna karşın Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesinin yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturacağı, yürütmenin düzenleme yetkisinin, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetki olduğu, Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar dışında, kanunlarla düzenlenmemiş bir alanda, kanun ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisinin verilemeyeceği vurgulanmıştır. Bu açıdan Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konulması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Söz konusu şartlar sağlanmadan, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kural ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın 7. maddesine aykırılık oluşturabilir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57; E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013).

100. Kanunla düzenleme ilkesi, düzenlemenin öngörüleceği alanda temel ilkelerin kanunla belirlenmesini, çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Aynı zamanda kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olması, kişilerin temel haklarını kullanabilmelerine elverişli nitelikte olması gerekmektedir. Ancak bu koşullarda ayrıntıların belirlenmesi yürütme organının takdirine bırakılabilir. Başka bir ifadeyle belirli bir alanda yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kuralın kaynağının kanun hükmü olması anılan ilkenin bir gereğidir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; E.2013/96, K.2014/118, 3/7/2014; E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2015; E.2018/110, K. 2018/99, 17/10/2018, § 5). Dolayısıyla Anayasa'da açıkça kanunla düzenleme yapılması gereken hususlarda yürütmenin düzenleyici işlem yapma yetkisi ancak kanunların kurallaştırma yapmak suretiyle belirgin olarak çizdiği çerçeve içinde kullanılması kaydıyla bir anlam ifade edebilir.

101. Anayasa'nın 8. maddesinde ise *"Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir."* denilmektedir. Anılan maddede 6771 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle maddede yer alan *"ve Bakanlar Kurulu"* ibaresi madde metninden çıkarılmış, yürütme organı olan Başbakanlık makamı kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi münhasıran Cumhurbaşkanı'na devredilmiştir.

102. Anayasa'nın 104. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olduğu, yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu belirtilmiştir. Aynı maddenin on sekizinci fıkrasında ise Cumhurbaşkanı'nın, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği ifade edilmiştir.

103. 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'nın 124. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Başbakanlık"* ibaresi *"Cumhurbaşkanı"*, *"tüzüklerin"* ibaresi ise *"Cumhurbaşkanlığı kararnamelelerinin"* şeklinde değiştirilmiştir. Anılan maddede Cumhurbaşkanı'nın, bakanlıkların ve kamu tüzel kişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve CBK'ların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği belirtilmiştir. Böylelikle Anayasa'nın 8. ve 104. maddelerindeki değişikliklere uygun olarak yönetmelik çıkarma yetkisi Cumhurbaşkanı'na da verilmiştir.

104. Bu itibarla yürütme yetki ve görevini münhasır olarak yerine getiren Cumhurbaşkanı'nın kendi görev alanıyla (Cumhurbaşkanlığı ve tüzel kişiliği olmayan bağlı kuruluşlar) ilgili olarak kanunların ve CBK'ların uygulanması amacıyla yönetmelik çıkarma yetkisine sahip olduğu açıktır.

105. Bununla birlikte kuralda Cumhurbaşkanınca onaylanacağı belirtilen yönetmeliği kimin çıkaracağı ya da düzenleyeceği belirtilmemiştir. Bu durum karşısında kuralda geçen onaylama yetkisinin ne anlama geldiğinin öncelikle değerlendirilmesi gerekir. Kural kapsamında yönetmeliğin onaylanmaması hâlinde hukuk alanında düzenleyici bir işlem olarak varlık kazanamayacağı açıktır. Dolayısıyla onaylamanın işlemin oluşmasında kurucu bir unsur olduğu ve Anayasa'da *çıkarma* olarak ifade edilen ibare ile aynı sonucu doğuran bir işlem niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

106. Öte yandan Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla"*

düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Kuralın MİT mensupları ile ilgili kısmının ise bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğinden kuşku bulunmamaktadır.

107. Kuralda Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı yönetmelikte düzenlenecek olan hususlardan özellikle MİT mensuplarıyla ilgili olan kısım Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konulardandır. 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinde MİT'in demirbaş silahları, yedek parça ve mermilerini yurtdışından ithal etmesine, MİT mensuplarının yurt içinden zati silah ve mermi temin etmelerine veya yurt dışına gittiklerinde bir defaya mahsus olmak üzere gümrük vergi, resim ve harçlarını ödemek suretiyle getirecekleri zati silah ve mermilerinin yurda sokulmasına imkân tanınmak suretiyle konuya ilişkin genel çerçevenin kanunla belirlendiği anlaşılmaktadır.

108. Bu itibarla MİT'in demirbaş silahları, yedek parça ve mermilerini yurtdışından ithal edilmesinin, MİT mensuplarının yurt içinden veya yurtdışından zati silah ve mermi temin etmelerinin usul ve esaslarının belirlenmesi hususunda Cumhurbaşkanı'na Yönetmelik onaylama (çıkarma) yetkisi veren kural yürütme yetki ve görevinin münhasır olarak Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu düzenleyen Anayasa'nın 8. ve 104. maddelerine aykırı olmadığı gibi kuralın kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi ile Cumhurbaşkanı'na yönetmelik düzenleme yetkisini veren Anayasa'nın 7., 124. ve 128. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

109. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 8., 104., 124. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

F. 22. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...eğitim ve spor tesislerinin..." İbaresinin "...eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının..." Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." İbarelerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

110. 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde kamu yararı ve zaruret olması hâlinde savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, hava ayırıştırma, doğal gaz, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunmasına veya yapılmasına gerçek ve tüzel kişilere bedeli karşılığında Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği düzenlenmiştir. Dava konusu kural cümlede yer alan "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." ibareleridir.

111. 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinde devlet ormanlarının korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Anılan maddede devlet ormanında her çeşit bina, ağıl ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması, tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesinin yasak olduğu belirtilmiştir. Nitekim bu fiillere ilişkin cezai yaptırımlar Kanun'un 93. maddesinde hükme bağlanmıştır. Maddede ayrıca devlet ormanları içinde bina ve tesis yapılamayacağı kuralının istisnalarına yer verilmiş bunların kapsam ve sınırları belirlenmiştir.

112. Dava konusu ibarelerin yer aldığı 17. maddenin üçüncü fıkrasında devlet ormanlarından gerçek ve tüzel kişilerin yararlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu kapsamda savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğal gaz, hava ayırıştırma, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması hâlinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilecektir.

113. Dava konusu kuralla adli hizmet tesisleri ile ceza infaz kurumlarının yapılması ve işletilmesi hususunda Çevre ve Orman Bakanlığınca gerçek ve tüzel kişilere bedeli karşılığında izin verilebilmesine imkân tanınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında ayrıca devletçe yapılan ve/veya işletilen yerler için bedel alınmayacağı, işletim için verilen izin süresinin kırk dokuz yılı geçmeyeceği, bu alanlarda devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesislerin iznin sona ermesi hâlinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçeceği düzenlenmiştir.

114. Yine anılan fıkra da söz konusu tesislerin Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabileceği veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebileceği, iznin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin sürelerinin; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksan dokuz yıla kadar uzatılabileceği, bu durumda devir işlemlerinin uzatma süresinin sonunda yapılacağı, verilen izinlerin amacı dışında kullanılamayacağı belirtilmiştir.

115. 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanması ile ilgili olarak Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) 30/11/2021 tarihli ve 31675 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik'in 4. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında sağlık, eğitim, spor, adli hizmet ve ceza infaz kurumu tesisleri için genel bütçe kapsamındaki ilgili kamu idarelerine izin verilebileceği, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine sağlık, eğitim, spor ve adli hizmet ve ceza infaz kurumu tesisi yapımı maksadıyla izin verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

116. Anılan Yönetmelik'in 17. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sağlık, eğitim, spor ile adli hizmet binası ve ceza infaz kurumu tesisi için verilen izinlerin devredilemeyeceği düzenlenmiştir. Yine Yönetmelik'in 25. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ormanlık alanda lojman, idari bina ve sosyal tesislere izin verilmeyeceği belirtilmiştir.

117. Yönetmelik'in 23. maddesinde ise kamu yararı ve zaruret hâlinin tespit usulü düzenlenmiştir. Buna göre izin raporu hazırlayan heyetçe, talebin ormanlık alanda yapılmasında kamu yararı ve zaruret olup olmadığı hususunun faaliyetin orman sınırları dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunup bulunmadığı araştırılarak tespit edilecektir. Ormanlık alanlarda izin verilmesinde kamu yararı ve zaruret bulunması hâlinde ise heyet tarafından öncelikle bozuk orman alanlarından uygun yerler araştırılacak bozuk alan bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde diğer alanlarda da izin verilebilecektir. Yönetmelik kapsamında izin verileceği belirtilen faaliyetlerden Tarım ve Orman Bakanlığınca belirleneceklerin kamu yararı ve zaruret kararını ise Tarım ve Orman Bakanlığı verecektir.

118. Yönetmelik'in 24. maddesinde orman alanında yürütülecek faaliyetlere ilişkin irtifak hakkı düzenlenmiştir. Anılan maddede kesin iznin irtifak hakkına dönüştürülmesinin talep edilmesi ve Çevre, Şehircilik ve

İklim Değişikliği Bakanlığınca talebin uygun görülmesi durumunda adına kesin izin verilen yatırımcı lehine 6831 sayılı Kanun'un 115. maddesi ve 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kat irtifakı kurulmaması kaydıyla irtifak hakkı tesis edileceği belirtilmiştir.

119. Yönetmelik hükümlerine göre Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen yer ve tesislerin bir kısmının gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından inşa edilmesi ya da işletilmesi mümkün olduğu hâlde adli hizmet tesisleri ve ceza infaz kurumu gibi bir kısım yerlerin ise nitelik itibarıyla devlet tarafından yapılan/yaptırılan veya işletilen yerler olması nedeniyle bunların yapım veya işletim izninin ancak genel bütçe kapsamındaki ilgili kamu idarelerine verilebileceği anlaşılmaktadır.

120. Bu itibarla kural kapsamında yapılan hizmetin niteliği de dikkate alındığında devlet ormanlarında yargısal faaliyetin icra edildiği ya da bu faaliyetlere doğrudan özgülenen hizmetlerin -yargısal faaliyetin icra edildiği yerle birlikte- yerine getirildiği bina ve tesis ile ceza infaz kurumunun yapılması veya işletilmesi için kamu idarelerine izin verilebileceği anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

121. Dava dilekçesinde özetle; 15 Temmuz darbe girişimi sonrası yaşanan toplu tutuklamalar ve uzun yargılama süreçlerine bağlı olarak yeni ceza infaz kurumlarına ihtiyaç duyulması nedeniyle kuralın ihdas edildiği, ancak hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik genel, objektif ve adil kurallar içermesi gerektiği, olağan bir rejim gibi uygulanan olağanüstü hâl rejimine bağlı olarak yeni ceza infaz kurumu yapılmasının kamu yararı amacı taşımadığı gibi Anayasa'da açıkça tanımlanmış olan devletin ormanları koruma yükümlülüğü ile bağdaşmadığı, ceza infaz kurumu kampüslerinin oldukça geniş alanları kapsadığı düşünüldüğünde bu yerlerin inşaatı için geniş orman alanlarının tahrip edilmesinin gerekeceği, ceza infaz kurumu inşa edilebilecek orman dışında devlete ait başka alanların bulunduğu, bu nedenle orman alanlarının tahrip edilmesini zorunlu kılan herhangi bir kamu yararı bulunmadığı hâlde ormanlık alanlara müdahale edilmesine imkân veren kuralın Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

122. Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek, korunmaları ve geliştirilmeleri hususunda

ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrası gereğince, devlet doğal kaynakların en önemlilerinden birisi olan ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gereken tedbirleri almak ve bütün ormanların korunması ödevini yerine getirmek zorundadır. Maddenin ikinci fıkrasında da *"Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz"* hükmüne yer verilmiştir. Buna göre kamu yararının zorunlu kıldığı durumlarda devlet ormanları irtifak hakkına konu olabilecektir.

123. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında devlet ormanlarının gerçek ve tüzel kişilere irtifak hakkı yoluyla tahsis edilmesinde belirli kriterler tespit edilmiştir. Buna göre Anayasa'nın söz konusu maddesi uyarınca ormanların asli işlevine uygun olarak işletilmesi esas olmakla birlikte öncelikli kamu hizmetlerine ilişkin bina veya tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararının bulunması, söz konusu kamu yararının da orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesi gerekmektedir. Kamu yararının zorunlu kıldığı hâller ise talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunup bulunmadığının dikkate alınmasıyla belirlenebilecektir (AYM, E.2000/75, K.2002/200, 17/12/2002; E.2004/67, K.2007/83, 22/11/2007, E.2006/169, K.2007/55, 7/5/2007).

124. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararlarda belirlediği kriterlere göre kural kapsamında kamu hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin yürütüldüğü adli hizmet ve ceza infaz kurumları ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın orman alanında yapılması ve işletilmesi ancak kamu yararı ve zaruret hâlinin birlikte gerçekleşmesi hâlinde söz konusu olabilecektir. Bu durumun varlığı ise talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunmaması hâlinde ortaya çıkacaktır.

125. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği bir kararda devlet ormanlarında balık üretmek üzere tesis kurulmasına, Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmi dokuz yıla kadar izin verilebileceğini düzenleyen kuralı iptal etmiştir.

126. Anılan kararda kuralda göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesisler ile kuralda belirtilen diğer hâllerden farklı olarak balık üretmek üzere tesis kurulmasının orman ekosistemi ile bağlantısının bulunmadığı, devlet ormanlarının bitişiğinde

veya içinde yer alan göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada tesisler yapılabilmesinin kamu yararının gerektirdiği orman ekosistemiyle bağlantılı bir zorunluluk hâli olabileceği, ancak bunun dışında, orman ekosistemi ile herhangi bir bağlantı kurulmaksızın devlet ormanları üzerinde balık üretmek üzere tesis kurulmasına izin verilmesinin bu kapsamda değerlendirilemeyeceği ayrıca bu tesislerin orman ekosistemi dışında kurulma imkânının bulunması nedeniyle yapılacak faaliyetin devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek zorunlu bir faaliyet niteliğinde olduğunun söylenemeyeceği ifade edilerek dava konusu ibarenin Anayasa'nın 169. maddesine aykırı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2018/104, K.2020/39, 16/7/2020, §§ 106-109).

127. Kuralda devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği düzenlenen *adli hizmet ve ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın* orman ekosistemi dışında kurulma imkânının bulunduğu açıktır. Dolayısıyla bu yerlerde yapılacak faaliyetlerin devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek nitelikte zorunlu bir faaliyet olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Buna göre *adli hizmet ve ceza infaz kurumlarıyla ilgili bina ve tesislerin devlet ormanında yapım ve işletiminde kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin bulunduğu* söylenemez.

128. Bu itibarla kural kapsamında adli hizmet, ceza infaz kurumları ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılması hususunda gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde izin verilmesine imkân tanınması devletin ormanların korunması ve genişletilmesi yönündeki pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

129. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 169. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

G. 24. Maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 36. Maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" Başlıklı Bölümünün (F) Fıkrasının İkinci Paragrafında Yer Alan "...Başbakana..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanına..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

130. 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı Bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında 657 sayılı Kanun'la

tespit edilen çeşitli hizmet sınıflarına dâhil olup da MİT Müsteşarlığı emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, paragrafta yer alan "...Cumhurbaşkanına..." ibaresidir.

131. Kural MİT emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ile disiplin hükümlerine yönelik yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesi hususunda Cumhurbaşkanı'na düzenleyici işlem yapma yetkisi vermektedir.

132. Kuralın anlam ve kapsamının belirlenmesi açısından öncelikle MİT mensubu olarak istihdam edilenlerin kadro, atanma, terfi ve ilerleme gibi özlük hakları ile disiplin hükümlerine yönelik mevzuatta yer alan düzenlemelerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

133. 1937 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinde MİT mensubunun, Kanun'un veya Kanun'a göre çıkarılmış yönetmeliklerde yazılı görevleri yerine getirmekle görevlendirilmiş MİT personeli ile diğer görevlileri; MİT personelinin ise MİT'in kadrosuna dâhil memurları, Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MİT'te görevlendirilenleri ve MİT'te çalıştırılan sözleşmeli personeli ifade ettiği belirtilmiştir.

134. Anılan Kanun'un 9. maddesinde MİT'in her yıl tespit edilen fiilî kadrosunun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacağı, 10. maddesinde ise MİT kadrolarında istihdam edilen memurların, 1937 sayılı Kanun'da belirtilen özel hükümler dışında, 657 sayılı Kanun hükümlerine tabi olduğu, MİT'te istihdam edilen sözleşmeli personelin istihdam şekli, sözleşme esasları, alacakları ücretlerin taban ve tavanı ile sağlık işlerine ait esasların, 657 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki sözleşmeli personel istihdamına ilişkin şartlar aranmaksızın yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

135. Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında MİT'te görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, uzman erbaş, erbaş ve erlerin sınıf, rütbe, unvan ve miktarlarının her yıl ihtiyaca göre ilgili kurumlar ve MİT tarafından müştereken tespit edileceği, bu kapsamda görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, uzman erbaş, erbaş ve erlerin ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığınca teklif edileceği, MİT'in görevlendirme kararı vereceği, bu kişilerin teşkilat içinde görevlendirilmeleri ile bölge değiştirmelerinin, ihtisas ve ihtiyaca

göre MİT tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise MİT'te görevlendirileceklerle ilişkin 926 sayılı Kanun ve diğer mevzuatta öngörülen izin, onay ve benzeri şartların aranmayacağı düzenlenmiştir.

136. 2937 sayılı Kanun'un 12. maddesinde MİT personeline ilişkin görev, yetki ve sorumlulukları, genel hükümlere ilave olarak nitelikleri, atama ve hizmet süreleri, yer değiştirme esasları ile teşkilata alınma usul ve şartları ve teşkilatla ilişkilerinin kesilmesi gibi hususların yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu maddede MİT'e alınacak personelin nitelikleri atama ve hizmet süreleri, yer değiştirme esasları, teşkilata alınma usul ve şartları ve teşkilatla ilişkisinin kesilmesi gibi hususlarda genel hüküm olan 657 sayılı Kanun'dan ayrı farklı nitelikte düzenlemelerin yönetmelikle yapılmasına imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

137. Devlet memurları ile ilgili genel hükümler içeren 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinde ise Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfı anılan Kanun'a tabi kurumlarda çalıştırılan memur sınıflarından birisi olarak düzenlenmiştir. 36. maddenin 12. bendinde Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfının MİT teşkilatı kadrolarında veya bu teşkilat emrinde çalıştırılanlardan özel kanunlarında gösterilen veya Cumhurbaşkanıca tespit edilen görevleri ifa edenleri kapsadığı hükme bağlanmıştır.

138. Maddenin (F) bendinin üçüncü paragrafında Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfına yapılan atamalarda bu maddenin (A) bendinin (8) numaralı fıkrasının (a) ve (b) alt bendindeki derece ve kademe ilerlemesi ile ilgili hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

139. 657 sayılı Kanun'a tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylık ve ek göstergelerinin düzenlendiği Kanun'un 43. maddesinin (B) bendinin üçüncü paragrafında, kadroları Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dâhil olanlara, bu maddede gösterilen emsallerini geçmemek üzere Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilecek ek gösterge rakamlarının uygulanacağı düzenlenmiştir.

140. Kanun'un 59. maddesinin birinci fıkrasında ise MİT memurluklarına 657 sayılı Kanun'un atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabileceği hükme bağlanmıştır.

141. Kanun'un ek 29. maddesinde de Millî İstihbarat Teşkilatında, 657 sayılı Kanun ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair

hükümleriyle bağlı olmaksızın; Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, Cumhurbaşkanı onayı ile kadro karşılık gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel çalıştırılabileceği düzenlenmiştir.

142. Anılan hükümlere göre 2937 sayılı Kanun'da MİT personeliyle ilgili belirli konularda 657 sayılı Kanun'a atıf yapıldığı ancak özel düzenlemelere de yer verildiği 657 sayılı Kanun kapsamında bu kişiler için genel düzenlemelerin yanında istisnai hükümlerin de öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

143. Bununla birlikte kuralda geçen MİT mensupları ifadesinin MİT'te istihdam edilen ve yönetmeliklerde yazılı görevleri yerine getirmekle görevlendirilmiş diğer görevlileri de kapsadığı açıktır. 2937 sayılı Kanun'da MİT'in görev ve yetki tanımı içinde yer alan faaliyetlerle ilgili olduğu anlaşılan bu kişilerin yaptıkları işin niteliği dikkate alındığında kamu görevlisi sıfatına haiz oldukları anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

144. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

145. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

146. MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesiyle ilgili hüküm içeren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

147. MİT mensuplarının teşkilatta görevlendirilmelerinin niteliği de dikkate alındığında 2937 sayılı Kanun'da söz konusu kadrolarda istihdam edilen memurlarla ilgili uygulanacak hükümler yönünden genel olarak 657 sayılı Kanun'a atıf yapıldığı, yine Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MİT'te görevlendirilenlerin bağlı oldukları teşkilat kanunları ile

657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanma imkânının bulunduğu, sözleşmeli personelle ilgili olarak da 2937 sayılı Kanun'da kuralda geçen hususları kapsayacak şekilde belirleme yapılarak ayrıntıların yönetmelikte düzenleneceğinin belirtildiği anlaşılmaktadır.

148. Bu açıdan bakıldığında, kuralda MİT mensuplarına ilişkin olarak 657 ve 2937 sayılı Kanunlar ile kadroları başka kurumlarda olup MİT'te görevlendirilenlerin teşkilat kanunlarında temel ilke ve esaslar tespit edilmek suretiyle türevsel nitelikte düzenleyici işlemlerle bu kişilerin atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ile disiplin hükümleriyle ilgili yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesi hususunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmektedir.

149. Bu itibarla kural kapsamında kanunda temel ilke ve esasların belirlenmesi suretiyle yürütme organına verilen yetkinin türevsel nitelikte olduğu anlaşılmakla kuralın kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

150. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Ğ. 25. maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 43. Maddesinin (B) Fıkrasının Dördüncü Paragrafında Yer Alan "...Başbakan..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

151. 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında kadroları Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dâhil olanlara, anılan maddede gösterilen emsallerini geçmemek üzere Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilecek ek gösterge rakamlarının uygulanacağı hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, paragrafta yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresidir.

152. 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasında devlet memurlarının maaşının hesaplanmasında esas alınacak unsurlardan birisi

olan ek gösterge düzenlenmiştir. Anılan fıkrada ek göstergenin 657 sayılı Kanun'a tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylıklarının hizmet sınıfları, görev türleri ve aylık alınan dereceler dikkate alınarak Kanun'a ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerde gösterilen ek gösterge rakamlarının eklenmesi suretiyle belirleneceği belirtilmiştir.

153. Buna göre ek göstergeler memurun hizmet sınıfına, görev türüne ve aylık alınan dereceye göre farklılık göstermektedir. Ek göstergeler belirtilen unsurların yer aldığı 657 sayılı Kanun'a ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerde gösterilmiştir. (I) Sayılı Cetvel'de yer alan ek göstergelerin hizmet sınıfları itibarıyla unvan veya aylık alınan derecelere göre belirlendiği, (II) Sayılı Cetvelde ise kadroları genel idare hizmetleri sınıfının birinci derecesinde bulunanların ek göstergelerinin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

154. Fıkranın ikinci paragrafında, ek göstergelerin ilgililerin belirtilen sınıf ve görevde bulundukları sürece ödemelere esas alınacağı, terfi bakımından kazanılmış hak sayılmayacağı belirtilmiştir. Anılan paragrafın devamı ile fıkranın üçüncü paragrafında söz konusu ilkeye istisna getirilmiştir. Buna göre kurumların 1., 2., 3. ve 4. dereceli kadrolarına atanana uygulanan ek göstergeler, ilgililerin daha önce bulunmuş oldukları kariyerleri ile ilgili sınıf veya ekli (I) Sayılı Cetvel'in Genel İdare Hizmetleri Sınıfı (g) bölümünde belirtilen görevlerde kazanılmış hak aylık derecelerine göre alabilecekleri ek göstergelerden düşük olamayacaktır.

155. Fıkranın üçüncü paragrafında ise Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkan ve üyelikleri, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkan ve üyelikleri, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkan ve üyelikleri, müşavir ve 1. dereceden uzman ünvanlı kadrolara atanana bu kadrolarda bulundukları sürece daha önce almış oldukları en yüksek ek gösterge üzerinden ödeme yapılacağı belirtilerek başka bir istisna düzenlenmiştir.

156. 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinde ise devlet memurlarının hizmet sınıfları düzenlenmiştir. Anılan maddede Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfının, MİT kadrolarında veya bu teşkilat emrinde çalıştırılanlardan özel kanunlarında gösterilen veya Cumhurbaşkanınca tespit edilen görevleri ifa edenleri kapsadığı belirtilmiştir.

157. Dava konusu ibarenin yer aldığı fıkranın dördüncü paragrafında kadroları Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dâhil olanlara, Kanun'un 43.

maddesinde gösterilen emsallerini geçmemek üzere uygulanacak ek gösterge rakamlarını belirleme hususunda Cumhurbaşkanı'na düzenleyici işlem yapma yetkisi verilmiştir. Kanun'un 43. maddesinde gösterilen emsallerin ise 657 sayılı Kanun'a ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerde hizmet sınıfı, görev türü ve aylık alınan dereceyle tespit edilen ek gösterge rakamları olduğu anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan *"...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..."* ibaresinin *"...Cumhurbaşkanınca..."* şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

159. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

160. Kural kadroları Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dâhil olanların ek gösterge rakamlarını belirlemede Cumhurbaşkanı'na düzenleyici işlem yapma yetkisi vermektedir. MİT'te istihdam edilen personel ve diğer görevlilerin yaptığı işin niteliği dikkate alındığında bunların kamu görevlisi sıfatını taşıdığı açıktır. MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili düzenleme yetkisi veren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

161. Anayasa'da açıkça kanunla düzenleme yapılması gereken memur ve diğer kamu görevlilerinin mali haklarıyla ilgili konularda yürütme ancak kanunların kurallaştırma yapmak suretiyle belirgin olarak çizdiği çerçeve içinde düzenleyici işlem yapabilir. Kuralda Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin iki yönü bulunmaktadır. Birincisi emsal alınacak ek gösterge rakamlarına ilişkin kriterler, diğeri ise MİT mensuplarının 657 sayılı Kanun'da tespit edilen emsallere uygunluğunu ortaya koyan ölçütlerdir.

162. Kuralda Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi verilen ek göstergelerin ölçü alınacağı emsaller 657 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve bu Kanun'a ekli (I) ve (II) Sayılı Cetvellerde belirlenmiştir. Ayrıca MİT'in

kadrolarında görev alabilecek kişilerin görev süresi, hizmetin niteliği, özellikle başka kurumlardan görevlendirilenlerin önceki müktesepeleri dikkate alındığında bu kişilerin 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinde yer alan emsallere uygunluğunu belirleyecek ölçütlerin belirsiz olduğu söylenemez. Başka bir ifadeyle kuralda Cumhurbaşkanı'nın MİT mensuplarına uygulanacak ek gösterge rakamlarını tespit ederken bu kişilerin 657 sayılı Kanun'da yer alan emsallerle karşılaştırılmasına esas yapılabilecek objektif ölçütlerin belirlenebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

163. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edildiği, bu konudaki yetkinin türevsel nitelikte olduğu açıktır.

164. Bu itibarla, kuralda MİT mensuplarının ek göstergelerinin belirlenmesine ilişkin yetkinin Cumhurbaşkanı'na bırakılmasının, kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

165. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 8., 11., 36., 87., 104.,105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

H. 26. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 80. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan "...Başbakan..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

166. 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasında MİT mensuplarının bilgilerini artırmak amacıyla dış memleketlere gönderilmesine ilişkin esasların Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak bir talimatla belirleneceği hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, fıkarda yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresidir.

167. Devlet memurlarının bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilmelerinin şartları 657 sayılı Kanun'un 78. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, mesleklerine ait öğrenimini bitirerek devlet memurluğuna alınmış ve asli memur olarak atanmış olanlardan mesleklerine ait hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak veya staj yapmak üzere dış memleketlere kurumlarınca açılacak seçme veya yarışma sınavlarında başarı gösterenler ile dış burs temin edenlere iki yıla kadar ayrılma müsaadesi verilebilecek ve bu süre en çok bir kat uzatılabilecektir.

168. Kanun'un 79. maddesinde ise yurtdışına gönderilen memurların hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre, yurtdışına gönderilen personel kadrolarında bırakılacak, kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmeleri devam edecek, şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kurumlarınca kendilerine maaşsız izin verilmesi uygun görülenler dışında bu kişiler aylık ve diğer her türlü ödemeleri ile sözleşme ücretlerinin kanuni kesintilerinden sonra kalan net tutarının %60'ını kurumlarından alabileceklerdir. Bu kişilerin kademe ilerlemesi; emeklilik ve diğer bütün hakları ve yükümlülükleri devam edecek, izin bitiminde yol süresi hariç 15 gün içinde görevlerine döneceklerdir. Bunlardan kurumlarınca kendilerine maaşsız izin verilmesi uygun görülenlerin bu süreleri keseneklerinin ve karşılıklarının kendileri tarafından her ay T.C. Emekli Sandığına gönderilmesini kabul etmeleri şartıyla emeklilik yönünden eski derecelerinde değerlendirilecektir.

169. Anılan maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında ise yurtdışına gönderilen memurların yurtdışında alacakları aylıklarıyla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Fıkra da kurumlarınca gönderilenlerden, uluslararası kuruluşlarda staj yapan ve çalışma esas ve usulleri ile misyon şeflikleriyle ilişkileri Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Dışişleri Bakanlığınca belirlenen memurlara, gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığı tutarının, diğerlerine ise bu tutarın 2/3'ünün ödeneceği, şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine maaşsız izin verilenler ile Cumhurbaşkanınca kurumlar itibarıyla belirlenen kontenjan dışında gönderilenler hariç olmak üzere, burslu gidenlerin aldıkları burs miktarlarının bu miktarın altında ise aradaki farkın kurumlarınca kendilerine ayrıca ödeneceği, bu suretle yapılacak fark ödemenin, her türlü vergiden müstesna olduğu belirtilmiştir.

170. Maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yurtdışına gönderilen personelin mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmemelerinin yaptırımı düzenlenmiştir. Bu kapsamda yurtdışına gönderilenlerden sürelerinin bitiminde görevlerine başlamayanların görevden çekilmiş sayılacağı, bu kişilerin aylık ve yol giderleri de dâhil olmak üzere kurumlarca kendilerine yapılmış bulunan bütün masrafları iki kat olarak ödemeye mecbur oldukları, görevlerine başlayıp da yükümlü bulundukları mecburi hizmetini bitirmeden ayrılanların veya bir ceza sebebi ile memurluktan çıkarılmış olanların mecburi hizmetlerinin eksik kalan kısmı ile orantılı miktarı iki kat olarak ödemek zorunda oldukları belirtilmiştir.

171. Kanun'un 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında devlet memurlarının dış memleketlere gönderilmelerinin usul ve esaslarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Maddeye göre şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine maaşsız izin verilenler dışında her yıl yurt dışına gönderilecek devlet memurlarının kurumlar itibarıyla sayıları Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenecektir. Kanun'un 78. ve 79. maddelerinde yazılı olanların ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izleyip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek hâller 657 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereğince yönetmelikle düzenlenecektir.

172. Anılan hükme dayanılarak 21/1/1974 tarihli ve 7/7756 sayılı Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı *Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmelik* 1/2/1974 tarihli ve 14786 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

173. Dava konusu kuralda MİT mensuplarından dış memleketlere gönderileceklerin ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izlenip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek hâllerle ilgili esasların idarenin adsız düzenleyici işlemlerinden olan talimatla belirleneceği ve bunun Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanacağı hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

174. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine

yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

175. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

176. Kural Cumhurbaşkanı'na MİT mensuplarından yurt dışına gönderileceklerin ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izlenip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek hâllerle ilgili düzenleyici işlem niteliğinde olan talimatı onaylama yetkisi vermektedir.

177. Kuralda ve dava konusu benzer diğer kurallarda olduğu gibi talimatın, onaylanmaması hâlinde hukuk alanında düzenleyici bir işlem olarak varlık kazanamayacağı açıktır. Dolayısıyla onaylamanın talimatın ihdasında kurucu bir unsur olduğu ve idari işlemin düzenlenmesiyle aynı sonucu doğurduğu anlaşılmaktadır.

178. Memurlara tanınan bir hak olarak yurtdışına gönderilmenin, bu kişiler açısından bir takım hak ve yükümlülükler doğurduğu, aylık ve ödeneklerle ilgili ilgili farklı uygulamalar ortaya çıkardığı dikkate alındığında dava konusu ibarenin yer aldığı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen yurt dışına gönderileceklerin *ayırma ve seçilme usul ve şartları ile geri çağrılmayı gerektirecek hallerin* tespitinin memur ve diğer kamu görevlilerinin görev, hak ve yükümlülükleri ile aylık ve ödenekleri üzerinde doğrudan bir etki meydana getirdiği anlaşılmaktadır.

179. Ayrıca disiplin kurulu başkanının seçimi, ilgilinin savunma hakkı, disiplin soruşturmasının başlaması ve sonuçlandırılması için öngörülen azami süreler, disiplin cezalarına karşı başvuru yolları ile disiplin cezalarının verilmesinde uyulması gereken diğer usul ve esasları içeren ve disiplin soruşturmasının yapılmasına ilişkin yöntemi ifade eden *disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı* ibaresinin de memur ve diğer kamu görevlilerinin *diğer özlük işleri* kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

180. Dolayısıyla MİT mensuplarının yurt dışına gönderilmesiyle ilgili Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi veren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

181. Kuralda Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi verilen yurt dışına gönderilecek MİT mensuplarının ayırma ve seçilme usul ve şartları 657 sayılı Kanun'un 78. ve 79. maddelerinde belirlenmiştir. Yine münhasıran kanunla düzenleme yapılması gerekmeyen ve genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine konu edilmesi mümkün olan yurt dışındaki MİT mensuplarının *çalışmalarının nasıl izleyip denetleneceği* hususunda idarenin düzenleyici işlem yapabileceği açıktır. Ayrıca yurt dışına gönderilen MİT'in mensuplarının *geri çağrılmaların gerektirecek hâller* ile bu kişiler hakkında *disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağını* ortaya koyan ölçütlerle ilgili olarak MİT'te görevlendirme ile istihdam edilenler yönünden bağlı oldukları teşkilat kanunları ile diğer mensuplar açısından 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanma imkânının bulunduğu anlaşılmaktadır.

182. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edildiği, bu konudaki yetkinin türevsel nitelikte olduğu açıktır.

183. Bu itibarla, MİT mensuplarından yurt dışına gönderileceklerin ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izlenip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek hâllere ilişkin Cumhurbaşkanı'na talimat onaylama (düzenleme) yetkisi verilmesinin kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

184. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

I. 28. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 152. Maddesinin "III- Ortak Hükümler:" Kısımının İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakan..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

185. 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin *"III- Ortak Hükümler:"* kısmının ikinci fıkrasında MİT'in fiilî kadrosuna dâhil bulunanlara ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranlarına ilişkin usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan *"...Cumhurbaşkanı..."* ibaresidir.

186. 657 sayılı Kanun'un 147. maddesinde dava konusu ibarenin bulunduğu fıkra da geçen iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammı ile ilgili tanımlara yer verilmiştir. Anılan maddenin (G) bendinin (a), (b), (c) ve (d) alt bentlerinde iş güclüğü zammının, niteliği ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışanlara ödenen parayı, iş riski zammının, hayat ve sağlık için tehlike arz eden hizmetlerde çalışanlara ödenen parayı, eleman teminindeki güçlük zammının, temininde, görevde tutulmasında veya belli yerlerde istihdam edilmesinde güçlük bulunan elemanlar için ödenen parayı, mali sorumluluk tazminatının ise Sayıştaya hesap vermekle yükümlü olan saymanlarla vezne açığından sorumlu veznedarlara ödenen parayı ifade ettiği belirtilmiştir.

187. Kanun'un 152. maddesinde devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar düzenlenmiştir. Maddenin *"I-Zamlar"* kısmında 147. maddede belirtilen zamlar ile *"II- Tazminatlar:"* kısmında memurların görevinin önemi, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro, unvan ve derecesi veeğitim seviyesi gibi hususlar gözönüne alınarak 657 sayılı Kanun'da belirtilen en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) brüt tutarının maddede belirtilen oranlara kadar ve bu oranları aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dâhilinde özel hizmet tazminatının, eğitim öğretim tazminatının, din hizmetleri tazminatının, emniyet hizmetleri tazminatının, mülki idare amirliği tazminatının, denetim ve adalet hizmetleri tazminatının memurlara ödeneceği düzenlenmiştir. Bu zam ve tazminatlara hak kazanmada ve bunların ödenmesinde aylıklara ilişkin hükümler uygulanacaktır.

188. Maddenin *"III- Ortak Hükümler:"* kısmının birinci fıkrasında ise maddede düzenlenen zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceğinin, miktarlarının, ödeme usul ve esaslarının bütün kurumları kapsayacak şekilde -Kanun'un 154. maddesi uyarınca katsayının Cumhurbaşkanınca değiştirilmesi durumu hariç- yılda

bir defa olmak üzere hazırlanacağı ve Cumhurbaşkanı kararı ile yürürlüğe konulacağı belirtilmiş, üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde ise söz konusu zam ve tazminatlara hak kazanmada ve bunların ödenmesinde aylıklara ilişkin hükümlerin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

189. 29/12/2022 tarihli ve 32058 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 28/12/2022 tarihli ve 6617 sayılı Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması ve Aynı Kararın 2023 Yılında da Uygulanmasına Dair Cumhurbaşkanı Kararı’nın 1. maddesinde 17/4/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar ve ekindeki cetvellerin, bu Karar’da yer alan değişikliklerle birlikte uygulanmasına 2023 yılında devam edileceği belirtilmiştir.

190. Anılan Kararda atıf yapılan 17/4/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve bu karara ekli cetvellerde ise devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlara ilişkin usul ve esaslar ile oranlar tespit edilmiştir.

191. Maddenin “III- Ortak Hükümler:” kısmının dava konusu ibarenin de yer aldığı ikinci fıkrasında MİT mensuplarına ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranlarını ve bunların ödenmesine ilişkin usul ve esasların Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

192. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun’un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun’un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanınca...” şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa’nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

193. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

194. 657 sayılı Kanun’un 152. maddesinin “III- Ortak Hükümler:” kısmının ikinci fıkrasında yer alan “Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine”

ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK'nın 182. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

195. Kural MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi vermektedir.

196. Kuralda Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi verilen zam ve tazminatın ölçü alınacağı kriterlerin genel olarak 657 sayılı Kanun'un 147. ve 152. maddeleri ile anılan Kanunda atıf yapılan Cumhurbaşkanı kararı dikkate alınarak belirlenmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle kuralda Cumhurbaşkanı'nın MİT'in fiilî kadrosuna dâhil bulunanlara ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranlarına ilişkin usul ve esasları tespit ederken esas alınabilecek objektif ölçütlerin belirlenebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

197. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edildiği, bu konudaki yetkinin türevsel nitelikte olduğu açıktır.

198. Bu itibarla, kuralda belirtilen hususlara yönelik Cumhurbaşkanı'na yetki tanınmasının, kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

199. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104.,105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

İ. 29. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 178. Maddesinin (B) Fıkrasının Üçüncü Paragrafında Yer Alan "...Başbakan..." İbaresinin "... Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

200. 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında MİT mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususların Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak bir talimatla tespit edileceği hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, paragrafta yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresidir.

201. Memurların haftalık çalışma süreleri 657 sayılı Kanun'un 99. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre memurların haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saattir. Bu süre cumartesi ve pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenecek ancak Kanun'la, özel kanunlarla veya bunlara dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, kurumların ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma süreleri tespit edilebilecektir.

202. Kanun'un 178. maddesinde devlet memurlarına ödenecek fazla çalışma ücreti düzenlenmiştir. Maddeye göre çalışma saatleri dışında belli durumlara münhasır olmak üzere yapılan fazla çalışmalar ücretle karşılanacaktır. Maddenin (A) fıkrasında, salgın hastalık ve tabii afetler gibi olağanüstü hâllerin ortaya çıkması (bunun devamı süresince), fabrika, atölye, şantiye, işletme gibi yerlerde 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olarak işçi çalıştıran kurumlarca hizmetin gereği olarak işçi ile birlikte çalışma saatleri ve günü dışında çalışmanın zorunlu bulunması hâlleri, fazla çalışmaların ücretle karşılanmasını gerektiren durumlar olarak sayılmıştır. Fıkra da ayrıca fazla çalışmanın süresi ve saat başına ödenecek ücretin Cumhurbaşkanı kararı ile belirleneceği hükme bağlanmıştır.

203. Maddenin (B) fıkrasında memurlara ücretsiz olarak yaptırılacak fazla çalışma düzenlenmiştir. Fıkranın birinci ve ikinci paragrafında kurumların gerektiği takdirde personeli günlük çalışma saatleri dışında fazla çalışma ücreti vermeksizin çalıştırabileceği, bu durumda personele yaptırılacak fazla çalışmanın her sekiz saati için bir gün hesabı ile izin verileceği, ancak, bu suretle verilecek iznin en çok on günlük kısmının yıllık izinle birleştirilerek yılı içinde kullanılabilmesi, fazla çalışmanın uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye Bakanlığına müştereken belirleneceği belirtilmiştir.

204. 375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesinde, belirli bir sürede bitirilmesi gereken zorunlu ve istisnai işlerden her defasında ayrıca Cumhurbaşkanı kararı alınması kaydıyla, Cumhurbaşkanınca uygun görülenlerde çalışan 657

sayılı Kanun'a tabi personele, ayda elli saati ve bir yılda altı ayı geçmemek üzere yılı merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen fazla çalışma saat ücretinin beş katını aşmamak kaydıyla Cumhurbaşkanınca belirlenen çalışma süresine, miktar, usul ve esaslar dâhilinde fazla çalışma ücretinin ödenebileceği, diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde yaptıkları fazla çalışma karşılığında herhangi bir ad altında ödeme yapılan personele bu madde uyarınca ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmeyeceği belirtilmiştir.

205. Fazla çalışma ile ilgili esasları düzenleyen *Fazla Çalışmanın Uygulama Esaslarını Gösterir Yönetmelik* 19/2/1975 tarihli ve 7/9493 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ihdas edilerek 13/3/1975 tarihli ve 15176 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 1/6/1974 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

206. 16/12/2022 tarihli ve 7427 sayılı 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda ve eki (K) Cetvelinin *Fazla Çalışma Ücreti* başlıklı (III) numaralı kısmının (A) fıkrasının (1) numaralı bendinde 657 sayılı Kanun'un 178. maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödemenin 5,40 TL olduğu, özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücretinin esas alınacağı düzenlenmiştir. Fıkranın (2) numaralı bendinde ise anılan Kanun'da gösterilen belli statüdeki memurlar için 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın tavan sınırı geçmeyecek şekilde farklı miktarlarda fazla çalışma ücreti belirlenmiştir.

207. Yine anılan kısmın (B) fıkrasında belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanun'da belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutarın, fazla çalışma ücreti olarak maktu bir şekilde ödeneceği belirtilmiştir.

208. 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (A) fıkrasına göre Cumhurbaşkanı'nın Merkezî Bütçe Kanunu hükümleri ya da 375 sayılı KHK'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara veya başka herhangi bir mevzuata bağlı olmadan memurların fazla çalışma süresi ve saat başına ödenecek ücretle ilgili düzenleme yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

209. Dava konusu ibarenin yer aldığı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında da MİT mensuplarına ödenecek fazla çalışma

ücretlerinin miktarı (birim değer ya da maktu ücret, tavan sınır) ve diğer hususlar ile bu kapsamda fazla çalışma ücretinin verilmesini gerektirecek durum ve şartların talimatla belirleneceği ve bunun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacağı hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

210. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

211. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

212. Kural MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi vermektedir. Memur ve kamu görevlilerinin aylık ve ödenekleriyle ilgili hükümler içeren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

213. Kuralın anlam ve kapsam bölümünde belirtildiği üzere kuralla Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi verilen MİT mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususlara ilişkin kriterler genel olarak 657 sayılı Kanun'un 178. maddesi, Merkezî Bütçe Kanunu hükümleri ve 375 sayılı KHK'nın 13. maddesinde belirlenmiştir.

214. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edildiği bu konudaki yetkinin türevsel nitelikte olduğu açıktır.

215. Bu itibarla, kuralda belirtilen hususlara yönelik Cumhurbaşkanı'na talimat onaylama (düzenleme) yetkisi tanınmasının, kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

216. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104.,105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

J. 30. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un Ek 29. Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarında Yer Alan "...Başbakan..." İbarelerinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmelerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

217. 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci fıkrasında MİT'te 657 sayılı Kanun ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümleriyle bağlı olmaksızın; Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, Cumhurbaşkanı onayı ile kadro karşılık gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel çalıştırılabileceği düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları, ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer haklarının Cumhurbaşkanı tarafından tespit edileceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kurallar anılan paragraflarda yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibareleridir.

218. 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında kamu hizmetlerinin; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürüleceği düzenlenmiştir.

219. Sözleşmeli personel temelde Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrasında düzenlenmiştir. Fıkranın birinci paragrafında sözleşmeli personelin, kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileri olduğu belirtilmiştir.

220. Fıkranın üçüncü paragrafında yabancı uyruklulardan belli hizmetlerde çalıştırılacak olanların sözleşmeli personel olarak istihdamı,

dördüncü paragrafında geçici olması şartı aranmaksızın sözleşmeli personel olarak istihdam edilenlerin memur kadrosuna atanmaları, beşinci paragrafında sözleşmeli personelin seçimi, atanması, mali hakları, sözleşmenin feshedilmesi, altıncı ve yedinci paragraflarında bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmette çalışanlara ile 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personelin sözleşmeli personel statüsünde atanması, sekizinci paragrafında ise sözleşmeli personel hakkında uygulanacak disiplin soruşturmasına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

221. 657 sayılı Kanun hükümleri dışında devlet kurumlarının özel teşkilat kanunları ya da kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışan sözleşmeli personel için 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair KHK kapsamında sözleşmeli personel istihdam edilmektedir.

222. Bununla birlikte 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrası uyarınca kamu idare, kurum ve kuruluşlarında mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileri hakkında Bakanlar Kurulunca ihdas edilen 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar 8/5/2020 tarihli ve 2506 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği olarak uygulanmaya devam etmektedir.

223. Dava konusu ibarenin yer aldığı 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci fıkrasında geçen *"kadro karşılığı sözleşmeli personel"* istihdamı ise kişilerin 657 sayılı Kanun çerçevesinde oluşturulan memur kadrolarında sözleşme ile çalıştırılmalarına imkân veren bir istihdam yöntemidir (AYM, E.2011/44, K.2012/99, 21/6/2012).

224. Dava konusu kurallar Cumhurbaşkanlığı'na kendisinin belirleyeceği uzmanlık alanında herhangi bir mevzuata bağlı kalmadan MİT'te kadro karşılığı sözleşmeli personel çalıştırılmasını onaylama ve bu kişilerle yapılacak sözleşme usul ve esaslarını, bunların ücret miktarını ve her çeşit ödemeler ile diğer haklarını belirleme yetkisi vermektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

225. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan *"...İçişleri*

Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

226. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

227. Kurallar MİT'te kadro karşılığı sözleşmeli personel istihdamı ile buna ilişkin sözleşmenin usul ve esasları, bunların ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer haklarını belirlemede Cumhurbaşkanı'na yetki vermektedir.

228. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında kamu kurumlarında yürütülen hizmetin niteliği itibarıyla düzenlilik içinde sunulması gereken, kişilerin ve toplumun varlığı ve huzuru yönünden vazgeçilemez, ertelenemez ve ikame edilemez hizmetlerden olması hâlinde bu faaliyetleri yerine getiren sözleşmeli personelin Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ifade edilen *diğer kamu görevlileri* kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 221; E.2012/103, K.2013/105, 3/10/2013; E.2008/54, K.2011/45, 10/3/2011; E.2005/143, K.2005/99, 19/12/2005; E.2004/16, K.2011/63, 14/4/2011).

229. Sözleşmeli personelin MİT'in millî güvenlik istihbarat faaliyetleri kapsamında yapacağı hizmetlerinin devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler olduğu ve bu görevleri yerine getiren sözleşmeli personelin Anayasa'nın 128. maddesinde yer alan *diğer kamu görevlisi* kapsamında kaldığı açıktır. Dolayısıyla MİT'te çalışacak sözleşmeli personelin atanma, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleriyle ilgili hükümler içeren kuralların Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

230. Kadro karşılığı sözleşmeli personele ilişkin genel çerçevenin 657 sayılı Kanun'da belirlendiği, Cumhurbaşkanı'na verilen yetkinin MİT'in yerine getirdiği görevlerin özelliği gereği belli uzmanlık alanlarında kadro karşılığı sözleşmeli personel istihdamına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kurallarda MİT'te sözleşmeli personel istihdamı ile buna ilişkin sözleşmelerin usul ve esasları, ücret, her çeşit ödemeler ve diğer hakları

belirleme hususunda Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili kriterlerin belirlenebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

231. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edildiği, bu konudaki yetkinin türevsel nitelikte olduğu açıktır.

232. Bu itibarla, kurallarda belirtilen hususlara ilişkin Cumhurbaşkanı'na yetki tanınmasının, kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

233. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

K. 42. Maddesiyle 2547 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 39. Maddenin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...Türkiye Maarif Vakfının önerisi..." ve İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ve Türkiye Maarif Vakfının..." İbarelerinin İncelenmesi

234. 2547 sayılı Kanun'un ek 39. maddesinin dava konusu ibarelerin de yer aldığı birinci ve ikinci cümlesi 703 sayılı KHK'nin 135. maddesiyle değiştirilmiştir.

235. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibarelere ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

L. 56. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "Başbakana..." İbaresinin "Cumhurbaşkanına..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

236. Dava dilekçesinde özetle; parlamenter sistemde Cumhurbaşkanı'nın siyasi sorumluluğunun bulunmadığı, Anayasa'da

hükûmetin genel siyasetinden sorumlu olanın Bakanlar Kurulu olduğunun belirtildiği, MİT'in görevleri ve yaptığı faaliyetin niteliği dikkate alındığında hiçbir siyasi sorumluluğu bulunmayan Cumhurbaşkanı'na bağlı olarak kurulmasının yürütmenin diğer yanı olan Bakanlar Kurulunun devreden çıkarılması anlamına geleceği, kuralla devlet istihbaratının üretilmesi ve kullanılması, örtülü operasyonlar gibi millî güvenliğe, devletin yüksek menfaatine ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerine ilişkin işlemlerin Cumhurbaşkanı'nın sorumsuzluk alanına bırakıldığı, yine kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na, Başbakan ve ilgili bakanın imzası olmaksızın tek başına işlem yapabilme imkânının tanındığı, böylelikle Cumhurbaşkanı'nın MİT ve faaliyetleriyle ilgili olarak alacağı kararlara ve yapacağı işlemlere karşı yargı yolunun fiilen kapatıldığı, bununla birlikte demokratik devletlerde devletin hiçbir faaliyet alanının TBMM'nin denetimi dışına çıkarılmaması gerektiği, MİT'in Cumhurbaşkanı'na bağlanmasıyla faaliyetlerinin TBMM'nin denetim ve bilgi edinme yetkisi dışında çıkarıldığı, kuralla Cumhurbaşkanı'na Anayasa'da yer almayan, Bakanlar Kurulundan bağımsız olarak tek başına kullanabileceği yeni yetkiler verildiği, bu durumun devletin niteliklerine ilişkin Anayasa'nın Başlangıç kısmında tarif edilenin dışında farklı bir hukuk düzeninin kurulması anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

237. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

238. 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanı'na bağlı MİT'in kurulduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu ibare, fıkra da yer alan "...Cumhurbaşkanına..." ibaresidir.

239. Millî güvenlikle ilgili istihbarat faaliyeti yürüten bir kurum olan MİT'in teşkilat ve görev tanımlamasının devletin genel siyaseti ve yürütme fonksiyonuyla ilgili olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır. Cumhurbaşkanı'nı MİT ve faaliyetlerinden sorumlu tutan kuralın devletin yürütme yetkisi ile ilgili konuda düzenleme öngördüğü açıktır.

240. Yukarıda da açıklandığı üzere (bkz. § 18) 7078 sayılı Kanun'un içinde dava konusu kuralında yer aldığı bazı maddeleriyle ilgili yapılan denetimin içerik denetimi olması nedeniyle denetim tarihindeki anayasal normların dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle Anayasa'nın denetim

tarihi itibarıyla yürürlükte olan 8. ve 104. maddelerindeki düzenlemelere göre Cumhurbaşkanı'nın münhasıran yürütme yetkisine sahip olduğu ve merkezî idarenin başı durumunda olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu bağlamda MİT'in ya da herhangi bir merkezî idari biriminin Cumhurbaşkanlığına bağlı kılınmasının Anayasa'ya aykırılık teşkil etmediği açıktır.

241. Öte yandan Anayasa'nın 123. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmış, kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulacağı ifade edilmiştir.

242. Anayasa'nın anılan maddesinde yer verilen idarenin bütünlüğü ilkesi idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışmasını öngörmektedir. İdarede bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır. İdari vesayet ise merkezî yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünleşmeyi sağlayan araçtır (AYM, E.2018/15, K.2018/78, 5/7/2018, § 7).

243. Bu itibarla devletin yürütme fonksiyonuna ilişkin bir konu olan millî güvenlik istihbaratı kapsamında faaliyetler yürüten MİT'in doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlanmasını öngören kuralın yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak MİT'in bağlı olduğu makamın Cumhurbaşkanı olarak belirlenmesinin Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

244. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 11., 36., 87., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

M. 57. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin;

-Birinci Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "...Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna..." Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin,

-Birinci Fıkrasının (h) Bendine "...konularda..." İbaresinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen "...Cumhurbaşkanınca veya..." İbaresinin,

-İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakanca..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." Şeklinde Değiştirilmesinin,

İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

245. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

a. Maddenin Birinci Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresini

246. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

247. 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Cumhurbaşkanı ve Millî Güvenlik Kuruluna tekliflerde bulunmak MİT'in görevleri arasında olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural, bentte yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresidir.

248. 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "... *Başbakan...*" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

249. Kural MİT'e kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Cumhurbaşkanı'na teklifte bulunma görevini verirken aynı zamanda Cumhurbaşkanı'nın kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerini yönlendirmesine de imkân tanımaktadır. Kuralla MİT'e verilen görev çerçevesinde Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin devletin yürütme görev ve yetkisi kapsamında kaldığı açıktır.

250. Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

251. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b. Maddenin Birinci Fıkrasının (h) Bendine Eklenen "...Cumhurbaşkanınca veya..." İbaresini

i. "...Cumhurbaşkanınca..." İbaresini Yönünden

252. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

253. 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmenin MİT'in görevleri arasında olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkrafta yer alan "*...Cumhurbaşkanınca...*" ibaresidir.

254. 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan "*...veya Bakanlar Kurulunca...*" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

255. Kural dışı güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanı'na doğrudan MİT'e emir ve talimat verme yetkisi tanınmaktadır. Kuralla MİT'e verilen görev çerçevesinde Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin devletin yürütme görev ve yetkisi ile Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

256. Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakana...” ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

257. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 87.,98., 99., 100., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ii. “...veya...” İbaresinin Yönünden

258. Dava konusu kural dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

259. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

c. Maddenin İkinci Fıkrasında Yer Alan “...Cumhurbaşkanınca...” İbaresinin

260. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

261. 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasında MİT'e, Kanun'un 4. maddesinde sayılanlar dışında görev verilemeyeceği, MİT birimlerinin görev, yetki ve sorumluluklarının Cumhurbaşkanınca onaylanacak bir yönetmelikte belirtileceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “...Cumhurbaşkanınca...” ibaresidir.

262. Kanun'un 4. maddesinde;

-Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, anayasal düzenine ve millî gücünü meydana

getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında millî güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak,

-Devletin millî güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak,

-Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Cumhurbaşkanı ve Millî Güvenlik Kuruluna tekliflerde bulunmak,

-Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak,

-Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak,

-Millî Güvenlik Kurulunda belirlenecek diğer görevleri yapmak,

-İstihbarata karşı koymak,

-Dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek,

-Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak,

-İstihbarat kapasitesini, niteliğini ve etkinliğini artırmak amacıyla çağdaş istihbarat usul ve yöntemlerini araştırmak, teknolojik gelişmeleri takip etmek ve uygun görülenleri temin etmek,

MİT'in görevleri arasında sayılmıştır.

263. Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında MİT'in başkan, başkan yardımcıları, başkanlıklar, daireler ve şubeler ile diğer teşkilat birimlerinden oluşacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise MİT'in teşkilatının ihtiyaca göre yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

264. Kural devletin yürütme yetkisi ile ilgili bir konuda olan MİT birimlerinin görev, yetki ve sorumluluklarının Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı yönetmelikle belirlenmesine imkân tanımaktadır.

265. Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında MİT'in ana hatlarıyla teşkilat birimlerinin düzenlendiği, 4. maddesinin birinci fıkrasında da ayrıntılı olarak görev tanımlamasının yapıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla MİT birimlerinin görev yetki ve sorumluluklarının anılan hükümler çerçevesinde genel olarak tespit edildiği açıktır.

266. Bu itibarla, MİT birimlerinin görev yetki ve sorumluluklarına ilişkin olarak kanunda genel çerçevenin çizildiği, temel ilke ve esasların düzenlendiği dikkate alındığında belirtilen hususlarda Cumhurbaşkanı'na yönetmelik düzenleme yetkisi verilmesinin kanunla düzenleme ilkesi ile yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Ayrıca kural MİT birimlerinin görev yetki ve sorumluluklarının kanunla düzenlenmesini öngören Anayasa'nın 123. maddesi ve Cumhurbaşkanı'na yönetmelik çıkarma yetkisi tanıyan Anayasa'nın 124. maddesiyle de çelişmemektedir.

267. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 123. ve 124. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 104. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

N. 59. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin Sekizinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakanlık teftiş elemanları..." İbaresinin "...ve Devlet Denetleme Kurulu..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

268. 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında maddede yer alan faaliyetlerin denetiminin, sıralı kurum amirleri ve Devlet Denetleme Kurulu (DDK) tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkrada yer alan "...ve Devlet Denetleme Kurulu..." ibaresidir.

269. Kanun'un 6. maddesinde MİT'in Kanun'un 4. maddesi kapsamında belirlenen görevlerini yerine getirirken kullanacağı yetkiler düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında MİT'in görevlerini yerine getirirken;

-Yerli ve yabancı her türlü kurum ve kuruluş, tüm örgüt veya oluşumlar ve kişilerle doğrudan ilişki kurabileceği, uygun koordinasyon yöntemlerini uygulayabileceği,

-Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlar ile diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşlardan bilgi, belge, veri ve kayıtları alabileceği, bunlara ait arşivlerden, elektronik bilgi işlem merkezlerinden ve iletişim alt yapısından yararlanabileceği ve bunlarla irtibat kurabileceği, bu kapsamda talepte bulunulanların, kendi mevzuatlarındaki hükümleri gerekçe göstermek suretiyle talebin yerine getirilmesinden kaçınamayacakları,

-26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümlerinde yer alan suçlara (318., 319., 324., 325. ve 332. maddeleri hariç olmak üzere) ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda ifade tutanaklarına, her türlü bilgi ve belgeye erişebilecekleri, bunlardan örnek alabilecekleri,

-Gizli çalışma usul, prensip ve tekniklerini kullanabilecekleri,

-İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilecekleri, kimliğin gizlenmesi için her türlü önlemi alabilecekleri, tüzel kişilikler kurabilecekleri, kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilecekleri, değiştirebilecekleri ve kullanabilecekleri,

-Yabancıların ülkeye giriş ve çıkış ile vize, ikamet, çalışma izni ve sınır dışı edilmesi gibi konularda, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilecekleri,

-Telekomünikasyon kanallarından geçen dış istihbarat, millî savunma, terörizm ve uluslararası suçlar ile siber güvenlikle ilgili verileri toplayabilecekleri,

-Yabancı unsurların ülkenin ve vatandaşların iletişim güvenliğini tehdit eden faaliyetlerinin engellenmesine yönelik çalışmalar yapabilecekleri, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilecekleri,

-MİT'te görev alan veya alacak kişilerin güvenilirliklerini ve uygunluklarını belirlemek için yalan makinası uygulaması dâhil test teknik ve yöntemlerini kullanabilecekleri,

-MİT mensupları görevlerini yerine getirirken ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle önceden bilgi vermek suretiyle görüşebilecekleri, görüşmeler yaptırabilecekleri, görevinin gereği terör örgütleri dâhil olmak üzere millî güvenliği tehdit eden bütün yapılarla irtibat kurabilecekleri,

belirtilmiştir.

270. Maddenin ikinci fıkrasında MİT'in göreviyle ilgili konularda, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen temel niteliklere ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehlikenin varlığı hâlinde devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesine ilişkin olarak, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde MİT Başkanı veya yardımcısının yazılı emriyle telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespit edilebilmesine, dinlenebilmesine, sinyal bilgilerinin değerlendirilebilmesine, kayda alınabilmesine imkân tanınmıştır.

271. Maddenin ikinci ila yedinci fıkralarında ayrıca söz konusu tedbirler ile bu bilgilerin muhafaza ve yok edilmesi işlemleri ve bunlarla ilgili yazılı emir ve karar alma süreçlerinin usul ve esasları düzenlenmiştir.

272. Dava konusu kuralla yukarıda anılan faaliyetlerin denetiminin, sıralı kurum amirleri ve DDK tarafından yapılması öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

273. Dava dilekçesinde özetle; DDK'nın müstakil bir denetim birimi olmadığı, gerekli görülen durumlarda inceleme ve değerlendirmeler yapmak üzere yapılandırıldığı, dolayısıyla Anayasa'nın 108. maddesinde tanımlanan yapısı ve görevi itibarıyla DDK'nın MİT'i ve faaliyetlerini etkili bir şekilde denetleyemeyeceği, bu durumun ayrıca DDK'ya Anayasa'nın anılan hükmünde belirtilen görev tanımlamasının dışında yeni görevler verilmesi

sonucunu doğuracağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6. ve 108. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

274. Anayasa'nın 108. maddesinde, *“İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluştaki, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.*

Yargı organları Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Cumhurbaşkanınca atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.” denilmektedir.

275. Anılan maddenin birinci fıkrasına 6771 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle *“...inceleme,...”* ibaresinden önce gelmek üzere *“...idari soruşturma,...”* ibaresi eklenmiş; ikinci fıkrasında yer alan *“Silahlı Kuvvetler ve...”* ibaresi madde metninden çıkarılmış; üçüncü fıkrasında yer alan *“...üyeleri ve üyeleri içinden Başkanı, kanunda belirlenen nitelikteki kişiler arasından,...”* ibaresi *“...Başkan ve üyeleri,...”* şeklinde ve dördüncü fıkrasında yer alan *“...kanunla...”* ibaresi *“...Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle...”* şeklinde değiştirilmiştir.

276. 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'da yapılan değişikliklerle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi geçilmiş bu kapsamda 703 sayılı KHK ile Türkiye Cumhuriyeti idare teşkilatı içinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş veya teşkilat ve görevleri hakkında kanunların bir kısmı yürürlükten kaldırılmış ve bu kuruluşların teşkilat yapısı ve görevleri CBK'larla yeniden düzenlenmiştir (AYM, E.2018/121, K.2021/84, 11/11/2021, § 16).

277. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında CBK'nın 4. ve 5. maddelerinde DDK'nın görev ve yetki alanı belirlenmiştir.

278. Söz konusu CBK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise DDK'nın, Cumhurbaşkanlığına bağlı üst denetleme organı olduğu, (2) numaralı fıkrasında ise Cumhurbaşkanlığına bağlı olan Kurulun Başkan ve üyelerinin Cumhurbaşkanı'na karşı sorumlu olduğu belirtilmiştir.

279. Yeni hükümet sisteminde Başbakanlığa bağlı Teftiş Kurulu Başkanlığı da kapatılarak bu Kurulun icra ettiği fonksiyonlar Cumhurbaşkanlığına bağlı DDK'ya verilmiştir. Nitekim 703 sayılı KHK'nın 220. maddesinde maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından başlatılan inceleme, soruşturma ve denetimlerin ilgili mevzuata göre DDK tarafından sonuçlandırılacağı hüküm altına alınmıştır (AYM, E.2018/121, K.2021/84, 11/11/2021, § 17).

280. Anayasa'nın 108. maddesinde 6771 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle DDK'ya idari soruşturma yetkisi verildiği de dikkate alındığında yeni hükümet sisteminde daha önce Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından icra edilen inceleme, soruşturma, denetim ve koordinasyon görevinin Cumhurbaşkanlığına bağlı denetleme organı olan DDK tarafından yürütülmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır (AYM, E.2018/121, K.2021/84, 11/11/2021, § 18). Öte yandan Anayasa'nın 108. maddesinde DDK'nın Cumhurbaşkanı'nın isteği üzerine denetleme ve diğer görevleri yerine getireceğinin belirtilmesi, söz konusu faaliyetlerin düzenli olarak gerçekleştirilmeyeceği anlamına gelmemektedir.

281. Bu itibarla tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşa, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetleme yapma yetkisine sahip olan DDK'ya kural kapsamında MİT'in görev ve faaliyetine ilişkin olarak denetleme yetkisi verilmesinin Anayasa'nın 108. maddesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

282. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 108. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

O. 60. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinde Yer Alan "...Başbakana..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanına..." ve "...Başbakanın..."

İbaresinin “...Cumhurbaşkanının...” Şeklinde Değiştirilmelerinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

283. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun’un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakana...” ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 8., 11., 87., 104., 105. ve mülga 112. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

284. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

285. 2937 sayılı Kanun’un 7. maddesinde MİT başkanının Kanun’un 4. maddesinde belirtilen görevlerin yerine getirilmesinden Cumhurbaşkanı’na karşı sorumlu olduğu, Cumhurbaşkanı’nın dışında herhangi bir kişi veya makama karşı sorumlu tutulamayacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural maddede yer alan “...Cumhurbaşkanına...” ve “...Cumhurbaşkanının...” ibareleridir.

286. 2937 sayılı Kanun’un 7. maddesinde yer alan “MİT Müsteşarı” ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK’nın 152. maddesiyle “Teşkilat Başkanı” olarak değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

287. MİT başkanının görev yönünden yalnızca Cumhurbaşkanı’na karşı sorumlu olmasını öngören kuralın devletin yürütme görev ve yetkisi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

288. Kanun’un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakana...” ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

289. Bu itibarla devletin yürütme fonksiyonuyla ilgili bir konu olan MİT başkanının sorumlu olduğu makamı belirleyen kuralın yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı’na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa’nın

8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak MİT başkanının bağlı olduğu makamın Cumhurbaşkanı olarak belirlenmesinin Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmadığı açıktır.

290. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 11., 87., 105. ve mülga 112. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ö. Kanun'un 61. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "...Bakanlar Kurulunca çıkarılacak..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

291. Dava dilekçesinde özetle; Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan *"...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..."* ibaresinin *"...Cumhurbaşkanınca..."* şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105., 124. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

292. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

293. 1937 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasında olağanüstü hâller ile seferberlik veya savaş hâlinin ilanında, MİT'in bakanlıklar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla münasebetlerinin, Millî Güvenlik Kurulunun mütalaası alındıktan sonra Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan *"...Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan..."* ibaresidir.

294. Kuralda Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı yönetmeliğin konusunun idareler arası ilişkilerin düzenlenmesi olduğu ve anılan hususun

Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Anayasa'ya göre münhasıran yürütme görev ve yetkisine sahip Cumhurbaşkanı'na bağlı olan MİT, bakanlıklar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkilerinin kendi kuruluş kanunları ve diğer mevzuatlarda düzenlendiği açıktır.

295. Dolayısıyla olağanüstü hâl ile savaş ve seferberlik ilanında millî güvenlik faaliyetlerinin etkin ve hızlı yürütülebilmesi için kamu kurumlarının teşkilat kanunlarında ya da CBK'larda belirtilen görev ve yetkilerin kullanılmasında gerekli koordinasyonun sağlanması için Cumhurbaşkanı'na düzenleme yetkisi verilen konuların genel çerçevesinin ilgili mevzuatlarda belirlendiği anlaşılmaktadır.

296. Bu itibarla Anayasa'da kanunla düzenlenmesi gereken bir konu olan MİT'in olağanüstü hâl ile savaş ve seferberlik ilanında TSK ve diğer kurumlarla olan ilişkisinin usul ve esaslarının kanunda temel olarak belirlendiği, bu yönüyle anılan hususta Cumhurbaşkanı'na Yönetmelik onaylama (çıkarma) yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır. Ayrıca kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak MİT'in diğer kurumlarla ilişkisinin düzenleyen makamın Cumhurbaşkanı olarak belirlenmesi Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne ve yürütme yetki ve görevinin münhasır olarak Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu düzenleyen Anayasa'nın 8. ve 104. maddelerine aykırılık oluşturmamaktadır.

297. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 105., 124. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

P. Kanun'un 62. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 9. Maddesinde Yer Alan "...Başbakan..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

298. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp

Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

299. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. ve 123. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

300. 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinde MİT'in her yıl tespit olunan fiilî kadrosunun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, maddede yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresidir.

301. 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan "MİT Müsteşarlığınca" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle "*tarafından*" şeklinde değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

302. Kuralda Cumhurbaşkanı'na verilen onaylama yetkisinin fiilî kadronun tespitiyle aynı sonucu doğurduğu anlaşılmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17). Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı kurumların kadrolarına dair düzenlemeler Anayasa'nın 123. maddesi kapsamında kanunla düzenlenmesi gereken konular içinde yer almaktadır.

303. MİT Anayasa'nın 123. maddesinde ifade edildiği üzere merkezî idare teşkilatı içinde yer almaktadır. Bu kurumda görev alanların fiilî kadrolarının belirlenmesi (ihdası), iptali ya da bu kadrolarda değişiklik yapılmasına ilişkin kuralların da Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

304. Öte yandan Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*" denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının

kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 25). Anılan maddede Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlara ilişkin ayrıca bir hükme yer verilmemiş olsa bile bunlarla ilgili teşkilat ve kadroların CBK ile belirlenebileceği hususunda tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2019/71, K.2020/82, 30/12/2020, § 28).

305. Dolayısıyla MİT'in kadrosunun kanunla veya CBK ile belirlenmesi gerekmektedir. Kuralın anayasallık denetiminde öncelikle fiilî kadronun tespit (onaylama) işleminin ne anlama geldiği değerlendirilmelidir.

306. Kuralda geçen fiilî kadronun tespitinin daha önce ihdas edilen kadroların o yıl içinde fiilen kullanılmasındaki asgari ya da azami sınırın belirlenmesi anlamına geldiği açıktır. Dolayısıyla kuralda Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin MİT'in önceden belirlenmiş kadrosu içinde, ortaya çıkan ihtiyaçlar ve hizmetin gerekleri gözetilerek her yıl kullanılacak fiilî kadronun somut karar alma şeklinde Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilmesinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

307. Bu itibarla MİT'in önceden belirlenmiş kadrosu çerçevesinde her yıl kullanılacak fiilî kadronun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak tespit edilmesinin kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

308. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

R. Kanun'un 64. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 12. Maddesine Eklenen İkinci Fıkranın Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

309. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri

Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanınca...” şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa’nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

310. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

311. 2937 sayılı Kanun’un 12. maddesinin ikinci fıkrasında MİT personelinin kimliğinin gizlenmesinin esas olduğu, bu personele ilişkin özlük ve sosyal güvenlik haklarının tespitinde MİT kayıtlarının esas alınacağı, buna ilişkin usul ve esasların Sosyal Güvenlik Kurumu ile MİT tarafından müştereken hazırlanan ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresidir.

312. 2937 sayılı Kanun’un 12. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Müsteşarlığı” ibareleri dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK’nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

313. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi gereği kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerine göre ihdas edilmesi gerekir. Kanun koyucunun bu yöndeki takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözeterek kullanması zorunludur.

314. Kurala göre MİT personelinin özlük ve sosyal güvenlik haklarının tespitinde bu kişilerin MİT’teki özlük dosyasında yer alan maaş ve ek ödeme bilgileri, sağlık raporları, sosyal hakları, derece, terfi, izin hakları, mesleki bilgileri, mal bildirimleri varsa inceleme, soruşturma, denetim raporları, disiplin cezaları ile ödül ve başarı belgesi verilmesine ilişkin bilgi ve belgeler esas alınacak, bu bilgilerin kullanılması ve değerlendirilmesine ilişkin kriterler de Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak (çıkartılacak) yönetmelikle belirlenecektir. Kural bu yönüyle özlük ve sosyal güvenlik alanında MİT personeline ait bilgi ve belgelerin kullanılmasında kurumlar arası ilişkileri düzenlemektedir.

315. MİT personelinin ifa ettiği görevin niteliği de dikkate alındığında kuralın bu kişilerle ilgili gizliliğin korunarak kamu güvenliği ve düzeninin sağlanması amacıyla yönelik ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla MİT personelinin özlük ve sosyal güvenlik haklarının tespitinde Sosyal Güvenlik Kurumu ile MİT arasındaki eşgüdümün sağlanması için MİT'teki kayıtların esas alınmasının öngörülmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Bu nedenle kamu yararı amacını gözettiği anlaşılan kuralın hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

316. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

S. Kanun'un 65. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun'un 13. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "...Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." Şeklinde ve İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." Şeklinde Değiştirilmelerinin İncelenmesi

317. 1937 sayılı Kanun'un 13. maddesinin dava konusu ibarelerin de yer aldığı birinci ve ikinci fıkraları 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

318. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibarelere ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ş. Kanun'un 66. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 19. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

319. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 21. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

320. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

321. 2937 sayılı Kanun'un 19. maddesinde MİT'in fiilî kadrosuna dâhil personelden teşkilatın özelliği ve hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönüne alınarak teşkilata intibak edemedikleri üstlerince tescil edilenlerin, MİT Başkanının teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın uygun görmesi üzerine, genel hükümlere göre başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirileceği, Devlet Personel Başkanlığının yedi gün içinde atama teklifini yapmasını müteakip ilgili kurum veya kuruluş tarafından on gün içinde atama işlemleri tamamlanarak ilgili personelin MİT ile ilişkisinin kesileceği hükme bağlanmaktadır. Dava konusu kural, maddenin birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine..." ibaresidir.

322. 2937 sayılı Kanun'un 19. maddesinde yer alan "*MİT Müsteşarının*" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle "*Teşkilat Başkanının*" şeklinde değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

323. Kural MİT'in teşkilat yapısı ve yürüttüğü faaliyet gereği uyum sağlayamayan personelin başka kurum ve kuruluşlara naklen atanmasıyla ilgili Cumhurbaşkanı'na *uygun görme* yetkisi vermektedir. Cumhurbaşkanı'na Teşkilat Başkanının teklifi üzerine verilen söz konusu yetkinin naklen atama işleminin kurucu unsurlarından olduğu açıktır.

324. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri *belirliliktir*. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Hukuki güvenlikle bağlantılı olan belirlilik ilkesiyle bireyler kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuki yaptırımın veya sonucun bağlanacağını bilme imkânına sahip olabilirler. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 144).

325. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayalı erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir nitelikteki mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleriyle de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 145).

326. Yukarıda belirtildiği üzere MİT mensupları, MİT'in kadrosuna dâhil memurlar, Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MİT'te görevlendirilenler ve MİT'te çalıştırılan sözleşmeli personel ile diğer görevlilerden oluşmaktadır. MİT'te görevli memurlar açısından genel düzenleme niteliğinde olan 657 sayılı Kanun'un 74. maddesinde devlet memurlarının bir kurumdan diğerine nakli düzenlenmiştir.

327. Anılan maddede, memurların 657 sayılı Kanun'a tabi kurumlar arasında, kurumların muvafakati ile kazanılmış hak dereceleri üzerinden veya Kanun'un 68. maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde derece yükselmesi suretiyle bulundukları sınıftan veya öğrenim durumları itibarıyla girebilecekleri sınıftan bir kadroya naklinin mümkün olduğu belirtilmiş; kazanılmış hak derecelerinin altındaki derecelere atanabilmeleri için ise atanacakları kadro derecesi ile kazanılmış hak dereceleri arasındaki farkın 3 dereceden çok olmaması ve memurların isteğinin şart olduğu ifade edilmiştir.

328. Dava konusu kuralda MİT mensuplarının başka kurumlara nakli ile ilgili özel düzenleme öngörülmüş bu çerçevede MİT personelinin kanunda belirtilen hâllerde başka kurum ve kuruluşlara naklen atanmaları hususunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmiştir. MİT'in icra ettiği görevin niteliği, önemi ve hassasiyeti dikkate alındığında teşkilatta çalışanların bu faaliyetlerle uyumlu hareket edebilmeleri millî güvenlik istihbaratının sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Dava konusu kuralla MİT'te yürütülen hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönünde bulundurulmak suretiyle kuruma intibak edemediği tespit edilen personelin başka bir kuruma naklen atanmasına imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

329. Kuralda MİT'in kurumsal yapısı ve kimliği, yürütülen hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönüne alınarak kuruma intibak edemeyen personelin başka kurumlara nakledilmesi öngörülmek suretiyle naklen atama için asgari şartlar belirlenmiştir. Buna göre teşkilata intibak edemedikleri

üstlerince tescil edilenlerin, MİT Başkanının teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın uygun görmesi üzerine, genel hükümlere göre başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilecek, devlet Personel Başkanlığının yedi gün içinde atama teklifini yapmasını müteakip ilgili kurum veya kuruluş tarafından on gün içinde atama işlemleri tamamlanarak ilgili personelin MİT ile ilişiği kesilecektir.

330. Öncelikle idarenin kamu hizmetiyle ilgili işe alımlarda ve görev sürecinde kişilerin görevin gerektirdiği niteliklere sahip olup olmadığını değerlendirmede takdir yetkisinin olduğu belirtilmelidir. Bu kapsamda kamu görevlilerinin belli şartlarda durumun gerektirmesi hâlinde farklı kurum ve kuruluşlarda görevlendirilmeleri söz konusu olabilir. Özellikle kamu güvenliğini sağlama amacına yönelik hassas görev yürüten yerlerde istihdam edilecek personelle ilgili bu yönde tasarrufların yapılması kamu güvenliğinin sürekliliği açısından zorunlu olabilir. Öte yandan kamu görevlisi olarak devlette istihdam edilen kişiler bu sıfatın sağladığı birtakım ayrıcalık ve avantajlardan yararlanırken bunun getireceği külfet ve sorumluluklara da katlanmaları ve bazı sınırlamalara tabi olmaları beklenebilir.

331. Bu doğrultuda bazı kamu görevlilerinin hizmetin niteliği gereği belli nedenlerle belli dönemlerde başka yerlere atanmaları ya da görevlendirilmeleri söz konusu olabilir. Bu konuda idareye, belirli bir takdir alanı tanınması makul karşılanmalıdır. Kişilerin başka yere ya da pozisyonlara atanma veya görev yerinin değiştirilmemesi konusunda talep hakları var ise de atamaya ilişkin mazeretlerini değerlendirip karara bağlayacak olan idarenin -kendi mevzuatı çerçevesinde- ifa edilen kamu hizmetinin gerekleri, insan kaynaklarının verimli kullanılması, teşkilat yapısının niteliği ve benzeri faktörleri dikkate alarak bu talepleri karşılayamaması ya da kişilerin iradesi dışında tasarrufta bulunmaları olağandır. Zira kamu hizmetinin sağlıklı ve kesintisiz bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri almak, ilgili idarenin öncelikli görevi ve sorumluluğudur (*İhsan Asutay*, § 39).

332. Kural kapsamında MİT personelinin başka kuruma nakledilmesi hususunda MİT Başkanı ve nihayetinde Cumhurbaşkanı'na takdir yetkisi tanınmıştır. Ancak bu yetki sınırsız değildir. Söz konusu yetkisinin kullanılmasında kamu yararı ve hizmetin gereklerinin gözetilmesi gerekmektedir.

333. Yukarıda da ifade edildiği üzere yürüttüğü faaliyetin niteliği dikkate alındığında MİT teşkilatının değişken ve dinamik bir yapıda olması

gerektiği açıktır. MİT'e tanımlanan görevi yerine getirmede uyumsuzluk yaşayan personelin belirli kriterler çerçevesinde makul ve kabul edilebilir gerekçeler gösterilmek suretiyle kamu güvenliği hizmetinin kesintiye uğramaması amacıyla farklı uygun bir kamu kurum ve kuruluşuna nakledilmesi söz konusu olabilir. Kuralda Cumhurbaşkanı'na yalnızca MİT personeliyle sınırlı olmak üzere tanınan söz konusu yetkinin kullanılmasına esas alınacak kriterlerin belirli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu ölçütlere göre yapılacak tasarruflara karşı kişilerin yargı mercilerine başvurmaları mümkündür.

334. Başka bir ifadeyle kuralda naklen atama işleminin hukuka uygunluğunun denetlenmesinde elverişli ölçütlerin tespit edildiği, ayrıca mevzuatta söz konusu işlemin amacına uygun bir şekilde uygulanmasını sağlayacak etkili denetim mekanizmalarının oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

335. Nitekim Danıştayın yerleşik içtihatlarında da memurların atanmaları konusunda idarelerin takdir yetkisi bulunduğu ifade edilmekle birlikte bu yetkinin ancak kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilerek kullanılabileceği kabul edilmiştir. Danıştaya göre atama yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözardı edilerek kullanıldığına kanıtlanması ya da idari yargı merciince saptanması hâlinde atama işlemi sebep ve maksat yönlerinden hukuka aykırı olacaktır (İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2016/4927, K.2018/1784, 12/4/2018; 2D, E.2016/8093, K.2019/600, 14/2/2019; 5D, E.2016/18926, K.2019/2680, 10/4/2019).

336. Bu itibarla Teşkilata intibak edemedikleri anlaşılan personelden Cumhurbaşkanınca uygun görülenlerin başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanmasına imkân tanıyan kuralda *belirlilik* ilkesine aykırı bir yön bulunmadığı gibi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında bu konuda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmesinin kamu yararı amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle kuralda hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

337. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

T. Kanun'un 67. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 20. Maddesinin Birinci ve Beşinci Fıkralarında Yer Alan "...Başbakanlık..." İbarelerinin "...Cumhurbaşkanlığı..." Şeklinde Değiştirilmelerinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

338. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 2. ve 8. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anlam ve Kapsam

339. 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında MİT'in giderlerini karşılamak amacıyla her yıl Cumhurbaşkanlığı bütçesi içerisinde özel bir tertibe yeteri kadar ödenek konulacağı, beşinci fıkrasında ise MİT için Cumhurbaşkanlığı bütçesine konulan ödeneklerin, yasama organının ilgili komisyonunda gizli bir oturumda görüşülerek karara bağlanacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kurallar, fıkralarda yer alan "...Cumhurbaşkanlığı..." ibareleridir.

340. 10/12/2013 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasında, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçelerinin merkezî yönetim bütçesi, sosyal güvenlik kurumları bütçeleri ve mahallî idareler bütçeleri olarak hazırlanacağı ve uygulanacağı, ikinci fıkrasında merkezî yönetim bütçesinin, bu Kanun'a ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinden oluşacağı düzenlenmiştir.

341. Merkezî yönetim bütçesini oluşturan ve Kanun'a ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde sayılan idareler ise genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler ve diğer idareler ile düzenleyici ve denetleyici kurumlardır.

342. Maddenin üçüncü, dördüncü fıkralarında, birinci ve ikinci fıkrada düzenlenen merkezî bütçe içinde sayılan bütçe türlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda *genel bütçenin*, devlet tüzel kişiliğine dâhil olan kamu idarelerinin bütçesi olduğu, *özel bütçenin* ise bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis

edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları kanunla veya CBK'yla düzenlenen her bir kamu idaresinin bütçesi olduğu belirtilmiştir.

343. Kurallarda MİT'in giderlerini karşılamak amacıyla belirlenen özel tertipteki ödeneğin yer alacağı Cumhurbaşkanlığı bütçesinin, merkezî yönetim bütçesi türlerinden olan ve Kanun'a ekli (I) Sayılı Cetvel'de sayılan genel bütçeli idareler içinde düzenlendiği anlaşılmaktadır.

3. Anayasaya Aykırılık Sorunu

344. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

345. 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan *"Müsteşarlığı"* ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

346. Kurallar MİT'in giderleri için ayrılan ödeneğin her yıl Cumhurbaşkanlığı bütçesi içerisinde özel bir tertipte yer alacağını, MİT için Cumhurbaşkanlığı bütçesine konulan ödeneklerin, yasama organının ilgili komisyonunda gizli bir oturumda görüşülerek karara bağlanacağını düzenlemektedir. Kurallara göre MİT'e ayrılan ödeneğin merkezî yönetim bütçesi türlerinden olan Cumhurbaşkanlığı bütçesi içinde yer almasının yürütme görev ve yetkisi kapsamında kaldığı açıktır.

347. Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Başbakana..."* ibaresinin *"Cumhurbaşkanına..."* şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

348. Bu itibarla MİT'e ayrılan ödeneğin yer aldığı bütçe ile ilgili düzenleme içeren kuralların yürütme yetki ve görevinin yalnızca Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. maddesiyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi MİT'in Cumhurbaşkanlığına bağlı olduğu dikkate alındığında bütçesinin de Cumhurbaşkanlığı bütçesi içerisinde yer almasının Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmadığı sonucuna varılmaktadır.

349. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 8. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

U. Kanun'un 68. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 21. Maddesinde Yer Alan "...Başbakana..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanına..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

350. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 87., 104. ve 105. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

351. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

352. 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında Teşkilat Başkanının gizli hizmet giderlerinin hizmetin gereklerine göre harcanmasından Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, maddede yer alan "...Cumhurbaşkanına..." ibaresidir.

353. 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "*MİT Müsteşarı*" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle "*Teşkilat Başkanı*" olarak değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

354. 5018 sayılı Kanun'un 24. maddesinin birinci fıkrasında, kapalı istihbarat ve kapalı savunma hizmetleri, devletin millî güvenliği ve yüksek menfaatleri ile devlet itibarının gerekleri, siyasi, sosyal ve kültürel amaçlar ve olağanüstü hizmetlerle ilgili olarak devlet ve hükûmet icapları için kullanılmak üzere Cumhurbaşkanlığı bütçesine konulan ödeneğin örtülü ödenek olduğu belirtilmiştir. Anılan maddeye göre kanunlarla veya CBK'larla

verilen görevlerin gerektirdiği istihbarat hizmetlerini yürüten diğer kamu idarelerinin bütçelerine de örtülü ödeneğin konulabilmesi mümkündür.

355. Maddenin ikinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı ve diğer ilgili idare bütçelerinde yer alan örtülü ödeneklerin kullanılma yerinin, giderin kimin tarafından yapılacağı, hesapların tutulma ve kapatılma yönteminin, gideri yapanın değişmesi hâlinde yeni yetkiliye hangi belgelerin aktarılacağı, Cumhurbaşkanlığı tarafından belirleneceği, örtülü ödeneklere ilişkin harcamaların Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen esaslara göre gerçekleştirileceği ve ödeneceği belirtilmiştir.

356. Kurala göre MİT Başkanının gizli hizmet (örtülü ödenek) giderlerinin hizmetin gereklerine göre harcanmasından idari yönden Cumhurbaşkanlığı'na karşı sorumlu olmasının devletin yürütme görev ve yetkisi kapsamında kaldığı açıktır.

357. Kanun'un 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 7. maddesinde yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanlığı..." ve "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanlığı..." şeklinde değiştirilmelerine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

358. Bu itibarla devletin yürütme fonksiyonuyla ilgili bir konu olan MİT Başkanının gizli hizmet harcamalarıyla ilgili idari yönden sorumlu olduğu makamı Cumhurbaşkanlığı olarak düzenleyen kuralın yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanlığı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak MİT Başkanının belirtilen hususta Cumhurbaşkanlığı'na karşı sorumlu olmasının Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

359. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 87. ve 105. maddeleriyle ilgili görülmemiştir.

Ü. Kanun'un 69. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 24. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakanın..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanlığı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

360. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

361. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

362. 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından alınacak araçların cins ve miktarı ile nereden alınacağına Cumhurbaşkanının onayı ile tespit edileceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan "*...Cumhurbaşkanının...*" ibaresidir.

363. 237 sayılı Kanun'da genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahallî idare birlikleri, iktisadi devlet teşekkülleri ve özel kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulan her çeşit banka ve teşekküller, bunların sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulundukları teşekkül ve müesseseler ve kamuya yararlı derneklerden Cumhurbaşkanlığınca lüzumlu görülenler tarafından kullanılacak taşıtlar ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

364. Anılan Kanun kapsamında ayrıca emirlerine ve zatlarına binek otomobili verilenler, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtlar, kurumların edinebilecekleri taşıtlar, kurumların satın alacakları taşıtların bedelleri, taşıtların satılması ile ilgili hükümlere yer verilmiştir.

365. Kural MİT'e yurt içinden veya yurt dışından alınacak araçlarla ilgili olarak bunların cinsi ve miktarı ile nereden alınacağı hususunda Cumhurbaşkanına onaylama şeklinde işlem yapma yetkisi tanımaktadır.

366. Kurala göre MİT'e yurt içinden veya yurt dışından alınacak araçlarla ilgili verilen yetkinin devletin yürütme görev ve yetkisi kapsamında kaldığı açıktır.

367. Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

368. Bu itibarla MİT'e araç alımıyla ilgili Cumhurbaşkanı'na yetki veren kuralın yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak belirtilen hususlarda Cumhurbaşkanı'na onay yetkisi verilmesi Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasının idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmamaktadır.

369. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 105. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. Kanun'un 70. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 26. Maddesinin;

- Birinci Fıkrasında Yer Alan "*...Başbakan...*" İbaresinin "*...Cumhurbaşkanı veya Başbakan...*" Şeklinde Değiştirilmesinde Bulunan "*...Cumhurbaşkanı veya...*" İbaresini ile Aynı Fıkrafta Yer Alan "*...Başbakanın...*" İbaresinin "*...Cumhurbaşkanının...*" Şeklinde Değiştirilmesinin,

- Değiştirilen Dördüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "*...Cumhurbaşkanının...*" İbaresinin,

- Dördüncü Fıkrasının İkinci Cümlesinin,

- Eklenen Dokuzuncu Fıkrasının,

İncelenmesi

1. Birinci Fıkrafta Yer Alan "*...Cumhurbaşkanı veya ...*" İbaresini

a. İptal Talebinin Gerekçesi

370. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*"

ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 6., 8., 11., 87., 104. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasaya Aykırılık Sorunu

i. “...Cumhurbaşkanı...” İbaresinin Yönünden

371. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

372. 2937 sayılı Kanun’un 26. maddesinin birinci fıkrasında MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanun’un 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılmasının Cumhurbaşkanı’nın iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresidir.

373. 2937 sayılı Kanun’un 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “veya Başbakan” ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK’nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin maddenin anılan ibare dışında kalan kısmı yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

374. Kural, Cumhurbaşkanı’na kamu görevlilerini belirli bir görevi ifa etmek üzere görevlendirmesi hususunda yetki tanımaktadır. Kuralda Cumhurbaşkanı’na tanınan yetkinin belirli bir görevin ifa edilmesi ve görevlendirilecek kişinin kamu görevlisi olması yönüyle iki unsuru bulunmaktadır. Esasen belirtilen hususların kamu görevlilerinin atanmaları, nitelikleri, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Kuralda Cumhurbaşkanı’na verilen yetki kapsamında Anayasa’nın 128. maddesi gereğince kamu görevlisinin atanmasında görevin kapsamı, sınırları, görevlendirilecek kişilerin niteliği, hakları, yükümlülüklerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

375. Fıkra da geçen “belirli bir görev”in MİT’in görev ve yetkisi kapsamındaki devlet istihbarat hizmetleriyle ilgili olduğu açıktır. 2937 sayılı

Kanun'un 4. ve 5. maddelerinde MİT'in görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde, dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek MİT'in görevleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla kuralda yer alan *belirli bir görevin* anılan bent kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan yetki içinde değerlendirilmesine engel bir durum bulunmamaktadır.

376. Fıkra da geçen kamu görevlilerinin ise Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında genel idari esaslara göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yerine getiren kişiler olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu kişilerin kamu görevlisi sıfatını taşımaları nedeniyle 657 sayılı Kanun'da ya da görev yaptıkları kurumların teşkilat kanunlarında kamu görevlisi olabilmeleri için gerekli olan asgari şartların belirlendiği açıktır. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı tarafından belirli bir görev kapsamında bu kişiler için ayrıca bir nitelik belirlemesi yapılması gerekmemektedir. Ayrıca bu kişilerin verilen göreve uygun olup olmadığıyla ilgili nihai değerlendirme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir.

377. Nitekim Anayasa Mahkemesi 17/2/2012 tarihli ve 6278 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un birinci maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 26. maddesinde yer alan *"veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Başbakan tarafından görevlendirilenlerin"* ibaresine yönelik açılan iptal davasında Kanun'da, MİT'in görev ve yetkilerinin açık olarak düzenlendiğini, dava konusu kuralın 2937 sayılı Kanun'da düzenlenmesi karşısında kuralda yer alan *"belirli bir görev"* ibaresinden MİT'in kanunla belirlenen görevlerinin anlaşılması gerektiğini ve görevlendirilecek olan kamu görevlisinin de kanunla belirlenmiş olan yetkileri kullanacağını açık olduğunu belirterek kuralda hukuki belirsizlik bulunmadığını belirtmiştir (AYM, E.2012/19, K.2013/17, 17/1/2013).

378. Dolayısıyla kural kapsamında görevlendirilecek olan kişilerin niteliklerinin, görev, yetki ve hakları ile yükümlülüklerinin kanunla düzenlendiği, bu yönüyle kuralda kanunla düzenleme ilkesi ile hukuki belirlilik ilkesine aykırılık bulunmadığı anlaşılmaktadır.

379. Bunun yanında kuralla devletin yürütme fonksiyonuyla ilgili bir konu olan millî istihbarat faaliyetleriyle ilgili olarak belirli bir görevin ifa edilmesi amacıyla kamu görevlilerinin görevlendirilmesinde Cumhurbaşkanı'na yetki verilmesinin yürütme yetki ve görevinin yalnızca

Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

380. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 87. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ii. "...veya..." İbaresinin Yönünden

381. Dava konusu kural dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

382. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. Birinci Fıkrafta Yer Alan "...Cumhurbaşkanının..." İbaresinin

a. İptal Talebinin Gerekçesi

383. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 87., 104. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasaya Aykırılık Sorunu

384. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

385. Kural MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılmasının Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlı olduğu hükme bağlamıştır. Dava konusu kural, fıkrafta yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresidir.

386. 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla

İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un 105. maddesinin (6) numaralı fıkrası ile 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesi yürürlükten kaldırılmış, anılan Kanun'un geçici 2. maddesinin (7) numaralı fıkrasında ise mevzuatta 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerine yapılmış olan atıfların, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

387. 21/2/2014 tarihli ve 6526 Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddede Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte, 6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırıldığı belirtilmiştir.

388. Anılan maddede mevzuatta 5271 sayılı Kanun'un mülga 250. maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılan atıfların ağır ceza mahkemelerine yapılmış sayılacağı, yine mevzuatta 5271 sayılı Kanun'un mülga 250. maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar ile 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesinin dördüncü fıkrası kapsamına giren suçlara yapılan atıfların, 5237 sayılı Kanun'da yer alan; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklan malvarlığı değerini aklama suçuna, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlara, İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlara (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332. maddeler hariç) yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir.

389. Kuralda MİT mensupları ile Cumhurbaşkanınca görevlendirilen kişilerin görevlerinin niteliği nedeniyle özel bir soruşturma usulüne tabi tutulmak suretiyle bu kişilerin soruşturulmasında ceza muhakemesi şartı olan izin müessesesi öngörülmüştür. Kuralın yer aldığı maddenin ikinci fıkrasında söz konusu usulün nasıl uygulanacağıyla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre Cumhuriyet savcısı MİT'in görev ve faaliyetleri ile mensuplarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldığında veya böyle bir durumu öğrendiğinde, MİT'e bildirimde bulunacak ve bu bildirim üzerine,

MİT'in konunun görev ve faaliyetlerine ilişkin olduğunu belirtmesi veya belgelendirmesi hâlinde adli yönden başkaca bir işlem yapılmayacak ve herhangi bir koruma tedbiri uygulanmayacaktır.

390. Kurala göre soruşturma yapılması izne bağlanan suçun görev kapsamında görevin niteliğinden doğması veya görevin ifası sırasında işlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte suçun 5237 sayılı Kanun'da yer alan örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklan malvarlığı değerini aklama suçuna, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlara, İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlara (305., 318., 319., 323., 324., 325. ve 332. maddeler hariç) bakan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına girmesi hâlinde bu suçun işlendiği iddiasıyla ilgili kişiler hakkında soruşturma yapılması da Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlı kılınmıştır.

391. Kuralda MİT mensuplarının ya da belirli bir görevi ifa etmek üzere Cumhurbaşkanı'nca görevlendirilen kişiler için görev suçları yönünden izin sisteminin öngörüldüğü, şahsi suçların bu kapsamda değerlendirilemeyeceği anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin birinci fıkrasında izne bağlanan soruşturma usulünün nasıl uygulanacağını düzenlendiği ikinci fıkraya yönelik açılan iptal davasında maddenin birinci fıkrasında, MİT mensupları ile belirli işte görevlendirilen kişiler için getirilen özel soruşturma usulünün görev suçları yönünden uygulanacağını belirtmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 95).

392. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2022/53, K.2022/91, 20/7/2022, § 11).

393. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında ise "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*" denilerek idarenin tüm eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olacağı ilkesi kural olarak benimsenmiştir.

394. Çağdaş hukuk sistemlerinde, ceza yargılaması alanında, yaş, görev, unvan gibi kişilerin belli vasıfları dikkate alınarak bazı kişiler yönünden

genel soruşturma ve kovuşturma usullerinden ayrı özel soruşturma ve kovuşturma usulleri belirlenebilmektedir. Bu tür kuralların getiriliş amacı ise bazı kişiler yönünden ayrıcalıklı/imtiyazlı bir sınıf oluşturmak değil genel olarak daha adil bir yargılama yapılmasını sağlamaktır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 91).

395. Türk hukuk sistemi açısından konuya bakıldığında da 5271 sayılı Kanun'da herkes hakkında geçerli olan ceza soruşturması ve kovuşturması hükümlerine yer verildiği görülmektedir. Ancak Anayasa ve kanun koyucu, uluslararası hukuk ve iç hukuktan kaynaklanan bazı nedenlere dayanarak bu genel kurallara istisnalar getirmiştir. Buna göre, suç isnadı yapılan herkes hakkında uygulanması gereken genel düzenlemeleri içeren 5271 sayılı Kanun hükümleri bazı kişiler bakımından uygulanmayacak, bunlar hakkında ilgili kanunlarındaki özel soruşturma ve kovuşturma usulleri geçerli olacaktır. Görevin niteliğine bağlı olarak bu usullerin tanınması, gereksiz şikâyetlere maruz kalınarak yürütülen hizmetin kesintiye uğramaması ve bu suretle faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini amaçlamaktadır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 92).

396. Esasen Anayasa'nın 129. maddesinin son fıkrasında "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır.*" denilmek suretiyle, kamu görevlileri yönünden özel soruşturma usullerinin uygulanması anayasal güvenceye kavuşturulmuştur.

397. Kuralla MİT'in görev ve faaliyetlerinin özelliği dikkate alınarak uygulanan özel soruşturma usulünün millî güvenlik açısından gizli kalması gereken istihbarat faaliyetlerinin açığa çıkarılmasının önlenmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte MİT mensupları veya görevlendirilen kişilerin istihbarat faaliyeti kapsamında işledikleri fiillerin görev suçu ya da şahsi suç kapsamında kalıp kalmadığı ya da görev suçu olsa dahi soruşturma açılmasını gerektirecek bir durumun bulunup bulunmadığı hususunda Cumhurbaşkanı'nın yapacağı değerlendirme üzerine vereceği soruşturma izni ile ilgili karara karşı genel hükümlere göre idari yargı merciine başvurulması da mümkündür. Dolayısıyla kural kapsamında ceza muhakemesi şartı olarak izin müessesesinin öngörülmesi söz konusu kişilerin işledikleri suçların yargı denetimi dışında bırakılması sonucunu doğurmamaktadır.

398. Nitekim Anayasa Mahkemesi 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"ya da 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla"* ibaresine yönelik açılan iptal davasında MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından görevlendirilenlerin, kuralda belirtilen suçları işlemeleri hâlinde haklarında soruşturma yapılmasının izne bağlanmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kaldığını belirterek kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2012/19, K.2013/17, 17/1/2013).

399. Bu itibarla MİT mensupları ile istihbarat faaliyetinde görevlendirilen kişilerin, kanunda belirlenen görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerini sağlamak, millî güvenliğe ilişkin söz konusu faaliyetlerin açığa çıkmasını ve yürütülen hizmetin kesintiye uğramaması için işledikleri iddia edilen görev suçu niteliğindeki fiillerle ilgili ceza soruşturması yapılmasının Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanması ceza politikasının bir gereği olarak kanun koyucunun takdir yetkisi içinde kalmaktadır. Bu yönüyle kamu yararı amacıyla ihdas edildiği anlaşılan kuralın hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü olmadığı gibi idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu düzenleyen Anayasa'nın 125. maddesine de aykırılığı bulunmamaktadır.

400. Öte yandan kuralla MİT mensupları ile istihbarat faaliyetinde görevlendirilen kişilerin görev nedeniyle işledikleri suçlara yönelik soruşturma izni konusunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmesi, yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle de çelişmemektedir.

401. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 8., 104. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11. ve 87. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. Dördüncü Fıkranın Birinci Cümlesinde Yer Alan "... Cumhurbaşkanı'nın..." İbaresine İle İkinci Cümlesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

402. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Başbakana..."*

ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 6., 8., 11. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasaya Aykırılık Sorunu

403. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

404. 2937 sayılı Kanun’un 26. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde MİT Başkanı hakkında soruşturma yapılmasının Cumhurbaşkanının iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kurallardan ilki cümlede yer alan “...Cumhurbaşkanının...” ibaresidir.

405. Anılan fıkranın dava konusu diğer kuralı oluşturan ikinci cümlesinde ise soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararlarına karşı on gün içinde Danıştay Birinci Dairesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

406. Fıkranın diğer cümlelerinde soruşturma usulüne ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre itirazlar öncelikle incelenerek en geç üç ay içinde karara bağlanacak ve bu kapsamda verilen kararlar kesin nitelikte olacaktır. Fıkroda ayrıca izin verilmesi üzerine soruşturmanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılacağı, hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verileceği belirtilmiştir.

407. Fıkroda ayrıca suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi hâlinde talebi inceleme yetkisinin Birinci Ceza Dairesi Başkanına ait olduğu, hâkim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanının inceleyeceği, hakim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanının inceleyeceği, son numaralı ceza başkanının kararının Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından inceleneceği, iddianame hazırlanması hâlinde kovuşturmanın Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılacağı düzenlenmiştir.

408. Bu yönüyle dava konusu kurallarla MİT Başkanı için diğer MİT mensuplarından farklı bir izin ve soruşturma usulünün öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

409. 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "MİT Müsteşarı" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152. maddesiyle "Teşkilat Başkanı" olarak değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

410. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla düzenlenmesi gerektiği belirtilirken söz konusu kamu yararının bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade ettiği açıktır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun düzenlenemez. Kuralın kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusu olabilir.

411. Bu yönüyle Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın düzenlenmesinde esas alınan kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil bu amaç dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarlarının gözetilip gözetilmediği incelenir. Dolayısıyla açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23).

412. Kuralların MİT Başkanının Kanun'da ve diğer mevzuatta belirlenen görevini etkin bir şekilde yerine getirmesini sağlamak, millî güvenliğe ilişkin faaliyetlerin açığa çıkarılmaması, istihbarat hizmetinin kesintisiz yerine getirilmesi sağlamak amacıyla öngörüldükleri açıktır. Dolayısıyla kurallarda kamu yararı dışında bir amacın gözetildiği söylenemez.

413. Kanun koyucunun belirtilen amaçla ceza muhakemesinde soruşturma ve kovuşturma şartı olarak izin müessesesini öngörmesi, bunun kişi ve konu yönünden sınırlarını belirlemesi hususunda anayasal ilkelere bağlı kalmak kaydıyla takdir yetkisine sahip olduğu açıktır. Ancak bu yetki kullanılırken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesinin de dikkate alınması gerekir. Ölçülülük ilkesi kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin bulunmasını zorunlu kılar (AYM, E.2021/98, K.2022/9, 26/1/2022, § 7).

414. Millî istihbarat faaliyetinde kritik görevler icra eden MİT Başkanı hakkında ceza soruşturması yapılmasının Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanmasının millî güvenliğe ilişkin faaliyetlerin açığa çıkarılmadan görevin etkin, verimli ve kesintisiz olarak yürütülmesi şeklindeki meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

415. Ancak hukuk devleti ilkesine göre düzenleme aynı zamanda meşru amaç yönünden orantılı olmalıdır. Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanan MİT Başkanının ceza soruşturmasına konu olabilecek fiillerinin kapsamının doğuracağı sonuçlarla ulaşılmak istenen meşru amaç arasında makul dengenin sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerekir.

416. Bu yönüyle kuralların orantılı olup olmadığı başvuru alan araçların kapsam ve niteliğinin değerlendirilmesiyle anlaşılabilir. Kurallarda Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanan soruşturma konusu fiillerle ilgili herhangi bir ayırımın yapılmadığı anlaşılmaktadır.

417. Kuralların kapsamının değerlendirilmesinde Anayasa'nın 129. maddesinin de dikkate alınması gerekir. Anılan maddenin altıncı fıkrasında memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının, *kanunla belirlenen istisnalar dışında*, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlı olduğu belirtilmiştir. Söz konusu hükmün lafzından memurlar hakkında kişisel ya da görev suçu ayırımı yapılmaksızın her türlü eylemleriyle ilgili cezai takibatin yapılabilmesinin izne bağlanabileceği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle memurlar ve diğer kamu görevlileri bakımından kural olan husus ceza kovuşturmasının açılmasının izne bağlı olmasıdır. İzin sisteminin uygulanmaması ise istisnai durumlarda gerçekleşmektedir.

418. Söz konusu hüküm kanun koyucuya aynı zamanda belli durumlarda izin sisteminin dışına çıkarak düzenleme yapma konusunda emir ve yetki vermektedir. Bu noktada Anayasa'nın 129. maddesinin sistematik bir yorumla Anayasa'nın diğer maddeleriyle uyumlu olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle 129. maddede belirtilen istisnai düzenleme yapılması gerektiren durumlar hukuk devleti ilkesi ışığında değerlendirilmelidir. İstisna kapsamında değerlendirilmesi gereken durumlarda dahi kanun koyucunun izin sistemini uygulaması hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturabilecektir.

419. MİT başkanının yürüttüğü görevin niteliği gereği cezai müeyyide gerektiren her türlü suç için sürekli takibata maruz bırakılması

görevini etkin, verimli ve kesintisiz bir şekilde sürdürmesini olumsuz etkileyebilir. Söz konusu durumlarda doğrudan soruşturma başlatılarak Cumhuriyet savcısının olaya müdahale etmesinin gerekli olup olmadığının MİT Başkanının sorumlu olduğu makam tarafından öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekebilir.

420. Maddenin dördüncü fıkrasının dava konusu ikinci cümlesinde öngörüldüğü üzere MİT Başkanı hakkında soruşturma açılmasını gerektirecek bir durumun bulunup bulunmadığı hususunda Cumhurbaşkanının yapacağı değerlendirme üzerine vereceği karara karşı Danıştay Birinci Dairesine itiraz etme imkânı getirilmek suretiyle söz konusu karara karşı etkili bir denetim yolunun ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallar kapsamında ceza muhakemesi şartı olarak izin müessesesinin öngörülmesi MİT Başkanının işlediği suçların yargı denetimi dışında bırakılması sonucunu doğurmamaktadır.

421. Bu itibarla MİT Başkanının cezai yönden soruşturulmasının her türlü suç için izne bağlanmasının Anayasa'nın 129. maddesi kapsamında kanun koyucunun takdir yetkisi içinde olduğu, MİT Başkanının yürüttüğü hizmetin niteliği dikkate alındığında kanun koyucunun söz konusu tercihinin kamu yararı dışında bir amaç taşımadığı, dolayısıyla kurallarda izin şartı ile bu konuda verilen karara karşı denetim yolu öngörülmesinin hedeflenen meşru amaç bakımından orantılı olduğu anlaşılmaktadır.

422. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 6., 8., 11. ve 104. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. Maddeye Eklenen Dokuzuncu Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

423. Dava dilekçesinde özetle; kuralla yurt dışında suç işleyen yabancıların yargılanması veya cezalarının infaz edilebilmesi ya da farklı bir amaçla iade edilmesine imkân tanındığı, kurala benzer nitelikte düzenlemenin daha önce Anayasa Mahkemesinin 30/12/2015 tarihli ve E.2014/122, K.2015/123 sayılı kararıyla iptal edildiği, kural kapsamında yapılan düzenlemenin iptal kararının gerekçesini karşılamadığı, iade ve takas işleminin onay yetkisinin

Cumhurbaşkanı'na bırakılması nedeniyle yargı yolunun tümünden kapatıldığı, Anayasa'nın 104. maddesinde sınırlı olarak sayılan Cumhurbaşkanı'nın yürütmeye ilişkin tek başına kullanabileceği yetki içinde kuraldaki gibi bir yetkinin bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 36., 104. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasaya Aykırılık Sorunu

424. 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin dava konusu dokuzuncu fıkrasında, Türk vatandaşları hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanların, ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağına, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağına ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması kaydıyla millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebileceği veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebileceği hükme bağlanmıştır.

425. Kuralda düzenlenen konuyla benzer nitelikte olan suçluların iadesi müessesesi ile usul ve şartları 23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 10. maddesinde belirtildiği üzere kural olarak yabancı ülkede işlenen bir suç nedeniyle hakkında adli merciler tarafından ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılan ya da mahkûmiyet kararı verilen bir yabancı hakkında iade kararı verilebilecektir. Ayrıca iade kararı ancak talep üzerine, soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi ya da hükmedilen cezanın infazı amacıyla talep eden devlete gerçekleştirilebilecektir. Anılan Kanun'un 11. maddesinde ise iadenin kabul edilmeyeceği hâller düzenlenmiştir.

426. Dava konusu kuralda ise 6706 sayılı Kanun hükümlerinden farklı bir usule yer verilmektedir. Zira kuralda düzenlenen iade usulünde, bir yabancı'nın yurt dışında suç işlemesi gerekmemekte, yurt içinde suç işlemiş olsa bile iade edilmesine imkân tanınmaktadır. Ayrıca kişinin sadece yargılanması veya cezasının infaz edilmesi amaçlarıyla iadesi şartı aranmamakta, takas gibi farklı amaçlarla da iadesi söz konusu olabilmektedir. Kurala göre iade için kişinin Türk vatandaşı olmaması ve Türkiye'de tutuklu veya hükümlü olması, millî güvenlik veya ülke menfaatleri yönünden gereklilik bulunması, ayrıca ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle

cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir. Yine 6706 sayılı Kanun'da iade talebi hakkında karar vermeye, kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesi yetkiliyken kurala göre Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile iade kararı verilebilmektedir.

427. Dolayısıyla dava konusu kuralın 6706 sayılı Kanun'da düzenlenen suçluların iadesi koşullarının gerçekleşmesi hâlinde ya da bunların dışında işlediği suç nedeniyle yargılanması ve cezasının infaz edilmesi amacı olmaksızın tamamen farklı nedenlerle de yabancı kişilerin iadesine imkân tanıdığı anlaşılmaktadır.

428. Kanun koyucunun kuralda belirtilen konularla ilgili farklı bir iade usulü öngörmesi bunun kapsam ve şartlarını belirlemesi hususunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Ancak bu konuda yapılacak düzenlemelerin hukuk devleti ilkesine uygun olması için kişiler açısından belirli ve öngörülebilir olması ayrıca verilen kararlara karşı etkili ve yeterli giderim mekanizmasının oluşturulması gerekir.

429. Anayasa Mahkemesi 2937 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinde yer alan *"Türk vatandaşları hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanlar, millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir."* şeklindeki düzenleme ile ilgili açılan iptal davasında verdiği kararda, kuralda kişilerin talep eden devlete geri verilmesi hâlinde işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı hâlinde iade edilemeyeceği yönünde güvenceye yer verilmediğini, bu durumun kişilerin Anayasa'da güvence altına alınan yaşam hakkı başta olmak üzere düşünce, kanaat ve din özgürlüğü ile ayrımcılık, kötü muamele ve işkence yasağı haklarını ihlal edebileceğini, aynı hak ihlallerinin takas yoluyla yapılacak iadelerde de gerçekleşmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir.

430. Anayasa Mahkemesi kararda ayrıca tutuklu ve hükümlülerin iade ve takas işlemlerine karşı yargı yollarını kullanabilme yönünden etkili bir

başvuru yolu oluşturulmaksızın söz konusu istisnai usulün benimsendiğini, iade edilen kişilerin temel haklarıyla ilgili güvenceler ve benzeri teminatlar öngörülmeden koşulları ve sınırları belirsiz bir yetki öngörüldüğünü, bu nedenle kuralın kişilerin hukuki güvenlikleri ile hak arama hürriyetlerini zedelediğini belirterek Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § § 137-151).

431. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında da belirtildiği üzere iade ve takas işlemlerine karşı etkin yargısal denetim yollarının oluşturulması Anayasa'nın 40. maddesinin bir gereğidir. Gerçekten temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlal iddialarının yetkili idari ve yargısal merciler tarafından ivedi bir şekilde ele alınarak varsa haksız müdahalelere karşı acil tedbir alınması gereken durumlarda genel hükümlerin ötesinde yargısal denetim mekanizmasının oluşturulması gerekebilir.

432. Kural kapsamında iade ve takas işlemine karşı etkili giderim yolunun bulunup bulunmadığı hususunun Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği iptal kararında belirtilen ve dava konusu kuralda da karşılandığı anlaşılan kişilerin iade kararı verilecek ülkede temel hak ve özgürlüklerine müdahale edileceği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı hâlinde iade edilemeyeceği güvencesi ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Zira iade ve takasta söz konusu güvence dikkate alınarak tesis edilecek işleme karşı öngörülen etkili giderim yolunun niteliği ve gerekliliği ile bu güvencenin söz konusu olmadığı durumlarda verilecek iade ve takas kararına karşı öngörülecek başvuru yolunun etkililik derecesinin aynı olmadığı söylenebilir.

433. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin önceki iptal kararında belirtilen iade kararı verilecek ülkede temel hak ve özgürlüklerine müdahale edileceği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı hâlinde iade edilemeyeceği güvencesinin dava konusu kuralda da öngörüldüğü dikkate alındığında bu kapsamda tesis edilen işlemlere karşı diğer idari işlemlerde olduğu gibi genel hükümlere göre idari yargı merciine başvurulması ve bu kapsamda yürütmenin durdurulması kararı verilerek söz konusu işleme müdahale edilebilmesinin etkili bir giderim işlevi yönünden yeterli olmadığı söylenemez.

434. Bu itibarla kuralda öngörülen iade ve takas kurumunun şartları ile bu kapsamda ilgili makamlara tanınan yetkininin sınırlarının belirli olduğu ayrıca kişiler için iade ve takas süreci ile bu kapsamda verilecek kararlara

yönelik etkili denetim mekanizmasının tesis edildiği anlaşılmakla kuralın hukuk devleti ilkesinin gereklerinden olan hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerine aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

435. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 36., 104. ve 125 maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Y. Kanun'un 72. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 29. Maddesinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanının..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

436. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 1937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 104. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

437. 1937 sayılı Kanun'un 29. maddesinde devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerde MİT mensuplarının ve MİT'te görev yapmış olanların tanıklığının MİT Başkanının, MİT Başkanının tanıklığının ise Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, maddede yer alan "*...Cumhurbaşkanının...*" ibaresidir.

438. Kuralda devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin gerektirdiği hâllere mahsus olmak üzere MİT Başkanının tanıklık yapması Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanmıştır. Söz konusu iznin ceza ve hukuk davalarında mahkeme aşamasında yine ceza yargılaması açısından soruşturma evresinde alınması gerektiği açıktır.

439. 1937 sayılı Kanun'un 29. maddesinde yer alan "*MİT Müsteşarı*" ibareleri dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 703 sayılı KHK'nın 152.

maddesiyle “Teşkilat Başkanının” olarak değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

440. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma haklarını kısıtlayacak, bunların kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak kanun hükümlerinin Anayasa’nın anılan maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

441. Anayasa’nın 36. maddesine “adil yargılanma” ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye’nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi çerçevesinde yaptığı değerlendirmelerde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin Anayasa’nın 36. maddesinde yer alan güvencelerden olduğunu ifade etmiştir. Bu itibarla anılan ilkelere uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması mümkün değildir (Mehmet Fidan, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 38).

442. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması anlamına gelir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Silahların eşitliği ilkesi, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından taraflar arasında dengenin sağlanması ve bu dengenin yargılamanın her aşamasında korunmasını ifade etmekte olup bu usul güvencesi gereğince uyumsuzluğun her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delillerini sunma imkânı tanınmalıdır (Yüksel Hançer, B. No. 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

443. Yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi, adil yargılanma hakkının

unsurlarından olan silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Bu itibarla savunma tanıklarının iddia tanıklarıyla "aynı koşullar altında" davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenmek üzere çağırılmasının uygun olup olmadığının değerlendirmesi, kural olarak derece mahkemelerinin takdir yetkisindedir. Söz konusu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağırılmasını ve dinlenmesini gerektirmemektedir. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın "aynı koşullar altında" ve "silahların eşitliği ilkesi"ne uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı, B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok, B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70).

444. Bu kapsamda silahların eşitliği ilkesi uyarınca taraflara delillerini sunma ve inceletme noktasında uygun imkânların tanınıp tanınmadığı yargılamanın bütünü nazara alınarak değerlendirilecektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Fazlı Celep, B. No. 2015/1025, 21/3/2018, § 25). Esasen kural nedeniyle yargılamada tarafların savunma ve itirazlarını ispat etme hakkıyla ilgili birtakım eksikliklerin ortaya çıkması otomatik olarak adil yargılanma hakkını zedelemeyecektir. Bu durumda, söz konusu eksiklikler nedeniyle tarafların maruz kaldığı zorlukların yargılama süreci içinde telafi edilme imkânının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ayfer Atalmış, B. No: 2016/12198, 9/6/2020, § 41).

445. MİT Başkanının tanıklığının izne bağlanması hukuk yargılamalarının tarafları açısından adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesini, ceza yargılamasında ise sanık yönünden anılan ilke bağlamında tanık dinletme hakkını etkileyebilir.

446. Kuralda MİT Başkanının tanıklık yapmasında izin verilmesini gerektiren durumların *Devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâller* olduğu belirtilmiştir. Söz konusu şartların kapsam ve sınırlarının belirlenmesinde MİT'in görev ve yetkilerinin düzenlendiği 2937 sayılı Kanun'un 4. ve 5. maddesinin dikkate alınması gerekir. Anılan maddeler kapsamında MİT Başkanının istihbarat faaliyeti kapsamında yürüttüğü görevin niteliğinin, kuralda geçen devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerin kapsam ve sınırlarının belirlenmesinde

genel bir çerçeve oluşturabileceği söylenebilir. Dolayısıyla kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

447. Öte yandan anayasallık denetimde kuralın kapsam ve şartları ile Cumhurbaşkanı'na verilen yetkinin niteliği, özellikle ceza yargılamasında izin verilmemesi hâlinde sanık açısından savunma hakkında meydana gelen kısıtlamayı telafi edecek bir mekanizmanın bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir.

448. Kurala göre MİT Başkanının göreviyle ilgili olmayan ya da göreviyle ilgili olsa dahi devletin çıkarları veya görevin gizliliği açısından sorun oluşturmeyen konularda Cumhurbaşkanı'nın iznine gerek olmaksızın tanıklık yapabilmesi mümkündür. Bu itibarla kuralda kategorik bir yaklaşımla MİT Başkanının her durumda tanıklık yapmasına sınırlama getirilmediği belirli istisnai durumlarda tanıklıkla ilgili Cumhurbaşkanı'na izin yetkisinin verildiği anlaşılmaktadır.

449. Bununla birlikte MİT Başkanının görevini ilgilendiren bir hususta Mahkemece tanıklığına başvurulmasının gerekli görülmesine rağmen izin verilmemesi nedeniyle beyanının alınamamasının ceza yargılamasında savunma hakkına getireceği kısıtlamayı telafi edebilecek yöntemler ile hukuk yargılamasında ilgili tarafın iddiasının ispatını kolaylaştıracak farklı elverişli araçların bulunup bulunmadığının da değerlendirilmesi gerekir.

450. Hukuk yargılamalarında takdiri bir delil olan tanık beyanına -Cumhurbaşkanı tarafından izin verilmemesi nedeniyle- başvurulamaması, ilgili taraf açısından ispata yönelik dosyaya farklı tanıkların bildirilmesi imkânını ortadan kaldırmamaktadır. Özellikle tanıkların ölümü, ağır hastalık gibi olağanüstü durumlarda veya herhangi bir nedenle dinlenmelerinin mümkün olmadığı anlaşılan hâllerde farklı bir tanık veya tanıkların beyanlarının alınmasına engel bir durum bulunmamaktadır. Bununla birlikte belli bir vakıanın ispatında tek bir tanığın beyanına dayanan tarafın mahkemece uygun görülerek dinlenilmesine karar verilmesine rağmen kural nedeniyle dinlenilememesi ilgili tarafın hukuk usulünde yemin gibi başka delillere başvurmasına engel oluşturmamaktadır.

451. Bunun yanında ceza yargılamasında özellikle tek bir tanığın beyanına dayanan ve bu kapsamda dosyada aleyhe olan delillerin doğruluğunu sorgulatmak için dinlenilmesinin gerekli olduğuna mahkemece de kanaat getirilen bir tanığın beyanına başvurulamaması maddi gerçeğin açığa çıkarılması açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir.

452. Kurala göre Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlanan husus MİT Başkanının göreviyle ilgili tanıklık yapacağı konulardır. MİT Başkanının görev ve yetkisi dâhilinde icra edeceği faaliyetlerin kapsamı 2937 sayılı Kanun'la tespit edilmiştir. Dolayısıyla MİT Başkanının tanıklığına başvuru hususlarla ilgili delil niteliğindeki gerekli bilgi ve belgelerin kurum olarak MİT'ten elde edilmesinin de mümkün olduğu açıktır. Söz konusu bilgi ve belgelerin delil vasfının hukuk ve ceza yargılamalarında sanık ve ilgili taraf açısından MİT Başkanının beyanına başvurulamamasının ortaya çıkaracağı eksikliği dengeleyecek nitelikte olmadığı söylenemez. Ayrıca özellikle ceza yargılamasında sanığın suçsuzluğunun tespitinde MİT Başkanının beyanının maddi gerçeğin açığa çıkarılması açısından oldukça önemli görülmesi hâlinde dinlenememesinin sanık lehine dikkate alınmasına engelleyen bir durum da bulunmamaktadır.

453. Bu itibarla devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin gerektirdiği hâllere mahsus olmak üzere MİT Başkanının tanıklık yapmasını Cumhurbaşkanı'nın iznine bağlayan kuralın adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi ve tanık dinletme hakkını zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

454. Öte yandan kuralla MİT Başkanının tanıklığıyla ilgili Cumhurbaşkanı'na izin yetkisi verilmesinin yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle de çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

455. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 36. ve 104. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Z. Kanun'un 73. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 32. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanı..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

456. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana..."

ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 6., 8., 11., 36., 104., 124. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

457. 1937 sayılı Kanun’un 32. maddesinde 1937 sayılı Kanun’un muhtelif maddelerinde çıkarılması öngörülen yönetmeliklerin, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmak suretiyle yürürlüğe konulacağı ve bu yönetmeliklerin Resmî Gazete’de yayımlanmayacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, maddede yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresidir.

458. 1937 sayılı Kanun’un farklı maddelerinde yönetmelikle düzenleme yapılması öngörülen konularda onaylama ile ilgili olarak Cumhurbaşkanı’na herhangi bir yetki tanınmadığı hâlde bazı maddelerinde yönetmeliklerin açıkça Cumhurbaşkanınca onaylanacağı belirtilmiştir.

459. Kural Kanun’da yönetmelikle düzenleme yapılması öngörülen ancak Cumhurbaşkanı’na açıkça onaylama yetkisinin verilmediği durumlara ilişkin Cumhurbaşkanı’na genel bir onaylama yetkisi tanımaktadır.

460. Anayasa’nın 8., 104. ve 124. maddelerine göre yürütme yetki ve görevini münhasır olarak yerine getiren Cumhurbaşkanı kendi görev alanıyla (Cumhurbaşkanlığı ve tüzel kişiliği olmayan bağlı kuruluşlar) ilgili olarak kanunların ve CBK’ların uygulanmasını sağlamak üzere bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarma yetkisine sahiptir.

461. Bu itibarla 1937 sayılı Kanun’da MİT ile ilgili yönetmelikle düzenleme yapılması öngörülen konularda genel olarak Cumhurbaşkanı’na çıkarılacak yönetmelikleri onaylama (çıkarma) yetkisi veren kuralın Anayasa’nın 8., 104. ve 124. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

462. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 8., 104. ve 124. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 6., 11., 36. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

AA. Kanun’un 74. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun’a Eklenen Geçici 5. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

463. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasındaki değiştirilen "...Cumhurbaşkanına..." ibaresine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104.,105., mülga 112. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

464. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

465. 2937 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasında diğer mevzuatta MİT ile ilgili olarak Başbakan'a yapılmış olan atıfların Cumhurbaşkanı'na yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

466. Kural MİT'in kendi mevzuatı olan 2937 sayılı Kanun dışındaki diğer mevzuatta yer alan ve Başbakanlık makamı ile ilgili olan tüm yetkilerin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu düzenlemektedir.

467. 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'nın bazı maddelerinde yapılan değişiklikle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmiş yürütme organı olan Başbakanlık makamı ile Başbakan ve bakanlardan oluşan Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

468. MİT'le ilgili 2937 sayılı Kanun dışında diğer mevzuatta yer alan ve Başbakanlık makamına ait olan tüm yetkilerin Cumhurbaşkanı'na devredilmesini öngören kuralın Anayasa'da yapılan değişikliğe uyum sağlamak amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın yürütme yetki ve görevinin münhasıran Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu düzenleyen Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle çelişen bir yönü bulunmadığı gibi kuralda hiyerarşi ilkesine uygun olarak MİT'le ilgili Başbakana yapılmış atıfların Cumhurbaşkanı'na yapılmış sayılması Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasındaki idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği hükmüne aykırılık oluşturmamaktadır.

469. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 8., 104. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 11., 36., 87., 105., mülga 112. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

BB. Kanun'un 80. Maddesiyle 3238 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakanın onayıyla..." İbaresinin "...Cumhurbaşkanının onayıyla..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

470. Dava dilekçesinde özetle; kuralın Kanun'un 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Başbakana...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 6., 8., 11., 87., 104. ve 105. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

471. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

472. 3238 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında MİT'in istihbarat ve güvenliğe ilişkin ihtiyaçları ile Emniyet Genel Müdürlüğünün istihbarat ve güvenliğe ilişkin ihtiyaçlarının MİT Başkanlığı tarafından tedarik edileceği ve bunlara ilişkin giderlerin Fondan karşılanacağı, ancak, doğrudan MİT tarafından tedarik edilmesi uygun görülen istihbarat ve güvenlik amaçlı ihtiyaçlar için gereken kaynağın MİT Başkanı'nın teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayıyla, Savunma Sanayii Destekleme Fonundan MİT adına açılmış olan hesaplara aktarılacağı, aktarılan bu tutarların MİT'in tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre harcanacağı hükme bağlanmıştır. Fıkarda yer alan "*...Cumhurbaşkanının...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

473. 3238 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*...acil...*" ibaresi dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 30/5/2019 tarihli ve 7176 sayılı Bazı Kanunlar ile 635 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 11. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemenin dava konusu kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

474. Modern savunma sanayiinin geliştirilmesi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonunun sağlanması amacıyla düzenlenen 3238 sayılı Kanun'un 12. maddesinde Kanun'un amacının gerçekleştirilebilmesi için T.C. Merkez Bankası nezdinde Müsteşarlık emrinde Savunma Sanayii Destekleme Fonu'nun kurulduğu belirtilmiş ve anılan maddede Fonun gelir kaynakları tek tek sayılmıştır.

475. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7 numaralı Savunma Sanayii Başkanlığı Hakkında CBK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Cumhurbaşkanı'na bağlı ve tüzel kişiliği haiz Savunma Sanayii Başkanlığı'nın kurulduğu belirtilmiştir. Anılan CBK'da ayrıca Savunma Sanayi Başkanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir.

476. Kural doğrudan MİT tarafından tedarik edilmesi uygun görülen istihbarat ve güvenlik amaçlı ihtiyaçlar için gereken kaynağın Savunma Sanayii Destekleme Fonundan MİT adına açılmış olan hesaplara aktarılması için Cumhurbaşkanı'na onay yetkisi vermektedir.

477. MİT tarafından doğrudan tedarik edilmesi uygun görülen istihbarat ve güvenlik amaçlı ihtiyaçların gelir kaynağı 3238 sayılı Kanun'un 12. maddesinde sayılan Savunma Sanayi Fonundan karşılanmasının devletin güvenlik ve istihbarat faaliyetlerinin etkin olarak yürütülmesini sağlama şeklindeki kamu yararı amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

478. Bu itibarla Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kurum olan MİT'in görev ve faaliyetlerinin niteliği de dikkate alındığında bu kapsamda ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması amacıyla mali kaynak oluşturulmasına yönelik düzenleme öngörülmesi kanun koyucunun takdir yetkisi içindedir. Bu nedenle kuralda hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

479. Öte yandan kural kapsamında Cumhurbaşkanı'na tanınan onaylama yetkisi yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu hükme bağlayan Anayasa'nın 8. ve 104. maddeleriyle de gelişmemektedir.

480. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 8. ve 104. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Anayasa'nın 6., 11., 87., 105. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

CC. Kanun'un 127. Maddesiyle 5018 Sayılı Kanun'un 24. Maddesinin Dördüncü Fıkrasına "...bütçesindeki..." ibaresinden önce Gelmek Üzere Eklenen "...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı..." İbaresinin İncelenmesi

481. 5018 sayılı Kanun'un 24. maddesinin dava konusu ibarenin de yer aldığı dördüncü fıkrası 703 sayılı KHK'nın 213. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

482. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

ÇÇ. Kanun'un 136. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 102. Maddesinin İkinci Fıkrasına "...üç yılı..." İbaresinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen "...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

483. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin ikinci fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu, bu sürenin, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, uzatma süresinin toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemeyeceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkra da yer alan "...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresidir.

484. Kural, 5237 sayılı Kanun'un İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar bakımından azami tutukluluk süresini düzenlemektedir.

485. 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde ceza usul hukukunda koruma tedbirleri arasında sayılan tutuklamanın şartları düzenlenmiştir.

Maddeye göre bir kişi hakkında suç isnadına bağlı olarak tutuklama kararı verilebilmesi için *kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması* gerekmektedir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması hâlinde tutuklama kararının verilmesi mümkün değildir.

486. Maddenin (2) numaralı fıkrasında tutuklama nedeninin var sayılmasını gerektiren hâller belirtilmiştir. (3) numaralı fıkra ise fıkra da belirtilen katalog suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığının tutuklama için yeterli olduğu düzenlenmiştir.

487. Bu itibarla kural olarak şüpheli veya sanık hakkında tutuklama tedbirinin uygulanabilmesi için öncelikle *kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin* olması ve ikinci olarak maddenin (2) numaralı fıkrasında sayılan tutuklama nedenlerinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Tutuklama kararı verilebilmesi için son şart tedbirin, işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olması zorunludur. Başka bir ifadeyle tedbirin soruşturma veya kovuşturma konusu suç ile verilmesi muhtemel ceza veya güvenlik tedbirinin ağırlığıyla orantılı olması, başka bir koruma tedbiriyle meşru amaca ulaşılmasının mümkün olduğu hâllerde tutuklama kararı verilmemesi gerekir.

488. Maddenin (3) numaralı fıkrasındaki sayılan suçların işlendiği iddiasıyla başlatılan soruşturma ya da yapılan yargılama kapsamında tutuklama kararı verilebilmesi için birinci şartın gerçekleşmesi gerekmekte ise de maddenin (2) numaralı fıkrasındaki tutuklama nedenlerinin varlığı şartı aranmamaktadır.

489. Kanun'un 101. maddesinde tutuklama tedbirini uygulayacak merci, tutuklama kararı, tutuklamanın devamına veya tahliye kararının verilmesi usulü ve bu kararlara karşı yargısal denetime ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

490. Anayasa'nın 19. maddesinde kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını sınırlayan bir tedbir olarak tutuklama kurumuna, bu kurumun uygulanma koşullarına ve sebeplerine yer verilmiş, ancak tutuklama yönünden uygulanması gereken azami süre belirlenmemiştir. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesiyle tutuklama süresine yönelik kanun düzeyinde üst bir sınır öngörülmüştür (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013).

491. Kanun'un 102. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, *"Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir."* denilmek suretiyle ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresinin en çok bir yıl altı ay olarak uygulanacağı düzenlenmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında ise ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu, bu sürenin, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, uzatma süresinin dava konusu kuralda belirtilen durumlar hariç toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmek suretiyle ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde bu sürenin en fazla beş yıl olarak uygulanacağı kuralına yer verilmiştir.

492. Dava konusu kural kapsamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarda uzatma süresinin beş yıl uygulanacağı düzenlenmiştir. Buna göre ağır cezalı suçlarda beş yıl olan azami tutukluluk süresi dava konusu kuralda sayılan suçlar yönünden yedi yıl olarak uygulanacaktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

493. Dava dilekçesinde özetle; kuralla azami tutukluluk süresinin yedi yıla çıkarılmasıyla birlikte tutuklamanın tedbir olmaktan çok cezalandırmaya dönüşeceği, bu durumun masumiyet karinesini zedeleyeceği, Anayasa'nın 15. maddesi gereğince masumiyet karinesinin olağanüstü hâllerde dahi askıya alınamayacak güvenceler arasında sayıldığı, kuralda öngörülen sürenin kişi özgürlüğüne ölçsüz bir sınırlama getirdiği, ayrıca belirli suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda tedbir sürecinin uzatılmasının bireyin hak arama hürriyetini de sınırlandıracağı, bu durumun ayrıca Anayasa'nın insan haklarına dayalı demokratik hukuk devletini düzenleyen 2. maddesiyle de çelişeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 13.,15., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

494. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; *Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

495. Maddenin üçüncü fıkrasında kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakılabileceği durumlar arasında, mahkeme kararına dayalı olarak tutuklanma da sayılmış, böylece tutuklama tedbirine özgürlük ve güvenlik hakkını sınırlayabilen bir istisna niteliği tanınmıştır. Aynı fıkra da bu tedbire hangi koşullarda ve hangi sebeplerle başvurulabileceği de açıklanmıştır. Buna göre, tutuklama ancak suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişinin kaçmasının veya delilleri karartmasının önlenmesi veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer sebeplerin gerçekleşmesi hâlinde hâkim kararıyla uygulanabilecektir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013).

496. Kural kapsamında belirli suçlar yönünden yürütülen ceza soruşturması ve kovuşturmasında şüpheli veya sanık hakkında tutuklama tedbirinin azami yedi yıl süreyle uygulanmasına imkân tanınmak suretiyle kişi özgürlüğü ve güvenliğı hakkına sınırlama getirilmektedir.

497. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasında bir ceza soruşturması kapsamında tutuklanan kişilerin makul sürede yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme haklarına sahip olduğu belirtilmiştir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 60; *Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, § 66).

498. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan *serbest bırakılmayı isteme* hakkı uyarınca yargı organlarının tutukluluğun her aşamasında gerek kişinin serbest bırakılma talebi üzerine gerekse resen yapılan incelemelerde tutulmanın meşru nedenlerini açıklamaları Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının bir gereğidir (*Halas Aslan*, § 67).

499. Anılan maddede ayrıca tutuklanan kişilerin *makul sürede yargılanmayı* isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Hürriyeti kısıtlanarak yargılanan kişinin yargılamanın makul sürede bitirilmesindeki menfaati, işin doğası gereği diğerlerine göre daha fazladır. Buna göre başta savcılıklar ve mahkemeler olmak üzere tüm kamu organları, tutuklu olarak sürdürülen soruşturma/kovuşturma süreçlerinin -adil yargılanma

hakkının sağladığı güvencelere riayet edilmek koşuluyla- süratli bir şekilde sonuçlandırılması için özenli davranmalıdırlar (*Halas Aslan*, §§ 68-71).

500. Öte yandan tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusunun genel bir ilke çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bir kişinin tutuklu kaldığı sürenin makul olup olmadığı her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir (*Murat Narman*, § 61).

501. Dava konusu kural, tutuklama süresinin belirli suçlar yönünden azami yedi yıla uzatılmasına imkân tanımaktadır. Kuralda yer verilen suçların özellikle terör ve örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar olduğu dikkate alındığında anılan suçlarla mücadele etmenin zorluğu, şüphelilerin örgüt bağlantılarının çözülmesinin zaman alması, somut delillere ulaşmadaki sorunlar nedeniyle bu tür yargılamaların sonuçlandırılmasının daha fazla zaman alacağı açıktır.

502. Kanun koyucunun anayasal ilkelere bağlı kalmak kaydıyla ceza yargılamasına ilişkin kuralları ve bu kapsamda koruma tedbirleri ile ilgili usulleri belirlemede takdir yetkisi bulunmaktadır. Kuralda belirtilen suçlar ve özellikle terör örgütleri ile bağlantısı olduğu değerlendirilen kişilerle ilgili yapılan soruşturma ve kovuşturmalar diğer ceza yargılamalarına göre daha zor ve karmaşık özellik arz etmektedir. Söz konusu zorluklar karşısında soruşturmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için azami tutuklama sürelerinin uzatılması yönünde bir ihtiyacın ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

503. Kural şüpheli ya da sanığın tutuklu kalabileceği süreye üst sınır getirmek suretiyle yargılama mercilerinin takdirini sınırlandırmaktadır. Anayasa’da tutukluluğun somut olayın koşulları çerçevesinde makul olabilecek bir süreden önce sona erdirilmesini güvenceye bağlayan bir hüküm bulunmadığına göre azami tutukluluk süresinin belirlenmesinde kanun koyucunun takdirinin geniş olduğunun kabulü gerekir. Kuralda öngörülen azami tutukluluk süresinin uygulanacağı suçların kapsamı dikkate alındığında anılan sürenin tutukluluğun makul süreyi aşmaması gerektiğini ifade eden anayasal güvenceyi ortadan kaldırdığı söylenemez.

504. Bununla birlikte kuralla tutukluluk süresi için öngörülen üst sınırın, makul sürenin aşılmadığı istisnai durumlar için geçerli olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle kural her durumda tutuklama tedbirinin azami süre olan yedi yıla kadar uygulanmasını zorunlu kılmamaktadır. Bu nedenle kuralda öngörülen sürenin kategorik olarak yargı mercilerine bu sürenin sonuna

kadar suç isnadı altındaki kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına izin vereceği şeklinde yorumlanması mümkün değildir. Yukarıda da ifade edildiği gibi Kanun'un 101. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince yargı mercilerince tutukluluk süresinin uzatılmasına ilişkin kararlarda mutlaka makul gerekçe gösterilmesi ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağına ilişkin hukukî ve fiilî nedenlerin ortaya konulması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle mahkemeler bu süreçte tutuklamanın son çare olduğunu makul ve kabul edilebilir gerekçelerle açıklamak zorundadır. Aksi durum kuralda düzenlenen azami sürenin aşılmadığı durumlarda dahi verilecek uzatma kararlarını söz konusu anayasal güvenceye aykırı kılabılır.

505. Bu itibarla yukarıda açıklanan güvenceler de dikkate alındığında kuralda belirtilen suçlar yönünden düzenlenen azami tutukluluk süresinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal etmediği anlaşılmaktadır.

506. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 19. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 15., 36. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

DD. Kanun'un 143. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 216. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasına Eklenen İkinci Cümlelin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

507. 5271 sayılı Kanun'un 216. maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde hükümden önce son sözün, hazır bulunan sanığa verileceği belirtilmiş, dava konusu ikinci cümlesinde ise bu aşamada zorunlu müdafinin hazır bulunmamasının hükmün açıklanmasına engel teşkil etmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

508. Kanun'un 149. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, şüpheli veya sanığın soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafinin yardımından yararlanabileceği, kanuni temsilci varsa, onun da şüpheliye veya sanığa müdafi seçebileceği belirtilmiş, (3) numaralı fıkrasında ise soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve

hukuki yardımda bulunma hakkının engellenemeyeceği ve kısıtlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

509. Kanun koyucu müdafî yardımından yararlanmanın önemine binaen sanığın ifadesinin alınmasında da müdafîye önemli bir rol vermiştir. Kanun'un 148. maddesinin (4) numaralı fıkrasında müdafî hazır bulunmaksızın şüphelinin kollukça alınan ifadesinin, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamayacağı belirtilmiştir.

510. 5271 sayılı Kanun'da sanığın müdafî yardımından zorunlu olarak faydalanması esası benimsenmemiş kural olarak şüpheli veya sanığın bu konuda talepte bulunması şartı aranmıştır. Kanun'un 150. maddesinin (1) numaralı fıkrasında *"Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafî seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafî görevlendirilir."* denilmek suretiyle bu hususa vurgu yapılmıştır.

511. Anılan maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında ise müdafinin zorunlu olarak atanmasını gerektiren hâller düzenlenmiştir. Buna göre şüpheli veya sanığın; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ya da dilsiz olması, soruşturma veya kovuşturmayla konu suçun yaptırımının alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezasını gerektirmesi hâlinde talep olmaksızın müdafî görevlendirilecektir.

512. Kanun'un 151. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında ise müdafinin görevini yerine getirmedğinde yapılacak işlemler düzenlenmiştir. (1) numaralı fıkroda 150. madde hükmüne göre görevlendirilen müdafinin, duruşmada hazır bulunmaması veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilmesi ya da görevini yerine getirmekten kaçınması hâlinde hâkimin veya mahkemenin derhâl başka bir müdafî görevlendirilmesi için gerekli işlemleri yapacağı, bu durumda mahkemenin oturuma ara verebileceği veya oturumun ertelenmesine de karar verebileceği belirtilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasına göre yeni müdafî savunmasını hazırlamak için yeterli zaman olmadığını açıklarsa oturum ertelenecektir.

513. Kanun'un *duruşmada hazır bulunacaklar* başlıklı 188. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, duruşmada hükme katılacak hâkimler ve Cumhuriyet savcısı ile zabıt kâtibinin ve Kanun'un zorunlu müdafiliği kabul ettiği hâllerde müdafinin hazır bulunmasının şart olduğu belirtilmiştir.

514. 5271 sayılı Kanun'un yukarıda bahsedilen ilgili hükümleriyle uyumlu olarak maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca anılan kişilerden herhangi birinin bulunmaması hâlinde duruşma açılması ve duruşmaya ilişkin herhangi bir işlem yapılması mümkün değildir. Dolayısıyla ceza usul sistematüğinde kural olarak duruşma yapılması için zorunlu müdafinin hazır olması gerekmektedir.

515. Ancak maddenin (2) numaralı fıkrasında bu hükümlere bir istisna getirilerek müdafinin mazeretsiz olarak duruşmaya gelmemesi veya duruşmayı terk etmesi hâline münhasır olmak üzere zorunlu müdafinin yokluğunda da duruşmaya devam edilebilmesine imkân tanınmıştır.

516. Kanun'un 216. maddesinde ceza yargılamasında delillerin tartışılması aşaması düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında duruşmada söz sırasının ilk olarak katılana veya vekiline, ardından Cumhuriyet savcısına ve en son sanığa ve müdafiine veya kanuni temsilcisine verileceğı belirtilmiştir. (2) numaralı fıkra Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekilinin, sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcisinin açıklamalarına; sanık ve müdafi ya da kanuni temsilcisinin de Cumhuriyet savcısının ve katılanın veya vekilinin açıklamalarına cevap verebileceğı düzenlenmiştir.

517. Maddenin (3) numaralı fıkrasının; ilk cümlesinde ise mahkemece hüküm verilmeden önce son sözün hazır bulunan sanığa verileceğı, dava konusu kuralı oluşturan ikinci cümlesinde sanığın son sözü sorulurken zorunlu müdafinin bulunmamasının hüküm verilmesine engel oluşturmayacağı hükme bağlanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

518. Dava dilekçesinde özetle; şüpheli veya sanığın ceza yargılamasında müdafi tarafından temsil edilmesinin kamusal menfaat açısından oldukça önemli olduğu, kuralla müdafi olmadan hükmün açıklanmasına imkân tanınmasının suça sürüklenen çocuklar, sanık olan engelliler, alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yargılananların adil yargılanma hakkından doğan menfaatlerini olumsuz yönde etkileyeceğı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

519. Savunma hakkı ceza muhakemesi kapsamında suç isnadı altında olan şüpheli veya sanığın sahip olduğu en önemli haklardan birisidir. Anayasa'nın 36. maddesinde savunma hakkı güvence altına alınmakla birlikte maddede geçen “*meşru vasıta ve yollardan faydalanmak*” ibaresi müdafî yardımından yararlanmayı da içermektedir. Şüpheli veya sanığın kendisini bizzat ya da seçilen veya atanan bir müdafî yardımıyla savunabilmesi savunma hakkının etkili bir şekilde kullanılması için oldukça önemlidir (AYM, E.2017/49, K.2017/113, 14/6/2017, § 9).

520. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede belirtildiği gibi anılan hakkın güvence altına alındığı tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerden olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde; şüpheli veya sanığın kendisini bizzat savunması veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanması, eğer avukat tutmak için gerekli maddi imkânlardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmesi asgari düzeyde bir hak olarak düzenlenmiştir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, B. No: 2014/12002, 8/12/2016, § 73).

521. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında, müdafî yardımından yararlanma hakkının hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olduğu vurgulanmış, söz konusu hakla ilgili ilkeler belirlenmiştir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 72; Orhan Patarya [GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 65).

522. Müdafî yardımından yararlanma hakkı savunma hakkının etkili bir şekilde kullanılmasının yanında kovuşturmanın sağlıklı yürütülerek maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Böylelikle müdafî yardımından yararlanma hakkı adil bir yargılama sonucu verilecek hükmün maddi gerçekliğe uygun olmasına imkân tanımaktadır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 71).

523. Öte yandan müdafî yardımından yararlanma hakkı çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine de işlerlik kazandırmaktadır. Sanığın suçluluğunun tespiti durumunda dahi müdafinin duruşmada hazır bulunması yargılamanın hakkaniyete uygun yürütüldüğünün gözlemlenerek gerektiğinde denetim yollarının kullanılmasına imkân sağlar. Ancak

müdafî yardımından yararlanma hakkı, müdafinin her duruşmada hazır bulunmasını zorunlu kılmamaktadır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 72). Bu kapsamda müdafî yardımından yararlanma hakkı bakımından önemli olan, yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında şüphelinin/sanığın müdafî yardımından etkili bir biçimde yararlanma imkânının sağlanmasıdır (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 78).

524. Ceza yargılamasında adil yargılanma hakkının bir gereği olarak belli durumlarda sanığın müdafî yardımından yararlandırılması hususunda devletin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bununla birlikte etkin kovuşturma açısından yargılamanın kısa sürede bitirilmesi de önem arz etmektedir. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu ilke uyarınca devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını önleyecek tüm tedbirleri almak zorundadır. Bu bağlamda yargısal işleyişin hızlandırılmasını sağlayacak düzenlemeler öngörülmesi yargılamaların süratle sonuçlandırılması ilkesinin bir gereğidir (AYM, E.2017/49, K.2017/113, 14/6/2017, § 12).

525. Kuralın yargılamanın esasını etkileyecek nitelikteki işlemlerin yapılmadığı son söz aşamasında zorunlu müdafinin duruşmada hazır olmaması nedeniyle yargılamanın zamanında sonuçlandırılmasını temin etmek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde bu husus açıkça belirtilmiştir. Yargılamanın makul sürede bitirilmesine yönelik amacın adil ve hakkaniyete uygun yargılama yapılmasının önüne geçmemesi gerekmektedir. Söz konusu menfaatler arasındaki dengenin sağlanması kaydıyla yargılama yöntemini belirlemek hususunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır.

526. Dava konusu kuralın anayasallık denetiminde ceza usul hukuku sistematığı ve 5271 sayılı Kanun'un diğer hükümlerinin özellikle sanığın müdafî yardımından yararlanmasını düzenleyen kuralların dikkate alınması gerekmektedir. Ceza yargılamasında kural olarak zorunlu müdafî duruşmada hazır bulunmalıdır. Başka bir ifadeyle müdafinin mazeretsiz olarak duruşmaya gelmemesi veya duruşmayı terk etmesi gibi bazı istisnai durumlar dışında zorunlu müdafî olmadan duruşma ve bu kapsamdaki yargısal işlemlerin yapılması mümkün değildir. Ancak istisna durumlarında dahi yargılamanın sonucuna etkili olabilecek esaslı işlemlerin müdafinin

yokluğunda yapılması söz konusu olamaz. Aksi durum savunma hakkını zedeleyebilecektir.

527. Anayasa Mahkemesi Kanun'un 188. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla getirilen istisna hükmüne ilişkin olarak açılan iptal davasında, anılan kuralı Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında güvence altına alınan sanığın müdafî yardımından yararlanma hakkı çerçevesinde incelemiştir. Mahkeme, kuralla istisna getirilirken 5271 sayılı Kanun'da müdafî yardımından yararlanma hakkı yönünden mevcut diğer kurallarda herhangi bir değişiklik öngörülmediğini, bu çerçevede kuralın lafzı ve Kanun'un ilgili diğer hükümleri dikkate alındığında kuralın yargılamanın sonucuna etkili olabilecek esaslı her türlü yargılama işleminin tamamlanmasına rağmen zorunlu müdafinin herhangi bir mazereti olmadığı hâlde davayı uzatmak amacıyla duruşmaya gelmemesi veya duruşmayı terk etmesi nedeniyle yargılamaların zamanında bitirilememesini önlemek amacıyla öngörüldüğünü, 5271 sayılı Kanun sistematığının yargılamadaki esaslı işlemlerin mutlaka sanık müdafinin huzurda yapılmasını gerektirdiğini bu konuda herhangi bir istisnaya yer verilmediğini vurgulayarak kuralda Anayasa'nın 36. maddesini ihlal eden bir yön bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 79).

528. Dava konusu kural zorunlu müdafî olmadan sanığın son sözü sorularak hüküm kurulmasına imkân tanımaktadır. Yargı kararlarında duruşmada hazır bulunan sanığa tanınan son sözün, sanığın savunması alınıp delillerin tartışılmasından sonraki aşamada sanığa tanınan bir hak olduğu kabul edilmektedir. Anılan kararlara göre sanığın son söz hakkını kullanmasından sonra tekrar duruşmaya dönülmesi ve herhangi bir yargısal işlem yapılması mümkün değildir. Bu çerçevede ifade ve sorgu gibi sanığa tanınan ve şahsi nitelikte olan son söz hakkı yalnızca sanık tarafından kullanılabilir ve bu aşamadan sonra mahkemece ancak hüküm kurulabilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2012/3-1469, K.2013/19, 22/1/2013).

529. Buna göre sanığın savunmasının alınarak deliller ve karşı delillere karşı tüm taraflar ile sanık ve müdafinin beyanlarının sorulmasından sonra sanığa son söz hakkının verileceği, başka bir ifadeyle son söz hakkı esasen bir savunma faaliyeti de olsa sanığın esas hakkındaki savunmasından ya da delillere ve diğer tarafın beyanlarına karşı diyeceklerinden ayrılabilir nitelikte bir işlem olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde de düzenlemenin sanığın esas hakkındaki sorgusu ve savunmasının zorunlu müdafinin hukuki yardımından yararlandırılarak alındığı ve bütün usul

işlemlerinin tamamlandığı dosyalarda sadece hüküm aşamasına özgü olarak öngörüldüğü belirtilmek suretiyle bu hususa vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla son sözün sanığa sorulmasından sonra yargılamayla ilgili esaslı bir işlem yapılması ya da sanığın yeniden savunmasının alınmasını gerektiren bir durumun ortaya çıkması hâlinde söz konusu işlemler ancak zorunlu müdafî huzurunda tesis edilebilecektir.

530. Bu itibarla kuralla sanığın son sözünün zorunlu müdafî olmadan sorulmasına imkân tanınmasının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve yargılamanın mümkün olan süratle sonuçlandırılmasından kaynaklanan menfaatler arasındaki makul dengeyi bozduğu söylenemez. Dolayısıyla ceza yargılaması sürecinde sanığın müdafî yardımından etkin olarak yararlanması imkânını ortadan kaldırmadığı anlaşılan kuralın Anayasa'nın 36. maddesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

531. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

EE. Kanun'un 174. Maddesiyle 6758 Sayılı Kanun'un 19. Maddesine Eklenen (8) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinde Yer Alan "...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir." İbaresine ile İkinci Cümlesinde Yer Alan "...izin ve muvafakat aranmaz." İbaresinin ve Yedinci Cümlesinin, (9) Numaralı Fıkranın "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir." Bölümünün İncelenmesi

532. 6758 sayılı Kanun'un 19. maddesinin dava konusu ibarelerin ve cümlelerin yer aldığı (8) numaralı fıkrası ile dava konusu bölümün yer aldığı (9) numaralı fıkrası 26/5/2022 tarihli ve 7407 sayılı Bankacılık Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle değiştirilmiştir.

533. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibarelere, cümleye ve bölüme ilişkin iptal talepleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

FF. Kanun'un 190. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

534. Dava dilekçesinde özetle; 6771 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle Anayasa'nın 104. maddesinde yapılan değişiklikte yürütme yetkisi

Cumhurbaşkanı'na tanınmış ise de bu değişikliğin aynı Kanun'un 18. maddesine göre birlikte yapılacak ilk TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihte yürürlüğe gireceği, buna göre ülkenin 16/4/2017'de yapılan referandumla kabul edilen Anayasa değişikliğinin yürürlüğe gireceği tarihe kadar parlamenter sistemle idare edildiği, 7078 Sayılı Kanun'un 21., 24., 25., 26., 28., 29., 30., 56., 57., 59., 60., 61., 62., 64., 65., 66., 67., 68., 69., 70., 72., 73., 80. ve 127. maddelerinde, Anayasa'nın o dönemde yürürlükte bulunan maddelerine aykırı düzenlemeler yapıldığı, söz konusu düzenlemelerin, yürütme yetkisini Cumhurbaşkanı'na veren Anayasa'nın 104. maddesinde yapılan değişiklikten önce yürürlüğe girmeleri nedeniyle kuralın söz konusu maddeler yönünden Anayasa'nın 11. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasaya Aykırılık Sorunu

535. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, iptali istenen kural ilgisi nedeniyle, Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

536. Kural 7078 sayılı Kanun'un yayımlandığı tarihte yürürlüğe gireceğini hükme bağlamaktadır.

537. 7078 sayılı Kanun'un 8/3/2018 tarihli ve 30354 sayılı Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanmasıyla birlikte aynı zamanda dava konusu olan 21., 24., 25., 26., 28., 29., 30., 56., 57., 59., 60., 61., 62., 64., 65., 66., 67., 68., 69., 70., 72., 73., 80. ve 127. maddeleri de yürürlüğe girmiştir.

538. Dolayısıyla kuralda 7078 sayılı Kanun'un anılan maddelerinin yürürlük tarihinin Resmî Gazete'nin yayımlandığı 8/3/2018 tarihi olarak belirlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

539. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 11. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

540. Dava dilekçesinde özetle, Anayasa'nın üstünlüğüne ve bağlayıcılığına aykırılık oluşturan dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet

vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 5. maddesiyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkraya,

2. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkraya,

3. 22. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*eğitim ve spor tesislerinin*..." ibaresinin "...*eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının*..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...*adli hizmet*..." ve "...*ile ceza infaz kurumlarının*..." ibarelerine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 19. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkranın birinci cümlesinde yer alan "... *ve benzeri kurumlar, ortaokul,*..." ibaresine,

2. 21. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...*İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca*..." ibaresinin "...*Cumhurbaşkanınca*..." şeklinde değiştirilmesine,

3. 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "...*Başbakana*..." ibaresinin "...*Cumhurbaşkanına*..." şeklinde değiştirilmesine,

4. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...*Başbakan*..." ibaresinin "...*Cumhurbaşkanı*..." şeklinde değiştirilmesine,

5. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesine,

6. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "III- Ortak Hükümler:" kısmının ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesine,

7. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesine,

8. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "...Başbakan..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmelerine,

9. 56. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana..." ibaresinin "Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesine,

10. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin;

a. Birinci fıkrasının;

i. (c) bendinde yer alan "...Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...Cumhurbaşkanı,..." ibaresine,

ii. (h) bendine "...konularda..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...Cumhurbaşkanınca..." ibaresine,

b. İkinci fıkrasında yer alan "...Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesine,

11. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "...Başbakanlık teftiş elemanları..." ibaresinin "...ve Devlet Denetleme Kurulu..." şeklinde değiştirilmesine,

12. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 7. maddesinde yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." ve "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmelerine,

13. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Bakanlar Kurulunca çıkarılacak..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan..." şeklinde değiştirilmesine,

14. 62. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 9. maddesinde yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesine,

15. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 12. maddesine eklenen ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresine,

16. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 19. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine,..." ibaresine,

17. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan "...Başbakanlık..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanlığı..." şeklinde değiştirilmelerine,

18. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesine,

19. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesine,

20. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin;

a. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı veya Başbakan..." şeklinde değiştirilmelerinde bulunan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresine,

b. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesine,

c. Değiştirilen dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresi ile ikinci cümlesine,

ç. Eklenen dokuzuncu fıkrasına,

21. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresine,

22. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesine,

23. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasına,

24. 80. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın onayıyla..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının onayıyla..." şeklinde değiştirilmesine,

25. 136. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına "...üç yılı..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "..., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresine,

26. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (3) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümleye,

27. 190. maddesine,

yönelik iptal talepleri 27/12/2023 tarihli ve E.2018/95, K.2023/221 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddeye, fıkralara, cümlelere, ibarelere ve değiştirmelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 42. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen ek 39. maddenin birinci cümlesinde yer alan "...Türkiye Maarif Vakfının önerisi,..." ve ikinci cümlesinde yer alan "...ve Türkiye Maarif Vakfının..." ibarelerine,

2. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendine "...konularda..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...veya..." ibaresine,

3. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..."

şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan “...Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanınca...” şeklinde değiştirilmelerine,

4. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...Başbakan...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı veya Başbakan...” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...veya...” ibaresine,

5. 127. maddesiyle 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 24. maddesinin dördüncü fıkrasına “...bütçesindeki...” ibaresinden önce gelmek üzere eklenen “...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı...” ibaresine,

6. 174. maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’un 19. maddesine eklenen;

a. (8) numaralı fıkranın;

i. Birinci cümlesinde yer alan “...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir.” ibaresine,

ii. İkinci cümlesinde yer alan “...izin ve muvafakati aranmaz.” ibaresine,

iii. Yedinci cümlesine,

b. (9) numaralı fıkranın “...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir.” bölümüne,

yönelik iptal talepleri hakkında 27/12/2023 tarihli ve E.2018/95, K.2023/221 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu cümleye, bölüme, ibarelere ve değiştirmelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’un;

A. 5. maddesiyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 19. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkranın birinci cümlesinde yer alan "... ve benzeri kurumlar, ortaokul,..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 21. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 22. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...eğitim ve spor tesislerinin..." ibaresinin "...eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "...Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

F. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

G. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ğ. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "III- Ortak Hükümler:" kısmının ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

H. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

I. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "...Başbakan..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

İ. 42. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen ek 39. maddenin birinci cümlesinde yer alan "...Türkiye Maarif Vakfının önerisi,..." ve ikinci cümlesinde yer alan "...ve Türkiye Maarif Vakfının..." ibarelerine ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

J. 56. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana..." ibaresinin "Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

K. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının;

a. (c) bendinde yer alan “...*Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna...*” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...*Cumhurbaşkanı,*...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (h) bendine “...*konularda...*” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen;

i. “...*Cumhurbaşkanınca...*” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. “...*veya...*” ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci fıkrasında yer alan “...*Başbakanca...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanınca...*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

L. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “...*Başbakanlık teftiş elemanları...*” ibaresinin “...*ve Devlet Denetleme Kurulu...*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

M. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 7. maddesinde yer alan “...*Başbakana...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanına...*” ve “...*Başbakanın...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanının...*” şeklinde değiştirilmelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...*Bakanlar Kurulunca çıkarılacak...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan...*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

O. 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 9. maddesinde yer alan “...*Başbakan...*” ibaresinin “...*Cumhurbaşkanı...*” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ö. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 12. maddesine eklenen ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmelerine ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

R. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 19. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

S. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan "...Başbakanlık..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanlığı..." şeklinde değiştirilmelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ş. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

T. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

U. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı veya Başbakan..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan;

a. "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. "...veya..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. Birinci fıkrasında yer alan “...Başbakanın...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanının...” şeklinde değiştirilmesinin, Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Değiştirilen dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...Cumhurbaşkanının...” ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. Eklenen dokuzuncu fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ü. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un değiştirilen 29. maddesinde yer alan “...Cumhurbaşkanının...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

V. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 32. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Y. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Z. 80. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “...Başbakanın onayıyla...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanının onayıyla...” şeklinde değiştirilmesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

AA. 127. maddesiyle 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 24. maddesinin dördüncü fıkrasına “...bütçesindeki...” ibaresinden önce gelmek üzere eklenen “...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı...” ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

BB. 136. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına "...üç yılı..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "..., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

CC. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (3) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ÇÇ. 174. maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 19. maddesine eklenen;

1. (8) numaralı fıkranın;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir." ibaresine,

b. İkinci cümlesinde yer alan "...izin ve muvafakati aranmaz." ibaresine,

c. Yedinci cümlesine,

2. (9) numaralı fıkranın "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir." bölümüne,

ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

DD. 190. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

27/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7078 sayılı Kanun'un (a) muhtelif maddeleriyle (24-26, 28-30, 62) değiştirilen 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "*Cumhurbaşkanına*" ibaresi ile aynı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında, 80. maddesinin üçüncü fıkrasında, 152. maddesinin "III-Ortak Hükümler" kısmının ikinci fıkrasında, 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında, ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında, 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan "*Cumhurbaşkanı*" ibarelerinin; (b) 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesine eklenen dokuzuncu fıkranın; (c) 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "*Cumhurbaşkanının*" ibaresinin ve (d) 136. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen bölümün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

A. "*Cumhurbaşkanına*" ve "*Cumhurbaşkanı*" İbareleri

2. Dava konusu ibarelerin içinde bulunduğu kurallarda Milli İstihbarat Teşkilatı (Teşkilat/MİT) mensuplarının atama, derece yükselmesi ve

kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılmasının “Cumhurbaşkanınca” düzenlenmesi (m.24); bu personele “Cumhurbaşkanı” tarafından tespit edilecek ek gösterge rakamlarının uygulanması (m.25) ve bunların bilgilerini artırmak amacıyla dış memleketlere gönderilmesine ilişkin esasların “Cumhurbaşkanı” tarafından onaylanacak bir talimatla belirlenmesi (m.26); Teşkilatın fiili kadrosuna dahil bulunanlara ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminat oranlarının, bunların ödeme usul ve esaslarının “Cumhurbaşkanı” tarafından belirlenmesi (m.28); MİT personeline ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususların “Cumhurbaşkanı” tarafından onaylanacak bir talimatla tespit edilmesi (m.29); Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, “Cumhurbaşkanı” onayı ile Teşkilatta sözleşmeli personel çalıştırılması ve bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları, ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer haklarının “Cumhurbaşkanı” tarafından tespit edilmesi (m. 30) ve son olarak Teşkilatın her yıl tespit olunan fiili kadrosunun “Cumhurbaşkanı” tarafından onaylanması (m. 62) öngörülmektedir.

3. Dava konusu kuralların genel olarak MİT’te görev yapan/yapacak personelin istihdam, disiplin, kadro, ücret, ek ödeme gibi mali ve özlük haklarına ilişkin düzenlemeler içerdiği anlaşılmaktadır. Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

4. Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere bir konunun kanunla düzenlenmesi ve kanuni belirliliğin sağlanması “düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil bunların kanun metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar”. Bir konunun kurallaştırılması ise düzenleme yapılan alanda çerçevenin çizilmiş olmasını, temel ilke ve esasların belirlenmesini ifade eder (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 88).

5. Kanuni belirliliğin sağlanması anlamında kurallaştırma görevi yasama organına aittir. Anayasa’nın 7. maddesi uyarınca yasama Türkiye Büyük Millet Meclisine ait devredilemez bir yetkidir. Yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi kanun koyucunun bir konuya ilişkin genel çerçeveyi, ilkeleri ve esasları belirlemeden konunun düzenlenmesini yürütmeye bırakmasına izin vermez. Bununla birlikte bir konuda temel esaslar kanunla belirlendikten sonra uygulamaya ve idare tekniğine ilişkin hususların yürütmeye bırakılması yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

6. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin uzun süredir benimsediği içtihat uyarınca Anayasa’da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanun koyucunun konuya ilişkin temel ilke ve esasları daha kapsamlı bir şekilde düzenleme yükümlülüğü bulunmaktadır (AYM, E.2011/42, K. 2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2020/80, K. 2021/34, 29/4/2021, §§ 14, 15).

7. Bu açıklamalar ışığında dava konusu kurallara bakıldığında Anayasa’nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gereken hususların yürütmeye bırakıldığı görülmektedir. Konuya ilişkin genel çerçeve, temel ilke ve esaslar, sınırlar ve şartlar belirlenmeden kamu görevlilerinin atama ve disiplin işlemlerinden fiili kadroların onayına, yurtdışına gönderilmelerine ilişkin usul ve esasların belirlenmesinden ödenecek fazla çalışma ücretlerine, çalıştırılacak sözleşmeli personelin her türlü mali haklarına kadar birçok hususun “Cumhurbaşkanı” tarafından düzenlenmesine imkân tanınmaktadır.

8. Kuşkusuz MİT’in ifa ettiği görevin özellikleri bu kurumda görev yapan personel hakkında diğer memur ve kamu görevlilerinden farklı bazı düzenlemeler yapılmasını gerektirebilir. Bununla birlikte Anayasa’nın 128. maddesi kapsamında kamu görevlileri olduklarında tereddüt bulunmayan Teşkilat mensuplarının mali ve diğer özlük haklarına yönelik bu düzenlemelerin -yerindeliğinden bağımsız olarak- temel ilke ve esaslarının da kanunla düzenlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu şartı yerine getirmeyen dava konusu ibareleri Anayasa’nın 7. ve 128. maddeleriyle bağdaştırmak mümkün olmamıştır.

B. 2937 Sayılı Kanun’un 26. Maddesine Eklenen Dokuzuncu Fıkra

9. Dava konusu fıkra uyarınca “Türk vatandaşları hariç olmak üzere tutuklu veya hükümlü bulunanlar; ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması kaydıyla, millî güvenliğinin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ya da hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir”.

10. Kuralın aynı konuyu düzenleyen benzer mahiyetteki düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine ihdas edildiği anlaşılmaktadır. İptal edilen düzenleme şu şekildedir: “Türk vatandaşları

hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanlar, millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir.”

11. Mahkememiz 2014/122 esas sayılı kararında bu kuralın iki gerekçeyle Anayasa’ya aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anılan kararda ilk olarak kuralda işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağına dair kuvvetli şüphe bulunan kişilerin iade veya takas edilemeyeceği yönünde herhangi bir güvenceye yer verilmediği, bunun da Anayasa’da güvence altına alınan yaşam hakkı başta olmak üzere düşünce, kanaat ve din özgürlüğü ile ayrımcılık, kötü muamele ve işkence yasağı haklarını ihlal edebileceği belirtilmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 144). Dava konusu düzenlemede bu iptal gerekçesinin karşılandığı, bu konuda güvence arandığı görülmektedir.

12. Bununla birlikte, anılan iptal kararında Anayasa Mahkemesi, tutuklu ve hükümlülerin iadesi ve takasına yönelik işlemlere karşı ilgili kişilerin yargı yollarını etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlayacak güvencelerin de bulunması gerektiğini, nitekim sınır dışı ve suçluların iadesi işlemlerine ilişkin yapılan tedbir talepli bireysel başvurularda, etkili yargısal güvenceyi sağlamak amacıyla söz konusu işlemlerin yürürlüğünün durdurulduğunu, ancak kuralda bu yönde bir güvenceye yer verilmediğini belirtmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, §§ 145, 146).

13. Dava konusu kural bu ikinci iptal gerekçesini karşılamaya yönelik herhangi bir düzenleme getirmemiştir. Dolayısıyla kural Anayasa’nın 36. maddesine aykırıdır.

C. 2937 sayılı Kanun’un 29. Maddesinde Yer Alan “Cumhurbaşkanının” İbaresini

14. Dava konusu kural, devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı durumlarda MİT Başkanının tanıklığını “Cumhurbaşkanının” iznine bağlamaktadır.

15. Anayasa Mahkemesinin, yukarıda “B” başlığı altında bahsedilen kararında “MİT mensupları ile MİT’te görev yapmış olanlar, MİT’in görev

ve faaliyetlerine ilişkin hususlarda tanıklık yapamaz.” şeklindeki kural da denetlenmiş ve iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesine göre açıklanmasında devletin yürüttüğü göreve zarar vermeyecek, fakat bireylerin haklarının tespit edilerek korunabilmesine katkı sağlayacak konularda da tanıklık yapılmasının yasaklanması sonucunu doğuran bu kural, tanık deliline başvurma hakkına ölçülü olmayan bir sınırlama getirilmesi sonucunu doğurmakta ve maddi gerçeğin ortaya çıkartılmasını önleyerek hak arama özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve hukuk devleti ilkesinin zedelenmesine yol açmaktadır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 197).

16. Dava konusu kural, iptal edilen düzenlemeden farklı olarak, istisnai olarak devletin çıkarlarının ve görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hallerde Teşkilat Başkanının tanıklığının Cumhurbaşkanının izniyle mümkün olabileceğini düzenlemektedir. Esasen daha önce iptal edilen hükmün içinde bulunduğu fıkra da dava konusu edilmeyen *“Devletin çıkarlarının zorunlu kıldığı hâllerde... MİT Müsteşarının tanıklığı ise Başbakanın iznine bağlıdır.”* şeklinde bir istisna hükmü yer almaktaydı.

17. Elbette yürüttükleri görev nedeniyle MİT mensuplarının ve Başkanının tanıklıklarına ilişkin özel düzenlemeler yapılabilir. Ancak bu düzenlemelerin yargılamada maddi gerçeğin ortaya çıkartılmasını önleyecek mahiyette olmaması, bu bağlamda adil yargılanma hakkını ve hak arama hürriyetini işlevsiz hale getirmemesi gerekmektedir.

18. Bu haliyle kural, devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı durumlarda Teşkilat Başkanının tanıklığını Cumhurbaşkanının iznine bağlamakta, bunun dışındaki durumlarda ise böyle bir tanıklığı *kategorik olarak* yasaklamaktadır. Bu durumun yargılamada maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleyebileceği izahtan varestedir. Dava konusu kural bilhassa anılan kişinin bir davada tek tanık olması durumunda tanık dinletme hakkının özünü zedeleyebilecek ve adil yargılanma hakkının ihlaline sebep olabilecektir. Bu sebeple kural Anayasa’nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır.

D. 5271 sayılı Kanun’un 102. Maddesinin İkinci Fıkrasına Eklenen Bölüm

19. Dava konusu kuralın da içinde bulunduğu 5271 sayılı Kanun’un *“Tutuklulukta geçecek süre”* başlıklı 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir: *“Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en*

çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemez.” Buna göre ağır cezalı suçlarda beş yıl olan azami tutukluluk süresi, dava konusu kuralda sayılan suçlar yönünden yedi yıl olarak uygulanacaktır.

20. Anayasa Mahkemesi 2012/100 esas sayılı kararında belli suçlar için tutukluluk süresini azami *on yıl* olarak öngören kuralı “düzenlenen azami tutukluluk süresinin demokratik bir hukuk devletinde kabul edilemeyecek kadar uzun olduğu, bu yönüyle kuralda tutuklamanın adeta bir ceza olarak uygulanabilmesine imkân tanınarak, tutuklama tedbiriyle ulaşılmak istenen hukuki yarar ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı arasındaki makul dengenin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı aleyhine bozulduğu” gerekçesiyle iptal etmiştir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 04/07/2013).

21. Bu gerekçeler, tutuklama süresini azami *yedi yıl* olarak düzenleyen dava konusu kural için de geçerlidir. Bu sebeple kural Anayasa’nın 2., 13. ve 19. maddelerine aykırıdır.

22. Yukarıda (A), (B), (C) ve (D) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların Anayasa’ya aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararlarına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanunun 70. maddesiyle 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri Ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26. maddesine eklenen **9. fıkra ile** vatandaş olmayan tutuklu veya hükümlülerin maddede belirtilen koşullarda başka bir ülkeye iade edilebileceği veya başka bir ülkede bulunan tutuklu ya da hükümlü ile takas edilebileceği belirtilmektedir. Düşüncemize göre kural aşağıda değinilecek nedenlerle Anayasa’ya aykırıdır.

2. Ülke dışında suç işleyen yabancıların işledikleri suçların cezasız kalmasını önleme amacı suçluların iadesi kurumunu ortaya çıkarmıştır. Uluslararası andlaşmalar çerçevesinde yargısal ve insani gerekçelerle infaz aşamasında iade kurumu da buna dahil edilmiştir. Suçluların iadesiyle ilgili olarak Türkiye'nin tarafı olduğu Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (SİDAS) kuralları ile 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Bununla birlikte iptali istenen kuralda bu konuda özel bir düzenleme yapılmıştır. Başka deyişle ilgili mevzuattaki hükümler yerine doğrudan bu özel düzenleme uygulanacaktır. Bu düzenlemeye göre suç türüyle ve yaptırımın niteliği ve niceliğiyle ilgili bir ayırım yapılmadan her tür mahkumiyet kararı bakımından, yine her tür suçtan tutukluluk halinde iade olanağı tanınmaktadır. Öte yandan kuralda ceza ve yargılama hukuku gerekleriyle bağdaşmayan takas kurumu da düzenlenmiştir.

3. 6706 sayılı Kanunda iade talebi hakkında kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesi tarafından yasal koşullar denetlenerek karar verilmekteyken, incelemeye konu 26/9. maddedeki koşullarda iade için Bakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile iade kararı verilebilmektedir. İadenin idari işlemle karara bağlanması karşısında genel hükümler uyarınca idari yargı denetimine tabi tutulması söz konusu olabilecektir. Bununla birlikte kuralda iade süreci içerisinde etkili bir yargısal denetime dair özel bir düzenleme yapılmadığından, genel yargı yolunun etkili bir güvence sağlayıp sağlamayacağının incelenmesi gerekir.

4. Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca anayasal hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama gecikmeden başvurma ve zararının giderilmesini isteme hakkı bulunmaktadır. AYM çok sayıdaki kararında anılan maddede belirtilen etkili başvuru hakkının; ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli, makul, erişilebilir idari ya da yargısal bir yol olması gerektiğini ifade etmiştir (AYM Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, B. No: 2016/5604, 24.5.2018, par. 60, 61; Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18.9.2013, par. 26; Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10.6.2015, par. 39).

5. Öte yandan Anayasa Mahkemesi daha önce benzer bir düzenlemeyi incelemiş ve iptal kararı vermiştir. 2937 sayılı Kanun'un ek 8. maddesindeki kural; *"Türk vatandaşları hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanlar, millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının*

talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir." şeklindeydi. AYM iptal gerekçesinde; kuralda kişilerin talep eden devlete geri verilmesi hâlinde işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı hâlinde iade edilemeyeceği yönünde güvenceye yer verilmediğini, bu durumun kişilerin Anayasa'da güvence altına alınan yaşam hakkı başta olmak üzere düşünce, kanaat ve din özgürlüğü ile ayrımcılık, kötü muamele ve işkence yasağı haklarını ihlal edebileceğini, aynı hak ihlallerinin takas yoluyla yapılacak iadelerde de gerçekleşmesinin mümkün olduğunu vurgulamıştır. Gerekçede ayrıca tutuklu ve hükümlülerin iade ve takas işlemlerine karşı yargı yollarını kullanabilme yönünden etkili bir başvuru yolu oluşturulmaksızın söz konusu istisnai usulün benimsendiğini, iade edilen kişilerin temel haklarıyla ilgili güvenceler ve benzeri teminatlar öngörülmeden koşulları ve sınırları belirsiz bir yetki öngörüldüğünü, bu nedenle kuralın kişilerin hukuki güvenlikleri ile hak arama hürriyetlerini zedelediğini belirterek Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § § 137-151).

6. İncelenen kuralda ayrımcılık ve kötü muamele yasağına ilişkin güvencenin var olması şartına yer verilerek iptal gerekçesi karşılanmaya çalışılmış ise de bu güvencenin gerçekte var olup olmadığına yönelik etkili bir denetim yolu öngörülmemiştir. İade veya takas işlemine karşı öngörülen veya var olan yolun etkili olabilmesi için kişilerin bu amaçla sınırdışı edilmelerinden önce iade veya takas koşullarını anayasal haklar bağlamında denetleyip gerektiğinde idari sürece müdahale ederek hak ihlalinin önleme imkanının bulunması gerekir. İdari işlemlere karşı açık olan genel idari yargı yolunun ise kuralda öngörülen süreç bakımından etkili işlemesi mümkün görünmemektedir. Hatta iade ve takasa ilişkin özel idari süreçte muhatabın bilgi sahibi olmasını ve yargısal yola başvurmamasını sağlayacak bir güvence öngörülmemesi nedeniyle genel idari yargı yolunda geçerli olan yürütmeyi durdurma kurumunun (AY m. 125 bağlamında bu kurumun önemi hakkında bkz.; AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, par. 256-263) etkili bir başarı şansı sunabileceği de söylenememektedir. Dolayısıyla yetkinin anayasal hakları ihlal eder biçimde kullanılması riskine karşı etkili başvuru hakkını sağlayabilecek güvencelere yer verilmemesi nedeniyle kuralın Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşünülmelidir.

7. Diğer taraftan Anayasa'nın 15. ve 17. maddelerinde yaşam ve maddi ve manevi varlığının bütünlüğü hakkı ile milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler kapsamındaki haklar (ki bunlar en başta AİHS m. 2, 3, 7'de güvence altına alınan -savaş haline mahsus istisna hariç- yaşam hakkı, işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muameleye maruz kalmama hakkı ve kanunsuz ceza olmaz ilkesi) mutlak nitelikte koruma altına alınmıştır. AYM'nin bireysel başvuru kararlarında da yaşam hakkı ile işkence ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulmama hakkı yönünden anılan hakları koruyucu idari ve hukuki sistemin oluşturulması ile etkili cezai takip yolunun kurulup işletilmesinin devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında olduğu kabul edilmektedir (örn. bkz.; AYM Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16.7.2014, par. 97; AYM Serpil Kerimoğlu ve Diğerleri, B. No: 2012/752, 17.09.2013, par. 56; AYM Ayşe Kazanhan ve Mehmet Emin Kazanhan, B. No: 2019/33136, 25.5.2022, par. 78). AİHS bağlamında anılan haklar yönünden benzer bir yaklaşımın AİHM kararlarında da tekrarlandığı hatırlanmalıdır.

8. Anayasa Mahkemesi anılan anayasal haklara dair etkili soruşturma/kovuşturmayı kapsayan pozitif yükümlülüğün kaynağını Anayasa'nın 5. maddesi ile birlikte 17. maddesinde görmektedir. Dolayısıyla özellikle belirtilen anayasal hakları ihlal eden suçlar yönünden iade edilen devlette yargılama ve suçlu bulunursa cezalandırma ya da infazın yapılması konusunda gerekli güvenceler aranmaksızın devletin yargı yetkisini ortadan kaldıran takas veya iade gibi kurumların işletilmesi, dayanak Anayasa hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

9. Karşıoy konusu ikinci kural olan Kanunun 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanunun değiştirilen 29. maddesindeki **"Cumhurbaşkanının" ibaresi yönünden**; kural ile MİT'te görev yapanların veya MİT mensuplarının adli olaylara ilişkin tanıklık yapmaları, devlet çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hallere münhasır olarak Cumhurbaşkanının iznine tabi kılınmaktadır.

10. Tanık delili yargı mercileri önünde iddia edilen olayın ispat edilebilmesi için başvuru delil araçlarından biridir. İlgili kurumdan yazılı olarak istenebilecek bilgilerin tanık anlatımı yerine geçeceği görüşü de çoğunluk gerekçesinde söylenenin aksine hukuk ve ceza yargılaması kuralları açısından kabul edilebilir nitelikte görünmemektedir. Adaletin tecellisi için görgü ve bilgisine ihtiyaç duyulan konularda adli merciler ve mahkemelerce

zorunlu görülen tanığın dinlenmesine mutlak yasak getirilmesi Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını zedeler. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının gereği olarak devletin, mahkemeleri adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun yargılama yapabilmeleri için hukuki ve fiili yetkilerle donatması zorunludur. Başka deyişle bu zorunluluk devlet için anayasal pozitif yükümlülükleri kapsamındadır. Mahkemelerin hakkaniyete uygun yargılama yapabilmelerini önleyen her türlü engelin ortadan kaldırılması da bu yükümlülükler içerisindedir.

11. Diğer taraftan tanık deliline başvurmayı önleyen bir kural, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan silahların eşitliği ilkesini ihlal edebilecektir. Yargılamanın hakkaniyetini zedeleyen bu durum kişilerin mağduriyetine yol açacağı gibi yargılamaların adil yürütülmesine yönelik kamusal yararın gerçekleştirilmesini de önler. Örneğin ceza yargılamasında tanıklığa izin verilmediği durumda kişinin özgürlüğünün kısıtlanmasına veya ağır yaptırımlara maruz kalmasına neden olunabilecek ve adaletin tesis edilmesiyle ilgili kamusal yarar da gerçekleşmemiş olacaktır. Bununla birlikte istihbari görevlerin ve faaliyetlerin gizliliğinin korunmasında kamu yararı bulunduğu da bir gerçektir. Bu durumda her iki yöndeki kamusal yararın korunabilmesi için bir dengeleme yapılmasına ve telafi edici güvence getirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Örneğin kuralda gizliliğin korunmasına yönelik tedbirler alınarak tanıklığın icra edilmesinin sağlanması, kamusal yararların dengelenmesini sağlayabilecektir.

12. Belirtilen nedenlerle karşıoy gerekçemde belirtilen kuralların iptal edilmesi gerektiği görüşünde olduğumdan çoğunluk gerekçesine ve ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

7078 sayılı Kanunla bazı kanunlarda yapılan değişikliklerden aşağıda belirtilenlerin iptali taleplerinin reddine ilişkin görüşlere şu sebeplerle katılamadım:

1. Anılan Kanunun sırasıyla 24., 25., 26., 28., 29., 30., ve 62. maddeleriyle değiştirilen 657 sayılı Kanunun 36. maddesinin “ORTAK HÜKÜMLER” başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında, 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında, 80. maddesinin üçüncü fıkrasında, 152. maddesinin “III- Ortak Hükümler” kısmının ikinci fıkrasında, 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında, ek 29. maddesinin birinci fıkrasında ve 2937 sayılı Kanunun 9. maddesinin birinci fıkrasında geçen dava konusu ibarelerin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

657 ve 2937 sayılı Kanunların mezkûr hükümlerinde, Kurum personelinin atama, yükselme ve disiplin hükümlerinin, aylık, ödenek ve her türlü mâlî hakları ile diğer özlük haklarının ve fiilî kadrolarının Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Bilindiği gibi Anayasanın 128. maddesinde; devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği belirtilerek, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

Anayasanın 128. maddesi kapsamında olduklarında tereddüt bulunmayan Teşkilât personelinin, görevlerinin niteliği gereği, diğer kamu kurum ve kuruluşlarındaki memurlar ve kamu görevlilerinden farklı düzenlemelere tâbi tutulması mümkün olmakla birlikte, anılan madde uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken atama, yükselme ve disiplin hükümlerinin, ayrıca bunların aylık, ödenek ve her türlü mâlî hakları ile diğer özlük haklarının ve fiilî kadrolarının -kanunla hiçbir esas düzenlenmeden- doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesini öngören mezkûr kuralların, hukuk devleti ilkesinin gereği olan belirlilik ilkesi ile yasama yetkisinin devredilmezliği ve kanunla düzenleme ilkelerine aykırı olduğu açıktır (anılan ilkelerle ilgili geniş açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeplerle, incelenen kuralların Anayasanın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ve iptal edilmeleri gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

2. Kanunun 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanunun 26. maddesine eklenen dokuzuncu fıkranın iptali talebinin reddine ilişkin çoğunluk gerekçesinde; anılan fıkra da verilen yetkinin sınırlarının ve şartlarının belirlendiği ve bu kapsamda verilecek kararlara yönelik etkili bir denetim mekanizmasının getirildiği, bu nedenle hukuk devleti ilkesine bir aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

Dava konusu kuralda, 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununda usûl ve esasları belirlenen suçluların iadesi müessesesinden farklı olarak, yurtiçinde suç işleyenler de dâhil olmak üzere yabancı tutuklu ve hükümlülerin maddede belirtilen şartlarda Dışişleri Bakanının talebi, Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade veya başka ülkelerdeki tutuklu ve hükümlülerle takas edilebilmesi öngörülmüştür.

6706 sayılı Kanundan farklı olarak hâkim kararı olmadan ve bu kişilerin yargılanmaları veya cezalarının infaz edilmesi şartı aranmadan iade imkânı tanıyan dava konusu kuralın -önceki hâlinin iptaline ilişkin kararımızda da belirtildiği üzere- ilgililerin bu karara karşı iptal davası açmasıyla işlemin yürütmesinin kendiliğinden durması gibi acil çözüm üretecek ilâve güvenceler sağlanmaması sebebiyle hukuk devleti ilkesi ile hak arama hürriyeti ve devletin kişilerin maddî ve manevî varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili bir mekanizma sağlama yükümlülüğü ile bağdaştığı söylenemez.

Bu nedenle, incelenen kural da Anayasanın 2., 36. ve 40. maddelerine aykırıdır (aynı yönde geniş açıklama için bkz. 30/12/2015 tarihli ve E.2014/122, K.2015/123 sayılı kararımız §§ 138-150).

3. 2937 sayılı Kanunun 7078 sayılı Kanunun 72. maddesiyle değişik 29. maddesindeki kuralla adil yargılama hakkına getirilen sınırlamada Anayasaya aykırılık olmadığı belirtilmiştir.

Anılan maddede, zorunlu hâllerde Teşkilât Başkanının tanıklığının Cumhurbaşkanının iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Aynı hükmün, Teşkilât mensuplarının veya daha önce görev yapmış olanların tanıklık yapmasını Teşkilât Başkanının iznine bağlayan kısmının Anayasaya

aykırılığı iddia edilmemişse de, silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde yapılan incelemede yargılama sürecindeki noksanlıklardan dolayı maruz kalınan zorlukların yargılamada telafi edilip edilmediğinin değerlendirilmesi gerektiğinden ve maddenin tamamı esas itibarıyla tanık dinletme hakkına ilişkin olarak telâfi edici bir güvence öngörmediğinden, kural adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesine ve hak arama hürriyetine aykırıdır.

4. Kanunun 136. maddesiyle 5271 sayılı Kanunun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen kuralla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına getirilen sınırlamada anılan hakkın ihlal edilmediği belirtilmiştir.

5271 sayılı Kanunun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ibare ile ağır cezalı suçlarda beş yıl olan azamî tutukluluk süresi bazı suçlar için yedi yıla çıkarılmıştır.

Kararda atf yapılan konuya ilişkin önceki kararımızda belirtildiği üzere, yasama organının ceza yargılamasına ilişkin kuralları ve bu kapsamda suç türlerine göre azamî tutukluluk sürelerini belirleme konusunda anayasal ilkelere bağlı kalmak kaydıyla takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak ilk derece mahkemesince mahkûmiyet kararı verilmesinden sonraki sürecin tutukluluk olarak değerlendirilmediği de dikkate alındığında, incelenen kuralda öngörülen yedi yıllık azamî tutukluluk süresi, mezkûr süreyi on yıl olarak belirleyen kuralın Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmesine ilişkin kararımızda belirtilen gerekçelerle demokratik bir hukuk devletinde kabul edilemeyecek ölçüde uzun ve bu nedenle tutuklamanın bir ceza gibi uygulanmasına imkân tanıyacak nitelikte olduğundan ve bu yönleriyle kural tedbirle ulaşılmak istenen hukukî yarar ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı arasındaki dengenin bozulmasına sebep olacağından, incelenen hüküm de Anayasanın 2., 13., ve 19. maddelerine aykırıdır (geniş açıklama için bkz. 4/7/2013 tarihli ve E.2012/100, K.2013/84 sayılı kararımız).

Yukarıda dört maddede açıklanan sebeplerle, dava konusu kuralların Anayasaya aykırı olduğu ve iptal edilmeleri gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı sonuçlara aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım:

A. Kanun'un 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafındaki; 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasındaki; 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "III- Ortak Hükümler:" kısmının ikinci fıkrasındaki; 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafındaki ve 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkrasındaki değiştirilen "...Cumhurbaşkanı..." ibareleri ile 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafındaki "...Cumhurbaşkanına..." ibaresi:

2. Mahkememiz çoğunluğu bu ibarelerin Anayasa'ya uygun oldukları gerekçesiyle iptal istemlerinin reddine karar vermiştir.

3. Dava konusu kurallardaki konular Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) hizmetleri sınıfına mensup olanların atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılması, bu kişilerin ek göstergeden faydalanmaları, MİT mensuplarından yurt dışına gönderileceklerin ayırma ve seçilme usul ve şartlarının belirlenmesi, MİT kadrosuna dahil bulunanlara ödenecek iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranları ve bunların ödeme usul ve esaslarının belirlenmesi, MİT mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretlerinin tespiti ve MİT bünyesinde sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu kişilerin ücret ve çeşitli ödemelerinin belirlenmesi hususları ile ilgilidir.

4. İptali istenen ibarelerin yer aldığı kurallarda öngörüldüğü üzere yukarıda zikredilen konuların Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi hüküm altına alınmaktadır. Dolayısıyla dava konusu ibarelerle Cumhurbaşkanı MİT mensuplarının atama, yükseltme, disiplin, yurt dışında çalıştırma, ücret ve sair ödemelerinde dava konusu ibarelerin yer aldığı maddeler kapsamında düzenleme yapma yetkisine sahip olmaktadır.

5. Burada dava konusu ibarelerin yer aldığı maddelerde veya başka kanunlarda Cumhurbaşkanına verilen düzenleme yetkisi bağlamındaki konuların ana hatlarıyla düzenlenmesi Anayasa'ya uygunluk denetiminde önem arz etmektedir.

6. Zira Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında ifade edildiği üzere Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntının yürütmeye bırakılması mümkündür. Bununla birlikte Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmeven konularda da yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleeri hâricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu söz konusudur. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir. (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/02/2020, § 110).

7. Dolayısıyla türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından kural olarak kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilmezliğı ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlölüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuralları belirledikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmenin türevsel nitelikteki işlemlerine bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz. (AYM, E.2019/36, K.2021/15, 04/03/2021, § 57)

8. Bu bağlamda çok geniş yorumlandığında yasama yetkisinin devredilemezliğı ilkesi kanunla düzenlenmesi gereken konuların yürütmeye bırakılmasını da yasaklamaktadır. Bu noktada Anayasa gereğince kanunla düzenlenmesi gereken hususlarla diğereleeri arasında bir ayırım yapmak gerekmektedir. Anayasa temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması (m.13), vergi ve benzeri mali yükümlölüklerin konması (m.73) ve memurların atanmaları, özlük hakları vb. (m.128) gibi bazı konularda düzenlemenin münhasıran kanunla yapılmasını öngörmektedir. Bu konularda kanunun

temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemeden düzenleme yetkisini yürütmeye bırakması yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine aykırılık teşkil edebilmektedir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 09/05/2013).

9. Ortaya konulmaya çalışılan bu hukuki çerçevede dava konusu ibarelere bakıldığında ibarelerin yer aldığı maddelerde veya başka kanuni düzenlemelerde bu konulara ilişkin temel ilke ve esaslar tespit edilmeden bu konuların düzenleyici işlemlerle belirlenmek üzere yürütme organına bırakılmakta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu yönü ile ana çerçevesi kanunda düzenlenmesi gereken hususların ilk elden yürütmeye bırakılması durumu söz konusudur.

10. Bu yönü ile değerlendirildiğinde dava konusu ibarelerin yer aldığı kurallarda düzenlenen hususların Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği biçimde memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri ile ilgili olduğu açıktır. Dolayısıyla bu konulardaki ana çerçevenin, temel ilke ve esasların belirlenmeksizin bu konunun yürütmeye bırakılması Anayasa'nın 7. maddesindeki yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

11. Yukarıda sıralanan gerekçelerle dava konusu ibarelerin Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu için iptali gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

B. Kanun'un 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasındaki değiştirilen "...Cumhurbaşkanı..." ibaresi:

12. Dava konusu ibarenin yer aldığı 9. maddenin ilk fıkrasında Milli İstihbarat Teşkilatının fiili kadrosunun her yıl tarafından tespit olunacağı ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacağı öngörülmektedir.

13. Görüldüğü üzere kural, MİT'in fiili kadrosunu belirleme konusunda kanunla hiçbir belirleme yapmaksızın Cumhurbaşkanıya doğrudan yetki vermektedir. Dava konusu kural gereği Cumhurbaşkanı MİT'te görev alan memur, sözleşmeli personel, MİT'te görevlendirilen TSK mensubu ve diğer kamu görevlileri şeklinde bir kapsama sahip olan fiili kadroyu idari işlemle tespit edip onaylayacaktır.

14. Bilindiği üzere MİT Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kuruluş olarak merkezi idare teşkilatı içerisinde yer almakta olup ayrı bir kamu tüzelkişiliği

bulunmamaktadır. Bir önceki başlık altındaki açıklamalarda da ifade edildiği üzere MİT bünyesinde çalışan personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında kamu görevlisi olduğu açıktır. Bu itibarla Mahkememiz içtihadında da benimsendiği üzere Anayasa'nın 128. maddesi kapsamındaki kamu görevlilerinin kadro ihdası ve iptaline ilişkin kuralların da Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/07/2019, § 139).

15. Esasında kamu hizmetlerinin yürütülmesinde o hizmeti yürütecek kişilerde aranan özellikler ve bu kişilerin sayısını, sahip oldukları hakları, kullanacakları yetkileri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük haklarını düzenleyen bir yönü olduğu dikkate alındığında kadro ihdası ile ilgili düzenlemelerin aynı zamanda bütçe hakkı ile de ilgili olması nedeniyle yasama organı tarafından düzenlenmesi Anayasal bir zorunluluktur.

16. Bu yönü ile bakıldığında kadro ile ilgili olarak Cumhurbaşkanına yetki verilen MİT'in fiili kadrosu ile ilgili temel ilke ve esasların dava konusu kuralda hiçbir şekilde tespit edilmediği göze çarpmaktadır. MİT'in fiili kadrosu ile ilgili olarak kanunla düzenlenmesi gereken konuda hiçbir temel çerçeve çizilmeden Cumhurbaşkanına bunu ilk elden düzenleyici işlemle belirleme ve onaylama yetkisi veren kuralın yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle çeliştiği açıktır.

17. Yukarıda sıralanan gerekçelerle dava konusu ibarenin Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu için iptali gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

C. Kanun'un 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesine eklenen dokuzuncu fıkra:

18. Dava konusu fıkra Türk vatandaşları hariç olmak üzere tutuklu veya hükümlü bulunanların milli güvenliğinin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade edilebileceği veya başka bir ülkede tutuklu ya da hükümlü bulunanlar ile takas edilebileceği öngörülmektedir. Bununla birlikte kuralda bir şart olarak da bu konu ile ilgili olarak *“ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması”*na yer verilmektedir.

19. Yabancı tutuklu ve hükümlülerin dava konusu kuralda belirtilen usul takip edilerek başka bir ülkeye iade veya başka bir ülkede tutuklu veya hükümlü ile takas edilebilmesine imkan sağlayan bu kuralın benzeri bir kuralla ilgili Anayasa Mahkemesine açılan iptal davası üzerine Mahkeme, dava konusu kuralı başta kötü muamele ve işkence bağlamında yeterli güvenceler ve konuya ilişkin teminatlar öngörülmeden koşulları ve sınırları belirsiz bir yetki düzenlemesi nedeniyle bu kişilerin hukuki güvenliklerini ve hak arama özgürlüklerini ihlal ettiğini belirterek kuralı iptal etmiştir. (Bkz.: (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, §§ 138-150).

20. Dava konusu kural bir yönü ile önceki iptal kararındaki bazı hususları karşılayacak biçimde iade ve takasa tabi olabilecek olan yabancı tutuklu ve hükümlülerin onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvencelere yer vermektedir.

21. Bununla birlikte dava konusu kuralda Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğü bağlamında halen yeterli güvencelerin bulunmadığı görülmektedir. Zira halen kuralda iade ve takas işlemine tabi olan hükümlü ve tutukluların bu işlemlere karşı başvurabileceği ve sınır dışı edilmeden önce sonuç alabilecekleri etkili yargısal mekanizmaların bulunmadığı görülmektedir.

22. Mahkememiz içtihadında da vurgulandığı üzere etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ileri sürülebileceği bir başvuru yolunun mevzuatta öngörülmesi yeterli değildir. Söz konusu başvuru yolunun aynı zamanda uygulamada da etkili olması (başarı şansı sunması) gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Bkz.: *Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad*, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60-61).

23. Bu yönü ile bakıldığında dava konusu kuralla iade ve takas işlemlerine tabi tutulan kişilerin Anayasa'nın 40. maddesi bağlamında etkili başvuru yollarının oluşturulması gerekmektedir.

24. Bu bağlamda bu kişilerin bahse konu iade ve takas işlemlerine karşı genel olarak idari yargı yoluna başvurmaları mümkün olmakla birlikte iade ve takas gibi hemen uygulanmakta olan bu nitelikteki işlemlere karşı idari yargı yolunda açılan davalardan ivedi bir şekilde sonuç elde etme imkanının bulunduğunu kabul edebilmek mümkün değildir.

25. Burada iade ve takas işlemine karşı kişiler bu işlemi henüz iade ve takas gerçekleşmeden önce hukuka uygunluk denetiminden geçirebilecek, dolayısıyla bu konuda hızlı bir şekilde karar alabilecek ve bu sayede hukuka aykırı bulunması durumunda etkili bir sonuç alınarak işlemi yürürlükten kaldırarak kişilerin sınır dışına çıkarılmasını durdurabilecek güvenceli bir yolun tesisi gerekli görülmektedir. Aksi durumda bu kişiler açısından yurt dışına çıkarılmayla birlikte yaşam hakkı ve işkence ve kötü muamele yasağı ile ilgili Anayasal güvenceler anlamsız hale gelebilecektir.

26. Yukarıda açıklanan nedenlerle kamu makamlarının hukuka aykırı iade ve takas kararı nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere acil ve ivedi çözüm üreten, başarı şansı olan, etkili yargısal güvenceler içermemesi nedeniyle dava konusu kuralın Anayasa'nın 40. maddesine aykırılık gerekçesiyle iptali gerekir.

D. Kanun'un 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresi:

27. Dava konusu ibarenin yer aldığı kuralda Devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerde MİT Teşkilat Başkanının tanıklığının Cumhurbaşkanının iznine bağlı olduğu öngörülmektedir.

28. Kuralda MİT Teşkilat Başkanının tanıklığının Cumhurbaşkanının iznine bağlı kılınması hukuk ve ceza yargılamalarında davanın tarafları ve özellikle de ceza yargılamalarında sanığın hakları boyutuyla gündeme gelebilir. Bu yönü ile kural kişilerin adil yargılanma hakkına bir müdahalede bulunmaktadır.

29. MİT'in Cumhurbaşkanına bağlı bir kurum olması ve milli istihbarat boyutu ile devletin güvenliği bağlamındaki hassas konumu da gözetildiğinde MİT Teşkilat Başkanlığının Devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerde tanıklığının Cumhurbaşkanının iznine bağlı kılınması kuralın meşru amacı bağlamında kabul edilebilir bir nitelik arz etmektedir.

30. Yine kuralın ölçülülüğü bağlamında yapılan incelemede MİT Teşkilat Başkanının hassas görevi gereği MİT Teşkilat Başkanının tanıklığının Cumhurbaşkanının iznine bağlı kılınmasının elverişli ve gerekli olduğu da kabul edilebilir. Bununla birlikte özellikle Cumhurbaşkanınca izin verilmemesi durumunda görülmekte olan dava sürecinde MİT Teşkilat Başkanının tanıklığının gerçekleşmemesi kişilerin adil yargılama hakkını önemli ölçüde engelleyebilir veya tamamen ortadan kaldırabilir. Kuşkusuz buradaki etkilere MİT Başkanının tanıklığının belirleyici veya tek tanık olup olmamasına göre de değişebilmektedir.

31. Bu yönü ile dava konusu kuraldaki temel sorun konuya ilişkin telafi edici mekanizmaların kanunlarda öngörülmemesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda izin verilmeme kararına karşı etkili sonuç alınabilecek bir yargısal denetim mekanizmasının varlığı önemli bir telafi edici yoldur. Bunun gibi tanıklık yapılamaması durumunda bunun sanığın lehine yorumlanması şeklindeki telafi edici mekanizma da adil yargılama hakkı bağlamındaki müdahaleyi ölçülü kılabilir.

32. Bununla birlikte tanık dinletme hakkı ile ilgili olarak dava konusu kuralda bu biçimdeki telafi edici mekanizmaların bulunmaması kuralı adil yargılama hakkına ölçsüz bir sınırlama haline getirmektedir.

33. Yukarıda sıralanan gerekçeyle Anayasa'nın 13. ve 36. maddesine aykırı olduğu için kuralın iptali gerekmektedir.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; 24., 25., 26., 28., 29., 30., 62., 70. ve 136. maddeleri ile yapılan düzenlemelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

A. 24. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 36. Maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" Başlıklı Bölümünün (F) Fıkrasının İkinci Paragrafında Yer Alan "...Cumhurbaşkanına..." İbaresinin İncelenmesi

1. Kural MİT emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ile disiplin hükümlerine yönelik yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesi hususunda Cumhurbaşkanına düzenleyici işlem yapma yetkisi vermektedir.

2. 2937 sayılı Kanun'da MİT personeliyle ilgili belli konularda 657 sayılı Kanun'a atıf yapılmış ancak özel düzenlemelere de yer verilmiştir.

3. Kuralda geçen MİT mensupları ifadesinin MİT'te istihdam edilen daimi personelin kamu görevlisi olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. MİT'te geçici görev alan personel açısından ise Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen asli ve sürekli görev niteliğinde ilgililerin yaptığı görevin niteliğine bakılarak değerlendirme yapılması gerekir. Yurt içi ve yurt dışı milli güvenliğin sağlanmasına yönelik faaliyetin sürekli görev olduğu dikkate alındığında kişilerin geçici çalışması anayasal anlamda sürekli görev olgusunu ortadan kaldırmaz. Kaldı ki MİT'in görev alanına giren faaliyetlerde yer alan diğer görevlilerin faaliyetlerini sürekli olarak icra etmeleri de söz konusu olabilir. Bu açıdan 2937 sayılı Kanun'un 2. maddesinde geçen diğer görevlilerin Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında yer alan diğer kamu görevlileri olduğu hususunda tereddüt bulunmadığı değerlendirilmektedir.

4. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır"* denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur.

5. Kural esasen 657 ve 2937 sayılı Kanunlarda öngörülen istisnalar nedeniyle kanunda temel ilke ve esaslar tespit edilmeksizin türevsel nitelikte düzenleyici işlemlerle MİT emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ile disiplin hükümlerine yönelik belirlenen yetkinin kullanılmasıyla ilgili Cumhurbaşkanına düzenleme yetkisi vermektedir.

6. Dolayısıyla Anayasa'da kanunla düzenlenmesi gereken konularda kanunda temel ilke ve esaslar belirlenmeksizin yürütme organına ilk elden düzenleme yapma yetkisi verilmesinin kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

B. 25. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 43. Maddesinin (B) Fıkrasının Dördüncü Paragrafında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

7. Kural kadroları Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dahil olanların ek gösterge rakamlarını belirlemede Cumhurbaşkanına düzenleyici işlem yapma yetkisi vermektedir. MİT'te istihdam edilen personel ve diğer görevlilerin yaptığı işin niteliği dikkate alındığında bunların kamu görevlisi sıfatını taşıdığı açıktır. MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili düzenleme yetkisi veren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

8. Anayasa'da açıkça kanunla düzenleme yapılması gereken memur ve diğer kamu görevlilerinin mali haklarıyla ilgili konularda yürütme ancak kanunların kurallaştırma yapmak suretiyle belirgin olarak çizdiği çerçeve içinde düzenleyici işlem yapabilir. Kuralda Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin iki yönü bulunmaktadır. Birincisi emsal alınacak ek gösterge rakamlarına ilişkin kriterler, diğeri ise MİT mensuplarının 657 sayılı Kanun'da tespit edilen emsallere uygunluğunu ortaya koyan ölçütlerdir.

9. Kuralda Cumhurbaşkanına düzenleme yetkisi verilen ek göstergelerin ölçü alınacağı emsaller 657 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve bu Kanun'a ekli I ve II sayılı cetvellerde belirlenmiştir. Ancak MİT'in kadrolarında farklı nitelikte görev alabilecek kişilerden özellikle MİT'te çalıştırılacak sözleşmeli personel ile diğer görevlilerin 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinde yer alan emsallere uygunluğunu belirleyecek ölçütlerle ilgili olarak kuralda herhangi bir belirlilik bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle kuralda Cumhurbaşkanı'nın MİT mensuplarının ek gösterge rakamlarını belirlerken bu kişilerin 657 sayılı Kanun'da yer alan emsallerle karşılaştırılmasına esas yapılabilecek objektif ölçütlerin tespit edilmediği görülmektedir.

10. Bununla birlikte kuralda Cumhurbaşkanının ek gösterge rakamlarını düzenlerken 657 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve bu Kanun'a ekli

I ve II sayılı cetvellerde gösterilen emsaller üst sınır olarak öngörülmüşse de söz konusu yetkinin kullanımında ek göstergelerinin alt sınırıyla ilgili herhangi bir belirleme de yapılmamıştır.

11. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak genel bir çerçevenin çizilmediği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edilmediği, bu konuda Cumhurbaşkanına çok geniş bir takdir alanının bırakıldığı anlaşılmaktadır.

12. Bu itibarla, MİT mensuplarının ek göstergelerinin belirlenmesine ilişkin temel ilke ve esaslar kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılması, kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

C. 26. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 80. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

13. Kural Cumhurbaşkanına MİT mensuplarından yurt dışına gönderileceklerin ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmalarının nasıl izlenip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek hallerle ilgili düzenleyici işlem niteliğinde olan talimatı onaylama yetkisi vermektedir.

14. Kural kapsamında talimatın onaylanmaması halinde hukuk alanında düzenleyici bir işlem olarak varlık kazanamayacağı açıktır. Dolayısıyla onaylamanın talimatın ihdasında kurucu bir unsur olduğu ve idari işlemin düzenlenmesiyle aynı sonucu doğurduğu anlaşılmaktadır.

15. Kuralda Cumhurbaşkanına düzenleme yetkisi verilen yurt dışına gönderilecek MİT mensuplarının ayırma ve seçilme usul ve şartları 657 sayılı Kanun'un 78. ve 79. maddelerinde belirlenmiştir. Yine münhasıran kanunla düzenleme yapılması gerekmeyen ve genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine konu edilmesi mümkün olan yurt dışındaki MİT mensuplarının *çalışmalarının nasıl izleyip denetleneceği* hususunda idarenin düzenleyici işlem yapabileceği açıktır. Ancak yurt dışına gönderilen MİT'in mensuplarının *geri çağrılmalarını gerektirecek haller* ile bu kişiler hakkında *disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağını* ortaya koyan ölçütlerle ilgili olarak kuralda herhangi bir belirlilik bulunmamaktadır.

16. Yurt dışına gönderilen memurlarla ilgili olarak Kanun'un 80. maddesinin ikinci fıkrasına dayanılarak hazırlanan *Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmelik*'in disiplin kovuşturması başlıklı 22. maddesinde, dış memleketlerde bulunan devlet memurlarından çalışma programlarının gerektirdiği ödevleri veya uymakla yükümlü bulundukları hususları yerine getirmedikleri veya yasaklanan işleri yaptıkları, kurumlarınca doğrudan doğruya öğrenilen veya ilgili makamlarca verilen bilgilerden anlaşılanlar hakkında, 657 sayılı Kanun'un disiplin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

17. Ancak MİT mensuplarının Teşkilattan ilişkilerinin kesilmesi ile ilgili hususların 2937 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Bu açıdan kuralda yurt dışında bulunan memur ve diğer kamu görevlileri ile ilgili disiplin soruşturma usulüne yönelik hükümlerin kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır.

18. Dolayısıyla kural kapsamında Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin kullanımıyla ilgili olarak belirtilen hususlarda kanunda belirgin bir çerçevesinin çizilmediği, temel esaslar ve ilkelerin tespit edilmediği, bu konuda Cumhurbaşkanına çok geniş bir takdir alanının bırakıldığı anlaşılmaktadır.

19. Bu itibarla, yurt dışına gönderilen MİT mensuplarının *geri çağrılmaların gerektirecek haller* ile bu kişiler hakkında *disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağına* ilişkin temel ilke ve esasların kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılmasının kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

D. 28. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 152. Maddesinin "III- Ortak Hükümler:" Kısımının İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

20. Kural MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanına düzenleme yetkisi vermektedir. Memur ve kamu görevlilerinin aylık ve ödenekleriyle ilgili hükümler içeren kuralın Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

21. Kanun'un 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

22. Bu itibarla, MİT mensuplarının zam ve tazminat miktarı ve oranları ile bunların ödenmesine ilişkin temel ilke ve esaslar kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılması, kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

E. 29. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 178. Maddesinin (B) Fıkrasının Üçüncü Paragrafında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

23. Kural MİT mensuplarının mali haklarını etkileyen hususlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanına düzenleme yetkisi vermektedir.

24. Kanun'un 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresine yönelik açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

25. MİT mensuplarının fazla çalışma ücreti ve bunun şartlarına ilişkin temel ilke ve esaslar kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılması, kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Kanun'un 178. maddesi kapsamında belirtilen hallere mahsus olmak üzere verilen fazla çalışma ücretinin miktarı, alt ve üst sınırı gibi temel esas ve ilkeler belirlenmeden aynı zamanda bunlarla ilgili olarak Merkezi Bütçe Kanunu ya da herhangi bir Kanun'a atıf yapılmadan Cumhurbaşkanının ilk elden düzenleme yapması mümkündür.

26. Bu itibarla MİT mensuplarının fazla çalışma ücreti ve bunun şartlarına ilişkin temel ilke ve esaslar kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılması, kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

F. 30. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un Ek 29. Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbarelerinin İncelenmesi

27. Kurallar MİT'te kadro karşılığı sözleşmeli personel istihdamı ile buna ilişkin sözleşmenin usul ve esasları, bunların ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer haklarını belirlemede Cumhurbaşkanına yetki vermektedir.

28. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına göre kamu kurumlarında yürütülen hizmetin niteliği itibariyle düzenlilik içinde sunulması gereken, kişilerin ve toplumun varlığı ve huzuru yönünden vazgeçilemez, ertelenemez ve ikame edilemez hizmetlerden olması halinde bu faaliyetleri yerine getiren sözleşmeli personelin Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ifade edilen *diğer kamu görevlileri* kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 221; E.2012/103, K.2013/105, 03/10/2013; E.2008/54, K.2011/45, 10/3/2011; E.2005/143, K.2005/99, 19/12/2005; E.2004/16, K.2011/63, 14/04/2011).

29. Sözleşmeli personelin MİT'in millî güvenlik istihbarat faaliyetleri kapsamında yapacağı hizmetlerinin devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler olduğu ve bu görevleri yerine getiren sözleşmeli personelin Anayasa'nın 128. maddesinde yer alan *diğer kamu görevlisi* kapsamında kaldığı açıktır. Dolayısıyla MİT'te çalışacak sözleşmeli personelin atanma, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleriyle ilgili hükümler içeren kuralların Anayasa'nın 7. ve 128. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

30. Kurallar herhangi bir kanun hükmüne bağlı olmadan MİT'te sözleşmeli personel istihdamı ile buna ilişkin sözleşmelerin usul ve esasları, ücret, her çeşit ödemeler ve diğer hakları belirleme hususunda Cumhurbaşkanına doğrudan yetki tanımaktadır. MİT'in kuruluş, görev ve faaliyetlerine ait esas ve usulleri düzenleyen 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinde MİT'in fiili kadrosunun Cumhurbaşkanı tarafından tespit edileceği, 10. maddesinde ise MİT'te istihdam edilen sözleşmeli personelin istihdam şekli, sözleşme esasları, alacakları ücretlerin taban ve tavanı ile sağlık işlerine ait esasların, 657 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki sözleşmeli personel istihdamına ilişkin şartlar aranmaksızın yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla kurallar kapsamında MİT'te çalıştırılacak

sözleşmeli personelle ilgili Cumhurbaşkanına yetki verilen konularda temel ilke ve esasların kanunla tespit edilmediği, Cumhurbaşkanına çok geniş bir takdir alanının bırakıldığı anlaşılmaktadır.

31. Bu itibarla kanunla düzenlenmesi gereken konularda Cumhurbaşkanının ilk elden düzenleyici işlem yapma yetkisi veren kuralların kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

G. Kanun'un 62. Maddesiyle 2937 Sayılı Kanun'un 9. Maddesinin Değiştirilen "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

32. Kural MİT'in fiili kadrosunu belirlemede Cumhurbaşkanına doğrudan düzenleyici işlem yapma yetkisi vermektedir. Maddede geçen fiili kadro ibaresinin MİT'te görev alan memur, sözleşmeli personel, MİT'te görevlendirilen TSK mensubu ve diğer kamu görevlilerini ifade ettiği açıktır.

33. MİT Anayasa'nın 123. maddesinde ifade edildiği üzere merkezî idare teşkilatı içinde yer almaktadır. Bu kurumda genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden personel Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında olduğundan bunların fiili kadrolarının belirlenmesi (ihdası), iptali ya da bu kadrolarda değişiklik yapılmasına ilişkin kuralların da Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/07/2019, § 139). Zira kadro ile ilgili yapılan işlemler, kamu kurumunda görev alan personelin görevleri ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları üzerinde doğrudan bir etki oluşturmaktadır.

34. Kuralda Cumhurbaşkanına yetki verilen MİT'in fiili kadrosu ile ilgili temel ilke ve esasların kanunla tespit edilmediği, bu hususta 657 sayılı Kanun veya farklı bir kanunda da herhangi bir düzenleme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim 657 sayılı Kanun'un *Atama yapılacak boş kadroların bildirilmesi* başlıklı 46. maddesinde MİT hariç olmak üzere Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personel atamasına lüzum gördükleri boş kadroların sayılarını, sınıf ve derecelerini Devlet Personel Başkanlığına bildirecekleri belirtilerek bu konuda MİT'in istisna kapsamına alındığı anlaşılmaktadır.

35. Bu itibarla kanunla düzenlenmesi gereken konuda yasal çerçeve çizilmeden Cumhurbaşkanına MİT'in fiili kadrosunu belirleme hususunda ilk elden düzenleyici işlem yapma yetkisi veren kuralın kanunla düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır.

H. Kanun'un 70. Maddesiyle 1937 Sayılı Kanun'un 26. maddesine Eklenen Dokuzuncu Fıkrasının İncelenmesi

36. Kuralda düzenlenen konuyla benzer nitelikte olan suçluların iadesi müessesesi ile usul ve şartları 23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 10. maddesinde belirtildiği üzere kural olarak yabancı ülkede işlenen bir suç nedeniyle hakkında adli merciler tarafından ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılan ya da mahkûmiyet kararı verilen bir yabancı hakkında iade karar verilebilecektir. Ayrıca iade kararı ancak talep üzerine, soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi ya da hükmedilen cezanın infazı amacıyla talep eden devlete gerçekleştirilebilecektir. Anılan Kanun'un 11. maddesinde ise iadenin kabul edilmeyeceği hâller düzenlenmiştir.

37. Dava konusu kuralda ise 6706 sayılı Kanun hükümlerinden farklı bir usule yer verilmektedir. Zira kuralda düzenlenen iade usulünde, bir yabancıнын yurt dışında suç işlemesi gerekmemekte, yurt içinde suç işlemiş olsa bile iade edilmesine imkân tanınmaktadır. Ayrıca kişinin sadece yargılanması veya cezasının infaz edilmesi amaçlarıyla iadesi şartı aranmamakta, takas gibi farklı amaçlarla da iadesi söz konusu olabilmektedir. Kurala göre iade için kişinin Türk vatandaşı olmaması ve Türkiye'de tutuklu veya hükümlü olması, millî güvenlik veya ülke menfaatleri yönünden gereklilik bulunması, ayrıca ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir. Yine 6706 sayılı Kanun'dan farklı olarak iade talebi hakkında karar vermeye, kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesi yetkiliyken kurala göre Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile iade kararı verilebilmektedir.

38. Dolayısıyla dava konusu kuralın 6706 sayılı Kanun'da düzenlenen suçluların iadesi koşulların gerçekleşmesi halinde ya da bunların dışında işlediği suç nedeniyle yargılanması ve cezasının infaz edilmesi amacı olmaksızın tamamen farklı nedenlerle de yabancı kişilerin iadesine imkân tanıdığı anlaşılmaktadır.

39. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu, üçüncü fıkrasında da kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın kanuna göre devletçe tazmin edileceği belirtilmiştir.

40. Anılan maddede güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başvurulacak makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkinliğinden söz etmek mümkün olabilir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61; Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 26; Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 39).

41. Bu bağlamda, kamu makamlarının hukuka aykırı işlemleri nedeniyle bireylerin maddi ve manevi yönden zarara uğramamaları ya da meydana gelen zararın önlenmesi veya giderilmesi için acil müdahale imkânı tanıyan etkili idari ve yargısal denetim yollarının oluşturulması Anayasa'nın 40. maddesi gereğidir.

42. Anayasa Mahkemesi 2937 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinde yer alan *"Türk vatandaşları hariç olmak üzere, tutuklu veya hükümlü bulunanlar, millî güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine, Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ve hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir."* şeklindeki düzenleme ile ilgili yapılan iptal başvurusunda, kuralda, kişilerin

talep eden devlete geri verilmesi hâlinde işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde iade edilemeyeceği yönünde güvenceye yer verilmediğini, bu durumun kişilerin Anayasa'da güvence altına alınan yaşam hakkı başta olmak üzere düşünce, kanaat ve din özgürlüğü ile ayrımcılık, kötü muamele ve işkence yasağı haklarını ihlal edebileceğini, aynı hak ihlallerinin takas yoluyla yapılacak iadelerde de gerçekleşmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir.

43. Anılan kararda Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca iade veya takas kararına karşı diğer tüm idari işlemlerde olduğu gibi idari yargı yoluna başvurulabileceği ancak tutuklu ve hükümlülerin iadesi ve takası (yurt dışına teslimi) söz konusu olduğunda bu konuda sadece yargı yollarının öngörülmüş olmasının yeterli olmadığı, ilgili kişilerin bu yolu etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlayacak ilave güvencelerin de sağlanmış olması gerektiği, aksi takdirde söz konusu kişilerin sınır dışı edilmesinden sonra yargı denetimi yapılmasının hiçbir anlamının olmayacağı belirtilmiştir.

44. Anayasa Mahkemesi kararda kural kapsamında idarece tesis edilecek işlemlerde etkili yargısal güvencelerin sağlanmasının gerekliliği ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına atıfta bulunarak sınır dışı ve suçluların iadesi işlemlerine ilişkin yapılan tedbir talepli bireysel başvurularda, AİHM'in etkili yargısal güvenceyi sağlamak amacıyla söz konusu işlemlerin yürürlüğünün derhâl durdurduğunu, ayrıca sınır dışı işlemlerine karşı yapılan başvuru sonuçlanmadan kişinin sınır dışı edilmesi hâlinde etkili bir başvuru yolunun öngörülmemesi nedeniyle ihlal kararları verdiğini vurgulamıştır. Yine anılan kararda 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 53. maddesinden bahsedilerek mevzuatta yabancılar hakkında verilen sınır dışı işlemlerine karşı özel güvenceler oluşturularak etkili başvuru yolunun tesis edildiği belirtilmiştir.

45. Anayasa Mahkemesi neticede dava konusu kuralda tutuklu ve hükümlülerin iade ve takas işlemlerine karşı yargı yollarını kullanabilme yönünden etkili bir başvuru yolu oluşturulmaksızın söz konusu istisnai usulün benimsenmesi ve iade edilen kişilerin temel haklarıyla ilgili güvenceler ve benzeri teminatlar öngörülmeden koşulları ve sınırları belirsiz bir yetkinin düzenlenmesi nedenleriyle kişilerin hukuki güvenlikleri ile

hak arama hürriyetlerinin ihlal edildiğini belirterek kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § § 137-151).

46. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında da belirtildiği üzere iade ve takas işlemlerine karşı etkin yargısal denetim yollarının oluşturulması Anayasa'nın 40. maddesinin bir gereğidir. Gerçekten temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlal iddialarının yetkili idari ve yargısal merciler tarafından ivedi bir şekilde ele alınarak varsa haksız müdahalelere karşı acil tedbir alınması gereken durumlarda genel hükümlerin ötesinde yargısal denetim mekanizmasının oluşturulması gerekebilir.

47. Kural kapsamında iade ve takas işlemine karşı diğer idari işlemlerde olduğu gibi genel hükümlere göre idari yargı merciine başvurulması mümkün olduğu halde işlemin niteliği dikkate alındığında bu yolun etkili bir giderim işlevine sahip olduğu söylenemez. Hakkında iade veya takas kararı verilen kişiler sınır dışı edilmeden önce iade ve takasın hukuka uygunluğunu denetleyecek, gerekirse sürece hızlı bir şekilde müdahale ederek hukuka aykırı işlem nedeniyle oluşan zararı giderecek güvencelerin sağlanmış olması gerekir. Söz konusu kişilerin sınır dışı edilmesinden sonra yapılacak yargısal denetimin formaliteden öteye geçmeyeceği açıktır.

48. 2937 sayılı Kanun ya da farklı bir mevzuatta tutuklu ve hükümlülerin iade ve takas işlemlerine karşı etkili ve ivedi çözüm üreten yargısal denetim yollarının oluşturulmadığı anlaşılmaktadır. 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinde valilik tarafından verilen sınır dışı etme kararlarına karşı öngörülen yolun kural kapsamında verilen iade ve takas kararları yönünden de uygulanabilir nitelikte olduğu söylenemez.

49. Bu itibarla kural kapsamında kamu makamlarının hukuka aykırı iade ve takas kararı nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere acil ve ivedi çözüm üreten yargısal güvencelerin öngörülmemesi devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 40. maddesine aykırıdır.

I. Kanun'un 136. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 102. Maddesinin İkinci Fıkrasına "...üç yılı..." İbaresinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen "...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile

12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." İbaresinin İncelenmesi

50. Dava konusu kural kapsamında ağır cezalı suçlarda beş yıl olan azami tutukluluk süresi, belirli suçlar yönünden yedi yıl olarak uygulanmak suretiyle şüpheli veya sanığın kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sınırlama getirilmektedir.

51. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, Anayasa'nın 19. maddesine uygun olmasının yanında temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesine de uyulması gerekmektedir.

52. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için şekli anlamda bir kanunun olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütünde aynı zamanda içerik itibarıyla kanunun niteliği de önem kazanmaktadır. Hukuk sistemi, kamu makamlarına hangi şartlarda ve hangi sınırlar içinde müdahalelerde bulunma yetkisinin verildiğini açık ifadelerle ortaya koyacak nitelikte olmalıdır.

53. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın öngörülebilirliğini sağlayacak şekilde asgari bir kesinlik içermesi zaruridir.

54. Aksi bir durumda Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfi davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmünün bulunmadığı sonucuna varılacaktır. Kuralda tutukluluk süresine yönelik genel bir çerçevenin çizilmemiş, temel esaslar ve ilkelerin tespit edilmemiş olduğundan bir belirsizlik söz konusudur. Azami tutukluluk süresinin yedi yıl olması kuralla belirlenen suçlarda tutuklu kalınması gerekli süre olarak anlaşılabacaktır. Davaların sonuçlanması için öngörülen makul süreyi dahi aşan bir sürenin mahiyeti itibarıyla tedbir niteliğinde olan tutukluluk için öngörülmesi hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

55. AİHM tutuklamanın cezaya dönüşecek biçimde uzun sürmesini Sözleşme'nin ihlali olarak değerlendirmektedir. AİHM makul süreyi tespit ederken tutuklu kalınan sürenin yanı sıra muhtemel cezayı, tutuklamanın

şüpheli/sanığa etkilerini, soruşturmanın yürütülme şeklini, personel veya ekipman yetersizliğinden kaynaklanan bir gecikme bulunup bulunmadığını, adli makamların yaptıkları işlemleri, davanın istisnai surette karmaşık olup olmadığını ve başvuranın dava sırasındaki tutumunu göz önüne almaktadır (W./İsviçre, B. No: 14379/88, 26/1/1993, §§ 35-42).

56. AİHM'e göre tutuklamada asıl olan şüpheli veya sanığın serbest bırakılmasıdır. Tutuklama makul olmaktan çıktığında sanık geçici de olsa serbest bırakılmalıdır. Tutukluluk süresinin verilecek muhtemel ceza miktarına yaklaşması süreyi makul olmaktan çıkaracaktır. Öte yandan cezanın ağır olması ihtimali de tutuklama için yeterli bir neden değildir. Başlangıçta tutuklama makul olsa da sürenin uzamasıyla birlikte Sözleşmenin ihlal sonucu ortaya çıkabilir (Wemhoff/Almanya, B. No: 2122/64, 27/6/1968, § 16).

57. AİHM yine Mansur/Türkiye, (B.No: 16026/90, 8/6/1995) başvurusunda 6 yıl 4 ay, C. Demirel/Türkiye kararında (B.No: 18623/03, 7/7/2009) 6 yıl 4 ay, Akpolat/Türkiye (B.No: 35561/06, 8/1/2008) başvurusunda 6 yıl 9 ay, Algür ve Diğerleri/Türkiye davasında (B.No:483/02, 20/11/2007) 6 yıl 11 ay süren tutukluluk sürelerinin makul olmadığına karar vermiştir.

58. Kuralda öngörülen koruma tedbirinde azami tutukluluk süresinin yedi yıla çıkarılmasıyla birlikte tutuklama tedbir olmaktan çıkıp cezalandırmaya dönüşecektir. Oysa ki ceza yargılamalarında esas olan tutuklamanın tedbir niteliği uyarınca en son başvurulacak seçenek olmasıdır.

59. Anayasa Mahkemesi, daha önce ağır cezalı suçlarda beş yıl olan azami tutukluluk süresinin, belli suçlar yönünden on yıla çıkarılmasına dair kuralı incelemiştir.

60. Ceza yargılamasına ilişkin kuralları ve bu kapsamda suç türlerine göre tutukluluk sürelerini belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında bulunmakla birlikte, gerek ulusal mevzuatta ve uygulamada gerekse de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, ilk derece mahkemelerince sanığın suçlu bulunarak mahkûm edilmesinden sonraki sürecin tutukluluk olarak değerlendirilmediği de nazara alındığında, dava konusu kuralda düzenlenen azami tutukluluk süresinin demokratik bir hukuk devletinde kabul edilemeyecek kadar uzun olduğu, bu yönüyle kuralda tutuklamanın adeta bir ceza olarak uygulanabilmesine imkân tanınarak, tutuklama tedbiriyle ulaşılmak istenen

hukuki yarar ile kişi özgürlüğü ve güvenliğı hakkı arasındaki makul dengenin kişi özgürlüğü ve güvenliğı hakkı aleyhine bozulmasına neden olunduğı görölmektedir. (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 04/07/2013)

61. Anayasa Mahkemesi, azami tutukluluk süresinin, belli suçlar yönünden on yıla çıkarılmasına dair kuralı Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin on yıl açısından göstermiş olduğı gerekçeler bu kural içinde geçerlidir. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 13. ve 19. maddelerine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2018/96
Karar Sayısı : 2023/222
Karar Tarihi : 27/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 126 milletvekili

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 28. İş Mahkemesi (E.2022/123)

İPTAL DAVASININ VE İTİRAZIN KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte yer alan "...mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı..." ibaresinin,

B. 6. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 6. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci cümlesinin,

C. 13. maddesiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." bölümünün,

Ç. 17. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın;

1. Birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin,

2. İkinci cümlesinin,

D. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrasının,

E. 32. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının,

F. 41. maddesiyle 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi ile 29. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının,

G. 50. maddesiyle 7/11/1985 tarih ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un değiştirilen 5. maddesinin,

Ğ. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 7. maddesinin;

1. Birinci fıkrasındaki değiştirilen "*Cumhurbaşkanına...*" ibaresinin,

2. Değiştirilen ikinci fıkrasının,

H. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın ikinci cümlesinin,

I. 68. maddesiyle 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin,

İ. 78. maddesiyle 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendinin (2) numaralı alt bendinin dördüncü cümlesinin "*...hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar...*" bölümünün,

J. 83. maddesiyle 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi Kanunu'nun 15. maddesine eklenen üçüncü fıkra da yer alan "*...ve iki katı...*" ibaresinin,

K. 84. maddesiyle 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddenin,

L. 91. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 209. maddesinin;

1. Başlığındaki değiştirilen "...anlatılması..." ibaresinin,
2. (1) numaralı fıkrasındaki değiştirilen "...anlatılır." ibaresinin,
3. (2) numaralı fıkrasındaki değiştirilen "...anlatılmasına..." ibaresinin,

M. 93. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendindeki değiştirilen "...anlatılır." ibaresinin,

N. 94. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 299. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki değiştirilen "...uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir." ibaresinin,

O. 95. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendinin,

Ö. 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin,

P. 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın,

R. 105. maddesiyle 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na eklenen ek 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

S. 106. maddesiyle 6356 sayılı Kanun'a eklenen geçici 7. maddenin,

Ş. 109. maddesiyle 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun 21. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın,

T. 110. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 27. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının,

U. 116. maddesiyle 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinin "...diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın..." bölümünün,

Ü. 117. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 21. maddenin,

V. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

1. Geçici 23. maddenin;

a. Birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "... (4), (5), (6), (7) ve (8) ..." ibareleri ile (b), (c) ve (ç) bentlerinin,

b. Beşinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

c. Altıncı fıkrasının,

2. Geçici 24. maddenin,

a. Birinci fıkrasının;

i. (a) bendinde yer alan "... (4), (5), (6), (7) ve (8) ..." ibarelerinin

ii. (b), (c) ve (ç) bentlerinin,

iii. Dördüncü cümlesinin,

b. Dördüncü fıkrasının,

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 7., 10., 12., 13., 17., 36., 38., 49., 51., 52., 53., 54., 55., 60., 90., 104., 105., 128., 129., 137., 138., 140. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 4. maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bent şöyledir:

"7. Yapılan soruşturma sonucu veya kesinleşmiş yargı kararı üzerine görevine son verilenler ile terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olanlar hariç olmak üzere, en az bir dönem köy veya mahalle muhtarlığı ya da belediye başkanlığı yapmış bulunanlar,"

2. 6. maddesiyle 6219 sayılı Kanun'un 6. maddesine eklenen ikinci fıkra şöyledir:

"(Ek fıkra: 20/11/2017-KHK-696/6 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/6 md.) Banka hisselerinden, diğer mülhak vakıflara ait olanları hariç olmak üzere, Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare ve temsil ettiği (A) ve (B) grubu hisselerin tamamı Banka tarafından üç ayrı firmaya yaptırılan değerlendirme çalışmasının sonuç bölümlerinde belirtilen değerlerin ortalaması gözönünde bulundurularak Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen beher hisse değeri üzerinden hesaplanacak bedel karşılığında Hazineye devredilir ve bedeli belirlenen hisselerin tamamı Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir hafta içinde Hazine Müsteşarlığı adına Banka pay defterine kaydedilir. Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen devir bedeli karşılığında eşit tutarda beş farklı vadeli kira sertifikası, devir tarihi valörlü olmak üzere, bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında hisse sahibi vakıfları temsil eden Vakıflar Genel Müdürlüğüne ihraç edilir. İhraç edilen kira sertifikalarından ilki iki ay vadeli, geri kalan dört kira sertifikası ise ilk kira sertifikasının itfa tarihini izleyen sırasıyla bir yıl, iki yıl, üç yıl ve dört yıl vadeli olarak ihraç edilir."

3. 13. maddesiyle 7269 sayılı Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrası şöyledir:

"Bursa İli Gemlik İlçesinin deprem tehlikesi altında bulunması ve İlçe sakinlerinin hâlihazırdaki yerleşim yerlerinden nakledilmesinin zorunlu bulunması sebebiyle, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına da dönüştürülmesi mümkün olmayan yerlerden, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi

üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar, Orman Genel Müdürlüğünce orman sınırları dışına çıkarılarak tapuda Hazine adına resen tescil edilir. Bu alanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tasarrufuna geçer. Bu alanlarda 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesinin kadastro yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz. Bu alanların tespiti amacıyla Orman Genel Müdürlüğünce yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir. Bu tespit sırasında ilan süresi bir hafta, itiraz süresi ise bir ay olarak uygulanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.”

4. 17. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen paragraflar şöyledir:

“(Ek paragraf: 20/11/2017 -KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.) Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında istihdam edilebilir.

(Ek paragraf: 20/11/2017-KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.) Özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personel de bu fıkra kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebilir. Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.”

5. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun’a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrası şöyledir:

“4 üncü maddenin mülga (C) fıkrasının ikinci paragrafı kapsamında yer alanlardan sözleşmeli personel pozisyonlarına atanmaların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez.”

6. 32. maddesiyle 2575 sayılı Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılan son cümlesi şöyledir:

“Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olmak şarttır.”

7. 41. maddesiyle 2797 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılan 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi ve 29. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi şöyledir:

“Madde 15 – Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının görevleri şunlardır:

...

2. a) (Ek: 26/9/2004-5235/51 md.) Aynı veya farklı yer bölge adliye mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar bakımından hukuk daireleri arasında veya ceza daireleri arasında uyuşmazlık bulunursa,

...”,

“MADDE 29 - ... Yargıtay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde onyedi yıl çalışmış olmak şarttır.

...”

8. 50. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un değiştirilen 5. maddesi şöyledir;

“Savunma Sanayii İcra Komitesi:

MADDE 5-

Savunma Sanayii İcra Komitesi Cumhurbaşkanının başkanlığında; Başbakan, Genelkurmay Başkanı, İçişleri ve Milli Savunma Bakanlarından meydana gelir. Cumhurbaşkanının katılmadığı toplantılarda Başbakan Cumhurbaşkanına vekaleten Komiteye başkanlık eder.

Komite Cumhurbaşkanının daveti üzerine toplanır. Komitenin sekretarya hizmetlerini Müsteşarlık yürütür. Komite toplantılarının gündemi Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.”

9. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un değişiklik yapılan 7. maddesi şöyledir;

“Savunma Sanayii Müsteşarlığı:

MADDE 7 -

Cumhurbaşkanına bağlı ve tüzel kişiliği haiz Savunma Sanayii Müsteşarlığı kurulmuştur.

Müsteşarlık personeli Cumhurbaşkanı onayı ile atanır. Cumhurbaşkanı bu yetkisini Müsteşara devredebilir.”

10. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun’un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra şöyledir;

“Özel bilgi ve ihtisas gerektiren işlerde, ücretleri Fondan karşılanmak üzere proje veya sözleşme süresince sözleşmeli personel istihdam edilebilir. İstihdam edilecek personele ödenecek ücret üst sınırı Savunma Sanayii İcra Komitesince belirlenir. Bu kapsamda istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır.”

11. 68. maddesiyle 4634 sayılı Kanun’a eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrası şöyledir;

“Bu maddede belirtilen kadrolara atanmış sayılanların kapatılan Şeker Kurumunda geçen hizmet süreleri, öğrenim durumu itibarıyla yükselebilecekleri dereceyi aşmamak şartıyla her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Söz konusu personele, iş mevzuatına göre herhangi bir tazminat ve yıllık izin ücreti ödenmez. Bu personelin önceden kıdem tazminatı ödenmiş süreleri hariç kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde geçmiş olan hizmet süreleri 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyelerinin hesabında dikkate alınır. Ayrıca, bu personele bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilave tediye veya ikramiye ödenmiş olması halinde ödenen tutarların bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden kısmı geri alınır.”

12. 78. maddesiyle 4734 sayılı Kanun’un birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendi şöyledir;

"e) (Değişik: 20/11/2017-KHK-696/83 md. Aynen kabul: 1/2/2018-7079/78 md.)

1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.

2) Bu bendin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, **hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar** personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.

3) Kurum, hizmet alımının personel çalıştırılmasına dayalı olup olmadığı ya da niteliği itibarıyla bu sonucu doğurup doğurmadığı hususunda (2) numaralı alt bentte sayılan kriterleri ayrı ayrı ya da birlikte dikkate almak suretiyle usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir."

13. 83. maddesiyle 4769 sayılı Kanun'a 15. maddesine eklenen üçüncü fıkra şöyledir;

*"(Ek:20/11/2017-KHK-696/88 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/83 md.) Ataması yapıldıktan sonra sağlık nedeniyle görevini yapmaya devam edemeyecekler hariç olmak üzere herhangi bir sebeple mecburi hizmet yükümlülüğü dolmadan görevinden çekilenler ile göreviyle ilişkisi kesilenler, kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve **iki katı** olarak ödemek zorundadırlar."*

14. 84. maddesiyle 4848 sayılı Kanun'a eklenen geçici 9. madde şöyledir;

"GEÇİCİ MADDE 9- Bakanlık, bu Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendi kapsamında yapılacak yapım işlerine yönelik ihaleleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde, yılı yatırım programında yer alma ve ödeneği bulunma şartı aranmaksızın 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre Yüksek Planlama Kurulunca alınan karar uyarınca yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir."

15. 91. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 209. maddesi şöyledir;

*"Duruşmada **anlatılması** zorunlu belge ve tutanaklar*

*Madde 209 – (1) Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adli sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada **anlatılır**.*

*(2) Sanığa veya mağdura ait kişisel verilerin yer aldığı belgelerin, açıkça istemeleri halinde, kapalı oturumda **anlatılmasına** mahkemece karar verilebilir."*

16. 93. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değişiklik yapılan (d) bendi şöyledir;

“d) (Ek: 20/7/2017-7035/17 md.) Bölge adliye mahkemesi duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler, yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporlar **anlatılır.**”

17. 94. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 299. maddesinin değişiklik yapılan (1) numaralı fıkrası şöyledir;

“(1) On yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtay, incelemelerini **uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir.** Duruşma gününden sanığa, katılana, müdafî ve vekile haber verilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafî ile de temsil ettirebilir.”

18. 95. maddesiyle 5275 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendi şöyledir;

“Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma

Madde 43-

...

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

g) (Ek: 20/11/2017-KHK-696/101 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/95 md.) **Ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetleri giymemek veya verilen kıyafetlere kasten zarar vermek.**

...”

19. 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. madde şöyledir;

“**EK MADDE 1-** (Ek: 20/11/2017-KHK-696/103 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/97 md.)

(1) 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanlar, duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılmaları durumunda, ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorundadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun

309 ila 312 nci maddelerinde düzenlenen suçlardan tutuklu ve hükümlü olanlar badem kurusu; bu maddede belirtilen diğer suçlardan tutuklu ve hükümlü olanlar ise gri renginde göğüs ve pantolon bölümü bitişik (tulum) giysiler giyer. Ancak kadın tutuklu ve hükümlülerin giysileri bitişik şekilde (tulum) olmayabilir. Bu madde hükümleri çocuklar ile hamile kadınlar hakkında uygulanmaz. Kadın tutuklu ve hükümlülerin giysileri ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

(2) Bu maddede öngörülen yönetmelik bir ay içinde yürürlüğe konulur. Bu madde hükümleri söz konusu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır.”

20. 103. maddesiyle 6191 sayılı Kanun’un 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkra şöyledir;

“(13) (Ek: 20/11/2017-KHK-696/110 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/103 md.) Resmi sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmi yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı onbeş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretleri yüzde on eksik ödenir.”

21. 105. maddesiyle 6356 sayılı Kanun’a eklenen ek 2. madde şöyledir;

“EK MADDE 2- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/112 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/105 md.)

(1) Hükümet, kamu işveren sendikaları ile işçi sendikaları konfederasyonları arasında;

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları,

hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım alarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarında,

b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları (iştirakler hariç), birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan her türlü işletme ve şirketler, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunanlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda,

c) İl özel idareleri, belediyeler ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, belediyelerin bağlı kuruluşları, müessese ve işletmeleri ile bunların birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerde,

çalıştırılan işçilerin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü imzalanabilir. **Bu protokol hükümleri geçerlilik süresi içinde bu madde kapsamındaki idareler ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcıdır."**

22. 106. maddesiyle 6356 sayılı Kanun'a eklenen geçici 7. madde şöyledir;

"GEÇİCİ MADDE 7- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/113 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/106 md.)

(1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idareler ile birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler, anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü ve geçici 24 üncü maddeleri uyarınca sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirilen işçilerinden; geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolu mevcut işyerinin girdiği işkolu ile aynı olanları o işkolundaki mevcut işyerinden, farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki işyerlerinin her biri bu Kanunun uygulanması bakımından bağımsız bir işyeri sayılır.

(3) Birinci fıkra kapsamında yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4 üncü maddeye uygun şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.

(4) Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun bu maddeye aykırı diğer hükümleri uygulanmaz."

23. 109. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen (7) numaralı fıkra şöyledir;

"(7) (Ek: 20/11/2017-KHK-696/117 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/109 md.) Kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümleri PTT ve iştirakleri tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmaz."

24. 110. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 27. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrası şöyledir;

"(2) Sözleşmeli personelin unvan ve sayıları Genel Kurul kararıyla belirlenir. Personelin işe alınması, atanması, görevlendirilmesi ile eğitim, terfi, görevde yükselme, unvan değişikliği, disiplin, izin, görevden alma, sözleşmenin yenilenip yenilenmemesi veya sona erdirilmesine ilişkin hususlar Genel Kurul kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelik ile düzenlenir."

25. 116. maddesiyle 233 sayılı KHK'ya eklenen ek 1. madde şöyledir;

"EK MADDE 1- Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, özel bilgi ve ihtisas gerektiren işlerde diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın ilgili yıl genel yatırım ve finansman kararnamesinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde proje süresi ile sınırlı olmak üzere sözleşmeli personel istihdam edebilir. Bu kapsamda istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır."

26. 117. maddesiyle 375 sayılı KHK'ya eklenen ek 21. madde şöyledir;

“Ek Madde 21- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/126 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/117 md.)

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen işçilere 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesi uyarınca yapılan ödemeler, rücu edilmez.”

27. 118. maddesiyle 375 sayılı KHK’ya eklenen geçici 23. ve geçici 24. maddelerin ilgili kısımları şöyledir;

“GEÇİCİ MADDE 23- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/127 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/118 md.)5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarında; ödemeleri merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden karşılanan 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

b) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmak,

c) Bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceğine dair yazılı beyanda bulunmak,

ç) En son çalıştığı idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmek,

kaydıyla, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde idaresinin hizmet alım sözleşmesinin yapıldığı birimine, sürekli

işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilirler. Başvuranların şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, bu tespiti itirazların karara bağlanması, şartları taşıyanların idarelerince belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak yazılı ve/veya sözlü ya da uygulamalı sınava alınması, sınav sonuçlarına itirazların karara bağlanması ve sınavda başarılı olanların kadroya geçirilmesine ilişkin süreç bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde idarelerince sonuçlandırılır. Sınavlarda başarılı olanlar, varsa bu fıkranın (c) bendinde öngörülen davalardan feragat ettiklerini tevsik eden belgeyi ve/veya icra takibine konu alacaktan feragat ettiğine dair icra müdürlüğünden alınacak belgeyi ibraz etmek, bu fıkranın (ç) bendinde öngörülen sulh sözleşmesini ibraz etmek ve öngörülen şartları taşımaya devam etmek kaydıyla, sınav sonuçlarının kesinleşmesini müteakip, her bir sözleşme itibarıyla, yüklenicinin hakedişlerinin ödendiği bütçe, teşkilat ve birim/yerleşim yeri adına vize edilmiş sayılan sürekli işçi kadrolarına idarelerince topluca geçirilir. Bu fıkra kapsamında feragat edilen davalara veya takiplere ilişkin yargılama ve takip giderleri davacı veya takip eden üzerinde bırakılır ve taraflar lehine vekalet ücretine hükmolunmaz, hükmedilenler tahsil edilmez ve bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilenler ise iade edilmez. Bu fıkra kapsamında yapılacak sulh sözleşmelerinden damga vergisi alınmaz.

Birinci fıkrada yer alan 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışıyor olmak şartının tespitinde, Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş olan sigortalı işe giriş bildirgeleri, işten ayrılış bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgeleri esas alınır. Ancak söz konusu tarihe ilişkin olarak anılan Kuruma yasal süresi dışında verilen belgelere dayanılarak bu madde hükmünden yararlanılamaz. 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olduğu idarelerince tespit edilenlerden, hakkında bu tarihten sonra işten ayrılış bildirgesi verilenler bu madde hükümlerinden yararlanabilir.

Birinci fıkradaki personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında bulunmakla birlikte 4/12/2017 tarihinde doğum veya sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen sağlık sorunları nedenleriyle iş sözleşmeleri askıda olanlar veya anılan tarih itibarıyla askerde bulunanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Birinci fıkrada belirtilen süreler, askerlik veya askı süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar. Sürekli işçi kadrolarına geçirilme süreci, birinci fıkra kapsamında olmakla birlikte bu sürecin tamamında veya herhangi bir aşamasında askerde bulunanlar için askerlik süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar veya kaldığı yerden devam eder.

Sürekli işçi kadrolarına geçirileceklerin kadroları, başka bir işleme gerek kalmaksızın geçiş işleminin yapıldığı tarih itibarıyla sürekli işçi unvanı ile ihdas edilmiş sayılır. İhdas edilen kadrolar ilgili idarelerce adedi, bütçe ve teşkilatı ile birimi/yerleşim yeri belirtilmek suretiyle geçiş işlemlerinin yapıldığı tarihten itibaren iki ay içinde Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığına bildirilir. Sözleşmeleri askıya alınanlar ile askerde bulunanların kadroları hariç olmak üzere bu şekilde ihdas edilen sürekli işçi kadroları, herhangi bir sebeple boşalması halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Sürekli işçi kadrolarına geçirilenler, birinci fıkrada öngörülen şartları taşıdıkları sürece ve çalıştırıldıkları teşkilat ve birimde geçiş işlemi yapılmadan önceki ihale sözleşmesi kapsamındaki hizmetleri yürütmek üzere istihdam edilebilir. Bunların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez. Özel güvenlik görevlilerinden bu madde kapsamında geçiş işlemleri yapılanlar, 5188 sayılı Kanun hükümlerine de tabi olmaya devam eder.

Sürekli işçi kadrolarına geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği işkolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamaz. Sürekli işçi kadrolarına geçirilenlerden; geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından kadroya geçirildiği tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu işçiler ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki idarelerde alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenir. Bu madde kapsamındaki idarelerde; 6356 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinde

belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir.

...

Diğer kanunların bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.”,

“GEÇİCİ MADDE 24- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/127 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/118 md.) İl özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

b) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmak,

c) Bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceğine dair yazılı beyanda bulunmak,

ç) En son çalıştığı idare veya şirket ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmek,

kaydıyla bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde hizmet alım sözleşmesini yapan idareye veya şirkete, ek 20 nci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde çalıştırılmak üzere yazılı olarak başvurabilirler. Başvuranların şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, bu

tespite itirazların karara bağlanması, şartları taşıyanların belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak yazılı ve/veya sözlü ya da uygulamalı sınava alınması, sınav sonuçlarına itirazların karara bağlanması ve sınavda başarılı olanların işçi statüsüne geçirilmesine ilişkin süreç bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde sonuçlandırılır. Sınavlarda başarılı olanlar, varsa bu fıkranın (c) bendinde öngörülen davalardan feragat ettiklerini tevsik eden belgeyi ve/veya icra takibine konu alacaktan feragat ettiğine dair icra müdürlüğünden alınacak belgeyi ibraz etmek, bu fıkranın (ç) bendinde öngörülen sulh sözleşmesini ibraz etmek ve aynı fıkroda öngörülen şartları taşımaya devam etmek kaydıyla, sınav sonuçlarının kesinleşmesini müteakip, ek 20 nci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde topluca işe başlatılır. **Bunların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez.** Bu fıkra kapsamında feragat edilen davalara veya takiplere ilişkin yargılama ve takip giderleri davacı veya takip eden üzerinde bırakılır ve taraflar lehine vekalet ücretine hükmolunmaz, hükmedilenler tahsil edilmez ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilenler ise iade edilmez. Bu fıkra kapsamında yapılacak sulh sözleşmelerinden damga vergisi alınmaz.

Geçici 23 üncü maddenin ikinci, üçüncü, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, onikinci ve onaltıncı fıkraları hükümleri bu madde kapsamında yer alanlar hakkında da kıyasen uygulanır.

Özel güvenlik görevlilerinden bu madde kapsamında geçiş işlemleri yapılanlar, 5188 sayılı Kanun hükümlerine de tabi olmaya devam eder.

Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği işkolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamaz. Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden; geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından işçi statüsüne geçirildiği tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu işçiler ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki şirketlerde alt işveren işçilerini kapsayan,

Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenir. Bu madde kapsamındaki şirketlerde; 6356 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir.

...

Diğer kanunların bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümü

657 sayılı Kanun'un 48. maddesi şöyledir;

"Madde 48 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/14 md.)

Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

- 1. Türk Vatandaşı olmak,*
- 2. Bu Kanunun 40 ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak,*
- 3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,*
- 4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,*

5. (Değişik: 23/1/2008- 5728/317 md.) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine

karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

6. Askerlik durumu itibariyle;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (...) akıl hastalığı (...) bulunmamak.

8. (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/60 md.) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile)

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin ise esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

2. 375 sayılı KHK'ya 7079 sayılı Kanun'un 118. maddesiyle eklenen geçici 23. maddenin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık..." ibaresinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2022/123 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2018/96 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2018/96 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 26/10/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Olağanüstü Hâl Düzenlemelerinin Yargısal Denetimi

4. Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değiştirilmeden önceki 148. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde "...olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz" hükmüne yer verilerek olağanüstü dönem kanun hükmünde kararnameleri (KHK) Anayasa Mahkemesinin yargısal denetiminin dışında bırakılmıştır. Anayasa Mahkemesi 2/11/2016 tarihli ve E.2016/171, K.2016/164 sayılı kararında olağanüstü hâl KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için bu yöndeki bir anayasal yetkinin açıkça tanınması gerektiğini ifade ederek Anayasa'nın 148. maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ve ilgili yasama belgeleri gözönünde bulundurulduğunda olağanüstü hâl KHK'larının herhangi bir ad altında yargısal denetiminin mümkün olmadığına karar vermiştir.

5. Bununla birlikte olağanüstü hâl KHK'larının Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından onaylanarak kanunlaşması hâlinde bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dava açılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. İptal davasına konu edilen 7079 sayılı Kanun, olağanüstü hâl kapsamında çıkarılan 696

sayılı Olağanüstü Hal (OHAL) KHK'sının TBMM tarafından onaylanması sonucunda yürürlüğe girmiştir. Bu itibarla dava konusu kurallar diğer kanun hükümleri gibi Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olmakla birlikte bu denetim yapılırken söz konusu kuralların olağanüstü hâle yönelik düzenlemeler içermesi nedeniyle öncelikle inceleme yönteminin belirlenmesi gerekir.

6. Anayasa, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenmiştir.

7. Anayasa'nın 13. maddesine göre *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâîk Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”*

8. Anayasa'nın 15. maddesine göre ise *“Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir./ Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”*

9. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütler Anayasa'nın 13. maddesinde yer alırken *savaş, seferberlik ve olağanüstü hâllerde* hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hatta kullanılmasının durdurulması özel olarak Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Ancak Anayasa'nın 15. maddesiyle bu hususta tanınan yetki de sınırsız değildir. Anayasa'nın diğer maddelerinde

öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmemesi ve durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekmektedir. Ayrıca bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesinin bu hâllerde de geçerli olduğu kabul edilmiştir.

10. Olağanüstü hâl yönetim usullerine başvurulmasındaki temel amaç, bu yönetim rejiminin uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlamaktır. Devletin veya toplumun varlığının ya da kamu düzeninin ağır tehdit veya tehlikeler altında bulunması nedeniyle olağanüstü yönetim usulünün uygulandığı dönemlerde söz konusu tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi için temel hak ve özgürlüklerin olağan döneme kıyasla daha fazla sınırlandırılması sonucunu doğuran tedbirler alınması gerekebilir. Bu nedenle Anayasa'nın 15. maddesinin uygulanabilmesi için kuralın olağanüstü hâlin gerekli kıldığı durumla ilgisinin bulunması gerekir.

11. OHAL KHK'larının kanunlaşmasından sonra bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesinde ilgili kuralın tabi olduğu sınırlama rejimi tespit edilmelidir. Zira söz konusu düzenlemelerde olağanüstü hâle ilgili kuralların yanında olağanüstü hâle ilgisi olmayan kurallara da yer verilebilmesi bu tespitin yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

12. Kanunlaştırılarak yargısal denetime açılan bir kuralın Anayasa'nın olağanüstü dönem için öngördüğü denetim rejimine tabi olabilmesi için kural, olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmalı ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanmalıdır. Dolayısıyla ancak bu iki niteliği taşıyan bir kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılmasını ve durdurulmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi esas alınabilir.

13. Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmadığı ya da olağanüstü hâlin süresini aştığı durumlarda ise söz konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın 15. maddesi dikkate alınamaz. Bu durumda kurala ilişkin inceleme sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ile olağan dönemde hak ve

özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olan Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında yapılmalıdır. Ancak buradaki anayasallık denetiminde varılan sonuç böyle bir düzenlemenin olağanüstü dönemde dahi yapılamayacağı şeklinde anlaşılamaz.

14. Dava konusu kuralların -devletin negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekenler- bir kısmının olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik düzenleme öngörmediği, bir kısmının ise olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan niteliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin uygulama alanı bulmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kurallara ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

B. Kanun'un 4. Maddesiyle 6136 sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen (7) Numaralı Bentte Yer Alan "...mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı..." İbaresinin İncelenmesi

15. 6136 sayılı Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı 7. maddesi 24/10/2019 tarihli ve 7190 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilmiştir.

16. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

C. Kanun'un 6. Maddesiyle 6219 Sayılı Kanun'un 6. Maddesine Eklenen İkinci Fıkranın Birinci Cümlesinin İncelenmesi

17. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nın 115. maddesiyle 6. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...Bakanlar Kurulu..." ibareleri "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik anayasallık denetimini etkileyecek nitelikte olduğundan kuralın değiştirilen ibareleri dışında kalan bölümüne ilişkin olarak bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle 6. maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ç. Kanun'un 13. Maddesiyle 7269 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 25. Maddenin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar, ..." Bölümünün İncelenmesi

19. 7269 sayılı Kanun'un geçici 25. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ibaresi 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı KHK'nın 24. maddesiyle "...sınırları Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmiştir. Dava konusu kural "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." şeklinde olup kuralın "...sınırları Cumhurbaşkanınca..." olarak değiştirilen "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ibaresi dışında kalan "...belirlenen alanlar..." ibaresine ilişkin olarak da bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

20. Açıklanan nedenle konusu kalmayan bölüme ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

D. Kanun'un 17. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (B) Fıkrasına Eklenen Yedinci Paragrafın Birinci Cümlesinde Yer Alan "...yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." İbaresinin ve İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

21. 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 1. maddesinde kanunun amacı ekonomide verimlilik artışı, kamu giderlerinde azalma sağlamak, Hazineye ait taşınmazları değerlendirmek suretiyle kamuya gelir elde etmek gerekçelerinden birisi ile varlık, pay ve benzeri değerlerin özelleştirilmelerine ilişkin esasların düzenlenmesi olarak tanımlanmıştır. Yine aynı maddede, bu amaçlara yönelik olarak özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda hizmet akdine dayalı olarak çalışan personelden özelleştirme uygulamaları sonucu işsiz kalabilecek olanlara mali ve sosyal haklar sağlanmasına ilişkin düzenlemelere de kanunda yer verilmesinin öngörüldüğü belirtilmiştir.

22. Aynı Kanun'un 21. maddesi ise bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak Kanun'a göre özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi

veya faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması, süreli ya da süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedeniyle bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri, tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenmesi imkânı getirmiştir.

23. İş kaybı tazminatı özelleştirme uygulamaları nedeniyle kendi kusuru olmaksızın iş sözleşmesi sona erdirilen işçi statüsündeki çalışanlara, iş hukukundan kaynaklanan diğer tazminatların yanında, Kanun'da öngörülen süreyle sınırlı olarak (işçinin kıdemine göre üç aydan sekiz aya kadar) ödenen ve kişinin yeni bir işe yerleşmesiyle veya her hâlükârda Kanun'da belirlenen sürenin dolmasıyla da kesilen ek bir mali imkândır (AYM, E.2014/73, K.2014/98, 22/5/2014).

24. Anılan Kanun'un 22. maddesi ise özelleştirme programına alınan kuruluşlarda (iştirakler hariç) ilgili kuruluş veya idare tarafından istihdam fazlası personel belirlenmesi ya da bu kuruluşların kısmen veya tamamen satışı nedeniyle kamu tüzel kişiliğinin sona ermesi, devredilmesi, küçültülmesi, faaliyetlerinin durdurulması, kapatılması, tasfiye edilmesi hâlinde, bu kuruluşlarda programa alınma tarihi itibarıyla 657 sayılı Kanun'a tabi olarak veya sözleşmeli statüde çalışmakta olanlar ile iş kanunlarına tabi olarak görev yapmakla birlikte toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanmayan genel müdür, genel müdür yardımcısı, teftiş kurulu başkanı, kurul başkanı, daire başkanı, müessese, bölge, fabrika, işletme ve şube müdürü, müfettiş ve müfettiş yardımcısı, müşavir ve başuzman ünvanlı kadrolara atanmak suretiyle görev yapan personele nakil hakkı tanımakta ve bu hakka ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

25. Görüleceği üzere özelleştirme uygulamaları nedeniyle kusuru olmaksızın işini kaybeden ve iş kanunlarına tabi olarak görev yapmakta olup nakil hakkı bulunmayan personele doğrudan bir istihdam imkânı bu kanun kapsamında sağlanmamaktadır.

26. 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun'un 66. maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrasına eklenen paragraf ile bu kişilere yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebilme imkânı sunulmuş ve bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer

hususların Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenmesi öngörülmüştür.

2. Anlam ve Kapsam

27. 7079 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri feshedilen ve 4046 sayılı Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personelin 4. maddenin (B) fıkrası kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilmesine dair imkân bu fıkraya eklenen paragraf ile muhafaza edilmiştir.

28. Söz konusu imkânın 657 sayılı Kanun'da yer alan istihdam şekillerine ilişkin düzenlemelere bağlı olmaksızın farklı şartlar öngördüğü ve istihdamın sağlanacağı maksimum süreyi belirlediği anlaşılmaktadır.

29. Ayrıca kuralın kapsamının 4046 sayılı Kanun kapsamında nakil hakkı bulunmayan personel olduğu açıkça ifade edilmiştir. Buna göre iş kanunlarına tabi olmakla birlikte toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanmayan genel müdür, genel müdür yardımcısı, teftiş kurulu başkanı, kurul başkanı, daire başkanı, müessese, bölge, fabrika, işletme ve şube müdürü, müfettiş ve müfettiş yardımcısı, müşavir ve başuzman ünvanlı kadrolara atanmak suretiyle görev yapan personel bu kapsamda değerlendirilemeyecektir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

30. Dava dilekçesinde özetle; kamuda çalışmakta olan kamu görevlileri için yasa ile belirlenmiş olan çalışma yaşı sınırının 65 olduğu, işçi personel için de bu yaş haddinin 65 olarak öngörüldüğü, *“yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar”* ibaresi ile özelleştirme mağduru olan ve 4 (C) kapsamında istihdam edilen personelin 7079 sayılı Kanun ile 4 (B) kadrolarına atanmalarını düzenleyen hükme, bu kişilerin çalışma hakkını sınırlandıran ve bunların yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarih itibarıyla iş ilişkilerinin sonlandırılacağına dair ibare konulmasının hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, hâlihazırda kamuda çalışmakta olan kişiler açısından çalışma yaşamından rızaları olmaksızın çıkarılmalarını ve aynı statüde olan diğer görevlilerden farklı muameleye tabi tutulmalarını öngören düzenlemenin

sosyal hukuk devleti ile de bağdaşmadığı, kanun değişikliğiyle iki farklı 4 (B) statüsünün ortaya çıkarıldığı, bu durum nedeniyle kamuda çalışmaya yeni başlayan bir sözleşmeli personel ile hâlihazırda uzun yıllardır çalışan, ancak bu madde hükmü nedeniyle kendi isteği dışında başka bir statüye geçirilen personel açısından oluşturulan farklılığın eşitlik ilkesine de aykırı olduğu, öte yandan kamuda hâlen çalışmakta olan personel için 65 olan zorunlu emeklilik yaş haddinin bazıları yönünden farklılaştırılarak kişilerin zorla emekliliğe sevk edilmesinin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının finansman sorununun daha da büyümesine yol açacağı, ayrıca 657 sayılı Kanun'un 4. maddesine eklenen fıkranın son cümlesinin Bakanlar Kuruluna 4 (B) statüsüne geçirilen personelin ücret ve sair sosyal haklarını, çalışma şart ve sürelerini belirleme yetkisi verdiği, ücret, çalışma şartları ve özlük haklarını belirleme yetkisini yürütmeye devreden düzenlemede yetki devrinin çerçevesi ve sınırlarının çizilmediği, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Paragrafın Birinci Cümlesinde Yer Alan "...yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." İbaresini

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

32. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş; devlete çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek, çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alma ödevi verilmiştir.

33. Dava konusu kural özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 4046 sayılı Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personele istihdam imkânı tanımakla birlikte bu istihdamın yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar yapılabileceğini öngörmektedir. Diğer bir ifade ile kişinin isteği olsa dahi bu aylıklara hak kazandıktan sonra aynı yerde çalışmaya devam etmesi mümkün olmayacaktır. Ayrıca bu istihdamın 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrası kapsamında yapılması öngörülmektedir. Anılan fıkranın birinci

paragrafına göre sözleşmeli personel “Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.” Kuralın kapsamına giren kişilerin bu madde kapsamındaki geçici işlerde çalıştırılacak olmaları sebebiyle kuralın çalışma hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

34. Anayasa’nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

35. Kuralla istihdam edilecekler için süre sınırının yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanuncaya kadar olduğu belirlenmiştir. Yaşlılık veya malullük aylığına hak kazanma kişiden kişiye değişebilecek nitelikte olmakla birlikte ilgili kanunlarda buna ilişkin belirlemeler yapılmıştır. Dolayısıyla kişilerin kendi durumlarına göre bu süreleri öngörmeleri mümkündür. Bu durumda kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

36. Anayasa’nın 49. maddesinde çalışma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Öte yandan Anayasa’nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

37. Anayasa’nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Kuralın özelleştirme uygulamaları nedeniyle işsiz kalmış olan işçi statüsündeki kişilere kendilerinden kaynaklı olmayan bu sonucun telafi edilmesi amacıyla istihdam imkânı getirdiği açıktır. Bu istihdamın yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanılması ile sona ermesi durumunda da bu kişiler istedikleri takdirde aylıklarını alarak

emekli olabilecekler veya başka işlerde çalışabileceklerdir. Dolayısıyla kural bir yönüyle özelleştirme uygulamaları nedeniyle işsiz kalan kişilere imkânlar tanımakta diğer yandan ise bu kişilerin istihdam sürelerine sınırlama getirerek yeni istihdamların sağlanmasını hedeflemektedir. Bu itibarla kural ile çalışma hakkına getirilen sınırlamanın devletin anılan pozitif yükümlülükleri kapsamında işsizlik sorununa çözüm bulunması biçimindeki meşru amaca yönelik olduğu görülmektedir.

38. Özelleştirme uygulamaları nedeniyle iş akitleri feshedilen işçilerin dava konusu kuralın yer aldığı fıkra gereği istihdamının ancak yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar sağlanmasının söz konusu işlere ilişkin yeni istihdamların yapılabilmesi suretiyle işsiz kesimin istihdamının sağlanması amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

39. Ayrıca özelleştirme uygulamaları sebebiyle yaşanan mağduriyetlerin bertaraf edilmesi amacıyla getirilen kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam imkânının bu pozisyonlarda çalışmak isteyen ve ilgili mevzuatta aranan şartları taşıyan diğer pek çok kişi ile herhangi bir yarış söz konusu olmadan tanınan bir avantaj niteliğinde olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu husus gözetildiğinde kanun koyucunun bu istihdam imkânının süresinin tayininde takdir yetkisinin geniş olduğu anlaşılmaktadır. Devletin takdir yetkisinin geniş olduğu alanlarda, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik aracın seçiminde de takdirinin geniş olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle kural kapsamındaki istihdam imkânının yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıldığı günle sınırlandırılmasının gereklilik ölçütünü karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

40. Öte yandan kuralla getirilen sınırlamayla kişilerin başka yerlerde çalışma imkânı ortadan kaldırılmamaktadır. Devletin herhangi bir kimseyi kamuda istihdam etmeyi garanti etmek zorunda olmadığı hususu da gözetildiğinde, iş akitleri feshedilen işçilerin bu durumlarının telafisine yönelik getirilen imkânın belli bir süreyle sınırlandırılması ile kuralla ulaşılmak istenen amaç ve çalışma hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın orantısız bir sınırlamaya da neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

41. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin*

kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

42. Anayasa’nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2021/129, K.2022/33, 24/3/2022, § 23).

43. Dava konusu kuralın da yer aldığı 657 sayılı Kanun’un 4. maddesinin (B) fıkrasında sözleşmeli personel istihdamına yer verilmiştir. Bu personel kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileri olarak tanımlanmaktadır. Özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri feshedilen işçilerin istihdamı bu fıkra göre sağlanmakla birlikte söz konusu personellerin sözleşmeli personel statüsünde işe alınma gerekçeleri ve alınma yöntemleri açısından farklılıklar bulunduğu açıktır. Dolayısıyla bu personellerin karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda olmadıkları anlaşıldığından farklı kurallara tabi kılınmalarının eşitlik ilkesini zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 10., 13. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 60. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

b. 657 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (B) Fıkrasına Eklenen Yedinci Paragrafın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

45. 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın ikinci cümlesinde yer alan "...Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca..." ibaresi 703 sayılı KHK'nın 182. maddesiyle "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmiştir. Dava konusu kural "Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir." şeklinde olup kuralın "...Cumhurbaşkanınca..." olarak değiştirilen "...Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca..." ibaresi dışında kalan "Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar..." ile "...belirlenir." ibarelerine ilişkin olarak bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

46. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibarelere ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

E. 18. Maddesiyle 657 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 43. Maddenin Altıncı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

47. 7079 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrasının yürürlükten kaldırılmadan önceki hâlinde bir istihdam çeşidi olarak öngörülmüş olan geçici personel istihdamı düzenlenmekteydi. Söz konusu fıkraya 6552 sayılı Kanun'un 66. maddesi ile eklenen paragraf ise özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 4046 sayılı Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personelin

bu fıkra kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebileceğini öngörmekteydi.

48. 7079 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile geçici personel istihdamına ilişkin fıkranın yürürlükten kaldırılması sonrası söz konusu personelin durumunun ne olacağı ise aynı Kanun'un 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddede düzenlenmiştir. Söz konusu madde genel itibarıyla 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrasına göre istihdam edilen personelin aynı maddenin (B) fıkrasında düzenlenen istihdam usulüne geçirilmesini öngörmektedir.

49. Dava konusu kural ise 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrasına 6552 sayılı Kanun'un 66. maddesi ile eklenen paragraf gereği hâlihazırda istihdam edilmiş bulunan personelin aynı maddenin (B) fıkrası gereği istihdamını yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanacakları tarih ile sınırlı tutmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

50. Dava dilekçesinde özetle; kamuda çalışmakta olan kamu görevlileri için yasa ile belirlenmiş olan çalışma yaşı sınırının 65 olduğu, işçi personel için de bu yaş haddinin 65 olarak öngörüldüğü, *“yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar”* ibaresi ile özelleştirme mağduru olan ve 4 (C) kapsamında istihdam edilen personelin 7079 sayılı Kanun ile 4 (B) kadrolarına atanmalarını düzenleyen hükme bu kişilerin çalışma hakkını sınırlandıran ve bunların yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarih itibarıyla iş ilişkilerinin sonlandırılacağına dair ibare konulmasının hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, hâlihazırda kamuda çalışmakta olan kişiler açısından çalışma yaşamından rızaları olmaksızın çıkarılmalarını ve kendileriyle aynı statüde olan diğer görevlilerden farklı muameleye tabi tutulmalarını öngören düzenlemenin sosyal hukuk devleti ile de bağdaşmadığı, kanun değişikliğiyle iki farklı 4 (B) statüsünün ortaya çıkarıldığı, bu durum nedeniyle kamuda çalışmaya yeni başlayan bir sözleşmeli personel ile hâlihazırda uzun yıllardır çalışan, ancak bu madde hükmü nedeniyle kendi isteği dışında başka bir statüye geçirilen personel açısından oluşturulan farklılığın eşitlik ilkesine de aykırı olduğu, öte yandan kamuda hâlen çalışmakta olan personelden sadece bir kısmı için 65 olan zorunlu emeklilik yaş haddinin bazıları yönünden farklılaştırılarak kişilerin

zorla emekliliğe sevk edilmesinin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının finansman sorununun daha da büyümesine yol açacağı, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

51. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

52. Dava konusu kural özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 4046 sayılı Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personelden 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrası uyarınca istihdam edilenlerin aynı maddenin (B) fıkrasına geçirilmesi sonrası istihdam sürelerinin yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanılacak süreyle sınırlı tutulmasına ilişkindir.

53. 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (C) fıkrasında öngörülen istihdam usulünün kaldırılması sonucu bu fıkranın ikinci paragrafında yer alan düzenleme de yürürlükten kalkmış olmakla birlikte aynı maddenin (B) fıkrasına eklenen paragraf ile söz konusu imkân muhafaza edilmiştir. Söz konusu düzenlemenin (B) fıkrasına eklenen hâlinde de yer verilen *yaşlılık veya malullük aylığı alıncaya kadar* istihdam edilme şartı dava konusu kural ile aynıdır. Bu nedenle anılan düzenlemenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde yapılan değerlendirmeler ve gerekçeler dava konusu düzenleme yönünden de geçerli bulunmakta ve dava konusu kuralda Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 60. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

F. 32. Maddesiyle 2575 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Son Cümlesinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

55. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla, hâkimlerin Danıştay üyeliğine seçilebilmeleri için gerekli olan şartlardan olan meslekte geçirilmesi gereken süre şartının kaldırıldığı, yapılan düzenleme ile kanun koyucunun yargının alanına mahkemelerin bağımsızlığını etkiler nitelikte müdahale ettiği, yalnızca üç yıl hakimlik yapmış kişilerin Danıştayda görev yapabilecek olmalarının orta vadede yargıyı can çekişir konuma sokacağı, yargının alanına müdahale edecek her düzenlemenin kanunla yapılması gerekirken KHK ile bu düzenlemenin yapıldığı, her ne kadar 7079 sayılı Kanun ile kanun koyucunun iradesinin geçerli olduğu düşünülse de kanunlaşma sürecinde herhangi bir değişiklik önergesinin kabul edilmemesi, komisyonda görüşülmemesi, sayısal çoğunlukla ivedilikle kanunlaşması dikkate alındığında iradenin Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunda olduğunun açık olduğu, düzenlemenin Anayasa'nın 137., 138. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

56. 6216 Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 155. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

57. 2575 sayılı Kanun'un "*Danıştay Üyelerinin Nitelikleri*" başlıklı 8. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine göre, Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olma şartı aranmakta iken dava konusu kuralla anılan cümle yürürlükten kaldırılmıştır.

58. Kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla değişik yöntem veya araçlar arasında yapılacak tercih, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Kanun koyucu, takdir yetkisi çerçevesinde bir konuyu düzenleyebileceği gibi mevcut düzenlemeyi başka bir tasarrufuyla yürürlükten de kaldırabilir. Yürürlüğe giren kanunlar gibi, yürürlükten kaldırılan kurallar da yasama tasarrufudur ve kanun koyucu bu yetkisini kullanırken Anayasa'ya bağlı kalmak durumundadır (AYM, E.2016/181, K.2018/111, 20/12/2018, § 78).

59. Anayasa'nın "Danıştay" başlıklı 155. maddesinde idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olan Danıştayın kuruluşu, işleyişi ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usullerinin idari yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği öngörülmektedir.

60. Danıştay üyelerinin niteliklerine ilişkin olarak belirlenen ve üye seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olma şartını düzenleyen kuralı kaldıran düzenlemenin anılan madde kapsamında yer alan bir düzenleme olması nedeniyle *mahkemelerin bağımsızlığı* ve *hâkimlik teminatı* esaslarına aykırı olmaması gerekir. Danıştay üyelerine ilişkin olarak yapılan ve Anayasa'nın 138. ve 139. maddelerinde düzenlenen *mahkemelerin bağımsızlığı* ve *hâkimlik teminatı* esaslarına uygun olmayan bir düzenlemenin aynı zamanda Anayasa'nın 155. maddesine de aykırılık oluşturacağı açıktır (benzer yönde AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 34).

61. Anayasa'nın "Mahkemelerin Bağımsızlığı" başlıklı 138. maddesinde bağımsızlığın kapsamı "*Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler./ Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz./ Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz./ Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.*" şeklinde belirlenmiştir.

62. Anayasa'nın 155. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan düzenlemeden hareketle 2575 sayılı Kanun'un 8. maddesinde Danıştay üyelerinin nitelikleri düzenlenmiştir. İptali talep edilen kuralın yürürlükten kaldırdığı cümlelerin de bulunduğu ikinci fıkranın önceki hâlinde "*İdari yargı hakim ve savcılarının Danıştay üyeliğine seçilebilmeleri için birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az üç yıl bu görevlerde başarı ile çalışmış olmaları ve birinci sınıfa ayrılma niteliğini kaybetmemeleri gereklidir. Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olmak şarttır.*" düzenlemesi yer almakta iken son cümle yürürlükten kaldırılmış ve artık üyeliğe seçilebilmek için idari yargı hâkim ve savcılarının birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az üç yıl bu görevlerde başarı ile çalışmış olmaları ve birinci sınıfa ayrılma niteliğini kaybetmemeleri yeterli hâle gelmiştir.

63. Öte yandan 24/2/1982 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 15. maddesinde hâkimlik ve savcılık mesleğinin üçüncü sınıf, ikinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf olmak üzere dört sınıfa ayrıldığı belirtilmiş, hâkim ve savcılarının belirtilen sınıf ve derecelere yükselmesinde aranan şartlar da söz konusu Kanun'un 21. maddesinde düzenlenmiştir.

64. Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, hâkimlerin dolaylı ve dolaysız her türlü etki, baskı ve yönlendirmeden uzak şekilde çalışmalarını ve bu suretle adaletin gerçekleştirilmesini amaçladığından Danıştay üyesi seçilebilmek için aranan süre şartını yürürlükten kaldıran düzenlemenin Danıştay üyesi olarak seçilen kişilerin yürütecekleri yargılama faaliyetine olumsuz etkisi olacağından söz edilebilmesi mümkün değildir. İdari yargı hâkim ve savcılarının Danıştay üyesi seçilebilmesi aranan süre şartının yürürlükten kaldırılması sonrası mevcut olan nitelikler ise Danıştay üyelerinin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm vermelerine engel olmadığı gibi yasama ve yürütme organları başta olmak üzere hiçbir organ, makam, merci veya kişinin hâkimlere etkide bulunması sonucuna yol açacak nitelikte de değildir. Bu nedenle Danıştay üyesi seçilebilmek için gerekli olan süre şartının kaldırılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup kuralda mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

65. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

66. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

67. Kanun koyucu, Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapmak ve bu düzenlemenin kamu yararına olup olmadığını takdir etmek yetkisine sahiptir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde, kanun

koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenebilir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken *kamu yararı* konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme yalnızca kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

68. İptali talep edilen kural ile yürürlükten kaldırılan süre şartının gerekli olup olmadığı tartışılabilir ise de bu husus yerindelik denetimine girdiğinden anayasallık denetiminde gözetilmesi gereken hususlardan değildir. Bununla birlikte kuralın kamu yararı dışında özel çıkarlar gözetilerek veya belirli kişiler lehine ya da aleyhine düzenlendiği sonucuna ulaşılmasını gerektirecek bir yönünün de bulunmadığı görülmektedir.

69. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan Kanun'un kanunlaşma sürecine ilişkin Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise Anayasa'nın 148. maddesine göre son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

70. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 138. ve 155. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 137. ve 140. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

G. Kanun'un 41. Maddesiyle 2797 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin Birinci Fıkrasının (2) numaralı Bendinin (a) Alt Bendi ile 29. Maddesinin Birinci Fıkrasının Son Cümlesinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

71. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla hakimlerin, Yargıtay üyeliğine seçilebilmesi için gerekli olan şartlardan olan meslekte geçirilen süre şartının kaldırıldığı, yapılan düzenleme ile kanun koyucu yargının alanına mahkemelerin bağımsızlığını etkiler nitelikte müdahale ettiği, yalnızca üç yıl hakimlik yapmış kişilerin Yargıtayda görev yapabilecek olmasının orta vadede yargıyı can çekiştir konuma sokacağı, yargının alanına müdahale edecek her düzenlemenin kanunla yapılması gerekirken KHK ile bu düzenlemenin yapıldığı, her ne kadar 7079 sayılı Kanun ile

kanun koyucunun iradesinin geçerli olduğu düşünülse de kanunlaşma sürecinde herhangi bir değişiklik önergesinin kabul edilmemesi, komisyonda görüşülmemesi, sayısal çoğunlukla ivedilikle kanunlaşması dikkate alındığında iradenin Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunda olduğunun açık olduğu, düzenlemenin Anayasa'nın 138. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. 15. Maddenin Birinci Fıkrasının (2) numaralı Bendinde Yer alan (a) Alt Bendinin Yürürlükten Kaldırılması

72. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle dava konusu kural Anayasa'nın 154. maddesi yönünden de incelenmiştir.

73. 2797 sayılı Kanun'un "*Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının Görevleri*" başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendinde "*Aynı veya farklı yer bölge adliye mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar bakımından hukuk daireleri arasında veya ceza daireleri arasında uyuşmazlık bulunursa,*" düzenlemesi yer almakta iken iptali talep edilen kural ile bu hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

74. Daha öncede ifade edildiği üzere yürürlüğe giren kanunlar gibi, yürürlükten kaldırılan kurallar da yasama tasarrufudur ve kanun koyucu bu yetkisini kullanırken Anayasa'ya bağlı kalmak durumundadır (AYM, E.2016/181, K.2018/111, 20/12/2018, § 78).

75. Anayasa'nın "*Yargıtay*" başlıklı 154. maddesi şöyledir:

"Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hakim ve Cumhuriyet savcıları ile bu meslektan sayılanlar arasından Hakimler ve Savcılar Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Yargıtay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcivekili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği beşer aday arasından Cumhurbaşkanı tarafından dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, Başkan, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcivekilinin nitelikleri ve seçim usulleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.”

76. Anayasa'nın 154. maddesinde Yargıtayın görevi tanımlanmış olmakla birlikte Yargıtayın görevine giren hususlarda hangi işin hangi dairede görüleceğine ilişkin bir hüküm yer almadığından kanun koyucu anılan hususta mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esasları çerçevesinde takdir yetkisine sahip bulunmaktadır.

77. 7079 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 2797 sayılı Kanun'un “*Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının Görevleri*” başlıklı 15. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve aynı veya farklı yer bölge adliye mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar bakımından hukuk veya ceza daireleri arasında bulunan uyumsuzluğun giderilmesi görevi bu başlık altında sayılan görevler arasından çıkarılmıştır. 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un “*Başkanlar kurulunun görevleri*” başlıklı 35. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde “...benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyumsuzluk bulunması hâlinde bu uyumsuzluğun giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini istemek,...” görevi uyumsuzluğun ilgisine göre bölge adliye mahkemeleri bünyesinde oluşturulan hukuk veya ceza daireleri başkanlar kuruluna verilmiştir. Yine aynı maddenin 7079 sayılı Kanun'un 87. maddesi ile değiştirilen ikinci fıkrasında ise “(3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine iletilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyumsuzluk bulunduğu kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyumsuzluğun giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

78. Yargıtayın görevi Anayasa ve kanunlarla bir bütün olarak belirlenmiş olup Yargıtayın görev alanına giren hususlarda hangi işin hangi dairede görüleceği teknik anlamda görev ilişkisini değil iş dağılımını ifade etmektedir (benzer yönde AYM, E.2011/29, K.2012/549, 30/3/2012). Anayasa'nın 154. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, kanun koyucu, Yargıtayın görev alanına giren hususlarda hangi işin hangi dairede görüleceğini kanunla belirleme yetkisine sahip olduğu gibi kanunla belirtilen usuller çerçevesinde değiştirilmesini öngörmekte de takdir yetkisine sahiptir.

79. Bu itibarla, iptali talep edilen kuralın gerekçesinde de ifade edildiği üzere ilgili görevin Yargıtayın hukuk veya ceza daireleri tarafından yerine getirilmesine ilişkin değişikliğe uyum sağlanması amacıyla Hukuk ve Ceza Genel Kurullarını görevli kılan maddenin yürürlükten kaldırılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup kuralda mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı bir yön de bulunmamaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 138. ve 154. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 140. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

b. 2797 Sayılı Kanun'un 29. Maddesinin Birinci Fıkrasının Son Cümlesinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

81. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 154. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

82. 2797 sayılı Kanun'un "*Yargıtay Üyelerinin Nitelikleri ve Seçimi*" başlıklı 29. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine göre Yargıtay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olma şartı aranmakta iken dava konusu kuralla anılan cümle yürürlükten kaldırılmıştır.

83. Anayasa'nın 154. maddesinde adliye mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olan Yargıtayın kuruluşu, işleyişi ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usullerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği öngörülmektedir.

84. Yargıtay üyelerinin niteliklerine ilişkin olarak belirlenen ve üye seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış

olma şartını düzenleyen kuralı kaldıran düzenleme, 7079 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle 2575 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesini yürürlükten kaldıran düzenleme ile aynıdır. Bu nedenle anılan düzenlemenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde yapılan değerlendirmeler ve gerekçeler Yargıtay üyelerinin seçilmelerine ilişkin süre şartını kaldıran düzenleme yönünden de geçerli bulunmakta ve dava konusu kuralda Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

85. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 138. ve 154. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 140. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ğ. Kanun'un 50. Maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un Değiştirilen 5. Maddesinin İncelenmesi

86. 703 sayılı KHK'nın 121. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un dava konusu kural olan 5. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

87. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

H. Kanun'un 52. Maddesiyle 3238 Sayılı Kanun'un Değişiklik Yapılan 7. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "Cumhurbaşkanına..." İbaresinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

88. 703 sayılı KHK'nın 121. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un dava konusu kuralların yer aldığı 7. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

89. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

I. Kanun'un 53. Maddesiyle 3238 Sayılı Kanun'un 8. Maddesine Dördüncü Fıkrasından Sonra Gelmek Üzere Eklenen Fıkranın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

90. 703 sayılı KHK'nın 121. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un dava konusu kuralının yer aldığı 8. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

91. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

İ. Kanun'un 68. Maddesiyle 4634 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 10. Maddenin Beşinci Fıkrasının Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

92. 4634 sayılı Kanun'un mülga 7 ila 10. maddelerinde Şeker Kurumu, Şeker Kurulu ve bu kurumun görev ve yetkileri ile hizmet birimleri düzenlenmekteyken 7079 sayılı Kanun'un 69. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla söz konusu maddeler yürürlükten kaldırılmış ve dolayısıyla Şeker Kurumu kapatılmıştır.

93. Şeker Kurumu kapatılmadan önce 4634 sayılı Kanun'un mülga 10. maddesine göre kurum personeli 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre istihdam edilmektedir. Bu şekilde çalıştırılan personele ise toplu sözleşmeler ve mevzuat gereği işçi vasıflarından dolayı ikramiye ve ilave tediye adı altında ödemeler yapılmaktadır.

94. İkramiye ödemelerinin ne zaman ve nasıl doğacağı hususunda 1475 sayılı Kanun'da açıkça düzenleme bulunmamakla birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 405. maddesinde, işçilerin ikramiyeyi istem haklarının bu konuda anlaşmanın veya çalışma şartının ya da işverenin tek taraflı taahhüdünün varlığı hâlinde doğacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da hizmet sözleşmesinin ikramiyenin verildiği dönemden önce sona ermesi durumunda, ikramiyenin işçinin çalıştığı süreye yansıyan bölümünün ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

95. İlave tediye ödemeleri ise 4/7/1956 tarihli ve 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2'nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun'da belirtilen işçilere ücret sistemleri ne olursa olsun her yıl için birer aylık istihkakları tutarında yapılmaktadır. Bu kanuna göre yapılacak tediyelelerin zamanı ise Cumhurbaşkanınca tespit olunmaktadır. Aynı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *"Mezkûr ilave tediyeleler, tediye tarihinde işçinin işinden ayrılmış olup olmadığına bakılmaksızın işçinin ilave tediyeleyen taallük ettiği yıl içinde o yerde veya aynı idare, teşekkül ve müesseseye ait muhtelif yerlerde geçmiş olan hizmetlerinin yekûnu nispetinde ve son çalıştığı yerde ödenir. İşçinin bu tediyelelere esas olacak çalışma süresinin hesaplanmasında iş veya hizmet akdinin devamı müddetine rastlıyan kanuni ve idari izinlerle hastalık izinleri, hafta tatili ve genel tatil günleri çalışılmış gibi hesaba katılır. Münavebeli işçilerin münavebe sebebiyle çalıştırılmadıkları günler çalışmış gibi sayılır."* şeklindeki

hüküm ise ilave tediyeinin de çalışılan dönemle mütenasip bir ödeme olduğunu göstermektedir.

2. Anlam ve Kapsam

96. Şeker Kurumunun kapatılması neticesi burada çalışan ve işçi kadrosunda bulunan personelin atanacağı kadrolar 4634 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu maddeyle, işçi kadrosunda bulunan personelin belirtilen kadro ve ünvanlarda memur olarak istihdamları sağlanmıştır.

97. Dava konusu kural ise memur olarak istihdamı sağlanan personele geçici 10. maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilave tediye veya ikramiye ödenmiş olması hâlinde bu personele ödenen tutarların maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınmasını öngörmektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

98. Dava dilekçesinde özetle; kanunların ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılacağı ve geleceğe dönük olarak uygulanacağı, kanunların ilke olarak geriye yürümemesinin hukuk güvenliği ilkesinin bir gereği olduğu, dava konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırılık taşıdığı, kazanılmış hakları ortadan kaldıran bir düzenleme olan ödenmiş ilave tediye ve ikramiyelerin statü değişikliği sonrası dönem için geri alınmasının kişilerin önceki statüsünün gerekleri doğrultusunda hak kazandığı ve tahakkuku yapılmış olan ödemelerin alınması anlamına geldiği, kuralın kanunların geriye yürütülmemesi ilkesiyle bağdaşmadığı, düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

99. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden incelenmiştir.

100. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin

kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 13).

101. Öte yandan bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru beklenti de Anayasa’da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Belirtilen nitelikte olmayan bir beklenti veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı, meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

102. İptali talep edilen kuralla, Şeker Kurumunda çalışan personele ödenen ilave tediye ve ikramiyelerin çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınması öngörülmektedir. Dolayısıyla iptali talep edilen kuralın mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

103. Mülkiyet hakkına yapılan sınırlamalarda gözetilecek öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

104. Dava konusu kuralla öngörülen müdahale yukarıda yer verilen 6098 ve 6772 sayılı Kanun’un ilgili hükümleriyle birlikte değerlendirildiğinde çalışılmayan günlere tekabül eden ödemeler açısından belirli ve öngörülebilir nitelikte olup kanunilik koşulunu sağlamaktadır.

105. Anayasa’nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlanabileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 35. maddesinde ise mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği öngörülmüştür.

106. Kuralla, fiilen çalışma karşılığı olarak yapılan bir ödemenin fiilen çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınması ile Hazinesinin menfaatlerinin korunmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple Hazinesinin menfaatinin korunması gayesiyle yapılan müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğu açıktır.

107. Peşinen ödenen tutarın çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınmasını öngören kuralın Hazinenin menfaatinin korunması yoluyla kamu yararının sağlanması şeklindeki meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

108. Öte yandan, kuralda iadesi öngörülen ödemeler bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden ikramiye ve ilave tediye kısmıyla sınırlıdır. Ayrıca herhangi bir faiz ödenmesi de öngörülmemiştir. Bu yönüyle kuralın kişilere aşırı bir külfet yüklediği ve orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı anlaşılmaktadır.

109. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

J. Kanun'un 78. Maddesiyle 4734 Sayılı Kanun'un 62. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (e) Bendinin (2) Numaralı Alt Bendinin Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "...hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar..." Bölümünün İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

110. Kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usullerin belirlendiği 4734 sayılı Kanun'un 2. maddesinde kanunun kapsamında bulunan idarelere yer verilmiş, 62. maddesinde ise bu idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan önce uyulması gereken kurallar düzenlenmiştir.

111. Kanun'un 62. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin önceki hâlinde, idarelerin personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarında uyması gereken hususlar düzenlenmekte ve kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması hâlinde personel çalıştırılmasına dayalı yardımcı işlere ilişkin hizmetler için ihaleye

çıkılabilmesine cevaz verilmekte iken 7079 sayılı Kanun'un 78. maddesi ile (e) bendinin (1) numaralı alt bendi "5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz." şeklinde değiştirilmiştir.

112. Aynı madde ve bendin (2) numaralı alt bendinde ise personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımının; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade edeceği belirtilmiştir. Mahallî idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar ise doğrudan personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmiştir.

113. Görüleceği üzere 7079 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile 62. maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından artık personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı yapılamayacaktır.

114. Dava konusu kural ise hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımların personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmeyeceğini öngördüğünden bu hizmetlere ilişkin alımlar için ise ihale yapılabilecektir.

115. 4734 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinde, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetleri, taşınır ve taşınmaz mal

ve hakların kiralanması ve benzeri diğer hizmetlere, *hizmet* tanımı içerisinde yer verilmiştir. Bu tanımdan hareketle hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ile çağrı merkezi hizmetlerinin teknik ve yazılım boyutu ile işgücü yönünün hizmet tanımı içerisinde değerlendirilmesi mümkündür. Diğer bir ifade ile kurum ve kuruluşlar tarafından bu sistemlerde çalıştırılacak personel ile sistemin doğrudan kendisinin kurulmasına yönelik ihaleler dava konusu kural gereği yapılabilecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

116. Dava dilekçesinde özetle; kanun koyucunun hizmet alım yönteminin sonlandırılmasını ancak istisnai durumlarda kamu kurumlarının kendi görev ve yetkileri dâhilinde yapmak zorunda oldukları hizmetlerde alt işverenlik ilişkisinin kurulmasını öngördüğü, dava konusu ibare ile bu mantığın dışına çıkıldığı ve âdeta istisnai bir durum oluşturulduğu, özellikle Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde yurttaşların sağlık hizmetine erişimleri için gerekli olan kayıt, hasta verilerinin girişleri gibi sağlık hizmetinin asli bir parçası olan hastane bilgi yönetimi sistemi hizmetleri ile bütün bakanlıklarda kurulmuş olan, vatandaşların şikâyet ve taleplerini doğrudan sözlü olarak aktardığı ve kamu hizmeti görevi yerine getiren çağrı merkezi hizmetlerinin, hiçbir haklı gerekçe olmadan kapsam dışında bırakıldığı, her iki iş türünde alt işverenlik ilişkisinin devam ettirilmesinin kanun önünde eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması ilkelerine aykırılık teşkil ettiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

117. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 47. ve 128. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

118. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında, "*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*" denilmektedir. Bu hüküm uyarınca, genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği görevlerden asli ve sürekli nitelik taşıyanların, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi zorunludur.

119. Anayasa'nın 47. maddesinin dördüncü fıkrasında, "*Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım*

ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir." denilerek özel hukuk sözleşmeleri aracılığıyla gerçek veya tüzel kişilerin kamu hizmetlerinin sunumuna dâhil edilmelerine imkân tanınmıştır.

120. Anayasa'nın 47. ve 128. maddelerinin anılan hükümleri uyarınca idarelerin, genel idare esasları uyarınca yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri dışında kalan alanlardaki hizmetlerin, özel hukuk sözleşmeleriyle gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine gördürülmesi yolunda düzenleme yapılması mümkündür.

121. Dava konusu kural ile hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmediğinden maddede belirtilen kurum ve kuruluşlarca bu hizmet türleri için ihaleye çıkılabilecek, dolayısıyla bu hizmetler gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine gördürülebilecektir.

122. Hastane bilgi yönetim hizmetlerinin niteliği gereği sağlık hizmeti kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Sağlık hizmetinin temel hedefi olan insan sağlığı sorunu, ertelenemez ve ikame edilemez niteliktedir. Bilime dayalı olması gereken tanı ve tedavi metotlarının insan yararına sürekli yenilik ve gelişme göstermesi, hizmet kalite ve beklentilerini çağın koşullarına yaklaştırmayı gerektirmektedir (AYM, E.2013/50, K.2015/38, 01/04/2015).

123. Anayasa Mahkemesinin 22/11/2007 tarihli ve E.2004/114, K.2007/85 sayılı kararında vurgulandığı üzere, Anayasa'nın 47. maddesi ile 128. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, sağlık hizmetlerinin bütünüyle devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilmesi olanaklı değildir.

124. Çağrı merkezi hizmetleri ise kişilerin kurum ve kuruluşlarla ilgili sorun ve şikâyetlerinin tespiti ile dolaylı olarak çözümünde etkili olan hizmetlerdir.

125. Gerek sağlık hizmeti tanımı içerisinde değerlendirilebilecek hastane bilgi yönetim sistemine ilişkin hizmetler gerekse de maddede belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanacak çağrı merkezi hizmetleri genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerinin varlık sebebini teşkil eden, diğer bir ifadeyle hizmetin bizzat kendisini (özünü)

oluşturan görevler kapsamında değildir. Söz konusu hizmetler idarelerce, kamu hizmetlerinin daha etkin ve sağlıklı bir şekilde işletilmesini ve yürütülmesini temine yönelik birtakım ikincil görevlerden oluşmakta olup kamu hizmetinin özünü ifade etmeyen bu görevlerin “*genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevler*” kapsamında görülmesi mümkün olmadığından Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlileri eliyle ifası zorunluluğu yoktur.

126. Bu itibarla, dava konusu kuralla, hastane bilgi yönetim sistemine ilişkin hizmetler ile çağrı merkezi hizmetleri için ihaleye çıkmasına imkân tanınmasında ve dolayısıyla bunların özel kişiler eliyle gördürülmesi yolunda düzenleme yapmasında Anayasa’nın 47. ve 128. maddelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

127. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Kanun koyucunun, Anayasa’ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapma konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır.

128. Hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetleri salt işgücüne dayalı nitelikte olmayıp teknolojik altyapıyı gerekli kılan hizmet türleridir. Söz konusu hizmetlerin personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmeyeceğinin belirtilmesinin bu yönüyle hizmetin niteliğinden kaynaklandığı söylenebilecektir. Ayrıca bu hizmet türleri yönünden yapılacak ihalelerle ilgili olarak 4734 sayılı Kanun’da yer verilen saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi ilkelerinin uygulanacağı da açıktır. Kurum ve kuruluşların gelişen koşul ve ihtiyaçları dikkate almasına da imkân veren ve teknolojik altyapı ile belli bir uzmanlık gerektiren bu türden hizmetleri özel kişilere gördürmesi mümkün kılan düzenlemenin kamu yararı amacına yönelik olmadığı söylenemez.

129. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa’nın 2., 47. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

K. Kanun'un 83. Maddesiyle 4769 Sayılı Kanunu'nun 15. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkrafta Yer Alan "...ve iki katı..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

130. 4769 sayılı Kanun, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin ihtiyacı olan nitelikli personelin yetiştirilmesi ve mesleki eğitimlerinin sağlanması amacıyla Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi ile bölge eğitim merkezlerinin kuruluş, görev ve teşkilatı ile bu merkezlerde verilecek eğitime ve diğer hususlara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir.

131. Anılan Kanun ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde görev yapacak personelden idare memurluğu öğrencileri ile infaz ve koruma memurluğu öğrencilerinin hizmet öncesi eğitimi ve bu kurumlarda görev yapan personelin aday memurluk, hizmet içi ve görevde yükselme eğitimlerini kapsamaktadır.

132. Kanun'un 10. maddesinde hizmet öncesi eğitime alınan idare memurluğu öğrencileri ile infaz ve koruma memurluğu öğrencilerine eğitim süresince (3000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık harçlık ödeneceği, 14. maddesinde de eğitim merkezlerinin ve yatılı tesislerinin her türlü ihtiyaçları, giderleri ve hizmet öncesi eğitime alınanların resmî kıyafet ve harçlıklarının Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacağı ve eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden yatak ve yemek ücreti alınmayacağı hüküm altına alınmıştır.

133. Dava konusu ibarenin de yer aldığı 15. madde de ise eğitim merkezlerinde hizmet öncesi eğitim görerek ataması yapılanların her öğretim yılı karşılığında iki yıl süre ile mecburi hizmet ile yükümlü oldukları belirtilmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da bu kişilerin ataması yapıldıktan sonra -sağlık nedeniyle görevini yapmaya devam edemeyecekler hariç- herhangi bir sebeple mecburi hizmet yükümlülüğü dolmadan görevden çekilmeleri ile göreviyle ilişkisi kesilmesi durumunda kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve iki katı olarak ödemek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır. Söz konusu fıkrafta yer alan "...ve iki katı..." ibaresi davanın konusunu oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

134. Dava dilekçesinde özetle; ataması yapılmış ve çalışmaya başlamış olan kişilerin görev yapmaları gereken sürenin eğitimlerinin iki

katı olduğu, bu şekilde zaten eğitim nedeniyle devletin yüklenmiş olduğu masrafların karşılığı olarak çalışma yükümlülüğü öngörüldüğü, kanun koyucunun takdir hakkı kapsamında mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeyenler için öngördüğü yaptırımın kamu yararını sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmakla birlikte bu yaptırımın amacına uygun olarak adil ve hakkaniyete uygun olması gerektiği, mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere yönelik yaptırımın ölçülü ve makul olmadığı, ayrıca maddenin yürürlüğe girdiği günden itibaren herkes bakımından hüküm ifade etmesinin ve eğitime devam etmekte olanlar ile bu eğitimi bitirmiş olup henüz mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamamış olanlar bakımından herhangi bir geçiş hükmünün öngörülmemiş olmasının hukuki güvenlik ilkesini ihlal ettiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

135. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 18. maddesi yönünden incelenmiştir.

136. Anayasa'nın 18. maddesinin birinci fıkrasında hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağı belirtilmiş, angarya yasaklanmış; ikinci fıkrasında ise şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmaların, olağanüstü hâllerde vatandaşlardan istenecek hizmetlerin, ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmalarının zorla çalıştırma sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

137. Zora dayalı çalışma, bir kimsenin serbest iradesi bulunmadan çalıştırılmasıdır. Öte yandan zor (cebir) kavramı, yaptırım tehdidinin varlığını şart kılar. Esasında bir buyurmanın zorakilik vasfını kazanması, yaptırım tehdidi ile desteklenmiş olması nedeniyledir. Bu durumda zorla çalıştırmanın kişinin iradesi dışında ve yaptırım tehdidi altında çalıştırılması biçiminde tanımlanması mümkündür (*Yasemin Balcı* [GK], B. No: 2014/8881, 25/7/2017, § 63).

138. Nitekim Cebri ve Mecburi Çalıştırma Hakkında 29 Numaralı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'nin 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında zorla çalıştırma *“herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetler”* biçiminde tanımlanmıştır. Anılan Sözleşme'ye göre de zorla çalıştırmadan söz

edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir.

139. Yaptırım kavramıyla sadece ceza hukukundaki dar ve teknik anlamdaki ceza değil her türlü adli, idari ve hukuki yaptırımlar kastedilmektedir. Bu bağlamda hürriyeti bağlayıcı cezalar ile adli ve idari para cezaları ve diğer idari yaptırımların yanında tazminat ve cezai şart gibi hukuki yaptırımlar da zorla çalıştırma tanımında yer alan yaptırım kavramına dâhildir. Olayın somut koşulları çerçevesinde kişinin işini kaybetme korkusunun dahi bir yaptırım tehdidi olarak yorumlanması mümkündür. Ancak hizmetin yerine getirilmesinin bunu zorunlu kılan bir hukuksal yükümlülüğün varlığına dayanması tek başına söz konusu hizmetin zorla çalıştırma veya angarya olduğu sonucuna ulaşılabilmesi bakımından yeterli değildir. Bu noktada hizmet yükümlüsünün rızasının varlığı büyük önem kazanmaktadır. İlginin kendi rızasıyla kabullendiği bir hizmetin yerine getirilmesi hususunda yasal zorunluluk bulunması bu hizmeti zorla çalıştırma veya angarya hâline getirmez. Zira bu hâlde kanunda öngörülen çalışma zorunluluğu, ilginin serbest iradesiyle bir sözleşme akdetmiş olmasının veya bir statüye girmiş bulunmasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (*Yasemin Balcı*, § 65; *Ali Şanlı*, B. No: 2019/18003, 31/3/2022, § 46).

140. Bu bakımdan olağan görev kapsamında tanımlanan veya açıkça tanımlanmasa bile makul olarak öngörülebilen işlerde rızanın bulunduğu varsayılabilir. Bu bağlamda gerek statü hukukuna gerekse akdi hukuka tabi olarak çalışan kişilere makul olarak öngörülemeyen bir iş veya görev yüklenmedikçe rızanın bulunmadığı öne sürülemez (*Yasemin Balcı*, § 66).

141. Bunun yanında alanında uzman olan kişilerin mesleklerinin icrası sırasında sosyal dayanışma anlayışının bir gereği olarak birtakım hizmetlerle yükümlü kılınması, uzmanlık alanlarıyla ilgili olmak ve aşırı külfet yüklememek kaydıyla zorla çalışma veya angarya olarak değerlendirilemez. Ancak bu şekilde çalışma zorunluluğu getirilen (uzman) kişiye ölçüsüz külfet yüklenmesi durumunda Anayasa'nın 18. maddesinin sınırlarının aşıldığı sonucuna ulaşılabılır. Bu kişilere ölçüsüz bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde bunlara ücret ve benzeri menfaatlerin sağlanıp sağlanmadığı ve yapılması zorunlu kılınan hizmetin bunların mesleki gelişim ve kariyerlerine bir katkısının bulunup bulunmadığı hususları gözönünde bulundurulmalıdır (*Yasemin Balcı*, § 67, *Ali Şanlı*, § 48).

142. Anayasa'nın 18. maddesinde zorla çalıştırma ve angarya kavramlarına yer verilmiştir. Maddenin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Angaryada da zorla çalıştırmada olduğu gibi kişinin ceza tehdidi altında ve iradesi dışında çalıştırılması söz konusudur. Ancak angaryada zorla çalıştırmadan farklı olarak çalıştırılana ücret de ödenmemekte veya bariz bir şekilde düşük ücret ödenmektedir. Buna göre zorla çalıştırma ile angarya arasındaki fark, yaptırım tehdidiyle desteklenen irade dışı çalıştırma karşılığında ücret ödenip ödenmeyeceği hususundadır. İrade dışı çalıştırmada ücret ödeniyorsa zorla çalıştırmadan, ücret ödenmiyor veya ödenen ücret bariz bir şekilde düşük ise angaryadan söz edilebilir (*Yasemin Balcı, ŞŞ 68, 69*).

143. Zorla çalıştırma ve angarya yasağı mutlak nitelikte olmayıp Anayasa'nın 18. maddesinin ikinci fıkrasında bu yasağın istisnalarına yer verilmiştir. Buna göre (1) hükümlü ve tutukluların şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlü veya tutuklu bulundukları süreler içinde çalıştırılması, (2) vatandaşların olağanüstü hâllerde çalıştırılması, (3) vatandaşların ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevinin bir gereği olarak bedenî ve fikrî emeklerinden yararlanılması zorla çalıştırma veya angarya olarak görülemez.

144. Dava konusu kural, hizmet öncesi eğitim sonrası ataması yapılp mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan görevden çekilenler ile göreviyle ilişkisi kesilenlerin kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve iki katı olarak ödemelerini öngörmektedir. Zorunlu hizmete tabi olması kişilerin görevlerinden çekilmesine veya görevleriyle ilişkilerinin kesilmesine hukuki bir engel oluşturmaya da bu durumların oluşması hâlinde zorunlu hizmet yükümlülüğünden kaynaklı olarak söz konusu ödemenin yapılması gerekecektir.

145. Devletin, henüz kamu hizmetine fiilen katılmayan ve hizmetinden yararlanılmayan bir kimsenin belli bazı vasıfları kazanması için yaptığı bu masrafların karşılığı olarak bu kişiyi makul bir süre zorunlu hizmetle yükümlendirmesi haklı karşılanmalıdır. Eğitimi için kamu bütçesinden kaynak aktarılan kişinin edindiği uzmanlığı kamu hizmeti olarak toplumun faydasına sunması gerektiği, aksi takdirde kamu kaynaklarının bir kişinin özel yararına kullanılması sonucunun ortaya çıkabileceği düşüncesi zorunlu hizmet yükümlülüğünü haklılaştırmaktadır (*Ali Şanlı, Ş 59*).

146. Öte yandan kişilerin mecburi hizmet yükümlülüğüne tabi kılınması ile amaçlanan personel politikasının aksamadan uygulanabilmesidir. Diğer bir ifadeyle ceza infaz kurumları ile tutukevlerinin personel eksikliği gibi bir sorunla karşılaşmaları yerine getirdikleri görevlerde aksamalara yol açabilecektir. Ceza infaz kurumları ile tutukevleri tarafından yerine getirilen görevlerin eksiksiz yerine getirilmesi ise kamu yararının sağlanması için elzemdir.

147. Bununla birlikte haklı temelleri bulunsa bile zorunlu hizmet yükümlülüğünün başvuruçuya orantısız bir külfet yüklemesi durumunda cebre dayalı olma vasfına büründüğü sonucuna ulaşılabilecektir.

148. Mecburi hizmet yükümlülüğü süresini tamamlamayanların ödemeleri öngörülen miktar, yükümlülüğün tamamlanmayan kısmına bağlı olarak değişmektedir. Kişilerin hizmet öncesi eğitim sürelerinde her öğretim yılı karşılığında iki yıl süre ile mecburi hizmet ile yükümlü olmaları öngörülmektedir. Bu süreler tamamlanmadığında ise zaten eğitim süresinin üzerinde olan mecburi hizmet süresinin tamamlanmayan kısmına denk gelen gider miktarının iki kat olarak ödenmesi gerekmektedir.

149. Ceza infaz kurumları ile tutukevleri tarafından yerine getirilen görevlerin taşıdığı önem gereği ilgili kanunlarda kendine özgü kuralların konulması doğal olmakla birlikte, kişinin aldığı eğitimin sonucu olarak sağlık sebepleri dışında bir nedenle, mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeden görevinden çekilmesi veya göreviyle ilişkisinin kesilmesi durumunda kendisine yapılan bütün giderleri iki kat olarak ödemeye maruz bırakılmasının orantılı olmadığı sonucuna varılmıştır.

150. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 18. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muammer TOPAL, Basri BAĞCI ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 18. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

L. Kanun'un 84. Maddesiyle 4848 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 9. Maddenin İncelenmesi

151. 703 sayılı KHK'nın 21. maddesiyle dava konusu kuralın da yer aldığı 4848 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

152. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

M. Kanun'un 91. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 209. Maddesinin Başlığındaki Değiştirilen "...anlatılması...", (1) Numaralı Fıkrasındaki Değiştirilen "...anlatılır." ve (2) Numaralı Fıkrasındaki Değiştirilen "...anlatılmasına..." İbarelerinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

153. Dava dilekçesinde özetle; hukuk devletinde bireyin en önemli güvencelerinden birinin hak arama hürriyeti olduğu, savunmanın olmadığı yahut savunmanın hak ve imkânlarının kısıtlandığı bir muhakeme sisteminin hukuk devletinde yerinin bulunmadığı, silahların eşitliğini bozacak, iddia ve savunma arasında hak ve imkân dengesizliğine yol açacak düzenlemelerden kaçınılması gerektiği, çelişmeli yargı ve silahların eşitliği prensibi gereği duruşmada ortaya konulması gereken belge ve tutanakların açık ve bütün bir şekilde okunması gerektiği, belgelerin özetlenmesi ve bazı bölümlerinin göz ardı edilmesinin bu ilkelere aykırı olduğu ve sanığın savunma ve adil yargılanma hakkının da zedelenmesi anlamına geleceği, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. 209. Maddenin Başlığındaki Değiştirilen "...anlatılması..." İbaresini

154. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi yetkisinin kapsamına Anayasa değişikliği, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve TBMM İçtüzüğü adı verilen normlar (kurallar) girmektedir. Söz konusu düzenlemeler, Anayasa'nın yetkili kıldığı organlar tarafından yazılı bir şekilde ve bu adlar altında tespit edilen genel, sürekli ve soyut hukuk normlarıdır. Norm ise insan davranışını yönlendirmek amacıyla belirli bir şeyin yapılmasını yasaklayan ya da belirli bir şeyin yapılmasına izin veya yetki veren ve cebirle desteklenmiş irade açıklamalarıdır. Dolayısıyla hukuk normları daima emir, yasak, izin veya yetki içeren önermelerden oluşur. İnsan davranışını yönlendirmeyi hedeflemeyen yani emir vermeyen, yasak koymayan, izin veya yetki vermeyen bir önerme, normatif nitelikte olmadığından hukuk kuralı sayılmaz.

155. Bu itibarla madde başlıkları da başlı başına bir yargı ifade etmediğinden denetlenebilir norm niteliğinde değildir. Anılan niteliği

sebebiyle madde başlıklarının iptal davasına konu edilmesi mümkün değildir (aynı yöndeki kararlar için bkz. AYM, E.2014/146, K.2015/31, 19/03/2015; E.2017/162, K.2018/100, 17/10/2018, §§ 63-65).

156. Açıklanan nedenlerle 5271 sayılı Kanun'un 209. maddesinin başlığındaki değiştirilen "...anlatılması..." ibaresine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

b. 209. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasındaki Değiştirilen "... anlatılır." ve (2) Numaralı Fıkrasındaki Değiştirilen "...anlatılmasına..." İbareleri

157. Kanun koyucu dava konusu kurallarla, naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanaklarının, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanağı ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgelerin ve diğer yazılar ile adli sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgelerin duruşmada (sanığa veya mağdura ait kişisel verilerin yer aldığı belgelerin ise istemleri hâlinde kapalı oturumda) okunması yerine anlatılmasını öngörmektedir.

158. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurulabilme hakkı ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemekte, temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini sağlamaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

159. Hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsurlarından biri, yargılamanın çelişmeli olması ve taraflar arasında silahların eşitliğinin sağlanmasıdır. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde yargı mercileri önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi ceza yargılamasında şüphelinin/sanığın aleyhine bir hukuki durum yaratılmamasını da kapsamaktadır (Yankı Bağcıoğlu ve diğerleri

[GK], B. No: 2014/253, 9/1/2015, § 64). Bu itibarla tarafların dinlenilmesine ve yargılama faaliyetine aktif katılımının sağlanmasına yönelik gerekli imkânın verilmemesi, yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir.

160. Çelişmeli yargılama ilkesi ise silahların eşitliği ilkesi ile yakından ilişkili olup bu iki ilke birbirini tamamlar niteliktedir. Çelişmeli yargılama ilkesi taraflara, dosyaya giren görüşler ile diğer tarafça sunulan deliller hakkında bilgi sahibi olma ve karşı iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması anlamına gelir (AYM, E.2016/191, K.2017/131, 26/7/2017, § 64; *Faik Gümüş*, B. No: 2012/603, 20/2/2014, § 47; *Targan Tolga Yungul*, B. No: 2013/1386, 16/4/2015, § 24).

161. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkının güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterilen kanıtlardan ve sunulan görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Taylan Özgür Tor*, B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

162. Dava konusu kurallar uyarınca duruşmada belgelerin ve yazıların anlatılması söz konusu belgelerin ve yazıların okunmasına nazaran yargılamanın taraflarını bu belgelerin ve yazıların içeriğinden tam manasıyla haberdar olunması noktasında dezavantajlı bir konuma düşürebilecek niteliktedir.

163. Duruşma sırasında hangi belgelerin ve yazıların okunacağı veya anlatılacağı hususunda düzenleme yapmak kanun koyucunun takdirindedir. Bununla birlikte hakkaniyete uygun yargılamadan söz edilebilmesi o yargılamanın süreci itibarıyla bir bütün olarak kişilerin hakkaniyet ve adalet duygularını zedeleyici bir olgu içermemesini gerekir. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın da bir gereğidir (AYM, E.2021/48, K.2022/7, 26/1/2022, § 25). Bu bağlamda, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden yapılacak incelemede öncelikle söz konusu belgelerin ve yazıların anlatılmasını öngören kuralın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir.

164. Sorgu, ifade, muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ile adli sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgelerin ve yazıların anlatılmasına ilişkin düzenlemenin yargılamanın uzamasını önlemek amacıyla öngörüldüğü ve dolayısıyla haklı bir nedene dayandığı anlaşılmaktadır.

165. Yargılamanın gereksiz yere uzamasını önlemek haklı neden olarak kabul edilebilirse de bu hâlde dahi belgelerin ve diğer yazıların anlatılmasının tarafların bu belge ve yazılar hakkında bütünüyle bilgi sahibi olmalarını kısıtlama ihtimali bulunduğundan dava konusu düzenlemeyi telafi edici-dengeleyici nitelikte başkaca düzenlemelerin bulunup bulunmadığı da önem arz etmektedir.

166. 5271 sayılı Kanun'un 215. maddesinde suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığının katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine sorulacağı düzenleme altına alınmış, 216. maddesinde ise ortaya konulan delillerin tartışılma usulüne yer verilmiştir. Her ne kadar 215. maddede *belgelerin okunması* ifadesine yer verilmişse de dava konusu kural gereği anlatılan bir belge veya yazının ardından izlenecek usul de aynı olacaktır. Kanun'un 217. maddesinde ise hâkimin kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabileceği belirtilmiştir.

167. Anayasa Mahkemesi tarafından, iddianamenin okunması yerine anlatılmasının öngörüldüğü düzenlemenin incelendiği kararda da ifade edildiği üzere kamu davasının tarafı olan sanığın veya müdafinin dosya içinde bulunan iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan delilleri inceleme ve bu belgelerden örnekler alma yetkisinin bulunduğu hususu tartışmasızdır (AYM, E.2017/32, K.2018/81, 11/07/2018, § 59). Ayrıca söz konusu yetki iddianamenin mahkemece kabulü aşaması sonrasına ilişkin olarak da Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla müdafii yönünden açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla duruşmada anlatılan veya anlatılacak olan bir belge veya yazıdan duruşma öncesinde veya sonrasında sanığın tam manasıyla bilgi sahibi olması sağlanabilecektir.

168. Öte yandan duruşmada anlatılan bir belge veya yazının okunması veya bunlardan örnek verilmesi akabinde diyeceklerini beyan etmek isteyen sanığın bu istemi ise savunma hakkı kapsamında karşılanması gereken

bir talep olacaktır. Kanun'un 289. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde, hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olmasının hukuka kesin aykırılık hâli olarak sayılmış olması da bu istemin karşılanmasını gerekli kılar niteliktedir.

169. Duruşmada okunan herhangi bir belgeye karşı diyeceği olup olmadığı sorulan katılan veya vekili açısından da söz konusu taleplerin karşılanması hâkimin kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabileceğinden kaçınılmaz olacaktır.

170. Bütün bu hususlar gözönünde bulundurulduğunda söz konusu belgelerin ve yazıların anlatılması ile yetinildiği durumlarda adil yargılanma hakkında oluşan kısıtlılığı telafi eden ve silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerini temin eden güvencelerin kanunlarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

171. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 36. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

N. Kanun'un 93. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 282. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (d) Bendindeki Değiştirilen "...anlatılır." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

172. Dava dilekçesinde özetle; ceza muhakemesine ilişkin genel ilke ve amaçların istinaf denetim muhakemesi yolu bakımından da uygulanması gerektiği, hukuk devletinde bireyin en önemli güvencelerinden birinin hak arama hürriyeti olduğu, savunmanın olmadığı yahut savunmanın hak ve imkânlarının kısıtlandığı bir muhakeme sisteminin hukuk devletinde yerinin bulunmadığı, silahların eşitliğini bozacak, iddia ve savunma arasında hak ve imkân dengesizliğine yol açacak düzenlemelerden kaçınılması gerektiği, çelişmeli yargı ve silahların eşitliği prensibi gereği duruşmada ortaya konulması gereken belge ve tutanakların açık ve bütün bir şekilde okunması

gerektiği, belgelerin özetlenmesi ve bazı bölümlerinin gözardı edilmesinin bu ilkelere aykırı olduğu ve sanığın savunma ve adil yargılanma hakkının da zedelenmesi anlamına geleceği, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

173. 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde bölge adliye mahkemesinde yapılacak duruşmalarda duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler ile yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporların anlatılacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural fıkranın (d) bendinde yer alan "...anlatılır." ibaresidir.

174. Kanun'un 282. maddesinin (1) numaralı fıkrasında aynı maddede yer verilen istisnalar dışında bu Kanun'un duruşma hazırlığı, duruşma ve karara ilişkin hükümlerinin bölge adliye mahkemeleri tarafından da uygulanacağı belirtilmiştir.

175. Dava konusu kuralla (d) bendinde yer verilen belge, tutanak ve raporların okunması yerine anlatılması kuralı getirilmiş olup yargılama usulüne ilişkin olan bu kuralın yargılamanın uzamasını engellemek amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

176. Bölge adliye mahkemesi tarafından yapılacak duruşmalarda 282. maddede yer verilen istisnalar dışında bu Kanun'un duruşmaya ve karara ilişkin hükümlerinin uygulanacağı da gözetildiğinde, Kanun'un 7079 sayılı Kanun'un 91. maddesiyle değiştirilen 209. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "...anlatılır." ve (2) numaralı fıkrasındaki "...anlatılmasına..." ibarelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

177. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 36. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

O. Kanun'un 94. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 299. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesindeki Değiştirilen "...uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapılabilir." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

178. Dava dilekçesinde özetle; kişinin duruşmalı olarak yargılanma hakkının hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkının bir gereği olduğu, duruşmanın yapılmasının inceleme merciinin olurluna bırakılmasının savunma hakkının kısıtlanması anlamına geldiği ve aynı zamanda çelişmeli yargı prensibinin kural olmaktan çıkmasına sebep olduğu, ceza muhakemesi sisteminin duruşmanın sözlülüğü prensibi ile delillerin açık yargılamada tüm tarafların huzurunda tartışılmasının öngörüldüğü, düzenlemenin Anayasa'nın Başlangıç kısmına, 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

179. 5271 sayılı Kanun'un 299. maddesinde temyiz kanun yolunda duruşmalı inceleme yapılmasına ilişkin kurallara yer verilmektedir. Maddenin önceki hâlinde on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtayın incelemelerini sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya resen duruşma yoluyla yapacağı düzenlenmekteydi. Dava konusu kuralla yapılan değişiklik ile on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde Yargıtayın uygun görmesi hâlinde duruşma yoluyla incelemelerini yapabileceği kabul edilmiştir. Dolayısıyla temyiz aşamasında duruşma yapılabilmesi için artık sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki duruşma yapılması istemi tek başına yeterli olmayıp Yargıtayın bu istemi uygun görmesi gerekmektedir.

180. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birisi de Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın aleni ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Yargılamanın aleniliği ilkesinin amacı adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiliği önlemektir. Bu yönüyle hukuk devletinin en önemli gerçekleştirme araçlarından birisini oluşturur.

181. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını amaç edinen ceza yargılamasında, duruşma yapılması kural olarak bir gerekliliktir. Ancak

ceza yargılamasında bile yargılamanın duruşmalı olarak yapılması mutlak bir zorunluluk değildir. Maddi olgularla ilgili bir tartışmanın bulunmaması gibi, sözlü yargılama yapılmasını gerekli kılmayan bazı durumlarda duruşma yapılmaması adil yargılanma hakkını ihlal etmez. Bu bağlamda kanun koyucu tarafından adil yargılama ilkelerini zedelememek kaydıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulması ve duruşma yapılmaksızın karara bağlanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması mümkündür.

182. Öte yandan Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuruda verilen kararlarda özellikle ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin tarafların iddia veya savunmaları yazılı olarak alındıktan sonra dosya üzerinden yapılması hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemeyeceği belirtilmektedir (*Nevruz Bozkurt*, B. No: 2013/664, 17/9/2013; *Ali İlhan Bayar*, B. No: 2013/725, 19/11/2014; *Y.B.*, B. No: 2015/368, 21/2/2018; *Nevzat Koçak*, B. No: 2015/11217, 9/10/2019).

183. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ise özellikle inandırıcılık sorunu taşımayan, karmaşık olmayan veya olaylarla ilgili hiçbir tartışmanın bulunmadığı, oldukça teknik davalar ile mahkemelerin tarafların sunduğu görüşlere ve diğer belgelere dayanarak adil ve makul bir biçimde karar verebilecekleri davalar için duruşma yapılmasının gerekli olmayabileceğini belirtmektedir (*Jussila/Finlandiya*, B. No: 73053/01, 23/11/2006 § 41, *Döry/İsveç*, B. No: 28394/95, 12/11/2002, § 37, *Mehmet Emin Şimşek/Türkiye*, B. No: 5488/05, 28/2/2012, § 30). Ayrıca AİHM'e göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin temyiz yargılamalarında uygulanış biçiminin değerlendirilmesinde ulusal hukuk düzenindeki yargılamaların bütünlüğünün ve ilgili temyiz mahkemesinin rolünün dikkate alınması gerekmektedir (*Hermi/İtalya* [BD], B. No:18114/02, 18/10/2006, § 60). Temyiz mahkemesinin davayı hem fiilî hem de hukuki açıdan inceleme yetkisine sahip olması hâlinde bile, Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca aleni bir duruşmanın gerçekleştirilmesi AİHM tarafından her zaman gerekli görülmemektedir (*Fejde/İsveç*, B. No: 12631/87, 29/10/1991, § 31). Bu hususta karar verilirken, ilgili yargılamaların kendine özgü koşulları ve başvuranın menfaatlerinin temyiz mahkemesi önünde ifade ediliş ve korunuş biçimi dikkate alınmakta ve özellikle de ilgili meselelerin mahiyeti ışığında değerlendirme yapılmaktadır (*Seliwiak/Polonya*, B. No: 3818/04, 21/7/2009, § 55; *Sibgatullin/Rusya*, B. No: 32165/02, 23/4/2009, § 36).

184. Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından verilen kararlarda temyiz incelemesi aşamasında duruşma yapılmasının adil yargılanma hakkı kapsamında zorunlu olmadığı açıkça belirtilmiştir. Temyiz aşamasında duruşma yapılmasını Yargıtayın uygun görme koşuluna bağlayan kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde de hakkın kapmasına ilişkin söz konusu değerlendirmelerin dikkate alınması gerekmektedir.

185. 5271 sayılı Kanun'un 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasında temyizın ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanacağı belirtilmiş, (2) numaralı fıkrasında ise hukuka aykırılık, bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması olarak tanımlanmıştır. Aynı Kanun'un 294. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da temyiz sebebinin ancak hükmün hukuki yönüne ilişkin olabileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu açıklamalardan hareketle ilke olarak Yargıtay tarafından temyiz incelemesinde yapılacak denetimin hukukilik denetimi olduğu anlaşılmaktadır.

186. Yargıtayın duruşma yapıp yapmayacağına karar verirken başka bir ifade ile bu hususta kanun koyucunun tanıdığı takdir yetkisini kullanırken ise adil yargılanma hakkına ilişkin anayasal güvenceleri gözetmesi gerektiği de açıktır. Dolayısıyla gerekli görülmesi hâlinde hukuk sistemimizdeki temyiz mercii rolüne rağmen Yargıtay tarafından duruşma yapılması mümkün olabilecektir.

187. Bu açıklamalardan hareketle on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerin temyiz incelemesi aşamasında duruşma yapılmasını Yargıtayın uygun görme şartına bağlayan dava konusu kural adil yargılanma hakkı bağlamında öngörülen yargılamanın duruşmalı yapılması ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir.

188. Öte yandan dava konusu kuralın yargılama usulüne ilişkin olduğu açıktır. Yargılama usulünün belirlenmesi ise kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Hukuk sistemimizde temyiz mercisinin rolü dikkate alınmak suretiyle makul sürede yargılanmanın tamamlanması amacına hizmet ettiği değerlendirilen dava konusu kuralın yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel nitelikte olmadığı da anlaşılmaktadır.

189. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç Kısmı ve 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ö. Kanun'un 95. Maddesiyle 5275 Sayılı Kanun'un 43. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen (g) Bendinin ve 97. Maddesiyle Eklenen Ek 1. Maddesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

190. 5275 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

191. Kanun'un Üçüncü Kısmı'nda ise hükümlünün hakları, güvenceleri ve kısıtlamaları düzenlenmiştir. Bu kısımda yer alan 64. maddeye göre, muhtaç hükümlülere talepleri hâlinde idare tarafından iklime ve sağlığa uygun giysiler verileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da hükümlülerin giysilerinin iç ve dış güvenlik görevlilerinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olmaması gerektiği belirtilmektedir.

192. Görüleceği üzere sistemimizde ceza infaz kurumunun içerisinde hükümlüler yönünden tek tip kıyafet uygulaması bulunmayıp idare tarafından sadece muhtaç hükümlülerin giydirilmesi hükümlülere bir hak olarak tanınmıştır.

193. 7079 sayılı Kanun'un 97. maddesi ile Kanun'a eklenen ek 1. madde ise 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanların duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılması durumunda, ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorunda olduklarını öngörmekte ve bu giysilere ilişkin standartları belirlemektedir. Kuralın lafzından da anlaşılacağı üzere söz konusu düzenleme sadece belirtilen suçlardan tutuklu ve hükümlü olanları kapsamakta, yine sadece duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumunun dışına çıkılması durumunda bu kıyafetlerin giyilmesini öngörmektedir. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında ise madde hükümlerinin bu konu hakkındaki yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanacağı belirtilmiştir. Ancak karar tarihinde henüz yayımlanmış bir yönetmelik bulunmamaktadır.

194. Söz konusu düzenlemeye aykırı davranış ise Kanun'un 43. maddesine eklenen dava konusu kurallardan bir diğeri olan bent ile yaptırım altına alınmıştır. Bu düzenlemeye göre de ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetleri giymemek veya verilen kıyafetlere kasten zarar vermek ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylem olarak nitelendirilmiştir. Kural lafzı gereği ihtiyaç sebebiyle hükümlüye verilen kıyafetleri kapsayabilecek şekilde anlaşılmaya müsait olmakla birlikte gerekçesinde açıkça duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılacak terörle bağlantılı suçlardan tutuklu ve hükümlü olanların belirtilen kıyafetleri giymemeleri veya zarar vermelerinin yaptırımı tabi tutulduğunun öngörüldüğü belirtilmektedir.

195. Öte yandan Kanun'un 43. maddesi ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmaması olarak tanımlamaktadır. Ancak aynı Kanun'un tutukluların yükümlülüklerini düzenleyen 116. maddesinin (1) numaralı fıkrası ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasının tutuklular hakkında da uygulanabileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla bu yaptırım Kanun gereği tutuklular hakkında da uygulanabilecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

196. Dava dilekçesinde özetle; kuralla tutuklulara tek tip kıyafet giydirilmesinin öngörülmesinin henüz mahkûm statüsünde bulunmayan bir kimsenin hem masumiyet karinesini ihlal ettiği hem de haysiyet kırıcı bir özelliğe sahip olduğu, uygulamanın aynı davada yargılanan tutuklu ve tutuksuz sanıklar yönünden ciddi sorunları beraberinde getireceği, kuralın sadece belirli suçlar yönünden öngörüldüğü dolayısıyla tutuklamaya dâhil genel bir tedbir niteliği de arz etmediği, belirli suçlardan tutuklu ve hükümlü bulunan kimselere tek tip kıyafet giydirilmesinin insan onuru ile bağdaşmadığı ve sanığın savunma hakkını zedelediğinden silahların eşitliği ilkesinin ve adil yargılama hakkının ihlal edildiği, söz konusu düzenlemeye aykırı eylemlerin ise ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ile cezalandırıldığı, dava konusu kurallardan olan yaptırım düzenlemesinin de benzer ihlallere neden olacağı belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmına, 2., 5., 10., 12., 13., 17., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 97. Maddesiyle 5275 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

197. İncelenen kuralda 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanların duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılması durumunda ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorunda oldukları düzenlenmektedir.

198. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Öte yandan Anayasa'nın 12. maddesinde, *"Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir."* hükmüne yer verilmek suretiyle, insan olmanın bir gereği olarak var olduğu kabul edilen ve kişiliğin ayrılmaz bir parçasını teşkil eden özgürlükler güvenceye bağlanmaktadır.

199. Kişinin kendi iradesi doğrultusunda davranışlarda bulunması kişisel özerklik ve kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirme hakkıyla doğrudan ilgilidir. Kişisel özerkliğe yönelik sınırlamalar özel hayat boyutuyla Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2020/59, K.2023/53, 22/03/2023, § 51).

200. Bireyin kendi iradesi doğrultusunda davranışlarda bulunma serbestisinin kısıtlanması kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkını sınırlandırır. Kural ile getirilen zorunluluk gereği kişinin istediği kıyafeti giymek yerine ceza infaz kurumunca verilen kıyafeti giymek zorunda olmasının söz konusu kıyafetin türü de dikkate alındığında kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkını sınırlandırdığı açıktır.

201. Dava konusu kuralla hangi suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanların idarece verilen kıyafetleri giymek zorunda oldukları açıkça düzenlenmiştir. Öte yandan söz konusu kıyafetlerin ceza infaz kurumu dışına sadece duruşmaya sevk nedeniyle çıkılması durumunda giyilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle kuralın herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, net ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve dolayısıyla hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik şartlarını taşıyan kuralın kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır.

202. Anayasa'nın 17. maddesinde kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik sınırlama ve müdahaleler yönünden özel bir sınırlama sebebine yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hak ve özgürlüklerin de o hak ve özgürlüğün doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (bkz. AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

203. Kuralın gerekçesinde yer almamakla birlikte kuralla ulaşılmak istenen muhtemel amaçların başında duruşma düzeninin korunması gelmektedir. Şöyle ki kural sadece duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkılması hâlinde idarece verilen kıyafetin giyilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu sayede terör suçlarından kaynaklı tutuklu veya hükümlü bulunanların sembol veya yazı içeren kıyafetlerle duruşma düzenini bozmalarının engellenmesinin amaçlandığı değerlendirilmektedir. Bu amacın ise kamu düzeninin korunması temelinde anayasal açıdan meşru olduğu anlaşılmaktadır. Ancak sınırlamanın meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp ölçülü olması da gerekmektedir.

204. Söz konusu meşru amaca ulaşma bakımından idarece verilen kıyafetlerin giyilmesinin zorunlu kılınmasının elverişli olmadığı söylenememektedir.

205. İkinci olarak getirilen sınırlamanın gerekli olup olmadığı incelenmelidir. Gerekliklik, ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını ifade etmektedir. 5271 sayılı Kanun'un Üçüncü Kitap Birinci Kısım Üçüncü Bölümünde duruşmanın düzen ve disiplininin tesisine yönelik hükümlere yer verilmiştir. Kanun'un bu başlık altında yer alan 203. maddesinde mahkeme başkanı veya hâkimin duruşmanın düzenini bozan kişiyi savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarttırabileceği düzenlenmektedir. 204. madde de ise sanığın davranışları nedeniyle hazır bulunmasının duruşmanın düzenli olarak yürütülmesini tehlikeye sokacağı anlaşıldığında duruşma salonundan çıkarılacağı ve sanığın duruşmada hazır bulunması dosyanın durumuna göre savunması bakımından zorunlu görülmezse, oturumun yokluğunda sürdürülüp bitirilebileceği belirtilmiştir.

206. Görüleceği üzere tutuklu veya hükümlünün duruşma düzenini bozmaya yönelik sembol veya yazı içeren kıyafet giymesi durumunda 5271 sayılı Kanun'un 203. ve 204. maddeleri uygulama alanı bulabilecektir. Bu nedenle kanunda öngörülen kıyafetin giyilmesinin zorunlu kılınması şeklindeki sınırlamanın ulaşılmak istenilen amaç bakımından gereklilik kriterini taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

207. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 17. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı, 5., 10., 12., 36. ve 38. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 97. Maddesiyle 5275 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Kalan Kısımı, (2) Numaralı Fıkrası ve 95. Maddesiyle Aynı Kanun'un 43. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen (g) Bendinin İncelenmesi

208. 5275 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın geri kalan kısmının, (2) numaralı fıkranın ve aynı Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu kısım, fıkra ve bent 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

P. Kanun'un 103. Maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 7. Maddesine Eklenen (13) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Genel Açıklama

209. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 1. maddesinde Türk Silahlı Kuvvetleri, kara, deniz ve

hava kuvvetleri subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erleri ile askerî öğrencilerden teşekkül eden ve seferde ihtiyatlarla ikmal edilen, kadro ve kuruluşlarla teşkilatı gösterilen silahlı devlet kuvveti olarak tanımlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin sivil personel çalıştırmada da herhangi bir engel olmayıp aynı Kanun'un çeşitli maddelerinde bu personele yönelik düzenlemelere de yer verilmiştir.

210. Anlaşıldığı üzere Türk Silahlı Kuvvetlerinin görevleri askerî ve sivil personel tarafından yerine getirilmektedir. Bu ana ayrımın bir kolu olan askerî personeli ise kendi içerisinde tabi oldukları mevzuat, görevin ifa biçimi ve istihdam şekline göre iki gruba ayırmak mümkündür. Ayrımda ilk grubu askerliği bir meslek olarak yürüten subay, astsubay, erbaş ve er statüleri oluşturmaktadır. İkinci grubu ise yükümlülük esasına göre belli bir süreyle sınırlı ve 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'na göre bu yükümlülüğünü yerine getiren kişiler oluşturmaktadır.

211. Yapılan bu ayrımın ilk grubunda yer alan kişiler sözleşmeli veya statü hukukuna bağlı olarak istihdam edilmelerine göre farklı mevzuata tabi olabilmektedir. Sözleşmeli veya statü hukukuna bağlı olarak istihdam edilen bu grubun ortak noktasını ise askerliği bir meslek olarak yürütmeleri oluşturmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

212. 6191 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre Kanun'un amacı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dâhil) Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen erbaş ve er kadrolarında, kritik ve uygun görülen görevlerde, yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak maksadıyla istihdam edilecek sözleşmeli erbaş ve erlerin temini, yetiştirilmeleri, görevde yükselmeleri, tertip edilmeleri, geçici görevlendirilmeleri, hizmet şartları, görev ve hakları, yükümlülükleri, ayırma ve ayrılmaları ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

213. Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre sözleşmeli er adayları ön sözleşme yapılarak askerî eğitime alınmakta olup, askerî eğitimini başarı ile tamamlayanlar ise azami yedi yıl hizmet süresine kadar sözleşmeli erbaş ve er olarak istihdam edilebileceklerdir. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasına göre de sözleşmeli erbaşlar, muvazaflık hizmetinde olan emsal rütbedeki erbaşların üstü, emsal rütbedeki uzman erbaşların ise astıdır. Başka bir ifade ile bu kişilerin hiyerarşik konumu askerliği

yükümlülük olarak yerine getiren erbaş ve erlerin üstü, askerliği meslek olarak yerine getiren uzman erbaşların ise astı olarak düzenlenmiştir.

214. Anılan Kanun'un 7. maddesinde sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erlerin sosyal güvenlik ve mali hakları düzenlenmektedir. Maddenin (13) numaralı fıkrasında ise resmî sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmî yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı on beş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretlerin yüzde on eksik ödeneceği öngörülmektedir. Yani dava konusu kural gereği sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin fıkra da belirtilen hâller harici bir takvim yılı içerisinde kullanacakları hastalık izin sürelerinin on beş günü aşması durumunda ücretlerinde eksilme meydana gelecektir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

215. Dava dilekçesinde özetle; sözleşmeli erbaş ve erlerin kamu görevlisi ve asker şahıs olarak nitelendirildikleri, dolayısıyla bu kişilerin özlük haklarının genel anlamda diğer kamu görevlilerinin tabi olduğu kanunlara tabi olduğu, bu çerçevede diğer kamu kurumlarında çalışan personel gibi hastalandıklarında çalışmadıkları günlere ilişkin ücretlerinin kesilmemesi gerektiği, öte yandan sözleşmeli erbaş ve erlerin hastalanmaları hâlinde rapor almalarını zorlaştırmayı ve çalışılmasını teşvik eden bu düzenlemenin doğrudan ve dolaylı olarak çalışanların sağlıklarını zedeleyici bir niteliği olduğu ve çalışma hakkının korunması ilkesiyle bağdaşmadığı, düzenlemenin Anayasa'nın 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

216. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

217. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet

hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz. *Ayten Yeğenoğlu*, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32; *Naci Altınbulduk*, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; *Muzaffer Peker*, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

218. Bu bağlamda sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erlere yapılacak ücret ödemelerinde kesinti öngören düzenlemenin mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

219. Dava konusu kural ile maddede belirtilen istisnai hâller hariç kaç günü geçen hastalık izin süresinin ücretten kesintiye neden olacağının ve bu kesintinin ne oranda yapılacağının açık olarak düzenlendiği görülmektedir. Bu itibarla mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu, dolayısıyla kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır.

220. Kural kapsamındaki personelin sürdürdüğü hizmetin fiilî olarak yürütülmesinin önemi dikkate alındığında müdahalenin amacının kamu hizmetinde sürekliliğin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple kuralla öngörülen sınırlamanın kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğu açıktır.

221. Kural ile öngörülen kesintinin, bu görevi ifa edecek kişilerin sahip olması gereken nitelikler dikkate alındığında, görevin sürekliliğini sağlama amacı bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

222. Öte yandan kuralda önemi gereği bazı hastalık hâllerinin ve izinlerinin kesintiye neden olmayacağı öngörülmektedir. Bu durumlar dışında ise bir yıl içinde alınan hastalık izinleri toplamının on beş günü geçmesi hâlinde aşan günlere isabet eden aylık ücretten yüzde on oranında kesinti yapılacaktır. Dolayısıyla sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erler bu durumda dahi ücretlerinin yüzde doksanını almaya devam edeceklerdir. Sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erlerin yerine getirdiği görevin niteliği ve bu görevin yerine getirilmesinde fiilî çalışmanın önemi gözetildiğinde yüzde on oranında yapılan ücret kesintisinin kişilere aşırı bir külfet yüklemeyeceği ve ilgili kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı anlaşılmaktadır.

223. Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda

bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

224. Kural sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erlere ilişkin düzenleme öngörmektedir. Bu kişiler daha önceden de belirtildiği üzere askerliği meslek olarak ifa etmektedirler. Askerliği meslek olarak ifa eden diğer sözleşmeli kişilerden ise görevin getirdiği nitelik, görev yapabilecekleri en uzun süre ve görevlendirme alanları gibi birçok hususta farklılıkları bulunmaktadır. Nitekim kanun koyucunun en fazla yedi yıl süre ile görev yapabileceğini öngördüğü bu kişilerin fiilen çalışma süreleri diğer kişilere nazaran çok daha önem arz edecektir.

225. Bu itibarla yaptıkları işin niteliği, mahiyeti, görev ve yetki alanlarındaki farklılıklar gözetildiğinde sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erlerin askerliği meslek olarak yerine getiren diğer kişilerle karşılaştırılmaya müsait şekilde benzer durumda olmadıkları anlaşıldığından farklı kurallara tabi kılınmalarının eşitlik ilkesini zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

226. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 49. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

R. Kanun'un 105. Maddesiyle 6356 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 2. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

227. 6356 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinde hükümet, kamu işveren sendikaları ile işçi sendikaları konfederasyonları arasında yine maddede belirtilen işçilerin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere *kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü* imzalanabileceği hüküm altına alınmıştır.

228. Sendika ve konfederasyon tanımları Kanun'un 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının (ğ) ve (f) bentlerinde yapılmıştır. Buna göre, sendikalar, işçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir iş kolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşları; konfederasyon ise değişik iş kollarında en az beş sendikanın bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşu ifade etmektedir. Kanun'a göre konfederasyonlar, en üst sendikal örgütlenme modeli olup farklı iş kollarında faaliyet gösteren sendikaların bir araya gelmesiyle kurulmaktadır.

229. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde ise *çerçeve sözleşme*, Ekonomik ve Sosyal Konseyde temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonlarına üye işçi ve işveren sendikaları arasında iş kolu düzeyinde yapılan sözleşme olarak tanımlanmıştır. Kanun'un 33. maddesi çerçeve sözleşmenin mesleki eğitim, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal sorumluluk ve istihdam politikalarına ilişkin düzenlemeleri içerebileceğini belirtmektedir. Öte yandan çerçeve sözleşmede, mesleki eğitim, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal sorumluluk ve istihdam politikalarına ilişkin düzenlemelerin yer alması, toplu iş sözleşmesi ile başkaca bir düzenleme yapmaya da engel değildir (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, §139).

230. Dava konusu kural ise mali ve sosyal haklara ilişkin yapılacak kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolünün madde kapsamında yer alan idareler ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcı olduğunu düzenleme altına almaktadır.

231. Bu tanımlamalardan hareketle kuralda yer alan *kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolünün yetki, içerik ve bağlayıcılığı yönünden çerçeve sözleşmeden farklı olduğu* açıktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

232. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural ile toplu sözleşme hakkının öznesinin değiştirildiği ve bu şekilde örgütlenme hakkının ve toplu pazarlık yapma hakkının kısıtlandığı, söz konusu düzenleme ile kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolünün bir toplu iş sözleşmesi hüviyetine kavuşturulduğu ve kamu kesiminde çalışan işçiler ve sendikalar için bağlayıcı hâle getirildiği, bu yolla işçinin sözleşme hürriyeti çerçevesinde irade beyanı yoluyla yetki devri yapmadığı, ayrıca kuralın Türkiye'nin usulüne göre imzalayarak tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere de uygun

olmadığı, düzenlemenin Anayasa'nın 51., 53. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

233. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

234. Anayasa'nın sendika kurma hakkının düzenlendiği 51. maddesinin birinci fıkrasında *“Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.”* denilmektedir.

235. Sendika hakkı, çalışanların ve çalıştıranların sadece istedikleri sendikaları kurmaları ve bunlara üye olmaları yolunda bir hakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda oluşturdukları tüzel kişiliklerin varlığının ve bu tüzel kişiliklerin kendine özgü faaliyetlerinin garanti altına alınmasını da içermektedir. Üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel ortak menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının, iş uyuşmazlığı çıkarması, toplu görüşme ve toplu sözleşme yapması, grev ve lokavt kararı vermesi ve uygulaması da sendika hakkı kapsamında yer almaktadır (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 24).

236. 6356 sayılı Kanun'un 33. maddesi toplu iş sözleşmesinin, iş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hükümleri içereceğini belirtmektedir. Aynı Kanun'un 41. maddesi ise toplu iş sözleşmesinde yetkiyi düzenlemektedir. Maddeye göre kurulu bulunduğu iş kolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir.

237. Sendika hakkının bir diğer unsuru ise grev hakkıdır (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 173). Anayasa'nın 54. maddesinde *“Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ... usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.”* denilerek, grevin ancak toplu iş sözleşmesi yapılması

sırasında uyuşmazlık çıkması hâlinde mümkün olacağı ve bu hakkın sadece kanun ile çizilen çerçevede kullanılabileceği hükme bağlanmıştır. 6356 sayılı Kanun'un 58. maddesi de bu düzenleme gereği aynı ilkeyi benimsemiş, ayrıca *“grevin sadece işçilerin ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını korumak ve geliştirmek amacıyla kanun hükümlerine uygun olarak yapılabileceğini”*, bu kurallara uymadan bir grev kararı alınırsa bunun kanuni olmayacağını kabul etmiştir. Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisine sahip bir sendika, bu koşullara uyması hâlinde kanuni grev kararı alabilecektir. Bu nedenle grev kararını, sadece grevin uygulanacağı işyeri veya işyerleri için toplu iş sözleşmesi yapma yetkisine sahip bir sendika alabilecektir (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 165).

238. Dava konusu kural gereği kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü madde kapsamındaki iş yerleri ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcı kılınmıştır. Bu protokolün işçilerin mali ve sosyal haklarına yönelik düzenlenmesi toplu iş sözleşmesinin içeriğine ilişkin çerçeve bir belirleme sağlamakla birlikte bağlayıcılığı sebebiyle sendikaların toplu iş sözleşmesi yapma hakkını kısıtlamaktadır. Ayrıca söz konusu bağlayıcılık toplu iş sözleşmesi yapılması sırasında uyuşmazlık çıkmasını da engeller nitelikte olduğundan sendikanın grev kararı almasını dolaylı olarak engeller niteliktedir. Tüm bu kısıtlama ve engeller ise sendikal faaliyete ve dolayısıyla sendika hakkı kapsamında olan haklara temas ettiğinden düzenlemenin sendika hakkını sınırlandırdığı anlaşılmaktadır.

239. Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında sendika kurma hakkının millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle sınırlanabileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

240. Kuralın gerekçesinde idarelerde çalıştırılan işçilerin mali ve sosyal haklarının kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü ile düzenlenmesine imkân sağlandığı belirtilmektedir.

241. Gerçekten de kuralın yer aldığı maddenin görüşmelerde yeknesaklığın sağlanmasına faydasını, konfederasyonun üyeleri arasında koordinasyonu sağlama niteliğini ve daha güçlü bir görüşme imkânının konfederasyon düzeyinde yapılabileceğini gözardı etmemek gerekmektedir. Fakat hukukumuzda toplu iş sözleşmesi yapma ve grev kararı alma yetkilerinin sendikalara verildiği değerlendirildiğinde bu protokolün

bağlayıcılığı nedeniyle sendikanın söz konusu haklarını kullanamayacağı açıktır. Protokolün bağlayıcılığı nedeniyle oluşan sınırlandırmanın ise Anayasa'da yer verilen sendika kurma hakkının sınırlandırılması nedenleriyle örtüştüğü söylenememektedir.

242. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 51. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 51. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 53. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

S. Kanun'un 106. Maddesiyle 6356 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 7. Maddenin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

243. Bir örgütlenme modeli olarak sendika, bir meslek grubuna ait işçilerin mesleki menfaatlerini korumayı amaçlayabileceği gibi, bir iş kolunda çalışan bütün işçilerin çalışma yaşamındaki ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumayı ve kollamayı da amaçlayabilir. Tarihsel olarak meslek sendikaları şeklinde ortaya çıkan sendikaların, endüstrileşmenin de etkisiyle günümüzde ağırlıklı olarak iş kolu esasına göre örgütlendiği görülmektedir (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 11).

244. İş kolu sendikaları; mesleki farklılıklarını dikkate almaksızın bir iş kolunda ya da endüstride çalışanların tümünü örgütleyen sendikalardır. Aynı iş kolunda çalışanların benzer çalışma koşulları ve ortak çıkarları bulunduğu düşüncesinin ürünü olan bu sendikalar, güçlü bir sendikal hareket oluşturma amacını gütmektedir. İş kolu düzeyinde örgütlenmiş sendikalar faaliyetlerini yerel, bölgesel veya ulusal düzeylerde yürütebilmektedir (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 10).

245. 6356 sayılı Kanun'da iş kolu esasına göre sendikal örgütlenme esası benimsenmiştir. Kanun'un 3. maddesinde yer alan "*Sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunur.*" ibaresinin gerekçesinde bu durum "*Maddede sendikaların ülkemiz endüstri ilişkileri sisteminin benimsediği ve uygulandığı biçimde işkolu esasına göre kurulacağı...*" şeklinde açıklanmıştır. Dolayısıyla sendikaya üye olabilmek için sendikanın kurulduğu iş kolunda çalışıyor olmak gerekmektedir. Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası

gereği bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de asıl işin girdiği iş kolundan sayılmaktadır.

246. Aynı Kanun'un sendika üyeliğinin sona ermesi ve askıya alınması hâllerini düzenleyen 17. maddesinin (7) numaralı fıkrasında da iş kolunu değiştirenin sendika üyeliğinin kendiliğinden sona ereceği düzenlenmiştir.

2. Anlam ve Kapsam

247. Dava konusu kuralların yer aldığı geçici 7. maddenin (1) numaralı fıkrasında, 375 sayılı KHK'nın geçici 23. ve geçici 24. maddeleri uyarınca sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirilen işçilerden, geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği iş kolu ile aynı olanların o iş kolundaki mevcut işyerinden, farklı olanların ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi öngörülmektedir.

248. (1) numaralı fıkranın ilk kısmını işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirildikten sonraki iş kolunun alt işveren tarafından girilen iş kolu ile aynı olması durumu oluşturmaktadır. Örneğin alt işveren tarafından savunma ve güvenlik iş kolundan bildirilen işçilerin belediyeye ait güvenlik şirketine işçi statüsünde geçirilmeleri hâlinde mevcut işyerleri olan bu şirketler tarafından aynı iş kolundan bildirim yapılacaktır. Bu sayede işçilerin sendika üyelikleri etkilenmeyeceği gibi o işyerindeki mevcut şirket işçilerinin toplu iş sözleşmesinden yararlanma imkânları da olacaktır.

249. (1) numaralı fıkranın ikinci kısmı ise iş kollarının farklı olması durumunu düzenlemektedir. Bu durumda geçişten önce alt işveren tarafından girilen iş kolu yeni tescil edilecek işyerlerinden bildirilecektir. Yani bir işçi alt işveren tarafından savunma ve güvenlik iş kolunda bildirimde bulunulmaktayken asıl faaliyeti başka olan bir idarede istihdam edildiğinde aynı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği güvenlik hizmeti asıl işe yardımcı iş mahiyetinde görülerek asıl iş, iş kolundan değil alt işverenin girdiği iş kolundan yeni tescil edilecek iş yerinden bildirilmeye devam edilecektir. Keza maddenin (4) numaralı fıkrası da bu maddenin uygulanmasında Kanun'un bu maddeye aykırı diğer hükümlerinin uygulanmayacağını düzenlemektedir.

250. Söz konusu bildirimün geçici nitelikte olduğuna ilişkin düzenleme ise maddenin (3) numaralı fıkrasında yer almaktadır. Fıkraya göre yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin hitamıyla birlikte 4. maddeye uygun şekilde bildirileceklerdir.

251. Maddenin gerekçesinde ise bildirim usulünde istisnai ve geçici nitelikteki bu düzenlemelerle, geçiş yapılan işçilerin sendika üyeliklerinin, geçiş işleminden önce çalışılan alt işveren işyerinin iş kolu esas alınarak tescil edilecek işyerinden yapılacak bildirimle sürdürülmesine imkân sağlandığı belirtilmektedir.

252. Dava konusu maddenin (2) numaralı fıkrası da (1) numaralı fıkra kapsamındaki işyerlerinin her birinin bu Kanun'un uygulanması bakımından bağımsız bir işyeri sayılmasını öngörmektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

253. Dava dilekçesinde özetle; örgütlenme hakkının kullanılması için 6356 sayılı Kanun ile iş kolu esasına göre sendika kurulması ve işçilere bu çerçevede çalıştıkları iş kolundaki sendikalara üye olabilme hakkı verildiği, dava konusu kural ile bu sürece müdahale edildiği ve alt işveren işçilerinin geçiş öncesi girilen iş kolu geçiş yaptığı kamu kurumunun girdiği iş kolundan farklı ise Yüksek Hakem Kurulu tarafından imzalanmış olan kamu işveren sendikası ile kamu alt işvereni arasındaki en son toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresinin bitim tarihine kadar 6356 sayılı Kanun'un öngördüğü iş kolu değişikliğinin yapılmamasının düzenlendiği, işçilerin özgür iradelerini kullanıp o işyerindeki yetkili sendikaya üye olma ve toplu iş sözleşmesinden faydalanma haklarının ellerinden alındığı, geçiş öncesi iş kolu ve geçiş yapılan kamu kurumunun girdiği iş kolu aynı olan işçiler ile farklı olanlar arasında eşitsizlik oluşturulduğu, ayrıca kuralın Türkiye'nin usulüne göre imzalayarak tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere de uygun olmadığı, düzenlemenin Anayasa'nın 10., 51., 52., 53., 54. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (1) Numaralı Fıkranın “... farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden...” İbaresinin Dışında Kalan Kısmı

254. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

255. Anayasa'nın 51. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.*" denilmek suretiyle, kanun koyucunun Anayasa'da yer alan sendikal hakların sınırlandırılması kurallarına bağlı kalmak şartıyla, sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usulleri belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir. Hiç kuşkusuz bu takdir yetkisi Anayasa'nın öngördüğü sınırlama kriterlerine uygun kullanılmalıdır.

256. 6356 sayılı Kanun'da iş kolu esasına göre sendikal örgütlenme esası benimsenmiştir. Anayasa Mahkemesinin 22/10/2014 tarihli ve E.2013/1, K.2014/161 sayılı kararıyla, iş kolu esasının benimsenmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına hükmedilmiştir.

257. İncelenen kural geçiş işlemi yapılan işçilerin çalıştığı iş kolunun geçişten önce çalıştıkları iş kolu ile aynı olması durumunda bu iş kolundan bildirimlerinin yapılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla Anayasa'ya uygun bulunan esaslar dâhilinde işçilerin bildirimleri çalıştıkları alan ile uyumlu olarak yapılmaya devam edilecektir.

258. Bu durumda kural sendikaların görevlerini yerine getirmeleri ve sendikal hakların kullanılması sırasında bağımsızlığına müdahalede bulunmamakta, işçilerin bir sendikaya üye olma ya da üyelikten ayrılma serbestisine zarar vermemektedir.

259. Açıklanan nedenle, dava konusu kural Anayasa'nın 13. ve 51. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 53., 54. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 52. maddesine aykırı olduğu da ileri sürülmüşse de söz konusu madde 23/7/1995 tarihli ve 4121 sayılı 7/11/1982 Tarihli ve 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Başlangıç Metni ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun'un 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından bu iddiayla ilgili olarak değerlendirme yapılmamıştır.

b. (1) Numaralı Fıkırdaki Yer Alan "... farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden..." İbaresini ile (3) ve (4) Numaralı Fıkırlar

260. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

261. Anayasa'nın "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" başlıklı 53. maddesinin birinci ve ikinci fıkırlarında da "İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler./ Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir." hükümlerine yer verilmiştir.

262. Demokrasilerde vatandaşların bir araya gelerek ortak amaçları izleyebileceği örgütleri kurabilmeleri sosyal hayat için oldukça önemlidir. Demokrasilerde böyle bir örgüt, devlet tarafından saygı gösterilmesi ve korunması gereken temel haklara sahiptir. Çalışma hayatında kendi üyelerinin menfaatlerinin korunmasını amaçlayan örgütler olan sendikalar, bireylerin kendi menfaatlerini korumak için toplu oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilme özgürlüğü olan örgütlenme özgürlüğünün önemli bir parçasıdır (Tayfun Cengiz, B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 31; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 75; benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için bkz. Belçika Ulusal Polis Sendikası/Belçika, B. No: 4464/70, 27/10/1975 § 38; Young, James ve Webster/ Birleşik Krallık, B. No: 7601/76, 7806/77, 13/8/1981, § 52; Sorensen ve Rasmussen/ Danimarka [BD], B. No: 52562/99 52620/99, 11/1/2006, § 54).

263. Sendikalar, çalışanların hak ve menfaatlerini korumak amacıyla, yine bunların üretimden gelen güçlerine dayanarak faaliyet gösteren örgütlü yapılardır. Bireysel olarak zayıf durumda bulunan çalışanlar, örgütlenmek ve sendikalaşmak suretiyle işveren karşısındaki pazarlık güçlerini artırmakta gerek hak ve menfaatlerinin korunmasında gerekse sorunlarının çözümünde etkin bir konum elde etmektedirler. Bu bakımdan, sendikalaşmanın sosyal adaletin tesisine hizmet eden önemli bir demokratik araç olduğu söylenebilir (AYM, E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014).

264. Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı; çalışanları, istedikleri sendikayı kurma ve bunlara izin almaksızın üye olma haklarıyla (olumlu sendika hakkı) devlete ve işverene karşı

koruduğu gibi istediklerinde sendika üyeliğinden ayrılma ve isterlerse hiçbir sendikaya üye olmama haklarıyla (olumsuz sendika hakkı) sendikalara karşı da korumaktadır (AYM, E.2020/57, K.2020/83, 30/12/2020, § 13; benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

265. Söz konusu hak aynı zamanda aynı iş kolunda birden fazla sendikanın kurulabilmesi ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesi anlamını da taşımaktadır. Bu sayede farklı hedef ve görüşlerin ayrı sendikalar bünyesinde temsil edilmesi suretiyle sendikalar arasındaki rekabetin geliştirilmesi mümkün hâle gelir. Anılan rekabet ise özgür ve demokratik toplumlarda örgütlü yapılardan beklenen ekonomik ve sosyal hak ile menfaatlerin korunması işlevinin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesine hizmet eder.

266. Anayasa'nın 53. maddesi uyarınca ekonomik ve sosyal durum ile çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla işçiler ve işverenler toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler. Anılan hak, doğası gereği toplu olarak kullanabilecek olması nedeniyle işçiler tarafından sendikalar vasıtasıyla kullanılabilir.

267. Dava konusu kural işçinin geçirildiği iş kolu yerine belli bir süre ile eski iş kolunda gösterilmesini öngörmek suretiyle geçirildiği iş kolunda sendika üyesi olmasının ve toplu iş sözleşmesi imkânlarından faydalanmasının önüne geçmektedir. Dolayısıyla kural hem olumlu sendika hakkını hem de toplu iş sözleşmesi hakkını sınırlamaktadır.

268. Kural geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği iş kolu ile farklı olanları geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerinden bildirileceğini belirtmek suretiyle iş koluna ilişkin bildirimin nasıl yapılması gerektiğini açıkça hükme bağlamaktadır. Ayrıca oluşabilecek tereddütlerin önüne geçilmesi adına bu maddenin uygulanmasında Kanun'un maddeye aykırı diğer hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmektedir. Alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte Kanun'un 4. maddesine uygun şekilde bildirim yapılacağıının öngörölmesi suretiyle de bu bildirimin hangi süreyle sınırlı olarak bu şekilde yapılacağı ortaya konmuştur. Dolayısıyla belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılan kuralın kanunilik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

269. Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında sendika kurma hakkının millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle sınırlanabileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

270. Anayasa'nın 53. maddesinin son fıkrasında, toplu sözleşme hakkının kapsamının, istisnalarının, toplu sözleşmeden yararlanacakların, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğünün kanunla düzenleneceği belirtilmekle birlikte bu hakkın sınırlama sebeplerine yer verilmemiştir. Ancak toplu sözleşme hakkı, sendika hakkının bir unsuru olarak görüldüğünden Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında sendika hakkı için öngörülen sınırlama nedenlerinin toplu sözleşme hakkı yönünden de geçerli olduğunun kabulü gerekir. Buna göre, toplu sözleşme hakkının, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerine dayanılarak kanunla sınırlanması mümkündür (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

271. Dava konusu kural ile iş kolu esasına göre kurulan sendikaların, alt işveren istihdamının sonlandırılarak işçilerin doğrudan istihdamını sağlayan kural ile toplu olarak yapılacak geçişlerde işçilerin iş kolunun değişmesi neticesi öngörülemez düzeyde üye kaybı yaşamasının belli süreliğine önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede sendikalar arasındaki dengelerde ani değişiklikler engellenerek kamu düzeni temin edilecektir. Dolayısıyla kuralla getirilen sınırlamanın meşru amacı olmadığı söylenememektedir.

272. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca sendika ve toplu sözleşme haklarına getirilen sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmaması gerekir. *Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma*, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir.

273. Toplu iş hukukunun yerleşmesi ve gelişmesi ile sendikaların güçlendirilmesi şüphesiz demokratik toplumda önemli bir yer tutar. Öte yandan çoğulculuk ve haksız rekabetin önlenmesi de demokratik toplumun vazgeçilmezleri arasındadır. Bu nedenle anılan değerler birlikte ve birbiriyle uyumlu şekilde yorumlanarak uygulanmak durumundadır. Başka bir ifadeyle sendikalar arasında haksız rekabet oluşturacak, işçi örgütlenmeleri arasındaki çoğulculuğu zedeleyecek şekildeki kamusal müdahaleler toplu iş

hukukunun geliştirilmesi amacı ile izah edilemez (AYM, E.2020/57, K.2020/83, 30/12/2020, § 23). Alt işveren işçilerine sağlanan istihdam imkânı neticesi bu işçilerin iş kolunun değişmesi ile sendikalar anı üye kayıpları yaşayacaktır. Dolayısıyla kuralla belli süreliğine getirilen sınırlamanın sendikalar arasında haksız rekabetin önüne geçmesi yönüyle demokratik toplumun gereklerine uygun olduğu açıktır.

274. Öte yandan geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden yapılacak bildirim iş kolu değişikliği ile sendika üyeliğinin kanun gereği kendiliğinden son bulmasına engel olacaktır. Bu itibarla kural meşru amaca ulaşma bakımından elverişlidir.

275. Yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçilerin, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi öngörülmektedir. Alt işveren tarafından çalıştırılan işçilere sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçiş imkânı tanıyan düzenleme sonucu sendikalar nezdinde oluşması muhtemel iradi ve öngörülebilir olmayan üye kayıplarının önüne geçilmesi için getirilen sınırlama geçici ve istisnai niteliktedir. Bu itibarla söz konusu sınırlamanın orantısız olduğu söylenemez.

276. Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

277. Sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirilen işçilerinden geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği iş kolu ile aynı olanların o

iş kolundaki mevcut işyerinden bildirilirken, farklı olanların geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolundan bildirilmesinin eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir.

278. Geçişten önce çalışılan iş kolu mevcut işyeri ile aynı olan işçiler de farklı olan işçiler de geçiş yapılmadan önce alt işveren tarafından çalıştırılmaktadır. Ayrıca Kanun kişilerin geçiş işlemleri yönünden herhangi bir ayırım öngörmemektedir. Bu itibarla iş kolu bildirimleri bakımından işçilerin karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır. Dava konusu kuralda tüm işçiler mevcut işyerlerinde geçişi yapılan iş kolundan bildirilmeyerek alt işverenin girdiği iş kolu farklı olanların o iş kolundan bildirilmeye devam edilmesiyle işçiler arasında bir farklılığın yaratıldığı anlaşılmaktadır.

279. Eşitlik ilkesi gereği olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olanlar arasından bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık tanınması niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerekir.

280. Mevcut işyerinden geçişi yapılan iş kolundan bildirim yapılan işçiler daha önceden de o iş kolunda çalışan kişilerdir. Dolayısıyla bu işçiler yönünden iş kolu değişikliği olmadığından sendika üyeliklerinin kendiliğinden sona erme durumu da söz konusu olmayacaktır. Söz konusu geçişlerin işçilere tanınan bir imkân niteliğinde olduğu ve çok sayıda işçinin aynı tarihlerde bu imkândan yararlanacakları düşünüldüğünde iş kolu değişikliği ile sendikaların ani ve öngörülmez üye kayıpları yaşaması kaçınılmazdır. Bu şekilde oluşacak üye kayıplarının sendikalar arasında haksız rekabet oluşturunca etkisini gözetilerek oluşturulan farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayandığı anlaşılmaktadır.

281. Ancak nesnel ve makul bir temele dayalı olan farklı muamelenin orantılı olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçişin alt işveren

tarafından çalıştırılan işçiler için oluşturacağı avantajlar ve dava konusu kuralla getirilen farklı muamelenin geçici ve istisnai niteliği gözetildiğinde farklı uygulamanın söz konusu amaca ulaşma bakımından orantılı olmadığı söylenemez. Dolayısıyla orantılılığı aşan nitelikte farklı bir uygulama getirmeyen kuralın eşitlik ilkesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

282. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13., 51. ve 53. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 54. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 52. maddesine aykırı olduğu da ileri sürülmüşse de söz konusu madde 23/7/1995 tarihli ve 4121 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından bu iddiayla ilgili olarak değerlendirme yapılmamıştır.

c. (2) Numaralı Fıkra

283. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

284. 6356 sayılı Kanun'un 41. maddesinin ilk fıkrasında işçi sendikasının toplu iş sözleşmesi yapabilmesi için ülke barajı ve işyeri barajı olarak adlandırılan oranlar düzenlenmiştir. Buna göre işçi sendikasının yetkili olabilmesi için öncelikle kurulu bulunduğu veya toplu iş sözleşmesi yapılacak işyerinin girdiği iş kolunda başvuru tarihinde çalışan toplam işçilerin en az yüzde birini üye kaydetmiş olması gerekir. Bundan başka sendika, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyeri veya işyerlerinde çalışan işçilerin yarısından fazlasını üye kaydetmiş olması hâlinde, bu işyeri veya işyerleri için yapılacak toplu iş sözleşmesinde yetkili olacaktır. Ülke barajını geçemeyen sendikaların o işyeri veya işyerlerindeki üye sayılarına bakılmaksızın toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi yoktur. İşletme toplu iş sözleşmesinde ise yarıdan fazla çoğunluk yerine yüzde kırk çoğunluk getirilmiştir. Birden fazla sendikanın yüzde kırk oranını aşması durumunda en çok üyesi olan sendikanın yetkili olacağı düzenlenmiştir. İşletme toplu iş sözleşmeleri için işyerleri bir bütün olarak dikkate alınacak ve yüzde kırk veya fazla üyesi olması durumunda en çok üyeye sahip sendika toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olacaktır.

285. Dava konusu kural, maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki işyerlerinin her birini bu Kanun'un uygulanması bakımından bağımsız bir

işyeri saymak suretiyle sendikaların toplu iş sözleşmesi yapabilmeleri için bu yerlerin her birinde çalışan işçilerin yarısından fazlasını üye kaydetmiş olmalarını gerekli kılmaktadır. Diğer bir ifade ile sendikalar ülke barajının yanında bağımsız işyerlerine yönelik üye çoğunluğunu sağlamak kaydıyla o işyerlerine yönelik toplu iş sözleşmesi yapma yetkisini haiz olacaktır. Bu yönüyle kuralın toplu sözleşme hakkının norm alanını daralttığı için sendika hakkına müdahale niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır.

286. 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı KHK'ya ekli (I) sayılı listede yer alan idareler ile birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerin her birinin bağımsız işyeri sayılmasına yönelik kural herhangi bir tereddüde yer yermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlenmiştir.

287. İşçilerin geçiş yaptığı yerlerin her birinin bağımsız bir işyeri sayılması sözleşme imzalayacak olan sendikanın güçlü bir sendika olması amacına dayanmaktadır. Bağımsız ve güçlü sendikaların toplu iş sözleşmesinin tarafı olabilmelerinin temin edilmesi, çalışanların işyerlerinde sendikal haklardan daha etkin bir şekilde yararlanmaları sonucunu doğuracağından, bu durumun sendikal hak ve özgürlüklerin korunmasına hizmet edeceği açıktır. Dolayısıyla toplu iş sözleşmesi açısından sayılan işyerlerinin her birinin bağımsız bir işyeri sayılmasının anayasal açıdan meşru amaca dayandığı anlaşılmaktadır.

288. İşyerlerinin bağımsız işyeri sayılmasına ilişkin kural her bir işyerinde yapılacak toplu iş sözleşmesinde güçlü sendikanın yetkili olması sonucunu doğuracağından söz konusu amaca ulaşma bakımından elverişli ve gereklidir.

289. Toplu sözleşme hakkı, çalışanlara, üyesi bulundukları sendikalar aracılığıyla işverenle karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla görüşme ve anlaşma yapabilme yetkisi tanıyan sendikal bir haktır. Toplu sözleşme hakkı sendika özgürlüğünün önemli bir parçasını oluştursa da sendikal özgürlükler toplu sözleşme hakkından ibaret olmayıp bunun dışında başka araçlar da bulunmaktadır. Anayasa'nın 51. maddesinin birinci fıkrasında, sendikaların, çalışanların *"ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek"* amacıyla faaliyet gösterecekleri ifade edilmiş, ancak hangi araçlarla bu

amacı gerçekleştirecekleri hususunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla tüm sendikalara toplu sözleşme hakkı tanınmasının, çalışanların "ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması" amacı bakımından zorunluluk olduğu söylenemez (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

290. İşyerlerinin bağımsız işyeri sayılması suretiyle her bir işyeri yönünden toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin en yüksek temsil gücüne sahip sendikalara tanınması kanun koyucunun takdirindedir. Diğer taraftan toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi olmayan sendikaların faaliyetin asgari içeriğini oluşturan, üyelerin hak ve çıkarlarını dile getirme ve bireysel şikâyet ve başvurularda üyelerini temsilen hareket edebilme olanağından mahrum bırakılmadığı da açıktır. Bu nedenle kuralın toplu iş sözleşmesi yapma hakkına orantısız bir müdahale teşkil ettiği söylenememektedir.

291. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 51. ve 53. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 54. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 52. maddesine aykırı olduğu da ileri sürülmüşse de söz konusu madde 4121 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından bu iddiayla ilgili değerlendirme yapılmamıştır.

Ş. Kanun'un 109. Maddesiyle 6475 Sayılı Kanunu'nun 21. Maddesine Eklenen (7) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Genel Açıklama

292. 6475 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bu Kanun'un amacının ülke genelinde posta hizmetlerinin kaliteli, sürekli, tüm kullanıcılar için karşılanabilir bir ücretle, etkin, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde sunulmasını sağlamak üzere posta sektörünün serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaflığı sağlanmış bir sektör oluşturulması, bu sektörde düzenleme ve denetimin gerçekleştirilmesi ve posta hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi olduğu belirtilmiştir.

293. Anılan Kanun'un 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bu Kanun ile kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tabi Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) ünvanı altında bir

anonim şirket kurulduğu, (2) numaralı fıkrasında ise PTT'nin sermayesinin tamamının hazineye ait olduğu hükme bağlanmakta iken 703 sayılı KHK'nın 87. maddesiyle söz konusu fıkralar yürürlükten kaldırılmıştır. Akabinde 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 385. maddesinde benzer hükümlere yer verilmek suretiyle PTT'nin hukuki yapısı tekrar düzenlenmiştir. Düzenlemelerde sermayesinin tamamının hazineye ait olduğuna yer verilmekle birlikte 5/2/2017 tarihli ve 29970 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 24/1/2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile PTT'nin sermayesinin tamamının Hazine Müsteşarlığından Varlık Fonuna devredildiği tescil ve ilan edilmiştir.

294. PTT'nin anonim şirket olarak yapılanmasının öngörüldüğü ilk düzenlemenin yer aldığı 6475 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde "...bir kamu iktisadi kuruluşu olan T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü'nün sektörde Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca faaliyet gösteren işletmeciler ile eşit koşullarda ve özel hukuk kaynaklı hukuki zeminde rekabet edebilmesini teminen anonim şirket olarak yeniden yapılandırılması öngörülmüştür." ifadelerine yer verilmektedir. Aynı Kanun'un 31. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince ise 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı KHK'ya ekli listenin "B-Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK)" bölümünde yer alan "Türkiye Cumhuriyeti Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü (P.İ.)" ibaresi listeden çıkarılmış ve mülga T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğüne yapılan atıfların PTT'ye yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

295. Yapılan değişikliklerle T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü, PTT A.Ş. ünvanı altında anonim şirket olarak yeni bir hukuki statüye kavuşturulmakla birlikte bu tüzel kişiliğin niteliği konusunda Kanun'da açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle hukuki niteliğin belirlenmesi konusunda PTT'nin kuruluşu, yükümlülükleri, yetki ve ayrıcalıkları gibi özelliklerinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

296. Bu çerçevede yukarıda da belirtildiği üzere PTT'nin Kanun'la anonim şirket statüsünde bir tüzel kişi olarak kurulmasının yanı sıra Kanun'un 21. maddesinde muaf olduğu mevzuatın belirtildiği görülmektedir. Söz konusu maddenin (5) numaralı fıkrasıyla PTT'nin işyerlerinin 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun'un 3. maddesi ve 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun

81. maddesi hükümlerinden muaf tutulduğu, (6) numaralı fıkrasında düzenlenen muafiyette ise yapım ihaleleri hariç 4734 sayılı Kanun'un PTT ve iştirakleri hakkında uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

297. Diğer yandan Kanun'un tanımlar başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde evrensel posta hizmet yükümlüsünün bu hizmeti görev sözleşmesi uyarınca sağlamakla yükümlü kılınan hizmet sağlayıcısını ifade ettiği, (ı) bendinde ise görev sözleşmesinin PTT'nin posta hizmetlerini sunmak üzere hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşme olarak tanımlandığı görülmektedir. Kanun'un 6. maddesinde de posta hizmet yükümlüsü olan PTT'nin tekelinde olan işlere yer verilmiştir. Buna göre, temel ücret gözönünde bulundurularak Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun önerisi ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının teklifi ile Cumhurbaşkanı tarafından ağırlığı veya ücreti belirlenen yurt içi ve yurt dışı haberleşme gönderilerinin kabulü, toplanması, işlenmesi, sevki, dağıtımı ve teslimi; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun elektronik tebliğe ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve diğer kanunlar kapsamındaki elektronik ortam dâhil her türlü tebligatın kabulü, toplanması, işlenmesi, sevki, dağıtımı ve teslimi; barışta Türk Silahlı Kuvvetleri'nin posta hizmetleri; postada alınacak ücretleri gösteren posta pulları, kişisel pul, anma pulları, posta kartları ve ilk gün zarflarının bastırılıp satışa çıkarılması biçimindeki hizmetler, evrensel posta hizmet yükümlüsü olan PTT'nin tekeli altında yerine getirilecektir.

298. PTT'nin evrensel hizmet yükümlülüğünün bulunması devletin sunumunda kamu yararı görülen hizmetler de dâhil olmak üzere haberleşme hakkı gibi vatandaşlık haklarının temel bileşenleri olan değişik hizmetlerin sunumunun devamını sağlama yükümlülüğünün bir gereğidir (AYM, E.2013/84, K.2014/183, 04/12/2014). PTT lehine getirilen tekel ise evrensel posta hizmetinin ülkenin her tarafına kesintisiz ve makul ücretlerle götürülebilmesinin yanında niteliği gereği kamu yararını barındıran işlerin gördürülmesini de garanti altına almaktadır. Bu yönüyle PTT tarafından yerine getirilen hizmetlerin bu bölümünün kamu yararı amacı taşıdığı ve kamu hizmeti niteliğinde olduğu açıktır.

299. Öte yandan PTT A.Ş.'nin sermayesinin tamamının hazineye ait olduğunu belirten 6475 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin iptali istemiyle açılan davada şirketin kamu tüzel kişisi niteliğinde olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2013/84, K.2014/183, 04/12/2014). Her ne kadar 24/1/2017 tarihli ve

2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığından Varlık Fonuna devredilmiş olsa da şirketin bu niteliğini koruduğu ve bu yönüyle kamu kaynağı kullandığı da anlaşılmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

300. (4) numaralı CBK'nın 391. maddesinin (1) numaralı fıkrasında PTT personelinin 375 sayılı KHK'nın ek 26. ve ek 27. maddelerine göre istihdam edileceği öngörülmektedir.

301. 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinde Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle personel istihdam edilebileceği öngörülmektedir. Aynı KHK'nın ek 27. maddesi ise 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi kapsamında personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetlerin 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın idari hizmet sözleşmesiyle istihdam edilen personel eliyle yürütülebileceğini düzenlemektedir. Her iki madde adı geçen KHK'ya 703 sayılı KHK'nın 178. maddesiyle eklenmiştir. İki istihdam usulünün bir diğer ortak noktası ise istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesine ilgili maddelerde cevaz verilmesidir.

302. Bu kapsamda 6475 sayılı Kanun, 375 sayılı KHK'nın ek 27. maddesi ve (4) numaralı CBK'nın 391. maddesine dayanılarak çıkarılan, 19/11/2019 tarihli ve 30953 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde Çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik ile PTT'de görev yapan idari hizmet sözleşmeli personelin hakları, yükümlülükleri, sorumlulukları ve işe alma, atama, görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

303. Dava konusu kural ise 6475 sayılı Kanun'un 21. maddesine 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nın 117. maddesiyle eklenmiş, 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanun'un 109. maddesiyle de aynen kabul edilmiş olup, kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümlerinin PTT ve iştirakleri tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmayacağını öngörmektedir.

304. Görüleceği üzere PTT personelinin istihdam biçimi ve usulüne ilişkin düzenlemeler dava konusu kuraldan sonraki tarihlerde çıkarılmıştır. Bu durumda dava konusu kuralın idari hizmet sözleşmesiyle istihdam edilecek personeli kapsamadığı, bu personelin alımı yönünden bahsi geçen mevzuat hükümlerinin geçerli olacağı anlaşılmaktadır. Öte yandan kuralda PTT iştiraklerine yer verilmiş olması ve PTT iştirakleriyle ilgili olarak idari hizmet sözleşmeli personel çalıştırılmasının öngörülmemiş olması değerlendirildiğinde, bahsi geçen personel tabiri ile kastın PTT ve iştiraklerinin kendisine bağımlı olarak iş görmeyi üstlenen kişilere ücret ödemeyi üstlenmek suretiyle yapacağı özel hukuk sözleşmeleriyle istihdam edeceği kişiler olduğu sonucuna varılmaktadır. Başka bir deyişle personel istihdamı bağlamında hukuksal açıdan PTT ve iştirakleri *işveren*, istihdam ettiği personel ise *işçi* olarak nitelendirilecektir.

305. Öte yandan Anayasa'nın "*Kamu iktisadî teşebbüslerinin denetimi*" başlıklı 165. maddesinde sermayesinin yarısından fazlası doğrudan veya dolaylı olarak devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının TBMM'ce denetlenmesi esaslarının kanunla düzenleneceğine yer verilmiştir. Dava konusu kuralda yer alan *iştiraklerin* hangileri olduğuna ilişkin belirlemenin de bu bağlamda yapılması gerekmektedir. Keza sermayesinin yarıdan fazlası PTT'ye ait olmayan şirketlerde kamu kaynağının kullanımı bu madde kapsamında denetime tabi tutulamayacaktır. Ayrıca söz konusu şirketlerin özel hukuk hükümleri çerçevesinde, verimlilik ve rekabet esaslarına göre faaliyet gösterecek olmaları nedeniyle personel rejimlerinde kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair mevzuat hükümlerini uygulamaları da zaten beklenmemelidir. Bu kapsamda dava konusu kuralda yer verilen iştirakler ile kastın sermayesinin yarıdan fazlasını kamu kaynağı oluşturan şirketler olduğu anlaşılmaktadır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

306. Dava dilekçesinde özetle; PTT'nin hukuki statüsünün kamu iktisadi teşekkülü olduğu, kanun koyucunun hukuk devleti mantığının

dışına çıktığı ve bu şirkette çalışan personeli, kamu hizmetini yerine getiriyor olmasına rağmen diğer kamu personelinden ayırdığı, mevcut düzenleme ile işe alımların önceden belirlenmiş objektif kanun ile düzenlenmesi gerekirken tamamen idarenin inisiyatifine bırakıldığı, 657 sayılı Kanun'un 4. maddesine bağlı olmayan personelin işçi olduğu, dolayısıyla bu çerçevede kamu kurum ve kuruluşlarına işçi alımıyla ilgili mevzuat hükümlerine uygun alım yapılması gerektiği, öte yandan PTT tarafından tekel niteliğinde yürütülen hizmetlerin niteliği gereği kamu hizmeti olduğu, bu durumun ise PTT'nin yapacağı iş akitlerinin idari sözleşme niteliğinde olması sonucunu doğurduğu, dolayısıyla burada çalıştırılacak personel açısından kamu hukuku çerçevesinde oluşturulmuş kurallara tabi olmama durumunun kanunilik ilkesine uygun olmadığı, düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

307. Kural kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümlerinin PTT ve iştirakleri tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmayacağını düzenleme altına almaktadır.

308. Dava konusu kural ile 11/7/2019 tarihli ve 7183 sayılı Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı Hakkında Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 tarihli ve E.2019/93, K.2023/87 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiş, bu karar 28/7/2023 tarihli ve 32262 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

309. Anılan kararda, personel istihdamı bağlamında kamu kaynaklarının kamu yararına uygun ve objektif ölçütlere göre kullanıldığından söz edebilmek için idare, kurum ve kuruluşlar bünyesinde anılan kaynaklar kullanılmak suretiyle yapılacak istihdamın kişilere fırsat eşitliği tanıyacak nitelikte kurallara tabi olması gerektiği, başka bir ifadeyle işçiye ödeyeceği ücreti kamu kaynağı kullanarak karşılayacak olan idare, kurum ve kuruluşların anılan ücreti malvarlığından karşılayacak olan kişilerle aynı oranda irade özgürlüğüne sahip olmadıkları belirtilmiştir (anılan kararda bkz. Ş 117).

310. Bu tespitten hareketle istihdam edilecek personel ile ilgili Kanun'da hiçbir düzenlemeye yer verilmeksizin kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair mevzuat hükümlerinin istihdam

edilecek personel hakkında uygulanmayacağına öngörülmesinin kamu kaynaklarının objektif ölçütlere göre kullanılması bağlamında ilgili kurum veya kuruluşun hesap verebilmesine ve çalışmak isteyen kişilerin personel istihdamında uygulanacak ilkeleri öngörebilmelerine engel olduğu, dolayısıyla kuralın *demokratik devlet* ve *belirlilik* ilkelerini ihlal ettiği sonucuna varılmıştır (AYM, E.2019/93, K.2023/87, 04/05/2023, § 121) .

311. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7183 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

312. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 128. maddesi yönünden incelenmemiştir.

T. Kanun'un 110. Maddesiyle 6475 Sayılı Kanun'un 27. Maddesinin Değiştirilen (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

313. 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 87. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un dava konusu kuralın da yer aldığı 27. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

314. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

U. Kanun'un 116. Maddesiyle 233 Sayılı KHK'ya Eklenen Ek 1. Maddenin Birinci Cümlesinin "...diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın..." Bölümünün İncelenmesi

315. 30/6/2021 tarihli ve 7330 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi Hakkında Kanun'un 10. maddesiyle 233 sayılı KHK'nın dava konusu kuralın da yer aldığı ek 1. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

316. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ü. Kanun'un 117. Maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya Eklenen Ek 21. Maddenin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

317. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinde iş sözleşmesi feshedilen işçinin, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmak zorunda olduğu, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde ise son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açabileceği düzenlenmiştir. Ayrıca aynı madde uyarınca taraflar anlaşılırsa uyuşmazlığı aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürebileceklerdir.

318. Kanun'un 21. maddesinde ise iş akdinin geçersiz sebeplerle feshedilmesinin sonuçları düzenlenmiştir. Madde öncelikli olarak işverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığının mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verilmesi hâlinde, işverence, işçinin bir ay içinde işe başlatılmasının zorunlu olduğunu hüküm altına almaktadır. Bu zorunluğa aykırı davranış durumunda ise işverenin işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olacağı öngörülmektedir. Aynı maddeye göre mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde işçinin işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarını da belirleyerek söz konusu zorunluluğa aykırı davranışın neticesini ortaya koyacaktır.

319. Mahkeme veya özel hakemin belirleyeceği bir diğer unsur ise kararın kesinleşmesine kadar işçiye çalıştırılmadığı süre için ödenmesi gereken ve en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücretini geçmeyecek olan ücret ödemesi ve diğer haklarıdır. Anılan 21. maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine karar verilmesi istemiyle açılan davanın sonuçlanması uygulamada dört ayı aşsa da işveren işçiye işe başlatsın ya da başlatmasın, işçi, feshin geçersizliğine ilişkin kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı sürenin en çok dört aya kadar olan kısmı için ücretini ve diğer haklarını alabilecektir. Bu ödeme unsurunun tazminattan farkı işçinin işe başlatılıp başlatılmaması durumundan bağımsız olarak ortaya çıkmasıdır.

320. Kanun'un 21. maddesinde öngörülen bir diğer ödeme unsurunu da maddenin beşinci fıkrasında düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre işe başlatılmayan işçiye bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse bu sürelerle ait ücret tutarı ayrıca ödenecektir.

321. Kanun'un 20. maddesi gereği zorunlu olarak başvurulacak olan arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların işçinin işe başlatılması konusunda anlaşmaları hâlinde de 21. maddenin yedinci fıkrası gereği işçinin işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminatın parasal miktarı ile çalıştırılmayan süreye ilişkin ücret ve diğer hakların parasal miktarı bu anlaşmada belirtilecektir.

322. Görüleceği üzere 21. madde gereği işçinin talep edebileceği ödeme unsurları işçinin işe başlatılıp başlatılmamasına göre değişkenlik gösterecektir. Kısacası işçiye bu madde gereği yapılacak ödemeler işe başlatılması zorunlu olan işçinin işe başlatılmaması hâlinde tazminat ödemesi, işe başlatılsın veya başlatılmasın kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süreye ilişkin ücret ve diğer hakları ve işe başlatılmaması durumunda bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse bu sürelerle ait ücret tutarından oluşmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

323. Dava konusu kural ile kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen işçilere 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca yapılan ödemelerin rücu edilemeyeceği düzenlenmektedir.

324. Söz konusu ödemenin rücu edilmeyeceği kişiler ise ilgili idare adına hareket eden kişilerdir. Nitekim kuralın gerekçesinde kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların iş sözleşmesinin feshinin mahkeme veya özel hakem tarafından geçersiz sebebe dayandığına hükmedilmesi hâlinde ödenen tazminatın ilgili idaredeki kişilere yükletilemeyeceği belirtilmektedir.

325. Kuralın gerekçesinde *tazminat* lafzı yer almakla birlikte kuralda böyle bir sınırlamaya yer verilmediğinden 21. madde gereği yapılan tüm ödemelerin ilgili idaredeki kişilere rücu edilememesi sonucu doğmaktadır. Bu sayede feshin geçersizliği durumunda işe iadesine hükmedilen kişinin başlatılmaması durumunda ortaya çıkan tazminat, çalışılmayan süreye ilişkin ücret ve diğer haklar ile bildirim süresine ait ücret ödemeleri ilgili idaredeki kişilere rücu edilemeyecektir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

326. Dava dilekçesinde özetle; 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesi çerçevesinde idare tarafından ilgili işçiye ödenen ücret, tazminat ve faiz ödemelerinin bir kamu zararı olduğu ve ilgili kamu görevlisinden rücu edilmesi gerektiği, söz konusu düzenlemenin kamu görevlisinin kusur sorumluluğu çerçevesinde sorumlu tutulacağını belirleyen anayasal ilkelere aykırılık teşkil ettiği, kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken kanun ve mevzuata uygun hareket etmek zorunda oldukları, idarecinin kendi subjektif kararına dayalı olarak ortaya çıkan kusurundan sorumlu olması gerektiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

327. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 48).

328. Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağındaki artışa engel ya da eksilmeye neden olunması kamu zararının ortaya çıkması anlamına gelir. Bir hukuk devletinde bu türden zararlardan sorumlu kişilerin tespit edilmesi, zararların değerlendirilmesi ve gerekirse bu yönde yargısal süreçlerin işletilmesi yönünde tasarruflarda bulunulması zorunlulukları bulunduğu gibi özellikle açıkça hukuka aykırı işlemlerinden doğan kamu zararlarından sorumlu olunmaması da kabul edilemez (AYM, E.2018/77, K.2023/105, 31/05/2023, § 248).

329. Kamu görevlilerinin sorumluluğunun, ilgili görevin niteliğinden kaynaklı olarak bu görevin etkili biçimde yerine getirilmesinde herhangi bir endişe ve tereddüt yaşanmaması ve görevin başarıyla yerine getirilmesini sağlama amacıyla hafifletmesinde devletin takdir yetkisinin bulunduğu açıktır (AYM, E.2018/77, K.2023/105, 31/05/2023, § 249).

330. İş akdi geçersiz sebeple feshedildiği ortaya konulan işçinin işe başlatılmaması durumunda ödenen tazminat veya işe başlatılıp başlatılmadığına bakılmaksızın çalıştırılmadığı döneme ilişkin yapılacak

ücret ve diğer haklarına dair ödemelerin kamu kaynağında eksilmeye neden olacağı tartışmasızdır. Kural, idare adına hareket eden kamu görevlisi tarafından feshedilen iş akdinin geçersiz bir sebebe dayandığının tespiti veya işe iadesine karar verilen işçinin yine idare adına hareket eden kamu görevlisi tarafından işe başlatılmaması hâlinde yapılacak ödemeler yönünden söz konusu kamu görevlisinin kusur durumunu dikkate almaksızın sorumsuzluk hâli öngörmektedir.

331. Kamu görevlisinin sorumsuzluk zırhıyla büründürülmesinin keyfî işlemler tesis etme hususunda onu daha cüretkâr davranmaya yöneltebileceği aşîkârdır. Kendi kusuruyla kamuyu zarara uğratan kamu görevlisine rücu edilmesi keyfî ve hukuka aykırı işlemler tesis edilmesi bakımından caydırıcı etkiye sahip olup bu aracın ortadan kaldırılması birçok anayasal hakkın ihlaline yol açabilir. Bu çerçevede dava konusu kuralın açıkça mevzuata aykırı ya da keyfî birtakım davranışlarla ortaya çıkabilecek kamu zararlarından dahi kişileri muaf tutarak asgari sorumluluk koşullarını temin edememesi hukuk devleti ilkesi ile çelişmektedir.

332. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 129. maddesi yönünden incelenmemiştir.

V. Kanun'un 118. Maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya Eklenen Geçici 23. Maddenin Birinci Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." İbareleri ile (b), (c) ve (ç) Bentlerinin, Beşinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin, Altıncı Fıkrasının ve Geçici 24. Maddenin Birinci Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." İbarelerinin, (b), (c) ve (ç) Bentlerinin, Dördüncü Cümlesinin ve Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

1. Genel Açıklama

333. 4857 sayılı Kanun'un 2. maddesinde asıl işveren-alt işveren ilişkisi bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş

için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişki olarak tanımlanmaktadır.

334. Kamu kurum ve kuruluşlarının bu ilişkiye asıl işveren olarak taraf olabilmesinin hukuki zemini ise 4734 sayılı Kanun'un 62. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin ilk hâlinde yer alan *"İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, en üst ihale yetkilisinin onayı alınmak kaydıyla bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir."* şeklindeki düzenlemedir. Hizmet alımına ilişkin bu düzenleme süreç içerisinde değişikliklere uğramış ve nihayetinde 7079 sayılı Kanun'un 78. maddesiyle söz konusu (e) bendinde yapılan değişiklik ile 5018 sayılı Kanun'a ekli (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların, 375 sayılı KHK'ya ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarının, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşlarının ve bunların üyesi olduğu mahallî idare birliklerinin, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerin; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahallî idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamayacakları hükme bağlanmıştır.

335. 7079 sayılı Kanun'un 118. maddesiyle 375 sayılı KHK'ya eklenen geçici 23. ve geçici 24. maddelerde ise personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yukarıda belirtilen idarelerde yükleniciler tarafından çalıştırılmakta olanların belirtilen şartları sağlamaları ve yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınavlarda başarılı olmaları durumunda ilgili idarelerde veya idarelerin şirketlerinde sürekli işçi kadrosunda veya işçi statüsünde istihdam edileceği öngörülmektedir.

2. Geçici 23. Maddenin Birinci Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "... (4), (5), (6), (7) ve (8)..." İbareleri

a. Anlam ve Kapsam

336. Geçici 23. madde kapsamında sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere başvuruda bulunabilmek için aranan şartlardan ilki maddenin

birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiştir. Bu bende göre, başvuruda bulunabilmek için 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak gerekmektedir.

337. 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel ve özel şartlara yer verilmektedir. Dava konusu kuralın atıf yaptığı (A) bendinde yer alan alt bentler ise genel şartlara ilişkindir. Buna göre sürekli işçi kadrosunda istihdam edilmek için başvuracak kişinin (4) numaralı alt bent uyarınca kamu haklarından mahrum bulunmaması, (5) numaralı alt bent uyarınca 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmaması, (6) numaralı alt bent uyarınca askerlik durumu itibarıyla askerlikle ilgisi bulunmaması, askerlik çağına gelmemiş olması veya askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olması, (7) numaralı alt bent uyarınca 657 sayılı Kanun'un 53. maddesinde düzenlenen engelli personel çalıştırma yükümlülüğü hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmaması ve Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararı ile iptal edilen (8) numaralı alt bent uyarınca hakkında güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olması gerekmektedir.

338. Maddeye göre sürekli işçi kadrosuna geçiş için başvuruda bulunulacak idareler 5018 sayılı Kanun'a ekli (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı KHK'ya ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarıdır. Şartların hepsinin sağlanması durumunda ise istihdam yüklenicinin hakkedişlerinin ödendiği bütçe, teşkilat ve birim/yerleşim yeri adına vize edilmiş sayılan sürekli işçi kadrolarına idarelerce geçiş yapılarak sağlanacaktır. Dolayısıyla bu madde kapsamında yapılması öngörülen istihdamının kamu kurum ve kuruluşlarında kamuya yönelik hizmetlerde çalıştırılmak üzere yapılacağı açıktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

339. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural ile alt işveren işçisi olarak çalışmakta olan işçilerin 657 sayılı Kanun'da devlet memurları için öngörülen bazı şartları taşımasının öngörüldüğü, başvuru yapılacak kadronun 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (D) fıkrasında tanımlanan işçi kadrosu olduğu dolayısıyla kamuya işçi alımlarına ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanması gerekirken memurlar için düzenlenmiş hükümlerin uygulanmasının eşitsizlik oluşturduğu, nitekim kamuya işçi olarak gireceklerde aranacak şartların 9/8/2009 tarihli ve 27314 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinde belirtildiği, düzenlemenin sosyal hukuk devleti olma yükümlülüğüne ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil ettiği, şartların zorlaştırılması ile de çalışma hakkının zedelendiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Birinci Fıkranın (a) Bendinde Yer Alan "...(4), (5), (6), (7)..." İbareleri

340. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

341. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş; devlete çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek, çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alma ödevi verilmiştir.

342. Kural 5018 sayılı Kanun'a ekli (I), (II), (III) ve (IV) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı KHK'ya ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılanların idarelerde sürekli işçi kadrolarına geçişi için 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) bendinin (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartların taşınması gerektiğini öngörmektedir. Bu açıdan bakıldığında kuralın çalışma hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

343. Kuralla 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) beninde yer alan bazı alt bentlere atıfla şartların belirlendiği görülmektedir. Söz konusu alt bentlerin açık ve net bir şekilde düzenlendiği anlaşıldığından kuralın belirsiz olduğundan söz edilemez.

344. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Öte yandan Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

345. Kamuya yönelik hizmetlerde istihdam edilecek kişilerde devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel şartlardan kamu haklarından mahrum bırakılmamış olması, Kanun'da belirtilen suçlardan mahkûm olmamış olması, askerlikle ilgisinin bulunmaması ve görev yapmasına engel teşkil edebilecek bir akıl hastalığının bulunmaması şartlarının aranmasının hizmetin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi bakımından taşıdığı önem açıktır. Bu itibarla kuralın verilecek hizmetlerin sağlıklı ve etkin bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının olduğu anlaşılmaktadır.

346. Öte yandan alt bentlerde belirtilen ve dava konusu edilen şartların devlet memurlarında aranacak genel şartlar olduğu, nitelikleri itibarıyla da asgari düzeyde bir belirleme içerdikleri açıktır. Bu itibarla söz konusu şartların hizmetin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

347. Kamu kurum ve kuruluşlarında yükleniciler tarafından çalıştırılan kişilere tanınan sürekli işçi olarak istihdam edilme imkânına ilişkin şartların belirlenmesi noktasındaki takdir yetkisinin devlet memurluğu için belirlenen genel şartlardan bazılarının aranması şeklinde kullanılması her şeyden önce görülen hizmetin ve istihdam edilen yerin niteliğinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu genel şartlardan (2) ve (3) numaralı alt bentlerde yer verilen yaş ve öğrenim şartlarının dışında kalan asgari düzeydeki şartların bu kişilerde aranıyor olması dikkate alındığında kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile çalışma hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla söz konusu sınırlamanın orantısız olduğu söylenemez.

348. Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

349. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in amacı kamu kurum ve kuruluşlarına, iş kanunları hükümlerine göre çalıştırılmak üzere sürekli veya geçici işçi alınmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir. Söz konusu Yönetmelik'in 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kamu kurum ve kuruluşları işçi ihtiyaçlarını, iş kolu, meslek pozisyonu, öğrenim, iş tecrübesi, ücret, sosyal yardımlar gibi ayrıntılarla yazılı veya elektronik ortamda Türkiye İş Kurumu'nun (Kurum) merkez veya taşra teşkilatından talep etmek ve Kurum tarafından gönderilenler arasından karşılamak zorundadır. Taleplerin Kurum tarafından karşılanmasına yönelik esaslar ve kamu kurum ve kuruluşunca yapılacak sınava ilişkin kurallar da aynı Yönetmelik'te düzenlenmiştir.

350. Görüleceği üzere söz konusu Yönetmelik gereği işçi alımı için ilk kriter kamu kurum ve kuruluşu tarafından işçi ihtiyacı oluşmasıdır. Bu işçi ihtiyacı sürekli veya geçici iş sözleşmesi imzalanmak suretiyle giderilebilecektir. Dava konusu kural gereği sürekli işçi kadrosunda istihdamı öngörülen kişiler ise kamu kurum ve kuruluşunun hizmet alımı ile alt işverence çalıştırılan kişilerdir. Kural bu kişilerin sürekli iş sözleşmesi ile istihdam edilmesini öngörmekle birlikte istihdam gerekçesinin ihtiyaca dayanmadığı ve sadece madde kapsamında alt işveren tarafından çalıştırılan kişilere söz konusu imkânın tanındığı dikkate alındığında, bu kişilerin eşitlik ilkesinin gereği olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olmadıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu kişilerin Yönetmelik'te belirlenen şartlar yerine başka şartlara tabi kılınmasının eşitlik ilkesini zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

351. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

ii. Birinci Fıkranın (a) Bendinde Yer Alan "...ve (8)..." İbares

352. Dava konusu "...ve (8)..." ibaresi ile atıf yapılan 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) bendinde yer alan (8) numaralı alt bent Anayasa Mahkemesi'nin 24/7/2019 tarihli ve E:2018/73, K:2019/65 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

353. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

3. Geçici 23. Maddenin Birinci Fıkrasının (b) Bendi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

354. Dava dilekçesinde özetle; sürekli işçi kadrolarına geçiş için emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamak şeklinde bir şart konulmasının hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, diğer kamu işçileri için aranmayan bir şartın getirilmesinin kanun önünde eşitlik ilkesini zedelediği ve ayrıca kuralın Sosyal Güvenlik Kurumunun finansman sorununun daha da büyümesine yol açacağı, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

355. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

356. Kural sürekli işçi kadrolarına geçiş için başvuracakların herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu yönüyle kuralın çalışma hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

357. 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin incelenmesi ilişkin Anayasa'nın 13. ve 49. maddelerine ilişkin gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

358. Dava konusu kural alt işveren tarafından çalıştırılmakta iken sürekli işçi olarak istihdam edilmek için başvurulara yöneliktir. Maddede yer verilen idarelere ilişkin işçi alım usulü ve de işe alım gerekçeleri bu kişilerle farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla sürekli işçi olarak istihdam edilecek kişilerin bu kişilerle karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olmadıkları anlaşılmaktadır.

359. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 10., 13. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 60. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

4. Geçici 23. Maddenin Birinci Fıkrasının (c) ve (ç) Bentleri

a. Anlam ve Kapsam

360. Dava konusu kurallarla sürekli işçi kadrosunda istihdam için başvuruda bulunacak işçilerden iki ayrı yazılı beyan istenmektedir. Bu beyanlardan ilki işçilerin bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceklerine dairdir. Diğer beyan ise işçilerin en son çalıştığı idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiklerine dairdir.

361. Söz konusu yazılı beyanlara konu dava ve/veya icra takiplerinden feragat edildiğine dair tevsik edici belgeler ile imzalanacak sulh sözleşmesi

ise yazılı sınavda başarılı olunmasından sonra sürekli işçi kadrolarına geçiş aşamasında ibraz edilecektir.

362. Ayrıca (c) bendinde yer verilen feragat şartının tarafı idare olan dava ve/veya icra takiplerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 375 sayılı KHK'nın geçici 25. maddesine dayanılarak hazırlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmeleri Kapsamında Çalıştırılmakta Olan İşçilerin Sürekli İşçi Kadrolarına veya Mahalli İdare Şirketlerinde İşçi Statüsüne Geçirilmesine İlişkin 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 23 ve Geçici 24 üncü Maddelerinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar'a ilişkin tebliğin 16. maddesinde de sınavda başarılı olanların *"4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılmalarına ilişkin olarak idarelere karşı açtıkları davalardan feragat ettiklerine..."* dair ilgili evraklarını sunması gerektiği açıkça ifade edilmektedir.

363. 4857 sayılı Kanun'un 2. maddesinin altıncı fıkrasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi tanımlandıktan sonra bu ilişkide asıl işverenin, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak bu Kanun'dan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla dava konusu kurallarla idarelerin bu sorumluluğun tarafı olmalarının önüne geçilmiş olacaktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

364. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların getirdiği şartların işveren karşısında daha güçsüz durumda olan işçileri güvenceli olduğunu düşündüğü işçi kadrosuna geçme hakkını kaybetme endişesiyle haklarından vazgeçmeye zorlayacağı ve eşit güce sahip olmayan taraflar arasında adaletsizliği arttıracığı, işçilerin çalışma edimini yerine getirmesine rağmen hukuken elde etmeleri gereken hakları yargı yoluyla alma hakkından zorunlu olarak vazgeçmelerine zorlandığı, hukuk devleti ve sosyal devlet ilkelerine aykırı hareket edildiği, ayrıca işçilerin hak arama özgürlüklerine ve bu kapsamda mahkemeye erişim haklarına doğrudan müdahale edildiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

365. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

366. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

367. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, kişilere davanın görüldüğü mahkemeden uyuşmazlığa ilişkin bir karar verilmesini isteme güvencesini de içermektedir.

368. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade etmektedir. Dava hakkını kullanan bireyin asıl amacı davanın sonunda, uyuşmazlık konusu ettiği talebinin esasıyla ilgili olarak bir karar elde edebilmektir. Dava sonucunda bir karar elde edilemiyorsa dava açmanın da bir anlamı kalmayacaktır. Bununla birlikte karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şekli anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (*Emin Arda Büyük [GK], B. No: 2017/28079, 2/7/2020, § 49; bazı farklarla birlikte bkz. İbrahim Demiroğlu [GK], B. No: 2017/15698, 26/7/2019 § 55*).

369. Diğer taraftan görülmekte olan bir davada tarafların esasa ilişkin taleplerinin her durumda incelenmesi beklenemez. Süre aşımı, düşme veya tarafların kendi rızalarıyla davadan vazgeçmesi gibi usule ilişkin nedenlerden dolayı uyuşmazlığın esasına yönelik karar vermeden de davanın sonlandırılması mümkündür. Söz konusu hakkın sağladığı güvence bakımından önemli olan husus; açıldığı sırada davanın -usule ilişkin sorunlar hariç- uyuşmazlığın esasını çözüme kavuşturma imkânına sahip, bir başka ifadeyle dava açılmasındaki asıl amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasıdır. Bu nitelikleri taşıyan bir davada yargılamanın henüz devam ettiği bir süreçte, taraflardan birinin aleyhine olacak ve yargı merciinin uyuşmazlık konusu talep hakkında karar vermesini engelleyecek şekilde davayı ortadan

kaldıran ya da davanın incelenmesini durdurarak karara bağlanmasına engel olan kanunlar çıkarılmasının karar hakkına müdahale teşkil edeceği açıktır (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/07/2019, § 214).

370. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı ise ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Fazla çalışma ücreti, yıllık izin ve tatil zamanlarında gerçekleştirilen çalışmalar sebebiyle ödenmesi gereken ve benzeri işçilik alacaklarının da mülkiyet hakkı kapsamında kalmaktadır (fazla çalışma ücreti yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. *Onur Özdamar*, B. No: 2019/1450, 22/2/2022, §§ 30-31).

371. Dava konusu (c) bendinde yer alan kural ile sürekli işçi kadrosuna geçiş için başvuruda bulunacak işçilerden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılmalarına ilişkin olarak idarelere karşı açtıkları davalardan ve/veya devam eden icra takiplerinden feragat edeceklerine dair yazılı beyan istenmektedir. Diğer dava konusu kural olan (ç) bendi ise ileride doğması muhtemel uyuşmazlıkların önüne geçebilmek adına işçilerin en son çalıştığı idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı şart koşturmuştur. Kurallar bu yönleriyle hem karar hakkı ve mahkemeye erişim hakkı bağlamında adil yargılanma hakkına hem de mülkiyet hakkına sınırlama getirmektedir.

372. Söz konusu kuralların idareler aleyhine açılacak davalardan hangi davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edileceğini ve yine sulh sözleşmesi imzalanacak hak ve alacakların hangileri olduğunu tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmadığı açıktır.

373. İşçilere sürekli işçi kadrolarına geçiş karşılığında idare aleyhine açılmış davalardan ve/veya icra takiplerinden vazgeçilmesinin ve ileride de geçmiş iş sözleşmelerinden kaynaklı hak ve alacak talebinde bulunulmamasının şart koşulması idarenin müteselsil veya doğrudan sorumlu olacağı söz konusu alacak ve hakları ödememek suretiyle avantaj

elde etmesini sağlayacaktır. Söz konusu avantajın idare lehine oluşturacağı mali boyutu dikkate alındığında sınırlamanın kamu yararına dayalı meşru bir amacı olduğu söylenebilecektir.

374. İşçilerin açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edilmesinin ve ileride doğabilecek geçmişe yönelik taleplerinden de feragat edildiğine dair sulh sözleşmesi imzalanmasının şart koşulmasının söz konusu amaca ulaşmak bakımından elverişli ve gerekli olmadığı da söylenememektedir.

375. 4857 sayılı Kanun'un 2. maddesinde öngörülen müteselsil sorumluluk ilişkisi gereği kamu (asıl) işvereni, alt işverenin işçilerine karşı o işyeriyle ilgili olarak Kanun'dan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur.

376. 6098 sayılı Kanun'un 167. maddesi müteselsil borçlulukta iç ilişkiyi düzenlemektedir. Anılan maddede, aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça borçlulardan her birinin alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumlu olacakları belirtilmiştir. Yine maddede, kendisine düşen paydan fazla ifade bulunan borçlunun ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteyebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ışığında asıl işveren, işçiye fazladan yaptığı ödeme kadar halefiyet ilkesi gereği işçinin yani alacaklının yerine geçecek ve alt işverene karşı rücu hakkı elde edecektir (AYM, E.2019/42, K.2019/73, 19/09/2019, § 17).

377. Dava konusu kuralların yer aldığı maddenin işçilere yasal haklarının ötesine geçen bir avantaj sunduğuna tereddüt bulunmamaktadır. İşçilerin bu imkân karşılığında vazgeçmesi öngörülen alacak ve haklar ise alt işveren işçisi olarak çalıştıkları dönemlere ilişkindir. Asıl işveren olan idarenin bu hak ve alacaklardan kaynaklı rücu imkânı da değerlendirildiğinde işçilere sunulan imkân karşılığında bu hak ve alacaklarından feragat etmelerinin istenmesi şeklinde mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olduğu söylenemez.

378. Öte yandan işçilerden dava açmış olanların davalardan feragat etmeleri koşulunun konulması, hak arama özgürlüğünü kullanarak dava açmış olanların davalarından vazgeçmemelerine bağlanan sonuçlar nedeniyle kuralın yargı yoluna başvurmayı önemli ölçüde caydırıcı nitelik taşıdığı

açıktır. Bu yönüyle kuralın hak arama hürriyetine getirdiği sınırlamanın da orantılı olmadığı anlaşılmaktadır.

379. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

5. Geçici 23. Maddenin Beşinci Fıkrasının İkinci Cümlesi

380. 1/3/2023 tarihli ve 7438 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle 375 sayılı KHK'nın dava konusu kural olan geçici 23. maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

381. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

6. Geçici 23. Maddenin Altıncı Fıkrası

a. Anlam ve Kapsam

382. Dava konusu kuralın birinci ve ikinci cümlelerinde sürekli işçi kadrolarına geçişi yapılan işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal haklarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

383. Kuralın birinci cümlesine göre sürekli işçi kadrolarına geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği iş kolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamayacaktır. Örneğin aynı iş kolunda çalışmaya devam kişiler mevcut işyerinde geçerli toplu iş sözleşmesinin sağladığı imkânlardan ancak belirlenen bu üst sınırı aşmamak kaydıyla faydalanabileceklerdir.

384. Kuralın ikinci cümlesi ise sürekli işçi kadrosuna geçirilenlerden geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından kadroya geçirildiği

tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümleri geçerli olanlar ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki idarelerde alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal haklarına ilişkindir. Kurala göre bu kişilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları doğrudan kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenecektir.

385. Dava konusu kuralın üçüncü cümlesi toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikanın belirlenmesine dair yapılacak yetki başvurusuna ilişkindir. Kural bu madde kapsamındaki idarelerde 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanun'a uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabileceğini, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabileceğini öngörmektedir.

386. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği farklı olanların geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden bildirileceği düzenlenmiştir. Söz konusu durumun geçici nitelikte olduğu ve bu kişilerin alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde bildirileceği de aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında hükme bağlanmıştır.

387. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde yeni tescil edilecek işyerinden yapılacak bildirimin geçici ve istisnai nitelikte olduğu gözetilerek bu yerlerde yetki başvurusunun yapılmasını Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihine kadar engelleyen kuralın söz konusu madde ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu yerlerde çalışan kişilerin 6356 sayılı Kanun'un 4. maddesine uygun şekilde bildiriminin yapılmaya başlanmasıyla birlikte yetki başvurusunda da bulunulabilecektir.

388. Kanun koyucunun hem süre hem de ücret ve diğer mali ve sosyal hakların üst sınırında kıstas aldığı, idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesi hükümleri ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından ilan edilmiştir. Söz konusu toplu iş sözleşmesi hükümleri 31/10/2020 tarihine kadar uygulanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

389. Dava dilekçesinde özetle; kural ile geçiş sonrası kamu işçisi olan işçiler açısından kamudaki diğer işçiler için kanun, yönetmelik ve diğer mevzuat yoluyla elde edilen ücret, ücret zammı, sosyal ve ekonomik hakların uygulanmamasının öngörüldüğü, bu kişilerin ücretlerine, ekonomik ve sosyal haklarına ilişkin kısıtlamalar getiren ibarenin hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, aynı zamanda yürürlükte olan toplu iş sözleşmelerinden yararlanmalarına ilişkin yasaklama getirilerek toplu pazarlık haklarının kısıtlandığı, hukuken kamu işçisi olmuş işçiler farklılık ortaya çıkaran kuralın çalışma barışını da zedelediği, “eşit işe eşit ücret” ilkesi gereği kişilerin ücretlerinin farklılaştırılmaması gerektiği, ayrıca kuralın Türkiye’nin usulüne göre imzalayarak tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere de uygun olmadığı, düzenlemenin Anayasa’nın 2., 10., 49., 53., 55. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

i. Geçici 23. Maddenin Altıncı Fıkrasının Birinci ve İkinci Cümleleri

390. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa’nın 13. ve 54. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

391. Sendika hakkı, çalışanların ve çalıştıranların sadece istedikleri sendikaları kurmaları ve bunlara üye olmaları yolunda bir hakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda oluşturdukları tüzel kişiliklerin varlığının ve bu tüzel kişiliklerin kendine özgü faaliyetlerinin de garanti altına alınmasını içermektedir. Üyelerinin ekonomik ve sosyal ortak menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının, iş uyuşmazlığı çıkarması, toplu görüşme ve toplu iş sözleşmesi yapması, grev ve lokavt kararı vermesi ve uygulaması da sendika hakkının gereklerindendir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

392. Anayasa, sendika hakkının bir unsuru olan toplu iş sözleşmesi hakkını, 53. maddede özel olarak düzenlemiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında, *“İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.”* denildikten sonra devamındaki fıkrada, *“Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.”* hükmüne yer verilmiştir.

393. Yukarıda da belirtildiği üzere, Anayasa’nın 53. maddesinde sınırlama sebeplerine yer verilmemiş ise de toplu sözleşme hakkı, sendika hakkının bir unsuru olarak görüldüğünden Anayasa’nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında sendika hakkı için öngörülen sınırlama nedenlerinin toplu sözleşme hakkı yönünden de geçerlidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

394. Anayasa’nın 54. maddesinde, toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması hâlinde işçilerin grev hakkına sahip oldukları, grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği, grev ve lokavtın yasaklandığı veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda, uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulunca çözüleceği, uyuşmazlığın her safhasında tarafların da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilecekleri, Yüksek Hakem Kurulu kararlarının kesin ve toplu iş sözleşmesi hükmünde olduğu belirtilmiştir.

395. Toplu sözleşme hakkı, işçilere, üyesi bulundukları sendikalar aracılığıyla işverenle karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla görüşme ve anlaşma yapabilme yetkisi tanıyan sendikal bir haktır. Sürekli işçi kadrosuna geçişleri sağlanan işçilere verilebilecek ücret ve diğer mali ve sosyal haklar yönünden dava konusu kuralla üst sınır belirlenmesi veya Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin işçilere uygulanmasının öngörülmesi sendika özgürlüğünün birer parçası olan toplu sözleşme ve grev haklarına müdahale niteliği taşımaktadır.

396. Kural sürekli işçi kadrosuna geçen kişilere ilişkin üst sınırı Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklar olarak belirlemiştir. Ayrıca bu uygulamanın söz konusu toplu iş sözleşmesinin bitimi süresiyle sınırlı tutmaktadır. İkinci cümlede ise doğrudan bu iş sözleşmesi hükümleri uygulanacak işçilerin kimler olacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılan kuralın kanunilik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

397. Sürekli işçi kadrosuna geçişi sağlanan kişilerin istihdam edildiği idarelerin kamu kaynağı kullandığı açıktır. Geçici ve istisnai nitelikte bir düzenleme gereği istihdam artışının beraberinde kamusal harcamaları arttırması da kaçınılmazdır. Dava konusu kural söz konusu işçilerin ücret ve diğer mali ve sosyal haklarına geçici süreyle üst sınır getirerek kamusal harcamaları sınırlandırmak, bütçe disiplinini ve bu suretle kamu yararını sağlamak amaçlamaktadır. Ayrıca toplu iş sözleşmesi bulunmayan veya geçişten sonra toplu iş sözleşmesinin süresi dolan işçiler açısından da yapılacak ücret ödemesi ve diğer mali ve sosyal hakların belirlenmesi yöntemi kanun koyucunun takdirindedir. Dolayısıyla kuralla getirilen sınırlamanın meşru amacı olmadığı söylenememektedir.

398. Kamu kaynağı kullanan idarelerce gerçekleştirilen geçici ve istisnai nitelikteki istihdam neticesi işçilere ödenecek ücret ile diğer mali ve sosyal hakların belli süreyle bir üst sınıra tabii kılınması suretiyle kamusal kaynakların etkili ve verimli kullanılmasının, kamusal harcamaların kısıtlanmasının, bütçe disiplininin sağlanmasının ve bu suretle kamu yararının gerçekleştirilmesinin amaçlandığı gözetildiğinde, söz konusu sınırlamaların, “*demokratik toplum düzeninin gerekleri*” ne aykırılık da taşımadığı açıktır.

399. Öte yandan kanun gereği gerçekleşen bu istihdamın oluşturacağı mali yükün belirli bir süre zarfına yayılarak giderilmesi için üst sınır belirleme veya işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal haklarını toplu sözleşme veya grev haklarını kullanarak belirlemelerini belli bir süreyle engelleme yönündeki kuralın meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

400. Getirilen sınırlamaların geçici ve istisnai nitelikte olduğu açıktır. Söz konusu sınırlamanın sürekli işçi kadrosuna geçiş imkânı tanıyan düzenlemenin kamu kaynakları üzerinde oluşturacağı olumsuz etkiyi bertaraf etmeye yönelik etkisinin yanında sınırlı bir süre zarfına ilişkin olduğu gözetildiğinde kişilere aşırı bir külfet de yüklenmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

401. Sürekli işçi kadrosuna geçişi sağlanan işçilerin geçiş sonrası idarelerde çalışan diğer işçilerle aynı statüye kavuştukları açıktır. Bu itibarla sürekli işçi kadrosunda 375 sayılı KHK’nın geçici 23. maddesi gereği istihdam edilen işçilerle normal istihdam prosedürü ile istihdam edilen işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal hakları yönünden karşılaştırma yapılmaya müsait

olacak şekilde benzer durumda oldukları anlaşılmaktadır. Dava konusu kural ise geçici 23. madde gereği istihdam imkânı sağlanan işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal hakları yönünden bir üst sınır tanımak veya diğer işçilerden farklı bir ücret belirleme politikasına tabi tutmak suretiyle işçiler arasında farklılık oluşturmaktadır.

402. Sürekli işçi kadrolarında geçici ve istisnai nitelikteki bir düzenleme gereği istihdamına karar verilen işçilerin sayısının fazlalığı ve aynı tarihlerde bu imkândan yararlanacak oldukları düşünüldüğünde kamu harcama dengesi üzerinde oluşması muhtemel etki de kaçınılmaz hâle gelmektedir. Kanun koyucu bir yandan alt işveren tarafından çalıştırılan işçilerin yaşadığı olumsuzlukları bertaraf etmek adına istihdam imkânı tanımakta bir taraftan ise bu imkânın etkilerini de en aza indirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla oluşturulan farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmadığı söylenemez.

403. Sürekli işçi kadrolarına geçişin alt işveren tarafından çalıştırılan işçiler için oluşturacağı avantajlar ve dava konusu kuralla getirilen farklı muamelenin geçici ve istisnai niteliği gözetildiğinde farklı uygulamanın söz konusu amaca ulaşma bakımından orantılı olmadığı da söylenemez. Bu itibarla ölçülülüğü aşan nitelikte farklı bir uygulama getirmeyen kuralın eşitlik ilkesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

404. Anayasa'nın 49. maddesinde, çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın "*Ücrette adalet sağlanması*" başlıklı 55. maddesinde de "*Ücret emeğin karşılığıdır. Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.*" denilmektedir.

405. Sürekli işçi kadrolarına geçirilen işçiler hangi haklara sahip olacaklarını önceden bilerek ve kendi rızalarıyla bu kadrolara başvuruda bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, işçilerin geçişten sonra alacakları ücret ile diğer mali ve sosyal haklarının idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesi hükümlerinde belirlenen ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamayacağını, bazı işçilerin ise doğrudan bu toplu iş sözleşmesine göre ücret ile diğer mali ve sosyal haklarını alacaklarını

başvuru öncesinde bildikleri açıktır. Bu anlamda, sürekli işçi kadrolarında istihdam edilen işçilerin ücret, mali ve sosyal hakları yönünden dava konusu kuralla öngörülen sınırlamaları bilmedikleri söylenemez. Belirlenmiş bir üst sınır olması devletin, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğüne bir aykırılık oluşturmadığı gibi ülkenin ekonomik ve mali kaynakları, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınarak istisnai ve geçici süreyle sürekli işçiler yönünden geçerli olacağı da açıktır. Bu yönüyle söz konusu farklılaştırmanın devletin, çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğüyle bağdaşmayan bir yönü de bulunmamaktadır.

406. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13., 49., 53., 54. ve 55. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa'nın 13., 53. ve 54. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirmede ele alındığından anılan madde yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

ii. Geçici 23. Maddenin Altıncı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

407. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa'nın 13. ve 51. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

408. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği iş kolundan farklı olanların geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden bildirileceği düzenlenmiştir. Söz konusu durumun geçici nitelikte olduğu ve bu kişilerin alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde bildirileceği de aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında hükme bağlanmıştır.

409. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesine göre yeni tescil edilecek işyerinden yapılacak bildirimin geçici ve istisnai nitelikte olduğu gözetilerek bu yerlerde yetki başvurusunun yapılmasını Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş

sözleşmesinin sona erme tarihine kadar engelleyen dava konusu kuralın da söz konusu madde ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu yerlerde çalışan kişilerin 6356 sayılı Kanun'un 4. maddesine uygun şekilde bildiriminin yapılmaya başlanmasıyla birlikte yetki başvurusunda da bulunulabilecektir.

410. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden..." ibaresi ile (3) ve (4) numaralı fıkralarına ilişkin Anayasa'nın 10., 13., 51. ve 53. maddeleri kapsamında açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

411. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13., 51. ve 53. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa'nın 13., 51. ve 53. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirmede ele alındığından anılan madde yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 49., 55. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

7. Geçici 24. Maddenin Birinci Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "... (4), (5), (6), (7) ve (8)..." İbareleri

a. Anlam ve Kapsam

412. Geçici 24. madde kapsamında işçi olarak istihdam edilmek üzere başvuruda bulunabilmek için aranan şartlardan ilki maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiştir. Bu bende göre başvuruda bulunabilmek için 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak gerekmektedir.

413. Maddeye göre il özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahallî idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılmakta olanlar, hizmet alım sözleşmesini yapan idareye veya şirkete, 375 sayılı KHK'nın ek 20. maddesi kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde çalıştırılmak üzere başvurabileceklerdir.

414. 375 sayılı KHK'nın ek 20. maddesine göre il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahallî idare birlikleri, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve hâlen bu kapsamda hizmet alımı yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gördürebileceklerdir. Geçici 24. madde kapsamında işçi statüsünde çalıştırılacak şirketler de ek 20. maddede belirtilen birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait şirketler olacaktır. Kamu kaynağı kullanan bu şirketlerce verilen hizmetin kamu yararına dayalı hizmet vermesi gerektiği de açıktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

415. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural ile geçiş talebinde bulunan yerel yönetim biriminde alt işveren işçisi olarak çalışmakta olan işçilerin 657 sayılı Kanun'da devlet memurları için öngörülen bazı şartları taşımasının öngörüldüğü, belediyelere ait şirketlerin özel hukuk tüzel kişisi oldukları, dolayısıyla 4857 sayılı Kanun çerçevesinde işlem yapılması gerekirken memurlar için düzenlenmiş hükümlerin uygulanmasının eşitsiz bir yaklaşım olduğu, bu şirketlerin kamu niteliği taşıdığı varsayılsa bile bu durumda da işçiler için kamuya işçi alımlarındaki şartların aranması gerektiği, düzenlemenin sosyal hukuk devleti olma yükümlülüğüne ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil ettiği, şartların zorlaştırılması ile de çalışma hakkının zedelendiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Birinci Fıkranın (a) Bendinde Yer Alan "...(4), (5), (6), (7)..." İbareleri

416. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

417. 375 sayılı KHK'nın geçici 23. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7)..." ibarelerine ilişkin Anayasa'nın 10., 13. ve 49. maddelerine yönelik gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

418. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13. ve 49.maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirmede ele alındığından anılan madde yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

ii. Birinci Fıkranın (a) Bendinde Yer Alan "...ve (8)..." İbares

419. Dava konusu "...ve (8)..." ibaresi ile atıf yapılan 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (A) bendinde yer alan (8) numaralı alt bent Anayasa Mahkemesi'nin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

420. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

8. Geçici 24. Maddenin Birinci Fıkrasının (b) Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

421. Dava dilekçesinde özetle; işçi statülerine geçiş için emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamak şeklinde bir şart konulmasının hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, diğer işçi alımları için aranmayan bir şartın getirilmesinin kanun önünde eşitlik ilkesini zedelediği ve ayrıca kuralın Sosyal Güvenlik Kurumunun finansman sorununun daha da büyümesine yol açacağı, düzenlemenin Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

422. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

423. Kural işçi statüsüne geçiş için başvuracakların herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu yönüyle kuralın çalışma hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

424. 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin incelenmesi ilişkin Anayasa'nın 13. ve 49. maddelerine ilişkin gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

425. Dava konusu kural alt işveren tarafından çalıştırılmakta iken maddede belirtilen idarelere ait şirketlerde işçi olarak istihdam edilmek için başvuranlara yöneliktir. Bu şirketlerin olağan işçi alımlarında uyguladıkları alım usulü ve alım gerekçeleri bu kişilerle farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla bu madde dayanak alınarak istihdam edilecek kişilerle genel alım usulüne dayalı istihdam edilecek kişilerin karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olmadıkları anlaşılmaktadır.

426. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 10., 13. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 60. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

9. Geçici 24. Maddenin Birinci Fıkrasının (c) ve (ç) Bentleri

a. İptal Talebinin Gerekçesi

427. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların getirdiği şartların işveren karşısında daha güçsüz durumda olan işçileri güvenceli olduğunu düşündüğü işçi kadrosuna geçme hakkını kaybetme endişesiyle haklarından vazgeçmeye zorlayacağı ve eşit güce sahip olmayan taraflar arasında adaletsizliği arttıracığı, işçilerin çalışma edimini yerine getirmesine rağmen hukuken elde etmeleri gereken hakları yargı yoluyla alma hakkından zorunlu olarak vazgeçmelerine zorlandığı, hukuk devleti ve sosyal devlet ilkelerine aykırı hareket edildiği, ayrıca işçilerin hak arama özgürlüklerine ve bu kapsamda mahkemeye erişim haklarına doğrudan müdahale edildiği, düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

428. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

429. 375 sayılı KHK'nın geçici 23. maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerine ilişkin Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine yönelik gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

430. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

10. Geçici 24. Maddenin Birinci Fıkrasının Dördüncü Cümlesi

431. 1/3/2023 tarihli ve 7438 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle 375 sayılı KHK'nın dava konusu kural olan geçici 24. maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

432. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

11. Geçici 24. Maddenin Dördüncü Fıkrası

a. Anlam ve Kapsam

433. Dava konusu kuralda 375 sayılı KHK'nın geçici 23. maddesinin altıncı fıkrasında yer verilen düzenlemenin aynısına yer verilmektedir. Söz konusu maddenin altıncı fıkrasına ilişkin incelemenin "*Anlam ve Kapsam*" başlığı altında yer verilen Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesi hükümlerinin bitiş tarihine ilişkin açıklama dışında kalan kısımlar dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

434. Geçici 24. maddenin dördüncü fıkrasında kıstas alınan Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesi ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından ayrıca ilan edilmiştir. Söz konusu toplu iş sözleşmesi hükümleri 30/6/2020 tarihine kadar uygulanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

435. Dava dilekçesinde özetle; kural ile geçiş sonrası çalışmaya başlayan işçiler açısından diğer işçiler için kanun, yönetmelik ve diğer mevzuat yoluyla elde edilen ücret, ücret zammı, sosyal ve ekonomik hakların uygulanmamasının öngörüldüğü, bu kişilerin ücretlerine, ekonomik ve sosyal haklarına ilişkin kısıtlamalar getiren ibarenin hukuk devletinin objektiflik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, aynı zamanda yürürlükte olan toplu iş sözleşmelerinden yararlanmalarına ilişkin yasaklama getirilerek toplu pazarlık haklarının kısıtlandığı, hukuken idareye ait şirketlerde işçi olmuş kişiler açısından farklılık ortaya çıkaran kuralın çalışma barışını da zedelediği, “eşit işe eşit ücret” ilkesi gereği kişilerin ücretlerinin farklılaştırılmaması gerektiği, ayrıca kuralın Türkiye’nin usulüne göre imzalayarak tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere de uygun olmadığı, düzenlemenin Anayasa’nın 2., 10., 49., 53., 55. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

i. Geçici 24. Maddenin Dördüncü Fıkrasının Birinci ve İkinci Cümleleri

436. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa’nın 13. ve 54. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

437. 375 sayılı KHK’nın geçici 23. maddesinin altıncı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine ilişkin Anayasa’nın 13., 10., 49., 53., 54. ve 55. maddelerine yönelik gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

438. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 13., 10., 49., 53., 54. ve 55. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa’nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa’nın 13., 53. ve 54. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirmede ele alındığından anılan madde yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

ii. Geçici 24. Maddenin Dördüncü Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

439. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural, Anayasa'nın 13. ve 51. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

440. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolu mevcut işyerinin girdiği iş kolundan farklı olanların geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği iş kolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden bildirileceği düzenlenmiştir. Söz konusu durumun geçici nitelikte olduğu ve bu kişilerin alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde bildirileceği de aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında hükme bağlanmıştır.

441. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesine göre yeni tescil edilecek işyerinden yapılacak bildirimin geçici ve istisnai nitelikte olduğu gözetilerek bu yerlerde yetki başvurusunun yapılmasını Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihine kadar engelleyen dava konusu kuralın da söz konusu madde ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu yerlerde çalışan kişilerin 6356 sayılı Kanun'un 4. maddesine uygun şekilde bildiriminin yapılmaya başlanmasıyla birlikte yetki başvurusunda da bulunulabilecektir.

442. 6356 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “... farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden...” ibaresi ile (3) ve (4) numaralı fıkralarına ilişkin Anayasa'nın 10., 13., 51. ve 53. maddeleri kapsamında açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

443. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13., 51. ve 53. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın 2. maddesi çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiası, Anayasa'nın 13., 51. ve 53. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirmede ele alındığından anılan madde yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 49., 55. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

444. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

445. 7079 sayılı Kanun'un 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın geri kalan kısmının, (2) numaralı fıkranın ve 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

446. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

1/2/2018 tarih ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 83. maddesiyle 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu'nun 15. maddesine eklenen üçüncü fıkrada yer alan "...ve iki katı..." ibaresine,

2. 95. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendine,

3. 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddeye,

4. 105. maddesiyle 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na eklenen ek 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

5. 109. maddesiyle 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun 21. maddesine eklenen (7) numaralı fıkraya,

6. 117. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 21. maddeye,

7. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

a. Geçici 23. maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerine,

b. Geçici 24. maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 17. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresine,

2. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrasına,

3. 32. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasına,

4. 41. maddesiyle 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendinin ve 29. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin yürürlükten kaldırılmalarına,

5. 68. maddesiyle 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesine,

6. 78. maddesiyle 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendinin (2) numaralı alt bendinin dördüncü cümlesinin "...hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar..." bölümüne,

7. 91. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 209. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasında yer alan "...okunur." ibaresinin "...anlatılır.",

b. (2) numaralı fıkrasında yer alan "...okunmasına..." ibaresinin "...anlatılmasına...",

şeklinde değiştirilmelerine,

8. 93. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (d) bendinde yer alan "...okunur." ibaresinin "...anlatılır." şeklinde değiştirilmesine,

9. 94. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 299. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar." ibaresinin "...uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir." şeklinde değiştirilmesine,

10. 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkra,

11. 106. maddesiyle 6356 sayılı Kanun'a eklenen geçici 7. maddeye,

12. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

a. Geçici 23. maddenin;

i. Birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve..." ibaresi ile (b) bendine,

ii. Altıncı fıkrasına,

b. Geçici 24. maddenin;

i. Birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve..." ibaresi ile (b) bendine,

ii. Dördüncü fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 27/12/2023 tarihli ve E.2018/96, K.2023/222 sayılı kararlar reddedildiğinden bu maddeye, fıkralara, bentlere, cümleye, bölüme,

ibarelere değiştirilmelere ve yürürlükten kaldırmalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 4. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte yer alan "...mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı..." ibaresine,

2. 6. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 6. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci cümlesine,

3. 13. maddesiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." bölümüne,

4. 17. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın ikinci cümlesine,

5. 50. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un değiştirilen 5. maddesine,

6. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Milli Savunma Bakanlığına...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine ve değiştirilen ikinci fıkrasına,

7. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın ikinci cümlesine,

8. 84. maddesiyle 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddeye,

9. 91. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 209. maddesinin başlığında yer alan "...okunması..." ibaresinin "...anlatılması..." şeklinde değiştirilmesine,

10. 110. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 27. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasına,

11. 116. maddesiyle 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinin "...diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın..." bölümüne,

12. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

a. Geçici 23. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "... (8) ..." ibaresi ile beşinci fıkrasının ikinci cümlesine,

b. Geçici 24. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "... (8) ..." ibaresi ile dördüncü cümlesine,

yönelik iptal talepleri hakkında 27/12/2023 tarihli ve E.2018/96, K.2023/222 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu maddelere, fıkralara, cümlelere, bölümlere, ibarelere ve değişikliğe ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

1/2/2018 tarih ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte yer alan "...mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 6. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

C. 13. maddesiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair

Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." bölümüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 17. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın;

1. Birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 32. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 41. maddesiyle 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi ile 29. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 50. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un değiştirilen 5. maddesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 7. maddesinin, birinci fıkrasında yer alan "*Milli Savunma Bakanlığına...*" ibaresinin "*Cumhurbaşkanına...*" şeklinde değiştirilmesine ve değiştirilen ikinci fıkrasına ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

H. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın ikinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

I. 68. maddesiyle 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

İ. 78. maddesiyle 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendinin (2) numaralı alt bendinin dördüncü cümlesinin "...hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

J. 83. maddesiyle 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu'nun 15. maddesine eklenen üçüncü fıkra da yer alan "...ve iki katı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muammer TOPAL, Basri BAĞCI ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

K. 84. maddesiyle 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddeye ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

L. 91. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 209. maddesinin;

1. Başlığında yer alan "...okunması..." ibaresinin "...anlatılması..." şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. a. (1) numaralı fıkrasında yer alan "...okunur." ibaresinin "...anlatılır.",

b. (2) numaralı fıkrasında yer alan "...okunmasına..." ibaresinin "...anlatılmasına..." ,

şeklinde değiştirilmelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

M. 93. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (d) bendinde yer alan "...okunur." ibaresinin "...anlatılır." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 94. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 299. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar." ibaresinin "... uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir." şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

O. 95. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ö. 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin;

1. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. (1) numaralı fıkrasının kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

R. 105. maddesiyle 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na eklenen ek 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

S. 106. maddesiyle 6356 sayılı Kanun'a eklenen geçici 7. maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ş. 109. maddesiyle 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun 21. maddesine eklenen (7) numaralı fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

T. 110. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 27. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

U. 116. maddesiyle 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinin "...diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın..." bölümüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ü. 117. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 21. maddenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

V. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

1. Geçici 23. maddenin;

a. Birinci fıkrasının;

i. (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. (a) bendinde yer alan "... (8)..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

iii. (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

iv. (c) ve (ç) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Beşinci fıkrasının ikinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

c. Altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Geçici 24. maddenin;

a. Birinci fıkrasının;

i. (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. (a) bendinde yer alan "... (8)..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

iii. (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

iv. (c) ve (ç) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

v. Dördüncü cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

27/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7079 sayılı Kanun'un 103. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kural, bazı istisnalara yer vermek suretiyle, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı on beş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretlerinin yüzde on eksik ödenmesini öngörmektedir.

3. Kural, Anayasa'nın 35. maddesinde korunan mülkiyet hakkına ve 49. maddesinde güvenceye alınan çalışma hakkına yönelik bir sınırlama niteliğindedir. Bu sınırlamanın Anayasa'ya aykırı olmaması için Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca meşru bir amacının bulunması ve bu amaçla ölçülü olması gerekmektedir.

4. Çoğunluğa göre iptali istenen kuralın amacı "kamu hizmetinde sürekliliğin sağlanması"dır (§ 220). Yasama belgelerinde düzenlemenin hangi

gerçekçeyle yapıldığına dair bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bununla birlikte düzenlemenin gerçeğe aykırı doktor raporlarıyla kişilerin göreve gitmeyerek haksız kazanç temin etmesini engellemek amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

5. Esasen her iki amacın da hastalığı doktor raporuyla belgelenmiş bir kişinin ücretinin kesilmesini meşru kılması mümkün değildir. Zira gerçekten hasta olan ve bunu doktor raporuyla belgelendirmiş kişilerin kamu hizmetinde sürekliliği sağlamak adına çalışmaya zorlanması düşünülemez. Aynı şekilde bu durumdaki kişilerin -kuralda yer alan diğer istisnalarda olduğu gibi- haksız kazanç temin ettikleri de söylenemez. Bu sebeple kuralın meşru amacı bulunmamaktadır.

6. Öte yandan, bir an için kuralın meşru amacının bulunduğu varsayılsa bile sınırlamanın ölçülü olması gerekmektedir. Ölçülülüğün alt ilkelerinden olan *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını ifade etmektedir.

7. Elbette devlet, gerçek olmayan doktor raporlarıyla fiili çalışma süresinin kısaltılmasını önlemeye yönelik tedbirler alabilir, almalıdır. Ancak bunu yapmanın daha hafif yolu gerçek olmayan doktor raporlarının verilmesini engelleyecek idari ve cezai tedbirlerin alınmasıdır. Bunu yapmak yerine, dayanan doktor raporlarının gerçek olup olmadığına bakmaksızın bir takvim yılı içinde kullanılan hastalık izin süreleri toplamının on beş günü aşan kısmı için ücretlerden yüzde on oranında kesinti yapmak ölçülülük bağlamında “*gerekli*” kabul edilemez.

8. Açıklanan gerekçelerle kuralın Anayasa’ya aykırı olduğunu düşündüğümünden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanunun 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın iptal istemi Mahkememiz çoğunluğu tarafından reddedilmiştir.

2. İncelenen kural ile resmî sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmî yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı on beş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretlerin yüzde on eksik ödeneceği öngörülmektedir.

3. Kural kapsamındaki sözleşmeli er adayları ile erbaş ve erler kamu görevlisidir. Kuralın kamu hizmetlerinde sürekliliğin ve verimliliğin sağlanmasına yönelik ve kamu yararı amacını taşıdığı ileri sürülebilir. Bununla birlikte hastalığı nedeniyle yetkili hekimlerden oluşan sağlık kurulu raporu ile çalışamayacağı belirlenen kamu görevlilerinin, gelirlerinin azalması baskısı altında askeri hizmet gibi ağır sayılabilecek bir alanda çalışmaya zorlanmalarının insan onuruyla bağdaştığı söylenemez. Bu şartlarda kişilerin çalışmaya zorlanması Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulma yasağını ihlal eder. Bu nedenle kuralda öngörülen düzenlemenin meşru amacının bulunmaması nedeniyle iptal edilmesi gerekir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) Kanun'un 68. Maddesiyle 4634 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 10. Maddenin Beşinci Fıkrasının Dördüncü Cümlesi Yönünden

1. Dava konusu kural ise memur olarak istihdamı sağlanan personele geçici 10. maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilave tediye veya ikramiye ödenmiş olması hâlinde bu personele ödenen tutarların maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınmasını öngörmektedir.

2. Çalışılan süre zarfında ve belli bir zaman dilimini kapsayacak şekilde yapılan ödemelerin kişilerin tasarrufları altında kalacağına yönelik kendi eylemleri ile sebep oldukları durumlar haricinde mülkiyet hakkına dair meşru bir beklenti oluşturduğu açıktır. Dolayısıyla iptali talep edilen kuralın mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır. Burada yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

3. Kuralla, kapatılan Şeker Kurumu'nda çalışan ve işçi kadrosunda bulunan personel memur statüsüne geçirilmekle birlikte bu kişilerin işçi kadrosunda çalıştıkları süre zarfında yapılan ilave tediye ve ikramiye ödemeleri yönünden çalıştıkları yerin kapanması neticesi tasarruflarında bulunan bir paranın iadesinin istenebileceğini öngörebilmeleri mümkün değildir. Yürürlükteki mevzuat veya iş sözleşmeleri gereği yapılan ve belli bir dönemi kapsayan ilave tediye ve ikramiye ödemelerinin kişilerin kendinden kaynaklı olmayan ve çalıştıkları yerin kapanması ve statülerinin değişmesi ile iadesinin istenmesine ilişkin kural öngörülebilir bir düzenleme niteliği taşımamaktadır.

4. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

B) Kanun'un 103. Maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 7. Maddesine Eklenen (13) Numaralı Fıkrası Yönünden

5. Dava konusu kuralla, resmi sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmî yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile

terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı on beş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretlerin yüzde on eksik ödeneceği öngörülmektedir. Sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin fıkarda belirtilen haller harici bir takvim yılı içerisinde kullanacakları hastalık izin sürelerinin on beş günü aşması durumunda ücretlerinde bir kesinti yapılmaktadır.

6. Kural, sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere yapılacak ücret ödemelerinde kesinti öngördüğünden mülkiyet hakkına bir sınırlama getirmektedir.

7. Sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin fıkarda belirtilen haller harici bir takvim yılı içerisinde kullanacakları hastalık izin sürelerinin on beş günü aşması durumunda ücretlerinde bir kesinti yapılmaktadır.

8. Sözleşmeli erbaş ve erler kendini özgü bir çalışma sistemi olan askerlik hizmeti içinde bulunmakla birlikte, en nihayetinde kamu görevlisidirler. Asker kamu görevlileriyle sivil kamu görevlileri arasında askerlik mesleğinin doğasından kaynaklanan farklılıklar olduğu ve ilgili mevzuatların bunu yansıttığı açıktır. Bu nedenle asker kişilere yönelik farklı kuralların getirilmesi de doğaldır. Bununla birlikte bu yapılırken anayasaya aykırılık taşıyacak düzenlemelere yer vermemek de gerekir.

9. Çoğunluk, kuralın meşru amacı olarak kuralda belirtilen gün sayısını geçen hastalık izin kullanımında çalışılmayan o günler için ücrette kesintiye gidilmesinin meşru amacı olarak “Hazine menfaatinin korunması” olduğunu, dolayısıyla kamu yararı taşıdığını kabul etmektedir.

10. Dava konusu kuralın gerekçesine baktığımızda “Madde ile ayrıca, sağlık kurulundan alınmış izinler, uzun süreli hastalıklar, terörle mücadele kapsamındaki yaralanmalar hariç bir yıl içinde onbeş günden fazla hastalık izni alan sözleşmeli erlere, onbeş günü geçen süreye tekabül eden maaşlarının yüzde on eksik ödenmesi öngörülmektedir.” cümlesinden başka bir ifadeye rastlanmamaktadır. Açıktır ki burada herhangi bir meşru bir amaca yer verilmemiştir.

11. Büyük bir olasılıkla kural, alınacak hastalık raporlarının gerçek olmadığı varsayımından hareket etmekte ve bu durumun önüne geçmeyi

amaçlamaktadır. Böyle bir varsayım devletin bir birimin verdiği resmi sağlık raporlarına olan güvensizliğe işaret edeceğinden meşru amaç olarak bunun belirtilmesinden kaçınıldığı anlaşılmaktadır.

12. Görüleceği üzere kuralda açık, net ve ikna edici bir meşru amaç bulunmamaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en önemli yapı taşlarından birini oluşturan sözleşmeli erbaş ve erlerin sayılan istisnalar dışında, resmi bir kurumdan alınan sağlık raporuna dayalı olarak onbeş günden fazla hastalık izni kullanmaları halinde ücretleri yüzde on gibi hiç de küçük sayılmayacak bir oranda kesilmektedir. Bu kesinti söz konusu asker kişiler için önemli bir külfet içermektedir.

13. Kural devletin çalışanları koruma yükümlülüğüne de aykırılık taşımaktadır. Anayasa'nın 49. maddesinin birinci fıkrasında herkesin çalışma hakkına sahip olduğu güvence altına alınmıştır. Bu maddenin ikinci fıkrasında devlete, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma yaşamını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği gidermeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli önlemleri alma ödevi verilmiştir. Görüldüğü gibi çalışanları korumak devletin pozitif yükümlülükleri kapsamındadır.

14. Anayasa'nın 49. maddesinde belirtilen yükümlülükler aynı zamanda sosyal devlet olmanın da bir gereğidir. Mahkememize göre sosyal devlet, "çalışma gücünden ya da imkânından yoksun olan kişileri koruyucu ekonomik tedbirler alan, sosyal risklerin yarattığı olumsuzlukları bertaraf edebilecek sistemler öngören, gelir dağılımının dengesini gözetken, kamu yararı gereği sosyal ve ekonomik ilişkilere müdahale edebilen, herkesin insan onuruna uygun asgari yaşam koşullarına sahip olması için çalışan, kişilerin hayatlarını sağlıklı şekilde sürdürebilmeleri, sağlıklarını kaybettiklerinde ise tedavileri için gerekli finansmanı sağlayacak yöntemleri geliştiren, topluma sağlıklı ve huzurlu bir gelecek vadeden devlettir" (AYM, E.2022/15, K.2022/73, 01/06/2022, § 3).

15. Kuralın sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere ve rapor veren resmi birimlere yönelik üstü kapalı bir güvensizlik düşüncesine dayandığını söylemek mümkündür. Her alanda olduğu gibi burada da tanınan haklar ve kolaylıklar bazı kişilerce istismar edilebilir, kötüye kullanılabilir. Ancak bahsi geçen düzenlemeye tabi herkesin tanınan hakkı kötüye kullanacağını varsayarak ilgilerin ücretlerinde önemli sayılabilecek kesintiler yapmak insan haklarına saygılı demokratik bir sosyal hukuk

devletinde kabul edilemez. Yurt savunmasında önemli hizmetler ifa eden sözleşmeli erbaş ve erlere bahsedilen istisnai haller dışında bir yıl içinde “raporun olsa bile onbeş günden fazla hastalanıp, işe gelmezsen maaşının yüzde onunu keserim” demek sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

16. Meşru bir amaç içermeyen kural, Anayasa’nın 13., 35., ve 49. maddelerine aykırı düştüğünden çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

Karşı Oy

1. 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 83. maddesiyle 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanununun 15. maddesine eklenen fıkrada yer alan *“Ataması yapıldıktan sonra sağlık nedeniyle görevini yapmaya devam edemeyecekler hariç olmak üzere herhangi bir sebeple mecburi hizmet yükümlülüğü dolmadan görevinden çekilenler ile göreviyle ilişkisi kesilenler, kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve iki katı olarak ödemek zorundadırlar.”* şeklindeki düzenlemenin *“...ve iki katı...”* ibaresi çoğunluk tarafından orantısız bulunmak suretiyle iptal edilmiştir.

2. Yürütülen kamu hizmetinin niteliği gereği çalışanlara mecburi hizmet yükümlülüğü getirilmesi kamu görevini angarya haline dönüştürmez (Yasemin Balcı (GK), B. No: 2014/8881 prg. 65). Var olan bir kuralı bilerek bir işe giren kişiler açısından rızalarının bulunmadığı da iddia edilemez (Yasemin Balcı (GK), B. No: 2014/8881 prg. 65).

3. Kadro oluşturmak suretiyle işe alım yapılan ve yetiştirilmesi için kendilerine eğitim verilen çalışanların özellikle belli bir zorluk eşliğinin üzerindeki işler için görevde kalmalarına sağlayıcı tedbirler alınmasında meşru bir amacın bulunmadığını söylemek zordur.

4. Bu bağlamda kendileri için yapılan bütün giderlerin, görev yaptıkları süre düşüldükten sonra, iki kat olarak tahsilini öngören kuralda

bir orantısızlık bulunmamaktadır. Kural görev yapılan sürenin giderlerden düşülmesini emrederken diğer taraftan borcun aslına faiz uygulanmasına dair bir hüküm koymayarak kendi içerisinde bir dengede kurmaktadır.

5. Diğer taraftan kişiler bu şartları bilerek söz konusu statüye girmekte, diğer taraftan idare de bu kişiler için hem kadro tahsis etmekte hem de masraf yapmaktadır. Kişilerin istifası sonrası kaybedilen kadroların yeniden temin edilmesi ise kimi zaman mümkün olamamaktadır. Kişilerin meslekten ayrılmalarını caydırıcı mahiyette hüküm ifa eden kuralın meşru amacı bulunmaktadır. Diğer taraftan ayrılmak isteyen kişilerin bir müddet beklemesi veya belirli bir mali külfete katlanması istenilen amaca ulaşmakta kişilere katlanması imkânsız bir külfette yüklememektedir.

6. Bu gerekçelerle kuralın iptali yönündeki çoğunluk gerekçesine iştirak edilmemiştir.

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Basri BAĞCI

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın Anayasa'nın 10., 13. ve 35. maddelerine aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Kanun'un iptali talep edilen (13) numaralı fıkrasında resmi sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmî yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı on beş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretlerin yüzde on eksik ödeneceği hüküm altına alınmaktadır.

3. Görüldüğü üzere dava konusu kural, sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere bir takvim yılı içerisinde fıkrada sayılan durumlar dışında hastalık izin sürelerinin on beş günü aşması durumunda aşan günlere isabet eden aylık ücretlerinin yüzde on eksik ödenmesini öngörmektedir.

4. Bu yönü ile dava konusu kuralla sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin ücretlerinde kesinti öngörülmesi bu kişilerin mülkiyet hakkına bir müdahale olarak görülmelidir.

5. Her ne kadar çoğunluk kararında kuralın sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin sunduğu kamu hizmetinin sürekliliğini sağlama şeklindeki meşru amacının bulunduğu kabul edilmekte ise de bu görüşe katılmanın mümkün olmadığı kanaatindeyim. Zira dava konusu kuralla yasal bir prosedürün sonucunda doktorlar tarafından verilmiş raporlara dayalı hastalık izinlerinden kuralda sayılan istisnalar haricindeki kısmında hastalık izin süresi bir takvim yılı içinde toplamı onbeş günü aşıyorsa bu durumda sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin aşan günlere isabet eden aylık ücretlerinin yüzde on eksik ödenmesi öngörülmektedir.

6. Oysa sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin çalışma süresi içerisinde hastalığa yakalanması durumunda bu kişilerin hastalığının doktor raporu ile tespit edilmesi sonucu istirahat imkanına sahip olması bu kişilerin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesinin bir gereği olarak görülmelidir.

7. Hastalığı bu şekilde raporla belgelendirilmiş kişilerin izinli sayılmaları Anayasa'nın 5. maddesi bağlamında devlete yüklenen pozitif yükümlülüklerin bir gereği olduğu gibi bu kişiler açısından da Anayasa'nın 17. ve 49. maddelerince sağlaması gereken bir güvence olarak kabul edilmelidir.

8. Alınan gerçeğe aykırı raporlarla birlikte uygulamada kişilerin görevlerini aksatmaları şeklindeki kötüye kullanımlar mümkün olabilmektedir. Bu biçimdeki kötüye kullanımları engellemek adına caydırıcı önlemler alınması elbette ki mümkün ve hatta gereklidir. Ancak bu önlemlerden birisinin dava konusu kuralda olduğu gibi hastalığı doktor raporu ile tespit edilmesine rağmen yıllık belli bir süreyi aşan hastalık izinlerinde bu kişilerin aylık ücretlerinde bir kesinti yapılması şeklinde olması ise uygun görülemez. Aksi durumda dava konusu kuralla hukuka

uygunluk karinesinden faydalanan, sahte olduğu noktasında hiçbir dayanak bulunmayan doktor raporlarına dayalı biçimde dava konusu fıkra da sayılan şartlar dahilinde sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin aylık ücretlerinde kesintiye gidilmesi söz konusu olacaktır.

9. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlerin aylık ücretlerinde kesintiye gidilebilmesinin meşru amacının bulunmadığı gerekçesiyle bu kişilerin mülkiyet hakkına Anayasa'ya aykırı bir sınırlama getirdiğinden dava konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırılık gerekçesiyle iptal gerektiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun iptal isteminin reddi şeklindeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun ile Değiştirilen 68. Maddesiyle 4634 Sayılı Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin iptal talebinin reddine sayın çoğunluk tarafından karar verilmiştir. Aşağıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Kurala İlişkin Genel Açıklama

2. 4634 sayılı Kanun'un mülga 7 ila 10. maddelerinde Şeker Kurumu, Şeker Kurulu ve bu kurumun görev yetkileri ile hizmet birimleri düzenlenmekte iken 7079 sayılı Kanun'un 69. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla söz konusu maddeler yürürlükten kaldırılmış ve dolayısıyla Şeker Kurumu kapatılmıştır.

3. Şeker Kurumu kapatılmadan önce 4634 sayılı Kanun'un mülga 10. maddesine göre kurum personeli 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre istihdam edilmektedir. Bu şekilde çalıştırılan personele ise toplu sözleşmeler ve mevzuat gereği işçi vasıflarından dolayı ikramiye ve ilave tediye adı altında ödemeler yapılmaktadır.

4. İkramiye ödemelerinin ne zaman ve nasıl doğacağı hususunda 1475 sayılı Kanun'da açıkça düzenleme bulunmamakla birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 405. maddesinde, işçilerin ikramiyeyi istem haklarının bu konuda anlaşmanın veya çalışma şartının ya da işverenin tek taraflı taahhüdünün varlığı hâlinde doğacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da hizmet sözleşmesinin ikramiyenin verildiği dönemden önce sona ermesi durumunda, ikramiyenin işçinin çalıştığı süreye yansıyan bölümünün ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Uygulamada genellikle ikramiye ödemeleri toplu iş sözleşmeleri ile işçi ve işveren arasında yıllık bazlı kararlaştırılmakta ve yıl içinde taraflarca kararlaştırılan periyotlarda ödenmektedir.

5. İlave tediye ödemeleri ise 4/7/1956 tarihli ve 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2'nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun'da belirtilen işçilere ücret sistemleri ne olursa olsun her yıl için birer aylık istihkakları tutarında yapılmaktadır. Bu kanuna göre yapılacak tediyelelerin zamanı ise Cumhurbaşkanınca tespit olunmaktadır. Kural ödenmiş olan ilave tediyelelere ilişkindir. Bunun orantılı olarak mı ödendiği yoksa tümüne hak kazanılıp kazanılmadığının izlenen inceleme yöntemi açısından farkı bulunmamaktadır. Şöyle ki dönemsel de ödense hepsine de hak kazanılsa bu kişilerden çalıştıkları yer kapandığı için ödenen para geri istenmektedir. Her iki seçenekte de çalışılan yerin kapanacak olması kişiler için öngörülemez bir durumdur. Zaten bir gün çalışılması ilave tediyelelerin tümünün kazanılması için yeterli kabul edilse bu tartışmaların yapılmasına ve geri istenmesine de gerek kalmayacağı açıktır.

Kuralın Anlam ve Kapsamı

6. Şeker Kurumunun kapatılması neticesi burada çalışan ve işçi kadrosunda bulunan personelin atanacağı kadrolar 4634 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu maddeyle işçi kadrosunda bulunan personelin belirtilen kadro ve unvanlarda memur olarak istihdamları sağlanmıştır.

7. Dava konusu kural ise memur olarak istihdamı sağlanan personele geçici 10. maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilave tediye veya ikramiye ödenmiş olması hâlinde bu personele ödenen tutarların maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınmasını öngörmektedir.

Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 7079 sayılı Kanun'la düzenlenen dava konusu kural olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme öngörmediğinden kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

9. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden incelenmiştir.

10. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 13).

11. Öte yandan bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru beklenti de Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Belirtilen nitelikte olmayan bir beklenti veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı, meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi*, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

12. İptali talep edilen kuralla, Şeker Kurumunda çalışan personele ödenen ilave tediye ve ikramiyelerin çalışılmayan günlere tekabül eden kısmının geri alınması öngörülmektedir. Çalışılan süre zarfında ve belli bir zaman dilimini kapsayacak şekilde yapılan ödemelerin kişilerin tasarrufları altında kalacağına yönelik kendi eylemleri ile sebep oldukları durumlar haricinde mülkiyet hakkına dair meşru bir beklenti oluşturduğu açıktır. Dolayısıyla iptali talep edilen kuralın mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

13. Kural ile ilave tediyein, ödenmesi engellenmiştir. İlave tediyein yılın çalışılmayan kısmına tekabül eden kısmının meşru bir beklenti oluşturup oluşturmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. İlave tediye ile ilgili çalışılmayan döneme ilişkin kişinin kendisinden kaynaklı bir durum söz konusu değildir. Kişi çalışılmayan dönemde de çalışılacağını planlayarak o ödeme üzerinde tasarrufta bulunabilecektir. Kişinin çalıştığı kurumun kapatılabileceğini öngörebilmesi kendisinden beklenen bir durum değildir. Kişinin kendisinden kaynaklı olmayan durumlar yönünden meşru bir beklentisi olacağı açıktır. Ayrıca İşçilerin çalıştığı kurumun kanunla ile kapatılması kişiler açısından her durumda öngörülemez bir durumdur. Bu nedenle ilave tediyeyle yönelik meşru bir beklentisinin olduğu kabul edilmelidir.

14. Mülkiyet hakkına yapılan sınırlamalarda gözetilecek öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

15. İptali talep edilen kuralın yer aldığı maddede kapatılan Şeker Kurumu'nda çalışan ve işçi kadrosunda bulunan personelin atanacağı kadrolar ile söz konusu atamaya ilişkin bazı hususlara yer verilmiştir. Söz konusu madde incelendiğinde kişilere bu atama işlemi yönünden herhangi bir tercih hakkı sunulmadığı, çalıştıkları kurumun kapatılması neticesi belirlenen kadrolarda istihdamlarının sağlanacağını düzenlendiği anlaşılmaktadır. Kişilerin memur statüsüne yapılacak bu atama ile işçi statüsünde geçen hizmet süreleri de korunmak suretiyle iş güvencesine kavuştukları açıktır. Fakat bu kişilerin işçi kadrosunda çalıştıkları süre zarfında yapılan ilave tediye ve ikramiye ödemeleri yönünden çalıştıkları yerin kapanması neticesi tasarruflarında bulunan bir paranın iadesinin istenebileceğini öngörebilmeleri mümkün değildir.

16. Bu durumda yürürlükteki mevzuat veya iş sözleşmeleri gereği yapılan ve belli bir dönemi kapsayan ilave tediye ve ikramiye ödemelerinin kişilerin kendinden kaynaklı olmayan ve çalıştıkları yerin kapanması ve statülerinin değişmesi ile iadesinin istenmesine ilişkin kural öngörülebilir bir düzenleme niteliğinde değildir.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Karşı Oy

7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 117. Maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen 21. maddede, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 21. maddesi gereğince geçersiz veya haksız fesih nedeniyle işçilere ödenecek ödemeler nedeniyle kişilere rücu edilmeyeceğine dair düzenlemenin 2018/77 esas sayılı norm denetim dosyasında kaleme alınan azınlık oyundaki gerekçeler çerçevesinde Anayasaya aykırı olmadığını değerlendirdiğimizden çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

7079 sayılı Kanun'un 95. Maddesiyle 5275 Sayılı Kanun'un 43. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen (g) Bendinin ve 97. Maddesiyle Eklenen Ek 1. Maddesinin İncelenmesi

1. 5275 sayılı Kanun'a eklenen dava konusu ek 1. madde 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanların duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılması durumunda, ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorunda olduklarını öngörmekte ve bu giysilere ilişkin standartları belirlemektedir.

2. Söz konusu düzenlemeye aykırı davranış ise Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen dava konusu kurallardan bir diğeri olan (g) bendi ile yaptırım altına alınmıştır. Bu düzenlemeye göre de ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetleri giymemek veya verilen kıyafetlere kasten zarar vermek ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylem olarak nitelendirilmiştir.

3. Mahkememiz çoğunluğu, ek 1. maddenin Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

4. Öte yandan 5275 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın geri kalan kısmının, (2) numaralı fıkranın ve aynı Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendinin uygulanma imkânı kalmadığını belirterek, söz konusu kısım, fıkra ve bendi 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görmemiştir.

5. Çoğunluk görüşünde de belirtildiği üzere dava konusu ek 1. maddede yer verilen düzenlemenin kıyafet zorunluluğu getirmesi nedeniyle, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkını sınırlandırdığı açıktır.

6. Öte yandan çoğunluk görüşünde kuralla terör suçlarından kaynaklı tutuklu veya hükümlü bulunanların sembol veya yazı içeren kıyafetlerle duruşma düzenini bozmalarının engellenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Söz konusu kıyafet zorunluluğunun belirtilen amacı gerçekleştirmek bakımından elverişli olduğu ancak tutuklu veya hükümlünün duruşma düzenini bozmaya yönelik sembol veya yazı içeren kıyafet giymesi durumunda 5271 sayılı Kanun'un 203. ve 204. maddeleri uyarınca duruşma düzenini sağlamaya yönelik hâkime yetkiler verildiğini belirterek, kanunda öngörülen kıyafetin giyilmesinin zorunlu kılınması şeklindeki sınırlamanın ulaşılmak istenilen amaç bakımından gereklilik kriterini taşımadığı sonucuna ulaşmıştır.

7. Belirtmek gerekir ki dava konusu kuralın, sadece duruşma anında değil aynı zamanda duruşmaya sevk esnasında da terör suçlarından kaynaklı tutuklu veya hükümlü bulunanların sembol veya yazı içeren kıyafetlerle

terör örgütü propagandası yapmasını önlemek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Zira kural duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkılması hâlinde idarece verilen kıyafetin giyilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu itibarla kuralın meşru amacı belirlenirken duruşma sevk aşamasının da dikkate alınması gerekmektedir.

8. Mahkememiz çoğunluğu ise kuralın amacının sadece duruşma düzenin sağlanması olduğundan hareketle, terör suçlarından kaynaklı tutuklu veya hükümlü bulunanların sembol veya yazı içeren kıyafetlerle duruşmaya gelmeleri durumunda, duruşma düzeninin sağlanması amacıyla ilginin sadece duruşma salonundan uzaklaştırılmasını yeterli görmüş ve itiraz konusu kuralda düzenlenen zorunlu kıyafet uygulamasının gerekli olmadığını belirtmiştir. Oysa sembol veya yazı içeren kıyafetlerle duruşmaya gelen hükümlü veya tutukluların salt duruşma salonundan çıkarılması, duruşmayı sevk aşamasını da kapsamına alan kural için tek başına yeterli bir önlem değildir. Bu itibarla çoğunluk kararının aksine kuralda öngörülen zorunlu kıyafet uygulamasının belirtilen amacı gerçekleştirmek için gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

9. Dava konusu kuralla düzenlenen zorunlu kıyafet uygulamasının gereklilik unsurunu taşıdığı sonucuna ulaşıldığından, kuralın orantılılık unsuru yönünden de denetiminin yapılması gerekmektedir.

10. Dava konusu kuralda zorunlu kıyafet uygulaması sadece 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar için düzenlenmiştir. Bu Kanun kapsamı dışında başka gerekçelerle hükümlü veya tutuklu bulunanlar için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Öte yandan 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan hükümlü veya tutuklu bulunanların ceza infaz kurumu dışına çıktıkları her durumda değil sadece duruşmaya sevk nedeniyle çıkarılmaları durumunda kıyafet zorunluluğu öngörülmüştür. Son olarak 3713 sayılı Kanun uyarında hükümlü veya tutuklu bulunsa da zorunlu kıyafet uygulamasının çocuklar ve hamileler için uygulanmayacağı belirtilmiştir.

11. Bu itibarla Kanun koyucu tarafından zorunlu kıyafet uygulamasının istisnai ve dar alanda uygulaması öngörüldüğünden kural kapsamında olan kişilere orantısız bir külfet yüklediği anlaşılmaktadır.

12. Sonuç itibarıyla kuralın Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

13. Mahkememiz çoğunluğunun aksine kuralın Anayasa'ya uygun olduğu sonucuna ulaşıldığından, çoğunluk tarafından denetimi yapılmayan Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendinin de incelenmesi gerekmektedir. Anılan bentte ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetleri giymemek veya verilen kıyafetlere kasten zarar vermek ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylem olarak nitelendirilmiştir.

14. Anayasa Mahkemesinin kararlarında belirtildiği üzere, hükümlü ve tutukluların ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılmasına yönelik disiplin cezası bu kişilerin Anayasa'nın 20. maddesinde güvenceye alınan özel ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme haklarına yapılan bir sınırlama mahiyetindedir (*Mustafa Ceyhan*, B. No: 2020/13362, 19/10/2023, § 21; *Arif Sezgin* (3), B. No: 2019/16653, 11/7/2023, § 8).

15. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (*Mehmet Koray Eryaşa*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; *Ahmet Çilgin*, B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 32).

16. Kural, ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetlerin giyilmemesi veya verilen kıyafetlere kasten zarar verilmesi hâllerinde hükümlünün veya tutuklunun bir aydan üç aya kadar ziyaretçi kabulünden yasaklanmasını öngörmektedir.

17. Kuralın duruşmaya sevk amacıyla ceza infaz kurumundan ayrılırken sembol veya yazı içeren kıyafetlerle terör örgütü propagandası yapmasını önlemek suretiyle ceza infaz kurumlarında düzenin sağlanması amacıyla düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın anılan amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

18. Kuralın hedeflediği duruşmaya sevk esnasında sembol veya yazı içeren kıyafetlerle terör örgütü propagandası yapılmasının engellenmesi suretiyle ceza infaz kurumlarında düzenin sağlanması şeklindeki amacının taşıdığı fayda ile kuralın hüküm altına aldığı yaptırım gözetildiğinde kuralla getirilen külfetin ulaşmak istenen amaç bakımından orantısız olmadığı, kuralın taşıdığı yarar ile getirdiği külfet arasında adil bir dengenin kurulduğu söylenebilir.

19. Sonuç itibarıyla kuralın Anayasa'ya uygun olduğu düşünülmektedir.

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/52
Karar Sayısı : 2023/223
Karar Tarihi : 27/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 135 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 4. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin,

B. 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 385. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...veya denetletmek;..." ibaresinin,

2. (2) numaralı fıkrasında yer alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." ibaresinin,

C. 8. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığıyla birlikte değiştirilen 388. maddesinin (1) bendinde yer alan "... ya da yaptırmak..." ibaresinin,

Ç. 9. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen;

1. 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek," ibaresinin,

2. 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan “...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde...” ibaresinin,

D. 10. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 389. maddesinin;

1. (a) bendinin “...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi...” bölümünün,

2. (d) bendinde yer alan “...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek,” ibaresinin,

3. (e) bendinde yer alan “...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek...” ibaresinin,

E. 16. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 395. maddesinin (e) bendinde yer alan “...yurtdışı...” ibaresinin,

F. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 409/A maddesinin,

G. 23. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerinden çıkarılmasının,

2. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerine eklenmesinin,

Ğ. Geçici 1. maddesinin,

Anayasa’nın Başlangıç Kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 20., 35., 73., 104., 106., 123., 127., 128. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 4. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendi şöyledir:

“Teftiş Kurulu Başkanlığı

MADDE 288- (1) Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri ve onayı üzerine aşağıdaki görevleri yapar:

*a) (Değişik: RG-14/4/2020-31099-CK-59/4 md.) Bakanlık merkez, taşra ve **yurtdışı** teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek, usulsüzlükleri önleyici bir anlayışla rehberlik etmek,*

...”

B. 6. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 385. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Görev

MADDE 385 – (Değişik: RG-14/4/2020-31099-CK-59/6 md.)

(1) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

...

*b) Sanayi ürünlerine yönelik idari ve teknik düzenlemeleri hazırlamak, Türk standartlarından gerekli görülenleri zorunlu uygulamaya koymak, bunların uygulanmasını sağlamak, gerektiğinde denetlemek **veya denetletmek**; sanayi işletmelerinin sicilini tutmak, sanayi istatistikleri ve analizleri üretmek,*

...

*(2) Bakanlık, görev ve yetkileri arasında yer alan destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini, **belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde***

bağlı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilir; destek programlarının etkinliğini ve verimliliğini artırmak üzere bağlı ve ilgili kuruluşları ile ortak program yürütebilir.”

C. 8. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın başlığıyla birlikte değiştirilen 388. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Sanayi Genel Müdürlüğü

MADDE 388- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-14/4/2020-31099-CK-59/8 md.)

(1) Sanayi Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

*ı) Sanayi işletmelerinin satın aldıkları sanayi ürünlerinin satış sonrası hizmetlerine yönelik ekonomik çıkarlarını koruyucu tedbirleri almak ve gerekli düzenlemeleri yapmak, bu düzenlemelere yönelik denetimleri yapmak **ya da yaptırmak,***

...”

Ç. 9. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 388/A maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü

MADDE 388/A- (Ek: RG-14/4/2020-31099-CK-59/9 md.)

(1) Milli Teknoloji Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

*m) Türkiye’de bilimsel ve teknolojik araştırma, geliştirme, tasarım ve yenilikçilik faaliyetlerini ve girişimlerini teşvik etmek; bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan ürünlerin patenti, yatırımı ve pazarlanması konusunda gerçek ve tüzel kişilere destek vermek; bunlarla ilgili düzenlemeler yapmak, **usul ve esasları belirlemek,***

...”

D. 9. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 388/B maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü

MADDE 388/B- (Ek: RG-14/4/2020-31099-CK-59/9 md.)

(1) Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

*k) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletmelere ait yatırım, üretim, teşvik, mali durum, ar-ge, fikri ve sınai mülkiyet hakları, dış ticaret, istihdam ve işgücü, kurulu kapasite, fiili üretim, enerji giderleri, verimlilik, dijitalleşme ve benzeri muhtelif ekonomik ve kurumsal faaliyet bilgi ve verilerini, **belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde** almak, verilerin saklanması ve kullanılması için bilgi sistemi oluşturmak ve yönetmek; bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde saha araştırmaları yapmak veya yaptırmak; veri kaynaklarını kullanarak analiz ve araştırmalar yapmak, istatistiki bilgiler üretmek, değerlendirmek; Bakanlık faaliyetlerine ilişkin istatistikleri açıklamak, ulusal ve uluslararası endeks çalışmalarında gerekli koordinasyonu yürütmek,*

...”

E. 10. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 389. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğü

MADDE 389- (Değişik: RG-14/4/2020-31099-CK-59/10 md.)

(1) Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

*a) Teknoloji geliştirme bölgelerinin; yer seçimi, kamulaştırılması, kuruluşu, işleyişi, **imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi**, inşası ile ilgili ruhsat ve izinlerin verilmesine ilişkin işleri yürütmek, düzenlemeler yapmak, faaliyetlerini izlemek ve denetlemek,*

...

d) İşletmelerin rekabet edebilirliğini artırmak amacıyla, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, sektörel birlikler, sivil toplum kuruluşları ve firmalar arasında teknolojik gelişim odaklı işbirliğini teşvik etmek; işbirliği mekanizmaları için destek programları hazırlamak, uygulamak ve izlemek; **desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek,**

e) Ar-ge ve yenilik faaliyetlerinin yaygın bir şekilde gelişmesini sağlamak üzere, arayüz veya platform tabanlı destek ve teşvik modelleri geliştirmek, **bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek ve uygulamak,**

...”

F. 16. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın değiştirilen 395. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

MADDE 395 – (Değişik: RG-14/4/2020-31099-CK-59/16 md.)

(1) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

e) Bakanlığın **yurtdışı** birimlerinin faaliyetlerini düzenlemek ve yönetmek,

...”

G. 21. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 409/A maddesi şöyledir:

“Döner sermaye

MADDE 409/A- (Ek: RG-14/4/2020-31099-CK-59/21 md.)

(1) Bakanlık döner sermaye işletmesi kurmaya yetkilidir. Döner sermaye miktarı Cumhurbaşkanınca belirlenir. Döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen tutara ulaşıncaya kadar sermayeye eklenir. Ödenmiş sermaye tutarı, tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra, yılsonu kârı hesap dönemini izleyen Nisan ayının sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili muhasebe birimi hesabına yatırılır.

(2) İşletmenin faaliyet alanları, gelirleri, giderleri, işleyişi ve denetimi ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.”

Ğ. 23. maddesi şöyledir:

“MADDE 23- Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerinden çıkarılmış ve ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerine eklenmiştir.”

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

TEŞKİLATI: MERKEZ

İPTAL EDİLEN KADRONUN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Personel Dairesi Başkanı	1	1
TOPLAM			1

KURUMU : SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TEŞKİLATI : MERKEZ

İPTAL EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürü	1	1
GİH	Metroloji ve Standardizasyon Genel Müdürü	1	1
GİH	Sanayi Ürünleri Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürü	1	1
GİH	Personel Dairesi Başkanı	1	1
GİH	Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı	1	1
TOPLAM			5

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GIH	Personel Genel Müdürü	1	1
GIH	Genel Müdür Yardımcısı	1	3
GIH	Daire Başkanı	1	8
TOPLAM			12

KURUMU : SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GIH	Sanayi Genel Müdürü	1	1
GIH	Milli Teknoloji Genel Müdürü	1	1
GIH	Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürü	1	1
GIH	Metroloji ve Sanayi Ürünleri Güvenliği Genel Müdürü	1	1
GIH	Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü	1	1
GIH	Genel Müdür Yardımcısı	1	20
GIH	Daire Başkanı	1	20
TOPLAM			45

H. Geçici 1. maddesi şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 1- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte,

a) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında; Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürü, Sanayi Ürünleri Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürü, Personel Dairesi Başkan ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı,

b) Kültür ve Turizm Bakanlığında Personel Dairesi Başkanı,

kadrolarında bulunanların görevleri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona erer ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır.

Mevzuatta bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıflar, kaldırılan birimlerin görevlerini devralan birimlere ve yöneticilerine yapılmış sayılır.

Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile iptal edilen kadrolar hariç olmak üzere, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kaldırılan birimlere tahsisli kadro ve pozisyonların mevcutlu olarak ilgili Bakanlık merkez teşkilatı bünyesinde yer alan diğer birimlere dağıtılmasına ilgili Bakan yetkilidir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 25/6/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cem GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayananlar ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/6/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 4. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 288. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen (a) Bendinde Yer Alan "...ve yurtdışı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

4. Dava dilekçesinde özetle; CBK ile ancak bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatlarının kurulabileceği dolayısıyla yurt dışı teşkilatlarını denetleme ve teftiş yetkisinin de CBK ile Teftiş Kurulu Başkanlığına verilmesinin mümkün olmadığı, yürütme yetki ve görevinin anayasal sınırlar çerçevesinde kullanılma ve yerine getirme zorunluluğunun ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

5. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden 30/3/2011 tarihli ve 6216

sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

6. (1) numaralı CBK 288. maddesinde Kültür ve Turizm Bakanlığının hizmet birimlerinden olan Teftiş Kurulu Başkanlığının görev ve yetki alanları düzenlenmektedir. Dava konusu ibare gereği Bakanlığın *yurt dışı* teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek, usulsüzlükleri önleyici bir anlayışla rehberlik etmek görevi de Teftiş Kurulu Başkanlığına verilmiştir.

7. Teftiş Kurulu Başkanlığının yetki alanının düzenlenmesine ilişkin kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmadığı söylenemez.

8. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'de yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

9. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."* Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK'larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

10. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK'lar tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının düzenlenmesi kapsamında -bu konularla sınırlı olmak üzere- Anayasa'nın 123. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda düzenleme yapılabilir (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 31).

11. Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkilatının bir parçası olan Teftiş Kurulu Başkanlığının görev ve yetkilerinin Bakanlık merkez teşkilatının kurulması ve teşkilat yapısının düzenlenmesine ilişkin bulunduğu ve konunun Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenmesi açıkça hükme bağlanmış olan bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106.

maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

12. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden denetimi yapılırken CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade eden, bu bağlamda karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir.

13. Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının görevlerine yer verilen 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 18. maddesi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 21. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre Teftiş Kurulu Başkanlığının görev ve yetki alanına ilişkin kanun hükmü bulunmadığı anlaşılmakta olup bu yönüyle kural kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

14. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

15. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun

uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

18. Anayasa Mahkemesi birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiğini, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılama koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceğini, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğunu vurgulamıştır. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 47; E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, § 52).

19. Dava konusu kurala göre Teftiş Kurulu Başkanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığının birimlerine yönelik denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlerini yürütme, usulsüzlükleri önleyici bir anlayışla rehberlik etme görevine yurt dışı teşkilatı da dâhildir.

20. Kültür ve Turizm Bakanlığının yurt dışı teşkilatına yönelik Teftiş Kurulu Başkanlığının görev ve yetkilerine dair kuralın açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

21. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. CBK'nın 6. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 385. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "...veya denetletmek;..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

22. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla, sanayi ürünlerine yönelik idari ve teknik düzenlemeler ile Türk standartlarına uygunluk bakımından firmalara yönelik denetim hizmetlerinin üçüncü kişilere de yaptırılabilmesine imkân tanındığı, denetleme görevinin kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerden olduğundan kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerektiği, kuralın idare tarafından yapılacak denetletme

faaliyetinin kim tarafından yapılacağı konusunda belirsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek Anayasa'nın 2., 6., 8., 104., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

23. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

24. (1) numaralı CBK'nın 385. maddesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde, sanayi ürünlerine yönelik idari ve teknik düzenlemeleri hazırlamak, Türk standartlarından gerekli görülenleri zorunlu uygulamaya koymak, bunların uygulanmasını sağlamak, gerektiğinde denetlemek veya denetletmek Bakanlığın görevleri olarak sayılmaktadır. Dava konusu kural anılan bentte yer alan "...veya denetletmek;..." ibaresidir.

25. Söz konusu düzenlemeye göre Bakanlık sanayi ürünlerine yönelik olarak hazırlamış olduğu idari ve teknik düzenlemelere ve Türk standartlarına uygunluğu kendisi denetleyebileceği gibi dava konusu kural gereği üçüncü bir kişiye de denetlettirebilecektir.

26. Anayasa'nın 47. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesi veya devredilebileceği kanunla belirlenir*" denilerek özel hukuk sözleşmeleri aracılığıyla gerçek veya tüzelkişilerin kamu hizmetlerinin sunumuna dâhil edilmelerine imkân tanınmıştır (AYM, E.2018/104, K.2020/39, 16/07/2020, § 78). Bununla birlikte, hangi kamu hizmetlerinin ne tür özel hukuk sözleşmeleriyle gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine gördürüleceğinin kanunla belirlenmesi gerekmektedir.

27. Kamu hizmetlerinden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesinin veya devredilebileceğinin Anayasa'nın 47. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının sanayi ürünlerinin idari ve teknik düzenlemelere ve Türk standartlarından gerekli gördüklerine

uygunluğunu üçüncü kişilere denetletirmesine imkân tanıyan düzenlemenin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenmesi mümkün değildir.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK'nın 6. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 385. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

29. Dava dilekçesinde özetle; idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı, idarenin bütünlüğü ve kanuniliği ilkesinin aynı zamanda Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu tüzel kişilikleri arasındaki ilişkileri de kapsadığı, dava konusu kuralla Bakanlığın, herhangi bir hukuk normuna bağlı olmaksızın kendi koyduğu usul ve kurallar çerçevesinde kendi görevlerini başka kurumlar eliyle gördürebilmesine imkân tanındığı, bu durumun diğer kamu kurum ve kuruluşları açısından kanunilik ilkesine uyulmadan idarenin belirleyeceği kurallarla bağlı olacakları anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

30. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 7. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

31. (1) numaralı CBK'nın 385. maddesinin (2) numaralı fıkrası, Bakanlığın maddede sayılan görev ve yetkilerinden destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini bağlı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilmesine cevaz vermekte, dava konusu kural ise bu hususa ilişkin usul ve esasları Bakanlığın kendisinin belirlemesini öngörmektedir.

32. Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği öngörüldükten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmıştır. İdarenin bütünlüğü ilkesiyle idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışması öngörülmektedir. Bu ilke, merkezin denetimi ve gözetimi ile hayata geçirilmekte ve yönetimde bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç olan *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki, idari vesayet ise merkezî yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünleşmeyi sağlamaktadır.

33. Yerinden yönetim kuruluşları, yerel ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadır. Anayasa'da belirtilenler dışında kalan *hizmet yerinden yönetim kuruluşları*, Anayasa'nın 123. maddesine dayanılarak *kamu tüzel kişiliği* biçiminde kurulmaktadır. Kamu tüzel kişiliğine haiz olunması, *idari ve mali özerkliğe* sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Zira tüzel kişilik, özünde, merkezî idareden bağımsız karar alabilmeyi gerektirmektedir (AYM, E.2018/7, K.2018/80, 5/7/2018, §§ 30-44).

34. Bakanlığın bağlı ve ilgili kuruluşları, tüzel kişiliği bulunan hizmet yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Merkezi idarenin bu kuruluşlar üzerinde Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca idari vesayet yetkisi bulunmaktadır. İdari vesayete ilişkin yetkinin kullanılmasına ilişkin usul ve esasların da kanunla düzenlenmesi aynı madde hükmünün gereğidir. Diğer bir ifadeyle tüzel kişiliği bulunan ve idari özerkliğe sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu olan bağlı ve ilgili kuruluşların idari özerkliğine müdahale teşkil eden bu yetkinin usul ve esaslarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

35. Bu itibarla Bakanlığın görev ve yetkileri kapsamında yer alan destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde bağlı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilmesine imkân tanıyan kural idari vesayet yetkisinin kullanımına yönelik olduğundan münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Yıldız SEFERİNOĞLU, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 8. Maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Başlığıyla Birlikte Değiştirilen 388. Maddesinin (1) Bendinde Yer Alan "...ya da yaptırmak..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

37. Dava dilekçesinde özetle; kuralın CBK'nın 6. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 385. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...veya denetletmek;..." ibaresine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 2., 6., 8. 104., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

38. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

39. (1) numaralı CBK'nın 388. maddesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Sanayi Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Maddenin (1) bendinde sanayi işletmelerinin satın aldıkları sanayi ürünlerinin satış sonrası hizmetlerine yönelik ekonomik çıkarlarını koruyucu tedbirleri almak ve gerekli düzenlemeleri yapmak, bu düzenlemelere yönelik denetimleri yapmak ya da yaptırmak Sanayi Genel Müdürlüğünün görevleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kural

anılan bentte yer alan “...ya da yaptırmak...” ibaresidir. Buna göre Genel Müdürlük, sanayi işletmelerinin satın aldıkları sanayi ürünlerinin satış sonrası hizmetlerine yönelik ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla gerekli denetimleri kendisi yapabileceği gibi üçüncü bir kişiye de yaptırabilecektir.

40. CBK’nın 6. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya değiştirilen 385. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...veya denetletmek...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

41. Bu itibarla kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

E. CBK’nın 9. Maddesiyle (1) Numaralı CBK’ya Eklenen 388/A Maddesinin (m) Bendinde Yer Alan “...usul ve esasları belirlemek,” İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

42. Dava dilekçesinde özetle; gerçek ve tüzel kişilere verilecek teşvik veya desteklerin bir kamu harcaması türü olması nedeniyle bu teşvik ve desteklerin verilmesinin usul ve esaslarının da kamu harcamalarının yapılmasının usul ve esaslarına tabi olması gerektiği, bu alana yönelik düzenlemelerin 28/3/2002 tarih ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da yer aldığı, devletin gelirleri ve yapacağı harcamaların tutarlarının ne olacağını belirleyen bütçeye idare tarafından bütçede öngörülmemiş bir gider kalemi koymanın bütçe hakkını ihlal edici nitelikte olduğu, ayrıca yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisi verildiği belirtilerek kuralın Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

43. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

44. (1) numaralı CBK'nın 388/A maddesinin (m) bendi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Milli Teknoloji Genel Müdürlüğüne, Türkiye'de bilimsel ve teknolojik araştırma, geliştirme, tasarım ve yenilikçilik faaliyetlerini ve girişimlerini teşvik etme ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan ürünlerin patenti, yatırımı ve pazarlanması konusunda gerçek ve tüzel kişilere destek verme görevi verilmiştir. Dava konusu kuralla bu teşvik ve desteğe ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Milli Teknoloji Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

45. Bilimsel ve teknolojik araştırma, geliştirme, tasarım ve yenilikçilik faaliyetlerini ve girişimlerini teşvik ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan ürünlerin patenti, yatırımı ve pazarlanması konusunda verilecek destek ilgili kişilere bu amaçla kullanılacak mali kaynak aktarımı şeklinde olabileceği gibi mali olmayan hususlara ilişkin ayrıcalık veya kolaylık tanınarak da sağlanabilecektir. Dolayısıyla kural uyarınca mali kaynak aktarımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesinde de Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü yetkili kılınmış olmaktadır.

46. Merkezî yönetim bütçesi, 5018 sayılı Kanun'a ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinden oluşmaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının anılan Kanun'un genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin gösterildiği (I) Sayılı Cetvel'inde yer aldığı, dolayısıyla merkezî yönetim bütçesine dâhil olduğu görülmektedir.

47. Bir kurumun mali kaynakları onun yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetlerinin finanse edilmesi için kullanılabilecek gelir unsurlarını ifade etmektedir. Mali kaynakların kullanılması ise söz konusu gelirlerin toplanması ve harcanmasıdır (AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 57).

48. Anayasa'nın 161. maddesinde kamu idarelerinin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllık bütçelerle yapılacağı, mali yıl başlangıcı ile merkezî yönetim bütçesinin hazırlanması,

uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usullerin kanunla düzenleneceği hükümlerine yer verilerek bütçeyle ilgili temel hükümlerin düzenlenmesi konusunda yasama organı yetkili kılınmıştır (AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/09/2023, § 28).

49. Bütçe genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Devlet, bir yıl süresince bütçe kanununda belirtilmesi koşuluyla harcama yapabilmekte ve gelir toplayabilmektedir (AYM, E.2016/47, K.2018/10, 14/2/2018, § 18).

50. Yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplama ve yine halk adına bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına sınırlarını belirleyerek yetki vermesine ve sonuçlarını denetlemesine bütçe hakkı denilmektedir. Bir başka deyişle bütçe hakkı, vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve harcamaların sonuçlarını denetleme hakkıdır. Bu hak, demokratik ülkelerde halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşan yasama organına ait bulunmaktadır. Bütçe, hükûmetin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) karşı temel sorumluluk mekanizmasıdır. TBMM, bütçe ile hükûmete gelir toplama ve gider yapma yetkisi vermekte, bu yetkinin uygun kullanılmasını da bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti ile denetlemektedir (AYM, E.2016/47, K.2018/10, 14/2/2018, §§ 25, 26).

51. Anılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bir kurumun belirli mali kaynaklara sahip olması o kaynakları doğrudan kullanabilme hakkını beraberinde getirmemekte, kurum ancak bütçe kanunu ile bu yetki ve izne sahip olabilmektedir (bu yönde bkz. AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 61).

52. Kamu idarelerinin sahip oldukları ve bütçe kanunu ile kullanılmasına izin verilen mali kaynakların (kamu kaynaklarının) hangi usul, esas ve ilkeler çerçevesinde kullanılabileceği bütçenin uygulanmasıyla ilgili bir meseledir. Dolayısıyla merkezî yönetim bütçesine dâhil olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı hizmet birimi olan Genel Müdürlüğün mali kaynakları hangi usul ve esas çerçevesinde kullanılacağını belirlemesini düzenleyen kural bütçenin uygulanmasına ilişkin bir düzenleme niteliğindedir (benzer yönde karar için bkz. AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/09/2023, § 32).

53. Bütçenin uygulanmasına ilişkin hususlar Anayasa'nın 161. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konu kapsamında kaldığından

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenmesi mümkün değildir.

54. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

F. CBK'nın 9. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 388/B Maddesinin (k) Bendinde Yer Alan "...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

55. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın ilgili idareye kişisel veri niteliğindeki bilgi ve belgelere erişim imkânı tanıdığı, CBK ile kişisel verilere ilişkin düzenleme yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

56. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

57. (1) numaralı CBK'nın 388/B maddesinin (k) bendi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğüne, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletmelere ait yatırım, üretim, teşvik, mali durum, ar-ge, fikrî ve

sınai mülkiyet hakları, dış ticaret, istihdam ve işgücü, kurulu kapasite, fiilî üretim, enerji giderleri, verimlilik, dijitalleşme ve benzeri muhtelif ekonomik ve kurumsal faaliyet bilgi ve verilerini belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde alma yetkisi verilmiştir. Söz konusu bentte yer alan “...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

58. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa’nın İkinci Kısmı’nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevler ile Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK’yla düzenlenemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

59. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı Anayasa’nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiş; kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa’nın anılan maddesinde düzenlenen ve “*Kişinin Hakları ve Ödevleri*” başlıklı İkinci Bölümü’nde yer alan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

60. Kuralla Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğüne, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletmelere ait yatırım, üretim, teşvik, mali durum, ar-ge, fikrî ve sınai mülkiyet hakları, dış ticaret, istihdam ve işgücü, kurulu kapasite, fiilî üretim gibi bilgilerin yanı sıra *benzeri muhtelif ekonomik ve kurumsal faaliyet bilgi ve verilerini* belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde alma yetkisi verildiği ve muhtelif ekonomik ve kurumsal faaliyetlere ilişkin bilgi ve verilerin kişisel verileri de kapsadığının şüphesiz olduğu değerlendirildiğine, kuralın kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerden alınacak kişisel veri niteliği taşıyan veri ve bilgilere ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

61. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

G. CBK'nın 10. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 389. Maddesinin (a) Bendinin "...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi,..." Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

63. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural ile merkezi idarenin bir parçası olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yerel yönetimlerin yetkisi dâhilinde olan imar planı hazırlama ve onaylama, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi hususlarında görev ve yetki verildiği, CBK ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına tanınan bu yetkinin belediyelerin ve yerel yönetimlerin yetkilerine doğrudan bir müdahale anlamına geldiği, öte yandan imar planlarının mülkiyet hakkıyla doğrudan ilgisi bulunduğundan kuralın CBK ile düzenlenmesinin mümkün olmadığı, kuralla idareye verilen yetkinin zaten 3/5/1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile düzenlenmiş olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 35., 104. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

64. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 35. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

65. Dava konusu kural ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi görev ve yetkisi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı hizmet birimi olan Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

66. Anayasa Mahkemesi gerek norm denetimi ve gerekse bireysel başvuruda imar ve yapılaşmaya ilişkin planlar, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin meseleler ile bunların kişi hakları üzerindeki etkilerini mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmiştir (AYM, E.2018/62, K.2018/117, 27/12/2018; E.2016/133, K.2017/155, 15/11/2017; E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017; *Martı Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.*, B. No: 2015/2297, 25/12/2018; *Faruk Aksekili*, B. No: 2013/1261, 4/2/2016; *İhsan Burak Alsan*, B. No: 2018/23534, 15/6/2021; *Mehmet Umur Akarca*, B. No: 2017/15318, 9/6/2021; *Mehmet Seçer*, B. No: 2018/15843, 24/3/2021; *Şükrü Sürmeli*, B. No: 2018/14970, 31/12/2020; *Bahri Özarslan ve diğerleri*, B. No: 2018/27745, 14/10/2020; *Ahmet Recai Kural*, B. No: 2017/14702, 1/7/2020; *Abbas Özçelik ve diğerleri*, B. No: 2016/3193, 29/5/2019; *Ferhat Altın*, B. No: 2018/2208, 15/11/2018; *Ahmet Tevfik Sağnak*, B. No: 2018/79, 12/12/2018; *Arif Engin Konuk*, B. No: 2014/8269, 6/4/2017; *Süleyman Oktay Uras ve Sevtap Uras*, B. No: 2014/11994, 9/3/2017; *Nusrat Külâh*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016; *Tam Petrol Ürünleri Alım Satım Ltd. Şti.*, B. No: 2013/2131, 10/6/2015).

67. Arsa ve araziler ile bunlar üzerindeki yapılar Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkının konusunu oluşturmaktadır. Arazi kullanımı ve yapılaşmanın imar mevzuatına uygun olarak gerçekleştirileceği açıktır. Buna göre fiziki planlara, imar uygulamalarına, yapı ruhsatına, yapı kullanma iznine, iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarına, kamulaştırmaya, kat mülkiyeti kurulmasına ilişkin meseleler ile bu alanlarda alınacak muhtemel kararların kişilerin mülkiyet hakkını doğrudan etkileyebileceği hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu alanlarda yapılacak iş ve işlemler, kişilerin maliki bulundukları arsa, arazi ve yapılar üzerindeki kullanım ve tasarruf biçimlerini kısmen veya tamamen değiştirme, yeniden düzenleme veya sona erdirmeye gibi mülkiyet hakkına müdahale teşkil edebilecek etkilere sahip olabilmektedir (AYM, E.2018/118, K.2023/180, 26/10/2023, § 209).

68. Bu itibarla Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğüne imar planı hazırlama ve onaylama yetkisi veren kural Anayasa'nın İkinci Kısım'ın İkinci Bölümü'nde yer alan kişi hak ve ödevlerinden mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme niteliğinde bulunduğundan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde ifade edilen CBK ile düzenleme yapılması yasak alanda kalmaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ğ. CBK'nın 10. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 389. Maddesinin (d) Bendinde Yer Alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," ve (e) Bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." İbarelerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

70. 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Kanun'un amacı Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında da rekabet öncesi iş birliği projelerine ilişkin destek ve teşviklerin bu kanun kapsamında yer aldığını belirtilmektedir.

71. Aynı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde ise rekabet öncesi işbirliği projeleri, *birden fazla kuruluşun ölçek ekonomisinden yararlanmak suretiyle yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlayarak verimliliği artırmak ve mevcut duruma göre daha yüksek katma değer sağlamak üzere, rekabet öncesinde ortak parça veya sistem geliştirmek ya da platform kurabilmek amacıyla yürütecekleri, Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine yönelik olarak yapılan işbirliği anlaşması kapsamındaki bilimsel ve teknolojik niteliği olan projeler* olarak tanımlanmaktadır.

72. Kanun kapsamında yapılacak destek ve teşvik unsurlarına ise 3. maddede yer verilmiştir. Maddenin (6) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinde *“Rekabet öncesi işbirliği proje bütçesinin en fazla yüzde ellisine kadarlık kısmı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulan ödenekle sınırlı olmak üzere geri ödemesiz olarak desteklenebilir.”* düzenlemesine yer verilmektedir.

73. (1) numaralı CBK’nın 389. maddesinde Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri belirlenmiş olup maddenin (d) bendinde *“İşletmelerin rekabet edebilirliğini artırmak amacıyla, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, sektörel birlikler, sivil toplum kuruluşları ve firmalar arasında teknolojik gelişim odaklı işbirliğini teşvik etmek; işbirliği mekanizmaları için destek programları hazırlamak, uygulamak ve izlemek; desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek,”*, (e) bendinde ise *“Ar-ge ve yenilik faaliyetlerinin yaygın bir şekilde gelişmesini sağlamak üzere, arayüz veya platform tabanlı destek ve teşvik modelleri geliştirmek, bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek ve uygulamak,”* anılan Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kurallar gereği bu kapsamlarda yapılacak teşvik ve desteklere ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

74. Dava dilekçesinde özetle; kamu kurum ve kuruluşlarına, üniversitelere, sektörel birliklere, sivil toplum kuruluşlarına ve firmalara verilecek desteklerin bir kamu harcaması türü olması nedeniyle bu desteklerin verilmesine ilişkin usul ve esasların da kamu harcamalarının yapılmasına dair usul ve esaslara tabi olması gerektiği, bu alanda hâlihazırda 4749 sayılı Kanun’un bulunduğu, kurallar ile yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisi verildiği belirtilerek kuralların Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

75. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

76. Dava konusu kurallarda, Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğüne yapılacak teşvik ve desteklere yönelik usul ve esasların Genel Müdürlük tarafından belirlenmesine imkân tanınmaktadır.

77. CBK'nın 9. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek," ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar için de geçerlidir.

78. Buna göre merkezî yönetim bütçesine dâhil olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı hizmet birimi olan Genel Müdürlüğün mali kaynakların hangi usul, esas ve ilkeler çerçevesinde kullanacağını belirlemesine, dolayısıyla bütçenin uygulanmasına ilişkin bir düzenleme niteliği taşıyan dava konusu kuralların Anayasa'nın 161. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konu kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır.

79. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kurallar, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

H. CBK'nın 16. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 395. Maddesinin (e) Bendinde Yer Alan "...yurtdışı..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

80. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanı tarafından, CBK ile ancak bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatlarının kurulabileceği, kuralla yürütme yetki ve görevinin anayasal sınırlar çerçevesinde kullanılma ve yerine getirme zorunluluğunun ihlal edildiği, yasamanın alanına müdahale edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 8., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

81. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 8., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

82. (1) numaralı CBK'nın 395. maddesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Dava konusu ibare ile Bakanlığın *yurt dışı* birimlerinin faaliyetlerini düzenleme ve yönetme görevi Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

83. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetki alanının düzenlenmesine ilişkin kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmadığı söylenemez.

84. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'de yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

85. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkilerinin Bakanlık merkez teşkilatının kurulması ve teşkilat yapısının düzenlenmesine ilişkin bulunduğu ve konunun Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenmesi açıkça hükme bağlanmış olan bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

86. Öte yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

88. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

89. Dava konusu kurala göre Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yurt dışı birimlerinin faaliyetlerini düzenleme ve yönetme görevi Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yurt dışı teşkilatı kurma yetkisi (1) numaralı CBK'nın 405. maddesinde tanınmaktadır. Bunun dışında söz konusu yurt dışı teşkilatının niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı gibi konularda düzenleme yapma yetkisi ise Bakanlığa tanınmamıştır. (1) numaralı CBK'nın "*Ortak Hükümler*" başlıklı On Sekizinci Bölümü'nde düzenlenen "*Yurtdışı teşkilatı kurulma usulü*" başlıklı 510/B maddesinde "*Yurtdışı teşkilatı kurulurken niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, Cumhurbaşkanı kararında belirtilir.*" hükmüne yer verilmiştir.

90. Adı geçen Genel Müdürlüğe tanınan görev ve yetkinin Bakanlığın sadece yurt dışı birimlerinin faaliyetlerinin düzenlenmesi ve yönetilmesi olduğu, bu görev ve yetkinin yurt dışı teşkilatının kurulmasıyla ilgisinin bulunmadığı değerlendirildiğinde kuralın açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu ve bir belirsizlik içermediği anlaşılmaktadır.

91. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

I. CBK'nın 21. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 409/A Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

92. Dava dilekçesinde özetle; döner sermaye işletmelerinin esas itibarıyla kamu gelirleri elde eden genel idare kapsamındaki kurumların kurdukları iktisadi işletmeler oldukları, kamu kurumlarına ait gelir getirici

faaliyetlere ilişkin hususların kanun ile düzenlenmesi gerektiği, CBK ile vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülük getirilemeyeceği, ayrıca bir kamu kurumuna ait gelirlerin döner sermaye işletmesi kurulması yoluyla işletilmesi ve harcama yetkisi verilmesinin de mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 73., 104. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

93. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 7., 73. ve 161. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

94. Dava konusu kural ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına döner sermaye işletmesi kurma yetkisi verilmiştir. Ayrıca kuralla döner sermaye miktarının Cumhurbaşkanınca belirleneceği ve döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârların, ödenmiş sermayeye tahsis edilen tutara ulaşıncaya kadar sermayeye ekleneceği, tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra da yılsonu kârı hesap dönemini izleyen Nisan ayının sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili muhasebe birimi hesabına yatırılacağı belirtilmektedir. Kuralın (2) numaralı fıkrasında ise kurulacak işletmenin faaliyet alanları, gelirleri, giderleri, işleyişi ve denetimi ile diğer hususların yönetmelikle düzenleneceği öngörülmektedir.

95. Kamu kurumları bünyesinde kurulan döner sermaye işletmeleri, ilgili kurumların genel idare esaslarına göre yürütülmesi mümkün olmayan fiyatlandırılabilir nitelikteki mal ve hizmet üretimini gerçekleştirmek amacıyla kurulan kuruluşlardır. Nitekim 1/5/2007 tarihli ve 26509 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 3. maddesinde de benzer bir tanıma yer verilerek bu işletmelerin kamu idarelerine kanunlarla verilen asli ve sürekli kamu görevlerine bağlı olarak ortaya çıkan ve genel idare esaslarına göre yürütülmesi mümkün olmayan mal ve hizmet üretimine ilişkin faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla kurulan ve genel bütçeden belli bir miktarda sermaye tahsis edilen işletmeler olduğu ifade edilmiştir. Yani bu işletmelerin belli bir sermaye ile kurulan ve kâr-zarar hesabına göre faaliyette bulunan kuruluşlar olduğunu söylemek mümkündür.

96. Dava konusu kural gereği kurulması öngörülen döner sermaye işletmesinin de benzer amaçlarla faaliyette bulunacağı, dolayısıyla kamu gelir ve giderleriyle doğrudan ilgili bulunduğu ve elde edilecek gelirlerin kamu geliri niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

97. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasına ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür. Anayasa Mahkemesi tarafından daha önceden de ifade edildiği üzere kamu gelirlerine yönelik hususların ise teşkilatlanmanın zorunlu bir unsuru olduğu söylenemez (AYM, E.2019/87, K.2022/158, 13/12/2022, § 136-140). Bu itibarla döner sermaye işletmesinin faaliyeti neticesi elde edilecek gelirin kamu geliri olduğu gözetildiğinde işletmenin kuruluşu, sermaye yapısı, gelir getirici faaliyetlerine yönelik düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

98. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

İ. CBK'nın 23. Maddesiyle Ekli (1) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İptal Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in İlgili Bölümlerinden Çıkarılmasının ve Ekli (2) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in İlgili Bölümlerine Eklenmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

99. Dava dilekçesinde özetle; kuralın genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden yöneticiler ve personele ilişkin olduğu, bunların kadrolarına ve bu kadroların ihdas ve iptaline ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi

gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, bu suretle CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

100. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

101. Kural, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına ilişkin bir kısım kadroların iptal edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerinden çıkarılmasını ve aynı kurumlara ilişkin olarak bir kısım kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesini öngörmektedir.

102. Anayasa Mahkemesi bakanlıkların ve bağlı kuruluşlarının, kamu tüzel kişiliklerinin, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* ile Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının *"Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* şeklindeki hükümleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü

cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-22; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-23; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-25; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28; E.2022/37, K.2023/44, 9/3/2023, §§ 9,10).

103. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yönelik kadro ihdas ve iptali öngören, dolayısıyla anılan Bakanlıkların teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

104. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

105. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

106. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

107. Kuralla Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına ilişkin olarak ihdas ve iptal edilen kadrolar ve sayıları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

108. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

J. CBK'nın Geçici 1. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

109. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural gereği genel müdür ve daire başkanı olarak görev yapan personelin görevden alınmasının ve

başka bir kadroya atanmasının anılan personelin özlük haklarını doğrudan etkilediği bu itibarla söz konusu hususun kanunla düzenlenmesi gereken atama işlemine ilişkin olduğu, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı bu suretle CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi tanındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Fıkranın "...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır." Bölümünün İncelenmesi

110. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

111. Dava konusu kuralla Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında genel müdür ve daire başkanlığı kadrolarında görev yapan personelden görevleri sona erenler hakkında 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesi hükümlerine göre işlem tesis edileceği ve 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerinin saklı olduğu hüküm altına alınmıştır.

112. (3) numaralı CBK'nın 6. maddesinde üst kademe kamu yöneticilerinden görevi sona erenler ile görevden alınanların emekli ikramiyelerinin ve bu kişilere ödenecek tazminat tutarlarının hesaplanmasına ilişkin kurallar; görevden alınanların tekrar atanacakları kadrolar, bu kadrolara atanmaya ilişkin işlemler ile madde hükümlerinin uygulanmayacağı hâller düzenlenmiştir.

113. 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrasında ise geçici 1. maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında yönetici kadro ve pozisyonlarında bulunup 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesi hükümleri kapsamında olanlardan (3) numaralı fıkra da yer almayanların, görevden alındıkları takdirde anılan mülga ek 18. madde hükümlerine göre işleme tabi tutulacağı ifade edilmektedir. 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinde kamu görevlilerinin mali haklarına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

114. Bu durumda dava konusu kural, (3) numaralı CBK'nın 6. maddesi hükümleri ile 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanmasını öngörmek suretiyle Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır (benzer yönde karar için bkz. AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/09/2023, § 173-178).

115. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Birinci Fıkranın Kalan Kısmı ile İkinci ve Üçüncü Fıkraların İncelenmesi

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

116. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

117. Kurallar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında genel müdür ve daire başkanlığı kadrolarında görev yapan bazı personelin bu görevlerinin sona ermesini, mevzuatta bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıfların kaldırılan birimlerin görevlerini devralan birimlere ve yöneticilerine yapılmış sayılmasını, kaldırılan birimlere tahsisli kadro ve pozisyonların mevcutlu olarak ilgili Bakanlık merkez teşkilatı bünyesinde yer alan diğer birimlere dağıtılmasını öngörmektedir.

118. Teşkilat yapısındaki değişiklikler neticesinde kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, ř 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, ř17).

119. Bu itibarla genel müdür ve daire başkanlığı kadrolarında görev yapan bazı personelin bu görevlerinin sona ermesine, mevzuatta kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıfların kaldırılan birimlerin görevlerini devralan birimlere ve yöneticilerine yapılmış sayılmasına ve kaldırılan birimlere tahsisli kadro ve pozisyonların mevcutlu olarak ilgili Bakanlık merkez teşkilatı bünyesinde yer alan diğer birimlere dağıtılmasına ilişkin kuralların *yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu* anlaşılmaktadır.

120. Kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'de yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

121. Kuralların ilgili Bakanlıkların teşkilat yapısının düzenlenmesine ilişkin bulunduğu ve konunun Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenmesi açıkça hükme bağlanmış olan bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

122. Kuralların kapsamına giren konularda kanunla yapılan herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

123. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

124. Kuralla Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında görev yapan bir kısım personelin görevlerinin sona ermesi ile kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıfların kaldırılan birimlerin görevlerini devralan birimlere ve yöneticilerine yapılmış sayılması ve kaldırılan birimlere tahsisli kadro ve pozisyonların mevcutlu olarak ilgili Bakanlık merkez teşkilatı bünyesinde yer alan diğer birimlere dağıtılması düzenlenmektedir. Görevi sona eren personelin kadroları ile diğer hususlar açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

125. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

126. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

127. (59) numaralı CBK'nın;

- 6. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 385. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...veya denetletmek;..." ve (2) numaralı fıkrasında yer alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." ibarelerinin,

- 8. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 388. maddesinin (ı) bendinde yer alan "...ya da yaptırmak," ibaresinin

- 9. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek," ve 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan "...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde..." ibarelerinin,

- 10. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 389. maddesinin (a) bendinin "...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi..." bölümünün, (d) bendinde yer alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," ve (e) bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." ibarelerinin,

- 21. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 409/A maddesinin,

- Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının "...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır." bölümünün,

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu maddeye, bentlere, bölüme ve ibarelere ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

128. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 385. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...veya denetletmek;..." ibaresine,

b. (2) numaralı fıkrasında yer alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." ibaresine,

2. 8. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 388. maddesinin (ı) bendinde yer alan "...ya da yaptırmak," ibaresine,

3. 9. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen;

a. 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek," ibaresine,

b. 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan "...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde..." ibaresine,

4. 10. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 389. maddesinin;

a. (a) bendinin "...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi,..." bölümüne,

b. (d) bendinde yer alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," ibaresine,

c. (e) bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." ibaresine,

5. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 409/A maddesine,

6. Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının "...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır." bölümüne,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddeye, bölüme ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 4. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresine,

2. 16. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 395. maddesinin (e) bendinde yer alan “...yurtdışı...” ibaresine,

3. 23. maddesiyle;

a. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerinden çıkarılmasına,

b. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel ’in ilgili bölümlerine eklenmesine,

4. Geçici 1. maddesinin;

a. Birinci fıkrasının “...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır.” bölümü dışında kalan kısmına,

b. İkinci ve üçüncü fıkralarına,

yönelik iptal talepleri 27/12/2023 tarihli ve E.2020/52, K.2023/223 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, ibarelere, eklemeye ve çıkarmaya ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 4. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresinin,

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 385. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...veya denetletmek;...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasında yer alan “...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Yıldız SEFERİNOĞLU, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE’nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 8. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 388. maddesinin (ı) bendinde yer alan “...ya da yaptırmak,” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 9. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen;

1. 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek," ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan "...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 10. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 389. maddesinin;

1. (a) bendinin "...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi,..." bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. a. (d) bendinde yer alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," ibaresinin,

b. (e) bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." ibaresinin,

konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 16. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 395. maddesinin (e) bendinde yer alan "...yurtdışı..." ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 409/A maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 23. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerinden çıkarılmasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel 'in ilgili bölümlerine eklenmesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. Geçici 1. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının “...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır.” bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Birinci fıkrasının kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü fıkralarının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçerikleri itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

27/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 23. maddesi ile geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının iptal edilen kısmı dışında kalan bölümünün, ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. CBK'nın dava konusu 23. maddesi ile ekli (1) sayılı listede yer alan kadroların iptal edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümünden çıkarıldığı ve ekli (2) sayılı listede yer alan kadroların da ihdas edilerek aynı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerine eklendiği belirtilmiştir.

3. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıkladığımız üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdasına ve iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri

Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, *Karşıoy Gerekçesi*, §§ 14-36; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, *Karşıoy Gerekçesi*, § 7). Bu gerekçelerle kadro ihdası ve iptali içeren dava konusu kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır.

4. Öte yandan, CBK'nın dava konusu geçici 1. maddesinin birinci fıkrasında maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığında muhtelif kadrolarda bulunanların görevlerinin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceği, ikinci fıkrasında kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıfların bunların görevlerini devralan birimlere ve yöneticilere yapılmış sayılacağı, üçüncü fıkrasında da kaldırılan birimlere tahsisli kadro ve pozisyonların mevcutlu olarak ilgili Bakanlığın merkez teşkilatı bünyesinde yer alan diğer birimlere dağıtılmasına ilgili Bakanın yetkili olacağı belirtilmiştir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre *"Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz"*. Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilmesine, kadro ve pozisyonların dağıtılmasına ilişkin hususlar münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardandır (aynı yönde muhalefet şerhimiz için bkz. AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/03/2021, *Karşıoy Gerekçesi*, §§ 5-18). Bu sebeple geçici 1. maddenin bütünü Anayasa'ya aykırıdır.

6. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. CBK'nın iptal talebine konu edilen 23. maddesinde; *ekli 1 sayılı listede* yer alan kadroların iptal edilerek 2 numaralı Genel Kadro Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki I sayılı Cetvelin ilgili bölümlerinden çıkartıldığı ve *ekli 2 sayılı listede* yer alan kadroların ihdas edilerek 2 numaralı Genel Kadro Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki I sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği belirtilmektedir. Benzer düzenlemelere ilişkin olarak daha önce Mahkememizce incelenen E. 2021/91 - K. 2021/106 sayılı, yine 2020/29 E. – 2022/155 K. sayılı ve 2018/149 E. – 2022/163 ve E. 2022/68 – K. 2024/26 sayılı kararlarda konu bakımından Anayasa'ya aykırılık yönünde yazdığım karşıoy gerekçelerim burada da geçerlidir.

2. Geçici madde 1'in birinci fıkrasının iptal edilen kısmı dışında kalan kısmın iptal istemi çoğunluk gerekçesi yönünde reddedilmiştir. Kuralda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlıklarındaki bazı genel müdürlük ve daire başkanlığı kadrolarının sona erdirildiği belirtilmektedir. Mahkememiz çoğunluğunca bu düzenlemelerin yürütme yetkisiyle ilgili olduğu, CBK ile kurulan veya düzenlenen tüzelkişilikler bakımından teşkilat yapısının oluşturulmasının zorunlu sonucu kapsamında bulunduğu gerekçeleriyle münhasıran kanunla düzenlenmesi zorunlu görülmemiştir.

3. Bununla birlikte kuralda düzenlenen hususlar bakanlıkların teşkilatının kurulması ve genel olarak teşkilat yapısının düzenlenmesini aşmaktadır. Mevcut veya ihdas edilecek kadrolarla bağlantılı olarak mevcut veya yeni kurulan birimlerdeki kadronun sona erdirilmesi, fiilen bazı kamu görevlilerine yeni görevler verilmesi ya da görev alanlarının değiştirilmesine ilişkin düzenlemeler Anayasada CBK'ya verilen teşkilatı düzenleme yetkisinin zorunlu sonucu değildir. Bu hususlar Anayasanın 128. maddesi kapsamında münhasıran kanunla düzenlenmelidir. Bu nedenle kuralların konu bakımından Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının 3. cümlesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğunca 13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 385. Maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu görüşe iştirak etmedik.

2. (1) numaralı CBK'nın 385. maddesinin (2) numaralı fıkrası, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının maddede sayılan görev ve yetkilerinden destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini bağlı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilmesine cevaz vermekte, dava konusu kural da bu hususa ilişkin usul ve esasları Bakanlığın kendisinin belirlemesini öngörmektedir.

3. Mahkememiz çoğunluğunca, bakanlığın bağlı ve ilgili kuruluşlarının tüzel kişiliği haiz hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları, bakanlığın bu kuruluşlar üzerinde Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca idari vesayet yetkisi bulunduğu, idari vesayete ilişkin yetkinin kullanılmasına ilişkin usul ve esasların da kanunla düzenlenmesi gerektiği, dolayısıyla dava konusu CBK kuralının Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

4. Konuya ilişkin mevzuat incelendiğinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bağlı tüzel kişiliği haiz kuruluşun TÜRKPATENT olduğu; tüzel kişiliği haiz ilgili kuruluşların ise KOSGEB, TSE, TÜBA ve TÜBİTAK olduğu tespit edilmektedir.

5. Belirtilen kuruluşların yapıları ve görevleri itibarıyla teknik ve özel bir alanda faaliyet gösteren Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının vesayet denetimine tabi kuruluşlar oldukları sonucuna varılmaktadır. Bununla beraber, dava konusu kuralla bakanlığa verilen yetkinin anılan kuruluşların işlem ve organlarının denetimine ilişkin bir yetki olmadığı, bakanlığının maddede sayılan görev ve yetkilerinden destek programları ve projeleri ile ilgili olup bu kuruluşların faaliyet gösterdikleri özel alanlara ilişkin teknik konularda bakanlığa destek niteliği taşıyan hususlar olduğu, bunlara yeni bir görev de vermediği, dolayısıyla münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna varılmaktadır.

6. Ayrıca kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, yasak alanda düzenleme içermediği ve kanunda düzenlenen bir konu olmadığı da gözetildiğinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı düşünülmektedir.

7. Öte yandan dava konusu kuralla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev ve yetkileri arasında sayılan destek programları ve projelerle ilgili görevleriyle sınırlı olarak bağlı ve ilgili kuruluşlardan istifade edebileceği düzenlenmekte olup belirli ve öngörülebilir olduğu, içerik yönünden de Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

8. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
İrfan FİDAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Daha önce benzer kurallar yönünden yazdığım karşıoy gerekçeleri dava konusu kurallar yönünden de geçerli olduğundan, anılan kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki "...ve yurtdışı ..." ibaresi ile 395. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendindeki "...yurtdışı..." ibaresinin ve (59) numaralı CBK'nın 23. maddesi ile geçici 1. maddesinin iptal edilmeyen kısmının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; bakanlıkların birimlerinin görev ve yetkileri ile kadrolarının ihdası ve iptali konusundaki düzenlemelerin yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkraları ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

1. CBK'nın 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki ve 395. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendindeki dava konusu kurallarla Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili birimlerine yurtdışı teşkilâtına ilişkin görevler verilmiştir.

Yurtdışı teşkilâtı kurulmasına ve bunlarla ilgili görevler verilmesine yönelik hükümlerin Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki önceki kararlarımıza ilişkin karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle bu hükümlerle ilgili çoğunluk görüşüne katılmam da mümkün olmamıştır (geniş açıklama için bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

2. (59) numaralı CBK'nın 23. maddesinde, ekli listelerdeki kadroların iptal ve ihdas edilerek (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümlerinden çıkarıldığı ve ilgili bölümlerine eklendiği hükme bağlanmıştır.

Bakanlık kadrolarının iptali ve ihdasının kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, çoğunluğun red gerekçesinde atıf yapılan kararlara ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle mezkûr kuralların Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne katılmam mümkün olmamıştır (örn. olarak bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı; 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K.2021/25 sayılı; 16/12/2021 tarihli ve E.2021/50, K.2021/89 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı; 9/3/2023 tarihli ve E.2022/37, K.2023/44 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

3. (59) numaralı CBK'nın geçici 1. maddesinde, bu CBK ile kadroları iptal edilen genel müdür ve daire başkanı kadrolarında bulunanların

görevlerinin başka bir işleme gerek kalmadan sona ereceği hükmü getirilmiş ve anılan kadrolara ilişkin geçiş hükümlerine yer verilmiştir.

Kuralın bir bölümünün iptal edilmesine karar verilmiş olsa da, kalan kısmının iptali talebinin reddine ilişkin gerekçede belirtilen görüşlere daha önceki karşıoy gerekçelerimde açıklanan sebeplerle katılmam mümkün olmadığından, kuralın iptal edilmeyen kısmının da iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle bununla ilgili red kararına karşıyım (geniş açıklama için bkz. 29/12/2022 tarihli ve E.2020/54, K.2022/165 sayılı; 16/2/2023 tarihli ve E.2020/34, K.2023/25 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 23. maddesi ile geçici 1. maddesinin bütününe konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde yeni kadro ihdası, mevcut bazı kadroların iptali, kadro dağıtımı gibi kadro ile ilgili hususlara ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

3. Dava konusu kuralların "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca (Geçici 1.maddenin çoğunluk kararında belirtilen kısmı dışında) Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşılığında yer verdiğim gerekçelerle (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 23. maddesinin ve geçici 1. maddesinin bütününe Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (59) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

A. 23. maddesi ile ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerinden çıkarılmasının,

B. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin,

C. CBK'nın Geçici 1. Maddesinin

konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Çoğunluk görüşünde iptale konu kurallar ile yapılan düzenlemenin Anayasa'nın 123. maddesi ve 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca teşkilat yapısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Yukarıda belirtilen kurallar ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında ilgili kadrolara ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

3. Kurallar ile düzenlemenin kapsadığı kişilerin üst düzey kamu yöneticisi olarak değerlendirilmesi de mümkün olmadığından ilgili düzenlemenin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

A- (59) Numaralı CBK'nın 6. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 385. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "... belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." İbaresinin İncelenmesi

1. Mahkememiz çoğunluğu, (59) numaralı CBK'nın 6. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 385. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "... belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." bölümünün iptaline karar vermiştir.

2. (1) numaralı CBK'nın 385. maddesinin (2) numaralı fıkrası, Bakanlığın maddede sayılan görev ve yetkilerinden destek programları ve

projeleri ile ilgili görevlerini bağı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilmesine cevaz vermekte, dava konusu kural ise bu hususa ilişkin usul ve esasları Bakanlığın kendisinin belirlemesini öngörmektedir.

3. Mahkememiz çoğunluğu tüzel kişiliği bulunan ve idari özerkliğe sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşlarına ilişkin düzenlemelerin Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğini, dava konusu kuralla ise bağı ve ilgili kuruluşların idari özerkliğine müdahale niteliği taşıyan bir düzenleme yapıldığını belirtmiştir. Netice olarak Bakanlığın görev ve yetkileri kapsamında yer alan destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde bağı ve ilgili kuruluşlarına yaptırabilmesine imkân tanıyan kuralın idari vesayet yetkisinin kullanımına yönelik olduğu gerekçesiyle iptal sonucuna ulaşmıştır.

4. Bağı kuruluşlar, klasik idari teşkilatlanma sistemine göre bakanlıkların asli görev alanlarındaki özel bir konuda faaliyet göstermek üzere kurulan ayrı veya özel bütçeye sahip ve bakanlıklardan ayrı bir teşkilata sahip kuruluşlardır. Bakanlık merkez teşkilatından ayrı bir konuma sahip olmalarına rağmen genellikle ayrı kamu tüzel kişiliğine sahip değillerdir.

5. İlgili kuruluşlar ise, bakanlıkların görev alanlarında özel bir konuda ve fakat özerk bir biçimde faaliyet göstermeleri amacıyla kurulmuş olan ayrı kamu tüzel kişileridir.

6. Bakanlıkların ayrı tüzel kişiliği olmayan bağı kuruluşlar üzerinde hiyerarşik denetim yetkisi vardır. Ayrı tüzel kişiliği bulunan bağı ve ilgili kuruluşlar üzerinde idari vesayet denetim yetkisi vardır. İdari vesayet denetimi; kendisine kanunla vesayet yetkisi tanınmış bir kamu tüzel kişisinin bir diğerinin organlarına ve işlemlerine ilişkin ifa ettiği denetimdir.

7. Bu kapsamda Bakanlığın destek programları ve projeleri ile ilgili görevlerini bağı ve ilgili kuruluşlar tarafından yaptırılabilmesine cevaz veren kuralın denetimi yapılırken idari vesayet yetkisi kapsamında bir yetkinin düzenlenip düzenlenmediğinin belirlenmesi gerekmektedir.

8. 15/7/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Sanayi

ve Teknoloji Bakanlığına bağlı ve ilgili kuruluşlar belirtilmiştir. Anılan CBK'nın 224. maddesi ve devamında düzenlenen KOSGEB'in, 549. maddesi ve devamında düzenlenen TSE'nin, 566. maddesi ve devamında düzenlenen TÜBA'nın, 582. maddesi ve devamında düzenlenen TÜBİTAK'ın tüzel kişiliği haiz ve ilgili, 358. maddesi ve devamında düzenlenen TÜRKPATENT'in ise tüzel kişiliği haiz ve bağlı olduğu belirtilmiştir.

9. Belirtilen kuruluşların yapıları ve görevleri incelendiğinde, teknik ve özel bir alanda faaliyet gösterdiklerinden ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının vesayet denetimine tabi olduklarından kuşku bulunmamaktadır. Bununla beraber, Bakanlığa dava konusu kuralla verilen yetkinin anılan kuruluşların işlem ve organlarının denetimine ilişkin bir yetki olmadığı, bu kuruluşların faaliyet gösterdikleri özel alanlara ilişkin teknik konularda Bakanlığa destek niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla vesayet denetim yetkisine ilişkin bir düzenleme yapılmadığından münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konunun da olmadığı düşünülmektedir.

10. Öte yandan kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, yasak alanda düzenleme içermediği ve kanunda düzenlenen bir konu olmadığı gözetildiğinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı düşünülmektedir.

11. Kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı düşünüldüğünden içerik yönünden de incelenmesi gerekmektedir.

12. AYM içtihadı uyarınca yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirleme yetkisini ilgili idareye bırakması mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

13. Dava konusu kuralla Bakanlığın görev ve yetkileri arasında sayılan destek programları ve projelerle ilgili görevleriyle sınırlı olarak bağlı ve ilgili kuruluşlardan istifade edileceği düzenlendiğinden, kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu düşünülmektedir.

14. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

B- CBK'nın 9. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 388/A Maddesinin (m) Bendinde Yer Alan "...usul ve esasları belirlemek," CBK'nın 10. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 389. Maddesinin (d) Bendinde Yer Alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," ve (e) Bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." İbarelerinin İncelenmesi

15. Mahkememiz çoğunluğu, dava konusu ibarelerin, Anayasa'nın 161. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin düzenleme içerdiğinden iptaline karar vermiştir.

16. (1) numaralı CBK'nın 388/A maddesinin (m) bendi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hizmet birimi olan Milli Teknoloji Genel Müdürlüğüne, Türkiye'de bilimsel ve teknolojik araştırma, geliştirme, tasarım ve yenilikçilik faaliyetlerini ve girişimlerini teşvik etme ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan ürünlerin patenti, yatırımı ve pazarlanması konusunda gerçek ve tüzel kişilere destek verme görevi verilmiştir. Dava konusu kuralda bu teşvik ve desteğe ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Milli Teknoloji Genel Müdürlüğüne ait olduğu düzenlenmiştir.

17. (1) numaralı CBK'nın 389. maddesinde Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri belirlenmiş olup maddenin (d) bendinde "İşletmelerin rekabet edebilirliğini artırmak amacıyla, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, sektörel birlikler, sivil toplum kuruluşları ve firmalar arasında teknolojik gelişim odaklı işbirliğini teşvik etmek; işbirliği mekanizmaları için destek programları hazırlamak, uygulamak ve izlemek; desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek," (e) bendinde ise "Ar-ge ve yenilik faaliyetlerinin yaygın bir şekilde gelişmesini sağlamak üzere, arayüz veya platform tabanlı destek ve teşvik modelleri geliştirmek, bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek ve uygulamak," anılan Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kurallarda bu kapsamlarda yapılacak teşvik ve desteklere ilişkin usul ve esasların Genel Müdürlükçe belirleneceği düzenlenmiştir.

18. Dava konusu kurallar incelendiğinde en yalın hâliyle ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için milli teknoloji gelişiminin sağlanması görevinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına verildiği anlaşılmaktadır.

19. Kurallarda öngörülen milli teknolojinin gelişimi için gerekli olan destek ve teşvikler ise 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma,

Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 3. maddesinde indirim, istisna, destek ve teşvik unsurlarına yer verilmiştir. Anılan maddenin (6) numaralı fıkrası uyarınca rekabet öncesi projelere ilişkin yapılacak ödemelerin, (10) numaralı fıkrası uyarınca Ar-Ge personeline yapılacak ödemelere ilişkin desteğin, (12) numaralı fıkrası uyarınca tasarım yarışmalarında sergilenen tasarım giderlerinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanacağı belirtilmiştir.

20. Dava konusu kurallar ile 5746 sayılı Kanun hükümleri beraber incelendiğinde, dava konusu kurallarla Anayasa'nın 106. maddesi uyarınca sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görevlerinin düzenlendiği, görevler arasında sayılan destek ve teşvik unsurlarının ise bütçe kanununa atıf yapan münhasıran kanunla düzenlendiği, dolayısıyla dava konusu kuralların bütçenin uygulanmasına ilişkin bir düzenleme içermediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 161. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

21. Öte yandan kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, yasak alanda düzenleme içermediği ve kanunda düzenlenen bir konu olmadığı gözetildiğinde kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı düşünülmektedir.

22. Kural içerik yönden incelendiğinde ise dava konusu kurallarla çerçevenin çizildiği, teknik detayların idarenin düzenleyici işlemine bırakıldığı gözetildiğinde kuralların belirli ve öngörülebilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle kuralların Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/88

Karar Sayısı : 2023/224

Karar Tarihi : 27/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 17/9/2020 tarihli ve (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 5. maddesiyle 24/7/2018 tarihli ve 30488 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerinin,

B. 11. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 13/B maddesinin,

C. 13. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin,

Ç. 15. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 22., 26., 28., 73., 104., 123., 128. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 5. maddesiyle (14) numaralı CBK'ya eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentleri şöyledir:

“c) Türkiye Cumhuriyetine yönelik iç ve dış tehdit unsurlarını analiz ederek stratejik iletişim ve kriz yönetimi açısından gerekli tedbirleri uygulamak.

ç) Türkiye Cumhuriyetine karşı yürütülen psikolojik harekât, propaganda ve algı operasyonu faaliyetlerini belirleyerek her tür manipülasyon ve dezenformasyona karşı faaliyette bulunmak.”

B. 11. maddesiyle (14) numaralı CBK'ya eklenen 13/B maddesi şöyledir:

“Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü

MADDE 13/B-(Ek: RG-18/9/2020-31248-C.K.-66/11 md.)

(1) Başkanlık Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığına bağlı olmak üzere yerli ve yabancı kurum, kuruluş ve kişilere, Başkanlığın hizmetlerine ait yayın, bilgi, belge satışı ile bilgi işlem, dizgi, baskı, teknik danışmanlık, eğitim, proje, araştırma ve benzeri hizmetleri yerine getirmek amacıyla döner sermaye işletmesi kurulur.

(2) Döner sermaye işletmesi için genel bütçeden tahsis olunan sermaye miktarı Cumhurbaşkanlığı kararıyla beş katına kadar artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârla karşılanır.

(3) Döner sermaye; Başkanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekler, Hazinece verilecek aynî yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kâr ile bağış ve yardımlardan meydana gelir. Elde edilen net kâr, ödenmiş sermaye, tahsis edilen sermaye miktarına ulaşıncaya kadar sermayeye ilâve olunur. Ödenmiş sermaye tutarı tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen dönem net kârı, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Başkanlığın uygun göreceği mal ve hizmet alımlarında kullanılmak üzere ertesi

yılın gelirlerine ilave edilir. Bağış ve yardımlar, ödenmiş sermaye tutarı, tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra sermaye tutarına bağlı kalmaksızın mevcut sermayeye eklenir.

(4) Döner sermaye faaliyetleri için gerekli olan her türlü mal ve hizmet alımları, kiralama, araç, gereç, araştırma, eğitim, tanıtım giderleri ile faaliyet alanına giren hizmetler için görevlendirilecek personele yapılacak harcırah ödemeleri döner sermayeden karşılanır. Ayrıca kurumun dışarıdan aldığı hizmetlere karşılık yapılacak diğer ödemeler ve Döner Sermaye İşletmesinin faaliyetlerinde hizmet veren birimlerin her türlü ihtiyaçları da döner sermayeden karşılanabilir. Bu maddede sayılanlar dışında döner sermayeden herhangi bir harcama yapılamaz.

(5) Döner Sermaye İşletmesi; Başkanlığın hizmetlerine öncelik vermek ve aksatmamak kaydıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, yerli veya yabancı gerçek ve tüzel kişilerden sipariş almaya, vermeye, her türlü teknik işlemlere girişmeye ve gerektiğinde müştereken iş yapmaya yetkilidir.

(6) Döner Sermaye İşletmesinin faaliyet alanları, çalışma usul ve esasları, giderleri, işletilmesi, hesap usulleri ile satım işlemlerine ilişkin hususlar Hazine ve Maliye Bakanlığından alınacak görüş üzerine çıkarılan yönetmelikle tespit edilir.”

C. 13. maddesiyle (14) numaralı CBK’nın 21. maddesinin cümle eklenen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Başkanlıkta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre İletişim Uzmanı ve İletişim Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir. (Ek cümle: RG-18/9/2020-31248-C.K.-66/13 md.) Bu kapsamda istihdam edilen İletişim Uzmanı ve İletişim Uzman Yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde diğer görevlerinin yanı sıra araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir.”

Ç. 15. maddesi ve ekli (1) Sayılı Liste şöyledir:

“Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) Sayılı Cetvel’in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.”

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADRONUN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Daire Başkanı	1	1
TOPLAM			1

KURUMU : İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

TEŞKİLATI : DÖNER SERMAYE

İHDAS EDİLEN KADRONUN			
SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	İşletme Müdürü	1	1
TOPLAM			1

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İktüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 10/12/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 5. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'ya Eklenen 6/A Maddesinin (c) ve (ç) Bentlerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

4. (14) numaralı CBK'nın 1. maddesinde, İletişim Başkanlığının (Başkanlık) doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı, genel bütçeli bir kamu kurumu olduğu belirtilmiştir. CBK'nın 3. maddesine göre Başkanlık ülkenin tanıtılmasına, ulusal ve uluslararası düzeyde kamuoyunun ve ilgili makamların doğru bilgilendirilmesine ve aydınlatılmasına, bu hususta bilgi akışının ve haber takibinin sağlanmasına, iletişim standartlarının belirlenmesine, basın yayın alanındaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesine ilişkin görevlere sahiptir.

5. Bu görevlerin yanı sıra (66) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (14) numaralı CBK'nın 3. maddesine eklenen bentle Başkanlığa stratejik iletişim ve kriz yönetimine ilişkin politikaların belirlenmesi, bu kapsamda ulusal ve uluslararası alanda yürütülecek faaliyetlerde tüm kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması görevi de verilmiştir.

6. Başkanlığın stratejik iletişim ve kriz yönetimine ilişkin görevini ifa etmek üzere Başkanlık bünyesinde Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi

Başkanlığı ihdas edilmiş ve (14) numaralı CBK'nın 6/A maddesinde de Dairesi Başkanlığının görevleri düzenlenmiştir.

7. Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi Başkanlığının görevlerini düzenleyen anılan maddede yer alan *“Türkiye Cumhuriyetine yönelik iç ve dış tehdit unsurlarını analiz ederek stratejik iletişim ve kriz yönetimi açısından gerekli tedbirleri uygulamak”* şeklindeki (c) bendi dava konusu kurallardan ilkinin; *“Türkiye Cumhuriyetine karşı yürütülen psikolojik harekât, propaganda ve algı operasyonu faaliyetlerini belirleyerek her tür manipülasyon ve dezenformasyona karşı faaliyette bulunmak”* şeklindeki (ç) bendi dava konusu kurallardan ikincisini oluşturmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; kurallarla İletişim Başkanlığına verilen stratejik iletişim ve kriz yönetimine ilişkin görevlerin haberleşme ve basın özgürlüğüyle ilgili olması nedeniyle kanunla düzenlenmesi gerektiği, temel hak ve özgürlüklerin CBK ile düzenlenemeyeceği, kurallarda öngörülen görevlerin 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu ile düzenlenmiş konulardan olduğu, anılan görevler kapsamında alınacak tedbirlerin genel çerçevesinin ilke ve esaslarının belirlenmediği belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 13., 22., 28. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 13., 22. ve 28. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'larla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

11. Anayasa'nın *“Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti”* kenar başlıklı 26. maddesine göre herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına

sahiptir. Bu hürriyet, resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir alma ya da verme serbestliğini de kapsar. Anılan maddede ifade özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar “söz, yazı, resim veya başka yollar” olarak ifade edilmiş ve “başka yollar” ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (Emin Aydın, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43).

12. Anayasa’nın “Basın hürriyeti” kenar başlıklı 28. maddesinde ise basın hür olduğu ve sansür edilemeyeceği, üçüncü fıkrasında basın ve haber alma özgürlüğü bakımından devletin pozitif yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anayasa’nın 28. maddesinin dördüncü fıkrasında basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında Anayasa’nın 26. ve 27. maddeleri hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

13. Basın özgürlüğünü kapsayan ifade özgürlüğü, gazete, dergi, kitap gibi araçlar ile düşünce ve kanaatleri açıklama, yorumlama, bilgi, haber ve eleştirilerin yayın ve dağıtım haklarını kapsar. İfade özgürlüğü düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştirerek bireyin ve toplumun bilgilenmesini sağlar. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 34).

14. Dava konusu kurallarla, Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizin stratejik iletişimle yönetilmesine ilişkin tedbirler alınması ve her tür manipülasyon ve dezenformasyona karşı faaliyette bulunulması amaçlanmaktadır.

15. Bu kapsamda kurallar uyarınca Başkanlığın alacağı tedbirlerin ve yapacağı faaliyetlerin bir edimde bulunma sonucunu doğuracağı kaçınılmaz olduğundan Başkanlık tarafından Anayasa’nın 26. maddesinde yer alan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetine ve 28. maddesinde yer alan basın hürriyetine yönelik müdahalede bulunulacağı açıktır. Bu bağlamda kurallar, kapsamı itibarıyla Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan kişi hakları ve ödevleri ile ilgili düzenlemeler içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kurallar, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 11. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'ya Eklenen 13/B Maddesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

17. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun'un merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, sosyal güvenlik kurumlarının ve mahallî idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali yönetim ve kontrolünü kapsadığı hükme bağlanmıştır. Merkezî yönetim bütçesi 5018 sayılı Kanun'a ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinden oluşmaktadır.

18. 5018 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesinin birinci fıkrasında *"Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine bağlı olarak kurulan döner sermaye işletmeleri ve fonların bütçeleri, ilgili idarelerin bütçeleri içinde yer alır."* hükmü yer almakta ve bu itibarla döner sermaye bütçelerinin anılan Kanun kapsamında olması öngörülmekteyken belirtilen fıkra 24/7/2008 tarihli ve 5793 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

19. Diğer yandan anılan Kanun'un geçici 11. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında Kanun kapsamında kamu idarelerinde kurulmuş döner sermaye işletmelerinin 31/12/2010 tarihine kadar yeniden yapılandırılacağı; yeniden yapılandırma gerçekleşene kadar bu işletmelerin bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, sonuçlandırılması ve muhasebesi ile kontrol ve denetiminin Maliye Bakanlığınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

20. Anılan Kanun uyarınca 1/5/2007 tarihli ve 26509 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği (Yönetmelik) ihdas edilmiştir. Yönetmelik’in 3. maddesine göre döner sermaye, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine kanunlarla verilen asli ve sürekli kamu görevlerine bağlı olarak ortaya çıkan ve genel idare esaslarına göre yürütülmesi mümkün olmayan mal ve hizmet üretimine ilişkin faaliyetlerin sürdürülebilmesi için kamu idaresine bağlı olarak kurulmuş işletmelere tahsis edilen sermayeyi ifade etmektedir.

21. 5018 sayılı Kanun’un ve anılan Yönetmelik’in söz konusu hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Kanun kapsamındaki kamu idarelerinde kurulmuş döner sermaye işletmelerinin bütçelerinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile ilgili hususların 5018 sayılı Kanun’un bu konulara ilişkin hükümleri kapsamında yer almadığı; döner sermaye işletmelerinin kurulmasının bütçe ile ilgili yönünün sadece sermayesinin oluşması için bütçeden ödenek ayrılmasından ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla döner sermayeli işletmelerin kurulması, bağlı oldukları kamu idaresinin kuruluş mevzuatına konulan hükümler uyarınca ve bu işletmelere başlangıçta belli bir miktarda sermaye sağlanmasıyla mümkün olmaktadır.

22. Döner sermayeli işletmeler genellikle yarı kamusal nitelikteki mal ve hizmetleri üretmek için kurulan ve kendi gelirleri ile kendi giderlerini karşılaması öngörülen organizasyonlar olarak faaliyet göstermektedir. Bu işletmeler tüzel kişiliği haiz olmayıp ilgili bulundukları kamu idaresine bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

2. Anlam ve Kapsam

23. (14) numaralı CBK’nın dava konusu 13/B maddesinde, İletişim Başkanlığı bünyesinde döner sermaye işletmesi müdürlüğü kurulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında döner sermaye işletmesinin kurulma amacının; yerli ve yabancı kurum, kuruluş ve kişilere, Başkanlığın hizmetlerine ait yayın, bilgi, belge satışı ile bilgi işlem, dizgi, baskı, teknik danışmanlık, eğitim, proje, araştırma ve benzeri hizmetleri yerine getirmek olduğu belirtilmiştir.

24. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, döner sermaye işletmesi için genel bütçeden tahsis olunan sermaye miktarının Cumhurbaşkanlığı kararıyla beş katına kadar artırılabilir ve bu suretle arttırılan sermayenin elde

edilen kârla karşılanacağı düzenlenmiştir. Kural uyarınca döner sermaye işletmesinin kurulması amacıyla genel bütçeden sermaye tahsis edildiği ve sermaye miktarının Cumhurbaşkanı kararıyla arttırılmasına cevaz verildiği anlaşılmaktadır.

25. Maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, kurulması öngörülen işletmenin döner sermayesinin kapsamı belirlenmiş, ikinci ve devamı cümlelerinde ise işletme faaliyeti neticesinde elde edilecek kârın tasarrufuna ilişkin hususlar ile bağış ve yardımların sermayeye eklenme şartları düzenlenmiştir.

26. Bu kapsamda ödenmiş sermaye tutarının tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen dönem net kârının ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Başkanlığın uygun göreceği mal ve hizmet alımlarında kullanılmak üzere ertesi yılın gelirlerine ilave edileceği ve bağış ve yardımların, ödenmiş sermaye tutarının tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra sermaye tutarına bağlı kalmaksızın mevcut sermayeye ekleneceği belirtilmiştir.

27. Maddenin (4) numaralı fıkrasında, döner sermayeden yapılacak harcamaların kapsamı belirlenmiştir. Fıkra, döner sermaye faaliyetleri için gerekli olan her türlü mal ve hizmet alımları, kiralama, araç, gereç, araştırma, eğitim, tanıtım giderleri ile faaliyet alanına giren hizmetler için görevlendirilecek personele yapılacak harcırah ödemeleri ile kurumun dışarıdan aldığı hizmetlere karşılık yapılacak diğer ödemeler ve işletmenin faaliyetlerinde hizmet veren birimlerin her türlü ihtiyaçlarının döner sermayeden karşılanacağı; bunlar dışında herhangi bir harcama yapılamayacağı belirtilmiştir.

28. Maddenin (5) numaralı fıkrasında, döner sermaye işletmesinin diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, yerli veya yabancı gerçek ve tüzel kişilerden sipariş almaya, vermeye, her türlü teknik işlemlere girişmeye ve gerektiğinde Başkanlığın hizmetlerine öncelik vermek ve bunları aksatmamak kaydıyla müştereken iş yapmaya yetkili olduğu belirtilmiştir.

29. Maddenin (6) numaralı fıkrasında ise döner sermaye işletmesinin faaliyet alanları, çalışma usul ve esasları, giderleri, işletilmesi, hesap usulleri ile satım işlemlerine ilişkin hususlar Hazine ve Maliye Bakanlığından alınacak görüş üzerine çıkarılan yönetmelikle tespit edileceği ifade edilmiştir. Fıkrayla; önceki fıkralarda, işletmenin kurulma amacına, sermaye

tahsisi ve miktarına, elde edilen kârın tasarrufuna, harcamaların kapsamına ve Başkanlığın hizmetleri dışında faaliyetlerine ilişkin çizilen çerçeve doğrultusunda teknik hususların idarenin düzenleyici işlemine bırakıldığı anlaşılmaktadır.

30. Tüm açıklamalar ışığında kuralla, Başkanlık bünyesinde kurulan döner sermaye işletmesinin yukarıda genel açıklamalar bölümünde genel özellikleri belirtilen döner sermaye işletmelerinin bir örneğini oluşturduğu, Başkanlığın görevlerine bağlı olarak ortaya çıkan mal ve hizmet üretiminin fiyatlandırılarak atıl kapasitesinin güçlendirilmesinin amaçlandığı ve buna ilişkin hususların düzenlendiği anlaşılmaktadır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

31. Dava dilekçesinde özetle, döner sermaye işletmelerinin kamu geliri elde eden genel idare kapsamında işletmeler olduğu, kamu gelirlerine ilişkin hususların verginin kanuniliği ve bütçe hakkı ilkeleri gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek Anayasa'nın 7., 73., 104. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

32. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 7., 73. ve 161. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

33. Kuralda İletişim Başkanlığına bağlı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde, döner sermaye işletmesi kurulmasına ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir. Döner sermayeli işletmeler kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görevlerle bağlantılı olan alanlarda bölünebilir, fiyatlanabilir nitelikte mal ve hizmetlerin satışına imkân verecek faaliyetleri yürütmek amacıyla kurulan, kendi gelirleriyle giderlerini karşılaması öngörülen idareye bağlı birimleridir.

34. Dava konusu kural gereği kurulması öngörülen döner sermaye işletmesi faaliyeti neticesinde elde edilen dönem net kârının; ödenmiş sermaye tutarı tahsis edilen sermaye tutarına ulaşması sonrası Başkanlığın uygun göreceği mal ve hizmet alımlarında kullanılmak üzere ertesi yılın gelirlerine ilave edileceği ve bağış ve yardımların, ödenmiş sermaye

tutarının tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra sermaye tutarına bağlı kalmaksızın mevcut sermayeye ekleneceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla kuralla kurulması öngörülen döner sermaye işletmesi faaliyeti neticesinde elde edilen gelirin kamu geliri niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/52, K2023/223, 27/12/2023, §§ 95-96).

35. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasına ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür. Buna karşılık Anayasa Mahkemesi tarafından daha önceden de ifade edildiği üzere kamu gelirlerine yönelik hususların ise teşkilatlanmanın zorunlu bir unsuru olduğu söylenemez (AYM, E.2019/87, K.2022/158, 13/12/2022, § 136-140). Bu itibarla döner sermaye işletmesinin faaliyeti neticesi elde edilecek gelirin kamu geliri olduğu gözetildiğinde işletmenin kuruluşu, sermaye yapısı, gelir getirici faaliyetlerine yönelik düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2020/52, K2023/223, 27/12/2023, § 97).

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK'nın 13. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'nın 21 Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen Cümlelerin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

37. Dava dilekçesinde özetle; İletişim Başkanlığında istihdam edilen iletişim uzmanı ile uzman yardımcılarının devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa ettiklerinden görev ve yetkilerinin kanunla belirlenmesi

gerektiği, bu kapsamda anılan personele denetim ve inceleme yetkisi verilmesine ilişkin düzenlemenin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

38. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

39. Kuralla İletişim Başkanlığı bünyesinde görev yapan iletişim uzmanı ile uzman yardımcılarının adı geçen Başkanlığın görev alanına giren konularda yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde diğer görevlerinin yanı sıra araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmaya yetkili olduğu hükme bağlanmaktadır.

40. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarının Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (benzer yönde AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, §§ 58-60; E. 2018/118, K.2023/180, 26/10/2023, §§ 324-326).

41. İletişim Başkanlığında istihdam edileceği öngörülen iletişim uzmanı ile uzman yardımcılarının görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

42. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 15. Maddesiyle Ekli (2) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (1) Sayılı Cetvel'in İletişim Başkanlığı Bölümüne Eklenmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

43. Dava dilekçesinde özetle; idarenin bütünlüğü içerisinde yer alan, genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden kamu görevlilerinin kadrolarının ihdasına ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

44. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

45. Kural Başkanlığın merkez teşkilatına ilişkin daire başkanı ve döner sermaye teşkilatına ilişkin işletme müdürü kadrolarının ihdasını ve anılan kadroların (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesini öngörmektedir.

46. Anayasa Mahkemesi; bakanlıkların ve bağlı kuruluşlarının, CBK ile kurulan kamu tüzel kişiliklerinin, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir*" ile Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının "*Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur*" şeklindeki hükümleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-22; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-23; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-25; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28; E.2022/37, K.2023/44, 9/3/2023, §§ 9, 10).

47. Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kurum olan Başkanlığa kadro ihdas edilmesini öngören dolayısıyla anılan Kurumun teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

48. Bu itibarla kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

49. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

51. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

52. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

53. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğuna şüphe bulunmamaktadır.

54. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

56. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

57. Bu kapsamda (66) numaralı CBK'nın;

- 11. maddesiyle (14) numaralı CBK'ya eklenen 13/B maddesinin,

- 13. maddesiyle (14) numaralı CBK'nın 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlesinin

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu madde ve cümleye ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

58. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

17/9/2020 tarihli ve (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 5. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerine yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 11. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 13/B maddesine,

2. 13. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümleye,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddeye ve cümleye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 15. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in İletişim Başkanlığı bölümüne

eklenmesine yönelik iptal talebi 27/12/2023 tarihli ve E.2020/88, K.2023/224 sayılı kararla reddedildiğinden bu eklemeye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

17/9/2020 tarihli ve (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 5. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 11. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 13/B maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 13. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 15. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

27/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (66) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 15. maddesi ile ekli (1) sayılı listenin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kural, ekli (1) sayılı listede yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı cetvelin ilgili bölümüne eklenmesini öngörmektedir.

3. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıkladığımız üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdasına ve iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, *Karşıoy Gerekçesi*, §§ 14-36; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, *Karşıoy Gerekçesi*, § 7). Bu gerekçeler kadro ihdası öngören dava konusu kural için de geçerlidir.

4. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

CBK'nın iptal talebine konu edilen 15. maddesinde; ekli 1 sayılı listede yer alan kadroların ihdas edilerek 2 numaralı Genel Kadro Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki I sayılı Cetvelin ilgili bölümlerine eklendiği belirtilmektedir. Benzer düzenlemelere ilişkin olarak daha önce Mahkememizce incelenen E. 2021/91 - K. 2021/106, yine 2020/29 E. – 2022/155 K. sayılı ve 2018/149 E. – 2022/163 sayılı kararlarda yazdığım karşıoy gerekçelerim burada da geçerlidir. Sonuç olarak bu kural bakımından münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususların CBK ile düzenlenmesinin Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

(66) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 15. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; kadroların ihdası ve iptali konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkraları ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 15. maddesinde, ekli (1) sayılı listedeki kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği hükme bağlanmıştır.

Bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptalinin kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, çoğunluğun red gerekçelerinde atıf yapılan kararlara ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle mezkûr kuralların Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne katılmam mümkün olmamıştır (örn. olarak bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı; 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K.2021/25 sayılı; 16/12/2021 tarihli ve E.2021/50, K.2021/89 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı; 9/3/2023 tarihli ve E. 2022/37, K. 2023/44 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 17/9/2020 tarihli ve (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 15. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde kadro ihdasına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

3. Dava konusu kuralda "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu (66) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşıoyunda yer verdiğim gerekçelerle (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 15. maddesinin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Karşı Oy

1. İptal talebine konu edilen 66 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 13. maddesiyle 14 sayılı CBK'nın 21. maddesinin 1. fıkrasının sonuna eklenen cümlede *"Bu kapsamda istihdam edilen İletişim Uzmanı ve İletişim Uzman Yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde diğer görevlerinin yanı sıra araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir"* denilmek suretiyle İletişim Başkanlığı bünyesinde istihdam edilmesi öngörülen iletişim uzmanı ve uzman yardımcılarının diğer görevlerinin yanında verilebilecek olan vazifeler düzenlenmiştir.

2. Çoğunluk tarafından yapılan değerlendirmede, uzman ve uzman yardımcılarının bu düzenleme kapsamında verilen görevlerin mahiyetine dair belirleme yapılmamış olması, işlemlerin muhtevalarına ilişkin genel çerçeve ve temel kuralların belirleme yetkisinin yönetmeliğe bırakılması Anayasa'nın 106. maddesine aykırı görülerek kuralın iptaline karar verilmiştir.

3. Düzenleme de, uzman ve uzman yardımcılarının asli görevlerinin yanında; araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilirliğini hüküm altına almak suretiyle kendilerine madde metninde yer alan mahdut sayıdaki ek görevlerin verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

4. Kural kapsamında uzman ve yardımcılarının yaptırılması öngörülen işlemlerden araştırma, analiz, teftiş ve denetim faaliyetleri, adeta isimleri kendi çerçevelerini çizen fonksiyonlardır. Bu işlemler rutin işleyişi çerçevesinde yapılması konu, olay ve ilgili birime göre değişkenlik gösteren faaliyetler olup detay düzenlemelerin alt düzenleyici normlara bırakılması bir tercihten ziyade bir yönüyle de zorunluluktur.

5. Madde muhtevasında detay düzenleme ihtiyacı en çok ön plana çıkan iki faaliyet inceleme ve soruşturma işlemleri olup bunların temel hak ve özgürlükleri ilgilendiren boyutu nedeniyle kanun düzeyinde daha ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerektiği izahtan varestedir.

6. İnceleme ve soruşturma işlemlerinin rutin işleyişte genel olarak iki görünüm şekli bulunmaktadır. İlki disiplin işlemleri nedeniyle yapılacak olan inceleme ve soruşturmalar, ikincisi ise ceza soruşturmasında yapılacak olanlardır.

7. Disiplin faaliyeti nedeniyle yapılacak olan inceleme ve soruşturmalarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan 124 ila

145. maddeler arasındaki hükümler disiplin hukuku anlamında genel kanuni düzenlemeler olup özel kanuni hükümlerin bulunmaması durumunda doğrudan uygulanacak mahiyettedir.

8. Diğer taraftan ceza soruşturması kapsamında yapılacak olan inceleme ve soruşturmaların icra edilme şekilleri devlet memurları açısından 4483 sayılı Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenmiştir.

9. Çoğunluğun çerçeve ve temel kural bağlamında aradığı gereklilik her iki kanuni düzenlemede yeterince yer almaktadır.

10. Kaldı ki iptal incelemesine konu edilen düzenleme uzman ve uzman yardımcılarının diğer görevleri yanında sayılan faaliyetleri de yapmasına ilişkin olup, yapılacak bu görevlerin muhtevasına dair detayların bu kural çerçevesinde yer almasına gerek yoktur.

11. Bu bağlamda yukarıda verilen iki örnekte olduğu gibi yapılacak görevlere ilişkin detaylarda var olan düzenlemelerden yararlanılabileceği gibi faaliyet konuları norm düzeyinde gelecekte de düzenlenebilir.

12. Anılan bu gerekçelerle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığını değerlendirdiğimizden çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

(66) numaralı CBK'nın 5. maddesiyle (14) numaralı CBK'ya eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerine ilişkin Muhterem İNCE'nin karşıoyunda belirttiği gerekçelerle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
İrfan FİDAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

15. maddesinin ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel 'in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Çoğunluk görüşünde kural ile yapılan düzenlemenin Anayasa'nın 123. maddesi ve 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca teşkilat yapısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Kural ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında ilgili kadrolara ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

3. Kural ile düzenleme yapılan atanacak kişilerin üst düzey kamu yöneticisi olarak değerlendirilmesi de mümkün olmadığından düzenlemenin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

A- (66) Numaralı CBK'nın 5. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'ya Eklenen 6/A Maddesinin (c) ve (ç) Bentlerinin İncelenmesi

1. Mahkememiz çoğunluğu, dava konusu kuralların yasak alanda düzenleme içerdiği gerekçesiyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğuna ve iptallerine karar vermiştir.

2. (14) numaralı CBK'nın 1. maddesinde, İletişim Başkanlığının (Başkanlık) doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı, genel bütçeli bir kamu kurumu olduğu belirtilmiştir. CBK'nın 3. maddesine göre Başkanlık ülkenin tanıtılmasına, ulusal ve uluslararası düzeyde kamuoyunun ve ilgili makamların doğru bilgilendirilmesine ve aydınlatılmasına, bu hususta bilgi akışının ve haber takibinin sağlanmasına, iletişim standartlarının belirlenmesine, basın yayın alanındaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesine ilişkin görevlere sahiptir.

3. Başkanlığın stratejik iletişim ve kriz yönetimine ilişkin görevini ifa etmek üzere Başkanlık bünyesinde Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi Başkanlığı ihdas edilmiş ve (14) numaralı CBK'nın 6/A maddesinde de Dairesi Başkanlığının görevleri düzenlenmiştir.

4. Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi Başkanlığı'nın görevlerini düzenleyen anılan maddede yer alan *"Türkiye Cumhuriyetine yönelik iç ve dış tehdit unsurlarını analiz ederek stratejik iletişim ve kriz yönetimi açısından gerekli tedbirleri uygulamak"* şeklindeki (c) bendi dava konusu kurallardan ilkin; *"Türkiye Cumhuriyetine karşı yürütülen psikolojik harekât, propaganda ve algı operasyonu faaliyetlerini belirleyerek her tür manipülasyon ve dezenformasyona karşı faaliyette bulunmak"* şeklindeki (ç) bendi dava konusu kurallardan ikincisini oluşturmaktadır.

5. Dava konusu kurallar ile Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizin, stratejik iletişimle yönetilmesine ilişkin tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır. Bu tedbirlerin kriz öncesine, anına ve sonrasına ilişkin olması kriz yönetimi ve iletişimi için oldukça önemlidir.

6. Kriz yönetimine ilişkin hangi tedbirlerin alınacağı (14) numaralı CBK'nın 3. maddesinde yer verilen Başkanlığın diğer görevleri kapsamında belirlenebilmektedir. Bu itibarla Başkanlığın; kamuoyunun ve ilgili

makamların zamanında ve doğru bilgilerle aydınlatılması için gerekli bilgi akışını sağlanmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetlerin yapılmasına, Türkiye'nin dış tanıtım faaliyetlerinin yönlendirilmesine, uluslararası platformlarda, uluslararası kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine yönelik kamu diplomasisi yöntem ve araçlarını kullanarak tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasına, Türkiye hakkındaki propaganda faaliyetlerinin takip edilmesine, değerlendirilmesine ve bunlara karşı sorumlu kamu kurumları ile işbirliği yapılmasına, yabancı ülkelerde enformasyon ve aydınlatma faaliyetlerini Türkiye'nin dış politikasını destekleyecek şekilde düzenlenmesine ilişkin görevleri kriz yönetimine ilişkin alınacak tedbirleri ifade etmektedir.

7. Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizi, stratejik iletişimle yönetme görevi kapsamında gerekli tedbirleri almaya yetkili kılan kuralların yürütme yetkisine ilişkin konuyu düzenlediği anlaşılmaktadır.

8. Başkanlığın Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizi, stratejik iletişimle yönetme görevi kapsamında gerekli tedbirleri alma görevinin; tanıtım, iletişim, bilgilendirme, doğru bilgiyle aydınlatma, iş birliği ve koordinasyon görevleri kapsamında olduğu açıktır. Başkanlığın (14) numaralı CBK'nın 3. maddesinde sayılan görevlerine bakıldığında spesifik olarak bireylerle ilgili tedbir alabileceği bir görevinin bulunmadığı, bu nedenle Başkanlığın ancak kendi görev alanıyla ilgili olarak işlerlik kazanabilecek dava konusu kuralların temel hak ve özgürlükler alanında düzenleme yaptığının söylenemeyeceği anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle kurallar, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetine ve basın özgürlüğüne ilişkin bir düzenleme niteliğinde değildir. Bu itibarla kuralların Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'ünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kapsamında bulunduğu söylenemez.

9. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."* denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi, idarenin ve organlarının kanunla düzenlenmesini gerekli kılar. Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında da *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması,*

görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.” denilmek suretiyle bakanlıkların teşkilat yapısı ile ilgili hususlar yönünden CBK’larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi önceki bazı kararlarında, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri ile teşkilat yapısı ile ilgili hususların da Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenmesi açıkça hükme bağlanmış olan bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığını, dolayısıyla CBK ile düzenlenebileceğini belirtmiştir (AYM E.2019/71, K.2020/82, §§ 27, 28; E.2018/134, K.2021/13, §§ 30, 31; E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, §§ 22, 23).

11. Buna göre Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak CBK ile kurulmuş bulunan Başkanlığın Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizi, stratejik iletişimle yönetme görevi kapsamında gerekli tedbirleri alma yetkisini düzenleyen dava konusu kuralların Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

12. (14) numaralı CBK, Başkanlığın kurulmasına, teşkilatlanmasına, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla kabul edilmiştir. Buna göre ilk kez (14) numaralı CBK ile kurulmuş olan Başkanlığın stratejik iletişim ve kriz yönetimi yetkisine yönelik kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle kuralların Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olmadığı düşünülmektedir.

14. Kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığı düşünüldüğünden, içerik yönünden de değerlendirilmesi gerekmektedir.

15. Kuralların Başkanlığın Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı yürütülen algı operasyonu faaliyetleri neticesinde oluşan krizi, stratejik iletişimle yönetme görevini yerine getirebilmesi amacıyla düzenlendiği, bu kapsamda alınacak tedbirlerin ve yapılacak faaliyetlerin Başkanlığın görevleriyle ilgili ve gerekli olanlarla sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Alınacak tedbirlerin ve yapılacak faaliyetlerin amacı, kapsamı ve sınırı açıkça belirlenmiş olup

kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu açık olduğundan kuralda belirsizlik bulunmadığı düşünülmektedir.

16. Açıklanan nedenlerle kuralların Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

B- (66) Numaralı CBK'nın 13. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'nın 21. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen Cümlelerin İncelenmesi

17. Mahkememiz çoğunluğu, İletişim Başkanlığı bünyesinde görev yapan iletişim uzmanı ile uzman yardımcılarının Başkanlığın görev alanına giren konularda yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde diğer görevlerinin yanı sıra araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmaya yetkili olduğunu düzenleyen dava konusu kuralın, Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenleme yapılması gereken bir konuda düzenleme içerdiği gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

18. Benzer bir kural, AYM'nin E.2018/118, K.2023/180, 26/10/2023 tarihli kararına konu olmuş ve iptal edilmiştir. Anılan karara ilişkin karşıyымda açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2023/198
Karar Sayısı : 2023/225
Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Afyonkarahisar Milletvekili Burcu KÖKSAL, İstanbul Milletvekili Gökhan GÜNEYDİN, Mersin Milletvekili Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 128 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 20/11/2023 tarihli ve (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen 16. maddesi ile CBK'ya ekli Liste şöyledir:

“MADDE 16- Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (1) sayılı Cetvelin Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.”

LİSTE

KURUMU : GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
MİAH	Sınır Yönetimi Genel Müdürü	1	1
MİAH	Daire Başkanı	1	4
GİH	Daire Başkanı	1	3
TOPLAM			8

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 28/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Abdullah ATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın

İkinci Kısım'ın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 16. Maddesiyle Ekli Liste'de Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı Bölümüne Eklenmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

4. Dava dilekçesinde özetle; idarenin bütünlüğü içerisinde yer alan, genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden kamu görevlilerinin kadrolarının ihdasına ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı, yine kamu görevlilerinin kadrolarının ihdasının anılan kişilerin özlük haklarıyla da ilgili olduğu ve bu kişiler yönünden yapılacak harcama ve ödeneklerin kamu tüzel kişilerinin yıllık bütçeleriyle de ilgili olduğu, Anayasa Mahkemesinin iptali talep edilen kuralla içerik ve kapsam bakımından benzer kurallara ilişkin daha önce vermiş olduğu iptal kararlarına rağmen benzer nitelikte bir düzenleme yapıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

5. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 128., 153. ve 161. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu

bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

6. Kural Göç İdaresi Başkanlığına ilişkin olarak sınır yönetimi genel müdürü ile daire başkanı kadrolarının ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesini öngörmektedir.

7. Anayasa Mahkemesi bakanlıkların ve bağlı kuruluşlarının, CBK ile kurulan kamu tüzel kişiliklerinin, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir."* ile Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının *"Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* şeklindeki hükümleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-22; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-23; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-25; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28; E.2022/37, K.2023/44, 9/3/2023, §§ 9,10).

8. İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Başkanlığına kadro ihdas edilmesini öngören dolayısıyla anılan kurumun teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden, belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı"*

kararnamesi çıkarılamaz." denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden denetimi yapılırken CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade eden, bu bağlamda karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir.

11. Kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

13. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

14. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

15. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

16. Kuralla İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Başkanlığına sınır yönetimi genel müdürü ile daire başkanı kadroları ihdas edilmiştir. İhdas edilen kadrolar ve sayıları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

18. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

20/11/2023 tarihli ve (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesine yönelik iptal talebi 28/12/2023 tarihli ve E.2023/198, K.2023/225 sayılı kararla reddedildiğinden bu eklemeyle ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

20/11/2023 tarihli ve (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin;

A. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

28/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (155) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 16. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı cetvelin Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıkladığımız üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdasına ve iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, *Karşıoy Gerekçesi*, §§ 14-36; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, *Karşıoy Gerekçesi*, § 7). Bu gerekçeler kadro ihdası öngören dava konusu kural için de geçerlidir.

3. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. CBK'nın iptal talebine konu edilen 16. maddesinde; ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 2 numaralı Genel Kadro Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki I sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği belirtilmektedir. Benzer düzenlemelere ilişkin olarak daha önce Mahkememizce incelenen E. 2021/91 - K. 2021/106 sayılı, yine 2020/29 E. – 2022/155 K. sayılı ve 2018/149 E. – 2022/163 sayılı kararlarda yazdığım karşıoy gerekçelerim burada da geçerlidir.

2. Sonuç olarak münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususların CBK ile düzenlenmesinin konu bakımından Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Daha önce benzer kurallar yönünden yazdığım karşıoy gerekçelerinden hareketle dava konusu kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(155) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 16. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; kadroların ihdası ve iptali konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkraları ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 16. maddesinde, ekli listedeki kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği hükme bağlanmıştır.

Bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptalinin kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, çoğunluğun red gerekçelerinde atıf yapılan kararlara ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle mezkûr kuralların Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne katılmam mümkün olmamıştır (örn. olarak bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı; 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K.2021/25 sayılı; 16/12/2021 tarihli ve E.2021/50, K.2021/89 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı; 9/3/2023 tarihli ve E. 2022/37, K. 2023/44 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 20/11/2023 tarihli ve (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde kadro ihdasına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

3. Dava konusu kuralda "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu (155) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşıoyunda yer verdiğim gerekçelerle (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesinin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (155) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

16. maddesiyle ekli listede yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvelin Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Çoğunluk görüşünde kural ile yapılan düzenlemenin Anayasa'nın 123. maddesi ve 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca teşkilat yapısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Kural ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında ilgili kadrolara ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

3. Kural ile düzenleme yapılan atanacak kişilerin üst düzey kamu yöneticisi olarak değerlendirilmesi de mümkün olmadığından düzenlemenin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2023/199

Karar Sayısı : 2023/226

Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Burcu KÖKSAL, Gökhan GÜNAYDIN, Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 128 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 20/11/2023 tarihli ve (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin;

A. Birinci fıkrasıyla ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesinin,

B. İkinci fıkrasının,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen 1. maddesi ile CBK'ya ekli (1) ve (2) Sayılı Listeler şöyledir:

“MADDE 1- Ekli (1) ve (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklenmiştir.

Ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar, bu kadrolara atama yapılmasını müteakip herhangi bir şekilde boşalması halinde başka bir işleme gerek olmaksızın iptal edilmiş ve 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümünden çıkarılmış sayılır. Söz konusu kadrolardan boşalanlar, boşaldıkları tarihten itibaren bir ay içinde Kamu Personeli Bilgi Sisteminin bulunduğu kuruma bildirilir."

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
EMH	Polis Memuru	3 - 9	500
TOPLAM			500

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
EMH	Moral Eğitim Merkezi Müdürü	1	1
EMH	Moral Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı	1	1
EMH	Polis Memuru	3 - 9	9500
TOPLAM			9502

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
EMH	Başmüfettiş	1	90
EMH	Merkez Emniyet Müdürü	1	10
TOPLAM			100

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 28/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. CBK'ların Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısım'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/6/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 1. Maddesinin Birinci Fıkrasıyla Ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in İlgili Bölümüne Eklenmesinin ve İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

4. Dava dilekçesinde özetle; idarenin bütünlüğü içerisinde yer alan, genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden kamu görevlilerinin kadrolarının ihdasına ve iptaline ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

5. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11., 128., 153. ve 161. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

6. CBK'nın dava konusu 1. maddesinin birinci fıkrası ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesini öngörmektedir.

7. Anılan maddenin dava konusu ikinci fıkrasında ise ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların, bu kadrolara atama yapılmasını müteakip herhangi bir şekilde boşalması hâlinde başka bir işleme gerek olmaksızın iptal edilmiş ve (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümünden çıkarılmış sayılacağı, söz konusu kadrolardan boşalanların, boşaldıkları tarihten itibaren bir ay içinde Kamu Personeli Bilgi Sistemi'nin bulunduğu kuruma bildirileceği hükme bağlanmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi; bakanlıkların ve bağlı kuruluşlarının, CBK ile kurulan kamu tüzel kişiliklerinin, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından

yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda söz konusu kurum ve kuruluşların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir"* ile Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasının *"Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur"* şeklindeki hükümleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-22; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-23; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-25; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 27, 28; E.2022/37, K.2023/44, 9/3/2023, §§ 9, 10).

9. Emniyet Genel Müdürlüğüne kadro ihdasını ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün merkez teşkilatında emniyet hizmetleri sınıfına dâhil başmüfettiş ve merkez emniyet müdürü kadrolarına atama yapılmasına müteakip bu kadroların herhangi bir şekilde boşalması hâlinde başka bir işleme gerek olmaksızın iptalini ve (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümünden çıkarılmasını öngören, dolayısıyla anılan kurumun teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren kurallar yönünden belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Bu itibarla kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

11. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden denetimi yapılırken CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade eden, bu bağlamda karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir.

12. Kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

13. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

14. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

15. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

16. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

17. Kuralların hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir belirsizlik içermediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

19. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

20/11/2023 tarihli ve (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin, birinci fıkrasıyla ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de

yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesine ve ikinci fıkrasına yönelik iptal talepleri 28/12/2023 tarihli ve E.2023/199, K.2023/226 sayılı kararlar reddedildiğinden bu fıkra ve eklemeye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE 28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

20/11/2023 tarihli ve (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin, birinci fıkrasıyla ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesinin ve ikinci fıkrasının;

A. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

28/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (156) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 1. maddesi ile CBK'ya ekli (1) ve (2) sayılı listelerin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kural, ekli (1) ve (2) sayılı listede yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı cetvelin ilgili bölümüne eklenmesini, ekli (2) sayılı listede yer alan kadroların ise boşalması halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı cetvelin ilgili bölümünden çıkarılmış sayılmasını, söz konusu kadrolardan boşalanların kamu Personeli Bilgi Sisteminin bulunduğu kuruma bildirilmesini öngörmektedir.

3. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıkladığımız üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdasına ve iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile

düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, *Karşıoy Gerekçesi*, §§ 14-36; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, *Karşıoy Gerekçesi*, § 7). Bu gerekçeler kadro ihdası ve iptali öngören dava konusu kural için de geçerlidir.

4. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

CBK'nın iptal talebine konu edilen 1. maddesinde; ekli (1) ve (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği belirtilmektedir. Maddede ikinci olarak Emniyet Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatında emniyet hizmetleri sınıfına dâhil başmüfettiş ve merkez emniyet müdürü kadrolarına atama yapılmasına müteakip bu kadroların herhangi bir şekilde boşalması hâlinde başka bir işleme gerek olmaksızın iptalini ve (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümünden çıkarılması öngörülmektedir.

Benzer düzenlemelere ilişkin olarak daha önce Mahkememizce incelenen E. 2021/91 - K. 2021/106 sayılı, yine 2020/29 E. – 2022/155 K. sayılı ve 2018/149 E. – 2022/163 sayılı kararlarda yazdığım karşıoy gerekçelerim burada da geçerlidir. Sonuç olarak münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken hususların CBK ile düzenlenmesi konu bakımından Anayasanın 104/17. maddesinin üçüncü cümlesine aykırıdır, iptali gerekmektedir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Daha önce benzer kurallar yönünden yazdığım karşıoy gerekçelerinden hareketle dava konusu kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırılık oluşturduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(156) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 1. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası ve iptali konusundaki düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkraları ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın 1. maddesinde, ekli (1) ve (2) sayılı listelerdeki kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümüne eklendiği; ekli (2) sayılı listede belirtilen kadroların bu kadrolara atama yapılmasını müteakip boşalması hâlinde bir işleme gerek kalmadan iptal edilmiş ve (I) sayılı cetvelin ilgili bölümünden çıkarılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Çoğunluğun red gerekçesinde atıf yapılan 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K.2021/25 sayılı; 16/12/2021 tarihli ve E.2021/50, K.2021/89 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı; 9/3/2023 tarihli ve E.2022/37, K.2023/44 sayılı kararlara ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle (geniş açıklama için

ayrıca bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim) bütçe hakkı ile ilgili bulunan kadro iptali ve ihdasının yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmamasından dolayı Anayasanın 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesine; 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında yer almasından dolayı da üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenmesi mümkün değildir.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 20/11/2023 tarihli ve (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde kadro ihdasına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

3. Dava konusu kuralda "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu

(156) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşılığında yer verdiğim gerekçelerle (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

1. maddesinin 1. fıkrasıyla ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel 'in ilgili bölümüne eklenmesinin ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ikinci fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Çoğunluk görüşünde kural ile yapılan düzenlemenin Anayasa'nın 123. maddesi ve 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca teşkilat yapısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Kural ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında ilgili kadrolara ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

3. Kural ile düzenleme yapılan atanacak kişilerin üst düzey kamu yöneticisi olarak değerlendirilmesi de mümkün olmadığından düzenlemenin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2019/30

Karar Sayısı : 2023/227

Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 133 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 10/1/2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (27) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “... Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin...” ve “...ve manevi...” ibarelerinin,

B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin “...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak,” bölümünün,

2. (c) bendinin,

3. (ç) bendinin “...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak, bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,” bölümünün,

4. (e) bendinin “...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırma,” bölümünün,

5. (1) bendinin;

a. “...Cumhurbaşkanının...” ibaresinin,

b. “...bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışma durumunda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak,” bölümünün,

“TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri” yönünden,

C. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen “Büyükelçilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder.” şeklindeki üçüncü cümlesinin,

Ç. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (ç) bendinin,

2. (d) bendinde yer alan “...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek...” bölümünün,

D. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 61. maddesinin (7) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (8) numaralı fıkranın,

E. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 63. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 63/A maddesinin,

F. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 98. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “... ve yurtdışı...” ibaresinin,

G. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 120. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 120/A maddesinin,

Ğ. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 167. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "*merkez*" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "*ve yurtdışı*" ibaresinin,

H. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 179. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 179/A maddesinin,

I. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 202. maddesinin (2) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin,

İ. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

J. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 384. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin,

K. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin "*Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak,...*" bölümünün,

L. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

M. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesinin,

N. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

O. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

Ö. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 489. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 489/A maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinin,

2. (6), (9) ve (10) numaralı fıkralarının,

P. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 510. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması..." bölümünün ve bu yönden (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 510/B maddesinin,

R. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının

Anayasa'nın 2., 6., 7., 9., 10., 17., 70., 73., 95., 104., 106., 123., 128. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesi şöyledir:

"Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü

MADDE 10/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/2 md.)

(1) Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek,

b) Koruma görevi ile ilgili olarak yurtiçi ve yurtdışında ilgili makam, kurum, kuruluş ve güvenlik birimleri yetkilileri ile koordinasyonu sağlamak, gerekli koruma tedbirlerini almak veya aldirmek,

c) *Cumhurbaşkanı ve diğer devlet erkânının katılımıyla gerçekleştirilen programlarda alınacak olan güvenlik tedbirleri ile koruma hizmetlerini diğer devlet erkânını kapsayacak şekilde planlamak ve koordine etmek, gerektiğinde yakın koruma hizmetlerini Cumhurbaşkanının programda bulunduğu sürece kendi uhdesine almak,*

ç) *Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde, ikamet veya Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak, bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,*

d) *Cumhurbaşkanının ikametgâhı, makam, özel ve çalışma odaları ile seyahat araçlarında gerekli teknik taramayı yapmak, bu yerler ile Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerindeki giriş kapılarında ve bina girişlerinde fiziki ve elektronik her türlü güvenlik tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek,*

e) *Cumhurbaşkanlığı hizmet mahalleri ile Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldirmek,*

f) *Genel Müdürlük personelinin atama, yer değiştirme, görevlendirme, eğitim, disiplin, performans değerlendirme ve benzeri tüm özlük ve idari işlemlerinin yürütülmesi için ilgili birimlerle gerekli koordinasyonu sağlamak,*

g) *Koruma hizmetleri ile ilgili taşıt, araç, gereç, malzeme ve benzeri ihtiyaçları planlayarak temini için ilgili birimlerle gerekli koordinasyonu sağlamak,*

ğ) *Konuk devlet başkanları ile hükümet başkanları veya eşdeğer devlet büyükleri ile eşlerinin Türkiye'ye gelişlerinde yakın koruma ve güvenlik tedbirlerini almak veya aldirmek, gelen heyetle bu amaçla işbirliği yapmak, ilgili birimler ile gerekli koordinasyonu sağlamak,*

h) *Koruma hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla koruma personelinin her türlü eğitim ihtiyacını belirlemek, hizmetin özelliklerine göre personelin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi amacıyla*

gerekli kısa ve uzun vadeli eğitim programları hazırlamak, bu eğitim programlarını uygulayarak başarılı olanları sertifikalandırmak,

ı) Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerindeki kamera ve kayıt sistemleri ile Cumhurbaşkanının çalışma ofisi, ikameti veya bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak,

i) Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerindeki elektronik güvenlik sistemleri ihtiyaçlarını tespit etmek, planlamak, ilgili birimlerle koordineli olarak temin edilmesini sağlamak ve işletmek,

j) Cumhurbaşkanının yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerinde kullandığı ulaşım araçlarının fiziki ve teknik koruma tedbirlerini almak,

k) Makamca verilen benzeri görevleri yapmak.

(2) Genel Müdür hizmet yönünden Cumhurbaşkanına, idari yönden İdari İşler Başkanına bağlıdır. Koruma hizmetlerinin yerine getirilmesinde İçişleri Bakanlığından görevlendirilen personel Emniyet Genel Müdürlüğü Cumhurbaşkanlığı Koruma Daire Başkanlığı görev ve çalışma mevzuatı ile belirlenen görev, yetki ve sorumluluklarını Genel Müdür emri ve gözetiminde yerine getirir. Genel Müdür, koruma personeli ile ilgili olarak bu personelin kadrosunun bulunduğu teşkilatın en üst amirine mevzuat ile verilen yetkileri haizdir.”

2. 4. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın değişiklik yapılan cümlelerin yer aldığı 12. maddesi şöyledir:

“Atama ve görevlendirmeler

MADDE 12 - (1) İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü, Başdanışmanlar, Danışmanlar ve Genel Müdürler Cumhurbaşkanı tarafından; diğer personel ise İdari İşler Başkanı tarafından atanır veya görevlendirilir. (Ek cümle: RG-10/1/2019-30651-CK-27/4 md.) Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü personeli, İdari İşler Başkanlığının talebi üzerine Emniyet, Jandarma veya Sahil Güvenlik Hizmetleri sınıflarına mensup olanlar arasından İçişleri Bakanlığınca görevlendirilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen personelden Cumhurbaşkanlığı tarafından atananlar, dış ülkelerde veya uluslararası kuruluşlar nezdinde, büyükelçi gibi akredite edilmeksizin, özel bir misyonla görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilecekler Cumhurbaşkanının onayı ile büyükelçi unvanı verilebilir. (Değişik cümle: RG-10/1/2019-30651-CK-27/4 md.) **Büyükelçilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder.**

(3) Üniversite öğretim elemanları, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesine göre görevlendirilebilir.

(4) Hizmetine ihtiyaç kalmayan kadrolu personelden emeklilik statüsünde olmayanlar, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına naklen atanır. (Mülga ikinci cümle: RG-21/4/2021-31461-CK-73/2 md.) İlgili kuruluşlar atamaya ilişkin işlemleri genel hükümler çerçevesinde en kısa sürede yerine getirirler.

(5) Hizmetine gerek kalmayan süreli personel, süresinin bitiminden önce de kurumlarına geri gönderilebilir veya görevlerine son verilebilir. Süreli personelden isteyenler, süreleri bitmeden kurumlarına dönebilirler veya görevlerini bırakabilirler.”

3. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesi şöyledir:

“İcra İşleri Dairesi Başkanlığı

MADDE 51- (Başlığı ile birlikte değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/17 md.)

(1) İcra İşleri Dairesi Başkanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

a) İcra ve iflas sisteminin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,

b) İcra ve iflas dairelerinin kurulması, kaldırılması ve aynı veya farklı yerlerdeki dairelerin birleştirilmesi ile yetki alanının belirlenmesi işlemlerini yürütmek,

c) İcra ve iflas dairelerinin yönetim, denetim ve gözetim işlemlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli önlemleri almak,

ç) İcra ve iflas sistemiyle ilgili tarifeleri çıkarmak,

d) Doğrudan Bakanlıkça ataması yapılan icra ve iflas dairesi personelinin; atama, yer değiştirme, nakil, terfi, görevlendirme, görevden uzaklaştırma, görevde yükselme, unvan değişikliği ve emeklilik işlemleri ile diğer özlük işlemlerini yerine getirmek, **yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek**, buna ilişkin işlemleri yürütmek ve bu personel hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetleri inceleyerek gerekli işlemleri yapmak veya yaptırmak,

e) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.”

4. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkra şöyledir:

“(8) (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/20 md.) **Eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmaz.**”

5. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 63/A maddesi şöyledir:

“Sözleşmeli bilişim personeli

MADDE 63/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/21 md.)

(1) Bakanlıkta, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılabilir. Çalıştırılacak toplam sözleşmeli personel sayısı yüzelliyi geçemez. (Mülga cümle: RG-26/12/2019-30990-CK-54/1 md.) (...)”

6. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 98. maddesi şöyledir:

“Teşkilat

MADDE 98 – (Değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/27 md.)

(1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı; merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluşur.”

7. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 120/A maddesi şöyledir:

“Yurtdışı teşkilatı

MADDE 120/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/31 md.)

(1) Bakanlık yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.”

8. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin ibare eklenen 167. maddesi şöyledir:

“Teşkilat

MADDE 167 – (1) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; merkez ve yurtdışı teşkilatından oluşur.”

9. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 179/A maddesi şöyledir:

“Yurtdışı teşkilatı

MADDE 179/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/41 md.)

(1) Bakanlık yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

10. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin fıkra eklenen 202. maddesi şöyledir:

“Taşra teşkilatı

MADDE 202 –

(1) Bakanlık taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Taşra teşkilatı gençlik ve spor il müdürlükleri ile gençlik ve spor ilçe müdürlüklerinden oluşur. Görevin durumuna veya ihtiyaca göre gençlik ve spor il müdürlüklerine bağlı olarak gençlik merkezi, yurt, kamp, sporcu eğitim merkezi müdürlükleri gibi ayrı il ve ilçe birimleri de kurulabilir.

(3) (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/46 md.) Gençlik, spor ve yurt hizmetlerini il düzeyinde koordine etmek ve yürütmek üzere il müdürlüklerine bağlı olarak Yurt Hizmetleri Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Müdürlüğü ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü kurulabilir. Yurt Hizmetleri Müdürü, Gençlik Hizmetleri Müdürü ve Spor Hizmetleri Müdürü, mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Defterdar Yardımcısına denktir.”

11. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesi şöyledir:

“Teftiş Kurulu Başkanlığı

MADDE 364- (Başlığı ile birlikte değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/60 md.)

(1) Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri veya onayı üzerine aşağıdaki görevleri yapar:

a) Denetime ilişkin yöntem ve teknikleri geliştirmek, denetim alanındaki standart ve ilkelerin oluşturulmasını sağlamak, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirler almak,

b) Bakanlık teşkilatı ile gerektiğinde bağlı ve ilgili kuruluşların ve bunların denetimi altındaki kurum ve kuruluşların iş ve işlemleri hakkında teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmak,

c) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Teftiş Kurulu Başkanlığının ve müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulleri yönetmelikle düzenlenir.”

12. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin cümle değişikliği yapılan 384. maddesi şöyledir:

“Ruhsatlandırma ve lisans bedeli

MADDE 384 - (1) (Değişik cümle:RG-10/1/2019-30651-CK-27/62 md.) Bakanlık ve bağlı kuruluşlarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü ruhsatlandırmaya ilişkin tüm iş ve işlemler ile ruhsat belgesi, ürün üretim ve satış izin belgesi ve mesul müdürlük belgesi ile permi, başvuru, kayıt, bildirim ve sertifikalar üzerinden yüzellibin Türk Lirasını geçmemek üzere Bakanlıkça belirlenecek tarifelere göre ücret alınır. Ancak Bakanlıkça alınması teşvik edilen belgelerden ücret alınmayabilir. Bu tarifeler her yıl güncellenir ve bu fıkrada belirlenen üst sınır ile ücretler 213 sayılı Vergi Usûl Kanununa göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılır.

(2) Bu madde kapsamında tahsil edilen tutarlar ilgisine göre genel bütçeye veya özel bütçeli bağlı kuruluşların bütçelerine gelir kaydedilir.”

13. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi şöyledir:

“İhracat Genel Müdürlüğü

MADDE 444- (Başlığı ile birlikte değişik:RG-10/1/2019-30651-CK-27/73 md.)

(1) İhracat Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

ğ) Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birliklerinin çalışmalarına yardımcı olmak, çalışmalarını izlemek ve denetlemek, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan ihracata yönelik Devlet destekleri ile Dahilde İşleme Rejimi konularında Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracatçı Birlikleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşları görevlendirmek,

...”

14. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesi şöyledir:

“Taşra teşkilatı

MADDE 465- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/92 md.)

(1) Bakanlık taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Serbest bölge müdürlükleri doğrudan Bakanlığa bağlıdır.”

15. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesi şöyledir:

“Yurtdışı teşkilatı

MADDE 466- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/93 md.)

(1) Bakanlık yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.”

16. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesi şöyledir:

“Uzman istihdamı

MADDE 469- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/96 md.)

(1) Bakanlık merkez teşkilatında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.”

17. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesi şöyledir:

“Denetmen istihdamı

MADDE 470- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-10/1/2019-30651-CK-27/97 md.)

(1) Bakanlık taşra teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca Ticaret Denetmeni ve Ticaret Denetmen Yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Ticaret Denetmeni ve Ticaret Denetmen Yardımcısı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Ürün Denetmeni ve Ürün Denetmen Yardımcısına denktir.

(3) Görevlerin yerine getirilmesinde, uzmanlaşma ve işbölümünün sağlanması amacıyla çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenmek üzere grup başkanlıkları kurulabilir.”

18. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 489/A maddesi şöyledir:

“Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı

MADDE 489/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/101 md.)

(1) Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Ulaştırma türlerinde meydana gelen ve ulaştırma emniyet düzenlemeleri ile emniyet yönetimi bakımından belirgin bir etkiye sahip kaza veya olayları araştırmak, incelemek ve ulaşım emniyetinin iyileştirilmesine yönelik rapor hazırlamak, incelenen ve karara bağlanan raporu Bakana ve Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kuruluna sunmak.

b) İncelemesi yapılan kaza veya olaylara ilişkin raporları gerektiğinde taraflara, ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara göndermek.

c) Kaza veya olay bölgesinde gerekli incelemelerin tekemmül etmesine kadar, delilleri muhafaza etmekle yükümlü mülki idare amirliği ile koordinasyon halinde olmak.

ç) Gizlilik derecesi bulunan delillerle ilgili usul ve esasları belirlemek.

d) Uluslararası gelişmeleri takip etmek, ilgili uluslararası kuruluşlara üye olmak, katkı veya katılma paylarını ödemek, üyesi olunan uluslararası kuruluşlarca yayımlanan kural ve standartların uygulanmasını temin etmek.

e) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) İncelemesi yapılan kaza veya olaylara ilişkin raporlar, Başkanlık bünyesinde oluşturulacak Değerlendirme Heyeti tarafından karara bağlanır. Merkez Başkanı aynı zamanda Değerlendirme Heyetinin de başkanıdır.

(3) Başkan dâhil en fazla yedi kişiden müteşekkil Değerlendirme Heyeti üyeleri Bakan Oluru ile üç yıllığına görevlendirilir. Görev süresi dolan üyelerin görev süresi Bakan Oluru ile uzatılabilir.

(4) Değerlendirme Heyeti üyelerinin hangi hizmet birimi, kuruluş, kurum, üniversite, sivil toplum örgütü temsilcileri veya alanında uzman ve yetkin kişilerden oluşacağı, sahip olmaları gereken özellikler ile Başkanlığın ve Değerlendirme Heyetinin çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.

(5) Araştırma ve incelemenin tek amacı benzer kaza veya olayların önlenmesine yönelik olup raporların içeriğinde idari, hukuki ya da cezai sorumluluk tespiti yer almaz.

(6) İncelemeyi yapan görevli uzmanların kaza veya olay yerine erişimi ile delillerin temini kısıtlanamaz.

(7) İhtiyaç duyulması halinde, özel uzmanlık veya teknik bilgiyi gerektiren kaza araştırma ve incelemelerinde bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişi görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(8) Başkanlık tarafından yapılacak harcamalar Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi bütçesine konulan ödenekten karşılanır. Başkanlık, çalışmalarıyla ilgili konularda ihtiyaç oluşması halinde araştırma, inceleme ve danışmanlık hizmetleriyle sınırlı olmak üzere Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi vasıtasıyla hizmet alımı yapabilir.

(9) Değerlendirme Heyetinin Başkan ve üyelerine, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ile yol giderleri ve harcırahları 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi bütçesine konulan ödenekten ödenir.

(10) Merkez Başkanı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcısına denktir.

(11) Mevzuatta, Kaza Araştırma ve İnceleme Kuruluna yapılan atıflar Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığına yapılmış sayılır.”

19. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 510/A ve 510/B maddeleri şöyledir:

“Geçici yurtdışı teşkilatı

MADDE 510/A- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/103 md.)

(1) Geçici özel diplomatik temsilcilikler, geçici ihtisas birimleri ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması ile

yabancı bir ülkede Türkiye'nin menfaatlerini koruyan bir devletin o ülkedeki temsilciliğinde geçici olarak temsilci görevlendirilmesi Cumhurbaşkanlığı kararı ile olur.

(2) Geçici yurtdışı teşkilatı, görev veya hizmet süresi bitince kaldırılır.

(3) Geçici yurtdışı teşkilatının görev veya hizmet sürelerinin uzatılması birinci fıkrada belirtilen usule tabidir."

"Yurtdışı teşkilatı kurulma usulü

MADDE 510/B- (Ek: RG-10/1/2019-30651-CK-27/103 md.)

(1) Yurtdışı teşkilatı kurulurken niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, Cumhurbaşkanlığı kararında belirtilir."

20. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 1

(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte,

a) Adalet Bakanlığında; Yayın İşleri Dairesi Başkanı ve Teknik İşler Dairesi Başkanı,

b) Çevre ve Şehircilik Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

c) Dışişleri Bakanlığında; Personel Dairesi Başkanı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı ve I. Hukuk Müşaviri,

ç) İçişleri Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

d) Kültür ve Turizm Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

e) Milli Savunma Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

f) Sağlık Bakanlığında; Denetim Hizmetleri Başkanı, I. Hukuk Müşaviri,

g) *Tarım ve Orman Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

ğ) *Ticaret Bakanlığında; Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürü, Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürü, Kooperatifçilik Genel Müdürü, Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürü ve Anlaşmalar Genel Müdürü,*

h) *Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri ile Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20. maddesi şöyledir:

"Koruma tedbirleri

Madde 20 – (Değişik: 29/6/2006-5532/14 md.)

Terörle mücadelede görev veren veya bu görevi ifa eden adlî, istihbarî, idarî ve askerî görevliler, kolluk görevlileri, Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürü ve Genel Müdür Yardımcıları, terör suçlularının muhafaza edildiği ceza ve tutukevlerinin savcılar ve müdürleri, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev yapmış hâkim ve savcılar, Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesiyle yetkili kılınmış ağır ceza mahkemelerinde görev yapan hâkim ve savcılar ile bu görevlerinden ayrılmış olanlar ve terör örgütlerinin açık hedefi haline gelen veya getirilenler ile suçların aydınlatılmasında yardımcı olanlar hakkında gerekli koruma tedbirleri Devlet tarafından alınır.

Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesi uyarınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek ağır ceza mahkemeleri başkan ve üyeleri ile bu mahkemelerin görev alanına giren suçları soruşturmakla ve kovuşturmakla görevli Cumhuriyet savcılarının korunma ve güvenlik talepleri

ilgili makam ve mercilerce öncelikle ve ivedilikle yerine getirilir. Koruma için ihtiyaç duyulan araç ve gereçler Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca temin edilir.

Bu koruma tedbirleri; talep halinde estetik cerrahi yoluyla fizyolojik görünümünün değiştirilmesi dahil, nüfus kaydı, ehliyet, evlenme cüzdanı, diploma ve benzeri belgelerin değiştirilmesi, askerlik işleminin düzenlenmesi, menkul ve gayrimenkul mal varlıklarıyla ilgili hakları, sosyal güvenlik ve diğer hakların korunması gibi hususlarda düzenleme yapılır. (Değişik: 11/2/2014-6519/57 md.) Korumaya alınmış emekli personelden, meskende korunmaları mutlak surette zorunlu bulunanlar Cumhurbaşkanlığınca belirlenecek konutlardan yararlandırılır.

Bu tedbirlerin uygulanmasında, İçişleri Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar gerekli her türlü gizlilik kurallarına uymak zorundadırlar.

Koruma tedbirleriyle ilgili esas ve usûller Cumhurbaşkanınca çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenir.

Yukarıda sayılanlardan kamu görevlileri, görevlerinden ayrılmış olsalar dahi terör suçluları tarafından kendilerine veya eş ve çocuklarının canına vuku bulan bir taarruzu savmak için silah kullanmaya yetkilidirler.”

2. 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu’nun 16. maddesi şöyledir:

“Merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı

Madde 16 – (Değişik: 26/8/1988 - KHK 34/1 md; Değiştirilerek kabul: 12/1/1989-3518/1 md.)

Emniyet Genel Müdürlüğü, merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

A) Merkez teşkilatı;

a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

b) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/13 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/13 md.) Başkanlıklar,

c) (Ek: 24/10/2011 – KHK- 661/15 md.) (Mülga:6/12/2019-7196/2 md.)

d) Hukuk Müşavirliği,

e) Daire Başkanlıklarından,

Meydana gelir.

Daire başkanlıkları, ihtiyaca göre kurulan en az üç şube müdürlüğü veya koruma müdürlüğünden, şube müdürlükleri veya koruma müdürlükleri en az üç büro amirliğinden meydana gelir. (Ek cümleler: 3/10/2016-KHK-676/27 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/25 md.) (Mülga iki cümle: 2/7/2018 - KHK/703/145 md.)

B) Taşra teşkilatı;

İllerde il emniyet müdürlükleri, ilçelerde ilçe emniyet müdürlükleri veya ilçe emniyet amirlikleri ile güvenlik hizmetlerine ilişkin diğer birimlerden oluşur.

İçişleri Bakanlığının uygun göreceği yerleşim alanlarında, polis teşkilatı birimi kurulabilir.

C) (Mülga: 3/10/2016-KHK-676/27 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/25 md.)

Emniyet teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

3. 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun’un 3. maddesi şöyledir:

“Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki memurların diplomatik temsilcilik şefliğine atanmaları

Madde 3 – Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki memurlardan Büyükelçilik, Elçilik veya Daimi Temsilcilik görevine atamalar, Dışişleri Bakanlığı meslek memurları kadrolarından yapılır. Ancak, bu memurlar, mensup oldukları Bakanlık, daire, idare, teşebbüs, kuruluş veya kurumdaki bütün müktesep haklarını muhafaza ederler; sadece, aylık ve kıdem tazminatlarını ve aylıklarına bağlı diğer istihkaklarını yeni geçtikleri Dışişleri Bakanlığı kadrolarından alırlar. Bu memurların atandıkları dış görevin sona ermesiyle birlikte, bunlar, mensup oldukları bakanlık, daire, idare, teşebbüs, kuruluş veya kurumdaki kadrolarına, dış görev sırasında kazandıkları haklarla dönerler.

25 Mayıs 1955 tarihli ve 6577 sayılı kanunla değiştirilmiş olan 19 Mayıs 1928 tarihli ve 1281 sayılı kanun hükümleri saklıdır.

(Ek fıkra: 2/7/2018-KHK-703/159 md.) (Değişik fıkra: 17/1/2019-7161/11 md.) Cumhurbaşkanı tarafından, dış ülkelerde veya uluslararası kuruluşlar nezdinde büyükelçi gibi akredite edilmeksizin, büyükelçi unvanı verilerek özel bir misyonla görevlendirilenlerin büyükelçilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder.”

4. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 1. maddesi şöyledir:

“İcra daireleri:

Madde 1 – (Değişik: 2/7/2012-6352/1 md.)

Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunur.

Her icra dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra katibi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunur.

(Ek üçüncü fıkra:24/11/2021-7343/1 md.) İş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcısı arasında, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, yönetmelikle düzenlenir.

İcra müdür ve icra müdür yardımcısı, Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak yazılı sınav ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınav sonucuna göre atanırlar. İcra katipleri arasından Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak yazılı sınav ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınav sonucuna göre de icra müdür veya icra müdür yardımcılığı kadrolarına atama yapılabilir.

İcra katipliğine ilk defa atanacaklar, kamu görevlerine ilk defa atanacaklar için yapılacak merkezî sınavda başarılı olanlar arasından Adalet

Bakanlığı veya Bakanlığın bu konuda yetki vereceği adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından yapılacak uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre; unvan değişikliği suretiyle atanacaklar ise uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre atanırlar. Unvan değişikliği suretiyle icra katipliğine atanacaklar tahsis edilen kadronun yüzde ellisini geçemez.

İcra müdür ve icra müdür yardımcıları ile icra katiplerinin, yazılı sınav, sözlü sınav, görevlendirme, nakil, unvan değişikliği, görevde yükselme ve diğer hususları yönetmelikle düzenlenir.

İcra dairelerinde, gerektiğinde, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından zabıt katibi, mübaşir ve hizmetli görevlendirilir.

İcra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra katibinin herhangi bir nedenden dolayı yokluğu halinde görev ve yetkileri, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilecek yazı işleri müdürü veya zabıt katibi tarafından yerine getirilir.

Adalet Bakanlığı, icra dairelerini bir arada bulundurmaya ve aynı icra mahkemesine bağlamaya yetkilidir.”

5. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK):

a. Ek 26. maddesi şöyledir:

“Yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 26- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/178 md.)

Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilir.

Bunlara verilecek her türlü ödemeler dahil ücretler, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan

sözleşme ücreti tavanının beş katını aşmamak üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca ilgililerin yürüteceği görevler göz önüne alınarak tespit edilir. (Mülga cümle:16/7/2020-7250/26 md.) (...)

Bu madde kapsamında sözleşmeli olarak istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. (Mülga ikinci cümle:27/12/2023-7491/73 md.)

Bu madde kapsamında kısmi zamanlı olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz.

Kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu statüde çalıştırılma, sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.

Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

b. Ek 29. maddesi şöyledir:

"Huzur hakkı

Ek Madde 29- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)
(Değişik:27/12/2023-7491/75 md.)

Kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde yer alan yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ile komisyon, heyet, komite ve benzeri organlarda görev alanlara, ayda dördü geçmemek üzere her bir toplantı için (9000) gösterge rakamına kadar Cumhurbaşkanınca belirlenecek gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda tespit edilecek tutarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın huzur hakkı ödenebilir."

c. Ek 30. maddesi şöyledir:

“Bazı kadrolara karşılık belirlenmesi

Ek Madde 30- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.) (Başlığı ile Birlikte Değişik:27/12/2023-7491/76 md.)

Ekli (VI) sayılı Cetvelde yer alan devlet memuru kadroları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılarında gösterilen kadrolara denktir. Bu kadrolarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadroda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.

(VI) sayılı Cetvelin 44 üncü ile 45 inci sıralarında yer alanlar 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.”

6. 18/6/2009 tarihli ve 5910 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 23. maddesi şöyledir:

“Düzenlemeler, görevlendirme ve seçimlerin ertelenmesi

MADDE 23 –

(1) TİM, Müsteşarlığın olumlu görüşünü alarak, dünya ticaretindeki gelişmelere göre birliklerin bölgesel ve sektörel bazda yeniden teşkilatlanmasına ilişkin düzenlemeler yapabilir.

(2) Birliklerin veya TİM’in seçimle iş başına gelen organlarının seçim tarihleri Bakanlık tarafından bir yılı geçmemek üzere ertelenebilir.

(3) Bu Kanunda yer alan hususlara ilişkin yönetmelikler; TİM tarafından hazırlanarak Bakanlığın onayı üzerine Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girer.

(4) Bu Kanunda yer alan hususlara ilişkin tebliğler çıkarmaya, özel ve zorunlu durumları inceleyip sonuçlandırmaya ve gerekli önlemleri almaya Müsteşarlık yetkilidir.”

7. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 160. maddesi şöyledir:

“Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi

Madde 160 – (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU’nun katılımlarıyla 10/4/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Burak FIRAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK’ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK’ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğu ele alınmalıdır. Bu kapsamda düzenlemenin yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa’nın İkinci Kısmı’nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları

ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/6/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "... Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ve "... ve manevi..." İbarelerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

4. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı birimlerinden olan Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün (Genel Müdürlük) görevleri düzenlenmiştir.

5. Anılan fıkranın (a) bendinde Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanlığı'nın korunması talimatı verdiği kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurt içi ve yurt dışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Bentte yer alan "... Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ve "... ve manevi..." ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

6. Kurallara göre Cumhurbaşkanlığı'nın korunması talimatı verdiği kişiler ile bentte sayılanların manevi şahsiyetlerine yönelik saldırıların da korunma kapsamına alınması öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

7. Dava dilekçesinde özetle; 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20. maddesinde özel koruma tedbiri uygulanacak kişilerin belirlendiği, bu bakımdan CBK'nın kanunda düzenlenmiş bir

konuya ilişkin olduğu, ayrıca Cumhurbaşkanı'na verilen yetkinin bir sınırının olmadığı ve belirsizlik taşıdığı, kuralda yer alan manevi şahsiyet kavramının muğlak ve farklı yorumlanmaya müsait olduğu, manevi şahsiyete yönelik saldırıların söz, yazı, resim ve benzeri yollarla gerçekleştirilebileceği dikkate alındığında ifade özgürlüğüne müdahale niteliği taşıyan kuralla CBK ile düzenlenmesi yasaklanan alanda düzenleme öngörüldüğü belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

8. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

9. Kurallarla Cumhurbaşkanı'nın korunması talimatı verdiği kişilerin, hakkında koruma tertip ve tedbirleri alınacaklar arasında sayıldığı ve bu kişilerle birlikte fıkra kapsamındaki diğer kişilerin manevi şahsiyetlerinin koruma kapsamına alınmasına yönelik bir düzenleme getirildiği gözetildiğinde kuralların yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu değerlendirilmiştir.

10. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

11. Anayasa'nın 17. maddesinde *“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir”* hükmüne yer verilmiştir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarındandır.

12. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Anayasa'nın 17. maddesinde temel haklar olarak güvence altına alınmış olan yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu

haklara müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 17. maddeleri uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler bazı durumlarda söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (benzer yönde bkz. AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13).

13. Temel haklardan olan yaşam hakkı ve maddi ve manevi varlığın korunması hakkı kapsamında devletin yükümlülüklerinin devreye girmesi için belirtilen haklara yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin mevcut olması gerekir. Bu bağlamda dava konusu kurallar devletin anılan pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmesinden ziyade özellikle Anayasa gereği yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı'nın temsil ettiği Cumhurbaşkanlığı makamı ve yakın çevresi ile Cumhurbaşkanı'nın korunması talimatı verdiği kişilerin korunmasına yönelik genel bir düzenleme niteliğindedir. Dolayısıyla dava konusu kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

14. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini zorunlu kılar. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabilir.

15. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Anılan madde hükmü uyarınca Cumhurbaşkanı CBK'yla idarenin teşkilatlanması alanında Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla bakanlıkların teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 35).

16. Öte yandan Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri ile teşkilat yapısı ile ilgili hususların da Anayasa'nın 106.

maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenmesi açıkça hükme bağlanmış olan bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı, dolayısıyla bu konuların da CBK ile düzenlenebileceği belirtilmiştir (AYM E.2019/71, K.2020/82, 30/12/2020, §§ 27, 28; E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, §§ 30, 31; E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, §§ 22, 23).

17. Bu itibarla Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı içinde yer alan Genel Müdürlüğün görevlerine ilişkin hususları düzenleyen kuralları Anayasa'nın 106. maddesi ile bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

18. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *"Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz."* denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuya ilişkin olup olmadığı belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir (AYM, E.2018/78, K.2020/6, 11/6/2020, § 21).

19. 3713 sayılı Kanun'un 20. maddesinde koruma tedbirleri düzenlenmiştir. Anılan maddede öngörülen koruma tedbirleri terörle mücadelede görev yapan veya bu görevi ifa eden adli, istihbarî, idari ve askerî görevliler, kolluk görevlileri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü ve Genel Müdür Yardımcıları, terör suçlularının muhafaza edildiği ceza ve tutukevlerinin savcılar ve müdürleri, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev yapmış hâkim ve savcılar, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesiyle yetkili kılınmış ağır ceza mahkemelerinde görev yapan hâkim ve savcılar ile bu görevlerinden ayrılmış olanlar ve terör örgütlerinin açık hedefi hâline gelen veya getirilenler ile suçların aydınlatılmasında yardımcı olanlar hakkında alınırken dava konusu kuralda Cumhurbaşkanı'nın korunması talimatı verdiği kişiler de bu kapsama alınmaktadır. Bu sebeple anılan Kanun hükmünün dava konusu CBK'yla aynı alanda hüküm ifade etmediği, başka bir deyişle Kanun ve CBK'nın aynı konuda düzenleme öngörmedikleri anlaşılmaktadır. Bu itibarla kurallar, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

20. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

i. "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin..." İbares

21. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

22. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

23. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan hukuki güvenlik ilkesi, kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

24. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder.

25. Koruma hizmetlerinin kapsamının (1) numaralı CBK'nın 10/A maddesinde düzenlendiği, bu çerçevede koruma hizmetlerinden yararlanacak kişiler durumun gereklerine göre değişkenlik gösterebileceğinden bunların önceden tek tek belirlenmesinin mümkün olmadığı açıktır. Dolayısıyla kuralda Anayasa'nın 2. maddesi bakımından herhangi bir belirsizlik bulunmadığı gibi kuralın kamu yararı dışında bir amaç gözettiği söylenemez.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. "...ve manevi..." İbaresİ

27. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...Cumhurbaşkanın korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ibaresiyle ilgili içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir (bkz. §§ 21-25).

28. Kuralda, düzenleme kapsamındaki kişilerin maddi şahsiyetlerinin yanında manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurt içi ve yurt dışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır.

29. Manevi şahsiyet kişinin şeref, haysiyet ve saygınlığı ile ismi, resimleri, sesi, özgürlükleri gibi menfaat ve değerlerinden oluşmaktadır. (1) numaralı CBK'nın 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında korunan kişilerin maddi şahsiyetlerinin yanında manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı korunmasında Genel Müdürlüğü görevli kılan kuralda Anayasa'nın 2. maddesi bakımından herhangi bir belirsizlik bulunmadığı gibi kuralın kamu yararı dışında bir amaç gözettiği de söylenemez.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Basri BAĞCI ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

C. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının;

- (a) Bendinin *"...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak," Bölümünün;*

- (c) Bendinin;

- (ç) Bendinin *"... Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak, bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak," Bölümünün,*

- (e) Bendinin *"... Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt veya yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak," Bölümünün,*

- (ı) Bendinin *"...Cumhurbaşkanının..." ibaresi ile "... bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak," Bölümünün,*

"TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri" Yönünden İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

31. Dava dilekçesinde özetle; iptali istenen kurallarda Cumhurbaşkanı ve ailesinin bulunduğu her yerde her türlü koruma tedbirinin Genel Müdürlük tarafından yerine getirileceğinin düzenlendiği, bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) binası ve eklentilerine dair herhangi bir istisnaya yer verilmediği, Anayasa'nın 95. maddesinin üçüncü fıkrasında TBMM'nin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetlerinin Meclis Başkanlığı eliyle düzenlenip yürütüleceğinin hüküm altına alındığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 95. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (a) Bendinde Yer Alan *"...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak,"* Bölümü ile (c) Bendi ve (ç) Bendinde Yer Alan *"... Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak..."* Bölümü

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

32. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 95. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

33. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanı'nın korunması talimatı verdiği kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurt içi ve yurt dışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kurallardan ilki, bentte geçen *"... gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak,"* ibaresidir.

34. Cumhurbaşkanı ve diğer devlet erkânının katılımıyla gerçekleştirilen programlarda alınacak olan güvenlik tedbirleri ile koruma hizmetlerini diğer devlet erkânını kapsayacak şekilde planlamayı ve koordine etmeyi, gerektiğinde yakın koruma hizmetlerini Cumhurbaşkanı'nın programda bulunduğu sürece kendi uhdesine almayı Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında düzenleyen anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi ise dava konusu ikinci kuralı oluşturmaktadır.

35. Dava konusu diğer kural ise Genel Müdürlüğün görev ve yetkisi içinde söz konusu fıkranın (ç) bendinde düzenlenen “...Cumhurbaşkanı’nın ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak...” bölümüdür.

36. Kurallarla koruma kapsamındaki kişilerin katıldığı programlarda güvenlik tedbirleri ile önleyici ve koruyucu güvenlik hizmetlerinin planı, koordinasyonu ve organizasyonuna yönelik tedbirler alınmasına yönelik düzenleme getirildiği gözetildiğinde kuralların yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu açıktır.

37. CBK’nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ...” ve “... ve manevi...” ibarelerinin Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar için de geçerlidir (bkz. §§ 11-13).

38. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığının hizmet birimlerinden olan Genel Müdürlüğün görevlerini düzenleyen kurallar, Anayasa’nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir. Ayrıca dava konusu kurallar Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konulara ilişkin olmadığı gibi kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin de değildir.

39. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

40. Anayasa’nın 95. maddesinin üçüncü fıkrasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetlerinin Meclis Başkanlığı eliyle düzenlenip yürütüleceği, emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için yeteri kadar kuvvetin ilgili

makamlarca Meclis Başkanlığına tahsis edileceği hükme bağlanmıştır. Yürütmenin asli görevlerinden olan kolluk hizmetlerinin TBMM'nin bina, tesis eklenti ve arazisinde Meclis Başkanlığı eliyle yürütülmesi, yasama organının diğer devlet organları ile özellikle yürütme organı karşısındaki bağımsızlığını sağlayan önemli unsurlardan birisidir.

41. Dava konusu kurallarda Cumhurbaşkanı'nın ve Genel Müdürlüğün koruma kapsamındaki kişilerin katıldığı program, toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde koruma hizmetlerini planlamak, bunun için gereken tedbirleri almak Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Kurallar kapsamında söz konusu faaliyetlerin Genel Müdürlük tarafından yerine getirilmesi TBMM'nin kolluk ve yönetim hizmetlerine müdahale niteliği taşımamaktadır. Dolayısıyla kurallarda TBMM'nin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetlerini düzenleme ve yürütme yetkisinin Meclis Başkanlığına ait olduğunu düzenleyen Anayasa'nın 95. maddesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

42. Açıklanan gerekçelerle kurallar, Anayasa'nın 95. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. (ç) Bendinin "...bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,..." Bölümü

43. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 95. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden de incelenmiştir.

44. Dava konusu kuralda Cumhurbaşkanı'nın ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

45. Kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı

belirtilmiştir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, kişinin özel hayatında yaşananların yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2020/64, K.2020/70, 12/11/2020, §10). Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

46. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde, ikamet veya Cumhurbaşkanı'nın ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak biçimindeki faaliyetlerin kişilerin üstünün, taşıt ve eşyaların elle veya teknik cihazlarla kontrolü niteliğindeki iş ve işlemlerin yerine getirilmesini gerektirdiği açıktır.

47. Bu itibarla kural, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

48. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

c. (e) Bendinin "...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırma," Bölümü

49. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 95. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya

ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden de incelenmiştir.

50. Dava konusu kuralda Cumhurbaşkanı'nın katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

51. Anayasa'nın "*Yerleşme ve seyahat hürriyeti*" başlıklı 23. maddesinde herkesin yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahip olduğu hüküm altına alınmıştır. Seyahat özgürlüğü kişinin serbestçe hareket edebilmesini ve bir yerden diğer bir yere gidebilmesini güvence altına almaktadır. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan seyahat özgürlüğüne ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

52. Dava konusu kuralla Genel Müdürlüğe verilen Cumhurbaşkanı'nın katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak biçimindeki görev ve yetkinin kullanımının, programın gerçekleştiği yerlerde taşıt ve yaya yolları ile park yerlerine erişimin kısıtlanması, güzergâh değişikliği gibi iş ve işlemlerin yerine getirilmesini de gerektirdiği açıktır.

53. Bu itibarla kural, seyahat özgürlüğüne ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

ç. (1) Bendinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanının..." İbaresini ile Bendin "... bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurumlarını ve çalışan durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak," Bölümü

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

55. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 95. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

56. Dava konusu kurallarda Cumhurbaşkanı'nın bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurumlarını ve çalışan durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

57. Kuralların Genel Müdürlük bünyesinde görev yapan personelin faaliyeti sırasında iletişimlerini sağlayan telsiz ve role istasyonlarına dair bir düzenleme öngördüğü, yasama ve yargı yetkileriyle ilgili herhangi bir husus içermediği, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

58. Kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

59. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ve "... ve manevi..." ibarelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar için de geçerlidir (bkz. §§ 11-13).

60. Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı içinde yer alan Genel Müdürlüğün görevlerine ilişkin hususları düzenleyen kuralların Anayasa'nın 106. maddesi ile bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

61. Cumhurbaşkanı'nın bulunduğu bina, tesis ve program yerlerindeki telsiz ve role istasyonlarının ihtiyaçlarını tespit ve temin edilmesine, kurulumları ile çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlanmasına yönelik yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

62. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

63. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin *"...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak,"* bölümünün, (c) bendinin ve (ç) bendinin *"... Cumhurbaşkanı'nın ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak,"* bölümüyle ilgili içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler dava konusu kurallar için de geçerlidir (bkz. §§ 40, 41).

64. Dava konusu kurallarda Cumhurbaşkanı'nın bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır. Telsiz ve role istasyonları koruma personelinin sadece kendi arasındaki iletişimine imkân sağlamakta ve sunulan hizmetin aksatılmadan yürütülmesine hizmet etmektedir. Söz konusu görevin Genel Müdürlüğe verilmiş olması, Meclis Başkanlığının TBMM'nin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetlerini düzenleme ve yürütme yetkisine müdahale niteliği taşımamaktadır.

65. Açıklanan gerekçelerle kurallar, Anayasa'nın 95. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın 4. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 12. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

66. (1) numaralı CBK'nın 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında İdari İşler Başkanının, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürünün,

Başdanışmanların, Danışmanların ve Genel Müdürlerin Cumhurbaşkanı tarafından atanacakları veya görevlendirilecekleri hükme bağlanmıştır.

67. Maddenin (2) numaralı fıkrasının; birinci ve ikinci cümlelerinde (1) numaralı fıkra göre Cumhurbaşkanı tarafından atanmaların dış ülkelerde veya uluslararası kuruluşlar nezdinde, büyükelçi gibi akredite edilmeksizin, özel bir misyonla görevlendirilebilecekleri ve bu şekilde görevlendirileceklerle Cumhurbaşkanı'nın onayı ile büyükelçi unvanı verilebileceği belirtilmiş, dava konusu kuralla değiştirilen üçüncü cümlesinde ise büyükelçilik unvanının Cumhurbaşkanı'nca geri alınmadığı müddetçe devam edeceği hüküm altına alınmıştır.

68. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının altıncı cümlesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir."* düzenlemesine yer verilmiştir.

69. Dava konusu kuraldan sonra yürürlüğe giren 7161 sayılı Kanun'un 11. maddesi ile 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle birlikte 1173 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Cumhurbaşkanı tarafından, dış ülkelerde veya uluslararası kuruluşlar nezdinde büyükelçi gibi akredite edilmeksizin, büyükelçi unvanı verilerek özel bir misyonla görevlendirilenlerin büyükelçilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder"* hükmüne yer verilmiştir.

70. Dava konusu CBK kuralından sonra ihdas edilen anılan Kanun hükmünün kuralla aynı konuyu düzenlediği görülmektedir. Bu itibarla kuralın aynı konuda kanun çıkarılması nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının altıncı cümlesi uyarınca hükümsüz hâle geldiği anlaşılmıştır (benzer bir karar için bkz. AYM, E.2020/4, K.2022/147, 30/11/2022, §§ 88-92).

71. Açıklanan nedenle hükümsüz hâle gelen dava konusu kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

D. CBK'nın 17. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 51. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının;

- (ç) Bendinin,

- (d) Bendinde Yer Alan “...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek...” Bölümünün,

İncelenmesi

1. (ç) Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle; kural ile Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığına tarife çıkarmak yetkisinin verildiği, söz konusu tarifelerin benzeri mali yükümlülük kapsamında olduğu, Anayasa’nın 73. maddesi gereği vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, belirtilen hususlarda CBK çıkarılmasının mümkün olmadığı, kural kapsamında CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 73. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

73. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa’nın 73. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

74. Dava konusu kuralla icra iflas sistemi ile ilgili tarifeleri çıkarma görev ve yetkisi Adalet Bakanlığı hizmet birimlerinden biri olan İcra İşleri Dairesi Başkanlığına (Başkanlık) verilmiştir.

75. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa’nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK’yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

76. Anayasa’nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı kurala bağlanmıştır. Buna göre, Anayasa’nın anılan maddesinde düzenlenen ve “*Siyasî Haklar ve Ödevler*” başlıklı Dördüncü Bölümü’nde yer alan vergi ödevine ilişkin olarak da CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

77. Kural kapsamında icra iflas sistemi ile ilgili olarak tek taraflı düzenlenen tarifelerde belirlenen ücretlerin kamu gücü kullanılarak zorla alınması nedeniyle benzeri mali yükümlülük kapsamında oldukları açıktır. Dolayısıyla kural Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" kapsamında bir düzenleme öngördüğünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

78. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

2. (d) Bendinde Yer Alan "...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek..." Bölümü

a. Anlam ve Kapsam

79. CBK'nın 17. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde doğrudan Adalet Bakanlığınca (Bakanlık) ataması yapılan icra ve iflas dairesi personelinin; atama, yer değiştirme, terfi, görevlendirme, görevden uzaklaştırma, görevde yükselme, unvan değişikliği ve emeklilik işlemleri ile diğer özlük işlemlerini yerine getirmek, yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek, buna ilişkin işlemleri yürütmek ve bu personel hakkında yapılacak ihbar ve şikayetleri inceleyerek gerekli işlemleri yapmak ve yaptırmak İcra İşleri Dairesi Başkanlığının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Anılan bendin "*...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek...*" bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

80. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrasında her icra dairesinde Bakanlık tarafından atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ile adli yargı

ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunacağı düzenlenmiştir. Buna göre Bakanlıkça ataması yapılan icra ve iflas dairesi personelinin icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtibinden oluştuğu anlaşılmaktadır.

81. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında icra müdür ve icra müdür yardımcılarının Bakanlık tarafından yaptırılacak yazılı ve sözlü sınav sonucuna göre atanacakları; icra kâtipleri arasından söz konusu yazılı ve sözlü sınav sonucuna göre de icra müdür ve icra müdür yardımcılığı kadrolarına atama yapılabileceği belirtilmiştir.

82. Maddenin beşinci fıkrasında icra kâtipliğine ilk defa atanacakların, kamu görevlerine ilk defa atanacaklar için yapılan merkezî sınavda başarılı olanlar arasından Bakanlık veya Bakanlığın bu konuda yetki vereceği adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından yapılacak uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre; unvan değişikliği suretiyle atanacakların ise uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre atanacakları düzenlenmiştir.

83. Anılan maddenin altıncı fıkrasında ise icra müdür ve icra müdür yardımcıları ile icra kâtiplerinin yazılı sınav, sözlü sınav, görevlendirme, nakil, unvan değişikliği, görevde yükselme ve diğer hususlarının yönetmelikte düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

84. Buna göre icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtibinden oluşan ve ataması doğrudan Bakanlık tarafından yapılan icra ve iflas dairesi personeline yönelik sınavların mesleğe giriş sınavı ya da unvan değişikliğine ilişkin sınav şeklinde olabileceği anlaşılmaktadır.

85. Dava konusu kural anılan personele yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirleme görev ve yetkisini Başkanlığa vermektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

86. Dava dilekçesinde özetle; kuralda yapılacağı belirtilen sınavların mesleğe giriş veya görevde yükselme sınavları olduğu, mesleğe giriş sınavları bakımından kuralın kamu hizmetine girme hakkına yönelik bir düzenleme içerdiği, görevde yükselme sınavlarına ilişkin hususların ise Anayasa'nın 128. maddesi gereği kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

87. Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinde *"Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir./Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez."* hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın *"Siyasî Haklar ve Ödevler"* başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan ve 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir. Kamu hizmetine girme ve hizmete alınmada hangi nitelik ve şartların aranacağı hususunun Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

88. Diğer yandan Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenir."* denildiğinden unvan değişikliğine dair sınavlar da diğer özlük işleri kapsamında Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü konulardandır.

89. Kural, kamu görevlisi niteliğine haiz olan icra ve iflas dairesi personelinin mesleğe alınma ve meslekte yükselmesine ilişkin hususlarda düzenlemeler öngörmektedir. Bu yönüyle kamu hizmetine girme hakkına ilişkin düzenleme içeren kural CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı gibi Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında münhasıran kanunla yapılması gereken bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

90. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

E. CBK'nın 20. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 61. Maddesine Eklenen (8) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

91. Dava dilekçesinde özetle; ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde görevlendirilen personele verilecek harcırahın kamu görevlilerine sağlanan ödeneklerden olduğu ve dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında kanunla düzenlenmesi gerektiği, öte yandan kamu personelinin eğitim ya da başka bir nedenle çalıştığı kurum dışında görevlendirilmesi hâlinde kendisine ödenecek harcırahın kapsamının 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nda düzenlendiği, kanunda açıkça düzenlenmiş bir konuda CBK çıkarılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

92. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

93. Dava konusu kuralla ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde eğitim gören personel hariç olmak üzere personel eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmayacağı düzenlenmiştir.

94. Kuralın yürütme organının bir unsuru olan idare bünyesindeki eğitim merkezlerinin iç işleyişine dair bir düzenleme öngördüğü, yasama ve yargı yetkileriyle ilgili herhangi bir husus içermediği, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

95. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

96. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra

teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural Adalet Bakanlığı teşkilatı içinde yer alan eğitim merkezlerine yönelik bir düzenleme getirmektedir. Dolayısıyla anılan fıkra kapsamındaki düzenlemenin Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü konulardan olduğu anlaşılmaktadır.

97. Bu itibarla kuralın ilişkin olduğu konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında açıkça hükme bağlanmış olması karşısında düzenlemenin kanunla yapılmamasının konu bakımından Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

98.6245 sayılı Kanun'da düzenlenen harcırah, asıl görevli bulundukları yerden başka yerlere geçici veya sürekli görevle gönderilen personele görevlendirildikleri yerlerde veya yeni görev yerlerine taşınmalarından dolayı yapacakları ek masraflara karşılık olarak yapılan ödemelerdir. Dava konusu kural ise eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmayacağını düzenlemektedir. Dolayısıyla düzenleme, personele yapılacak bir ödeme ile ilgili olmayıp eğitim merkezinde personele sunulan konaklama ve yemek hizmetlerinden ücret alınmamasını düzenlemektedir. Personel eğitim merkezlerinde sunulan hizmetlerin ücretlendirilmesine ilişkin yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Dolayısıyla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin de değildir.

99. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

100. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

101. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

102. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 47; E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, § 52).

103. Eğitim merkezlerinde, eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmayacağını düzenleyen kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

104. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. CBK'nın 21. maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 63/A Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

105. Dava dilekçesinde özetle, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin çalıştırılmasına ilişkin esasların 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinde düzenlendiği, sözleşmeli personelin kamu görevlisi olması nedeniyle statüsünün kanunla belirlenmesi gerektiği, ayrıca dava konusu kuralın kamu hizmetine girme hakkını düzenlediği 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi uyarınca 657 sayılı Kanun'a tabi olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılmasının eşitlik ilkesini de ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Cümle

i. Anlam ve Kapsam

106. Dava konusu kural Adalet Bakanlığında (Bakanlık) 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılabileceğini düzenlemektedir.

107. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması

hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personelin tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebileceği düzenlenmiştir.

108. Anılan maddenin ikinci fıkrasında bu şekilde istihdam edilecekler verilecek her türlü ödemeler dâhil ücretlerin, 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının beş katını aşmamak üzere Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği makamca ilgililerin yürüteceği görevler göz önüne alınarak tespit edileceği kurala bağlanmıştır.

109. Maddenin üçüncü fıkrasında bu şekilde istihdam edilen personelin, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacağı hükme bağlanmıştır.

110. Maddenin dördüncü fıkrasında bu madde kapsamında kısmi zamanlı olarak çalıştırılanlara için iş sonu tazminatı ödenmeyeceği ve işsizlik sigortası primi yatırılmayacağı; beşinci fıkrasında ise kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu statüde çalıştırılmanın, sözleşme bitiminde kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir pozisyon, kadro veya statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.

111. Maddenin altıncı fıkrasında madde kapsamında istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi hâlinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartların, bunların işe alınmalarının, sınav ve istisnaların, sözleşme süresinin, bunlara ilişkin usul ve esasların, görev, yetki ve yükümlülüklerin, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

112. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinde yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdam edilebilmesi Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kuralla söz konusu maddede belirtilen usul ve esaslara göre Bakanlıkta sözleşmeli bilişim personeli istihdam edilmesine imkân tanınmıştır.

ii. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

113. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

114. Anayasa Mahkemesinin 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı kararında belirtildiği üzere personel istihdamı idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 55).

115. Kuralın Bakanlıkta 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi uyarınca sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılmasına ilişkin düzenleme öngördüğü, bu itibarla yürütme yetkisine yönelik olduğu açıktır.

116. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

117. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK'larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

118. Personel istihdamı ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup istihdam hususu düzenlenmeden bir bakanlığın teşkilatlanmasından söz edilemeyeceğinden bakanlık ve bağlı kuruluşlarında personel istihdamıyla ilgili düzenlemelerin de Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (AYM, E.2020/54, K.2022/165, 29/12/2022, § 23; E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 58).

119. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin birinci fıkrasında *“Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların*

sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilir.” denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi CBK’da öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 375 sayılı KHK’nın ek 26. maddesi Bakanlıkta yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdam edilmesine yönelik doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

120. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

iii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

121. Dava konusu kuralla Bakanlıkta sözleşmeli bilişim personeli istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 375 sayılı KHK’nın ek 26. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

122. Bu bağlamda söz konusu KHK’nın ek 26. maddesinde, anılan madde kapsamında personel istihdamına ilişkin usul ve esaslar açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde tespit edildiğinden dava konusu kuralda bu yönüyle herhangi bir belirsizlik bulunmamaktadır (§§ 107-112).

123. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

b. İkinci Cümle

124. (1) numaralı CBK’nın 63/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu ikinci cümlesi 26/12/2019 tarihli ve 30990 sayılı Resmî Gazete’de

yayımlanan (54) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

125. Açıklanan nedenle konusu kalmayan cümleye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

G. CBK'nın;

- 27. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 98. Maddesinde Yer Alan "...ve yurtdışı..." İbaresinin,

- 31. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 120/A Maddesinin,

İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

126. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceğinin genel ilke olarak belirlendiğı, bu ilkenin iki istisnasının bulunduğu, bunlardan ilkinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında yer verilen ve bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesini öngören hüküm, diğerrinin ise Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen ve kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulmasına izin veren kural olduğu, söz konusu hükümlerin istisna niteliğinde olmaları sebebiyle dar yorumlanmaları gerektiğı, Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların sadece merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile kurulmasından söz edildiğı, yurt dışı teşkilatına ise yer verilmediğı, bu itibarla yurt dışı teşkilatı kurma yetkisinin açıkça kapsam dışında bırakıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

127. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin

on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

128. (1) numaralı CBK'nın (27) numaralı CBK'nın 27. maddesiyle değiştirilen 98. maddesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Bakanlık) merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşacağı hükme bağlanmış olup anılan maddede yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. (1) numaralı CBK'ya (27) numaralı CBK'nın 31. maddesi ile eklenen 120/A maddesinde ise Bakanlığın yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu öngörülmüş olup bu hüküm de dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

129. 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (85) Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "*Çevre ve Şehircilik*" ibaresi, "*Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği*" şeklinde değiştirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin dava konusu anılan kural yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına engel oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

130. Kuralların yürütme organının bir unsuru olan idarenin teşkilatlanmasına dair bir düzenleme öngördüğü, yasama ve yargı yetkileriyle ilgili herhangi bir husus içermediği, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

131. Kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

132. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında yer alan "...teşkilat yapısı..." kavramı, belirli bir hizmeti yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla üstlendikleri görev ve yetkilerin ifa edilebilmesi için oluşturulan ve söz konusu hizmetin yürütülmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak rol alan, aynı kurum bünyesindeki farklı düzey ve nitelikteki birimlerin bütününü ifade etmektedir. Bu itibarla bir kurumun bu mahiyetteki merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurt dışı teşkilatı da teşkilat yapısı kavramına dâhildir.

133. Dava konusu kurallarda, yurt dışı teşkilatının Bakanlığın kurumsal yapısı içinde öngörülerek Bakanlığın da söz konusu teşkilatı kurmaya

yetkili kılınması hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla kuralların Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında ifade edilen ve CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konulardan biri olan "...teşkilat yapısı..." kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

134. Bu itibarla kuralların ilişkin olduğu konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında açıkça hükme bağlanmış olması karşısında düzenlemenin kanunla yapılmamasının konu bakımından Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

135. Diğer yandan kurallarla aynı konuda karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Buna göre kurallar, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

136. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

137. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgili nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

138. Kurallar, Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yurt dışı teşkilatının bulunacağını ve Bakanlığın bu yurt dışı teşkilatını kurmaya yetkili olduğunu düzenlemektedir.

139. Cumhurbaşkanlığının teşkilatını düzenleyen (1) numaralı CBK'nın "*Ortak Hükümler*" başlıklı 18. bölümün 510 ila 519. maddeleri arasında yurt dışı teşkilatına ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Özellikle anılan CBK'nın "*Yurtdışı teşkilatı*" başlıklı 510. maddesinde yurt dışı teşkilatını oluşturan kuruluşlar sayılmıştır. Ayrıca 510/B maddesinde ise yurt dışı teşkilatı kurulurken niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, Cumhurbaşkanı kararında belirtileceği hüküm altına alınarak yurt dışı teşkilatının kurulma usulü düzenlenmiştir. Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

140. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ğ. CBK'nın;

- 36. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 167. Maddesine Eklenen "...ve yurtdışı..." İbaresinin,

- 41. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 179/A Maddesinin,

İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

141. Dava dilekçesinde özetle; kuralların, CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 120/A maddesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

142. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

143. (1) numaralı CBK'nın 167. maddesinde Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığının (Bakanlık) merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşacağı hükme bağlanmış olup anılan maddeye (27) numaralı CBK'nın 36. maddesiyle eklenen "...ve yurtdışı..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. (1) numaralı CBK'ya (27) numaralı CBK ile eklenen dava konusu 179/A maddesinde ise Bakanlığın yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu öngörülmüştür.

144. CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı

CBK'ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir (bkz. §§ 130-135)

145. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

146. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

147. CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir (bkz. § 139).

148. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

H. CBK'nın 46. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 202. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

149. Dava konusu kuralda Yurt Hizmetleri Müdürü, Gençlik Hizmetleri Müdürü ve Spor Hizmetleri Müdürünün mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca Defterdar Yardımcısına denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

150. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde anılan KHK'ya ekli (VI) sayılı Cetvel'de yer alan devlet memurları kadrolarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılarında gösterilen kadrolara denk olduğu, bu kadrolarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadroda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir. Bu

kapsamda dava konusu kuralla Yurt Hizmetleri Müdürü, Gençlik Hizmetleri Müdürü ve Spor Hizmetleri Müdürünün Defterdar yardımcılarının tanınan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

151. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

152. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2., 6. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

153. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu önceki kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda mali ve sosyal hak ve yardımların Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkıyla ilgili olduğundan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına, diğer özlük haklarının ise Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79; E. 2020/7, K.2022/146, 30/11/2022, § 48).

154. Bu bağlamda Yurt Hizmetleri Müdürü, Gençlik Hizmetleri Müdürü ve Spor Hizmetleri Müdürünün mali, sosyal ve diğer özlük haklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

155. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

I. CBK'nın 60. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Başlığı İle Birlikte Değiştirilen 364. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

156. CBK'nın 60. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesi Sağlık Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimlerinden olan Teftiş Kurulu Başkanlığını (Başkanlık) düzenlemektedir.

157. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, denetime ilişkin yöntem ve teknikleri geliştirmek, denetim alanındaki standart ve ilkelerin oluşturulmasını sağlamak, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirler almak; Bakanlık teşkilatı ile gerektiğinde bağlı ve ilgili kuruluşların ve bunların denetimi altındaki kurum ve kuruluşların iş ve işlemleri hakkında teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmak ve bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak Başkanlığın görevleri arasında sayılmıştır.

158. Maddenin dava konusu (2) numaralı fıkrasında ise Başkanlığın ve bu birimde çalışan müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerinin yönetmelik ile düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

159. Dava dilekçesinde özetle; kural ile Başkanlığın ve müfettişlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerinin yönetmelikle düzenlenmesine imkân tanındığı, memurların görev ve yetkileri ile hak ve yükümlülüklerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, bu suretle CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin verildiği, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle bağdaşmadığı

belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Fıkra da Yer Alan "...ve müfettişlerin..." İbares i

160. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

161. Dava konusu kural, Teftiş Kurulu Başkanlığında görev yapan müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerinin yönetmelikle düzenleneceğini öngörmektedir.

162. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu önceki kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarının Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (benzer yönde AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, §§ 58-60; E. 2018/118, K.2023/180, 26/10/2023, §§ 324-326).

163. Bakanlık teftiş kurulunda istihdam edilen müfettişlerin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

164. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

b. Fıkranın Kalan Kısım

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

165. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme, anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

166. Dava konusu kural, Teftiş Kurulu Başkanlığının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerinin yönetmelikle düzenleneceğini öngörmektedir.

167. Belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının personelinin görev ve yetkilerinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler, kurumun teşkilat yapısıyla ve o hizmet alanında yerine getirmesi gereken görevler ve bu amaçla kullanabileceği yetkilerle ilgili olup dolayısıyla idarenin teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır.

168. Bakanlık merkez teşkilatındaki hizmet birimlerinden birinin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerine ilişkin düzenleme öngören kuralın yürütme yetkisine yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

169. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

170. Bakanlığın merkez teşkilatının bir parçası olan Teftiş Kurulu Başkanlığının görevlerinin, yetkilerinin, sorumluluğunun ve çalışma usullerinin Bakanlık merkez teşkilatının kurulması ve teşkilat yapısının düzenlenmesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

171. Bunun yanında Başkanlığın görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerine ilişkin yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme de tespit edilmemiştir. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

172. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

173. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

174. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların teşkilatı kapsamında personele ilişkin olarak kanunla düzenlenmesi gerekenler dışında kalan konuların düzenlenmesi CBK'ya bırakılmış olup CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirleyip genel çerçeveyi çizdikten sonra kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirleme hususunda idareye yetki vermesi mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

175. Dava konusu CBK kuralının da yer aldığı maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın yerine getireceği görevler; denetime ilişkin yöntem ve teknikleri geliştirmek, denetim alanındaki standart ve ilkelerin oluşturulmasını sağlamak, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirler almak; Bakanlık teşkilatı ile gerektiğinde bağlı ve ilgili kuruluşların ve bunların denetimi altındaki kurum ve kuruluşların iş ve işlemleri hakkında teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmak ve bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak şeklinde belirtilmiştir.

176. Bu bağlamda Başkanlık tarafından yönetmelikle düzenlenecek hususların denetim standartlarının oluşturularak bu konudaki verimliliği arttıracak yöntem ve tekniğine yönelik uzmanlık gerektiren konular olduğu açıktır. Dolayısıyla Başkanlığa bırakılan yetkinin genel çerçevesinin çizilmediği söylenemez.

177. Bu itibarla konuya ilişkin temel kurallar ve genel çerçeve çizildikten sonra Teftiş Kurulu Başkanlığının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerinin yönetmelikle düzenleneceğini öngören kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasını ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

178. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 106. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

İ. CBK'nın 62. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 384. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

179. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 73. maddesi gereği vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kuralla getirilen mali yükümlülüğün benzer nitelikte olduğu, dolayısıyla CBK ile düzenlenmesinin mümkün olmadığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 73. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

180. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 73. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

181. Dava konusu kuralda Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarınca başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü ruhsatlandırmaya ilişkin tüm iş ve işlemler ile ruhsat belgesi, ürün üretim ve satış izin belgesi ve mesul müdürlük belgesi ile permi, başvuru, kayıt, bildirim ve sertifikalar üzerinden yüz elli bin Türk lirasını geçmemek üzere Bakanlıkça belirlenecek tarifelere göre ücret alınacağı düzenlenmiştir.

182. Anılan maddede öngörülen yükümlülükler arasında yer alan "*vergi*", kamu giderlerini karşılamak amacıyla yasalarla gerçek ve tüzelkişilere mali güçlerine göre getirilen bir yükümlülüktür. Belirli bir hizmetten doğrudan yararlanma karşılığı olmayan vergi tüm kamu hizmetleri için yapılan giderlere ortak katılma payıdır. "*Harç*" ise kimi kamu hizmetlerinden yararlanmanın karşılığı olarak tahsil edilen kamu gelirleridir. Ödenen vergiler bakımından, vergi mükelleflerinin bireysel bir hizmet ya da karşılık talep etme haklarının bulunmamasına karşın, harçlar belirli bir kamu hizmetinden yararlanmanın karşılığıdır. "*Resim*", bir iş ya da faaliyetin yapılmasına yetkili kuruluşlar tarafından izin verilmesi dolayısıyla yapılan bir ödeme şeklinde tanımlandığı gibi harca benzer biçimde kamu kuruluşlarında görülen hizmetin ve yapılan giderlerin karşılığı olarak yalnız o işle ilgili gerçek ve tüzelkişilerden sağlanan gelirler şeklinde de açıklanmaktadır. "*Vergi, resim, harç benzeri malî yükümlülük*" ise kişilerden yapılan kamu hizmetleri karşılığında ya da bir hizmet karşılığı olmaksızın kamu gücüne dayanılarak alınan paralardır. Benzeri mali yükümlülük kimi zaman vergi, harç ve resmin özelliğini ayrı ayrı yansıtırken kimi zaman da vergi, harç ve resmin ortak öğelerini taşıyabilmektedir (AYM, E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014).

183. Dava konusu kuralın dayanağını oluşturduğu ücret tarifesinin içeriğinde piyasaya sunulacak beşerî tıbbi ürünün ruhsatlandırılmasından özel tıp merkezinin faaliyet gösterdiği uzmanlık alanına yeni bir branş eklenmesine, ağız ve diş sağlığı merkezinde bir diş hekiminin çalışmasını mümkün kılan çalışma belgesi düzenlenmesinden tıbbi üründe bulunan bir etken maddenin ithaline izin verilmesine kadar geniş bir hizmet ile iş ve işlem alanı bulunmaktadır. Söz konusu faaliyetler kapsamında Bakanlık ve bağlı kuruluşlar inceleme yapma, analizde bulunma, denetim gerçekleştirme, yerinde inceleme, eğitim verme ve benzeri bazı hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler Bakanlık ve bağlı kuruluşların yetkisi dâhilinde olup bu alanda faaliyet göstermek ve iş ve işlem yaptırmak isteyen kişilerin tarifede yer alan ücretleri ödemeleri zorunludur.

184. Anayasa Mahkemesi, kamu idareleri adına öngörülen mali yükümlülükler hakkında isimlerinden ziyade içerik ve niteliklerini dikkate alarak değerlendirme yapmaktadır (AYM, E.1986/20, K.1987/9, 31/03/1987). Bu bağlamda dava konusu kuralda Bakanlık ve bağlı kuruluşlarınca alınmasına imkân sağlanan ve ücret olarak ifade edilen bedelle ilgili bu kapsamda bir değerlendirme yapmak gerekir.

185. Dava konusu kuralda belirtilen *ücret*, bir hizmetten doğrudan yararlanma veya bir iş ya da faaliyetin yapılmasına yetkili kuruluşlar tarafından izin verilmesi karşılığında alındığından vergi ve vergi benzeri mali yükümlülük olarak değerlendirilmez.

186. Ücret, bir hizmet karşılığı ödenen para olup, bu yönüyle özel hukuk kurallarına tabi ve tarafların özgür ve eşit iradeleriyle kurulan bir hukuki ilişkinin edimini ifade etmektedir. Kurala konu ücret karşılığı sunulan hizmetler sadece Bakanlık ve bağlı kuruluşlarının yetkisi dâhilinde gerçekleştirilmekte, söz konusu hizmet-bedel ilişkisinin hukuksal kaynağını ise tarafların karşılıklı serbest iradelerine dayalı bir sözleşmeden ziyade kamu gücü oluşturmaktadır. Dolayısıyla kamu gücüne dayalı tek taraflı olarak belirlenen bedelin ücret olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

187. Kuralda düzenlenen ücret tarifesini incelendiğinde başvurusu alınacak, düzenlenecek veya onaylanacak her türlü ruhsatlandırmaya ilişkin tüm iş ve işlemler ile ruhsat belgesi, ürün üretim ve satış izin belgesi ve mesul müdürlük belgesi ile permi, başvuru, kayıt, bildirim ve sertifikaların bir kısmının harç bir kısmının ise resim niteliği taşıdığı görülmektedir.

188. Bu itibarla kural Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan resim, harç ve benzeri mali yükümlülüğe ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

189. Diğer yandan Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasına göre vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılması kanunla mümkün olup kuralla harç veya resim niteliği taşıyan iş, işlem ve hizmetlere yönelik düzenleme öngörülmektedir.

190. Bu itibarla kuralın, Anayasa'nın 73. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme öngörmesi sebebiyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine de aykırı olduğu anlaşılmıştır.

191. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu

bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

J. CBK'nın 73. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 444. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendinde Yer Alan “Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak,...” Bölümünün İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

192. CBK'nın 73. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesi Ticaret Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimlerinden olan İhracat Genel Müdürlüğünü (Müdürlük) düzenlemektedir.

193. Maddenin (1) numaralı fıkrasında Müdürlüğün görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Anılan fıkranın (ğ) bendinde, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birliklerinin çalışmalarına yardımcı olmak, çalışmalarını izlemek ve denetlemek, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan ihracata yönelik devlet destekleri ile Dahilde İşleme Rejimi konularında Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracatçı Birlikleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşları görevlendirmek Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Dava konusu kural anılan bentte yer alan “Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak, ...” bölümüdür.

194. Anayasa'nın 88. maddesinin birinci fıkrasına göre kanun teklif etmeye milletvekilleri, 104. maddesinin on yedinci fıkrasına göre ise CBK çıkarmaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır. Bu bağlamda, dava konusu kuralda yer alan *ilgili mevzuat* kavramı kanunları ya da CBK'ları ifade etmemektedir.

195. Öte yandan Anayasa'nın 124. maddesi bakanlıkların, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve CBK'ların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceğini

hükme bağlamıştır. Dolayısıyla dava konusu kuralda yer alan *ilgili mevzuat* kavramından Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ve tesis edilecek türevsel düzenleyici işlemlerin anlaşılması gerekmektedir.

196. Bu kapsamda dava konusu kuralın, İhracat Genel Müdürlüğüne Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili yönetmelik ve türevsel düzenleyici işlemleri hazırlama ve yayımlama görev ve yetkisi verdiği anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

197. Dava dilekçesinde özetle; kural ile 18/6/2009 tarihli ve 5910 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 23. maddesi ile aynı konuda düzenleme yapıldığı, hukukumuzdaki normlar arasında *ilgili mevzuat* şeklinde bir düzenleme bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

198. Anayasa'nın 123. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı, kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır.

199. Anayasa'nın 124. maddesinde de kamu tüzel kişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve CBK'ların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabileceği düzenlenmiştir.

200. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları ise Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında belirli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak amacıyla kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmış; beşinci fıkrasında da bu meslek

kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin hususların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

201. Anayasa'nın anılan maddesinde meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, devletin idari ve mali denetimine tabi olduğunun belirtilmesi ve sorumlu organlarının görevlerine ancak yargı kararıyla son verilebileceğinin kurala bağlanması bu idarelerin özerkliğine işaret etmektedir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012).

202. Meslek kuruluşlarının özerkliği merkezî idareden bağımsız olarak karar ve yürütme organlarını seçebilme, ilgili mesleki faaliyetlerle sınırlı olmak üzere üyelerini ve örgütlerini bağlayıcı karar alma ve uygulama, meslek mensuplarının uyacağı ilke ve kuralları belirleme ve üyeleri hakkında disiplin tedbirleri uygulama yetkisini içermektedir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012). Öte yandan Anayasa'nın 124. maddesi dikkate alındığında meslek kuruluşlarının özerkliğinin yönetmelik çıkarabilme yetkisini de kapsadığı anlaşılmaktadır (AYM, E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 18).

203. Bu bağlamda, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili yönetmelik ve diğer alt mevzuatı hazırlama ve yayımlama görevini İhracat Genel Müdürlüğüne veren dava konusu kuralın kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının idari özerkliği ile ilgili olduğu açıktır. İdari özerklikle ilgili konuların Anayasa'nın 135. maddesi gereği münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu itibarla münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

204. Öte yandan dava konusu kural, İhracat Genel Müdürlüğüne Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili *mevzuatı* hazırlama ve yayımlama görev ve yetkisi vermektedir.

205. 5910 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacının ve kapsamının, ihracatçıları örgütlendirmek ve iş birliğini geliştirmek suretiyle ihracatı artırarak ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak üzere ihracatçı birlikleri ile Türkiye İhracatçılar Meclisinin kuruluşu, işleyişi, görevleri, organları, gelirleri, harcamaları ve denetimleri ile üyelerinin hak ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

5910 sayılı Kanun'un "Düzenlemeler, görevlendirme ve seçimlerin ertelenmesi" başlıklı 23. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise "Bu Kanunda yer alan hususlara ilişkin yönetmelikler; TİM tarafından hazırlanarak Bakanlığın onayı üzerine Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girer." denilmiştir. Buna göre 5910 sayılı Kanun'un amacı ve kapsamı da dikkate alındığında mezkûr Kanun kapsamında çıkarılacak yönetmeliklerin Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili olacağı ve bu yönetmeliklerin Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından hazırlanacağı, Ticaret Bakanının onayı sonrası Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe gireceği açıktır.

206. Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatın sadece 5910 sayılı Kanun kapsamında kalacağını söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte dava konusu kuralın İhracat Genel Müdürlüğüne verdiği görev ve yetkinin, 5190 sayılı Kanun kapsamında çıkarılacak yönetmelikleri de kapsadığı görülmektedir.

207. Buna göre dava konusu CBK kuralının olmaması durumunda Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili olarak 5190 sayılı Kanun kapsamında çıkarılacak yönetmeliklerin hazırlanması ve yayımlanmasında anılan Kanun hükmü uygulanacaktır.

208. Bu çerçevede kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kuralının Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine de aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

209. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve ikinci cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

K. CBK'nın 92. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 465. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

210. (1) numaralı CBK'nın 465. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrası "Bakanlık taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir." şeklinde iken

23/12/2021 tarihli ve 31698 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (89) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 1. maddesiyle “*Bakanlık taşra teşkilatı bu bölüme ekli (I) sayılı Cetvelde gösterilen gümrük ve dış ticaret bölge müdürlükleri ile her ilde kurulan ticaret il müdürlükleri ve 3218 sayılı Kanuna göre tespit edilen serbest bölgelerde bakanlık tarafından kurulan serbest bölge müdürlüklerinden oluşur. Taşra teşkilatının birimleri ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.*” şeklinde değiştirilmiştir.

211. Açıklanan nedenle konusu kalmayan fıkra ile ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

L. CBK’nın 93. Maddesiyle (1) Numaralı CBK’nın Değiştirilen 466. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

212. Dava dilekçesinde özetle; kuralın CBK’nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 120/A maddesine yönelik açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

213. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa’nın 6., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi gözetilerek kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

214. CBK’nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetiminde açıklanan belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (bkz. §§ 130-135)

215. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

216. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

217. CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (bkz. § 139).

218. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. CBK'nın 96. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 469. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

219. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

220. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2., 6. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

221. Dava konusu kuralda Ticaret Uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve uzman yardımcılarına denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

222. CBK'nın 46. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesiyle ilgili Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir (bkz. § 153).

223. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

N. CBK'nın 97. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın Değiştirilen 470. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

224. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği halde CBK ile söz konusu alanda düzenleme yapıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

225. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

226. Dava konusu kuralda Ticaret Denetmeni ve denetmen yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca Ürün Denetmeni ve ürün denetmen yardımcılara denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

227. CBK'nın 46. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesiyle ilgili Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir (bkz. § 153).

228. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

O. CBK'nın 101. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 489/A Maddesinin;

- (1) Numaralı Fıkrasının (c) ve (ç) Bentlerinin,

- (6), (9) ve (10) Numaralı Fıkralarının,

İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkranın (c) ve (ç) Bentleri ile (6) Numaralı Fıkra,

a. Genel Açıklama

229. (27) numaralı CBK'nın 101. maddesiyle 1 numaralı CBK'ya eklenen 489/A maddesi ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının (Bakanlık) hizmet birimleri arasında yer alan Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı (Başkanlık) kurulmuştur.

230. Maddenin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Fıkranın (a) bendinde ulaştırma türlerinde meydana gelen ve ulaştırma emniyet düzenlemeleri ile emniyet yönetimi bakımından belirgin bir etkiye sahip kaza veya olayları araştırmak, incelemek ve ulaşım emniyetinin iyileştirilmesine yönelik rapor hazırlamak, incelenen ve karara bağlanan raporu Bakana ve Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kuruluna sunmak Başkanlığın görevleri arasında sayılmıştır. Anılan fıkranın

(b) bendinde Başkanlığın bir başka görevinin, incelemesi yapılan kaza veya olaylara ilişkin raporların gerektiğinde taraflara, ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara gönderilmesi olduğu belirtilmiştir. Fıkranın dava konusu (c) ve (ç) bentlerinde ise Başkanlığın kaza veya olay bölgesinde gerekli incelemelerin tekemmül etmesine kadar, delilleri muhafaza etmekle yükümlü mülki idare amirliği ile koordinasyon hâlinde olma ve gizlilik derecesi bulunan delillerle ilgili usul ve esasları belirlemekle görevli olduğu ifade edilmiştir.

231. Maddenin (5) numaralı fıkrasında Başkanlıkça yapılacak araştırma ve incelemenin tek amacının benzer kaza veya olayların önlenmesine yönelik olduğu ve hazırlanacak raporların içeriğinde idari, hukuki ya da cezai sorumluluk tespitinin yer almayacağı belirtilmiştir.

232. Maddenin dava konusu (6) numaralı fıkrasında incelemeyi yapan görevli uzmanların kaza veya olay yerine erişimi ile delillerin temininin kısıtlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

233. Başkanlık, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının hizmet birimleri arasında yer almakta olup temel görevi ulaşım türlerinde meydana gelen kaza ve olayların incelenmesi ve tekrarının önlenmesi amacıyla rapor hazırlamaktır. Başkanlık tarafından hazırlanacak rapor herhangi bir sorumluluk tespiti içermemekte, bu kapsamda suçu, suçluyu tespit etme veya sorumluluk paylaşımı ortaya koyma amacı taşımamaktadır. Bununla birlikte adli veya idari soruşturma açılmış olan kaza ve olaylar da Başkanlık tarafından hazırlanacak raporun konusunu oluşturabilecektir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

234. Dava dilekçesinde, Başkanlığın müdahil olacağı kaza ve olayların adli bir vaka olduğu, bu hâlde soruşturmayı yürütmekle görevli makamların soruşturmanın sıhhati için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu, bu kapsamda delillerin toplanması, kaybolmaması, muhafaza edilmesi gibi hususların Cumhuriyet savcısının sorumluluğunda olduğu, ancak dava konusu kurallar ile Başkanlıkta görev yapan uzmanlara olay yerine ve delillere erişim ile delillere temas etme, onları toplama ve muhafaza etme yetkisi verildiği, Başkanlığın delilleri muhafaza etmekle yükümlü mülki idare amirliği ile koordinasyon hâlinde olmasının adli işlemlere müdahale etme imkânını sağlayacağı, idarenin Başkanlık vasıtasıyla soruşturmaya katılmasına imkân tanınmasının devletin etkili soruşturma yükümlülüğüyle

bağdaşmadığı, Başkanlığın gizlilik kararı verebileceği delillerin adli makamlarca soruşturması devam eden kaza ve olaylara ilişkin olduğu, bu durumun yargısal işlemlere açık bir müdahale oluşturacağı, soruşturmanın yürütülmesine, delillerin toplanmasına ve muhafazasına ilişkin hükümlerin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlendiğinden CBK konusu yapılamayacağı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 9., 17., 104. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. (1) Numaralı Fıkranın (c) Bendi

(1) Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

235. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2., 9., 17. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

236. Dava konusu kural, temel görevi ulaşım türlerinde meydana gelen kaza ve olayların incelenmesi ve tekrarının önlenmesi amacıyla rapor hazırlamak olan Başkanlığın, kaza veya olay bölgesinde gerekli incelemelerin tekemmül etmesine kadar delilleri muhafaza etmekle yükümlü mülki idare amirliği ile koordinasyon hâlinde olmasını düzenlemektedir. Kuralda Başkanlığa delilleri toplama, muhafaza etme veya benzeri adli hususlara ilişkin herhangi bir görev ve yetki verilmemektedir. Bu bağlamda Başkanlığın, mülki idare amirliği ile koordinasyon hâlinde olmasını düzenleyen kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

237. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım'ın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

238. Bakanlığın hizmet birimi olan Başkanlığın görev ve yetkilerini düzenleyen kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında öngörülen *bakanlıkların görevleri ve yetkilerine* ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

239. Kural ile aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

240. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

(2) Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

241. Başkanlığa kaza veya olay bölgesinde gerekli incelemelerin tekemmül etmesine kadar, delilleri muhafaza etmekle yükümlü mülki idare amirliği ile koordinasyon hâlinde olma görev ve yetkisi veren kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

242. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. (1) Numaralı Fıkranın (ç) Bendi ile (6) Numaralı Fıkra

243. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 2., 9., 17. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

244. (1) numaralı CBK'nın 489/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (ç) bendinde gizlilik dereceli delillerle ilgili usul ve esasları belirlemek Başkanlığın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Aynı maddenin dava konusu (6) numaralı fıkrasında ise incelemeyi yapan görevli uzmanların kaza veya olay yerine erişimi ile delillerin temininin kısıtlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

245. Delil bir şeyin varlığını, aslında ne olduğunu ispat eden, yol gösteren, ipucu, işaret, nişan veya alamet anlamına gelmekte olup maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının en önemli aracıdır. 5271 sayılı Kanun'un 160. maddesinin (2) numaralı fıkrası, Cumhuriyet savcısını, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla

yükümlü kılmıştır. Bu bağlamda yargısal yetki kullanan makamların bu yetkilerinin kullanılmasıyla ilgili düzenlemelerin yargı yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

246. Maddenin dava konusu (ç) bendinde Başkanlığa gizlilik derecesi bulunan delillerle ilgili usul ve esasları belirleme görev ve yetkisi verilmesinin yargı yetkisinin kullanımıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

247. Maddenin dava konusu (6) numaralı fıkrasında ise incelemeyi yapan görevli uzmanların kaza veya olay yerine erişimi ile delillerin temininin kısıtlanamayacağı düzenlenmektedir. Olay yerine erişim ve delillerin temini Cumhuriyet savcısının yargısal nitelikteki yetkileri kapsamındadır. Bu bağlamda inceleme yapan uzmanların olay yerine erişimi ile delillerin temininin kısıtlanamayacağını düzenleyen kuralın da yargı yetkisine ilişkin olduğu açıktır.

248. Bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir konuda düzenleme içermeyen kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesiyle bağdaşmamaktadır.

249. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kurallar konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

2. (9) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

250. Dava dilekçesinde özetle; Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Değerlendirme Heyeti Başkan ve üyelerinin mali haklarına ilişkin konuların münhasıran kanunla düzenlenebileceği, huzur hakkının 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesinde düzenlendiği, CBK ile düzenleme yapılmasının ancak 375 sayılı KHK'nın

ek 29. maddesiyle belirlenmiş olan usule bağlı kalınması hâlinde mümkün olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

251. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

252. Dava konusu kuralda Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Değerlendirme Heyeti Başkan ve üyelerine 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre ayda ikiden fazla olmamak üzere her bir toplantı için (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ile yol giderleri ve harcırahlarının 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'na göre Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi bütçesine konulan ödenekten ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

253. Değerlendirme Heyeti Başkan ve üyelerine huzur hakkı ile yol giderleri ve harcırahı adı altında yapılması öngörülen ödemeler ekonomik değer ifade ettiğinden *mülkiyet hakkı* kapsamındadır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 161-166).

254. Bu itibarla kural, Anayasa'nın İkinci Kısım İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

255. Bu bağlamda kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

3. (10) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

256. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

257. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

258. Dava konusu kuralda Ulaştırma Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcısına denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

259. CBK'nın 46. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesiyle ilgili Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir (bkz. § 153).

260. Bu bağlamda kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ö. CBK'nın 103. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 510/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...ve dış temsilcilik niteliği

taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması...” Bölümünün ve Bu Yönden (2) ve (3) Numaralı Fıkraları ile 510/B Maddesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

261. (1) numaralı CBK’nın 510. maddesi kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışı teşkilatını düzenlemektedir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre yurt dışı teşkilatı kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışında devamlı veya geçici görev yapan, dış temsilcilik niteliği taşıyan veya taşımayan bütün kuruluşlarından oluşmaktadır.

262. Maddenin (2) numaralı fıkrasında dış temsilciliğin, diplomatik temsilciliklerle konsolosluklardan oluştuğu belirtilmiş; (3) ve (4) numaralı fıkralarda ise sırasıyla diplomatik temsilcilik ve konsolosluklar sayılmıştır.

263. Maddenin (5) numaralı fıkrasında ihtisas birimlerinin dış temsilciliklerin bünyesinde çalışan ve Dışişleri Bakanlığı dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına mensup memur ve diğer görevlilerden meydana gelen birimler olduğu ifade edilmiş, (6) numaralı fıkrasında da dış temsilcilik niteliği taşımayan yurt dışı teşkilatının; kamu kurum ve kuruluşlarının dış temsilcilik veya ihtisas birimi niteliğini taşımayan yurt dışı teşkilatı olduğu hükme bağlanmıştır.

264. Buna göre yurt dışı teşkilatı, diplomatik temsilciliklerle konsolosluklardan oluşan dış temsilcilik, ihtisas birimleri ve dış temsilcilik ve ihtisas birimleri niteliği taşımayan yurt dışı teşkilatından oluşmaktadır. Bu kuruluşların devamlı veya geçici görev yapması (1) numaralı fıkra dikkate alındığında yurt dışı teşkilatı içinde yer almaları bakımından önemli değildir.

265. (1) numaralı CBK’nın “Geçici yurtdışı teşkilatı” başlıklı 510/A maddesinde ise geçici yurt dışı teşkilatına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında “Geçici özel diplomatik temsilcilikler, geçici ihtisas birimleri ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması ile yabancı bir ülkede Türkiye’nin menfaatlerini koruyan bir devletin o ülkedeki temsilciliğinde geçici olarak temsilci görevlendirilmesi Cumhurbaşkanı kararı ile olur.” denilmiştir. Anılan fıkra da yer alan “ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması” ibaresi dava konusu kurallardan ilkinin oluşturmaktadır.

266. Maddenin dava konusu (2) numaralı fıkrasında geçici yurt dışı teşkilatının görev veya hizmet süresi bitince kaldırılacağı; (3) numaralı

fıkrasında ise bu teşkilatın görev veya hizmet sürelerinin uzatılmasının (1) numaralı fıkrada belirtilen usule tabi olduğu düzenlenmiştir.

267. (1) numaralı CBK'nın dava konusu 510/B maddesinde ise yurt dışı teşkilatı kurulurken niteliğinin, kurulacağı yerin, görevlerinin, yer itibarıyla görev alanının, bağlı veya ilgili olacağı misyonun, konsolosluk şefliğinin ve geçici olanların süresinin Cumhurbaşkanı kararında belirtileceği düzenlenmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

268. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların sadece merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile kurulmasından söz edildiği, yurt dışı teşkilatına ise yer verilmediği, bu itibarla yurt dışı teşkilatı kurma yetkisinin açıkça kapsam dışında bırakıldığı, dava konusu kurallarla geçici yurt dışı teşkilatı kurulmasının Cumhurbaşkanı kararı ile mümkün kılındığı, CBK ile dahi yapılamayacak bir işlemin Cumhurbaşkanı kararı ile yapılmasına imkân sağlandığı, bu ibarenin iptali hâlinde (2) ve (3) numaralı fıkralarında uygulanmaz hâle geleceği, yurt dışı teşkilatına ilişkin genel ilkeler ve çerçeve belirlenmeden geçici yurt dışı teşkilatının kurulması yetkisinin Cumhurbaşkanlığı kararına bırakıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 6., 7., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

269. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi gözetilerek kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrası yönünden incelenmiştir.

270. Dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurt dışı teşkilatının CBK'nın 510. maddesinde düzenlenen yurt dışı teşkilatının bir parçası olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır (bkz. § 131).

271. Bu itibarla CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31.

maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar için de geçerlidir (bkz. §§ 130-135).

272. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

273. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

274. Kurallar, dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurt dışı teşkilatının kurulması, görev ve hizmet süresinin belirlenmesi ile yurt dışı teşkilatının kurulma usulünü düzenlemektedir.

275. CBK'nın 27. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın değiştirilen 98. maddesinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresi ile 31. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 120/A maddesiyle ilgili içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler dava konusu kurallar için de geçerlidir (bkz. § 139).

276. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

P. Geçici 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

277. Dava dilekçesinde özetle; kuralda hükme bağlanan hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu iddia edilmiştir.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (1) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte,

a) *Adalet Bakanlığında; Yayın İşleri Dairesi Başkanı ve Teknik İşler Dairesi Başkanı,*

b) *Çevre ve Şehircilik Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

c) *Dışişleri Bakanlığında; Personel Dairesi Başkanı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı ve I. Hukuk Müşaviri,*

ç) *İçişleri Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

d) *Kültür ve Turizm Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

e) *Milli Savunma Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

f) *Sağlık Bakanlığında; Denetim Hizmetleri Başkanı, I. Hukuk Müşaviri,*

g) *Tarım ve Orman Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

ğ) *Ticaret Bakanlığında; Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürü, Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürü, Kooperatifçilik Genel Müdürü, Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürü ve Anlaşmalar Genel Müdürü,*

h) *Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,*

kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer..." Bölümü

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

278. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

279. Dava konusu kural, CBK ekinde yer alan (1) sayılı listede iptal edilen kadrolarda veya görevlerde bulunanların görevlerinin sona ermesini öngörmektedir.

280. Teşkilat yapısındaki değişiklikler neticesinde kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin

kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §17).

281. Anayasa Mahkemesi bakanlıkların kadrolarının ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu önceki kararlarında değerlendirmiştir. Anılan kararlarda bakanlıkların kadrolarının ihdası ve iptaliyle ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilat yapısına yönelik olması nedeniyle yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, dolayısıyla belirtilen hususların Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler kapsamında yer almadığı ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir"* şeklindeki hükmüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §§ 17-23; E.2021/50, K.2021/89, 16/12/2021, §§ 18-24; E.2021/91, K.2021/106, 30/12/2021, §§ 19-26).

282. Kuralla CBK ekinde yer alan (1) sayılı listede iptal edilen kadrolarda veya görevlerde bulunanların görevlerinin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona ermesinin hükme bağlandığı gözetildiğinde bakanlıkların teşkilat yapısıyla ilgili bir düzenleme getiren dava konusu kural yönünden söz konusu kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

283. Kuralın kapsamına giren konuda kanunla yapılan herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

284. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

285. Kural CBK ekinde yer alan (1) sayılı listede iptal edilen kadrolarda görev yapan personelin dava konusu fıkranın yer aldığı maddenin yürürlüğe

girdiği tarih itibarıyla görevlerinin sona ermesini düzenlenmektedir. Görevi sona eren personelin kadroları açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

286. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Birinci Cümle Kalan Kısmı ve İkinci Cümle

287. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

288. CBK'nın geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin kalan kısmında, CBK ekinde yer alan (1) sayılı listede iptal edilen kadrolarda görev yapmakta iken görevleri sona eren kişiler hakkında 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesi hükümlerine göre işlem tesis edileceği belirtilmiştir.

289. (3) numaralı CBK'nın 6. maddesinde üst kademe kamu yöneticilerinden görevi sona erenler ile görevden alınanların emekli ikramiyelerinin ve bu kişilere ödenecek tazminat tutarlarının hesaplanmasına ilişkin kurallar; görevden alınanların tekrar atanacakları kadrolar, bu kadrolara atanmaya ilişkin işlemler ile madde hükümlerinin uygulanmayacağı hâller düzenlenmiştir.

290. Geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde ise 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri saklıdır denilmektedir. Söz konusu dördüncü fıkra ise geçici 1. maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında yönetici kadro ve pozisyonlarında bulunup 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesi hükümleri kapsamında olanlardan (3) numaralı fıkra da yer almayanların, görevden alındıkları takdirde anılan mülga ek 18. madde hükümlerine göre işleme tabi tutulacağı ifade edilmektedir. 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesinde kamu görevlilerinin mali haklarına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

291. Bu durumda dava konusu kurallar, (3) numaralı CBK'nın 6. maddesi hükümleri ile 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanmasını öngörmek suretiyle Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/9/2023, §§ 163-178).

292. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralların ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kurallar konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

293. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

294. Bu kapsamda (27) numaralı CBK'nın;

- 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan “... Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt veya yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak,” ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan bendin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- 62. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 384. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın ikinci cümlesi ile üçüncü cümlesi ve bu cümleye 9/12/2022 tarihli ve 32058 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 116 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin

1. maddesiyle “güncellenir ve” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “bu fıkra da belirlenen üst sınır ile” ibaresinin ve (2) numaralı fıkranın uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan ikinci ve üçüncü cümle ile ve üçüncü cümleye eklenen ibarenin ve ikinci fıkranın 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

295. Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

296. Bu kapsamda (27) numaralı CBK’nın;

- 2. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinin “...bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,” bölümü ile (e) bendinin,

- 46. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin,

- 62. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın değiştirilen 384. maddesinin,

- 96. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

- 97. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

- 101. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 489/A maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarının,

- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...ve haklarında 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi hükümlerine göre işlem tesis edilir.” bölümü ile ikinci cümlesinin,

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkralara, bende, cümlelere ve bölümlere ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

297. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9/1/2019 tarihli ve (27) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 1. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi ile (d) bendinde yer alan “...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek...” ibaresine,

2. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “...ve müfettişlerin...” ibaresine,

3. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin “Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak...” bölümüne,

4. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 489/A maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine,

b. (6) numaralı fıkrasına,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a. (ç) bendinin “...*bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak...*” bölümüne,

b. (e) bendinin “...*Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak...*” bölümüne,

2. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesine,

3. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 384. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen birinci cümlesine,

4. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

5. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

6. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 489/A maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarına,

7. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri ile “...*kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer...*” bölümü dışında kalan kısmı ile ikinci cümlesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu fıkralara, cümlelere, bölümlere ve kısma ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin;

a. "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin..." ve "...ve manevi..." ibarelerine,

b. "...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek..." bölümüne,

c. (c) bendine,

ç. (ç) bendinin "...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak..." bölümüne,

d. (ı) bendinin;

i. "...Cumhurbaşkanının..." ibaresinin "TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri" yönünden,

ii. "...bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak..." bölümünün "TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri" yönünden,

2. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkraya,

3. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin birinci cümlesine,

4. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 98. maddesinde yer alan "... ve yurtdışı..." ibaresine,

5. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 120/A maddesine,

6. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 167. maddesine "...merkez..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...ve yurtdışı..." ibaresine,

7. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 179/A maddesine,

8. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "...ve müfettişlerin..." ibaresi dışında kalan kısmına,

9. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesine,

10. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 489/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine,

11. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması..." ibaresine ve bu yönden (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 510/B maddesine,

12. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri ile "...kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer..." bölümüne,

yönelik iptal talepleri 28/12/2023 tarihli ve E.2019/30, K.2023/227 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddelere, fıkraya, bentlere, cümleye, bölümlere, ibarelere ve kısma ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

D. 1. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesine,

2. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin ikinci cümlesine,

3. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talebi hakkında 28/12/2023 tarihli ve E.2019/30, K.2023/227 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu fıkraya ve cümlelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

9/1/2019 tarihli ve (27) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin;

a. "*...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin...*" ibaresinin;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. "*...ve manevi...*" ibaresinin;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Basri BAĞCI ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. "*...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak...*" bölümünün;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (c) bendinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (ç) bendinin;

a. *"...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak..."* bölümünün;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. *"...bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak..."* bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. (e) bendinin;

a. *"...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırma..."* bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

5. (1) bendinin;

a. *"...Cumhurbaşkanının..."* ibaresinin *"TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri"* yönünden;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. *"...bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak..."* bölümünün *"TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri"* yönünden;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

C. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (ç) bendinin,

2. (d) bendinde yer alan *"...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek..."* ibaresinin,

konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin;

1. Birinci cümlesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

E. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 98. maddesinde yer alan "... ve yurtdışı..." ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 120/A maddesinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 167. maddesine "...merkez..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...ve yurtdışı..." ibaresinin,

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 179/A maddesinin,

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

H. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 202. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

I. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. "...ve müfettişlerin..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

İ. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 384. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (2) numaralı fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

J. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin *"Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak,..."* bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

K. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesinin (1) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

L. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

M. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

O. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 489/A maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. (c) bendinin konu bakımından yetki yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (ç) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (6) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (9) ve (10) numaralı fıkralarının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ö. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması..." ibaresinin ve bu yönden (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 510/B maddesinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri ile “...kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer...” bölümünün;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Birinci cümlesinin kalan kısmı ile ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

28/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (27) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının a) bendinde yer alan bazı ibarelerin, c) bendinin, ç) ve e) bentlerinin bir bölümünün; 20. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın; 21. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 63/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin; geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptal edilmeyen kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

A. (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesi Hükümleri

2. Dava konusu ibarelerin ve bentlerin bulunduğu fıkarda Cumhurbaşkanlığı Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri sayılmaktadır. Bu kapsamda fıkranın a) bendinde *“Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin”* maddi ve *“manevi”* şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, *“gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip tedbirlerini almak ve aldirmek”*; c) bendinde *Cumhurbaşkanı ve diğer devlet erkânının katılımıyla gerçekleştirilen programlarda alınacak olan güvenlik tedbirleri ile koruma hizmetlerini planlamak ve koordine etmek*; ç) bendinde *Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu korum tedbirlerini almak* ve e) bendinde de *Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldirmek* şeklindeki görevlere yer verilmiştir.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK ile düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasak alanda CBK çıkarılamaz.

4. Dava konusu kurallarla Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne verilen görevler hiç kuşkusuz gerekli ve içerik olarak da Anayasa'ya aykırı olmayabilir. Ancak koruma hizmetlerine ilişkin iptali istenen kuralların başta Anayasa'nın 17. maddesinde güvenceye alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı başta olmak üzere yasak alanda düzenleme içerdiği anlaşılmaktadır. Nitekim fıkranın a) bendinde Genel Müdürlüğün görevlerinden birinin *“Cumhurbaşkanının korunması*

talimatı verdiği kişilerin...manevi" şahsiyetlerini korumaya yönelik tedbirler almak olduğu açıkça ifade edilmiştir. Bunun yanında Cumhurbaşkanının gerçekleştireceği toplantı ve açılış gibi programlar kapsamında program yerlerinde *taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak* gibi tedbirlerin, kişilerin ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil edebileceği izahtan varestedir. Bu sebeple, kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır (benzer yönde bkz. AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/09/2023, Karşıoy Gerekçesi, §§ 14-15).

B. (1) Numaralı CBK'nın 61. Maddesine Eklenen (8) Numaralı Fıkra

5. Dava konusu kural ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde eğitim gören personel hariç olmak üzere personel eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden *konaklama ve yemek ücretinin alınmayacağını* öngörmektedir.

6. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasak alanda CBK çıkarılamaz.

7. Eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınması mülkiyet hakkı kapsamında olduğu gibi, bu ücretin alınmaması da bu hakla ilgili bir düzenleme içermektedir. Unutmamak gerekir ki, anayasa koyucunun CBK'ya kapattığı alan belirtilen anayasal hak ve özgürlüklerin sınırlanması değil düzenlenmesidir. Söz konusu temel hak ve özgürlüklerin alanını genişletici ve koruyucu düzenlemeler de yasak alan kapsamında kalmaktadır. Bu sebeple kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırıdır.

C. (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 63/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

8. Dava konusu CBK hükmü Adalet Bakanlığında (Bakanlık) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 26 ıncı maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılabileceğini öngörmektedir.

9. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre "*Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz*". Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kamu görevlilerinin "*atanmaları*"na ilişkin hususlar

münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardandır. Dava konusu kuralla Bakanlıkta istihdam edilmesi gereken sözleşmeli bilişim personelinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memurlar dışında kalan "kamu görevlisi" oldukları anlaşılmaktadır.

10. 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinde sözleşmeli personel istihdamına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Kararda da belirtildiği üzere, kural atıf yoluyla istihdam edilecek kamu görevlilerinin görev ve niteliklerine ilişkin düzenlemeler içermektedir (§§ 106-111). Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü bir konuda düzenleme yapan CBK hükmü Anayasa'nın 104. maddesine aykırıdır.

D. Geçici 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrası

11. Dava konusu kuralın iptal edilmeyen kısmında maddenin yürürlüğe girdiği tarihte muhtelif bakanlıklarda bazı kadrolarda veya görevlerde bulunanların görevlerinin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona ermesi düzenlenmektedir.

12. Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin atanmalarına ve görevlerinin sona erdirilmesine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (aynı yönde muhalefet gerekçemiz için bkz. AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/03/2021, Karşıoy Gerekçesi, § 18; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, Karşıoy Gerekçesi, § 8).

13. Yukarıda (A), (B), (C) ve (D) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle, dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararlarına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

CBK'nın 2. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

(a) bendindeki “...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin...” ibaresinin; konu bakımından yetki ve içerik yönünden,

(a) bendindeki “...ve manevi...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden,

(a) bendindeki “...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek...” bölümünün konu bakımından yetki yönünden,

(c) bendinin konu bakımından yetki yönünden,

(ç) bendinin; “...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak,...” bölümünün konu bakımından yetki yönünden,

20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın konu bakımından yetki yönünden,

21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin Birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden,

Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; Birinci cümlesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri ile “...kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer...” bölümünün konu bakımından yetki yönünden,

İptal istemlerinin reddine ilişkin çoğunluk gerekçesine; Başkan sayın Zühtü Arslan'ın karşıoy gerekçeleri doğrultusunda katılmamakta ve anılan gerekçelerle Anayasa'ya aykırı olan kuralların iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendi Yönünden

1. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

2. Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Belirtilen maddenin birinci fıkrasında herkesin, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardır. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

3. Dava konusu kurallar, hem haklarında koruma tertip ve tedbirleri alınacaklar arasında olanları belirlemek hem de düzenleme kapsamındaki kişilerin manevi şahsiyetlerine yönelik Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde her türlü saldırıya karşı koruma sağlamak suretiyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

B) CBK'nın 21. maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 63/A Maddesi Yönünden

a) Birinci Cümle

4. E.2018/123 K.2022/138 AFAD merkez teşkilatında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği hükmü kuralıyla ilgili olarak belirttiğim karşıoy gerekçesi önümüzdeki kural yönünden de geçerlidir.

5. Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

b) (1) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte,

a) Adalet Bakanlığında; Yayın İşleri Dairesi Başkanı ve Teknik İşler Dairesi Başkanı,

b) Çevre ve Şehircilik Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

c) Dışişleri Bakanlığında; Personel Dairesi Başkanı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı ve I. Hukuk Müşaviri,

ç) İçişleri Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

d) Kültür ve Turizm Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

e) Milli Savunma Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

f) Sağlık Bakanlığında; Denetim Hizmetleri Başkanı, I. Hukuk Müşaviri,

g) Tarım ve Orman Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

ğ) Ticaret Bakanlığında; Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürü, Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürü, Kooperatifçilik Genel Müdürü, Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürü ve Anlaşmalar Genel Müdürü,

h) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında; I. Hukuk Müşaviri,

kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer...” Bölümü Yönünden

6. Benzer kurallar içeren E.2020/46 K.2023/149 sayılı Kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumunda bir kısım personelin görevlerinin sona ermesine ilişkin dosyadaki karşıoy gerekçesi bu kural bakımından da geçerlidir.

7. Dava konusu kurallar kadro ve pozisyon iptaline ilişkin düzenlemeler içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

A. (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) (27) numaralı CBK ile eklenen ve değiştirilen hükümlerinden konu yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılan aşağıdakilerle ilgili çoğunluk görüşüne şu sebeplerle katılamadım.

1. CBK'nın 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki dava konusu ibarelerle (c) bendinin, (ç) bendinin iptal edilen ibare dışında kalan kısmının ve (ı) bendindeki dava konusu ibarelerin Anayasaya aykırılığı iddiasının reddi ile ilgili kararların gerekçelerinde; kurallarda öngörülen hususların yürütme yetkisine ilişkin olduğu, kuralların yasak alanda bir düzenleme içermediği, kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olmadığı ve bu konuların daha önce kanunlarda açıkça düzenlenmediği belirtilerek, konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Anılan kurallarda Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının birimlerinden olan Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri düzenlenmiştir.

Mahkememizin konuya ilişkin önceki kararlarıyla ilgili karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen "Bakanlıklar" kavramı kapsamında değerlendirilemeyecek olan Cumhurbaşkanlığı birimlerinin -mezkr fıkrada bakanlıklar için belirtilen istisnalar arasında kabul edilmesi mümkün olmadığından- görev ve yetkilerinin Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre kanunla düzenlenmesi gerekir. Bu nedenle, incelenen hükümler Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (geniş açıklama için bkz. 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Diğer taraftan, incelenen kurallarda öngörülen güvenlik ve koruma tedbirlerinin ilgililerin temel haklarına ilişkin olması sebebiyle, Anayasanın aynı hükmünün ikinci cümlesinde belirtilen yasak alanda düzenlemeler getirdiği de açıktır.

Bu itibarla, sözü edilen düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkün olmadığından iptali gerekir.

2 . CBK'nın 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın iptali talebinin reddine ilişkin gerekçede, diğer hususların yanında kuralın yasak alanda herhangi bir düzenleme de içermediği belirtilmiştir.

Eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmayacağını hükme bağlayan söz konusu kuralın, daha önce bu kişilerden ücret alındığı için getirildiği açık olduğundan, ilgililerin mâlî ve sosyal haklarına ilişkin olduğu tartışmasıdır.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin sadece mâlî haklarını sınırlayan değil genişleten düzenlemelerin de mülkiyet hakkına ilişkin olması ve mâlî haklarla ilgili bütün düzenlemelerin Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen yasak alanda kalması sebebiyle, yerleşik içtihadımıza göre anılan hüküm 104. maddenin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. Diğer taraftan, bu hususların Anayasanın 128. maddesi uyarınca da kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, incelenen kural onyedinci fıkranın üçüncü cümlesine de uygun değildir.

3. CBK'ya eklenen ve Adalet Bakanlığında 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılabilmesini öngören 63/A maddesinin birinci cümlesinin iptali talebinin reddine ilişkin gerekçede de, diğer hususların yanında kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapılmadığı belirtilmiştir.

Konuya ilişkin önceki kararlarımızda olduğu gibi çoğunluğun bu görüşüne katılmam da mümkün olmamıştır (geniş açıklama için bkz. 23/10/2020 tarihli ve E.2019/78, K.2020/6 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem. Aynı yönde örn. olarak bkz. 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı; 30/11/2023 tarihli ve E.2020/66, K.2023/199 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

4. CBK'nın 98., 167. ve 466. maddeleri ile 120/A ve 179/A maddelerinin (1) numaralı fıkralarının, 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki ibare ile (2) ve (3) numaralı fıkralarının ve 510/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptali talebinin reddine ilişkin çoğunluk görüşüne de, daha önceki kararlarımıza ilişkin karşıoy gerekçelerimde belirtilen sebeplerle katılmadım (geniş açıklama için bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

5. Son olarak, (27) numaralı CBK'nın geçici (1) maddesinde sayılan görevlerde bulunanların görevlerinin başka bir işleme gerek kalmadan sona ermesini öngören kuralın iptal edilmeyen kısmı da konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırıdır (rn. olarak bkz. 31/3/2021 tarihli ve E. 2020/8, K. 2021/25 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Yukarıda beş maddede belirtilen kuralların Anayasaya aykırı olduğu ve iptali gerektiği dşnncesiyle çoğunluğun bunlara ilişkin red kararlarına karşıyım.

B. (1) numaralı CBK'nın 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ibaresinin içerik yönünden de Anayasaya aykırı olmadığı ve iptal talebinin reddi yönündeki çoğunluk görüşüne, daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle mezkûr hükmün belirlilik ilkesine uygun olmadığı ve bu bağlamda Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu dşnncesiyle karşıyım.

ye
M. Emin KUZ

KARşIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 10/1/2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (27) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım.

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin..." ibaresinin içerik yönünden:

2. Kuraldaki dava konusu “Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin” kavramının neye göre belirleneceği konusunda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu yönü ile bakıldığında Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerle ilgili olarak kural sadece Cumhurbaşkanına bu yetkiyi vermiş olup bu yetkiye ilişkin bir belirleme yapmamıştır.

3. Oysa Anayasa’nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak görülen belirlilik ilkesi bağlamında düşünüldüğünde Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerle ilgili kriterlerin ana hatları ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlenmesi zorunludur.

4. Bu nedenle dava konusu ibare Anayasa’nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesinin öngördüğü belirlilik ilkesini sağlamaması nedeniyle içerik yönü ile Anayasa’ya aykırı olup iptali gerekmektedir.

B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının “...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak...” bölümünün, 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin, 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendindeki “...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak...” ibaresinin ve 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın konu bakımından yetki yönünden:

5. Dava konusu kurallardaki düzenlemelere bakıldığında bu kuralların esasında Anayasa’daki kişinin maddi ve manevi varlığı, ifade özgürlüğü, yerleşme ve seyahat özgürlüğü ve mülkiyet hakkı gibi Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki yasak alanda düzenleme yaptıkları görülmektedir.

6. Bu yönü ile dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğundan iptal edilmeleri gerekmektedir.

C. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden:

7. Kuralla Bakanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26. maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli istihdamı düzenlenmektedir. Kuralın referansta bulunduğu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26. maddesi Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde yerli veya yabancı personelin tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdamına imkan vermektedir. Devam eden fıkralarda ise bu şekilde istihdam edilen personelin ücret ve benzeri mali hakları ile istihdamda aranacak bazı hususlara ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir.

8. Dolayısıyla referansta bulunduğu kuralların içeriğine bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü çalıştırılacak personelin ücreti başta olmak üzere parasal haklarını düzenlediğinden mülkiyet hakkıyla ilgili düzenleme yapmaktadır. Bu nedenle de konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırılık taşıdığından dava konusu kuralın iptali gerekmektedir.

D. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri ile "...kadrolarında veya görevlerinde bulunanların görevleri başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer.." bölümünün konu bakımından yetki yönünden:

9. Dava konusu Geçici 1. maddenin ilgili kısmı kadro ile ilgili hususları düzenlemektedir. Benzer biçimde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33).

10. Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünde de geçerli

olduğu kanaatinde olduğumdan E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşioyunda yer verdiğim gerekçelerle dava konusu ibarenin iptali gerekmektedir.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Karşı Oy

1. 27 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 2. maddesi ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine eklenen 10/A maddesinde yer alan “...ve manevi...” ibaresinin değerlendirilmesinde çoğunluk tarafından “Red” sonucuna ulaşılmıştır.

2. Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne ilişkin düzenleme ihtiva eden maddenin 1. fıkrasının “a” bendinde “*Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek*” düzenlemesiyle Genel Müdürlüğün faaliyet alanlarından bir tanesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

3. Genel Müdürlük Cumhurbaşkanlığı Makamına yönelik olarak koruma hizmetleri görevini yerine getirmek üzere teşekkül ettirilmiştir. Bu bağlamda gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında bu hizmeti yürütmek üzere gereken tedbirleri almakla mükellef kılınmıştır.

4. Koruma hizmetinin korunan kişilerin maddi ve biyolojik varlığına yönelik saldırılara karşı yürütülmesi, konunun fiziki boyutunun bariz olması nedeniyle, bir belirsizlik ihtiva etmemektedir.

5. Ancak konu, korunan kişinin manevi varlığına yönelik saldırılara karşı korunmasına geldiğinde mevzunun belirgin olduğunu iddia etmek kolay gözükmemektedir.

6. Bir insanın “*Manevi Varlığı*” kavramına hangi unsurların gireceğini bütün boyutlarıyla belirlemek oldukça zordur.

7. Bireyin şeref ve itibarı ilk etapta kişinin manevi varlıkları arasında sayılması mümkün kavramlar arasında yer almaktadır (*Sinem Hun*, B. No: 2013/5356, 8/5/2014, § 43). Diğer yandan kişinin onuru da manevi varlık kavramına dahil edilebilecek unsurlar arasında sayılabilir.

8. Gerek şeref ve itibar gerekse onur kavramlarının soyut nitelikleri onların belirginleştirilmesini zorlaştırmaktadır.

9. İptal talebine konu edilen düzenlemede tercih edilen ibare “*manevi şahsiyet*” kavramı olup bunun “*manevi varlık*” ibaresi ile özdeş veya farklı olup olmadığı hususu dahi çok belirgin değildir.

10. Diğer taraftan şeref ve itibara yönelik saldırılar bir çok yönden olabileceği gibi görsel ve işitsel yayınlar yoluyla da yapılabilecektir (B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33) (AİHM. Pfeifer/Avusturya, 12556/03, 15/11/2007, § 35).

11. Konunun bu boyutu dikkate alındığında düzenlemenin ifade hürriyetini ilgilendiren bir yönü bulunduğu ve Anayasanın 26. maddesinde kaleme alınan “*Düşünceyi açıklama*” hürriyetini ilgilendirdiği söylenebilir.

12. Diğer taraftan kuralın korumayı amaçladığı “*Manevi şahsiyet*” kavramının Anayasanın 17. maddesinde temel hak olarak düzenlenen “*Manevi varlık*” kavramıyla doğrudan ilintili olduğu ifade edilebilir.

13. Bu iki hakla olan irtibatı nedeniyle CBK’nın temel haklarla ilgili bir düzenleme içerdiği ve Anayasanın 104/17. maddesindeki düzenleme karşısında konu ve yetki bakımından Anayasaya aykırılık ihtiva ettiği iddia edilebilirse de, bunun ötesinde “*Manevi şahsiyet*” kavramının kendi başına çok belirgin olmadığını, dahası fiziki olarak koruma hizmeti vermek üzere oluşturulan bir birimin soyut bir kavramın müdafaası noktasında ne gibi önlemler alabileceği hususunun da bir çok belirsizlikler ihtiva ettiğini değerlendiriyoruz.

14. Bu nedenlerle kuralın Anayasaya aykırı olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini düşündüğümüzden aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak etmiyoruz.

Üye
Basri BAĞCI

Karşı Oy

1. 27 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 60. maddesi ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 364/2 maddesinde yapılan düzenlemede *“Teftiş Kurulu Başkanlığının ve müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulleri yönetmelikle düzenlenir”* denilmek suretiyle Sağlık Bakanlığı Teftiş Kuruluna ilişkin bir kurala yer verilmiştir.

2. Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında *“Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir”* hükmüne yer verilmiştir.

3. Anayasanın bu hükmü sadece bakanlıkların kurulmasını değil aynı zamanda kurulacak bakanlığın teşkilatının da oluşturması, dahası bu birimlerin görev ve yetkilerinin belirlenmesi konusunda da CBK ile düzenleme yapılabileceğini ifade etmektedir.

4. Maddenin önceki fıkra ve bentlerinde Teftiş Kurulunun faaliyet ve görevlerine ilişkin bir takım hükümlere yer verilmiştir. Devamında, iptal talebine konu edilen kural ile, detay hususların yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu haliyle normun Anayasanın 106/ son maddesindeki düzenleme kapsamında bulunup Anayasaya aykırılık oluşturmadığını değerlendirdiğimizden çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu 10/1/2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (27) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK);

A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

1. (a) bendinin "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin..." ve "...ve manevi..." ibarelerinin, konu bakımından yetki yönünden ve içerik yönünden,

2. (a) bendinde yer alan "...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak," ibaresinin, (c) bendinin ve (ç) bendinde yer alan "...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak," ibaresinin, konu bakımından yetki yönünden,

B. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesine eklenen (8) numaralı fıkranın konu bakımından yetki yönünden,

C. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 63/A maddesinin konu bakımından yetki yönünden,

D. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden,

Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

A. 1. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ve "... ve manevi..." İbarelerinin İncelenmesi

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

1. Kurallarla Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin, hakkında koruma tertip ve tedbirleri alınacaklar arasında sayıldığı ve bu kişilerle birlikte fıkra kapsamındaki diğer kişilerin manevi şahsiyetlerinin koruma kapsamına alınmasına yönelik bir düzenleme yapılmıştır.

2. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

3. Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında herkesin, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

4. Dava konusu kurallar, hem haklarında koruma tertip ve tedbirleri alınacaklar arasında olanları belirlemek hem de düzenleme kapsamındaki kişilerin manevi şahsiyetlerine yönelik Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde her türlü saldırıya karşı koruma sağlamak suretiyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

5. Ayrıca koruma kapsamında bulunan bir kişinin manevi şahsiyetine yönelik bir saldırıya karşı alınacak koruma tertip ve tedbirleri, saldırıyı gerçekleştirenin, gerçekleştirdiği eylemin niteliğine göre, temelinde ifade özgürlüğü bulunan ve ifade özgürlüğünün özel görünümleri olan basın hürriyetine, bilim ve sanat hürriyetine, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda "*... ve manevi...*" ibaresi Anayasa'nın 17. maddesinin yanı sıra Anayasa'nın 26. maddesi yönünden de yasak alan içinde kalmaktadır.

6. Açıklanan nedenlerle kurallar, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

b . Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

7. "*...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ...*" İbaresine ile Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin çerçevesinin bulunmaması, kimlerin bu koruma kapsamına alınacağına dair herhangi bir kriter içermemesi nedeni ile kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

8. "*... ve manevi...*" ibaresi yönünden ise koruma kapsamında bulunan bir kişinin manevi şahsiyetine yönelik bir saldırıya karşı alınacak koruma

tertip ve tedbirleri, saldırıyı gerçekleştirenin, gerçekleştirdiği eylemin niteliğine göre, temelinde ifade özgürlüğü bulunan ve ifade özgürlüğünün özel görünümleri olan basın hürriyetine, bilim ve sanat hürriyetine, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale niteliği taşımakta olup aynı zamanda belirsizlik içermektedir. Bu nedenle içerik açısından da Anayasaya aykırıdır.

A. 2. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 10/A Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan "... gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak," İbaresinin; (c) Bendinin; (ç) Bendinde Yer Alan "... Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak," İbaresinin İncelenmesi

9. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

10. Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında herkesin, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardır. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

11. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin ..." ve "... ve manevi..." ibarelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar için de geçerlidir. Dava konusu kurallar maddi ve manevi varlığın korunması hakkına ilişkin düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

B. CBK'nın 20. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 61. Maddesine Eklenen (8) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

13. Dava konusu kuralla ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde eğitim gören personel hariç olmak üzere personel eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmayacağı düzenlenmiştir.

14. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarıyla ilgili hükümlerin mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğine, bu nedenle bu hususların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79).

16. Dava konusu kuralla ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde eğitim gören personel hariç olmak üzere personel eğitim merkezlerinde eğitim görenlerden konaklama ve yemek ücreti alınmaması hususu; söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden *mülkiyet hakkı* kapsamındadır.

17. Bu itibarla kuralın mali, sosyal hak ve yardımlara ilişkin bölümü Anayasa'nın İkinci Kısım'ının İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

18. Bu itibarla kuralın özlük haklarına ilişkin bölümünün Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme öngörmesi sebebiyle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C. CBK'nın 21. maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 63/A Maddesinin Birinci Cümlesinin İncelenmesi

19. Dava konusu kural Adalet Bakanlığında (Bakanlık) 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli çalıştırılabileceğini düzenlemektedir.

20. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde, yerli veya yabancı personel tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebileceği düzenlenmiştir.

21. İptali istenen kural, 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesi kapsamında personel istihdam edilebilmesine imkân tanımakta, başka bir ifadeyle atıf yapılan madde kapsamındaki düzenlemeyi bir bütün hâlinde uygulanır hale getirmektedir. 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesinin ikinci fıkrasında "... verilecek her türlü ödemeler dahil ücretler..." in tespiti hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla dava konusu kuralla çalıştırılacak sözleşmeli bilişim personelinin alacağı ücret belirlenmekte, diğer bir ifadeyle ücret konusunda bir düzenleme öngörülmektedir.

22. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

23. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

24. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında da kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz. Ayten Yeğenoğlu, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32;

Naci Altınbulduk, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; Muzaffer Peker, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

25. Bu bağlamda sözleşmeli bilişim personeline yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “mülkiyet hakkı” kapsamındadır. Bu itibarla dava konusu kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

D. Geçici 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

26. Kural CBK ekinde yer alan (1) sayılı listede iptal edilen kadrolarda görev yapan personelin dava konusu fıkranın yer aldığı maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görevlerinin sona ermesini düzenlenmektedir.

27. Kural ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa’nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları dikkate alındığında kadrolarına ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği açıktır.

28. Açıklanan nedenle kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, (27) numaralı CBK’nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan “...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzeni almak veya aldırarak...” bölümünün, kişilerin seyahat özgürlüğüne ilişkin düzenleme niteliğinde olduğu, dolayısıyla yasak alanda düzenleme içerdiği gerekçesiyle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

2. CBK’nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı

birimlerinden biri olan Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri düzenlenmiştir.

3. Anılan fıkranın (a) bendinde Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik her türlü saldırıya karşı, Cumhurbaşkanlığı hizmet mahallerinde ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracında, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmıştır.

4. Söz konusu fıkranın kapsamında, kişi bakımından, Cumhurbaşkanı ve aile fertleri ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişiler yer almaktadır. Bu kişilerin maddi ve manevi şahsiyetlerine yönelik sadece fiziki değil her türlü saldırı koruma kapsamına alınmıştır. Koruma tertip ve tedbirlerinin alınacağı veya aldırılacağı yerler ise Cumhurbaşkanlığı hizmet mahalleri ve ikametleri ile her türlü ulaşım aracı, yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirilecek toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetler olarak belirlenmiştir.

5. Dava konusu bölümün yer aldığı (e) bendinde ise Cumhurbaşkanlığı hizmet mahalleri ile Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldirmek görevi öngörülmüştür. Kuralla, taşıt ve yaya trafiğine ilişkin düzenleme görevinin sadece Cumhurbaşkanının katıldığı programlara hasredildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu ibarelerin yer aldığı kuralla esasen (a) bendinde genel olarak düzenlenen Cumhurbaşkanının yurt içinde gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek görevinin özel bir görünüm hâline yer verildiği anlaşılmaktadır.

6. Koruma görevi ifa edilirken olası saldırılara göğüs germeden ziyade önleyici tedbirler alınması hayati derecede önemlidir. Zira yeteri düzeyde önleyici tedbirin alındığı bir ortamda olası saldırının önlenileceği ya da olumsuz etkilerinin azaltılabileceği bilinmektedir. Dava konusu kuralda belirtilen taşıt ve yayalara ilişkin düzen aldırma görevi de anılan önleyici tedbirlerin bir örneğidir. Bu itibarla genel bir düzenleme yapıldığı anlaşılan kuralda spesifik olarak bireylerle ilgili tedbir alınabileceği söylenemez.

7. Açıklanan nedenle kuralın, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olmadığı düşüncesindeyim.

8. Öte yandan kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerine de aykırı değildir. Kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı düşünüldüğünden, içerik yönünden de değerlendirilmesi gerekmektedir.

9. Kuralla öngörülen taşıt ve yayalara ilişkin tedbir alma görevinin sadece Cumhurbaşkanının katıldığı programlara hasredildiği göz önüne alındığında, kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

10. Açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'ya uygun olduğu düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/55
Karar Sayısı : 2023/228
Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 135 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 15/4/2020 tarihli ve 7243 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 7. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (b) fıkrasının;

1. Değiştirilen (1) numaralı bendinin;

a. (a) alt bendinin,

b. (c) alt bendinde yer alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." ibaresinin,

2. (2) numaralı bendine eklenen (r) ve (t) alt bentlerinin,

B. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının,

C. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkraların,

Anayasa'nın 2., 5., 7., 13., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 38., 42., 53. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 7. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının değiştirilen (1) numaralı bendinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) (Değişik:15/4/2020-7243/7 md.) Uyarma: Öğretim elemanına, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. Uyarma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek.

...

c) Görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.

...”

2. 7. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının (r) ve (t) alt bentlerinin eklendiği (2) numaralı bendinin ilgili kısmı şöyledir:

“(2) (Ek cümle:15/4/2020-7243/7 md.) Kınama: Öğretim elemanına, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir. Kınama cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

...

r) (Ek:15/4/2020-7243/7 md.) Görevi sırasında amirine sözle saygısızlık etmek.

...

t) (Ek:15/4/2020-7243/7 md.) Taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarda bulunmak.

...”

3. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrası şöyledir:

“(Değişik ikinci fıkra:15/4/2020-7243/8 md.) Üniversite disiplin kurulu üniversite yönetim kuruludur. Üniversiteye bağlı birimlerin

yönetim kurulları disiplin kurulu olarak görev yapar. Rektörlüğe bağlı birimlerdeki disiplin kurulu; akademik personel ve daire başkanı kadrosunun dengi ve üstü kadrolarda bulunanlar için rektör yardımcısı başkanlığında üniversite yönetim kurulunca her takvim yılı başında belirlenen profesör unvanlı dört öğretim üyesinden, memurlar için ise Genel Sekreterin başkanlığında, Hukuk Müşaviri ile Personel Dairesi Başkanından oluşur.”

4. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun’un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkralar şöyledir:

“(Ek fıkra:15/4/2020-7243/13 md.) Vakıf yükseköğretim kurumunun muaccel ve kısa vadeli borçlarını, toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleriyle veya mevcut mal varlığıyla ödeme imkânının bulunmadığının Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü ve Yükseköğretim Kurulunun kararıyla tespit edilmesi halinde, faaliyet izni geçici olarak durdurulur.”

“(Ek fıkra:15/4/2020-7243/13 md.) Faaliyet izni geçici olarak durdurulan vakıf yükseköğretim kurumunun, eğitim-öğretim faaliyetleri için mülkiyetinde yeterli taşınmazı bulunmadığının veya mevcut malvarlığıyla eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüremeyeceğinin garantör üniversite tarafından tespiti ve Yükseköğretim Kurulunca onaylanması halinde, üçüncü fıkra uyarınca faaliyet izni kaldırılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI’nın katılımlarıyla 25/6/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Burak FIRAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri,

dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 7. Maddesiyle 2547 Sayılı Kanun'un 53. Maddesinin (b) Fıkrasının Değiştirilen (1) Numaralı Bendinin (a) Alt Bendinin, (c) Alt Bendinde Yer Alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." İbaresinin ve (2) Numaralı Bendine Eklenen (r) ile (t) Alt Bentlerinin İncelenmesi

1. (a) Alt Bendi ile (c) Alt Bendinde Yer Alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

3. 2547 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca anılan Kanun'un amacı yükseköğretimle ilgili amaç ve ilkeleri belirlemek ve bütün yükseköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının teşkilatlanma, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ile eğitim, öğretim, araştırma, yayım, öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer personel ile ilgili esasları bir bütünlük içinde düzenlemektedir.

4. Kanun'un 2. maddesine göre yükseköğretim üst kuruluşları, bütün yükseköğretim kurumları, bağlı birimleri ve bunlarla ilgili faaliyet ve esaslar, Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına bağlı yükseköğretim kurumlarıyla ilgili özel kanun hükümleri saklı kalmak üzere, Kanun'un kapsamında yer almaktadır.

5. 53. maddenin (b) fıkrasında fiilin niteliğine göre devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanlarına uygulanabilecek disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma şeklinde sayılmıştır.

6. Söz konusu fıkranın (1) numaralı bendi uyarınca uyarma, öğretim elemanına, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. (1) numaralı bendin dava konusu (a) alt bendinde *maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek* öğretim elemanına uyarma cezası verilmesini gerektiren fiillerden biri olarak hükme bağlanmıştır.

7. Ayrıca fıkranın (c) alt bendi uyarınca görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde kayıtsızlık gösteren veya düzensiz davranan öğretim görevlisi hakkında da uyarma cezası verilecek olup anılan alt bentte yer alan “...*kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.*” ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların belirsiz ve öngörülemez olduğu, keyfî uygulamalara ve değerlendirmelere yol açtığı, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin disiplin suçları yönünden de geçerlilik taşıdığı, bu itibarla disiplin suç ve cezalarının kanunla düzenlenmesi gerektiği, kurallarda sadece disiplin cezalarına yer verildiği ancak bu cezalara karşılık gelen fiillerin tespit edilmediği, kapsamı itibarıyla belirsiz olması nedeniyle akademik özgürlüğü ve düşünce özgürlüğünü zedelediği belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 7., 24., 25., 26., 27., 38. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa’nın “Yükseköğretim kurumları” başlığını taşıyan 130. maddesinin dokuzuncu fıkrasında öğretim elemanlarının disiplin ve ceza işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

10. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

11. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve kamu yararının devamlılığının sağlanması amacıyla yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev anlayışları, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış; bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

12. Dava konusu kurallar ile *maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek* ve görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev

mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde *kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak* uyarma cezası ile cezalandırılacak fiiller arasında sayılmıştır.

13. Maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek fiili, öğretim elemanlarının görevleri ve çalışma esaslarına göre farklılık gösterebilir. 2547 sayılı Kanun öğretim elemanlarına haftada belirli saatte ders verme yükümlülüğü ile birlikte uygulama, seminer, proje, bitirme ödevi ve tez danışmanlıkları gibi görevler de vermektedir. Bu bakımdan öğretim elemanının maiyetindeki elemanların yetiştirilmesine özen göstermemesi her bir görevi ile ilgili olarak farklı şekilde gerçekleşebilir.

14. Yine benzer şekilde öğretim elemanlarının hangi eylem ve davranışlarıyla görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde kayıtsızlık göstermiş veya düzensiz davranmış olacağının önceden belirlenmesi zordur. Bu nedenle kanun koyucunun genel bir belirleme yaparak maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermeyen ve görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde kayıtsızlık gösteren veya düzensiz davranan öğretim elemanlarının uyarma cezasıyla cezalandırılmalarını öngördüğü anlaşılmaktadır. Anılan şekilde genel bir belirleme yapılması kuralın belirsizlik taşıdığı veya keyfiliğe karşı gerekli kanuni güvenceyi taşımadığı anlamına gelmemekte olup kanun yapma tekniğinin doğasından kaynaklanmaktadır. Nitekim kanun metninin genel olması, somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

15. Dava konusu kurallarda yer alan hususlar somut olayın özelliğine göre kanuna dayalı olarak idare tarafından belirlenecek ise de idarenin bu işlemi mahkeme tarafından denetleneceğinden bu kanunun kapsamı nihai olarak yargı kararıyla ortaya konulacaktır. Dolayısıyla kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğu söylenemez. Bu bağlamda dava konusu kurallarla öğretim elemanlarına uygulanacak disiplin cezası ile ceza gerektiren fiil ve hâller hususunda kanuni çerçevenin çizildiği, disiplin suç ve cezaları yönünden öğretim görevlileri için kanuni güvencenin sağlandığı sonucuna varılmıştır.

16. Kuralların kanunilik şartını sağlamasının yanı sıra ölçülü olması da gerekir. *Ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt

ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

17. Kuralların öğretim elemanlarının maiyetindeki elemanların yetiştirilmesine özen göstermesini ve görevin tam ve zamanında yapılmasında kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesini temin etmek suretiyle yükseköğretim kurumlarında idari düzenin korunması amacıyla düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların anılan amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

18. Kurallar, *maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek* ve görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde *kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak* hâllerinde öğretim elemanının uyarma disiplin cezasıyla cezalandırılmasını öngörmektedir. Kuralların hedeflediği amacın taşıdığı fayda ile kuralların öngördüğü ceza ve bu cezanın 2547 sayılı Kanun'da öğretim elemanları hakkında çeşitli fiiller karşılığında uygulanabileceği belirtilen disiplin cezaları içinde en hafif ceza olan uyarma cezası olduğu gözetildiğinde kurallarla getirilen külfetin ulaşılacak istenen amaç bakımından orantısız olmadığı, kuralların taşıdığı yarar ile getirdiği külfet arasında adil bir dengenin kurulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla kuralların ölçülülük ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. ve 130. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 38. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 130. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 7., 24., 25., 26. ve 27. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (r) Alt Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

20. Dava dilekçesinde özetle, 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının (1) numaralı bendinin (a) alt bendi ile (c) alt bendinde yer alan "... kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 24., 25., 26., 27., 38. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

22. Dava konusu kurala göre, görevi sırasında amirine sözle saygısızlık etmek öğretim elemanının kınama cezasıyla cezalandırılmasını gerektiren fiiller arasında sayılmıştır.

23. Saygı kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram" şeklinde tanımlanmıştır.

24. Anayasa'nın 25. maddesinin birinci fıkrasında herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu belirtildikten sonra 26. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar." hükmüne yer verilerek ifade özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

25. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları, bu çabaların hoşgörülle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal

çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun, [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-34; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-36, 38).

26. Anayasa'nın 26. maddesinin asıl işlevi herhangi bir ayırım yapmaksızın toplumdaki tüm kesimlerin ifade özgürlüğünü korumaktır. Öğretim elemanlarının da dâhil olduğu kamu görevlileri de toplumun diğer bütün bireyleri gibi ifade özgürlüğünden yararlanır.

27. Dava konusu kuralla görevi sırasında amirine sözle saygısızlık eden öğretim elemanına disiplin cezası verilmesine imkân tanınmak suretiyle ifade özgürlüğüne bir sınırlama getirilmektedir.

28. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* denilmektedir.

29. Buna göre ifade özgürlüğüne sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anayasa'nın söz konusu maddesi uyarınca ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamaların kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

30. Bu kapsamda ifade özgürlüğünü sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

31. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin

sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

32. 7243 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının değiştirilen (1) numaralı bendinin (a) alt bendi ile (c) alt bendinde yer alan "...*kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde kanunilik ilkesi kapsamında belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

33. Anayasa'nın 26. maddesinde ifade özgürlüğü sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, maddenin ikinci fıkrasında bu hakkın millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği öngörülmüştür.

34. Yükseköğretim kurumları, bilimsel çalışmaların yapıldığı ve bilimin öğretildiği kurumlardır. Çağdaş eğitim öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek gibi değerli bir amaca hizmet eden bu kurumlarda kurum düzeninin sağlanmasının sağlıklı ve verimli bir çalışma ortamının oluşmasına hizmet edeceği açıktır. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak öğretim elemanlarının çalışma arkadaşları ve amirleriyle olan ilişkilerinin asgari saygı ve nezaket sınırları içinde devam etmesi kurum düzeninin sağlanması bakımından önem taşımaktadır. Bu itibarla görevi sırasında amirine sözle saygısızlık eden öğretim elemanının disiplin cezasıyla cezalandırılmasını öngören kuralla kurum düzeninin sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın kamu düzeninin korunması ve sağlanmasına yönelik meşru bir amacı olduğu görülmektedir.

35. Diğer yandan temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması, başka bir ifadeyle demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması gerekir.

36. Üniversitelerin bilimsel araştırma yapmak, bilimsel araştırmalarla toplumsal gelişmeye katkı sağlama ve nitelikli insan gücü yetiştirme amaçlarını gerçekleştirebilmesi eleştirel düşünce ortamının sağlanmasına bağlıdır. Eleştirinin ve sözün önemi akademik dünyada daha fazladır ve daha fazla korunmaya ihtiyaç duyar. Bu anlamda, öğretim elemanlarının ifade özgürlüğünün sıkı koruma altında olması üniversitelerin varlık koşullarından biridir. Ancak görev sırasında amirine karşı sözle saygısızlıkta bulunmak eleştiri sınırlarını aşan bir durumu ifade etmektedir. Kurum düzeninin ve bu suretle kamu düzeninin korunması ve sağlanması biçimindeki meşru amaç doğrultusunda görevi sırasında amirine sözle saygısızlık eden öğretim elemanının disiplin cezasıyla cezalandırılması şeklinde getirilen sınırlamanın demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı değerlendirilmektedir.

37. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük ilkesi* elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

38. Kuralın, asgari nezaket ve saygı ortamının sağlanmasına böylece bilimsel çalışmaların sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunmak suretiyle kurum ve dolayısıyla kamu düzeninin sağlanması amacına ulaşılması bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

39. Yükseköğretim kurumlarının toplumsal gelişme bakımından taşıdığı hassasiyet bakımından düzenli bir çalışma ortamının önemi, dava konusu kuralda düzenlenen fiilin, öğretim elemanının akademik çalışmalarına yönelik olmaması gözetildiğinde görevi sırasında amirine sözle saygısızlık eden öğretim elemanının kınama cezası ile cezalandırılmasının yaptırım ile korunmak istenen hukuki değer ve elde edilmek istenen kamusal yarar karşısında bireye makul olmayan, orantısız bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır.

40. Öte yandan kurala konu fiilin karşılığıının en hafif ikinci derecedeki disiplin cezası olan kınama cezası olduğu, aynı fiilin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca kınama cezasından daha ağır olan aylıktan kesme disiplin cezasıyla cezalandırıldığı, verilen disiplin cezasının yargı denetimine açık olduğu da dikkate alındığında kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 25. 27., 38. ve 130. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 25. 27., 38. ve 130. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. (t) Alt Bendi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

42. Dava dilekçesinde özetle, 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının (1) numaralı bendinin (a) alt bendi ile (c) alt bendinde yer alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." ibaresine yönelik gerekçelerin yanı sıra dava konusu kurallar uyarınca öğretim elemanlarının giyimlerinden hayat tarzlarına kadar özel hayatlarına ilişkin birçok hususun disiplin cezasına konu olabileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 38. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

43. Dava konusu kurala göre *taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarda bulunmak* öğretim elemanının kınama cezasıyla cezalandırılmasını gerektiren fiiller arasında sayılmıştır.

44. Kural uyarınca öğretim elemanlarının kınama cezasıyla cezalandırılmasını gerektiren tutum ve davranışları sadece görevleri sırasındaki tutum ve davranışlarıyla sınırlı değildir. Bunun yanı sıra öğretim elemanlarının, özel yaşam alanlarındaki tutum ve davranışları da kural kapsamında disiplin cezasına konu olabilecektir.

45. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesini yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2020/64, K.2020/70, 12/11/2020, §10).

46. Özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda güvence altına alınan değerlerden biri de insan onurunun bir görünümü olan kişisel özerkliktir. Kişisel özerklik her bir bireyin diğer kişilerle ve dış dünyayla kendi yaşam tercihleri doğrultusunda kişisel ilişki kurabilmesi ve geliştirebilmesini gerektirir. Anılan hak kişinin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğunu belirtmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (AYM, E.2023/3, K.2023/139, 26/7/2023, § 28; *Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-35; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 50; *Ayşegül Çengel Kömür ve diğerleri*, B. No: 2016/56228, 23/6/2020, § 43).

47. Anayasa Mahkemesi kararlarında özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu, kişinin özel hayatına dair hususlar mesleği ile ilgili tasarruflara esas alınmışsa bunların özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (*Serap Tortuk*, § 37; *Bülent Polat*, § 62, *Ata Türkeri*, § 31).

48. Dava konusu kuralda taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarda bulunan öğretim elemanlarının disiplin cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmektedir. Kuralda disiplin cezasıyla cezalandırılacak tutum ve davranışlar, öğretim elemanlarının sadece görevleri sırasındaki tutum ve davranışları olmayıp bunun yanı sıra bu kişilerin özel yaşam alanlarındaki tutum ve davranışlarını da kapsamaktadır. Bu itibarla kural, Anayasa'nın

20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik bir sınırlama getirmektedir.

49. 7243 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının değiştirilen (1) numaralı bendinin (a) alt bendi ile (c) alt bendinde yer alan "...*kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde kanunilik ilkesi kapsamında belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

50. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına çeşitli sebeplere bağlı kalınarak sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi sebepleri de sayılmış, böylece bunlara dayalı olarak söz konusu hakkın sınırlanabilmesine izin verilmiştir. Ancak anılan fıkrada söz konusu sınırlamanın arama ve el koyma tedbirlerine özgü olarak yapılabileceği belirtildiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında dava konusu kural yönünden meşru bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bu itibarla anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete yüklenen ödevler nedeniyle sınırlanması mümkündür (AYM, E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 15).

51. Anayasa'nın 128. maddesinde devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütüleceği öngörülmüştür. Anılan maddede geçen *diğer kamu görevlileri* kavramı söz konusu asli ve sürekli görevlerde kamu hukuku ilişkisiyle görev yapan fakat memur olmayan kişileri ifade etmekte olup üniversite öğretim elemanları da bu kapsamda yer alan kamu görevlilerindendir (AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 24).

52. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler*" denilmiştir. Kamu görevlilerinin Anayasa'ya ve kanunlara sadakat yükümlülüğünün kamu hizmetlerinin devamlılığının ve belirli

bir disiplin içinde yürütülmesinin sağlanmasıyla yakından ilişkili olduğu açıktır. Dolayısıyla kuralın, kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve mesleki disiplinin sağlanmasına yönelik meşru bir amacı olduğu görülmektedir.

53. Özel hayat kavramının yalnızca mahremiyet alanını ifade etmeyip bireylerin özel bir sosyal hayat sürdürmelerini de güvence altına aldığı gözetildiğinde özellikle kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Bununla birlikte bu kişilerin de diğer bireyler için öngörülen sınırlamalarda olduğu gibi asgari güvence ölçütlerinden yararlanmaları gerekir (*Serap Tortuk*, § 52).

54. Taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarda bulunan öğretim elemanının, bilimsel araştırmalarla toplumsal gelişmeye katkı sağlama ve nitelikli insan gücü yetiştirme amaçları taşıyan yükseköğretim kurumunun düzenini aksatabileceği ve işleyişini olumsuz bir şekilde etkileyebileceği dikkate alındığında kuralla getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenebilir. Bununla birlikte bu husus öğretim elemanının taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarından yalnızca özel hayatını ilgilendiren, mesleki hayatına ilişkin olmayan veya kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde sunulmasına bir etkisi olmayan mahremiyet alanına dâhil özel yaşamındaki tutum ve davranışlarının da disiplin cezasına konu olması gerektiği anlamına gelmemektedir. Nitekim taşıdığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranış niteliğinde olmakla birlikte öğretim elemanının yerine getirdiği kamu hizmeti ile ilgisi olmayan durumların da var olabileceği gözetildiğinde bu tür tutum ve davranışların disiplin cezasının konusu olmasının demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya hizmet etmeyeceği açıktır.

55. Kural, öğretim elemanının görevi dışında, mesleki hayatına ilişkin olmayan veya kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde sunulmasına herhangi bir etkisi olmayan mahremiyet alanı kapsamındaki özel yaşamına konu tutum ve davranışlarının da disiplin cezasına neden olmasına imkân tanımaktadır. Bu itibarla kuralla özel hayata saygı hakkına getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 19., 24., 25., 26., 27. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 8. Maddesiyle 2547 Sayılı Kanun'un 53/E Maddesinin Değiştirilen İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

57. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla hakkında disiplin soruşturması yürütülen kamu görevlisinin üyesi olduğu sendika temsilcisine disiplin kurullarında yer verilmediği, toplu sözleşme hükümlerine göre sendika temsilcilerinin disiplin kurullarında yer almasına imkân sağlandığı, bu konuya ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumu ve Danıştay tarafından verilen kararların bulunduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 53. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

58. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. ve 130. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

59. 2547 sayılı Kanun'un "*Disiplin kurullarının teşekkülü*" başlıklı 53/E maddesinin dava konusu ikinci fıkrasında üniversitede disiplin kurulunun üniversite yönetim kurulu olduğu, üniversiteye bağlı birimlerin yönetim kurullarının da disiplin kurulu olarak görev yapacağı belirlenmiştir. Rektörlüğe bağlı birimlerdeki disiplin kurulunun akademik personel ve daire başkanı kadrosunun dengi ve üstü kadrolarda bulunanlar için rektör yardımcısı başkanlığında üniversite yönetim kurulunca her takvim yılı başında belirlenen profesör ünvanlı dört öğretim üyesinden oluşacağı; memurlar için ise Genel Sekreterin başkanlığında, Hukuk Müşaviri ile Personel Dairesi Başkanından meydana geleceği hüküm altına alınmıştır.

60. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve

yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin *diğer özlük işleri* kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır. Bu durumda disiplin işlemlerine ilişkin düzenlemelerin de kanunla yapılması gerekmektedir (AYM, E.2020/72, K.2022/160, 13/12/2022, § 133).

61. Anayasa'nın 130. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise öğretim elemanlarının görevleri, atanmaları, yükselmeleri ve disiplin işleri gibi birçok hususun kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

62. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kurallar keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olmalıdır. Esasen kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesinde yer verilen kanunilik ölçütü, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/88, K.2020/24, 11/6/2020, §§ 13, 14; E.2020/1, K.2020/63, 22/10/2020, § 41).

63. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Nitekim bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

64. Dava konusu kuralla gerek memurlar gerekse akademik personel bakımından oluşturulacak disiplin kurulunun başkanlığını kimin yapacağının, bu kurulun hangi ünvana sahip kişilerden oluşacağının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği görülmektedir. Bu yönüyle kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğundan söz edilemez. Dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 128. ve 130. maddelerinde düzenlenen kanunilik ölçütüne aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

65. Ayrıca Anayasa'nın 130. maddesinde üniversitelerin bilimsel özerkliğe sahip olduğu belirtilmiştir. Bilimsel özerklik, idari ve mali özerlikle birlikte üniversitelerin özerkliği için zorunlu bir bütünün parçalarını oluşturmaktadır. Bu unsurlardan herhangi birine yapılacak müdahale diğer unsurların da olumsuz şekilde etkilenmesine neden olacaktır.

66. Kural, çalışma düzeni ve barışının sağlanması için disiplin işlemlerini yürütecek bir kurulun oluşumunu düzenlemektedir. Bu bakımdan gerek üniversiteye bağlı birimlerde gerekse rektörlüğe bağlı birimlerde akademik personel bakımından oluşturulacak disiplin kurullarında görev alacak kişilerin aynı yükseköğretim kurumunda görev yapan akademisyenlerden olduğu gözetildiğinde kuralda yükseköğretim kurumlarının bilimsel ve idari özerkliğini zedeleyen bir hususun bulunmadığı anlaşılmıştır.

67. Öte yandan kuralın Anayasa'nın 53. maddesine aykırılığı ileri sürülmüş ise de sendika temsilcisinin disiplin kurullarında yer almasını gerektiren anayasal bir güvence bulunmadığından kuralın Anayasa'nın 53. maddesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

68. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 53., 128. ve 130. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. Kanun'un 13. Maddesiyle 2547 Sayılı Kanun'un Ek 11. Maddesine Eklenen On Birinci ve On Dördüncü Fıkraların İncelenmesi

1. On Birinci Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

69. Vakıf yükseköğretim kurumlarına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından verilen faaliyet iznini açıkça tanımlayan bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bununla birlikte 28/3/1983 tarihli ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nun 3. maddesinde üniversitenin, merkezi ve benzeri birimlerden oluştuğu öngörülmüş, aynı maddede üniversite bünyesinde yer alabilecek birimlerin neler olabileceği sayıldıktan sonra bir üniversitede en az üç fakültenin bulunmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 6. maddesinde ise yeni kurulan üniversite birimlerinin eğitim öğretim faaliyetlerine YÖK tarafından izin verileceği hükme bağlanmıştır.

70. Buna göre vakıf yükseköğretim kurumu her ne kadar kanunla kurulmuş olsa da eğitim öğretim faaliyetinde bulunabilmesi YÖK'ün bu konuda izin vermesine bağlıdır. Dolayısıyla faaliyet izni bir vakıf yükseköğretim kurumunun eğitim öğretim faaliyetine başlaması veya başlamış bulunan eğitim öğretim faaliyetine devam edebilmesi için YÖK tarafından verilen izin olarak tanımlanabilir.

71. 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesi genel olarak vakıflarca kurulan yükseköğretim kurumlarının faaliyet izinlerini, eğitim öğretim düzeyinin yetersizliği veya ekonomik ve mali durum gibi sebeplerle geçici olarak durdurulmasını veya kaldırılmasını faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumu hakkında gerçekleştirilecek işlemleri ve bu kurumlardaki öğrencilerin durumlarını düzenlemektedir.

72. Anılan maddenin dava konusu on birinci fıkrasıyla vakıf yükseköğretim kurumunun muaccel ve kısa vadeli borçlarının, toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleriyle veya mevcut mal varlığıyla ödeme imkânının bulunmadığının Hazine ve Maliye Bakanlığının (Bakanlık) görüşü ve YÖK kararıyla tespit edilmesi hâlinde faaliyet izninin geçici olarak durdurulacağı hükme bağlanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

73. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla vakıf yükseköğretim kurumunun faaliyet izninin geçici olarak durdurulmasının kişilerin çeşitli nedenlerle tercih ettikleri eğitim kurumlarından ve öğretim kadrosundan eğitim alma imkânının ortadan kaldırılması suretiyle eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edilmesine neden olduğu, ayrıca eğitim ve öğrenim hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olmadığı, sadece mali duruma bakarak değerlendirme yapılmaması gerektiği, eğitim ve öğretim düzeyinin yeterli olduğu sürece yaşanan mali sorunların faaliyet izninin durdurulmasının gerekçesi olamayacağı, Bakanlığın görüşünün nesnel ölçütlerden uzak olduğu ve keyfî uygulamalara yol açacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 13., 42. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

74. Anayasa'nın yükseköğretim kurumlarını düzenleyen 130. maddesinin birinci fıkrasında *"Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı*

ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.", ikinci fıkrasında "Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir.", dokuzuncu fıkrasında "...üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, ... kanunla düzenlenir.", onuncu fıkrasında da "Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir." denilmektedir.

75. Bu itibarla Anayasa'nın anılan maddesinde üniversiteler anayasal bir kuruluş olarak kabul edilmiş ve maddenin birinci fıkrasında üniversitelerle ilgili başlıca kurallar belirlenmiştir. Söz konusu fıkra üniversitelerin kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olmaları ve devlet tarafından kanunla kurulmaları öngörülmüştür. Maddenin dokuzuncu fıkrasında üniversiteler üzerinde devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği; onuncu fıkrasında da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarının, mali ve idari konular dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da belirtilen hükümlere tabi olduğu ifade edilmiştir. Kanunla kurulma ve bilimsel özerklik yönünden vakıf yükseköğretim kurumları ile devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları arasında bir farklılık gözetilmemiştir. Buna göre devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde ve bu bağlamda üniversitelerin bilimsel özerkliğini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

76. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz şartı olup üniversite mensuplarının ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme imkânlarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir

(AYM, E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 70). Üniversitelerin bilimsel özerkliği; üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarıncaya serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir (AYM, E.2015/61, K.2016/172, 2/11/2016, § 43).

77. Bu bağlamda üniversite yönetim organlarının, merkezi idarenin müdahalesine imkân verecek şekilde yapılandırılması, diğer bir ifadeyle üniversitelerin merkezî idare tarafından doğrudan atanan kişiler tarafından yönetilmesi, bu kurumların bilimsel özerkliğini de doğrudan etkileyecektir. Üniversite mensuplarının bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilmesi için bunlara her türlü dış etkiden uzak kalacak bir ortamın sağlanması gerekir (AYM, E.2015/61, K.2016/172, 2/11/2016, § 45).

78. Dava konusu kural vakıf yükseköğretim kurumunun muaccel ve kısa vadeli borçlarının, toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleriyle veya mevcut mal varlığıyla ödeme imkânının bulunmadığının Bakanlığın görüşü ve YÖK'ün kararıyla tespit edilmesi hâlinde faaliyet izninin geçici olarak durdurulmasını öngörmektedir.

79. Kuralla ödeme güçlüğü yaşayan vakıf yükseköğretim kurumlarının, sundukları kamu hizmetinin niteliği de gözetilerek, faaliyet izinleri geçici olarak durdurulmaktadır. Bu itibarla merkezî idareye tanınan denetim yetkisi kapsamında muaccel ve bir yıl veya daha kısa vadeli borçlarını, toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleriyle veya mevcut mal varlığı ile ödeme imkânı bulunmayan vakıf yükseköğretim kurumunun ödeme güçlüğü içinde bulunduğu değerlendirilerek faaliyet izni geçici olarak durdurulacaktır. Kanun koyucu ödeme güçlüğü'nün ölçütlerini açık bir şekilde belirlemiş durumdadır. Buna göre ödeme tarihi gelmiş ve bir yıl veya daha kısa vadeli borçları ile toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleriyle veya mevcut mal varlığı arasında bir karşılaştırma yapılacak, sonuçta borçlarını ödeme imkânı bulunmayan vakıf yükseköğretim kurumlarının faaliyet izinleri geçici olarak durdurulacaktır.

80. Yine kanun koyucu faaliyet izninin geçici olarak durdurulmasında YÖK'ü yetkili kılmakla birlikte bu konuda YÖK'e sınırsız bir yetki vermemiştir. Kurala göre YÖK, bir vakıf yükseköğretim kurumunun ödeme

güçlüğü içinde olup olmadığını ve buna bağlı olarak faaliyet izninin geçici olarak durdurulmasını Bakanlığın görüşünü alarak tespit edecektir.

81. Öte yandan 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesinin on ikinci fıkrasında vakıf yükseköğretim kurumunun faaliyet izninin geçici olarak durdurulması hâlinde durdurulma süresince, kurumun idaresinin, eğitim ve öğretimi sürdürmek veya tamamlamak üzere YÖK tarafından garantör üniversiteye veya belirlenecek bir devlet yükseköğretim kurumuna verileceği belirtilmiştir.

82. Kural vakıf yükseköğretim kurumunun yönetimini değiştirmek suretiyle yükseköğretim kurumlarının idari özerkliğine ve bu bağlamda bilimsel özerkliğine sınırlamada bulunmaktadır. Kanun koyucu, yükseköğretim kurumlarının bilimsel ve idari özerkliğini sınırlamaya yönelik düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır.

83. Vakıf yükseköğretim kurumlarının muaccel ve bir yıl veya daha kısa vadeli borçlarını, toplam yıllık eğitim ve öğretim gelirleri veya mevcut mal varlıkları ile ödeme imkânlarının bulunup bulunmadığının tespitine imkân sağlayan kuralın bu kurumların mali durumlarının iyi yönetilmesi ve bu böylece eğitim öğretimin aksamaması amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

84. Vakıf yükseköğretim kurumları hakkında doğrudan faaliyet izninin geçici olarak durdurulması tedbiri uygulanmasının bu kurumların eğitim öğretim faaliyetlerinin geleceğini tehlikeye düşürmesi nedeniyle oldukça ağır bir tedbirdir. Bu bağlamda daha hafif tedbirlerin veya kademelendirilmiş bir tedbir sisteminin uygulanması önem taşımaktadır.

85. Nitekim 31/12/2005 tarihli ve 26040 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin "*Vakıf yükseköğretim kurumlarının mevzuata aykırı işlem ve eylemleri hakkında uygulanacak önlemler*" başlıklı 25. maddesinde vakıf yükseköğretim kurumları hakkında uyarma ve düzeltme, yeni akademik birim kurma ve program açma taleplerinin askıya alınması, öğrenci kontenjanının kısıtlanması veya öğrenci alımının durdurulması, faaliyet izninin geçici olarak durdurulması ve faaliyet izninin kaldırılması şeklinde kademelendirilmiş bir tedbir sistemi düzenlenmiştir. Ancak anılan Yönetmelik'te düzenlenen bu kademelendirilmiş tedbir sistemi söz konusu amaca ulaşma bakımından

yeterli güvence oluşturmamaktadır. Zira idari bir tasarrufla bu kademelendirmenin kaldırılması her zaman mümkündür. Böyle bir durumda idari yargı denetiminin gerekli güvenceyi sağlayacağı da söylenemez. Nitekim bu takdirde bu yönde yapılmış bir yönetmelik değişikliğinin söz konusu Kanun'da düzenlenmemiş bir güvenceye uygun olup olmadığını denetlenme imkânı olmayacaktır.

86. Bu itibarla kuralla ulaşılmak istenen amaca kademeli bir tedbir sisteminin öngörülmesi suretiyle ulaşılmaması mümkünken vakıf yükseköğretim kurumları hakkında doğrudan faaliyet izninin geçici olarak durdurulması tedbiri uygulanmasının gerekli, dolayısıyla ölçülü olduğu söylenemez.

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 130. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 130. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 42. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 13. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. On Dördüncü Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

88. Dava konusu kural, faaliyet izni geçici olarak durdurulan vakıf yükseköğretim kurumunun, eğitim öğretim faaliyetleri için mülkiyetinde yeterli taşınmaz bulunmadığının veya mevcut mal varlığıyla eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüremeyeceğinin garantör üniversite tarafından tespiti ve YÖK'çe onaylanması hâlinde, 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca faaliyet izninin kaldırılmasını öngörmektedir.

89. Anılan üçüncü fıkra yapılan denetimler sonucu faaliyet izninin kaldırılmasını gerektiren durumların bulunduğu tespit edilen vakıf yükseköğretim kurumları ile kurucu vakıflarına kayyım atanan vakıf

yükseköğretim kurumlarının faaliyet izninin, Cumhurbaşkanı kararıyla kaldırılacağı ve bu durumun ilgili vakıf yükseköğretim kurumunun kuruluş kanununun yürürlükten kaldırılmasının sağlanması için YÖK tarafından Millî Eğitim Bakanlığına bildirileceği hüküm altına alınmıştır.

90. Bu itibarla faaliyet izni geçici olarak durdurulan vakıf yükseköğretim kurumunun, eğitim öğretim faaliyetleri için mülkiyetinde yeterli taşınmazı bulunmadığının veya mevcut mal varlığıyla eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüremeyeceğinin garantör üniversite tarafından tespiti ve YÖK’çe onaylanması hâlinde faaliyet izni Cumhurbaşkanı kararıyla kaldırılacaktır.

91. Faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumlarında kayıtlı öğrencilerin YÖK tarafından garantör üniversiteye veya belirlenecek bir devlet üniversitesine intikal ettirileceği hususu da anılan Kanun’un ek 11. maddesinin üçüncü fıkrasında hükme bağlanmıştır.

92. Faaliyet izninin kaldırılması ile birlikte vakıf yükseköğretim kurumlarının tasfiye işlemleri başlamaktadır. Bu kapsamda anılan kurumların mal varlıkları söz konusu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun resmî tasfiye hükümlerine göre tasfiye edilmektedir.

93. Maddenin dokuzuncu fıkrasına göre faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumu adına, mülkiyeti Hazineye ait veya devletin hüüküm ve tasarrufu altında olan taşınmazlara ilişkin tesis edilen irtifak hakları ile verilen kullanma izinleri iptal edilir ve bu taşınmazlar ile fiilen kullanılan taşınmazlar aynı amaçla kullanılmak üzere garantör üniversiteye tahsis edilir.

94. Onuncu fıkra gereğince de faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumu mütevelli heyet başkanı ve üyeleri ile tüm yöneticilerinin görevleri kendiliğinden sona ermektedir.

95. Anılan düzenlemeler dikkate alındığında faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumunun bir daha faaliyete geçebilmesi mümkün değildir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

96. Dava dilekçesinde özetle, 2547 sayılı Kanun’un ek 11. maddesinin on birinci fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa’nın 2., 5., 13., 42. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

97. Anayasa'nın 130. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca vakıf yükseköğretim kurumları da devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları gibi kanunla kurulmaktadır. Anılan fıkralar uyarınca vakıf yükseköğretim kurumlarının kaldırılma yetkisi, usul ve yetkide paralellik ilkesi uyarınca yine kanunla mümkündür.

98. Dava konusu kuralla faaliyet izni geçici olarak durdurulan vakıf yükseköğretim kurumunun, eğitim öğretim faaliyetleri için mülkiyetinde yeterli taşınmazı bulunmadığının veya mevcut mal varlığıyla eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüremeyeceğinin garantör üniversite tarafından tespiti ve YÖK'çe onaylanması hâlinde üçüncü fıkra uyarınca faaliyet izninin kaldırılacağı hükme bağlanmış olup anılan üçüncü fıkra faaliyet izninin Cumhurbaşkanlığı kararıyla kaldırılacağı öngörülmüştür.

99. Bu durumda kuralın Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olup olmadığının incelenmesinde öncelikle vakıf yükseköğretim kurumunun faaliyet izninin kaldırılmasının niteliğinin ortaya konulması gerekmektedir.

100. 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesinin üçüncü fıkrasına göre faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumlarında kayıtlı öğrenciler YÖK tarafından garantör üniversiteye veya belirlenecek bir devlet üniversitesine geçirilmektedir. Ayrıca vakıf üniversitelerinin faaliyet izninin kaldırılması sonucunda üniversitenin yönetimi garantör üniversiteye ya da aynı ilde bulunan ve Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından belirlenen üniversiteye devredilmektedir.

101. Faaliyet izninin kaldırılması geri alınması mümkün olmayan bir idari işlem niteliğinde olup faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumunun eğitim ve öğretime devam etmesi ya da tekrar başlaması mümkün değildir. Bu bağlamda her ne kadar adı faaliyet izninin kaldırılması olsa bile bu idari işlemin, sonrasında geri alınmasının mümkün olmadığı gözetildiğinde söz konusu idari işlem yükseköğretim kurumunun fiilen kapatılması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla vakıf yükseköğretim kurumunun kanunla kapatılması gerekirken bu konuda kapatma niteliğinde bir idari işlem tesis edilmesine imkân tanınması Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır.

102. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 130. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13. ve 42. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 5. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

103. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

15/4/2020 tarihli ve 7243 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 7. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (b) fıkrasının (2) numaralı bendine eklenen (t) alt bendine,

2. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkralara,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 7. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) fıkrasının;

a. Değiştirilen (1) numaralı bendinin;

i. (a) alt bendine,

ii. (c) alt bendinde yer alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." ibaresine,

b. (2) numaralı bendine eklenen (r) alt bendine,

2. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 28/12/2023 tarihli ve E.2020/55 K.2023/228 sayılı kararlar reddedildiğinden bu fıkraya, bentlere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

15/4/2020 tarihli ve 7243 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 7. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (b) fıkrasının;

1. Değiştirilen (1) numaralı bendinin;

a. (a) alt bendinin,

b. (c) alt bendinde yer alan "...kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak." ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

2. (2) numaralı bendine eklenen;

a. (r) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

b. (t) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

C. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkraların Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE,

28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2019/72
Karar Sayısı : 2023/229
Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 137 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2/5/2019 tarihli ve (34) sayılı Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tümünün, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 11., 104., 123., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

B. 1. 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

2. 4. maddesinin (a) ve (ç) bentlerinin,

3. 7. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinin,

b. (3) numaralı fıkrasının,

4. 8. maddesinin;

a. (1) ve (2) numaralı fıkralarının,

b. (3) numaralı fıkrasının;

i. Birinci cümlesinde yer alan “...Yargıtay ve Danıştay üyesi, hâkim ve savcılar,...” ibaresinin,

ii. İkinci cümlesinde yer alan “Hâkim ve savcılar,...” ibaresinin,

c. (4) numaralı fıkrasının,

5. 9. maddesinin,

6. 10. maddesinin “...hâkim ve savcı adayları için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için Hâkimler ve Savcılar Kuruluyla...” bölümünün,

7. 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...hâkim ve savcılar...” ibaresinin,

8. 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 70., 73., 104., 123., 128., 130., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına,

9. 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa’nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

Karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) şöyledir:

“TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ (KARARNAME NUMARASI: 34)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin amacı, Türkiye Adalet Akademisinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde geçen;

a) Akademi: Türkiye Adalet Akademisini,

b) Bakan: Adalet Bakanımı,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Başkanlık: Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığını,

d) Danışma Kurulu: Başkanlığa önerilerde bulunmak üzere Akademi bünyesinde oluşturulan Kurulu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Organlar

Kuruluş

MADDE 3- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde belirlenen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, bilimsel, idari ve mali özerkliği olan, özel bütçeli, Bakanlıkla ilgili ve merkezi Ankara'da bulunan Türkiye Adalet Akademisi kurulmuştur.

(2) Akademi, Başkanlık ve Danışma Kurulundan oluşur.

(3) Akademi, uzmanlık esasına göre eğitim, öğretim, araştırma ve uygulama birimleri oluşturulabilir.

Akademinin görevleri

MADDE 4- (1) Akademinin görevleri şunlardır:

a) Hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılara yönelik eğitim planlarını hazırlamak, yayımlamak ve uygulamak.

b) Talepleri halinde noterler ve avukatlar ile eğitim ve öğretim hizmetlerinden faydalanması uygun görülen diğer kişilere yönelik eğitim programları hazırlamak ve uygulamak.

c) Hukuk ve adalet alanını ilgilendiren konularda uzmanlık ve sertifika programları ile kurs, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikleri düzenlemek, bilgi bankası ve kütüphane kurmak, yayınlar yapmak.

ç) Eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgili strateji ve hedefleri belirlemek.

d) Görev alanına giren konularda yurtiçinde ve yurtdışında bulunan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

e) Hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılarının lisansüstü ve yabancı dil eğitim ve öğretimlerini desteklemek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

f) Hukuk ve adalet alanını ilgilendiren eğitim ve öğretim faaliyetleri hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara görüş bildirmek.

g) Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen görevleri yapmak.

Başkanlık

MADDE 5- (1) Başkanlık, Akademi Başkanı ve daire başkanlıklarından oluşur. Daire başkanlıklarının sayısı dördü geçemez.

(2) Akademide yeteri kadar tetkik hâkimi ve idari personel bulunur.

Akademi Başkanının görevleri

MADDE 6- (1) Akademi Başkanı Akademiyi yönetir, temsil eder, Akademinin düzenli ve verimli çalışmasını sağlar ve bu konuda gerekli tedbirleri alır.

Danışma Kurulu

MADDE 7- (1) Akademi bünyesinde Danışma Kurulu oluşturulur.

(2) Danışma Kurulu; Bakanın görevlendirdiği bakan yardımcısının başkanlığında, Bakanlıkta görev yapan üst kademe kamu yöneticileri arasından Bakanın belirlediği üç üye ile üç yıl için belirlenen aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinde görev yapan hâkimler arasından seçilen birer kişi.

b) Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından, birinci sınıfa ayrılmış olmak kaydıyla; adli ve idari yargı ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler arasından seçilen birer kişi, Cumhuriyet savcıları arasından seçilen bir kişi.

c) Yükseköğretim Kurulu tarafından üniversitelerin hukuk fakültelerinde ve eğitim bilimleri alanında görev yapan öğretim üyeleri arasından seçilen birer kişi.

(3) Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu Yargıtay üyeleri arasından üç kişiyi, Danıştay Başkanlık Kurulu Danıştay üyeleri arasından iki kişiyi ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu kendi üyeleri arasından bir kişiyi üç yıl için Danışma Kurulu üyesi olarak belirleyebilir.

(4) Süreli olarak seçilen üyenin herhangi bir sebeple üyelikten ayrılması halinde, yeni seçilecek üye, yerine seçildiği üyenin kalan süresini tamamlar.

(5) Danışma Kurulu, yılda en az iki kez toplanır. Toplantı gündemi Danışma Kurulu Başkanı tarafından belirlenir. Akademi Başkanı toplantılara katılarak faaliyetleri hakkında Danışma Kurulunu bilgilendirir. Toplantılara alanında uzman kişiler ile kamu veya özel kurum ve kuruluş temsilcileri de davet edilebilir. Danışma Kurulunun sekretarya hizmetleri Başkanlık tarafından yerine getirilir.

(6) Danışma Kurulu aşağıda belirtilen hususlarda Başkanlığa önerilerde bulunur:

- a) Eğitim planları ve yıllık faaliyetler.
- b) Eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgili strateji ve hedefler.
- c) Akademi faaliyetlerinde karşılaşılan sorunların çözümü.
- ç) Akademinin görev alanına giren diğer konular.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğretim Elemanları ve Diğer Görevliler

Öğretim elemanları

MADDE 8-

(1) Meslekte fiilen sekiz yılını tamamlamış hâkim ve savcılar, öğretim elemanı olarak görev yapmak üzere Bakan tarafından, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu hükümleri uyarınca Akademiye atanabilir veya görevlendirilebilir.

(2) Yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri ile araştırma görevlileri, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesi hükümlerine göre Akademiye öğretim elemanı olarak görevlendirilebilir. Bunlar hakkında bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 2547 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(3) Akademiye, Akademi Başkanının talebi üzerine yetkili makam, kurul veya organlarınca uygun görülen, yeteri kadar Yargıtay ve Danıştay üyesi, hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ile alanında uzman kişiler ders vermekle görevlendirilebilir. Hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ve alanında uzman kişilerin görevlendirilmeleri için meslekte fiilen beş yılını tamamlamış olmaları şartı aranır. Bu fıkraya göre görevlendirilenler, ders verdikleri günlerde izinli sayılırlar.

(4) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca görev yapanlar ihtiyaç halinde Akademi Başkanı tarafından eğitim ve öğretim hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik diğer faaliyetlerde görevlendirilebilir.

Atama ve görevlendirme

MADDE 9- (1) Meslekte fiilen beş yılını tamamlamış hâkim ve savcılar, Bakan tarafından, 2802 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Akademiye atanabilir veya görevlendirilebilir.

(2) İhtiyaç duyulması halinde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi Bakanlık personeli, Akademi Başkanının talebi üzerine Bakanlık tarafından Akademiye geçici olarak görevlendirilebilir.

(3) Akademiye görev yapan, 657 sayılı Kanuna tabi personel, Akademi Başkanının talebi üzerine mükteseplerine uygun olarak Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilir.

(4) *Akademide, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesine göre geçici görevlendirme yapılabilir.*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim ve Öğretim Eğitim ve öğretim planı

MADDE 10- (1) *Akademi; hâkim ve savcı adayları için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için Hâkimler ve Savcılar Kuruluyla, diğer kişiler için ise ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak kısa ve uzun vadeli eğitim ve öğretim planları hazırlar. Planların hazırlanmasında yüksek mahkemeler ve hukuk fakülteleri ile ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınabilir.*

Uzmanlık eğitimi

MADDE 11- (1) *Akademi; hâkim ve savcılar, avukatlar ve noterler ile diğer kişilerin belli alanlarda uzmanlık kazanmaları için uzmanlık ve sertifika programları ile kurs, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenler.*

(2) *Akademinin uzmanlık programlarına veya diğer eğitim faaliyetlerine katılmaları, yetkili makamlarınca uygun görülen yabancılara, yönetmelikle belirlenecek esaslar çerçevesinde eğitim ve öğretim hizmeti verilebilir. İkili anlaşmalara bağlı olarak bu hizmetlerden ücret alınmayabilir.*

Hizmet ücreti ve yatılı tesisler

MADDE 12- (1) *Hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılara yönelik eğitim programları hariç olmak üzere, Akademi hizmetleri ücretlidir.*

(2) *Akademi tarafından yatılı tesisler kurulur.*

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler Gelirler

MADDE 13- (1) *Akademinin gelirleri şunlardır:*

- a) Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları.
- b) Akademiye yapılacak her türlü yardım, bağış ve vasiyetler.
- c) Akademi tarafından yapılacak eğitim, öğretim ve diğer hizmetlerden alınacak ücretler.
- ç) Yayın gelirleri.
- d) Akademiye ait taşınır veya taşınmaz malların gelirleri.
- e) Yukarıda sayılan gelirlerin nemalandırılması suretiyle elde edilecek gelirler ile diğer gelirler.

Denetim

MADDE 14- (1) Akademinin denetimi, adalet müfettişlerince yapılır.

Yönetmelikler

MADDE 15- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlenen hususlara ilişkin usul ve esaslar Akademi tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler ile atıflar

MADDE 16- (1) 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (c), (ç), (d) ve (e) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

“a) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinde eğitim gören personel hariç olmak üzere, Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personelinin eğitim planını hazırlamak, yayınlamak ve uygulanmasını takip etmek, bu personelin adaylık, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak, b) Personel eğitim merkezleriyle ilgili işleri yürütmek,”

(2) 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 60 ıncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı cetvele "TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ BAŞKANI" satın ve aynı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (III) sayılı cetvele aşağıdaki satır eklenmiştir.

"

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ BAŞKANI	3 YIL

"

(4) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin "B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER" bölümüne "51) Türkiye Adalet Akademisi" satırı eklenmiştir.

(5) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde hüküm bulunmayan hallerde, 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin "Ortak Hükümler" başlıklı Ellibeşinci Bölümü hükümleri uygulanır.

Kadrolar

MADDE 17- (1) Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiş ve ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek anılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki cetvellerin ilgili bölümlerinden çıkarılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen sürekli işçi kadrolarına, 31/12/2019 tarihine kadar 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesindeki açıktan atama izni aranmaksızın atama yapılabilir.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen memur kadrolarına, 31/12/2019 tarihine kadar 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı

Kararnamesinin 11 inci maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın, açıktan veya naklen atama yapılabilir.

Yürürlük

MADDE 18- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür."

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN (Meslek Mensupları)		
ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
Adalet Akademisi Başkanı	1	1
Daire Başkanı	1	3
Tetkik Hâkimi	1	10
Tetkik Hâkimi	3	5
Tetkik Hâkimi	5	15
TOPLAM		34

KURUMU : TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN			
SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
GİH	Daire Başkanı	1	1
GİH	Şube Müdürü	2	1
GİH	Şube Müdürü	3	1
GİH	Şube Müdürü	4	2
GİH	Şube Müdürü	5	2
AH	Avukat	7	1
GİH	Mali Hizmetler Uzmanı	6	2
GİH	Sivil Savunma Uzmanı	4	1

GİH	Uzman	4	3
GİH	Uzman	5	3
GİH	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	9	2
GİH	Memur	7	3
GİH	Memur	8	3
GİH	Memur	9	3
TH	Programcı	7	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol işletmeni	8	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	1
TH	Kütüphaneci	5	1
TH	Kütüphaneci	7	1
GİH	Bilgisayar İşletmeni	8	1
GİH	Bilgisayar İşletmeni	9	1
GİH	Bilgisayar İşletmeni	10	1
GİH	Sekreter	7	1
GİH	Sekreter	8	1
GİH	Sekreter	9	1
GİH	Ayniyat Memuru	7	1
GİH	Şoför	9	1
GİH	Şoför	7	2
GİH	Şoför	11	2
GİH	Sayman	6	1
GİH	Veznedar	4	1
TH	Teknisyen	7	4
YH	Hizmetli	9	1
YH	Hizmetli	10	2
GİH	Koruma ve Güvenlik Şefi	6	1
GİH	Koruma ve Güvenlik Şefi	7	1
GİH	Koruma ve Güvenlik Görevlisi	11	20
GİH	Koruma ve Güvenlik Görevlisi	8	20
GİH	Mütercim	8	3
SH	Psikolog	7	3
SH	Sosyal Çalışmacı	7	3
TH	Grafiker	7	1
TOPLAM			108

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

TEŞKİLATI : MERKEZ

KAPSAM : 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNUN 4/D
MADDESİ

ÜNVANI	ADEDİ
SÜREKLİ İŞÇİ	40
TOPLAM	40

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI

TEŞKİLATI : MERKEZ

İPTAL EDİLEN KADROLARIN (Meslek Mensupları)		
ÜNVANI	DERECESİ	ADEDİ
Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi Müdürü	1	1
Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı	1	2
TOPLAM		3

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü gereğince Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun katılımlarıyla 26/6/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "*Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı, Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükûmet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların da CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının

kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde *"Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin"* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

14. CBK'nın tümüne yönelik aykırılık iddiaları üzerine yapılacak Anayasa'ya uygunluk denetiminde ise CBK'da yer alan hükümlerin bütünsel bir yaklaşımla ele alınarak CBK'nın temel düzenleme alanı/konusunun ortaya konulması ve denetimin de belirlenen bu alan üzerinden gerçekleştirilmesi gerekir. Bununla birlikte CBK'nın tümü bakımından yapılan denetim neticesinde CBK'nın tümünün Anayasa'ya uygun olduğu yönünde ulaşılabilecek sonucun, ayrıca iptali talep edilen her bir CBK kuralına ilişkin olarak yapılacak anayasallık denetimi üzerinde bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

B. CBK'nın Tümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

15. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu CBK ile Türkiye Adalet Akademisinin (Akademi) kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği, CBK'nın esas amacının hâkim ve savcı adaylarının eğitimi ile hâkim ve savcılarının hizmet içi eğitimleri olduğu, hâkim ve savcılarının özlük hakları kapsamında olan *nitelikleri* ifadesinin adaylığa kabul ve adaylık dönemini de kapsayacak şekilde yorumlanması gerektiği, bu nedenle mesleğe gireceklerin adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak tüm süreçlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerektiği, bunun dışında hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerinin veya Akademi'de öğretim elemanı, tetkik hâkimi ya da başka bir sıfatla görevlendirilmesinin de kanunla düzenlenmesi

gerektiği, hâkim ve savcı adaylarının eğitimi ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerinin yürütme yetkisine ilişkin bir husus olmayıp yargının niteliğine ilişkin bir konu olduğundan bu konularda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, uluslararası belgelerde de hâkim ve savcılarının eğitiminde yürütmenin müdahalesine karşı güvencelerin bulunması gerektiğinin belirtildiği, dava konusu CBK ile Akademinin teşkilatlanması ve organlarının görev ve yetkileri gibi temel hususlara yer verilmeden bu hususların yönetmelikle düzenlenmesinin öngörüldüğü, böyle bir düzenleme ile kurumun yürütmenin her türlü müdahalesine açık hâle getirildiği, yürütmeye bu şekilde bir yetki devri yapılması mümkün olmadığı gibi idarenin türev düzenleme yetkisini çok aşan, asli bir düzenleme yetkisiyle donatılması sonucunu doğurduğu, bu nedenle düzenlemenin idarenin kanuniliği ilkesi ile kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu belirtilerek dava konusu CBK'nın tümünün Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 11., 104., 123., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa, bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK'larla düzenleme yapılabilir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 19; E.2021/85, K.2022/60, 01/06/2022, § 17).

17. Dava konusu CBK; Akademinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

18. CBK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Akademinin bu CBK'da belirlenen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, bilimsel, idari ve mali özerkliği olan, özel bütçeli, Adalet Bakanlığı (Bakanlık) ile ilgili ve merkezi Ankara'da bulunan bir kuruluş olduğu ifade edilmiştir.

19. CBK'nın 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılara yönelik eğitim planlarını hazırlamak, yayımlamak ve uygulamak Akademinin görevleri arasındadır.

20. Bunun yanı sıra CBK'nın 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Akademinin Başkanlık ve Danışma Kurulundan oluşacağı düzenlenmesine yer verilmiş; 7. maddesinde ise Akademinin organlarından birisi olan Danışma Kurulunda Yargıtay ve Danıştay üyeleri ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyesinin yanı sıra adli ve idari yargı hâkimleri ile Cumhuriyet savcıları arasından seçilecek üyelerin de bulunacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre Akademi bünyesinde teşkil edilen Danışma Kurulunun üyelerinin büyük kısmının hâkim ve savcı meslek mensuplarından oluştuğu görülmektedir.

21. CBK'nın 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, meslekte fiilen sekiz yılını tamamlamış hâkim ve savcılarının öğretim elemanı olarak Akademiye atanabileceği veya görevlendirilebileceği düzenlenmiş, anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında ise Akademide, yeteri kadar Yargıtay ve Danıştay üyesi ile hâkim ve savcılarının ders vermekle görevlendirilebileceği hükme bağlanmıştır. CBK'nın 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise meslekte fiilen beş yılını tamamlamış hâkim ve savcılarının Akademiye atanabileceği veya görevlendirilebileceği düzenlenmesine yer verilmiştir.

22. Öte yandan CBK'nın 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, Akademinin; hâkim ve savcı adayları için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için Hâkimler ve Savcılar Kuruluyla iş birliği yaparak kısa ve uzun vadeli eğitim ve öğretim planları hazırlayacağı öngörülmektedir. CBK'nın 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılara yönelik eğitim programları hariç olmak üzere, Akademi hizmetlerinin ücretli olduğu belirtilmiştir.

23. CBK ile Akademiye hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimleri ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini yürütmenin yanı sıra başka görevler de verildiği görülmektedir. CBK'nın 4. maddesinde, talepleri hâlinde noterler ve avukatlar ile eğitim ve öğretim hizmetlerinden faydalanması uygun görülen diğer kişilere yönelik eğitim programları hazırlamak ve uygulamak, hukuk ve adalet alanını ilgilendiren konularda uzmanlık ve sertifika programları ile kurs, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikleri düzenlemek, bilgi bankası ve kütüphane kurmak, yayınlar yapmak, eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgili strateji ve hedefleri belirlemek, görev alanına giren konularda yurt içinde ve yurt dışında bulunan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılarının lisansüstü ve yabancı dil eğitim ve öğretimlerini desteklemek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, hukuk

ve adalet alanını ilgilendiren eğitim ve öğretim faaliyetleri hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara görüş bildirmek Akademinin görevleri arasında sayılmıştır.

24. Dava konusu CBK'nın yukarıda anılan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Akademinin teşkilat yapısı, kuruluş ve organları ile eğitim öğretim faaliyetine ilişkin düzenlemelerin esas itibarıyla hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimleri ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini gerçekleştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Akademinin esas kuruluş amacının idari teşkilat içinde hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimleri ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini gerçekleştirecek bir kuruma hukuki varlık ve işleyiş kazandırılması olduğu açıktır.

25. Dolayısıyla Akademinin görevleri arasında hukuk ve adalet alanını ilgilendiren çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek de bulunmakla birlikte dava konusu CBK'nın temel konusunun Türk idari teşkilatı içerisinde hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimleri ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini gerçekleştirmek biçimindeki kamu hizmetini yürütecek kamu tüzel kişiliğine sahip bir kurumun kurulması olduğu anlaşılmaktadır.

26. Bu itibarla 34 sayılı CBK'nın esas amacının Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü hâkim ve savcı adaylarının eğitimi ile hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini düzenlemek olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Anayasa'nın 140. maddesinin ikinci fıkrasında, hâkimlerin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa edecekleri hükme bağlanmış, üçüncü fıkrasında ise *"Hâkim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."* denilmiştir.

28. 34 sayılı CBK ile kurulan Akademi, hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerini düzenlemek konusunda yetkili ve görevli kılınmıştır.

Anayasa'nın 140. maddesinde hâkim ve savcılarının “meslek içi eğitimleri”nin kanunla düzenleneceği hükme bağlandığından bu konunun kanunla düzenlenmesi gerektiği açıktır.

29. Bunun yanı sıra Akademi, hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimlerinin yanı sıra hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimlerini gerçekleştirmek konusunda da yetkili ve görevlidir. Bu itibarla hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimlerinin münhasıran kanunla düzenlenip düzenlenmeyeceği hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir.

30. Hâkim ve savcılarının diğer özlük haklarının yanı sıra niteliklerinin de mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanun ile düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 140. maddesinde belirtilen “*hakim ve savcılarının nitelikleri*” ifadesinin hâkim ve savcılarının adaylığa kabul ve adaylık dönemini de kapsadığının kabulü gerekir. Zira Anayasa, hâkimlik ve savcılık mesleğine verdiği özel önemin gereği olarak bu mesleğe girecekleri adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak güvenceye kavuşturmak istemektedir (AYM, E.1995/19, K.1995/64, 07/06/1995).

31. Hâkim ve savcı “*nitelikleri*”nin kazanılması ve sürdürülmesinde adaylık döneminde alınan başlangıç eğitimi ve hizmet içi eğitimin etkisi yadsınamaz. Dolayısıyla hâkim ve savcılarının özlük hakları kapsamında olan nitelikleri ifadesinin adaylık dönemini de kapsayacak şekilde yorumlanması, bu çerçevede mesleğe gireceklerin adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak tüm süreçlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir.

32. Anayasa'nın 140. maddesinin beşinci fıkrasında ise “*Hâkimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmî ve özel hiçbir görev alamazlar.*” düzenlemesine yer verilmiş, maddenin altıncı ve yedinci fıkralarında ise “*Hâkimler ve savcılar idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır. Hâkim ve savcı olup da adalet hizmetindeki idarî görevlerde çalışanlar, hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidirler. Bunlar, hâkimler ve savcılara ait esaslar dairesinde sınıflandırılır ve derecelendirilirler, hâkimlere ve savcılara tanınan her türlü haklardan yararlanırlar.*” hükmüne yer verilmiştir.

33. Buna göre gerek öğretim elemanı gerekse tetkik hâkimi olarak Akademi kadrolarında süreli olarak görevlendirilebilecek veya bu kadrolara atanabilecek adli ve idari yargı mensuplarının görevleri boyunca idari görev yürütmekte oldukları ifade edilebilir ise de idari görev süreleri içinde hâkim

ve savcı sıfatlarını korumaya devam ettikleri ve Anayasa'nın 140. maddesi uyarınca hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tabi oldukları açıktır. Buna göre idari görev yürüten adli ve idari yargı mensuplarının resmî ve özel görev almalarının, atanmalarının, hakları ve ödevlerinin, meslekte ilerlemelerinin, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi ile diğer özlük işlerinin de kanunla düzenlenmesi gerekir.

34. Bu itibarla dava konusu CBK bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde esas itibarıyla münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

35. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

CBK'nın tümü Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden konu bakımından yetki yönünden anılan fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri ile içerik bakımından ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

CBK'nın tümü Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden iptali talep edilen diğer maddeleri yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

36. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

37. (34) numaralı CBK'nın tümünün iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla

TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince (34) numaralı CBK'nın tümüne ilişkin iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

38. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

2/5/2019 tarihli ve (34) numaralı Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümüne yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle kararnamenin tümüne ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

2/5/2019 tarihli ve (34) numaralı Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2020/68
Karar Sayısı : 2023/230
Karar Tarihi : 28/12/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin,

B. 5. maddesiyle 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin,

2. Üçüncü cümlesinde yer alan "*...davanın açılmamış sayılmasına karar verilir...*" ibaresinin,

C. 17. maddesiyle 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 123. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (e) bendinin,

Ç. 18. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının;

1. (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "*...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara,*" ibaresinin,

2. On sekizinci (anılan fıkra 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan "...ek gösterge şartı aranmaksızın,..." ibaresinin,

D. 22. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan "...ve temsil yeteneğine..." ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36., 38., 46., 48., 70., 90., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un dava konusu kuralların da yer aldığı;

1. 1. maddesiyle 6219 sayılı Kanun'un birinci fıkrasına ikinci cümlenin eklendiği 18. maddesi şöyledir:

"Hukuki rejim:

Madde 18 – (Değişik: 13/2/2011-6111/97 md.) 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, yapım işi ihaleleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 3 üncü maddesi, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 81 inci maddesi, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesinin ikinci fıkrası, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten

Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun ve 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun Banka ve ortaklıkları hakkında uygulanmaz. (Ek cümle:18/6/2020-7247/1 md.) Bankanın 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıkları 4734 sayılı Kanuna tabi değildir."

2. 5. maddesiyle 5366 sayılı Kanun'a eklenen geçici 1. madde şöyledir:

"Geçici Madde 1- (Ek:18/6/2020-7247/5 md.)

Bu Kanun hükümleri uyarınca, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış olan kamulaştırma kararları üzerine, mahkeme kararıyla idare adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılmasına ilişkin işlemlerin iptali istemiyle idari yargı mercilerine açılmış olan davalarda iptal kararı verilmesi sebebiyle idare aleyhine açılacak davalarda; taşınmazın idare adına tesciline karar verilmesi üzerine idarece ödenmiş olan kamulaştırma bedelinin davacı tarafından mahkeme veznesine depo edilmesi şarttır. Mahkeme veznesine depo edilecek kamulaştırma bedeli, taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih başlangıç kabul edilmek üzere, davanın açıldığı tarihe kadar yasal faizi işletilerek depo edilir. Bu bedel depo edilmeden açılan davalarda, mahkemece verilecek iki haftalık kesin süre içinde bedelin mahkeme veznesine depo edilmemesi halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve yargılama gideri ile vekâlet ücreti taraflar üzerinde bırakılır.

Birinci fıkra hükmü kanun yolu aşamasında bulunanlar dâhil derdest davalar hakkında da uygulanır."

3. 17. maddesiyle 7061 sayılı Kanun'un 123. maddesinin (e) bendinin değiştirildiği (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun;

...

e) (Değişik:18/6/2020-7247/17 md.) 62 nci maddesiyle 4733 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen onuncu fıkrası ve 93 üncü maddesiyle 5607 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yeniden düzenlenen yirminci fıkrası, ticari

amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlar, satışa arz edenler, bulunduran ve nakledenler bakımından 1/7/2020 tarihinde,

...

yürürlüğe girer."

4. 18. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"(Değişik dokuzuncu fıkra:18/6/2020-7247/18 md.) Kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan;

a) Ek göstergesi bakanlık genel müdürü dengi ve daha yüksek tespit edilen üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerinden alınanlar veya görevleri sona erenler, Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarda müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına ya da bakanlıkların merkez teşkilatlarında bakanlık müşaviri unvanlı kadrolara,

b) İl valilerinden veya il valiliği yapmış olanlardan görevden alınanlar, vali-mülkiye başmüfettişi unvanlı kadrolara,

c) (a) ve (b) bentleri dışında kalanlardan görevlerinden alınanlar veya görevleri sona erenler;

1) Yönetici kadroları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara,

2) Denetim elemanı ya da uzman kadro veya pozisyonlarına,

3) Araştırmacı veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara,

Cumhurbaşkanınca veya bakanlarca ya da atamaya yetkili amirlerce atanırlar. Atama yapılıncaya kadar bunların görev yaptıkları kadro, pozisyon veya görevlere ilişkin almakta oldukları her türlü ödemeler, görev yaptıkları kurum tarafından verilmeye devam edilir. (a) bendine göre atanırlar, üst yönetici tarafından izleme, değerlendirme, araştırma, rehberlik, proje ve eğitim gibi hizmetlerde görevlendirilirler. (a) ve (c) bentlerine göre atanarlardan

bir ay içinde talepte bulunanlar, atamaya yetkili amirler tarafından yönetici kadro veya pozisyonları dışındaki daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara atanırlar. (a) ve (c) bentlerine göre veya bu fıkraya göre talep üzerine atananlardan (a) ve (c) bentlerindeki yönetici kadro, pozisyon veya görevlerinde kesintisiz olarak en az iki yıl fiilen görev yapmış olanların malî hakları, atandıkları söz konusu kadro veya pozisyonlarda bulunmaları kaydıyla, atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren ikinci yılın sonuna kadar, fiili çalışmaya bağlı ödemeler hariç önceki görevine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edilir. (a) ve (c) bentleri ve bu fıkranın münhasıran bu bentlere bağlı hükümleri; hâkim ve savcılar, 926 sayılı Kanuna tabi personel, Dışişleri meslek memurları, mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı, millî istihbarat hizmetleri sınıfı, emniyet hizmetleri sınıfı, jandarma hizmetleri sınıfı, sahil güvenlik hizmetleri sınıfı kapsamına giren yönetici kadrolarında bulunanlar hakkında uygulanmaz. (b) bendine göre atananların mali hakları, atandıkları kadroda bulunmaları kaydıyla fiili çalışmaya bağlı ödemeler hariç il valisine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edilir. Talep üzerine olanlar da dâhil bu fıkraya göre atananların kadro veya pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro veya pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. İhdas edilmiş sayılan kadro ve pozisyonlar herhangi bir şekilde boşalmalarını müteakiben, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kadro ve pozisyonlara ilişkin mevzuatın eki cetvellerin ilgili kurumlara ait bölümlerinden çıkarılmış sayılır. (a) bendi kapsamında atama yapılan müşavir veya danışman kadro veya pozisyonları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından bakanlık müşaviri kadrosuna denktir; bakanlık müşavirlerine yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar, bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz; bunlar emeklilik hakları bakımından da bakanlık müşavirine denk kabul edilir. (a) ve (c) bentlerinin kapsamının tespitinde; mali ve/veya emeklilik hakları denk veya emsal unvanla belirlenmiş yönetici kadro, pozisyon ve görevleri için bu şekilde belirlenmiş denk veya emsal unvanın ek gösterge rakamları dikkate alınır ve mali hakları ile emeklilik hakları için farklı ek gösterge rakamları belirlenmiş olması halinde bunlardan yüksek olanı esas alınır. Açıkta atandığı (a) bendi kapsamındaki yönetici kadro, pozisyon veya görevlerinden alınan veya görevleri sona erenler hakkında, bir ay içinde talepte bulunmaları halinde, sekizinci fıkraya göre ödeme yapılmamak kaydıyla (a) bendi uygulanabilir. Talepleri neticelendirilinceye kadar bunların görev yaptıkları kadro, pozisyon veya görevlere ilişkin almakta oldukları her türlü ödemeler

görev yaptıkları kurum tarafından verilmeye devam edilir. Bunlardan talepleri uygun görülmeyenlerin memuriyetle ilişkileri kesilir. (Ek cümle: 1/7/2022-7417/58 md.) Açıktan atanan bakan yardımcılarında görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında sekizinci fıkraya göre ödeme yapılmamak kaydıyla (a) bendi, atama hakkından feragat edenler hakkında ise sekizinci fıkra hükümleri uygulanır. (a) bendine göre atanmak suretiyle memuriyete girenlerin, atanmalarına esas görevlerinde ve kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında geçirdikleri hizmet süreleri kazanılmış hak aylık derece ve kademeleri ile kıdeme bağlı haklarında değerlendirilir. Bunlara önceki statülerinin sona ermiş olmasından dolayı kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ya da benzer nitelikte başkaca bir tazminat ödenmez ve bu tazminatlara esas süreleri sonraki hizmetlerine göre hak kazanacakları emekli ikramiyesi, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı ya da benzer nitelikteki tazminatların hesabında dikkate alınır. Bunlardan bu fıkranın dördüncü cümlesine göre talep üzerine kamu kurum ve kuruluşlarının memuriyet dışındaki statülerine atananlar için de anılan hizmet ve kıdem değerlendirmesi kıyasen yapılır. Kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında (a) bendi ile bu bende bağlı hükümler, **ek gösterge şartı aranmaksızın**, aynı esas, usul ve şartlarla uygulanır.”

5. 22. maddesiyle 399 sayılı KHK'ya eklenen ek 4. maddenin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarına iç denetçi olarak atanacaklarda 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilenler ile aşağıdaki şartlar aranır:

a) En az dört yıllık yükseköğrenim görmüş olmak.

b) En az beş hizmet yılını doldurmuş olmak (Bu sürenin hesaplanmasında hangi statüde olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ile kamu kurum ve kuruluşlarında geçmese dahi devlet memurlarının kazanılmış hak aylıklarında değerlendirilen hizmet süreleri dikkate alınır.).

c) Mesleğin gerektirdiği bilgi, ehliyet **ve temsil yeteneğine** sahip olmak.

d) 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca yayımlanan ilgili yıl Genel Yatırım ve Finansman Programı Kararında belirtilen sertifika ve diğer şartları taşımak.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 10/9/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle 6219 Sayılı Kanun'un 18. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen İkinci Cümlelerin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. 6219 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı (Banka) adıyla özel hukuk hükümlerine tabi bir bankanın kurulması için Vakıflar Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) yetkili kılınmıştır.

4. Anılan Kanun'un 2. maddesinde ise menkul ve gayrimenkul mal ile kıymetler karşılığında ikrazlarda bulunmak, sigorta ve diğer ortaklıkları kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek, gayrimenkul alıp satmak, her türlü banka muamele ve hizmetlerini yapmak, mazbut ile mülhak vakıfların bankacılık hizmetlerini ve Genel Müdürlüğün anlaşmalar kapsamındaki veznedarlık işlerini yapmak Banka tarafından yürütülecek faaliyetler olarak sayılmıştır.

5. 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişi ile gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ile denetlenmesi olduğu ifade edilmiştir.

6. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da sermaye piyasası araçlarının, bu araçların ihracının, ihraççıların, halka arz edenlerin, sermaye piyasası faaliyetlerinin, sermaye piyasası kurumlarının, borsalar ile sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü diğer teşkilatlanmış piyasaların, piyasa işleticilerinin, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğinin, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliğinin, merkezî takas kuruluşlarının, merkezî saklama kuruluşlarının, Merkezî Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Kurulunun (Kurul) Kanun hükümlerine tabi olduğu, halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçlarının ise Kanun'un kapsamına girmediği belirtilmiştir.

7. Kanun'un 48. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yatırım ortaklıklarının sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, girişim sermayesi yatırımları ile Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyleri işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan sabit veya değişken sermayeli anonim ortaklıklar olduğu ifade edilmiştir.

8. 6219 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Banka ve ortaklıkları hakkında uygulanmayacak hükümler düzenlenmiştir. Anılan fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde de Bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olmadığı hükme bağlanmıştır.

9. Bu itibarla kural uyarınca Bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıkları hakkında 4734 sayılı Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

10. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural uyarınca Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklıkları hakkında 4734 sayılı Kanun'da düzenlenen saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, kamuoyu denetimi ve verimlilik ilkelerinin uygulanmamasının kamu yararına yönelik meşru bir amacının bulunmadığı, kural uyarınca Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklarının anılan Kanun'a tabi olmamasının vakıf kaynaklarının etkin, verimli ve şeffaf şekilde kullanılmasına engel olacağı, bu itibarla kuralla mülkiyet hakkının da ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

12. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23).

13. Kuralda Bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıkları hakkında 4734 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

14. Kuralın gerekçesinde Bankanın hisselerinin Hazine'ye devredilmesinin ardından hukuki rejiminin 15/11/2000 tarihli ve 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'a tabi bankalar ile uyumlu olmasını sağlamak için diğer kamu bankalarına ve bunların bağlı ortaklık ve iştiraklerine sağlanan istisnadan Vakıf Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketinin de yararlandırılmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

15. Buna göre 4603 sayılı Kanun kapsamındaki bankaların 6362 sayılı Kanun'a tabi gayrimenkul yatırım ortaklıkları ile Bankanın anılan Kanun kapsamındaki gayrimenkul yatırım ortaklıklarının aynı nitelikteki

düzenlemelere tabi olmaları ve eşit şartlarda faaliyet yürütebilmeleri için öngörüldüğü anlaşılan kuralın kamu yararı dışında bir amaca yönelik olduğu söylenemez.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir devlet olduğu belirtilmiş, anılan maddeye ilişkin Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde ise “*Demokrasi, egemenliğin millete ait olduğu bir siyasi rejimdir*” denilmiştir.

17. Demokratik devlette kamu kaynakları ve bu kaynakların kullanılmasına ilişkin yetki esas itibarıyla egemenliğin sahibi olan millete aittir. Bu bağlamda demokratik devlet denetime açık ve şeffaf bir mali düzen kurmak, kişilerden kamu gücü kullanılarak toplanan vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerle yaratılan kaynağın kamu yararına uygun şekilde harcanmasını güvence altına alan yöntemleri geliştirmekle yükümlüdür (AYM, E.2019/93, K.2023/87, 4/5/2023, § 41, 81).

18. Bununla birlikte *demokratik devlet ilkesi* bağlamında kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek ihalelerin tabi olduğu saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi ilkelerinin anayasal anlamda idare olarak kabul edilebilecek kurum ve kuruluşlar ile kamu tüzel kişileri yönünden uygulanabilir nitelikte olduğu, kamu tüzel kişisi olarak kabul edilmesi mümkün olmayan tüzel kişilerin mal ve hizmet alımlarında kamu kurumlarına özgü ihale usullerini uygulamalarının zorunlu olmadığı ve söz konusu alımların özel hukuk hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilebileceği açıktır (AYM, E.2021/14, K.2023/73, 11/10/2023, § 63).

19. Öte yandan kamu sermayesi kullanan ve Anayasa Mahkemesinin belirlediği ölçütlere göre kamu tüzel kişiliğini haiz olmayan özel hukuk hükümlerine tabi ticaret şirketlerinin mal ve hizmet alımlarında kamu kurumlarına özgü ihale usullerini uygulamalarının zorunlu olduğunun kabul edilmesi bu tür şirketlerin kurulmasının Anayasa'ya aykırı olduğu sonucunu doğuracaktır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin kamu sermayesi kullanılmak suretiyle özel hukuk hükümlerine göre faaliyet yürütecek ticaret şirketlerinin kurulmasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin yerleşik bir içtihadı bulunmamaktadır (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § 64).

20. 6219 sayılı Kanun'un 4. maddesinde Bankanın süresiz olarak faaliyette bulunacağı, 5. maddesinde bankanın sermayesinin miktarı ile her

payın itibari kıymetinin Banka ana sözleşmesinde belirtileceği, 6. maddesinin birinci fıkrasında da hisse senetlerinin (A), (B), (C) ve (D) gruplarına ayrıldığı ve nama yazılı olduğu ifade edilmiştir.

21. Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise Banka hisselerinden, diğer mülhak vakıflara ait olanlar hariç olmak üzere, Genel Müdürlüğün idare ve temsil ettiği (A) ve (B) grubu hisselerin tamamının Banka tarafından üç ayrı firmaya yaptırılan değerlendirme çalışmasının sonuç bölümlerinde belirtilen değerlerin ortalaması gözönünde bulundurulmak suretiyle Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen beher hisse değeri üzerinden hesaplanacak bedel karşılığında Hazineye devredileceği ve bedeli belirlenen hisselerin tamamının Cumhurbaşkanı kararının yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir hafta içinde Hazine ve Maliye Bakanlığı (Bakanlık) adına Banka pay defterine kaydedileceği, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen devir bedeli karşılığında eşit tutarda beş farklı vadeli kira sertifikasının devir tarihi valörlü olmak üzere bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında hisse sahibi vakıfları temsil eden Genel Müdürlüğe ihraç edileceği, ihraç edilen kira sertifikalarından ilkinin iki ay vadeli, geri kalan dört kira sertifikasının ise ilk kira sertifikasının itfa tarihini izleyen sırasıyla bir yıl, iki yıl, üç yıl ve dört yıl vadeli olarak ihraç edileceği hükme bağlanmıştır.

22. 4/12/2019 tarihli ve 30968 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 3/12/2019 tarihli ve 1814 sayılı Cumhurbaşkanı kararıyla 6219 sayılı Kanun’un 6. maddesi gereğince anılan kararın ekinde yer alan Banka hisselerinden diğer mülhak vakıflara ait olanlar hariç olmak üzere Genel Müdürlük tarafından idare ve temsil edilen (A) ve (B) grubu hisselerin Hazineye devredilmesine ilişkin karar yürürlüğe konulmuştur.

23. Anılan Karar’ın 1. maddesinde Banka hisselerinden diğer mülhak vakıflara ait olanlar hariç olmak üzere Genel Müdürlük tarafından idare ve temsil edilen (A) ve (B) grubu hisselerin beher hisse değerinin 9,4956 Türk Lirası olarak tespit edildiği, değeri belirlenen hisselerin tamamının kararın yayımlandığı tarihten itibaren bir hafta içinde Bakanlık adına Bankanın pay defterine kaydedileceği belirtilmiştir.

24. Bakanlık tarafından söz konusu hisselerin devralınmasının ardından Banka kamunun sermaye sahibi olduğu bir şirket niteliğini kazanmıştır. Bununla birlikte Bankanın ihraç edilecek paylarının tamamının

tahsisli satış yöntemiyle Türkiye Varlık Fonu (Fon) tarafından satın alınması sonucunda Bakanlığın yanı sıra Fonun da Bankada pay sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

25. Fon sermaye piyasalarında araç çeşitliliği ve derinliğine katkı sağlamak, yurtiçinde kamuya ait olan varlıkları ekonomiye kazandırmak, dış kaynak temin etmek, stratejik, büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek için 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la kurulmuştur.

26. Bütçe içi ya da bütçe dışı kamu kaynaklarından oluşan, tüzel kişiliğe sahip ve kamu hizmeti yapmak üzere bir amaca tahsis edilen fonların da Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi gerekmekte olup Fon, Anayasa'nın 165. maddesinin kapsamına giren bir kamu kuruluşu niteliğindedir (AYM, E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 47).

27. Buna göre Bankadaki Bakanlık payının yanı sıra Fon payının da kamu sermayesi niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Bankanın ihraç edilecek paylarının tamamının tahsisli satış yöntemiyle Fon tarafından satın alınmasının ardından kamu sermayeli yapısı değişmemiştir.

28. Kamu sermayeli bir şirket olan Bankanın kuralın gerekçesinde belirtilen Vakıf Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketindeki payının ise yüzde ellinin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığının da sermayesinin önemli bölümü kamuya ait bir şirket olduğu açıktır.

29. Bununla birlikte Bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklığının kamu hukuku ilke ve kurallarına tabi olmadığı, yürüttüğü faaliyetin kanunla kamu hizmeti olarak tanımlanmadığı, kamu gücünün bir parçası olarak kabul edilmesine imkân bulunmadığı ve kamu tüzel kişiliğini haiz olmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığının serbest piyasa şartları çerçevesinde tamamen özel hukuk hükümlerine göre faaliyette bulunan bir ticaret şirketi olduğu açıktır.

30. Nitekim kural, Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığının serbest piyasa içinde hızlı bir şekilde karar alıp uygulayabilmesi ve bu sayede benzer ortaklıklarla eşit şartlarda faaliyet yürütmesi, başka bir deyişle faaliyetlerinin

niteliğiyle bağdaşmayan hükümlere tabi olmaması amacıyla öngörülmüştür. Bu bağlamda Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığının 4734 sayılı Kanun'da öngörülen veya benzer nitelikte hükümlere tabi olmaksızın serbest piyasa şartlarına ve ticaret hukuku ile rekabet hukuku ilkelerine göre mal ve hizmet alımı gerçekleştirmesinin kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin anayasal güvencelerle çelişmeyeceği anlaşılmaktadır.

31. Bu itibarla anılan ortaklığın kamu sermayeli bir şirket olmasının tek başına mal ve hizmet alımlarının kamu kurum ve kuruluşlarının mal ve hizmet alımlarında uygulanan ilkelere tabi kılınmasını gerektirmediği gözönünde bulundurulduğunda kuralın *demokratik devlet ilkesini* ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 5. Maddesiyle 5366 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 1. Maddenin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin ve Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...davanın açılmamış sayılmasına karar verilir..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

33. 5366 sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasında anılan Kanun'un amacı büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu elli binin üzerindeki belediyeler ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının bölgenin gelişimine uygun olarak

yeniden inşa ve restore edilmesi suretiyle bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, doğal afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması şeklinde ifade edilmiştir.

34. Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasında yenileme alanlarının il özel idarelerinde il genel meclisinin ve belediyelerde belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararıyla belirleneceği, il özel idaresinde il genel meclisince ve büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince bu konuda alınan kararların Cumhurbaşkanına sunulacağı, büyükşehirlerde ise ilçe belediye meclislerince alınan kararların büyükşehir belediye meclisince onaylanması üzerine Cumhurbaşkanına sunulacağı, Cumhurbaşkanının projenin uygulanıp uygulanmamasına üç ay içinde karar vereceği hükme bağlanmıştır.

35. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında ise belirlenen alanın sınırları içinde bulunan tüm taşınmazların, belediyece ve il özel idaresince hazırlanacak yenileme projelerinin kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulunca karara bağlanmasının ardından Kanun'a göre yapılacak yenileme projesi hükümlerine tabi olacağı, büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyeleri tarafından yapılacakların dışında kalan yenileme projelerinin ilçe ve ilk kademe belediyelerince hazırlanması ve meclislerinde kabul edilmesi sonrasında büyükşehir belediye başkanınca onaylanarak yürürlüğe gireceği ve buna göre kamulaştırma ve uygulama yapılacağı belirtilmiştir.

36. Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında il özel idaresi ve belediyenin yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabileceği öngörülmüştür. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında da yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yönteminin esas olduğu, anlaşma sağlanamayan hâllerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazların ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabileceği, Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmaların 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 3. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan kamulaştırma sayılacağı, tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilaflı, davalı ve üzerinde her

türlü mülkiyet ve mülkiyet dışında aynı hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de anılan madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemlerinin yürütüleceği, bu işlemlerin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyelerin mirasçılık belgesi çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Maddenin beşinci fıkrasında 5366 sayılı Kanun kapsamında açılacak kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmaz malın tesciline ilişkin davalarda 2942 sayılı Kanun'un 15. maddesinde yer alan hükümlerin uygulanacağı, sekizinci fıkrasında ise yenileme alanlarında uygulanacak projelerin kamulaştırma, plan, proje ve yapım işlerinde kullanılmak üzere 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 12. maddesine göre oluşturulan taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı hesabından belediyelere aktarma yapılacağı öngörülmüştür.

37. 2942 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında Cumhurbaşkanınca kabul edilen büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla yapılacak kamulaştırmalarda, bir gerçek veya özel hukuk tüzel kişisine ödenecek kamulaştırma bedelinin o yılın genel bütçe kanununda gösterilen miktarının nakden ve peşin olarak ödeneceği, bu miktarın kamulaştırma bedelinin altıda birinden az olamayacağı, anılan miktarın üstünde olan kamulaştırma bedellerinin peşin ödeme miktarından az olmamak ve en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte ödenmek üzere eşit taksitlere bağlanacağı, taksitlere peşin ödeme gününü takip eden günden itibaren devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

38. Anılan Kanun'un 15. maddesinde ise Kanun uyarınca mahkemelerce bilirkişilerin görevlendirilmesi ve bilirkişilerce kamulaştırılacak taşınmazın değerinin tespit edilmesi ile bu hususta hazırlanacak raporun mahkemeye sunulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

2. Anlam ve Kapsam

39. 5366 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde anılan Kanun hükümleri uyarınca söz konusu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış olan kamulaştırma kararları üzerine mahkeme kararıyla idare adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılmasına ilişkin işlemlerin iptali talebiyle idari yargı mercilerinde açılmış olan davalarda iptal kararının verilmesi sebebiyle idare aleyhine

açılacak davalarda, taşınmazın idare adına tesciline karar verilmesi üzerine idarece ödenmiş olan kamulaştırma bedelinin davacı tarafından mahkeme veznesine depo edilmesinin şart olduğu hükme bağlanmıştır.

40. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde de mahkeme veznesine depo edilecek kamulaştırma bedelinin taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih başlangıç kabul edilmek üzere davanın açıldığı tarihe kadar yasal faizi işletilerek depo edileceği belirtilmiştir.

41. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise bu bedel depo edilmeksizin açılan davalarda mahkemece verilecek iki haftalık kesin süre içinde bedelin mahkeme veznesine depo edilmemesi hâlinde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği ve yargılama gideri ile vekâlet ücretinin tarafların üzerinde bırakılacağı öngörülmüştür. Anılan cümlede yer alan “... *davanın açılmamış sayılmasına karar verilir...*” ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

42. Dava dilekçesinde özetle; kamulaştırma işleminin idari yargı mercilerince iptal edilmesinin taşınmazın idare adına hukuka aykırı şekilde tescil edildiğini gösterdiği, anılan kararın ardından malikin taşınmazını geri alabilmek için kurallar uyarınca kamulaştırma bedelini yasal faiziyle mahkeme veznesine depo etmek zorunda bırakıldığı, söz konusu bedelin makul bir kısmı yerine tamamının depo edileceğini öngören kuralların ölçülü olmadığı, malikin kamulaştırma bedelini mahkeme veznesine depo edene kadar geçecek süre içinde taşınmaza bağlı bazı gelirlerden yoksun kalabileceği, bu nedenlerle kuralların mahkemeye erişim ve mülkiyet haklarıyla bağdaşmadığı, yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış kamulaştırma kararları yönünden uygulanacak olan kurallarla kanunların geriye yürümezliği ve hukuki güvenlik ilkelerinin de ihlal edildiği belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 13., 35., 36., 46. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

44. Anayasa'nın 35. maddesinde *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."* denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı ekonomik değer ifade eden ve değeri parayla ölçülebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır (AYM, E.2021/128, K.2022/68, 1/6/2022, § § 17, 18).

45. Kurallarda, 5366 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce anılan Kanun hükümleri uyarınca alınmış olan kamulaştırma kararları üzerine mahkeme kararıyla idare adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılmasına ilişkin işlemlerin idari yargı mercilerince iptal edilmesi nedeniyle idare aleyhine açılacak davalarda, taşınmazın idare adına tesciline karar verilmesi üzerine idarece ödenmiş olan kamulaştırma bedelinin davacı tarafından mahkeme veznesine depo edilmesinin şart olduğu, söz konusu bedel depo edilmeksizin açılan davalarda mahkemece verilecek iki haftalık kesin süre içinde bedelin mahkeme veznesine depo edilmemesi hâlinde ise davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği öngörülmüştür.

46. Kanun'a göre tesis edilen ve idari yargı mercilerince iptaline karar verilen kamulaştırma işlemine konu taşınmazın mülk teşkil etmesi nedeniyle anılan iptal kararının ardından taşınmazın eski malikine iade edilmemesinin mülkiyet hakkını ihlal edeceği açıktır.

47. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında *"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."* denilmiştir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlal edilen ya da ihlal edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16).

48. Bu çerçevede Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese

hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 17).

49. Bu itibarla Kanun'un geçici 1. maddesi yürürlüğe girmeden önce Kanun'a göre tesis edilen kamulaştırma işleminin idari yargı mercilerince iptaline karar verilmesinin ardından malikin mülkiyet hakkının ihlal edildiğini belirterek yargı mercilerine başvurulabilmesi etkili başvuru hakkının bir gereğidir.

50. Kanun hükümleri uyarınca geçici 1. maddenin yürürlük tarihinden önce tesis edilmiş kamulaştırma işlemlerinin iptal edilmesi nedeniyle idare aleyhine açılacak davaların kamulaştırma bedelinin mahkeme veznesine depo edilmeden görülmesine imkân tanımayan kurallar anılan bedelin idarece tahsil edilmesini sağlamaya yöneliktir. Bu bağlamda kuralların idari yargı mercileri tarafından iptal edilen kamulaştırma işlemine konu taşınmaz için ilgililere ödenen kamulaştırma bedelinin idarece tahsil edilebilmesini güvence altına almak suretiyle idarenin bütçesini ve genel anlamda Hazineyi korumak amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte idarenin gerçekleştirmesi gereken tahsilatın temelinde esas itibarıyla idari yargı tarafından verilen iptal kararından önce taşınmazın idare adına tescil edilmiş olması yatmaktadır.

51. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru alanında verdiği kararlarda vurgulandığı üzere 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on dördüncü fıkrası uyarınca kamulaştırma işleminin iptali talebiyle açılan davada yürütmeyi durdurma kararı verilmesi hâlinde anılan davanın adli yargı mercilerince bekletici mesele yapılması öngörülmüş ise de yürütmeyi durdurma kararının makul bir süre içinde verilmemesi veya yürütmeyi durdurma talebinin reddedilmesi hâlinde davanın esastan kabul edilmek suretiyle işlemin iptal edilmesi de mümkündür. Bu bağlamda adli yargıda açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ile tescil davasının kamulaştırma işleminin iptali talebiyle idari yargıda açılan davanın sonucu beklenmeksizin neticelenmesi durumunda idari yargı mercilerince verilen iptal kararının sonuç doğurması için malik belirli külfetlere katlanmak zorunda kalabilmektedir. Başka bir ifadeyle kamulaştırma işleminin hukuka uygunluğunun denetimi ile kamulaştırma bedelinin tespitinin farklı yargı kollarında gerçekleştirilmesi anılan işlemin hukuka

uygunluğuna ilişkin denetimin etkililiğini zedeleyebilmektedir. Dolayısıyla kamulaştırma bağlamındaki uyuşmazlıkların farklı yargı kollarında karara bağlanması, idari yargıda görülen davanın adli yargı mercilerince bekletici mesele yapılmasının ise yürütmeyi durdurma kararı verilmesi durumuna özgülenmesi nedeniyle mülkiyet hakkını güvence altına alan etkili bir yöntemin geliştirilemediği ve yapısal bir sorunun mevcut olduğu anlaşılmaktadır (bu yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Tarık Yüksel* [GK], B. No: 2019/1255, 10/11/2022, § § 69-72; *Ali Kömürcü ve diğerleri* [GK], B. No: 2019/2890, 25/10/2023, § § 94-97).

52. Bu itibarla kamulaştırma bedelinin yasal faiziyle mahkeme veznesine depo edilmeden davanın görülmesine imkân tanımayan kurallar anılan yapısal sorunun bir görünümü niteliğindedir. Başka bir deyişle idareye tahsilat kolaylığı sağlamak amacıyla kurallarla malike yüklenen külfetin temelinde kamulaştırma bağlamında mülkiyet hakkını etkili şekilde güvence altına alan bir yöntemin mevcut olmaması yatmaktadır. Bu bağlamda idari yargıda görülen ve iptal kararıyla sonuçlanan davanın neticelenmesinden önce taşınmazın idare adına tescil edilmiş olmasında ilke olarak malike atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı açıktır.

53. İdari yargı mercilerince verilen iptal kararlarının geriye yürütmesi nedeniyle iptal edilen idari işlemin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması idare açısından bir yükümlülüktür. Bu kapsamda Kanun hükümleri uyarınca geçici 1. maddenin yürürlük tarihinden önce tesis edilen kamulaştırma işleminin iptal edilmesinin ardından taşınmazın önceki malikine iade edilmesi ve kamulaştırma bedelinin tahsil edilmesi gerekecektir.

54. Anılan iptal kararı sonrasında kamulaştırma bedelinin tahsil edilebilmesi için yapılacak iş ve işlemlerin idareye belirli bir külfet getireceği açık olmakla birlikte anılan bedelin tamamının yasal faiziyle mahkeme veznesine depo edilmeden davanın görülememesi ilgililerin taşınmazı geri alabilmelerini önemli oranda güçleştirecektir. Başka bir ifadeyle kurallar bedelin tamamını yasal faiziyle peşin olarak mahkeme veznesine depo etme imkânından yoksun kişilerin taşınmazı geri alamamalarına ya da uzun bir süre sonunda geri almalarına neden olabilecek niteliktedir.

55. Bu itibarla hukuka aykırı kamulaştırma işleminin tesis edilmesinde ve bu işlemin iptali talebiyle açılan dava neticelenmeden taşınmazın idare adına tescil edilmesinde ilke olarak herhangi bir kusuru bulunmayan malikin kamulaştırma bedelinin tamamını yasal faiziyle mahkeme veznesine

depo etmeden dava açmasına imkân tanınmamasının mülkiyet hakkının ihlal edildiği ileri sürülmek suretiyle yargı yoluna başvurulabilmesini önemli ölçüde güçleştirdiği gözetildiğinde kuralların mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

56. Açıklanan nedenle kurallar, Anayasa'nın 35. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 35. ve 40 maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13., 36., 46. ve 90. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

C. Kanun'un 17. Maddesiyle 7061 Sayılı Kanun'un 123. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen (e) Bendinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

57. 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 6. maddesinin onuncu fıkrasında ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdı içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün, tütün harici herhangi bir madde doldurmanın, bu şekilde üretilen ürünleri satışa arz etmenin, satmanın, bulundurmanın veya nakletmenin yasak olduğu hükme bağlanmıştır.

58. 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin (20) numaralı fıkrasında ise ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlara, satışa arz edenlere, bulunduranlara ve nakledenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiştir.

59. 7061 sayılı Kanun'un 123. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu (e) bendinde ise 4733 ve 5607 sayılı Kanunların anılan fıkralarının ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlar, satışa arz edenler, bulunduranlar ve nakledenler yönünden 1/7/2020 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; kuralda belirtilen düzenlemelerin kuralın yayımlandığı tarihten kısa bir süre sonra yürürlüğe girmesinin

tütün üreticilerinin ekonomik güçlük yaşamalarına ve işletmelerini tasfiye etmek zorunda kalmalarına neden olacağı, anılan üreticilerin kısa süre içinde ürünlerinin tamamını elden çıkaramayacağı ve 5607 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (20) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırılacağı, bu nedenle kuralda öngörülen yürürlük tarihinin hukuki öngörülebilirlik ile suç ve cezada kanunilik ilkelerini ihlal ettiği ayrıca teşebbüs özgürlüğüyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 38., 48. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinde ilke olarak kanunlar yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanır. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca kanunlar kamu yararının ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi bazı istisnai durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 267).

62. Öte yandan hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25). Bu bağlamda ilke olarak geriye yürümesi mümkün olmayan yasal düzenlemelerin yürürlüğe girecekleri tarihin *belirlilik* ilkesi uyarınca herhangi bir duraksamaya yer vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

63. Diğer yandan Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında *"Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."* denilmektedir. Buna göre yasal

düzenlemelerin yürürlük tarihine ilişkin hükümlerin kişilerin işledikleri tarihte suç sayılmayan bir fiilden dolayı cezalandırılmalarına veya anılan tarihte öngörülenden daha ağır bir ceza almalarına neden olması anılan fıkra ile da bağdaşmayacaktır.

64. 4733 sayılı Kanun'un 6. maddesinin onuncu fıkrasında ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdı içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün, tütün harici herhangi bir madde doldurmanın, bu şekilde üretilen ürünleri satışa arz etmenin, satmanın, bulundurmanın veya nakletmenin yasak olduğu belirtilmiş, 5607 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (20) numaralı fıkrasında ise ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlara, satışa arz edenlere, bulunduranlara ve nakledenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verileceği öngörülmüştür.

65. Kuralda anılan düzenlemelerin ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlar, satışa arz edenler, bulunduran ve nakledenler yönünden 1/7/2020 tarihinde yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır.

66. 7061 sayılı Kanun'un 123. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin ilk hâlinde söz konusu düzenlemelerin 1/7/2018 tarihinde yürürlüğe gireceği öngörülmüş iken anılan bentte yer alan "...1/7/2018..." ibaresi 16/5/2018 tarihli ve 7144 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle "...1/7/2019..." şeklinde değiştirilmiştir.

67. Anılan değişikliğin ardından bentte yer alan "...1/7/2019..." ibaresi ise 30/5/2019 tarihli ve 7176 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle "...1/7/2020..." şeklinde değiştirilmiştir.

68. Düzenlemelerin kuralın yayımlandığı tarihten kısa bir süre sonra yürürlüğe girmesinin tütün üreticilerinin ekonomik güçlük yaşamalarına ve işletmelerini tasfiye etmek zorunda kalmalarına neden olacağı ileri sürülmüş ise de kuralla düzenlemelerin tütün üreticileri yönünden değil ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlar, satışa arz edenler, bulunduran ve nakledenler bakımından yürürlüğe gireceği tarih belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle kuralda belirtilen faaliyetlerin tütün üreticiliğiyle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

69. Bu itibarla yürürlüğe gireceği tarih 7144 ve 7176 sayılı Kanunlarla iki kez ertelenmiş olan düzenlemelerin kimler yönünden hangi tarihte yürürlüğe gireceğini herhangi bir duraksamaya yer vermeyecek şekilde hükme bağlayan kuralın belirlilik ilkesiyle çelişmediği ve kanunların geriye yürümezliği ile suç ve cezada kanunilik ilkelerini ihlal etmediği açıktır.

70. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 18. Maddesiyle 375 Sayılı KHK'nın Ek 35. Maddesinin Değiştirilen Dokuzuncu Fıkrasının (c) Bendinin (3) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara," İbaresini ile On Sekizinci (Anılan Fıkra 7417 Sayılı Kanun'un 58. Maddesiyle Eklenen On Beşinci Cümle Nedeniyle On Dokuzuncu) Cümlesinde Yer Alan "...ek gösterge şartı aranmaksızın,..." İbaresinin İncelenmesi

1. (c) Bendinin (3) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara," İbaresini

71. 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendi 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle değiştirilmiştir.

72. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. On Sekizinci (7417 Sayılı Kanun'un 58. Maddesiyle Eklenen On Beşinci Cümle Nedeniyle On Dokuzuncu) Cümlede Yer Alan "...ek gösterge şartı aranmaksızın,..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

73. 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendinde kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi

kadro, pozisyon ve görevlerine atananlardan ek göstergesi bakanlık genel müdürü dengi ve daha yüksek tespit edilen üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerinden alınanların veya görevleri sona erenlerin Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarda müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına ya da bakanlıkların merkez teşkilatlarında bakanlık müşaviri ünvanlı kadrolara Cumhurbaşkanınca veya bakanlarca ya da atamaya yetkili amirlerce atanacakları belirtilmiştir.

74. Diğer yandan anılan fıkranın ikinci cümlesinde fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılanların atamaları yapılıncaya kadar görev yaptıkları kadro, pozisyon veya görevlere ilişkin almakta oldukları her türlü ödemelerinin görev yaptıkları kurum tarafından verilmeye devam edileceği hükme bağlanmıştır. Fıkranın üçüncü ve dördüncü cümlelerinde (a) bendine göre atananların üst yönetici tarafından izleme, değerlendirme, araştırma, rehberlik, proje ve eğitim gibi hizmetlerde görevlendirileceği, (a) ve (c) bentlerine göre atananlardan bir ay içinde talepte bulunanların atamaya yetkili amirler tarafından yönetici kadro veya pozisyonları dışındaki daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları ünvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara atanacakları belirtilmiştir.

75. Beşinci cümlede (a) ve (c) bentlerine göre veya fıkraya göre talep üzerine atananlardan (a) ve (c) bentlerindeki yönetici kadro, pozisyon veya görevlerinde kesintisiz olarak en az iki yıl fiilen görev yapmış olanların mali haklarının atandıkları söz konusu kadro veya pozisyonlarda bulunmaları şartıyla atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren ikinci yılın sonuna kadar fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç önceki görevine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edileceği öngörülmüş; altıncı cümlede (a) ve (c) bentleri ve fıkranın münhasıran bu bentlere bağlı hükümlerinin hâkimler ve savcılar, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na tabi personel, dışişleri meslek memurları, mülki idare Amirliği hizmetleri sınıfı, milli istihbarat hizmetleri sınıfı, emniyet hizmetleri sınıfı, jandarma hizmetleri sınıfı ve sahil güvenlik hizmetleri sınıfı kapsamına giren yönetici kadrolarında bulunanlar hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

76. Yedinci cümlede (b) bendine göre atananların mali haklarının atandıkları kadroda bulunmaları şartıyla fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç il valisine ait ödeme unsurları esas alınmak suretiyle verilmeye devam edileceği belirtilmiştir.

77. Sekizinci ve dokuzuncu cümlelerde ise talep üzerine olanlar da dâhil fıkraya göre atananların kadro veya pozisyonlarının başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro veya pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılacağı, ihdas edilmiş sayılan kadro ve pozisyonların herhangi bir şekilde boşalmalarını müteakiben başkaca bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kadro ile pozisyonlara ilişkin mevzuatın eki cetvellerin ilgili kurumlara ait bölümlerinden çıkarılmış sayılacağı öngörülmüştür.

78. Onuncu cümlede (a) bendi kapsamında atama yapılan müşavir veya danışman kadro ya da pozisyonlarının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük hakları bakımından bakanlık müşaviri kadrosuna denk olduğu, bakanlık müşavirlerine yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanların maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmayacağı, bunların emeklilik hakları bakımından da bakanlık müşavirine denk kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

79. On birinci cümlede ise (a) ve (c) bentlerinin kapsamının tespitinde mali ve/veya emeklilik hakları denk ya da emsal ünvanla belirlenmiş yönetici kadro, pozisyon ve görevleri için bu şekilde belirlenmiş denk veya emsal ünvanın ek gösterge rakamlarının dikkate alınacağı ve mali hakları ile emeklilik hakları için farklı ek gösterge rakamları belirlenmiş olması hâlinde bunlardan yüksek olanın dikkate alınacağı ifade edilmiştir.

80. On ikinci ila on dördüncü cümlelerde de açıktan atandığı (a) bendi kapsamındaki yönetici kadro, pozisyon veya görevlerinden alınan veya görevleri sona erenler hakkında bir ay içinde talepte bulunmaları hâlinde sekizinci fıkraya göre ödeme yapılmamak kaydıyla (a) bendinin uygulanabileceği, talepleri neticelendirilinceye kadar bunların görev yaptıkları kadro, pozisyon veya görevlere ilişkin almakta oldukları her türlü ödemelerin görev yaptıkları kurum tarafından verilmeye devam edileceği, bunlardan talepleri uygun görülmeyenlerin memuriyetle ilişkilerinin kesileceği hükme bağlanmıştır.

81. Fıkraya dava tarihinden sonra 7471 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümlede açıktan atanan bakan yardımcılarında görevden alınan veya görevleri sona erenler hakkında maddenin sekizinci fıkrasına göre ödeme yapılmamak şartıyla (a) bendinin, atama hakkından feragat edenler hakkında ise sekizinci fıkra hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

82. On altıncı ila on sekizinci cümlelerde (a) bendine göre atanmak suretiyle memuriyete girenlerin atanmalarına esas görevlerinde ve kamu kurum ile kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında geçirdikleri hizmet sürelerinin kazanılmış hak aylık derece ve kademeleri ile kıdeme bağlı haklarında değerlendirileceği, bunlara önceki statülerinin sona ermiş olmasından dolayı kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ya da benzer nitelikte başkaca bir tazminat ödenmeyeceği, anılan tazminatlara esas sürelerinin sonraki hizmetlerine göre hak kazanacakları emekli ikramiyesi, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı ya da benzer nitelikteki tazminatların hesabında dikkate alınacağı, bunlardan fıkranın dördüncü cümlesine göre talep üzerine kamu kurum ve kuruluşlarının memuriyet dışındaki statülerine atananlar için de anılan hizmet ve kıdem değerlendirmesinin kıyasen uygulanacağı ifade edilmiştir.

83. On dokuzuncu cümlede ise kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı aranmaksızın aynı esas, usul ve koşullarla uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan “...ek gösterge şartı aranmaksızın...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

84. Bu itibarla kural uyarınca kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar ek gösterge şartı aranmaksızın Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarda müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına ya da bakanlıkların merkez teşkilatlarında bakanlık müşaviri ünvanlı kadrolara Cumhurbaşkanınca veya bakanlarca ya da atamaya yetkili amirlerce atanacaklardır.

85. Ayrıca kurala göre kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında ek gösterge şartı aranmaksızın maddenin iki ila on sekizinci cümlelerinde yer alan (a) bendine bağlı hükümler de uygulanacaktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

86. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin başkanlarının üst kademe kamu yöneticisi olduğu ve Cumhurbaşkanı tarafından atandığı, anılan ofislerde başkan yardımcısı da görevlendirilebildiği,

anılan başkanlar ile başkan yardımcılarının kamu görevlisi olduğu, kuralda başkan ve başkan yardımcıları hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerinin ek gösterge şartı aranmaksızın uygulanacağı belirtilmek suretiyle başkan ve başkan yardımcılar ile üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer kamu görevlileri arasında farklı muamelenin öngörüldüğü, bu farklı muameleyi haklı kılacak bir nedenin bulunmaması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

87. Anayasa'nın 10. maddesinde *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”* denilmiştir.

88. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesini amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, § 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/01/2022, § 25).

89. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip

gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen nesnel amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

90. Kuralda kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atanmış olup görevden alınanlar hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı aranmaksızın uygulanması öngörülmüştür.

91. Anılan madde söz konusu KHK'ya 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nın 178. maddesiyle eklenmiştir. Maddenin dokuzuncu fıkrasının 7247 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilmeden önceki birinci cümlesinde kamu görevlileri arasında üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görev süresi sona erenlerin veya görevden alınanların Cumhurbaşkanınca yönetici kadroları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları ünvanlara ilişkin kadro ve pozisyonlara, denetim elemanı ya da uzman kadro ve pozisyonlarına, araştırmacı veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlarına atanacakları belirtilmiştir.

92. Anılan Kanun'un söz konusu fıkrada değişiklik öngören 18. maddesine ilişkin Plan ve Bütçe Komisyonu raporunda ise bu değişiklikle üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görevden alınmaları veya görevlerinin sona ermesi hâlinde tabi olacakları hükümlerin yeniden belirlendiği, ek göstergesi (6400) ve daha yüksek tespit edilen üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görevden alınanlar veya görevleri sona erenlerin Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarda müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına ya da bakanlıkların merkez teşkilatında bakanlık müşaviri kadrolarına, il valilerinden görevden alınanların vali-mülkiye başmüfettişi ünvanlı kadrolara, bunlar dışında kalanlardan görevlerinden alınanlar veya görevleri sona erenlerin ise yönetici kadroları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları ünvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara, denetim elemanı ya da uzman

kadro veya pozisyonlarına, araştırmacı veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara atanmalarının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

93. Bu itibarla anılan değişiklikte kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlara görevden alınmaları durumunda kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer kamu görevlilerinin görev sürelerinin dolması veya görevden alınmaları hâlinde uygulanacak hükümlerden ek gösterge şartına tabi olmaksızın yararlanma imkânının tanındığı anlaşılmaktadır.

94. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 525. maddesinin (1) numaralı fıkrasında anılan CBK’nın Yedinci Kısım’ında verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisinin kurulduğu belirtilmiştir.

95. CBK’nın 528. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başkanın ofisin en üst amiri ve ofisin genel yönetim ve temsilinden Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olduğu, (6) numaralı fıkrasında ise ofislerde başkana yardımcı olmak üzere başkan yardımcısının görevlendirilebileceği öngörülmüştür.

96. Kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlara görevden alınmaları durumunda tanınacak imkânları belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin başkan ve başkan yardımcıları tarafından yerine getirilen görevler gözönünde bulundurulduğunda 375 sayılı KHK’nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerin uygulanması bakımından anılan başkan ve başkan yardımcılığı ile üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer kamu görevlilerinin karşılaştırılmaya müsait şekilde benzer durumda bulundukları sonucuna ulaşılmıştır.

97. Kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında anılan bent ile bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı aranmaksızın aynı esas, usul ve şartlarla uygulanacağını öngören kuralda söz konusu başkan ve başkan yardımcılığı ile kamu görevlileri arasından üst

kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer ilgililer arasında farklı muamelenin öngörüldüğü açıktır.

98. Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin merkez teşkilatı içindeki konumunu ve faaliyet alanlarını gözönünde bulundurmak suretiyle nitelikli kamu görevlilerinin anılan ofislerde başkan ve başkan yardımcısı olarak görevlendirilmesini sağlayacak düzenlemeler öngörmek kanun koyucunun takdirindedir. Bu bağlamda anılan ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında bent ile bende bağlı hükümlerin uygulanmasında ek gösterge şartının aranmamasını öngören kuralla ofislerde başkan ve başkan yardımcısı olarak görev yapmanın teşvik edilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

99. Bu itibarla kuralda öngörülen farklı muamelenin ofislerde başkan ve başkan yardımcısı olarak görev yapmayı teşvik etmeye yönelik nesnel ve makul bir nedeninin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

100. Öte yandan Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında bent ile bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı haricinde aynı esas, usul ve şartlarla uygulanacağını hükme bağlanmış olması nedeniyle kuralda öngörülen farklı muamelenin ölçüsüz olduğu söylenemez.

101. Bu itibarla Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin başkan ve başkan yardımcıları ile kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer ilgililer arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayandığı ve ölçüsüz bir yönünün bulunmadığı gözetildiğinde eşitlik ilkesini ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

102. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

D. Kanun'un 22. Maddesiyle 399 Sayılı KHK'ya Eklenen Ek 4. Maddenin Üçüncü Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "...ve temsil yeteneğine..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

103. 399 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin birinci fıkrasında kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) ve bağlı ortaklıklarında 10/12/2003 tarihli ve 5018

sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 55. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen iç kontrol sisteminin oluşturulacağı, KİT'ler ve bağlı ortaklıklarının her düzeydeki yöneticisinin iç kontrol sisteminin etkin bir şekilde oluşturulmasından ve uygulanmasından, yönetim kurullarının ise gözetiminden ve gerekli tedbirlerin alınmasından sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır.

104. Anılan maddenin ikinci fıkrasında iç denetimin söz konusu Kanun'un 63. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen faaliyetleri kapsadığı, bu denetimin iç denetçiler tarafından yapılacağı, yapıları ve personel sayıları dikkate alınmak suretiyle KİT'ler ile bağlı ortaklıklarında iç denetçilerin istihdam edileceği, bu denetçilerin gerekli şartları taşıyanlar arasından yönetim kurulu tarafından atanacağı ve aynı usulle görevden alınacağı, denetçilerin Kanun'un 64. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen görevleri İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen kamu iç denetim standartlarına uygun şekilde yerine getireceği belirtilmiştir.

105. 399 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin üçüncü fıkrasında ise KİT'ler ve bağlı ortaklıklarına iç denetçi olarak atanacaklarda 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinde belirtilen şartların yanı sıra en az dört yıllık yükseköğrenim görmüş olma, en az beş hizmet yılını doldurma, mesleğin gerektirdiği bilgi, ehliyet ve temsil yeteneğine sahip olma ve 233 sayılı KHK uyarınca yayımlanan ilgili yıldaki genel yatırım ve finansman programı kararında belirtilen sertifika ve diğer şartları taşıma şartlarının da aranacağı, beş yıllık hizmet süresinin hesaplanmasında hangi statüde olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ile kamu kurum ve kuruluşlarında geçmese de devlet memurlarının kazanılmış hak aylıklarında değerlendirilen hizmet sürelerinin dikkate alınacağı belirtilmiştir.

106. Söz konusu fıkranın (c) bendinde yer alan *"...ve temsil yeteneğine..."* ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Bu itibarla kural uyarınca KİT'ler ve bağlı ortaklıklarında istihdam edilecek iç denetçilerin mesleğin gerektirdiği temsil yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

107. Dava dilekçesinde özetle; KİT'ler ve bağlı ortaklıklarında görev yapan iç denetçilerin kamu görevlisi oldukları, bu denetçilerin istihdam edilmelerine ilişkin kuralda öngörülen temsil yeteneğine sahip olma şartının

belirsiz olduğu, bu nedenle kuralın keyfi uygulamalara neden olacağı, kuralda temsil yeteneğinin anlam ve kapsamına ilişkin genel bir çerçevenin çizilmemesinin idarenin kanuniliği ilkesiyle çeliştiği ayrıca kamu hizmetine girme hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 70., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

108. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi gereğince KİT'ler ve bağlı ortaklıklarında iç denetçi olarak görev yapma şartlarına ilişkin düzenlemelerin kamu yararı dışında bir amaca yönelik olmaması gerekir.

109. Kuralda KİT'ler ve bağlı ortaklıklarında görev yapacak iç denetçilerin mesleğin gerektirdiği temsil yeteneğine sahip olmaları gerektiği öngörülmüştür.

110. 5018 sayılı Kanun'un 64. maddesinin dördüncü fıkrasında iç denetçinin görevinde bağımsız olduğu ve bu denetçiye asli görevi dışında hiçbir görevin verilemeyeceği ve yaptırılamayacağı hükme bağlanmak suretiyle denetçi tarafından yürütülecek hizmetin önemi ortaya konulmuştur. İç denetimin mesleğin gerektirdiği temsil yeteneğine sahip kişiler tarafından yerine getirilmesinin hizmetin etkili ve verimli yürütülmesine katkı sunmayacağı söylenemez.

111. Bu itibarla kuralın KİT'ler ve bağlı ortaklıklarında iç denetim hizmetinin etkin ve verimli yürütülebilmesi bağlamında kamu yararına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

112. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *“Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır”* denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz (AYM, E.2018/110, K. 2018/99, 17/10/2018).

113. Anayasa'nın anılan maddesinin birinci fıkrası uyarınca KİTlerin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yerine getirilmesi gerekmektedir. Buna göre KİTler ve bağlı ortaklıklarında iç denetimi yerine getirecek olan denetçilerin kamu görevlisi olduğu açıktır.

114. Bu itibarla KİTler ve bağlı ortaklıklarında görev yapacak iç denetçilerin mesleğin gerektirdiği temsil yeteneğine sahip olması gerektiğini öngören kuralın kanuni düzenleme ilkesine aykırı olmaması gerekir.

115. Anılan Kanun'un 63. maddesinin birinci fıkrasında iç denetimin, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla gerçekleştirilen bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyeti olduğu, bu faaliyetin idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirileceği; ikinci fıkrasının birinci cümlesinde ise iç denetimin iç denetçiler tarafından yapılacağı ifade edilmiştir.

116. Kanun'un 64. maddesinin ikinci fıkrasında ise nesnel risk analizlerine dayanarak kamu idarelerinin yönetim ve kontrol yapılarını değerlendirmek, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılması bakımından incelemeler yapmak ve önerilerde bulunmak, harcama sonrasında yasal uygunluk denetimi yapmak, idarenin harcamalarının, mali işlemlere ilişkin karar ve tasarruflarının amaç ve politikalara, kalkınma planına, programlara, stratejik planlara ve performans programlarına uygunluğunu denetlemek ve değerlendirmek, mali yönetim ve kontrol süreçlerinin sistem denetimini yapmak ile bu konularda önerilerde bulunmak, denetim sonuçları çerçevesinde iyileştirmelere yönelik tavsiyelerde bulunmak, denetim sırasında veya denetim sonuçlarına göre soruşturma açılmasını gerektirecek bir duruma rastlandığında ilgili idarenin en üst amirine bilgi vermek iç denetçilerin görevleri olarak sayılmıştır.

117. Buna göre iç denetimin kapsamı ile iç denetçi tarafından yerine getirilecek görevlerin herhangi bir duraksamaya yer vermeyecek şekilde açıkça düzenlendiği anlaşılmaktadır. Anılan düzenlemeler gözönünde

bulundurulduğunda kuralda belirtilen temsil yeteneğinin mesleğin hassasiyetiyle bağdaşan bir ciddiyete sahip olmak, iç denetimin önemine uygun şekilde disiplinli, güven duygusu veren ve saygınlık uyandıran davranışlar sergilemek gibi hususları kapsamadığı söylenemez.

118. Bu itibarla iç denetçilerin sahip olmaları gereken temsil yeteneğinin genel çerçevesinin belirli olması nedeniyle kuralın kanuni düzenleme ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

119. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 70. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 128. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 70. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

120. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

121. 7247 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 5366 sayılı Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin ve üçüncü cümlesinde yer alan "...davanın açılmamış sayılmasına karar verilir..." ibaresinin iptalleri nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin birinci fıkrasının kalan kısmı ile ikinci fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA TALEBİ

122. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 5. maddesiyle 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin;

1. Birinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesine,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan "...*davanın açılmamış sayılmasına karar verilir...*" ibaresine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümleye,

2. 17. maddesiyle 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 123. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (e) bendine,

3. 18. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının on sekizinci (anılan fıkra 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan "...*ek gösterge şartı aranmaksızın...*" ibaresine,

4. 22. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan "...*ve temsil yeteneğine...*" ibaresine,

yönelik iptal talepleri 28/12/2023 tarihli ve E.2020/68, K.2023/230 sayılı kararla reddedildiğinden bu bende, cümleye ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 18. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara," ibaresine yönelik iptal talebi hakkında 28/12/2023 tarihli ve E.2020/68, K.2023/230 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

28/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 5. maddesiyle 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin;

1. Birinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan "...davanın açılmamış sayılmasına karar verilir..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. Kalan kısmının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 17. maddesiyle 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 123. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (e) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 18. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının;

1. (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara,” ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. On sekizinci (anılan fıkra 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan “...ek gösterge şartı aranmaksızın,...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Selahaddin MENTEŞ'in karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. 22. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan “...ve temsil yeteneğine...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

28/12/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7247 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kural, Vakıflar Bankasının gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tâbi olmadığını öngörmektedir. Kuralın gerekçesinde, düzenlemenin amacının Bankanın hisselerinin Hazine'ye devredilmesinin ardından diğer kamu bankalarına ve bunların bağlı ortaklık ve iştiraklerine sağlanan istisnadan Vakıf Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketinin de yararlandırılması olduğu belirtilmiştir. Söz konusu yatırım ortaklığı, sermayesinin önemli bölümü kamuya ait bir şirkettir (bkz. §§ 14, 28).

3. Çoğunluğun red kararında atıf yapılan 2021/14 esas sayılı karara ilişkin muhalefet gerekçemizde de belirttiğimiz üzere, kamu kaynağı kullanan ve özel hukuk hükümlerine tâbi olarak kurulan şirketlerin belli ölçüde esnekliği ve verimliliği sağlama amacıyla 4734 sayılı Kanun

hükümlerinden muaf tutulabilmesi mümkündür (bkz. AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, Karşıoy Gerekçesi, § 3).

4. Bununla birlikte, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan demokratik hukuk devleti kanunların açık, net, anlaşılabilir ve muhatapları açısından öngörülebilir olmasını gerektirmektedir. Hukuki belirlilik bilhassa idarenin keyfî işlemleri karşısında bireylere hukuk güvenliği sağlamak bakımından önemlidir.

5. Demokratik devlet ilkesi de kamu kaynağı kullanan kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri ışığında yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere, *“Demokratik devlette kamu kaynakları ve bu kaynakların kullanılmasına ilişkin yetki esas itibarıyla egemenliğin sahibi olan millete ait olduğundan idare, kurum ya da kuruluşların kamu kaynaklarını kullanırken tabi olacakları hükümlerin hesap verme yükümlülüğüne uygun şekilde düzenlenmesi gerekir”* (AYM, E.2019/93, K.2023/87, 04/05/2023, § 41).

6. Bu bağlamda kamu kaynağı kullanan şirketlerin mal ve hizmet alımlarının birtakım kanuni düzenlemelerden muaf tutulmasına karşın hangi kanuni çerçevede yürütüleceğinin belirli olmaması anayasal meselenin özünü oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle kuralın anayasallık denetiminde değerlendirilmesi gereken husus, özel hukuk hükümlerine tâbi olmakla birlikte aynı zamanda kamu kaynağı kullanan şirketlerin *hangi usul ve esaslar çerçevesinde* ihale yapacağını belirli olup olmadığıdır.

7. Kuşkusuz bu tür şirketlerin, hatta kamu tüzel kişiliğini haiz olan şirketlerin, mal ve hizmet alımlarında mutlaka *belli* kanunların uygulanmasını zorunlu kılan bir anayasal hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle kanun koyucu, şeffaflık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi gibi ilkeleri dikkate alan farklı ihale usulleri belirleme noktasında takdir yetkisine sahiptir.

8. Dava konusu kuralda Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4734 sayılı Kanun'a tâbi olmayacağı hususunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Lakin hangi yasal hükümlerin uygulanacağı konusu belirli değildir. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya aykırılık, iptali istenen kuralla gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4734 sayılı Kanun'dan muaf tutulmasından değil, hangi kanun hükümlerine tâbi olacağını belli olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu belirsizlik, kamu kaynağı kullanan

yatırım ortaklıklarının harcama faaliyetlerinin demokratik devlet ilkesinin gereklerine uygun şekilde denetlenmesini de zorlaştırmaktadır (bkz. AYM, E.2021/132, K.2022/69, 01/06/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 1-38).

9. Esasen tam da bu gerekçeyle, çoğunluğun red kararında atıf yapılan Anayasa Mahkemesinin 2021/14 esas sayılı kararında BOTAŞ'ın her türlü gaz alımı ile BOTAŞ ve TPAO'nun bağlı ortaklıkları ile yurt dışında kurdukları şirketlerin faaliyetleri kapsamında mal ve hizmet alımlarında 4734 sayılı Kanun'a tâbi olmayacağını öngören kurallar iptal edilmiştir. Buna göre, doğal gaz, mal ve hizmet alımlarında 4734 sayılı Kanun'un uygulanmayacağı belirtilmiş olmakla birlikte bu şirketlerin *"hangi usul ve esaslar çerçevesinde ihale yapacağı, mal ve hizmet alımlarında hangi kanuni hükümlere bağlı olacağı belli değildir. Bu durumda istisna getirilen alana ilişkin ihalelerde saydamlık, hesap verilebilirlik, fırsat eşitliği ve öngörülebilirlik ilkelerinin güvenceye alındığı söylenemez."* (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, §§ 94, 100).

10. Anılan ilkelerin, kamu tüzel kişiliğini haiz olmasalar da kamu kaynağı kullanan şirketlerin mal ve hizmet alımlarında da geçerli olduğu, dolayısıyla bu ilkeleri güvenceye alan açık, belirli ve öngörülebilir bir kanuni düzenlemenin bulunmasının anayasal zorunluluk olduğu izahtan varestedir (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, Karşıoy Gerekçesi, §§ 9-10).

11. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiğini düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanunun 1. maddesiyle 6219 sayılı Kanunun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümle ile Bankanın Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi olmadığı düzenlenmiştir. Kamu sermayeli bir şirket olan Bankanın Vakıf Gayrimenkul Yatırım ortaklığı Anonim Şirketindeki payının yüzde ellinin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda Bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığı da kamu sermayeli bir şirket niteliğindedir.

2. Anayasa'da Türkiye Cumhuriyetinin demokratik bir hukuk devleti niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Anayasa'ya göre yürütme yetkisi Anayasa ve kanuna uygun olarak yerine getirilir (AY m.8). Bu doğrultuda idarenin görev ve yetkilerinin ve bu arada kamu harcamalarının meşru amaçlara uygun sarf edilmesiyle ilgili esasların kanunla belirlenmesi demokratik seçim sistemiyle belirlenen ve millete ait egemenlik yetkisini kullanan yasama organının yetkisindedir (AY m.7). Yine gerek hukuk devleti gerekse demokratik devlet ilkesi gereği kamu kaynaklarının kullanılmasında şeffaf, hesap verebilir ve denetlenebilir bir mali düzenin kurulması, vergilendirme ile toplumdan elde edilen gelirlerin kamu hizmetleri dışında kullanımını ve keyfiliği önleyen bir hukuki çerçevenin oluşturulması gerekir. Başka deyişle kamu kaynaklarının harcanmasına ilişkin temel esasların kanunla düzenlenmesi yürütme yetkisinin kanuna uygun olarak kullanılacağına ilişkin Anayasa'nın 8. maddesinin ve hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu konudaki temel esaslar kanunda düzenlenmeden kamu parasını harcama yetkisinin tümüyle idareye veya idarenin düzenleyici işlemine bırakılması ise yasama yetkisinin devredilemeyeceği kuralına (AY m.7) aykırı olacaktır.

3. Bununla birlikte söz konusu faaliyetin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik bünyesinde olması durumunda belirtilen gerekliliklerden söz edilemeyeceği ileri sürülebilir. Bu durumda ise söz konusu faaliyetin kamu sermayesiyle yürütülüp yürütülmediğine göre bir ayırım yapılmalıdır. Kamu gelirlerinin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi bünyesinde sermaye olarak kullanılması durumunda yarıdan fazla hissenin kamu sermayesiyle oluşturulması, bu sermayeyi hakim ortaklık düzeyine getirmektedir. Bu halde de kamu gelirin tahsis edildiği alandaki kullanımına ilişkin Anayasal gerekliliklerin devam ettiği düşünülmelidir.

4. Bu doğrultuda mal ve hizmet satın alımlarının düzenlendiği ihale mevzuatının bu alanda olması gereken rekabet, saydamlık, kamu kaynağının verimli kullanılması, eşitlik, öngörülebilirlik ilkelerine uygun olması gerektiği ifade edilmeli ve bu ilkelerin demokratik devlet ve hukuk devleti ilkelerinin bir gereği ve yansıması olduğu söylenmelidir. Şüphesiz her türlü iktisadi faaliyetin Kamu İhale Kanununa tabi olması gerektiği ileri sürülemez. Bazı faaliyetlerin özelliği gereği istisna tutulması gerekebilir. Bununla birlikte kamu kaynaklarının harcanmasına ilişkin istisnai uygulamanın temel esaslarının kanunla düzenlenmesi, yukarda belirtilen anayasal ilkelerin bir gereğidir. Başka deyişle incelenen kural harcamaları ihale mevzuatının dışına çıkarmasına karşın, bu konuda hangi ilke ve esasların geçerli olacağına

dair yasal çerçeve oluşturulmadan tüm yetki idareye, idari düzenlemelere bırakılmaktadır. Bu nedenle kuralın demokratik devlet ilkesine, hukuk devleti ilkesine ve yasama yetkisinin devredilemeyeceği kuralına aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 6219 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Banka ve ortaklıkları hakkında uygulanmayacak hükümler düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde ise Bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olmadığı hükme bağlanmıştır.

2. Kamu sermayeli bir şirket olan Bankanın kuralın gerekçesinde belirtilen Vakıf Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketindeki payının yüzde ellinin üzerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bankanın gayrimenkul yatırım ortaklığının da kamu sermayeli bir şirket olduğu açıktır.

3. Diğer taraftan bankanın 6362 sayılı Kanun'a göre faaliyet gösteren gayrimenkul yatırım ortaklıklarının faaliyetlerinin tamamen özel hukuk kapsamında ve serbest piyasa şartlarına tabi olduğu, herhangi bir kamusal yönünün bulunmadığı görülmektedir.

4. Kamu sermayeli bir şirketin kaynaklarını kamusal yönü bulunmayan faaliyetlerde kullanma usulünü düzenleyen kural, özel hukuk alanında serbest piyasa şartlarına göre yürütülen ve herhangi bir kamusal yönü bulunmayan faaliyetlerin finansmanının vergilerle karşılanmasını olanaklı hale getirmektedir. Zira Bankanın serbest piyasa şartlarına tabi olan gayrimenkul yatırım ortaklığının gerçekleştireceği mal ve hizmet alımları sermayesinin büyük bir kısmı vergilerle oluşturulmuş bir şirketin kaynaklarının herhangi bir kamusal yönü bulunmayan giderler için kullanılması anlamına gelmektedir.

5. Anayasa'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür."* denilmiştir. Anılan fıkra da kamu giderlerini karşılama dışındaki amaçlarla vergi alınamayacağına yönelik anayasal bir güvence öngör÷lmüştür.

6. Demokratik toplum düzeninde vergilerden elde edilen kaynağın serbest piyasa şartlarına tabi kuruluşların herhangi kamusal yönü bulunmayan faaliyetlerinde kullanılması demokratik devlet ilkesiyle uyumlu değildir.

7. Belirtilen nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 73. maddelerine aykırıdır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

6219 sayılı Kanunun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümle nin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Çoğunluğun red kararının gerekçesinde; Anayasanın 2. maddesinde yer alan demokratik devlet ilkesinin anlamı açıklanarak, Türkiye Vakıflar Bankasının ve 6362 sayılı Kanuna göre faaliyette bulunan yatırım ortaklıklarının kamunun sermaye sahibi olduğu şirketler olmakla birlikte bu ortaklıkların kamu hukuku ilke ve kurallarına tâbi olmadığı, tamamen özel hukuk hükümlerine göre faaliyette bulundukları, bu nedenle ihalelerinde 4734 sayılı Kanunda öngör÷len hükümlere bağlı olmadan mal ve hizmet alımı yapmalarının kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin anayasal güvencelerle çelişmeyeceği belirtilmiştir.

6219 sayılı Kanunun 18. maddesinin dava konusu ikinci cümlesinde, Bankanın Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıklarının 4734 sayılı Kanuna tâbi olmadığı hükme bağlanmıştır.

Öncelikle, anılan yatırım ortaklıklarının -kamu sermayesiyle kurulsalar bile- kamu tüzelkişilikleri bulunmadığından ve özel hukuk hükümlerine göre çalışan ticaret şirketleri olmalarından dolayı, mal ve hizmet alımlarının

kamu kurum ve kuruluşlarının tâbi olduğu kamu hukuku ilke ve kurallarına tâbi olmadığı yönündeki red gerekçesine katılmam aşağıdaki sebeplerle mümkün olmamıştır.

Bu ortaklıkların söz konusu niteliklerine rağmen, dava konusu kuralın Kanunun 18. maddesine eklendiği 2020 yılına kadar 4734 sayılı Kanuna tâbi oldukları ve kuralın anılan ortaklıkları 4734 sayılı Kanun kapsamı dışına çıkarmak için getirildiği açıktır. Çoğunluğun gerekçesindeki, bu ortaklıkların anılan Kanuna veya benzer hükümlere bağlı olmadan mal ve hizmet alımı gerçekleştirmelerinin, kamu sermayeli şirketler olmalarına rağmen özel hukuka göre faaliyette bulunan ticaret şirketleri olmalarından dolayı kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin anayasal güvencelerle çelişmeyeceği yönündeki görüşün (bkz. §§ 29-31) isabetli olduğu söylenemez.

Çoğunluğun red gerekçesinde yer verilen ve söz konusu şirketlerin benzer şirketlerle eşit şartlarda faaliyet yürütmesi ve piyasa şartları ile rekabet ilkelerine göre mal ve hizmet alımı gerçekleştirmesinin gerektiği yönündeki açıklamaların, kamu kaynaklarıyla kurulan ve kamu kaynağı kullanan bu kuruluşların söz konusu işlemlerinde hiçbir usûl ve esasa bağlı olmamasının sebeplerini açıklamadığını belirtmek gerekir.

Başka bir ifadeyle, ihaleler konusunda 4734 sayılı Kanunda öngörülen veya benzer nitelikteki hükümlere bağlı olmanın serbest piyasa şartlarında gerçekleştirmesi gereken faaliyetlerin niteliğiyle bağdaşmayacağı yönündeki açıklamalar, bu şirketlerin bunların yerine hangi usûllere ve ilkelere tâbi olacağı konusunda oluşan boşluğu izah etmemektedir.

Bu tür kuruluşlara, amaçları doğrultusunda bir esneklik tanınmasında fayda, hattâ bazı hâllerde zorunluluk olduğunda şüphe bulunmamakla birlikte, bunun hiçbir usûl ve esasa bağlı olmadan faaliyette bulunabilme imkânı tanınması anlamına gelmediği açıktır.

Bilindiği gibi, demokratik hukuk devleti ilkesi, kamu kaynakları kullanılarak yapılacak diğer bütün harcamalarda olduğu gibi ihalelerde de şeffaflığın ve rekabetin sağlanmasını, güvenilirliği, katılımcılara eşit muamele yapılmasını ve kamuoyu denetimine imkân verilmesini, böylece kamu kaynaklarının kamu yararına uygun şekilde kullanılmasını gerektirir. Nitekim çoğunluğun red gerekçesinde de atıf yapılan yakın tarihli bir kararımızda, kamu kaynağı kullanan kuruluşların mâlî işlemlerinin denetlenmesinin, başka bir deyişle denetime açık ve şeffaf bir mâlî düzen

kurmanın bu kaynakların kamu yararına uygun olarak kullanılması ve esas sahibi olan topluma hesap verilmesini sağlama bakımından Anayasanın 2. maddesinde öngörülen demokratik hukuk devleti ilkesinin gereği olduğu kabul edilmiştir (bkz. 11/10/2023 tarihli ve E.2021/14, K.2023/173 sayılı kararımız).

Anılan karara konu kuralda olduğu gibi bu davanın konusu kuralda da mezkûr şirketlere, herhangi bir şarta bağlı kılınmadan ve uygulanmayacağı hükme bağlanan kanunun yerine hangi usûl ve esasların uygulanacağı belirlenmeden sınırsız bir yetki tanınmıştır. Oysa, yukarıda belirtilen karara ilişkin karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, bazı kuruluşlara zorunlu hâllerde ve istisnâî şartlarda bazı işlemler bakımından belli bir ölçüde esneklik sağlanması söz konusu olabilirse de yapılacak kanunî düzenlemenin konuyu öncekinden daha belirsiz hâle getirmemesi gerekir.

Mahkememizin birçok kararında, hiçbir usûl ve esas öngörülmeden konunun alt düzenleyici işlemlerle düzenleneceğini belirten genel nitelikli yetkilendirme hükümlerinin bile yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi yanında belirlilik ilkesine aykırı bulunduğu dikkate alındığında, böyle bir hükme de yer verilmeden, sadece belirli usullerin uygulanmayacağının öngörülmesinin yeterli kabul edilmesi belirlilik ilkesine ilişkin içtihadımızla çelişmektedir (geniş açıklama için bkz. 14/7/2021 tarihli ve E.2019/32, K.2021/54 sayılı; 1/6/2022 tarihli ve E.2021/132, K.2022/69 sayılı; 13/12/2022 tarihli ve E.2019/88, K.2022/159 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Diğer taraftan, incelenen kuralla söz konusu şirketlerin 4734 sayılı Kanuna tâbi olmadığı belirtilirken, bu işlemlerin hangi usûl ve esaslara göre yapılacağı konusunda ilkeleri, sınırları ve şartları belirlenmemiş genişlikte bir takdir yetkisi tanındığından, bunlara ilişkin olarak etkili bir şekilde idarî ve yargısal denetim yapılması da imkânsız hâle gelmiştir (aynı yönde bkz. 1/6/2022 tarihli ve E.2021/132, K.2022/69 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeplerle, dava konusu kuralın Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığı yönündeki kanaatine katılmamaktayım.

2. *"Bankanın 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyette bulunan gayrimenkul yatırım ortaklıkları 4734 sayılı Kanuna tabi değildir."* şeklindeki dava konusu cümle gereği Türkiye Vakıflar Bankasının kuralda zikredilen gayrimenkul yatırım ortaklıkları Kamu İhale Kanunu hükümlerinden muaf tutulmaktadır.

3. Anayasa'ya uygunluk denetiminde daha sağlıklı inceleme yapabilmek adına öncelikle Türkiye Vakıflar Bankasının gayrimenkul yatırım ortaklıklarının her ne kadar özel hukuk hükümlerine tabi iseler de kamu kaynağı kullanmakta olduğunun altını çizmek gerekir. Bahse konu şirketler kamu tüzel kişiliğine sahip değil iseler de kamu kaynağı kullanmaları nedeniyle tabi olacakları hukuki rejim Anayasa'ya uygunluk denetiminde yine de önem arz etmektedir.

4. Dava konusu kurallarda olduğu gibi bu ortaklıkların kamu tüzel kişiliğine sahip olmamaları ve yine Kamu İhale Kanunu gibi bazı kanunlardan muaf tutulmaları tek başına Anayasa'ya aykırılık açısından sorun teşkil etmemektedir. Buradaki temel sorun kamu kaynağı kullanan bu şirketlerin idarenin şeffaflığı ve hesap verebilirliği bağlamında hangi kurallara tabi olacağı ile ilgili bir düzenlemeye yer verilmemesinden kaynaklanmaktadır.

5. Buradaki temel Anayasa'ya aykırılık Mahkememizce daha önce denetlenen ve iptali istemi reddedilen Eximbank'ın faaliyet ve görev alanı kapsamında satış, kira, trampa ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi işlemlerinde 2886 sayılı Kanun hükümlerinin; mal ve hizmet alımlarına ilişkin ihalelerde ise 4734 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmayacağını öngören 7341 sayılı Kanun'un dava konusu hükmüne benzetmektedir (Bkz.: E.2021/132, K.2022/69, 01/06/2022). O karara ilişkin karşıoyumdaki gerekçeler esasen bu dosyadaki dava konusu cümle için de geçerlidir (Bahse konu karardaki karşıoyumun ilgili yerleri için bkz.: §§ 5-11).

6. Zira bu dosyadaki hükümler bağlamında kurulacak gayrimenkul yatırım ortaklıklarının özel hukuk hükümlerine tabi, özel sektörün sahip olduğu hızlı karar verme, harekete geçebilme, dünya piyasalarında rekabet edebilecek güce sahip işletmeler kurma ve yönetme, sonuç odaklı çalışabilme gibi esnek ve dinamik bir yapıya sahip olmalarında ülke ekonomisi adına önemli yararlar bulunmaktadır. Bu bağlamda bu ortaklıkların piyasa şartlarında daha rahat faaliyette bulunabilmesi amacıyla bazı esnekliklere tabi tutulması da gerekebilir.

7. Bununla birlikte burada dava konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde ön plana çıkan husus dava konusu kuralda olduğu şekilde kurulacak ortaklıkların 4734 sayılı Kanun'dan muaf tutulması noktasında odaklanmaktadır. Esasında yukarıda da ifade edildiği üzere kurulacak ortaklıkların dava konusu kuralla Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutulmasında tek başına bir Anayasa'ya aykırılıktan bahsedilmesi mümkün değildir. Zira bahse konu ortaklıkların bu biçimdeki kanunlara tabi olacağına dair bir Anayasal zorunluluktan bahsedilemez.

8. Ancak buradaki temel sorun denetim noktasında kanunlardaki belirsizlikten ve daha da önemlisi kanun düzeyinde denetimle ilgili herhangi bir düzenlemenin yer almamasından kaynaklanmaktadır. Kanun koyucu kurulacak gayrimenkul yatırım ortaklıklarının hangi kanunlardan muaf olduğunu belirtmiş fakat bu şirketlerin denetimine ilişkin hiçbir düzenlemeye yer vermemiştir.

9. Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak burada konumuz bağlamında belirliliği sağlayan bir kural bulunmadığı görülmektedir. Ortaya çıkan belirsizliğin ise kanun düzeyinde giderilmesi gerekmektedir.

10. Zira Mahkememizin yerleşik içtihadında ifade edildiği üzere Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, § 31).

11. Yine hukuk devleti ilkesi bağlamındaki belirlilik ilkesi gereğince kanun hükümlerinin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir

duraksamaya ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gerekmektedir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır (E.2019/35, K.2019/53, 26/6/2019, § 15).

12. Bu nedenle dava konusu kuralda kanun koyucunun kurulacak ortaklıkları 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutarken faaliyetlerinin ne şekilde denetleneceğine dair herhangi bir kanuni düzenlemeye yer vermemiş olması kuralı Anayasa'ya aykırı hale getirmektedir. Zira bu biçimdeki konuların Anayasa'nın 2. maddesindeki belirlilik ilkesi gereğince ilk elden kanunla düzenlenmesi bir zorunluluktur.

13. Faaliyetlerinde kanun koyucu tarafından rekabet, eşit muamele, hesap verebilirlik, şeffaflık, kamuoyu denetimi ve benzeri denetim imkanını gösteren usullere yer veren bir kanun hükmü olmaksızın kamusal kaynak kullanan özel hukuk kurallarına tabi ortaklıklara dava konusu cümle ile muafiyetler getirilmesi kuralı Anayasa'nın 2. maddesine aykırı hale getirmektedir.

14. Yukarıda sıralanan nedenlerle dava konusu cümlelerin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. 18/06/2020 tarihli 7247 sayılı bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun ile, On sekizinci (anılan fıkraya 1/7/2022 tarihli ve 7418 sayılı kanunun 58. Maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan "... ek gösterge şartı aranmaksızın..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına Anayasa Mahkemesinin sayın çoğunluğu tarafından karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

2. İptal talebinin gerekçesi kuralın anlam ve kapsamı ayrıntılı kararda belirtilmiştir.

3. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmiştir.

4. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesini amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, § 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/01/2022, § 25).

5. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen nesnel amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

6. Kuralda kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atanmış olup görevden alınanlar hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu maddesinin (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı aranmaksızın uygulanması öngörülmüştür.

7. Anılan madde söz konusu KHK'ya 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nın 178. maddesiyle eklenmiştir. Maddenin dokuzuncu fıkrasının 7247 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilmeden önceki birinci cümlesinde kamu görevlileri arasında üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görev süresi sona erenlerin veya görevden alınanların Cumhurbaşkanınca yönetici kadroları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro ve pozisyonlara, denetim elemanı ya da uzman kadro ve pozisyonlarına, araştırmacı veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlarına atanacakları belirtilmiştir.

8. Anılan Kanun'un söz konusu fıkrada değişiklik öngören 18. maddesine ilişkin Plan ve Bütçe Komisyonu raporunda ise değişiklikle üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görevden alınmaları veya görevlerinin sona ermesi hâlinde tabi olacakları hükümlerin yeniden belirlendiği, ek göstergesi (6400) ve daha yüksek tespit edilen üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanarlardan görevden alınanlar veya görevleri sona erenlerin Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarda müşavir veya danışman kadro veya pozisyonlarına ya da bakanlıkların merkez teşkilatında bakanlık müşaviri kadrolarına, il valilerinden görevden alınanların vali-mülkiye başmüfettişi unvanlı kadrolara, bunlar dışında kalanlardan görevlerinden alınanlar veya görevleri sona erenlerin ise yönetici kadroları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara, denetim elemanı ya da uzman kadro veya pozisyonlarına, araştırmacı veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara atanmalarının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

9. Bu itibarla değişiklikle kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atanarlara kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanar diğer kamu görevlilerinin görev sürelerinin dolması veya görevden alınmaları hâlinde uygulanacak hükümlerden

ek gösterge şartına tabi olmaksızın yararlanma imkânının tanındığı anlaşılmaktadır.

10. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 525. maddesinin (1) numaralı fıkrasında anılan CBK’nın Yedinci Kısımında verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisinin kurulduğu belirtilmiştir.

11. CBK’nın 528. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başkanın ofisin en üst amiri ve ofisin genel yönetim ve temsilinden Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olduğu, (6) numaralı fıkrasında ise ofislerde başkana yardımcı olmak üzere başkan yardımcısının görevlendirilebileceği öngörülmüştür.

12. Anayasa’nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerini atamak ve görevlerine son vermek Cumhurbaşkanı’nın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (3) numaralı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi’nin 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında anılan CBK’nın amacının üst kademe kamu yöneticileriyle ilgili usul ve esaslar ile kamu kurum ve kuruluşlarında atama usul ve esaslarını belirlemek olduğu ifade edilmiş, (2) numaralı fıkrasında ise CBK’nın ekli cetvellerindeki kadro, pozisyon ve görevler, bakanlıklar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığı hükme bağlanmıştır.

13. CBK’nın 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında (I) sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlere Cumhurbaşkanı kararıyla, (II) sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlere Cumhurbaşkanı onayı ile atama yapılacağı, anılan cetvellerde sayılmayan kadro, pozisyon ve görevlere ilgili Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atama yapılacağı, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan tarafından bu yetkinin alt kademedeki yöneticilere devredebileceği öngörülmüştür. *Cumhurbaşkanlığı Ofis Başkanlarına söz konusu (I) sayılı cetvelde yer verilmiş, buna karşılık cetvellerde Cumhurbaşkanlığı ofislerinin başkan yardımcılarına yer verilmemiştir.*

14. Buna göre Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin başkanları Cumhurbaşkanınca atanan üst kademe kamu yöneticisi sıfatını haizdir.

15. Öte yandan kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerde başkan yardımcısı olarak görevlendirilenlerin görevden alınmaları durumunda belirli kadro ve pozisyonlara atanmaları ile özlük haklarına ilişkin usul ve esasları belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Dolayısıyla 375 sayılı KHK'nın ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendi ile bu bende bağlı hükümlerin uygulanması bakımından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin başkanları ve başkan yardımcıları ile üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan kamu görevlilerinin karşılaştırılmaya müsait şekilde benzer durumda bulunmadıkları söylenemez.

16. Kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı olarak atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında anılan bent ile bende bağlı hükümlerin ek gösterge şartı aranmaksızın aynı esas, usul ve koşullarla uygulanacağı öngören kuralda söz konusu başkan ve başkan yardımcıları ile kamu görevlileri arasından üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerine atanan diğer ilgililer arasında farklı muamelenin öngörüldüğü açıktır.

17. Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere başkan ve başkan yardımcısı atananlardan görevlerinden alınanlar hakkında bent ile bende bağlı hükümlerin uygulanmasında ek gösterge şartının aranmamasının nesnel ve makul bir nedeni tespit edilememiştir.

18. 5018 sayılı Kanun'un 55. maddesinin birinci fıkrasında iç kontrol idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünü olarak tanımlanmış, 56. Maddesinde ise anılan kontrolün amacının kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini, kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini, her türlü mali karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini, karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini, varlıkların

kötüye kullanılmasının ve israfının önlenmesini ve kayıplara karşı korunmasını sağlamak olduğu ifade edilmiştir.

19. Anılan Kanun'un 57. maddesinin ikinci fıkrasında ise yeterli ve etkili bir kontrol sisteminin oluşturulabilmesi için mesleki değerlere ve dürüst yönetim anlayışına sahip olunması, mali yetki ve sorumlulukların bilgili ve yeterli yöneticiler ile personele verilmesi, belirlenmiş standartlara uyulmasının sağlanması, mevzuata aykırı faaliyetlerin önlenmesi ve kapsamlı bir yönetim anlayışı ile uygun bir çalışma ortamının ve saydamlığın sağlanması bakımından ilgili idarelerin üst yöneticileri ile diğer yöneticileri tarafından görev, yetki ve sorumluluklar göz önünde bulundurulmak suretiyle gerekli önlemlerin alınacağı hükme bağlanmıştır.

20. Bu itibarla kuralda öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması nedeniyle eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır iptali gerekir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Esas Sayısı : 2021/89

Karar Sayısı : 2024/8

Karar Tarihi : 18/1/2024

İPTAL DAVALARINI AÇANLAR:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili (2021/89)

2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 133 milletvekili (2022/5)

İPTAL DAVALARININ KONUSU:

A. 5/7/2021 tarihli ve (78) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın,

B. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

1. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan “*Bakanlık Maarif Müfettişleri...*” ibarelerinin “*...müfettişler...*” şeklinde değiştirilmesinin,

b. (1) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (2) numaralı fıkrasının,

c. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarında...” şeklinde değiştirilmesinin,

ç. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının...” şeklinde değiştirilmesinin,

2. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Altıncı Kısım’ının On Birinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. maddesinin,

Anayasa’nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI İLE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

1. (78) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 2. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın, 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkra şöyledir:

“Taşra teşkilatı

MADDE 327

...

(3) İl milli eğitim müdürlüklerinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısına denktir.”

2. (87) numaralı CBK'nın;

a. 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın ibare değişiklikleri yapılan ve fıkra eklenen 320. maddesi şöyledir:

“Teftiş Kurulu Başkanlığı

MADDE 320

(1) Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri veya onayı üzerine aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlığın görev alanına giren konularda Bakanlık personeline, Bakanlık okul ve kurumlarına, özel öğretim kurumlarına ve gerçek ve tüzel kişilere rehberlik etmek,

b) Bakanlığın görev alanına giren konularda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara, faaliyetlerinde yol gösterecek plan ve programlar oluşturmak ve rehberlik etmek,

c) Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini ilgili birimlerle iş birliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgili birimlere ve kişilere iletmek,

*ç) Bakanlık teşkilatı ve personeli ile Bakanlığın denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde denetim, inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerini **müfettişler** aracılığıyla yapmak,*

*d) Her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini **müfettişler** aracılığıyla yürütmek,*

e) Eğitim müfettişlerinin çalışmalarının koordinasyonu ile rehberlik ve denetim hizmetlerinin yürütülmesinde bütünlüğü sağlamak,

f) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Başkanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir.

(3) Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin rehberlik ve teftişini sağlamak amacıyla gerekli görülen illerde Bakan onayı ile çalışma merkezleri kurulabilir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkan ile Başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli **başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarında** oluşur. Başkanlığın görev merkezi Ankara'dır. Bu merkez, Başkanlık birimlerinde görevlendirilen müfettişlerin aynı zamanda çalışma merkezidir.

(4) Teftiş Kurulu Başkanlığının ve çalışma merkezlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma usul ve esasları, **başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının** görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir."

b. 2. maddesiyle, (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısım'ının On Birinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddesi şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 1

(1) 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı bölümünde yer alan "Bakanlık Maarif Başmüfettişi" unvanlı kadrolar "Başmüfettiş" şeklinde, "Bakanlık Maarif Müfettişi" unvanlı kadrolar "Müfettiş" şeklinde ve "Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcısı" unvanlı kadrolar "Müfettiş Yardımcısı" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Bakanlığında Bakanlık Maarif Başmüfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettişi kadrolarında bulunanlar, kadro dereceleriyle durumlarına uygun Başmüfettiş ve Müfettiş kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bunların Bakanlık Maarif Başmüfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettişi kadrolarında geçirdikleri süreler, Başmüfettiş ve Müfettiş kadrolarında geçmiş sayılır.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatında Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, kadro dereceleriyle durumlarına uygun Eğitim Müfettişi ve Eğitim Müfettiş Yardımcısı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bu kapsamda yapılacak atamalar için uygun boş kadro bulunmaması halinde söz konusu kadrolar başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı bölümüne eklenmiş sayılır. Bu fıkra kapsamında unvanı değişenlerden haklarında 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin mülga geçici 10 uncu maddesinin yedinci fıkrası hükmü uygulananlar hakkında anılan düzenlemenin uygulanmasına devam edilir.

(4) Bu madde hükümleri uyarınca kadro unvanları değişenlerin önceki kadro unvanlarına ilişkin olarak mevzuatta yapılmış olan atıflar yeni kadro unvanlarına yapılmış sayılır.”

B. İlgili Görülen Kanun ve Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK);

a. Ek 24. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer istihdamı

Ek Madde 24- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebilir.

Bu madde kapsamında merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümler kıyasen uygulanır.

Bu madde kapsamında taşra teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez şartı hariç olmak ve yeterli sınavı yazılı ve sözlü aşamalardan oluşmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümler kıyasen uygulanır.

...

Bu madde kapsamında istihdam edilen yardımcı veya stajyerlerden verilen ilave süre içerisinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar, yardımcı veya stajyer unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanırlar.

..."

b. Ek 30. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 30- (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/178 md.) Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiği Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilir. İhdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir."

2. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara

denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçindeki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Uzman yardımcılarını mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- e) Genel yetenek ve genel kültürü,
- f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ile (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı

duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışışleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.”

3. 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile adı “Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” olarak değiştirilen, 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin;

a. Mülga geçici 10. maddesinin yedinci fıkrası şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 10- (Ek: 1/3/2014-6528/25 md.; Mülga: 2/7/2018-KHK-703/22 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında bulunanlar Maarif

Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarında bulunanlar ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına, başka bir işleme gerek kalmaksızın bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bunların Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi, İl Eğitim Denetmeni, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı olarak geçirdikleri süreler, ilgisine göre Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı olarak geçmiş sayılır. Bu şekilde Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre söz konusu kadrolarına bağlı olarak mali haklar kapsamında fiilen yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, atanmış sayıldıkları kadro unvanları için öngörülen mali haklar toplamı net tutarından fazla olması hâlinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte anılan kadro unvanlarında bulunanlar hakkında (Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atanmalar dâhil), atanmış sayıldıkları kadroda bulundukları sürece bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.”

b. Geçici 12. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“Personele ilişkin geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 12- (Ek: 2/12/2016-6764/13 md.; Mülga: 2/7/2018-KHK-703/22 md.)

(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte;

...

b) Maarif Müfettişleri illerde il müdürüne bağlı olarak inceleme, araştırma rehberlik hizmetleri ile il müdürünün vereceği diğer görevleri yapar. Maarif müfettişlerinin çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

c) Maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısı kadrolarının herhangi bir sebeple boşalması halinde bu kadrolar hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

...

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde; 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Bakanlığa

ait bölümünde yer alan Bakanlık Maarif Müfettişi unvanlı toplam serbest kadro adedini geçmemek üzere, Maarif Müfettişi, Eğitim Müfettişi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni unvanlarını ihraz etmiş olup halen Bakanlık teşkilatında görevli olanlar ile Bakanlık teşkilatında şube müdürü ve üstü kadrolarda fiilen çalışanlar ve millî eğitim uzmanı ile millî eğitim uzman yardımcılarında yönetmelikte belirlenen yabancı dil ve tez şartını karşılayanlar arasından yapılacak mülakatta başarılı olanlar, 9/3/2016 tarihli ve 6682 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenen atama sayı sınırlarına tabi tutulmaksızın Bakan Onayı ile Bakanlık Maarif Müfettişi olarak atanabilir. Bakanlık teşkilatında halen şube müdürü ve üstü kadrolarda çalışanlar ile millî eğitim uzmanı ve millî eğitim uzman yardımcılarını arasından yapılacak atamaların sayısı, ihdas edilen Bakanlık Maarif Müfettişi kadro sayısının yüzde beşini geçemez...”

4. 703 sayılı KHK’nın Geçici 7. maddesi şöyledir:

“Geçici maddelerin yürürlüğü

GEÇİCİ MADDE 7

(1) Bu Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılan kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan geçici maddeler uygulamalarının tamamlanacağını belirtildiği tarihe kadar veya hükmünü icra edene kadar yürürlükte kabul edilir.”

II. İLK İNCELEME

A. E. 2021/89 sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN’ın katılımlarıyla 22/9/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2022/5 sayılı Başvuru Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 24/2/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri..." ibarelerinin "...müfettişler..." şeklinde değiştirilmesinin,

2. (1) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (2) numaralı fıkranın,

3. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmesinin,

4. (4) numaralı fıkrasında yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." şeklinde değiştirilmesinin,

B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısım'ının On Birinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddenin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2022/5 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2021/89 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına,

esas incelemenin E.2021/89 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 24/2/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen mevzuat, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

5. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/6/2020, §§ 3-13).

B. (78) Numaralı CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 327. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

6. (1) numaralı CBK'nın 327. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatı kurmaya yetkili olduğu, (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde de her ilde ve ilçede bir millî eğitim müdürlüğü kuracağı hüküm altına alınmıştır.

7. Maddenin (3) numaralı fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde, il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde her derece ve türdeki örgün ve yaygın

eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiştir. Aynı cümlede, belirtilen istihdamın 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca yapılacağı kurala bağlanmıştır.

8. Dava konusu kuralla eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının istihdamı ile görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

9. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin birinci fıkrasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebileceği düzenlenmiştir.

10. Anılan maddenin ikinci fıkrasında merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanabilmek için gerekli şartlar belirlenmiş, üçüncü fıkrasında uzman yardımcılarının mesleğe özel yarışma sınavı ile alınacağı düzenlenmiş, beşinci fıkrasında uzman yardımcılığına atananların en az üç yıl çalışmış olma ve hazırlayacakları uzmanlık tezinin kabul edilmesi şartıyla yeterlik sınavına girmeye hak kazanacakları belirtilmiştir.

11. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin üçüncü fıkrasında taşra teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez şartı hariç olmak ve yeterlik sınavı yazılı ve sözlü aşamalardan oluşmak üzere beşinci fıkrada yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

12. Anılan KHK'nın ek 24. maddesinin dördüncü fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilen yardımcı veya stajyerlerden verilen ilave süre içerisinde tezlerini sunmayan ya da ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenlerin ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanların yardımcı ya da stajyer ünvanını kaybedecekleri

ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanacakları düzenlenmiştir.

13. KHK'nın ek 24. maddesinin altıncı fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilecek personelin mesleğe alınması, yetiştirilmesi, yarışma ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları, hizmetin gerektirmesi hâlinde birim veya görev yeri itibarıyla yer değiştirme esasları ile diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

14. Kuralın atıfta bulunduğu KHK'nın ek 24. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında denetçi veya denetçi yardımcısı istihdam edilebilmesi anılan kurumların teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kuralla söz konusu maddede belirtilen usul ve esaslara göre Millî Eğitim Bakanlığında KHK'nın ek 24. maddesine göre eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilmesine imkân tanınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

15. Dava dilekçesinde özetle; eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının istihdamına yönelik hususların mevcut kanunlarda yer aldığı için kanunda açıkça düzenlenen konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

17. Kuralla Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatında her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme,

denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

18. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarının Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (benzer yönde AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, §§ 58-60; E. 2018/118, K.2023/180, 26/10/2023, §§ 324-326).

19. Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatında istihdam edilebileceği öngörülen eğitim müfettişi ve yardımcısının görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

C. (78) Numaralı CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 327. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

21. Kuralda; mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca, eğitim müfettişinin

maarif müfettişine ve eğitim müfettiş yardımcısının maarif müfettiş yardımcısına denk olduğu kurala bağlanmıştır.

22. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde, CBK'larla ünvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği belirtilmiştir.

23. Kuralla eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısının denk tutulduğu maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcılarının özlük hakları 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin on birinci fıkrasında, 152. maddesinin II. fıkrasının A bendinin h alt bendinde ve ek göstergelere ilişkin 1/g bölümünde düzenlenmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

24. Dava dilekçesinde özetle; kuralın eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük haklarına ilişkin olduğu, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük haklarına ilişkin hükümler mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden bunların CBK ile düzenlenmesinin mümkün olmadığı, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

25. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

26. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği, üçüncü cümlesinde ise münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

27. Anayasa Mahkemesi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına ilişkin düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önce değerlendirmiştir. Bu kapsamda mali ve sosyal hak ve yardımların Anayasa'nın İkinci Kısımının İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkıyla ilgili olduğundan Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığına, diğer özlük haklarının ise Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyeceğine karar vermiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 74-79; E. 2020/7, K.2022/146, 30/11/2022, § 48).

28. Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatında istihdam edilen eğitim müfettişi ve yardımcısının mali, sosyal ve diğer özlük haklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. (87) Numaralı CBK'nın 1. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 320. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ç) ve (d) Bentlerinde Yer Alan "Bakanlık Maarif Müfettişleri..." İbarelerinin "...müfettişler..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

30. Dava dilekçesinde özetle; müfettiş ve müfettiş yardımcılarının istihdam edilmesine ve bunların görev ve yetkilerinin belirlenmesine ilişkin hükümlerin münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının istihdamına yönelik hususların mevcut kanunlarda

yer aldığı için kanunda açıkça düzenlenen konuda CBK çıkarıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

31. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

32. (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde, Bakanlık teşkilatı ve personeli ile Bakanlığın denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde denetim, inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerinin müfettişler aracılığıyla yapılacağı düzenlenmiştir. Kuralda yer alan “*Bakanlık maarif müfettişleri*” ibaresi dava konusu kuralla “*müfettişler*” şeklinde değiştirilmiştir.

33. Anılan fıkranın (d) bendinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerinin müfettişler aracılığıyla yürütüleceği düzenlenmiştir. Kuralda yer alan “*Bakanlık maarif müfettişleri*” ibaresi dava konusu kuralla “*müfettişler*” şeklinde değiştirilmiştir.

34. Anılan bentlerde yer alan “*Bakanlık maarif müfettişleri*” ibarelerinin “*müfettişler*” şeklinde değiştirilerek Millî Eğitim Bakanlığının teşkilatına ilişkin bir düzenleme yapıldığı ve müfettişlerin görev ve yetkilerinin belirlendiği anlaşılmaktadır.

35. (78) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar için de geçerlidir (§ 18).

36. Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görev ifa edecek müfettişlerin görev, yetki ve sorumluluklarının Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. (87) Numaralı CBK'nın 1. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 320. Maddesine Eklenen (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

38. Dava dilekçesinde özetle; müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdamına ilişkin hükümlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

39. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

40. Kuralla Millî Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilmesine imkân sağlayan bir düzenleme getirilmektedir.

41. Anayasa Mahkemesi bakanlıklarda ve bağlı kuruluşlarında personel istihdamına imkân veren düzenlemelerin CBK'larla yapılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığı hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda personel istihdamının idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmesi nedeniyle teşkilat yapısı ile ilgili olup yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevlerle ilgisinin bulunmadığı, Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasının *"Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir"* şeklindeki hükmüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönünün bulunmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 55-59; E.2020/54, K.2022/165, 29/12/2022, §§ 19-24).

42. Dava konusu kural yönünden, belirtilen kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

43. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

45. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri

koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

46. Hukuk devletin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir.

47. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğuna şüphe bulunmamaktadır.

48. Kuralla Millî Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında istihdam edilmesine imkân tanınan müfettiş ve müfettiş yardımcısının istihdam usulü açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden, kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

49. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. (87) Numaralı CBK'nın 1. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 320. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." İbaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

50. Dava dilekçesinde özetle; Millî Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatı bünyesinde faaliyet gösteren teftiş kurul başkanlığında istihdam edilen müfettiş ve müfettiş yardımcılarının kadrolarına ilişkin hükümlerin münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, CBK çıkarma yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

51. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

52. (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde, Teftiş Kurulu Başkanlığının, Başkan ile Başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli bakanlık maarif müfettişleri ile bakanlık maarif müfettiş yardımcılarının oluşacağı belirtilmekte iken dava konusu kuralla "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresi "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmiştir. Böylece dava konusu ibareler uyarınca teftiş kurulunda görevli maarif müfettişleri ile yardımcılarının ünvanı değişmiştir.

53. Anılan cümlede yapılan değişiklikle Millî Eğitim Bakanlığının teşkilatına ilişkin bir düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

54. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§ 41).

55. Bakanlıklarda ve bağlı kuruluşlarında istihdam edilen personelin kadro ünvanlarındaki değişikliklere ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısıyla ilgili olduğundan, kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

56. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

57. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

58. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§§ 45-47).

59. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. (87) Numaralı CBK'nın 1. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 320. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının..." İbaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

61. Dava dilekçesinde (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmesine ilişkin belirtilen gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

62. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

63. (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, Teftiş Kurulu Başkanlığının ve çalışma merkezlerinin görev, yetki ve sorumluluklarının, çalışma usul ve esaslarının, bakanlık maarif müfettişleri ve bakanlık maarif müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve sorumluluklarının, mesleğe alınmalarının, yetiştirilmelerinin, yeterliklerinin, yükselmelerinin, görevlendirilmelerinin, çalışma merkezlerine dağılımlarının, merkezler arasında yer değiştirmelerinin ve diğer hususların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmekte iken dava konusu kuralla "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının..." ibaresi "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." şeklinde değiştirilmiştir. Böylece dava konusu ibareler uyarınca teftiş kurulunda görevli maarif müfettişleri ile yardımcılarının ünvanı değişmiştir.

64. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'larla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

65. Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinde "*Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir./Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*" hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın İkinci Kısım'nın "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan ve 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

66. Kamu hizmetine girme ve hizmete alınmada hangi nitelik ve şartların aranacağı Anayasa'nın 70. maddesi kapsamındadır. Kural, Bakanlık Teftiş Kurulunda görev yapacak olan müfettiş yardımcılarının mesleğe alınmalarına dair düzenleme içermektedir. Bu itibarla kuralın müfettiş yardımcılarının mesleğe alınmaya ilişkin kısmı Anayasa'nın İkinci Kısım Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

67. Diğer yandan Anayasa'nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla Millî Eğitim Bakanlığında görevli başmüfettiş, müfettiş ve

müfettiş yardımcılarının nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkilerine yönelik düzenleme öngörülmektedir.

68. Bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın nitelik, atanma, görev ve yetkilere ilişkin kısmının da Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

G. (87) Numaralı CBK'nın 2. Maddesiyle, (1) Numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının On Birinci Bölümü'ne Eklenen Geçici 1. Maddesinin İncelenmesi

1. (1) ve (2) Numaralı Fıkralar

a. İptal Talebinin Gerekçesi

70. Dava dilekçesinde (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmesine ilişkin belirtilen gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

71. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 8., 13., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri

sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

72. (87) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısım'ının On Birinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasında 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in Millî Eğitim Bakanlığı bölümünde yer alan "*Bakanlık Maarif Başmüfettişi*" ünvanlı kadroların "*Başmüfettiş*", "*Bakanlık Maarif Müfettişi*" ünvanlı kadroların "*Müfettiş*" ve "*Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcısı*" ünvanlı kadroların "*Müfettiş Yardımcısı*" şeklinde değiştirildiği belirtilmiştir.

73. Anılan maddenin dava konusu (2) numaralı fıkrasında da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Bakanlığında Bakanlık maarif başmüfettişi ve Bakanlık maarif müfettişi kadrolarında bulunanların, kadro dereceleriyle durumlarına uygun başmüfettiş ve müfettiş kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı; bunların Bakanlık maarif başmüfettişi ve Bakanlık maarif müfettişi kadrolarında geçirdikleri sürelerin başmüfettiş ve müfettiş kadrolarında geçmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

74. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§ 41).

75. Bakanlıklarda ve bağlı kuruluşlarında istihdam edilen personelin kadro ünvanlarındaki değişikliklere ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısıyla ilgili olduğundan, kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

76. Diğer yandan kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

77. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

78. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§§ 45-47).

79. Kuralların hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. (3) Numaralı Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

81. Geçici 1. maddenin dava konusu üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatında maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısı kadrolarında bulunanların, kadro dereceleriyle durumlarına uygun eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacağı belirtilmiştir.

82. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde de bu fıkra kapsamında yapılacak atamalar için uygun boş kadro bulunmaması hâlinde söz konusu kadroların başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) Sayılı Cetvel'in Millî Eğitim Bakanlığı bölümüne eklenmiş sayılacağı düzenlenmiştir.

83. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise taşra teşkilatında görev yapan ve bu fıkra kapsamında ünvanı değişen maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcıları hakkında 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK'nın mülga geçici 10. maddesinin yedinci fıkrası hükmü uygulananlar hakkında anılan düzenlemenin uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir.

84. Kuralın atıfta bulunduğu 652 sayılı KHK'nın geçici 10. maddesinde, Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında bulunanların Maarif Müfettişi kadrosuna, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarında bulunanların ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmaları öngörülmüş, yedinci fıkrasında da maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısı kadrolarına atanmış sayılanlara önceki kadrolarına bağlı olarak mali haklar kapsamında fiilen yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, atanmış sayıldıkları kadro ünvanları için öngörülen mali haklar toplamı net tutarından fazla olması hâlinde, atanmış sayıldıkları kadroda bulundukları sürece bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir.

85. Bu itibarla kuralla, Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatında maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısı kadrolarında bulunanların, eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanması ve sahip oldukları mali hakların korunması öngörülmektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

86. Dava dilekçesinde (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılardan..." şeklinde değiştirilmesine ilişkin belirtilen gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. (3) Numaralı Fıkranın Birinci ve İkinci Cümlesi

(1) Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

87. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 8., 13., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

88. Dava konusu kurallarla Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı içinde yer alan kadro ünvanlarındaki değişikliklerin ve bu değişikliklere bağlı olarak söz konusu kadro ünvanları arasında atama işlemlerinin gerçekleştirildiği dolayısıyla idarenin teşkilat yapısıyla ilgili düzenlemelerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

89. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§ 41).

90. Bu itibarla kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

91. Diğer yandan kurallarla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

92. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

(2) Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

93. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§§ 45-47).

94. Kuralların hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

95. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

ii. (3) Numaralı Fıkranın Üçüncü Cümlesi

96. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 6., 7., 8., 13., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

97. Kuralla Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatında maarif müfettişi olarak görev yapmakta iken eğitim müfettişliğine atanan görevlilerin mali haklarına ilişkin bir düzenleme yapılmıştır.

98. (78) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§ 27).

99. Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatında maarif müfettişi olarak görev yapmakta iken eğitim müfettişliğine atanan görevlilerin mali haklarına ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural Anayasa'nın İkinci Kısım İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

100. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

3. (4) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

101. Dava dilekçesinde (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci

cümlesinde yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından...” şeklinde değiştirilmesine ilişkin belirtilen gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa’nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

102. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa’nın 6., 7., 8., 13., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK’ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

103. Dava konusu kuralla Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı içinde yer alan kadro ünvanlarındaki değişikliklerin ve bu değişikliklere bağlı olarak önceki kadro ünvanlarına ilişkin olarak mevzuatta yapılmış olan atıfların yeni kadro ünvanlarına yapılmış sayılacağı öngörülmektedir.

104. Kamu kurum ve kuruluşlarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında, teşkilat yapısı değiştirilen kurum ve kuruluşların bazı kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin ünvanlarının değiştirilmesinin öngörülmesi ve bu değişikliğe ilişkin geçiş hükümlerinin düzenlenmesi idarenin teşkilat yapısıyla ilgili tasarruf niteliğindedir. Bu itibarla dava konusu kuralla da ünvanları değişen kamu görevlilerine ilişkin bir geçiş hükmünün düzenlendiği anlaşılmaktadır.

105. (87) numaralı CBK’nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK’nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§ 41).

106. Bu itibarla kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı bir düzenleme içermemektedir.

107. Diğer yandan kuralla aynı alanda hüküm ifade eden karşılaştırmaya esas olabilecek nitelikte, kanunla yapılan herhangi bir

düzenleme tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

108. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

109. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (§§ 45-47).

110. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

111. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

112. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

113. Bu kapsamda;

- (87) numaralı CBK'nın (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan "...müfettişler..." ibarelerinin iptali nedeniyle anılan bentlerin kalan kısımlarının uygulanma imkânı kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu kısımların 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

- (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...başmüfettiş,

müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." ibaresinin iptali nedeniyle aynı fıkranın "...görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri..." bölümünün uygulanma imkânı kalmamaktadır. Bu nedenle, uygulanma kabiliyeti kalmayan söz konusu bölümün 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VI. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

114. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

115. Bu kapsamda;

- (78) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın,

- (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ibare değişikliği yapılan (ç) ve (d) bentlerinin,

- (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (4) numaralı (4) numaralı fıkrasında yer alan "*...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının...*" ibaresinin "*...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının...*" şeklinde değiştirilmesinin ve aynı fıkranın "...görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri..." bölümünün,

- (87) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısım'ının On Birinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddenin (3) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra, bent, değişiklik, bölüm ve cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

116. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

I. 5/7/2021 tarihli ve (78) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkraya yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkraya ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

II. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan "... Bakanlık Maarif Müfettişleri..." ibarelerinin "...müfettişler..." şeklinde değiştirilmelerine,

b. (4) numaralı fıkrasında yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." şeklinde değiştirilmesine,

2. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (3) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümleye ve değişikliklere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 1. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin;

a. Eklenen (2) numaralı fıkrasına,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarında..." şeklinde değiştirilmesine,

2. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin;

a. (1) ve (2) numaralı fıkralarına,

b. (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine,

c. (4) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talepleri 18/1/2024 tarihli ve E.2021/89, K.2024/8 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara ve cümlelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

18/1/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VIII. HÜKÜM

I. 5/7/2021 tarihli ve (78) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın;

A. Birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI ile İrfan FİDAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUGUYLA,

B. İkinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

II. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. (ç) ve (d) bentlerinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri..." ibarelerinin "...müfettişler..." şeklinde değiştirilmelerinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Basri BAĞCI ile İrfan FİDAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. (ç) ve (d) bentlerinin "...müfettişler..." ibareleri dışında kalan kısımlarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Eklenen (2) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından...” şeklinde değiştirilmesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. a. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcıların...” şeklinde değiştirilmesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. (4) numaralı fıkrasının “...görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri...” bölümünün 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

iptal hükümlerinin Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin;

1. (1) ve (2) numaralı fıkralarının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (3) numaralı fıkrasının;

a. Birinci ve ikinci cümlelerinin;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (4) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

18/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan ibarelerin, CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddesinin -iptal edilen (3) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi hariç- konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

A. Müfettiş ve Müfettiş Yardımcılarının İstihdamına İlişkin Kural

2. (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca "Başkanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir."

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin

CBK ile düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre *"Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz"*.

4. Dava konusu kurallarda zikredilen 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde ve onun atıf yaptığı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesinin ilgili hükümlerinde, diğer memur ve kamu görevlileri yanında, müfettiş yardımcılarının kamu hizmetine girişine ve bu hizmete girdikten sonra müfettiş olarak atanmak için sahip olmaları gereken niteliklere ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

5. Kural yaptığı atıf nedeniyle Teftiş Kurulu Başkanlığında istihdam edilebilecek olan müfettiş yardımcılarını bakımından kamu hizmetine giriş şartları ile müfettişler bakımından göreve atanmak için gerekli nitelikleri de düzenlemiş olmaktadır. Bu sebeple kural müfettişler yönünden Anayasa'nın münhasıran kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuda (m. 128), müfettiş yardımcılarını yönünden de kamu hizmetine girme hakkına (m. 70) ilişkin olarak düzenleme yaptığı için Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır (aynı yönde bkz. AYM, E.2018/123, K.2022/138, 09/11/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 13-19; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-5).

B. Kadro Unvanlarının Değiştirilmesine ve Diğer Hususlara İlişkin Kurallar

6. (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde *"Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkan ile Başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılardan oluşur"* hükmüne yer verilmiştir. Kuralla kadro unvanında değişiklik yapılmış, bu kapsamda *"...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..."* ibareleri *"...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılardan..."* şeklinde değiştirilmiştir. Aynı şekilde (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, (2) sayılı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı bölümünde yer alan *"Bakanlık Maarif Başmüfettişi"* unvanlı kadrolar *"Başmüfettiş"* şeklinde, *"Bakanlık Maarif Müfettişi"* unvanlı kadrolar *"Müfettiş"* şeklinde ve *"Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcısı"* unvanlı kadrolar *"Müfettiş Yardımcısı"* şeklinde değiştirilmiştir.

7. Diğer yandan, geçici maddenin (2) numaralı fıkrasında, maddenin yürürlüğe girdiği tarihte “Bakanlık Maarif Başmüfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettişi” kadrolarında bulunanların, durumlarına uygun “Başmüfettiş ve Müfettiş” kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılması, bu kişilerin önceki kadrolarında geçirmiş sürelerinin yeni kadrolarında geçmiş sayılması; aynı şekilde geçici maddenin (3) numaralı fıkrasında da maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Bakanlığın taşra teşkilatında Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarında bulunanların, kadro dereceleriyle durumlarına uygun Eğitim Müfettişi ve Eğitim Müfettiş Yardımcısı kadrolarına başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılması, bu kapsamda boş kadro bulunmaması durumunda söz konusu kadroların başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilmiş ve (2) numaralı CBK’nın eki (I) sayılı cetvelin ilgili bölümüne eklenmiş sayılması; (4) numaralı fıkarda da kadro unvanları değişenlerin önceki kadro unvanlarına yapılmış olan atıfların yeni kadro unvanlarına yapılmış sayılması öngörülmüştür.

8. Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir”. Bu bağlamda kamu görevlilerinin kadrolarının ihdası, iptali, kadro unvanlarının değiştirilmesi gibi hususların Anayasa’nın 128. maddesi kapsamında kanunla yapılması gerekmektedir. Bu nedenle dava konusu kurallar Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

9. Bunun yanında, Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına ilişkin muhalefet şerhinde açıkladığımız üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında kadro ihdasına ve iptaline yönelik hususlar bütçe hakkıyla ilgisi, başta mülkiyet hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlere ilişkin olması ve münhasıran kanunla öngörülen bir konu olması nedeniyle CBK ile düzenlenemez. Dolayısıyla bu yönde düzenleme yapan CBK hükümleri Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, Karşıoy Gerekçesi, §§ 14-36; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, Karşıoy Gerekçesi, § 7). Bu gerekçelerle kadro ihdası öngören dava konusu CBK hükmü Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır.

10. Yukarıda (A) ve (B) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle, dava konusu kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

(87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 1. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 320. maddesine eklenen (2) numaralı fıkranın, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan ibarelerin ve CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. Maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının, (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci, cümlelerinin ve (4) numaralı fıkrasının iptali talebinin konu bakımından reddine yönelik çoğunluk görüşüne Başkan Zühtü ARSLAN'ın karşıoyundaki gerekçelerle iptali gerektiği düşüncesinde olduğumdan katılmamaktayım.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

(1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle değiştirilen 320. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, (3) numaralı fıkrasındaki dava konusu ibarenin ve aynı CBK'nın 2. maddesiyle eklenen geçici 1. maddesinin (1), (2) ve (4) numaralı fıkraları ile (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine karar verilmiştir.

Red kararlarının gerekçelerinde; personel istihdamı ve kadroları ile ilgili düzenlemelerin idarenin teşkilât yapısına ve dolayısıyla yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 106. maddesinin

son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

(1) numaralı CBK'nın (87) numaralı CBK ile değiştirilen 320. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş kurulu Başkanlığında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcılarının istihdam edilebilmesi, (3) numaralı fıkrasında Başkanlığın oluşumunda bunların da yer alması ve (4) numaralı fıkrasında sayılan hususların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüş; geçici 1. maddesinde de, (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin ilgili bölümünde yer alan bazı kadro unvanları değiştirilerek bunlara ilişkin geçiş hükümlerine yer verilmiştir.

Bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personel istihdamı ile kadrolarına ilişkin düzenlemelerin Anayasa uyarınca kanunla yapılması gerektiğinden, çoğunluğun red gerekçelerinde atf yapılan kararlara ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere daha önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle mezkûr kuralların Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne katılmam mümkün olmamıştır (örn. olarak bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı; 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K.2021/25 sayılı; 16/12/2021 tarihli ve E.2021/50, K.2021/89 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı; 28/9/2022 tarihli ve E.2021/90, K.2022/108 sayılı; 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı; 29/12/2022 tarihli ve E. 2020/54, K. 2022/165 sayılı; 16/2/2023 tarihli ve E.2020/34, K.2023/25 sayılı; 9/3/2023 tarihli ve E. 2022/37, K. 2023/44; 27/12/2023 tarihli ve E.2020/52, K.2023/223 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararlarına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım:

A. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin eklenen (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden:

2. İptali talep edilen (2) numaralı fıkra hükmü şu şekildedir: *"Başkanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir".*

3. Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdamına imkan veren kuralda referansta bulunulan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 24. maddesi hükmü gereğince istihdam edilen bu kişilerin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi oldukları anlaşılmaktadır. Bu yönü ile kural esasında Anayasa'nın 70. maddesinde yer verilen kamu hizmetine girme hakkı ile ilgili bir düzenleme niteliğindedir.

4. Kuralın konu bakımından yetki yönüyle yapılan denetiminde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi gereğince dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün Anayasa'nın ikinci kısmının dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili yani Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün olmayan alanda düzenleme yaptığı görüldüğünden kuralın iptali gerekmektedir.

B. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmesinin konu bakımından yetki yönünden:

5. Kuralda bir ibare değişikliği yapılmakla birlikte bu ibare değişikliklerinin yer aldığı fıkra başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının denetim, teftiş gibi görev ve yetkileri de düzenlenmektedir.

6. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası hükmü gereğince kamu görevlisi olan başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının bu konulara ilişkin görev ve yetkilerinin de kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

7. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yer alan dava konusu ibarelerin münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularla ilgili olduğu için bu ibarelerin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince konu bakımından yetki yönü ile iptali gerekmektedir.

C. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Altıncı Kısımının Onbirinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarının, (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin ve (4) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden:

8. İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde kadro ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

9. Dava konusu kurallarda "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

10. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

11. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşılığında yer verdiğim gerekçelerle (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin

zikredilen hükümlerinin Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Karşı Oy

78 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 2. maddesi ile 1 numaralı CBK'nın 327. maddesine eklenen 3. fıkrasında yer alan "...her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere..." ibaresiyle, 87 numaralı CBK'nın 1. maddesiyle 1 numaralı CBK'nın 320. maddesinin 1. fıkrasının "ç" ve "d" bentlerinde yer alan "Bakanlık Maarif Müfettişleri" ibarelerinin "...müfettişler..." şeklinde değiştirilmesinin iptal edilmelerine dair çoğunluk görüşüne 2019/96 sayılı Dosya kapsamında yer alan "Karşı Oy" muhtevasında dile getirilen görüşler çerçevesinde iştirak edilmemiştir.

Üye

Basri BAĞCI

Üye

İrfan FİDAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

A. (87) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle düzenleme yapılan (1) numaralı CBK'nın 320. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından..." şeklinde değiştirilmesinin,

c. (4) numaralı fıkrasında yer alan "... Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının..." ibaresinin "...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının..." şeklinde değiştirilmesinin,

B. (87) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın Altıncı Kısımının On birinci Bölümüne eklenen geçici 1. maddesinin,

konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Yukarıda belirtilen kurallar, kamu görevlilerinin görev ve yetkileri ile kadrolarına ilişkin düzenlemelerdir.

2. Kurallar ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

3. Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin düzenlenmesi ile kadro ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemeler Anayasa'nın 128. Maddesi uyarınca kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2022/93

Karar Sayısı : 2024/9

Karar Tarihi : 18/1/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 131 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2/6/2022 tarihli ve (101) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tümünün şekil bakımından Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığını ileri sürerek iptaline,

B. 1. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 36., 40., 74. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI

İptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) şöyledir:

**“İLETİŞİM BAŞKANLIĞI TEŞKİLATI HAKKINDA
CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ**

Kararname Numarası: 101

MADDE 1- 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin talep, görüş ve önerilerin kolayca iletilebilmesi ve bunların ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca değerlendirilerek cevaplandırılması amacıyla kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)’nin çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.”

MADDE 2- Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR’ın katılımlarıyla 8/9/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davanın süresinde açılıp açılmadığı meselesi görüşülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, CBK’lar hakkında şekil bakımından aykırılık iddiasıyla açılacak iptal davasının tabi olduğu dava açma süresi hususunu daha önceki bazı kararlarında değerlendirmiş ve bu davaların Anayasa’nın 151. maddesinde öngörülen altmış günlük dava açma süresi içerisinde açılabilmesine karar vermiştir (AYM, E.2023/39, K.2023/40, 9/3/2023, §§ 2-6).

3. Dava konusu CBK 3/6/2022 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmış, CBK’nın tümünün şekil bakımından iptali talebini içeren dava dilekçesi ise 29/7/2022 tarihinde kayda girmiştir. Bu durumda CBK’nın şekil bakımından iptali talebinin altmış günlük dava açma süresi içinde kayda girdiği ve davanın süresinde olduğu anlaşılmıştır.

4. Açıklanan nedenlerle dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

5. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Abdullah ATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları, dayanan

Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. CBK'nın Tümünün Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

6. Dava dilekçesinde özetle; hukuk devletinde her türlü resmî işlemin ve bu kapsamda CBK'ların gerekçeli olmasının hukukun genel ilkelerinden biri olduğu, CBK çıkarılırken öznel ve keyfî davranma riskinin önlenemesinin, CBK'ların uygulayıcılar tarafından yorumlanabilmesinin, CBK'ya dayanılarak çıkarılacak alt düzenlemelerin CBK'ya uygunluğunun sağlanabilmesinin ve CBK'ların anayasal denetiminin etkinliğinin artırılabilmesinin CBK'ların gerekçeli olmasına bağlı olduğu, Anayasa'da CBK'ların şekil bakımından denetimi öngörülmeyle birlikte bu denetimin kapsamına ilişkin bir kural konulmadığından bu kapsamın Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenmesi gerektiği belirtilerek CBK'nın tümünün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ve şekil bakımından iptaline karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

7. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca dava konusu CBK, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

8. Dava dilekçesinde şekil bakımından CBK'nın tümünün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'lara ilişkin şekil kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

9. CBK'nın tümünün şekil bakımından denetiminin kapsamı ve ilkeleri, Anayasa Mahkemesinin 13/12/2022 tarihli ve E.2022/98, K.2022/157 sayılı kararıyla belirlenmiştir.

10. Anılan kararda, CBK'ların şekil yönünden denetiminin kapsamına hangi hususların dâhil olduğuna, başka bir ifadeyle anılan denetimde CBK'nın hangi unsurlar yönünden denetleneceğine dair Anayasa'da açık bir hükme yer verilmemekle birlikte Anayasa Mahkemesinin CBK rejimini

düzenleyen anayasal hükümlerden hareketle CBK'nın maddi olarak varlık kazanabilmesi için gerekli anayasal unsurların neler olduğunu tespit etmesinin önünde bir engel bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinin *"Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir."* biçimindeki hükmünden CBK çıkarma yetkisinin bizzat Cumhurbaşkanı'na ait ve tek başına kullanılması gereken bir yetki olduğunun, dolayısıyla CBK'nın Cumhurbaşkanı dışında bir mercinin teklif, onay gibi herhangi bir işlemini ya da katılımını gerekli kılmayan, Cumhurbaşkanı'nın asli düzenleyici nitelikteki bir işlemi olduğunun anlaşıldığı değerlendirilmesine yer verilen kararda CBK'ların şekil yönünden Anayasa'ya uygunluğunun denetiminde incelenmesi gereken hususun CBK'nın Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılıp çıkarılmadığı olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2022/98, K.2022/157, 13/12/2022, §§ 8,9).

11. Söz konusu kararda ayrıca CBK'ların yorumlanmasında ve denetiminde kuralın getiriliş amacının, başka bir ifadeyle gerekçesinin bilinmesinin önem arz ettiği; zira bir normun ihdasına yol açan sebeplerin böyle bir düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğuna dair gerekçelerin bizzat kural koyucunun kendisi tarafından ortaya konulmuş olmasının o kuralla ilgili anayasallık denetiminin daha sağlıklı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağına açık olduğuna dikkat çekilmiş; bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin CBK'ların şekil bakımından Anayasa'ya uygunluğunu inceleme yetkisinin, CBK'ların gerekçelerinin bulunup bulunmadığı yönünden bir denetim yapılmasını kapsamadığı belirtilmiştir (AYM, E.2022/98, K.2022/157, 13/12/2022, §§ 11, 12).

12. Dava konusu CBK açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Dava konusu CBK'nın, CBK metninin Cumhurbaşkanı'nın adı, soyadı ve unvanı belirtilerek Resmî Gazete'de yayımlandığı görülmektedir. Diğer yandan dava dilekçesinde de söz konusu CBK'nın Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılmadığı yönünde bir iddiaya yer verilmemiştir. Bu itibarla Cumhurbaşkanı tarafından çıkarıldığı anlaşılan CBK'nın maddi olarak varlık kazanabilmesi için gerekli unsurları taşıdığına kabulü gerekir.

14. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü, şekil bakımından Anayasa'nın 104. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

15. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

C. CBK'nın 1. Maddesiyle (14) Numaralı CBK'nın 3. Maddesine Eklene (3) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

16. Dava dilekçesinde özetle; hak arama hürriyeti ile dilekçe ve bilgi edinme haklarıyla ilgili olan kuralın CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda düzenleme içerdiği, temel hak ve özgürlüklere ilişkin sınırlama öngören düzenlemelerin münhasıran kanunla yapılması gerektiği, 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda kamu kurum ve kuruluşlarına yapılacak başvurular yoluyla bilgi edinme hakkı ile dilekçe ve şikâyet hakkının kullanımına ilişkin hükümler bulunduğu, dolayısıyla kuralla kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin düzenleme yapıldığı, kuralın hem kişiler hem de idare yönünden öngörülebilir nitelikte olmadığı belirtilerek Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 36., 40., 74. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 36., 40. ve 74.

maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

18. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

19. Anayasa'nın 74. maddesinin birinci fıkrasında “*Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.*”; dördüncü fıkrasında ise “*Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.*” denilmek suretiyle dilekçe ve bilgi edinme hakları anayasal güvence altına alınmıştır.

20. Dilekçe hakkı, kişilerin kendileriyle veya kamuyla ilgili konularda talep ve şikâyetlerini yetkili makamlara iletmelerini güvence altına almaktadır. Kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilmeleri amacına hizmet eden dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir (Hasan Ercan, B. No: 2015/54, 12/11/2019, § 41; Ahmet Kılıçelli, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, § 43).

21. Bilgi edinme hakkı ise devletin elinde bulunan ve erişilebilir olmayan bilgi ve belgelere ulaşabilmeyi güvence altına almaktadır. Bilgi edinme hakkının konusu, resmî makamlarca tutulan ve kişinin kendisi hakkında olan veya olmayan verilere erişim talebi olabileceği gibi resmî makamlarca tutulan, kişinin kendisi ile ilgili olmayan ancak kamu yararı taşıyan konulardaki bilgiler de olabilir (Yaman Akdeniz (2) [GK], B. No: 2016/6815, 15/2/2023, §§ 44, 45).

22. Bilgi edinme hakkı, yönetilenlerin yönetenleri denetleyebilmesinin, dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesinin önemli bir aracı olarak işlev görmektedir. Bilgi edinme hakkı, devletin demokratik niteliğinin geliştirilmesi ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hususlarında önemli bir rol oynadığından demokratik hukuk devletinde vazgeçilmez bir hak niteliğine sahip bulunmaktadır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 168; E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014, § 37). Dolayısıyla dilekçe hakkı ile sıkı sıkıya bağlı bulunan bilgi edinme hakkı insan hakları ve temel özgürlüklerin ayrılmaz bir parçasıdır (Ahmet Kılıçelli, § 43).

23. Kişiler, dilekçe hakkı kapsamında kendileri veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetlerini dile getirebilmek için, bilgi edinme hakkı kapsamında ise kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan bilgi, belge veya verilere erişmek için ilgili kurum ve kuruluşlara genel usule göre başvuru yapabilirler. Bunun yanı sıra devlet, bu hakların daha etkili ve kolay kullanılmasını sağlamak amacıyla çeşitli ek tedbir ve tasarrufları hayata geçirebilir.

24. Bu kapsamda dava konusu kuralla kişilerin talep, görüş ve önerilerini kamu kurum ve kuruluşlarına daha kolay iletebilmesini ve başvurular hakkında daha etkili ve hızlı sonuç alınabilmesini sağlamak amacıyla resmî bir platform olan CİMER'in kurularak çalışma usul ve esaslarının Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelik ile belirlenmesi öngörülmüştür. Söz konusu platform, kişiler ile devlet arasındaki iletişim kanallarını açık tutarak birçok konuya ilişkin başvuru ve taleplerin elektronik yolla her zaman ve her yerden kamu kurum ve kuruluşlarına iletilmesini mümkün kılmaktadır (bkz. *Arif Altın*, B. No: 2014/2170, 10/1/2018, § 46).

25. Buna göre, kuralda yer alan kuruluş amacı gözetildiğinde CİMER'in üstlendiği görev ve yürüttüğü faaliyet kapsamında kişilerin talep, görüş ve öneri içeren başvurularını kamu kurum ve kuruluşlarına iletmesi ile bu başvuruların ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından değerlendirilerek cevaplandırılması Anayasa'nın 74. maddesinde güvence altına alınan dilekçe hakkının ve bilgi edinme hakkının kapsamında kalmaktadır.

26. Bu itibarla Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümü'nde yer alan dilekçe hakkına ve bilgi edinme hakkına ilişkin düzenleme içeren kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

27. Kaldı ki bilgi edinme hakkı ile başta ifade özgürlüğü olmak üzere Anayasa'da güvence altına alınan ve CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalan diğer birçok temel hak ve özgürlük arasında da önemli bir ilişki ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda, bilgi edinme hakkı ile ilgili yapılan düzenlemeler kapsamı itibarıyla bazı durumlarda bu hakla bağlantılı olarak yasak alanda kalan diğer temel hak ve özgürlükler yönünden de etki ve sonuç doğurabilecektir.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

29. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

30. (101) numaralı CBK'nın 1. maddesiyle (14) numaralı CBK'nın 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

31. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları halinde telafisi güç veya imkânsız sonuçların doğacağı belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

2/6/2022 tarihli ve (101) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle 23/7/2018 tarihli

ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkraya yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkraya ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 18/1/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

2/6/2022 tarihli ve (101) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. Tümünün şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

B. 1. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

18/1/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2023/61
Karar Sayısı : 2024/10
Karar Tarihi : 18/1/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kayseri 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 24/8/2021 tarihli ve (83) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Defterdarlık uzmanı olan davacının denetim ve inceleme yetkisinin kaldırılması suretiyle atanmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralı

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 241. maddesinin yürürlükten kaldırılan (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Birinci fıkra kapsamında istihdam edilen Defterdarlık Uzman ve Defterdarlık Uzman Yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yaptırılabilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 44. maddesi şöyledir:

“Taşra teşkilatında uzman istihdamı

Ek Madde 44 – (Ek: 2/7/2018- KHK-703/175 md.)

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla taşra teşkilatlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman ve uzman yardımcısı istihdamında, ek 41 inci maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez hazırlama şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümler kıyasen uygulanır.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca çıkarılacak yönetmelikte düzenlenir.

Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılara teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Ancak bu şekilde teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmakla görevlendirilenler yer değiştirme suretiyle atamaya tabi tutulurlar. Uzman ve uzman yardımcılarında teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme, çalışma ve yer değiştirmelerine ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.

Bu madde kapsamında ilk defa ihdas edilecek uzman ve uzman yardımcısı kadrolarında bulunanlar, defterdarlık uzman ve uzman yardımcısı için mevzuatında kadrolarına bağlı olarak öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL,

Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 5/4/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Abdullah ATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu CBK kuralı ve ilgili görülen kanun kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/01/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/06/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/06/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 2. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'nın 241. maddesinin (2) numaralı Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

4. (1) numaralı CBK'nın 241. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında 657 sayılı Kanun'un ek 44. maddesine göre defterdarlık uzmanı ve defterdarlık uzman yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiş, (2) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı

fıkra kapsamında istihdam edilen defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yaptırılabilmesi hükmüne bağlanmıştır.

5. CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 241. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında defterdarlık uzmanı ve defterdarlık uzman yardımcısına ek olarak defterdarlıkların teşkilat ve görev alanına giren konularda teftiş, denetim, soruşturma ve inceleme işleri yaptırılmak üzere 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca doğrudan defterdara bağlı muhasebe denetmeni ve muhasebe denetmen yardımcısı istihdam edilmesi öngörülmüş, dava konusu kuralla da defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yaptırılabilmesini öngören (2) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

6. Buna göre değişiklikle birlikte Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında yer alan defterdarlıkların teşkilat ve görev alanına giren konularda teftiş, denetim, soruşturma ve inceleme yapma yetkisi muhasebe denetmeni ve muhasebe denetmen yardımcılara tanınmış; defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yetkisi veren düzenlemeler itiraz konusu kuralla yürürlükten kaldırılmıştır.

2. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; defterdarlık uzmanlarının 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin KHK uyarınca on yıla yakın bir süre denetim ve inceleme yetkilerine sahip bulunduğu, bu bağlamda kanunların uzun süreli uygulanmasına dayanan haklarının devam edeceğine ilişkin beklentilerinin korunması gerektiği, öte yandan memurlar ve kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

8. Başvuru kararında konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya

ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca itiraz konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

9. Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının *merkez teşkilatlarında* uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilmesine ilişkin usul ve esaslar temel olarak 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin dokuzuncu fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilceği hükme bağlanmıştır.

10. Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının *taşra teşkilatlarında* uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilmesine ilişkin usul ve esaslar ise temel olarak 657 sayılı Kanun'un ek 44. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilceği hükme bağlanmıştır.

11. Anayasa Mahkemesi 5/4/2023 tarihli ve E.2019/111, K.2023/63 sayılı kararında Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatlarında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesi kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının denetim, inceleme ve soruşturma yetkilerinin CBK ile düzenlenmesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluğunu incelemiştir (bkz. AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, §§ 214-226). Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatlarında 657 sayılı Kanun'un ek 44. maddesi kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının denetim, inceleme ve soruşturma yetkilerinin CBK ile düzenlenmesi yönünden belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Kuralla Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında istihdam edilen defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarıyla ilgili düzenleme öngörüldüğü gözetildiğinde kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu açıktır.

13. Kural, defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının kamu hizmetine girmeleri ve hizmete alınmada hangi nitelik ve şartların aranacağına dair herhangi bir düzenleme öngörmemesi sebebiyle Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında yer almadığı gibi Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi yasaklanmış diğer alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

14. Dava konusu kural, defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarını yönünden görev ve yetkilerinin tamamen CBK ile yeniden düzenlenmesi biçiminde inşai bir hüküm niteliğini taşımamaktadır. Başka bir ifadeyle, anılan personelin sahip olduğu ve kuralla kaldırılan denetim ve inceleme yetkilerinin asıl hukuki dayanağı 657 sayılı ek 44. maddesi olup dolayısıyla kural 657 sayılı Kanun'un ek 44. maddesi uyarınca uzman ve uzman yardımcılarının zaten görev tanımı ve kapsamı içinde sayılan bu yetkilerin anılan madde kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında istihdam edilen defterdarlık uzmanı ve defterdarlık uzman yardımcılarını tarafından kullanılıp kullanılamayacağına dair bir belirleme yapılmasından ibaret bulunmaktadır. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kamu görevlilerinin görev ve yetkilerine ilişkin bir düzenleme öngörmemektedir (benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 218).

15. Diğer yandan Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken diğer konulara yönelik de herhangi bir düzenleme içermeyen kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamamasıdır. Bu kapsamda inceleme yapılırken CBK ile karşılaştırmaya esas olabileceği değerlendirilen ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade etmediğinin belirlenmesi gerekmekte olup bu bağlamda CBK olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK'nın kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir göstergedir.

17. 657 sayılı Kanun'un ek 44. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatlarında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarını yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde

denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilceği öngörölmele birlikte belirtilen yetkilerin kullanılabilmesi için ilgili bakanlığın veya kurumun teşkilatlanmasına ilişkin CBK'da bu hususun öngörölmesi gerekmektedir. Dolayısıyla anılan Kanun'un ek 44. maddesinde belirtilen yetkiler her bir bakanlığın veya kurumun uzman ve uzman yardımcıları bakımından ancak bu yöndeki bir CBK hükmü ile işlerlik kazanmakta, kullanılabilir hâle gelmektedir. Bu bağlamda dava konusu kuralla defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının denetim ve inceleme yetkisini haiz olup olmadığına dair bir düzenleme öngörölmemiş olsaydı anılan personelin Kanun'un ek 44. maddesinde belirtilen söz konusu yetkileri kullanabilmeleri mümkün olmayacak, başka bir deyişle belirtilen kanun hükmü bu konuya doğrudan uygulanabilecek bir hüküm niteliği taşımayacaktı. Bu itibarla anılan Kanun hükmünün dava konusu kuralla aynı alanda hüküm ifade etmediği, başka bir deyişle açıkça aynı konuyu düzenlemediği anlaşılmaktadır (benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 221).

18. Öte yandan defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının denetim ve inceleme yetkisine ilişkin yürürlükte olan başka bir kanuni düzenleme de saptanmamıştır. Bu itibarla CBK, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

22. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2022/113, K.2023/112, 22/6/2023, § 29; E.2018/149, K.2022/163, 29/12/2022, § 26; E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 47; E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 38; E.2018/125, K.2020/4, 22/1/2020, § 28).

23. Kural, Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatında defterdarlıkların teşkilat ve görev alanına giren konularda teftiş, denetim, soruşturma ve inceleme işleri yaptırmak üzere muhasebe denetmeni ve muhasebe denetmen yardımcısı istihdam edilmesinin öngörülmesi nedeniyle defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının denetim ve inceleme yaptırılabilceğini düzenleyen hükmün yürürlükten kaldırılmasını öngörmektedir. Kuralın düzenlenme amacı ve kapsamı açıkça belirlenmiş olup hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

24. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri de kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış hak; kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş, kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır (AYM, E.2017/160, K.2017/178, 28/12/2017, § 17; E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 201).

25. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Objektif ve genel hukuksal durumun şart işlemle özel hukuksal duruma dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa'ya veya kanuna aykırı görülerek iptal edilebilir. Kural işlemin değişmesi ya da ortadan kaldırılması, ona bağlı kişi ile ilgili şart işlemi de etkiler. Kişi, yeni kural tasarrufa göre oluşan statüde yerini alır. Bu nedenle bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar kazanılmış hak kapsamında değerlendirilmez (AYM, E.2017/160, K.2017/178, 28/12/2017, § 18; E.2016/133, K.2017/155, 15/11/2017, § 95).

26. Bu bağlamda defterdarlık uzman ve defterdarlık uzman yardımcılarının meslek derecelerinde, kadrolarında, ünvanlarında ve diğer özlük haklarında bir değişiklik yapılmaksızın yalnızca ünvanlarına bağlı olarak bunlara denetim ve inceleme yaptırılabilmesini düzenleyen kuralın yürürlükten kaldırılmasının kazanılmış haklara saygı ve hukuki güvenlik ilkelerini ihlal eden bir yönü de bulunmamaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

24/8/2021 tarihli ve (83) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının;

A. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

18/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. (83) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Yürürlükten kaldırılan CBK hükmü şu şekildedir: “(2) Birinci fıkra kapsamında istihdam edilen Defterdarlık Uzman ve Defterdarlık Uzman Yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yaptırılabilir”. Buna göre iptali istenen kural, Defterdarlık Uzman ve Uzman Yardımcılarının denetim ve inceleme görevlerine ilişkin düzenlemeyi yürürlükten kaldırmaktadır.

3. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca “Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz”. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

4. Kuralla görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme yapılan Defterdarlık Uzman ve Uzman Yardımcılarının Anayasa'nın 128. maddesi anlamında *memur veya diğer kamu görevlisi* sıfatına sahip bulunduklarında tereddüt bulunmamaktadır. Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin ihdas veya ilga yoluyla düzenlenebileceği izahtan varestedir. İtiraz konusu CBK hükmü de kamu görevlisi olan Defterdarlık Uzman ve Uzman Yardımcılarının denetim ve inceleme görevlerini kaldırmak suretiyle söz konusu kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinde değişiklik yapmaktadır. Bu itibarla münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan CBK hükmünün Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

5. Açıklanan gerekçeyle, itiraz konusu kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden red yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Dava konusu kural konu yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırılık taşıdığından çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

(1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (83) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle yürürlükten kaldırılmasının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Konu yönünden red kararının gerekçesinde; 5/4/2023 tarihli ve E.2019/111, K.2023/63 sayılı kararımıza da atıf yapılarak, mezkûr

düzenlemenin yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasada CBK ile düzenlenmesi yasaklanan haklar ve ödevler ile ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü olmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

(83) numaralı CBK'nın 2. maddesiyle (1) numaralı CBK'nın 241. maddesinin başlığı "Uzman ve Denetmen İstihdamı" şeklinde değiştirilerek, (1) numaralı fıkrasına yapılan ilâve ile Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilâtında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi uyarınca Muhasebe Denetmeni ve Denetmen Yardımcısı istihdam edilebilmesi öngörülmüş ve anılan maddenin (2) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Çoğunluğun gerekçesinde yukarıda belirtilen karara atıfla red sonucuna ulaşılmışsa da, anılan karara ilişkin karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak açıklanan sebeplerle bu karara katılmam da mümkün olmamıştır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan düzenlemenin konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 24/8/2021 tarihli ve (83) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. 241. maddenin yürürlükten kaldırılan (2) numaralı fıkrası hükmü şu şekildedir: *“Birinci fıkra kapsamında istihdam edilen Defterdarlık Uzman ve Defterdarlık Uzman Yardımcısına yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetim ve inceleme yaptırılabilir”*.

3. Yürürlükten kaldırılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na tabi kamu görevlisi konumunda olan Defterdarlık Uzman ve Defterdarlık Uzman Yardımcılarının denetim ve inceleme yetkisi ile ilgili hususların yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir. Dolayısıyla kural Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kamu görevlilerinin görev ve yetkileri ile ilgili hususları düzenlemektedir.

4. Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

5. Dolayısıyla Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamayacağına göre bu konularda düzenlenmiş Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini yürürlükten kaldıran Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinin de Anayasa’ya aykırı olacağı açıktır. Zira yürürlükten kaldırılan dava konusu kuraldaki konular Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardır.

6. Yukarıdaki sıralanan gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu için konu bakımından yetki yönüyle iptali gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu (83) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 241. Maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının iptaline ilişkin düzenlemenin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

1. Yürürlükten kaldırılan kural, Defterdarlık Uzman ve Defterdarlık Uzman Yardımcısının görev ve yetkilerine ilişkin bir düzenlemedir.

2. Kural ile düzenleme yapılan kadrolarda görev alacak kişilerin Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memur veya diğer kamu görevlisi niteliğini haiz oldukları konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

3. Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin düzenlenmesi ile kadro ihdası ve iptaline ilişkin bir kural getirmek ile mevcut bir kuralı yürürlükten kaldırmak arasında bir fark bulunmamaktadır. Anayasa'nın 128. Maddesi uyarınca bu tür düzenlemelerin kanunla yapılması gerekmektedir.

4. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye
Kenan YAŞAR

Esas Sayısı : 2021/28

Karar Sayısı : 2024/11

Karar Tarihi : 18/1/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun;

A. 4. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

2. (4) numaralı fıkrasının,

B. 7. maddesiyle 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 6. maddesine eklenen üçüncü fıkranın üçüncü cümlesinin,

C. 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın,

Ç. 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının,

D. 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinin üçüncü ve sekizinci fıkralarının,

E. 13. maddesiyle 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun;

1. 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine eklenen "...*kamu görevlilerine...*" ibaresinin,

2. 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen ikinci, altıncı ve yedinci cümlelerin,

3. 19. maddesine eklenen dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraların,

F. 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin,

G. 19. maddesiyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın,

Ğ. 20. maddesiyle 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen "..., savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar..." ibaresinin,

H. 33. maddesiyle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın (b) bendinin,

Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 33., 35., 36., 38., 90., 123. ve 124. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 4. maddesi şöyledir:

"Denetim ve İş Birliği Komisyonu

MADDE 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Denetim ve İş Birliği Komisyonu oluşturulmuştur. Bu Kanunun uygulanmasında denetim ve iş birliği, Komisyon tarafından sağlanır. Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı

Başkanlığı, Nükleer Düzenleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulunun en az genel müdür veya başkan yardımcısı düzeyinde olmak üzere bildireceği üyelerden oluşur. Komisyonun sekretarya hizmetleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülür.

(2) Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri Komisyona çağrılabilir. Komisyon, gerek görmesi hâlinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan görüş, bilgi ve belge talebinde bulunabilir. **Komisyon bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak bilgi ve belge istediği takdirde talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar, kanunlarda yer alan hükümlere dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.** Komisyon kamu kurum ve kuruluşlarına uygulamaya ve alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak görüş bildirebilir ve öneride bulunabilir.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları, 2 nci maddede belirtilen yasak işlem ve faaliyetlere ilişkin bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini Komisyona bildirmekle yükümlüdür.

(4) Komisyon, yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılmasına ilişkin olarak BMGK'ya gönderilmek üzere Cumhurbaşkanı öneride bulunabilir.

(5) Komisyon yılda en az iki defa toplanır. Komisyon başkanı gerektiğinde Komisyonu toplantıya çağırabilir. Komisyon, birinci fıkrada sayılan üyeler ile toplanarak katılanların en az dokuzunun oyu ile karar verir. Komisyonun başkan ve üyelerine her toplantı için (4.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. Bir yılda beşten fazla toplantı için ödeme yapılmaz.

(6) Komisyon çalışmaları gizlilik esaslarına uygun olarak yerine getirilir.”

2. 7. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un üçüncü fıkranın eklendiği 6. maddesi şöyledir:

“İzin alma zorunluğu:

Madde 6- Kişiler ve kuruluşlar, yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamazlar. Ancak, kamu yararına çalışan dernek, kurum ve vakıflardan hangilerinin izin almadan yardım toplayabilecekleri, Cumhurbaşkanınca belirlenip ilan edilir.

İzin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır.

*(Ek fıkra:27/12/2020-7262/7 md.) İzinsiz yardım toplama faaliyetinin internet ortamında yapıldığının tespiti hâlinde ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı tarafından içerik ve/veya yer sağlayıcıya, yardım toplama faaliyetine ilişkin içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirimde bulunulur. İçeriğin en geç yirmi dört saat içinde içerik ve/veya yer sağlayıcı tarafından çıkarılmaması veya içerik ve yer sağlayıcıya ilişkin bilgilerin edinilememesi ya da teknik nedenlerle bildirimde bulunulamaması hâlinde ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı internet ortamındaki söz konusu içeriğe ilişkin erişimin engellenmesine karar verilmesi için sulh ceza hâkimliğine başvurur. **Hâkim, talebi en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar ve gereği yapılmak üzere doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderir.** Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir. Bu fıkra kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı, içeriğe erişimin engellenmesi (URL vb.) yöntemiyle verilir.”*

3. 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun’un ikinci fıkranın eklendiğı 9. maddesi şöyledir:

“Başvurunun incelenmesi ve izin:

Madde 9- İzin vermeye yetkili makamlarca başvuru üzerine; işin önemi, yardım toplama faaliyetine gireceklerin yeterlikleri, yapılacak hizmetin amaca ve kamu yararına uygunluğu, yardım toplama faaliyetinin başarıya ulaşp ulaşamayacağı ve gerekli görülen diğer konular üzerinde inceleme yapılır ve sonucu en geç iki ay içinde başvuranlara bildirilir.

(Ek fıkra:27/12/2020-7262/8 md.) Yurt içine ve yurt dışına yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir.”

4. 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un üçüncü fıkrası değiştirilen 16. maddesi şöyledir:

“Faaliyetlerin denetimi:

Madde 16- Yardım toplama faaliyetleri ile sağlanan net gelirin gerçekleştirilmek istenen amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığı izin veren makamın gözetim ve denetimine tabidir.

İzin veren makam, gerekli denetlemeyi yaptırmak üzere, memurlar arasından veya dışarıdan yeterli sayıda denetçi görevlendirir ve ilgililere bildirir.

(Değişik fıkra:27/12/2020-7262/9 md.) Denetim ile görevlendirilenler ve izin vermeye yetkili makamlar, yardım toplama faaliyetiyle ilgili olanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden denetim görevi kapsamına giren hususla sınırlı olarak ilgili bilgi ve belgeyi isteme yetkisine sahiptir. Talepte bulunulanlar özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

Eski eser ve anıtların onarılması için yardım toplamaya izin verilmiş olan hallerde, Vakıflar Genel Müdürlüğü veya Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ayrıca denetleme yapılabilir.”

5. 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesi şöyledir:

“Cezalar:

Madde 29- (Değişik:27/12/2020-7262/10 md.)

Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak izinsiz yardım toplayanlara beş bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. İnternet ortamında izinsiz yardım toplanması hâlinde ise on bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir.

İzinsiz yardım toplanmasına yer ve imkân sağlayanlar, uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmazsa beş bin Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak yurt dışına yardım yapan sorumlu kurul üyelerine, beş bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir.

Bu Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere beş bin Türk lirasından yirmi bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak bu aykırılığın kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde gerçekleşmesi hâlinde, dokuzuncu fıkra uyarınca yetkilendirilen makamın yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda çalıştırılma biçimine bakılmaksızın görev yapanlar hakkında ilgili mevzuatı uyarınca disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu yetkili makama bildirilir.

İzin verilen yardım toplama şekli dışında 5 inci maddede belirtilen diğer yardım toplama şekillerine göre izinsiz yardım toplayanlar, uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmazsa beş bin Türk lirasından yirmi bin Türk lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

İzin vermeye yetkili makamın izin verdiği yer dışında yardım toplayanlar, uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmazsa beş bin Türk lirasından yirmi bin Türk lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun diğer hükümlerine aykırı davranışta bulunanlara, filleri suç oluşturmadığı takdirde, bin Türk lirası idari para cezası verilir.

Yukarıdaki fıkralara aykırı davranış sonucu izinsiz toplanan mal ve paralara el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Bu maddede yazılı olan idari yaptırımlara karar vermeye yardım toplama iznini veren makam yetkilidir. İzinsiz yardım toplanması hâlinde idari yaptırımlara vali karar verir. Vali bu yetkisini vali yardımcılara veya kaymakamlara devredebilir."

6. 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un ikinci fıkrasına ibarenin, cümlelerin ve fıkraların eklendiği 19. maddesi şöyledir:

"Beyanname verme yükümlülüğü ve denetim

Madde 19- Dernekler, yıl sonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı

sonuna kadar mülkî idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Gerekli görülen hallerde, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları İçişleri Bakanı veya mülkî idare amiri tarafından **kamu görevlilerine** denetletilebilir. (Ek cümle:27/12/2020-7262/13 md.) **Bu denetimlerin, yapılacak risk değerlendirmelerine göre üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl yapılması esastır.** Bu denetimlerde kolluk kuvveti mensupları görevlendirilemez. İçişleri Bakanlığı ve mülkî idare amirlerinin yapacağı denetimler mesai saatleri içerisinde yapılır. Bu denetimler en az yirmidört saat önce derneklere bildirilir. (Ek cümleler:27/12/2020-7262/13 md.) **İçişleri Bakanlığı mülkiye müfettişleri ve dernekler denetçileri hariç, denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur ve İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Bu denetimlerde görevlendirileceklerle ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir.**

Denetim sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

(Ek fıkra:27/12/2020-7262/13 md.) **Denetim ile görevlendirilenler, kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden denetim görevi kapsamına giren hususla sınırlı olarak ilgili bilgi ve belgeyi isteme yetkisine sahiptir. Talepte bulunanlar özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.**

(Ek fıkra:27/12/2020-7262/13 md.) **Özel kanunlarındaki düzenlemeler saklı kalmak üzere, İçişleri Bakanlığınca veya mülki idare amirliğince talep edilmesi hâlinde, dernekler ile derneklere ait her türlü tesis, müessese ve ortaklığı bulunan kuruluşlar, görev alanları ile sınırlı olmak üzere ilgili bakanlık ve kuruluşlar tarafından denetlenir.**

(Ek fıkra:27/12/2020-7262/13 md.) Denetim sırasında, uzmanlık veya teknik bilgi gerektiren durumlarda İçişleri Bakanlığı, valilikler ve kaymakamlıklar tarafından bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Bilirkişiye verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur ve bu ücret İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi hâlinde, mülki idare amiri durumu derhal Cumhuriyet savcılığına ve derneğe bildirir.”

7. 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun’a eklenen 30/A maddesi şöyledir:

“Görevden uzaklaştırma ve faaliyetten geçici alıkoyma

MADDE 30/A- (Ek:27/12/2020-7262/15 md.) Bir derneğin faaliyeti çerçevesinde Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yer alan suçlar ile Türk Ceza Kanununda yer alan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından dolayı derneğin genel kurulu dışındaki organlarında görevli olanlar veya ilgili personel hakkında kovuşturma başlatılması hâlinde bu kişiler veya bu kişilerin görev yaptığı organlar geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir.

Birinci fıkrada belirtilen tedbirin yeterli olmaması ve gecikmesinde sakınca bulunması durumunda İçişleri Bakanı, derneği geçici olarak faaliyetten alıkoyabilir ve derhâl mahkemeye başvurur. Mahkeme kırk sekiz saat içinde faaliyetten geçici alıkoymaya ilişkin kararını verir ve yargılamaya Türk Medenî Kanununun 89 uncu maddesine göre devam eder. İlgililer her zaman faaliyetten geçici alıkoyma kararının kaldırılmasını talep edebilir. Mahkeme başvuruyu gecikmeksizin karara bağlar.

Birinci fıkraya ve 32 nci maddenin birinci fıkrasının (f) bendine göre geçici olarak görevden uzaklaştırılan organların ve bu organların üyelerinin yerine yapılacak atamalarda 27 nci madde ile Türk Medenî Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

8. 19. maddesiyle 5326 sayılı Kanun’un alt bent, cümle ve fıkranın eklendiği, bendi ve ibaresi değiştirilen 43/A maddesi şöyledir:

“Tüzel kişilerin sorumluluğu

Madde 43/A- (Ek: 26/6/2009-5918/9 md.)

(1) Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1) 157 nci ve 158 inci maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçunun,

2) (Ek:27/12/2020-7262/19 md.) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun,

3) 235 inci maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karıştırma suçunun,

4) 236 ncı maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karıştırma suçunun,

5) 252 nci maddesinde tanımlanan rüşvet suçunun,

6) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun,

b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 ıncı maddesinde tanımlanan zimmet suçunun,

c) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan kaçakçılık suçlarının,

ç) 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun Ek 5 inci maddesinde tanımlanan suçun,

d) (Değişik:27/12/2020-7262/19 md.) 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunun,

tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye onbin Türk Lirasından elli milyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (Ek cümle:27/12/2020- 7262/19 md.) Ancak idari para cezası, işleme veya eyleme konu menfaatin iki katından az olamaz.

(2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir.

(3) (Ek:27/12/2020-7262/19 md.) Birinci fıkrada sayılan suçların bir tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda, tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanması beklenmez. Soruşturma veya kovuşturma sonucunda suçun tüzel kişinin yararına işlenmediğinin anlaşılması hâlinde idari para cezası kaldırılır, tahsil edilmiş ise iade edilir."

9. 20. maddesiyle 5549 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendine ibarenin eklendiği 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda geçen;

...

d) Yükümlü: Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri, savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenleri,

...

ifade eder."

10. 33. maddesiyle 6102 sayılı Kanun'un 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkra şöyledir:

“(13) (Ek:27/12/2020-7262/33 md.) Bu Kanunun;

a) 486 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bildirimde bulunmayanlar yirmi bin Türk lirası,

b) 489 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca bildirimde bulunmayanlar beş bin Türk lirası,

idari para cezasıyla cezalandırılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 18/3/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportörler Abdullah ATAY ve Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin raporlar, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 4. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi ile (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. (2) Numaralı Fıkranın Üçüncü Cümlesi

a. Anlam ve Kapsam

3. 7262 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre anılan Kanun'un amacı, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin (BMGK)

kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

4. Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla Kanun'un uygulanmasında denetim ve iş birliğini sağlamak üzere Denetim ve İşbirliği Komisyonu (Komisyon) kurulmuştur. Buna göre Komisyon; Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanı'nın başkanlığında, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Nükleer Düzenleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulunun en az genel müdür veya başkan yardımcısı düzeyinde bildirdiği üyelerden oluşmaktadır. Komisyonun sekretarya hizmetleri ise MASAK Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

5. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlesinde; görüş ve bilgilerine ihtiyaç duyulan kurum ve kuruluşların temsilcilerinin Komisyona çağrılabilmesi, Komisyonun gerek görmesi hâlinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan görüş, bilgi ve belge talebinde bulunabileceği öngörülmüştür. Söz konusu fıkranın dava konusu üçüncü cümlesinde ise Komisyonun anılan Kanun'un uygulanmasıyla ilgili olarak bilgi ve belge talebinde bulunduğu kişi, kurum ve kuruluşların başka kanunlarda yer alan hükümlere dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınamayacakları hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla kuralla, talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar yönünden herhangi bir istisna tanınmadan tüm verilerin mutlak suretle Komisyona verilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

6. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural kapsamında Komisyona verilmesi zorunlu olan bilgi ve belgeler bakımından herhangi bir istisnanın öngörülmediği, Komisyonun taleplerinin kişisel verilere ilişkin olabileceği, kuralda bu tür verilerin nasıl toplanacağı, hangi verilerin elde edileceği, bu verilerin nasıl saklanacağı ve kimlerle paylaşılacağı konusunda herhangi bir düzenleme ve güvenceye yer verilmediği, dolayısıyla kuralın keyfi olarak uygulanmaya müsait olduğu, bu durumun hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

7. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da *“Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir”* denilerek kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

8. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, kişinin insan onurunun korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.

9. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere *“...adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler...”* kişisel veri olarak kabul edilmektedir (AYM, E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014; E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014; E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015; E.2015/32, K.2015/102, 12/11/2015).

10. Komisyonun 7262 sayılı Kanun'un uygulanmasıyla ilgili olarak bilgi ve belge talebi üzerine kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından Komisyona verilmesi zorunlu olan bu bilgi ve belgelerden bazılarının kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan kişisel verileri de içerebileceği açıktır. Bu itibarla dava konusu kural kişisel veri niteliğinde olan bilgilerin Komisyona verilmesini zorunlu tutmak suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirmektedir.

11. Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Anayasa'nın 13. maddesinde ise *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca*

Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmektedir. Anayasa’nın söz konusu maddesi kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamaların kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebeplerine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

12. Bu kapsamda Anayasa’nın 13. ve 20. maddeleri uyarınca kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaya yönelik kanuni bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

13. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa’nın 13. ve 20. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Bu kapsamda kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaya yönelik düzenlemelerde kamu makamlarınca istenecek bilgi ve belgelerin neler olduğu, bunların ne şekilde kullanılacağı, hangi şartlarda ne kadar süreyle muhafaza edileceği, ilgililerin söz konusu bilgilere itiraz etme imkânı bulunup bulunmadığı, bilgilerin belirli süre sonunda imha edilip edilmeyeceği, edilecekse hangi usulün uygulanacağı, keyfî uygulamalara, yetki aşımına karşı yapılacak denetim ve uygulanacak yaptırıma ilişkin hususlara ayrıntılı olarak yer verilmelidir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 171; E.2018/163, K.2020/13, 19/2/2020, § 16; E.2020/24, K.2021/39, 3/6/2021, § 48; E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 133; E.2018/137, K.2022/86,

30/6/2022, § 796; *Fatih Saraman* [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, §§ 89, 90; *Turgut Duman*, 29/5/2019, B. No: 2014/15365, § 88).

15. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği kararlarda kişisel verileri işleyen tüm gerçek ve tüzel kişilerin 4/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında olduğundan hareketle incelenen ilgili Kanun'da özel bir düzenleme yer almasa dahi 6698 sayılı Kanun'daki genel hükümlerin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden gerekli güvenceleri karşıladığını belirtmiştir (bkz. *AYM*, E.2021/84, K.2022/117, 13/10/2022, §§ 65-73; E.2020/67, K.2022/139, 9/11/2022, §§ 54-59).

16. Bu bağlamda öncelikle kişisel verilerin işlenmesinde, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek suretiyle bu konuda özel güvenceler öngören 6698 sayılı Kanun'un dava konusu kural bakımından uygulanma imkânı bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

17. Anılan Kanun'un "*İstisnalar*" başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde "*Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliğini sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi*" hâlinde söz konusu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

18. Dolayısıyla yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından millî güvenlik, kamu güvenliği ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında elde edilen kişisel verilerin işlenmesinde 6698 sayılı Kanun hükümlerinde yer alan güvenceler geçerli olmayacaktır (*AYM*, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 800).

19. Komisyonun kuruluş amacı ve ifa ettiği görevin konusu gözetildiğinde kural gereğince Komisyona verilmesi zorunlu tutulan kişisel verilerin millî güvenliği ve kamu güvenliğini sağlama amacına yönelik olarak önleyici ve koruyucu bir faaliyet kapsamında elde edildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla Komisyon tarafından kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine ilişkin görevi kapsamındaki faaliyetler sırasında kişisel veri niteliğindeki bilgilere ulaşılmasına imkân tanıyan kural yönünden 6698 sayılı Kanun'da yer alan güvencelerin uygulanması mümkün olmayacaktır (benzer değerlendirme için bkz. *AYM*, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 802).

20. Bununla birlikte 7262 sayılı Kanun'da kural kapsamında Komisyonca elde edilen kişisel veri niteliğindeki bilgilerin kullanılmasına ve saklanmasına ilişkin ilke ve esasların belirlenmediği, bu bilgilerin ne suretle ve ne kadar süreyle saklanacağına, ilgililerin söz konusu bilgilerin talep edilmesine itiraz etme imkânı olup olmadığına, bilgilerin bir süre sonra silinip silinmeyeceğine, silinecekse bu sırada izlenecek usulün ne olduğuna ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı, dava konusu kural kapsamında elde edilen bilgilerin gizliliğinin korunması ve amacı dışında kullanılmasını önleyecek yasal güvencelere yer verilmediği gibi bu bilgilerin kötüye kullanılıp kullanılmadığını denetleyecek mekanizmalarla -özellikle keyfiliğe karşı denetim ve uygulanacak yaptırımlarla- ilgili yeterli güvencelerin de öngörülmediği anlaşılmıştır.

21. Dolayısıyla kural uyarınca elde edilen kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin kişisel veri niteliğindeki bilgi ve belgelerin Komisyona verilmesinin zorunlu tutulması suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlama Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleriyle bağdaşmamaktadır.

22. Öte yandan kural, talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşların kanunlarda yer alan hükümlere dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınamayacaklarını öngörmek suretiyle ilgililer yönünden kategorik ve istisnasız bir bilgi verme zorunluluğu getirmektedir. Bu yönüyle kural; kişi, kurum ve kuruluşların başka kanunlarda belirli konularda bilgi ve belge vermekten imtina etmelerine imkân tanıyan ya da bilgi ve belge vermemelerini zorunlu kılan hükümleri bertaraf etmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede ticari sırların veya güven ilişkisi ve mahremiyet ilkesine dayanan belirli mesleklerin icrası kapsamında sahip olunan bilgilerin diğer kanunlarda yer alan hükümler gözönünde bulundurulmaksızın, istisnasız ve kategorik bir şekilde Komisyona verilmesinin zorunlu tutulması başta mülkiyet hakkı olmak üzere diğer temel hak ve özgürlükler yönünden ortaya çıkabilecek sınırlamalar yönünden de herhangi bir güvence içermemektedir.

23. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması

nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

2. (4) Numaralı Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

24. Kuralla, yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden Komisyonun kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılmasına ilişkin olarak BMGK'ya gönderilmek üzere Cumhurbaşkanı'na öneride bulunabileceği öngörülmüştür.

25. Yasak işlem ve faaliyetlerin hangileri olduğu ise 7262 sayılı Kanun'un 2. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak bu kararlarda yer alan kişi veya kuruluşlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması ya da bunların Türkiye'de iş ortaklığına ya da başkaca iş ilişkilerine girmesi, bu kararlarda yasaklanan nükleer, balistik füze programları veya diğer faaliyetlerle ilgili olarak organizasyonlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması yasaktır.

26. Maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca da BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen kişi, kuruluş veya organizasyonların ya da bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye'de temsilcilik açması, her türlü faaliyette bulunması, faaliyetlerini gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı olarak yürütmesi, bankalarının Türkiye'de şube veya temsil ofisi açması ya da iş ortaklığına girmesi ve bankaları ile iş ortaklığı kurulması, sermaye ortaklığına gidilmesi veya muhabir banka ilişkisi tesis edilmesi yasak olup mevcut olanlar sonlandırılır.

27. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise BMGK tarafından izin verilen hâller dışında bu kararlarda belirtilen madde, malzeme ve ekipmanın

ithali, ihracı, transiti ve teknolojinin transferi veya nükleer faaliyetlere ya da nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanmasının veya destek verilmesinin yasak olduğu belirtilmiştir.

28. BMGK tarafından alınan yaptırım kararlarının Türkiye’de uygulanmasına ve sonuç doğurmasına ilişkin hükümlere ise 7262 sayılı Kanun’un 3. maddesinde yer verilmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında BMGK kararlarına konu kişi veya kuruluşların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye’de bulunan mal varlığının ve deniz ulaşım araçlarının dondurulması veya 2. maddede belirtilen yasaklama kararları ile bu kararların kaldırılmasına ilişkin kararlarının Cumhurbaşkanı’nın Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre BMGK tarafından alınan mal varlığının dondurulması ve yasaklama kararları iç hukukta kendiliğinden sonuç doğurmayacak, bu kararların Türkiye yönünden uygulanması Resmî Gazete’de yayımlanan bir Cumhurbaşkanı kararıyla mümkün olacaktır.

29. Söz konusu maddenin (4) numaralı fıkrasında ise BMGK kararları uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların icrası ve sonuçları bakımından 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine atıf yapılmıştır. Anılan Kanun’un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, mal varlığının dondurulması kararı ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin kararın Resmî Gazete’de yayımlanması ile birlikte hukuki sonuçlarını doğuracağı belirtilmiştir. Kanun’un 11. maddesinde ise söz konusu kararların Resmî Gazete’de yayımlanacağı ve yayımı tarihinde hakkında mal varlığının dondurulması kararı verilen ilgili kişi ve kuruluşa tebliğ edilmiş sayılacağı hükme bağlanmış; ayrıca kararda kararın kimin hakkında verildiği, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile başvuru süresinin yer alacağı belirtilmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

30. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural uyarınca bir kişinin, kurumun ve deniz ulaşım aracının BMGK listesine alınması hâlinde ekonomik faaliyetlerinin büyük ölçüde kısıtlanacağı ve mal varlıklarının dondurulacağı, temel hak ve özgürlüklere yönelik böyle ağır bir tedbire hükmedilmesi için kuralda hiçbir somut ölçüte yer verilmediği gibi söz

konusu karar için herhangi bir yargı denetiminin ya da etkili başvuru yolunun da öngörülmediği, kuralın belirli ve öngörülebilir olmadığı, kuralda keyfî müdahaleleri önleyecek güvencelere yer verilmediği, bu itibarla temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütünün karşılanmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35., 36. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

31. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

32. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin kanundan belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

33. Dava konusu kuralla Komisyonun yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılmasına ilişkin olarak BMGK'ya gönderilmek üzere Cumhurbaşkanı'na öneride bulunabileceğinin öngörüldüğü gözetildiğinde Komisyona ve Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin konusu, kapsamı, kullanılacağı hâller, kullanılma şekli ile kurala konu yasak işlem ve faaliyetlerin herhangi bir tereddüde ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır bir şekilde düzenlendiği anlaşıldığından kuralda *belirlilik* ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

34. Kuralla Komisyona tanınan yetki, kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve listelerden çıkarılmasına ilişkin

olarak BMGK'ya gönderilmek üzere Cumhurbaşkanı'na öneride bulunmakla sınırlıdır. Dolayısıyla Komisyonun öneri niteliğindeki bu işleminin tek başına ilgililer yönünden icrai bir işlem olmadığı açıktır. Nitekim bağlayıcı nitelikte olmayan bu öneri üzerine ilgili kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve listelerden çıkarılmasına ilişkin BMGK'ya teklifte bulunulması Cumhurbaşkanı'nın takdir yetkisi kapsamında tesis edeceği işleme bağlıdır. Komisyonun öneri niteliğindeki işlemin aksine, kişi ve kuruluşların yaptırım listelerine eklenmesi veya bu listelerden çıkarılması için BMGK'ya teklifte bulunulmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararlarının ise iç hukuk yönünden kesin ve icrai nitelikte olmadığı söylenemez.

35. Bununla birlikte Anayasa'nın 125. maddesinde idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunun belirtildiği gözetildiğinde kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının yaptırım listelerine eklenmesi veya bu listelerden çıkarılması için BMGK'ya teklifte bulunulmasına ilişkin olarak Cumhurbaşkanı'nca tesis edilen işlemlerin de bu kapsamda olduğu açıktır. Nitekim Cumhurbaşkanı'nın anılan kararlarına karşı yargı yolunu kapatan herhangi bir yasal düzenleme de bulunmamaktadır. Bu itibarla kişi veya kuruluşların yaptırım listelerine eklenmesi veya bu listelerden çıkarılması için BMGK'ya teklifte bulunulmasına ilişkin işlemlerin hukuka uygunluk denetiminin mahkemelerce yapılmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 7. Maddesiyle 2860 Sayılı Kanun'un 6. Maddesine Eklenen Üçüncü Fıkranın Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

37. 2860 sayılı Kanun'un 6. maddesinde kişiler ve kuruluşların yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamayacakları hükme bağlanmak

suretiyle kural olarak yardım toplayabilmek için yetkili makamdan izin alma zorunluluğu öngörülmüştür.

38. İzin vermeye yetkili makamlar ise anılan Kanun'un 7. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre yardım toplama faaliyeti bir ilin birden fazla ilçesini kapsıyorsa validen, bir ilçenin sınırları içinde ise kaymakamdan izin alınması gerekmektedir. Yardım toplama faaliyetinin birden fazla ili kapsadığı durumda ise yardım toplama faaliyetine girişecek gerçek veya tüzel kişiler, yerleşim yerinin bulunduğu ilin valisinden izin almakta; izni veren valilik, ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına (Bakanlık) bilgi vermektedir.

39. Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında izin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetlerinin güvenlik kuvvetlerince derhâl menedileceği ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılacağı hükme bağlanmıştır.

40. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında ise izinsiz yardım toplama faaliyetinin internet ortamında gerçekleştirilmesi hâlinde bu faaliyete nasıl müdahale edileceği ve faaliyetin ne şekilde engelleneceği düzenlenmiştir.

41. Maddenin birinci cümlesine göre izinsiz yardım toplama faaliyetinin internet ortamında yapıldığının tespiti hâlinde öncelikle ilgili valilik veya Bakanlık tarafından içerik ve/veya yer sağlayıcıya, yardım toplama faaliyetine ilişkin içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçlarıyla bildirimde bulunulacaktır.

42. İkinci cümlede de bu bildirim üzerine içeriğin en geç yirmi dört saat içinde içerik ve/veya yer sağlayıcı tarafından çıkarılmaması veya içerik ve yer sağlayıcıya ilişkin bilgilerin edinilememesi ya da teknik nedenlerle bildirimde bulunulamaması hâlinde ise ikinci aşama olarak ilgili valilik veya Bakanlığın internet ortamındaki söz konusu içeriğe ilişkin erişimin engellenmesine karar verilmesi için sulh ceza hâkimliğine başvurusu öngörülmüştür.

43. Dava konusu üçüncü cümlede ise bu başvuru üzerine sulh ceza hâkiminin erişimin engellenmesine ilişkin talebi en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlayacağı ve gereği yapılmak üzere kararı doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna göndereceği hükme

bağlanmıştı. Sulh ceza hâkiminin bu kararına karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilmektedir. Bu fıkra kapsamındaki erişimin engellenmesi kararı, içeriğe erişimin engellenmesi (URL vb.) yöntemiyle verilmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

44. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın erişimin engellenmesi kararının verilmesi öncesinde tarafların iddialarını ortaya koyma imkânını ortadan kaldırdığı, bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle bağdaşmadığı, erişimin engellenmesi kararından sonra bir ceza ya da hukuk davası açma zorunluluğunun bulunmadığı, dolayısıyla kararın bir mahkeme tarafından esastan incelenmesinin mümkün olmadığı, bu durumda verilen erişimin engellenmesi kararının nihai bir karar olup doğrudan ilgililer hakkında hüküm ve sonuç doğurduğu, sulh ceza hâkimliği nezdinde yapılan itirazın da mevcut sistem içinde etkili bir şekilde incelenmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

45. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri yönünden incelenmiştir.

46. Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...*" hükmüne yer verilmek suretiyle ifade özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

47. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, § 27*). Anayasa'nın anılan maddesinde ifade özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar *söz, yazı, resim veya başka yollar* olarak ifade edilmiş ve *başka yollar* ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş., § 29*).

48. Dava konusu kural, izinsiz yardım toplama faaliyetinin internet ortamında yapılması hâlinde ilgili valilik veya Bakanlığın başvurusu üzerine sulh ceza hâkimliğinin internet ortamındaki söz konusu içeriğe ilişkin erişimin engellenmesine ilişkin kararı en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın vermesini ve gereği yapılmak üzere doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna göndermesini düzenlemektedir. Bu itibarla bir ifade aracı olan internet ortamındaki içeriğe erişimin engellenmesine ilişkin kural, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü sınırlamaktadır.

49. Kurala benzer bir düzenleme 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde de yer almaktadır. Anılan madde uyarınca kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler, doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini talep edebilmektedir. Maddenin (6) numaralı fıkrasına göre sulh ceza hâkimi bu kapsamda yapılan başvuruyu *en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlamakta*, bu karara karşı yalnızca 5271 sayılı Kanun hükümleri uyarınca itiraz yoluna gidilebilmektedir.

50. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuru kapsamında verdiği kararlarda 5651 sayılı Kanun'un anılan maddesi, Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında kanunilik ilkesi yönünden değerlendirilmiştir. Kararlarda, maddenin şekli anlamda bir kanun ve erişilebilir nitelikte olduğu hususunda tereddüt bulunmadığı belirtilerek söz konusu maddenin hukuki güvenlik ve belirlilik ölçütlerini taşıyıp taşımadığı üzerinde durulmuştur (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, §§ 99, 100; *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021) §§ 91, 92).

51. Anayasa Mahkemesinin ifade ve basın özgürlüklerine Kanun'un 9. maddesine dayanan müdahalelere ilişkin bireysel başvurular ile önüne getirilen olaylara ilişkin kararlarında geniş bir içtihadı bulunmaktadır (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 107; AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, § 102).

52. Anayasa Mahkemesi söz konusu içtihadında anılan maddeyle getirilen usule ilişkin tespitlerde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesine göre söz konusu maddedeki erişimin engellenmesi yolu, yargılama hukukunun

usule ilişkin güvencelerini barındırmamaktadır (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 124).

53. Kuralla -5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde düzenlenen usule benzer şekilde- sulh ceza hâkimliklerince yardım toplama faaliyetinin izinsiz olduğunu ileri süren idari mercilerin talebi üzerine ve onların sunduğu evraklar üzerinden yirmi dört saat içinde ve duruşma yapılmaksızın erişimin engellenmesine karar verilmesi öngörülmüştür. İçerik ve/veya yer sağlayıcılar, erişimin engellenmesine ilişkin yargı kararlarının alınmasındaki sürece dâhil edilmediğinden erişimin engellenmesini talep eden mercilerce gösterilen deliller ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânına sahip olamamaktadır (benzer değerlendirme için bkz. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 124).

54. Kuralda öngörülen erişimin engellenmesi yolu çekişmesiz bir yargı yolu olduğundan, başka bir deyişle karşı taraf bulunmadığından karardan etkilenecek içerik ve/veya yer sağlayıcılar silahların eşitliği ilkesinden faydalanamamakta; talepte bulunanın iddialarına karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir imkânlarla sahip olamamaktadır. Özet olarak hâkim kararını dosya üzerinden, delil toplamaksızın, sınırlı bir inceleme ile yani talepte bulunan idari merciler tarafından sunulan bilgi ve belgelere göre vermekte; bu yargılamada karşı tarafın görüşleri alınamamaktadır (benzer değerlendirme için bkz. *Artı Media Gmbh [GK]*, B. No: 2019/40078, 14/9/2023, § 44).

55. Müdahalenin ağırlığının gerekli kıldığı bazı durumlarda kişilik haklarının ve kamu düzeninin hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle erişimin engellenmesi için öngörülmüş bir yolun birtakım usule ilişkin güvenceleri ilk anda sağlayamaması makul kabul edilebilse bile bu yola başvurulması ile ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulan karşı tarafın hakkına hâle gelmemesi için söz konusu eksikliklerin yargılama sürecinin sonraki aşamalarında mutlaka telafi edilmesi gerekir. Bunun için sıkı ve etkili bir denetim mekanizmasının varlığı şarttır (benzer değerlendirme için bkz. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 125).

56. Kuralla öngörülen yargı yolu kapsamında -5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde olduğu gibi- erişimin engellenmesine ilişkin talep sulh ceza hâkimliğince en geç yirmi dört saat içinde ve duruşma yapılmaksızın karara bağlandığından kişilere yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin

sağlanabileceği yani engelleme kararına muhatap olan kişilerin yapılan müdahaleye karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koyma imkânı bulabilecekleri, hukuki dinlenilme ve çelişmeli yargılama hakkına sahip olabilecekleri tek merci, itiraz makamıdır. Ancak bu hâliyle itiraz makamı da erişimin engellenmesi kararından etkilenen tarafların yargılamaya aktif olarak katılımını öngören çelişmeli bir yargılama sunmaktan ve yargılamanın ilk aşamasındaki eksiklikleri telafi etmekten uzaktır (benzer değerlendirme için bkz. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, §§ 126, 130).

57. İnternet ortamının yarattığı güçlükler devlete her durumda ve otomatik olarak çelişmeli bir yargılama yürütme konusunda pozitif bir yükümlülük yüklememektedir. Buna karşılık izinsiz yardım toplandığını ileri süren idari mercilerin talebi üzerine bir internet içeriğine erişim engellendiğinde ve karardan etkilenenler bu karara itiraz ettiklerinde taraf teşkili kendiliğinden sağlanacağından bu noktada devlet bu kişilerin yapılan müdahaleye karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koyma imkânı bulabilecekleri, hukuki dinlenilme ve çelişmeli yargılama hakkına sahip olabilecekleri yargısal bir mekanizma kurmakla yükümlüdür. Başka bir deyişle ilk derece mahkemesinin kendisine ulaşan internete erişimin engellenmesi tedbiri hakkında hızlı hareket ederek değerlendirmede bulunmak yönündeki mevcut yükümlülüğü nedeniyle sağlayamadığı çelişmeli bir yargılama -internet erişimin engellenmesi kararına *itiraz edildiği hâllerde-* itiraz merciince mutlaka sağlanmalıdır (benzer değerlendirme için bkz. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 137/iv).

58. Bu itibarla kural yönünden *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararındaki tespitlerden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmadığı, kuralın ifade özgürlüğüne yönelik sınırlama bakımından mevcut hâliyle kamusal makamların takdir yetkisini daraltarak keyfi davranışların önüne geçebilmek için yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini barındırmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

59. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 36. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması

nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Kanun'un 8. Maddesiyle 2860 Sayılı Kanun'un 9. Maddesine Eklenen İkinci Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda asgari yasal çerçevenin belirlenmediği, yurt dışı yardımlarla ilgili temel ilkelerin ortaya konulmadığı, idarenin yapacağı sınırlamalarla ilgili bir düzenlemeye yer verilmediği, düzenleme yapma yetkisinin tamamen idareye bırakıldığı hâlbuki yurt dışına yapılacak yardımlarla ilgili getirilecek sınırlamaların da gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyet hakkı kapsamındaki tasarruf yetkisine müdahale niteliği taşıdığı, temel ilkeleri, usul ve esasları kanunla belirlenmeden düzenleme yetkisinin idareye bırakılmasının kanunilik ilkesini ihlal edeceği gibi yasama yetkisinin devrine neden olacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 13., 35., 123. ve 124. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Kural, yurt içine ve yurt dışına yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

62. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması "*demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum*" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca gerekçede "*Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır.*" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir.

63. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

64. Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini açıkça öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların tanzim edilmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülme-yen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durum-dakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

65. 2860 sayılı Kanun'un "İzin, İzin Vermeye Yetkili Makamlar ve Başvuru" başlıklı İkinci Bölümü'nde yardım toplamak için izin alma zorunluluğu, söz konusu izni vermeye yetkili makamlar, yardım toplamak isteyenlerce yapılması gereken başvurunun usulü ve bu başvurunun incelenmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

66. Anılan Kanun'da yardım toplamaya ilişkin temel ilkeler ve genel çerçeve belirlenmişken, kural haricinde yardım yapmaya ve yapılacak yardımlara ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Nitekim kuralın gerekçesinde "Maddeyle, 2860 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine yeni bir fıkra eklemek suretiyle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında gerekli tedbirlerin alınması ve Ülkemizden yurtdışına yapılacak yardımlara ilişkin mevzuat boşluğunun giderilmesini teminen düzenleme yapılarak, yardımların usul ve esaslarının yönetmelikte belirlenmesine imkan verilmektedir." açıklamalarına yer verilmek suretiyle kanunda özellikle yurt dışına yapılacak yardımlar yönünden herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı ve mevzuat boşluğunun olduğu açıkça ifade edilmiştir.

67. Bu itibarla yurt içine ve yurt dışına yapılacak yardımlara ilişkin genel ilkeler ortaya konulmadan, kanuni çerçeve çizilmeden konuyla ilgili usul ve esasların tamamının düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılması suretiyle yürütmeye sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisinin tanındığı anlaşıldığından kuralın, yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

68. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35., 123. ve 124. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13., 35., 123. ve 124. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 9. Maddesiyle 2860 Sayılı Kanun'un 16. Maddesinin Değiştirilen Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

69. 2860 sayılı Kanun'un "*Faaliyetlerin denetimi*" başlıklı 16. maddesinin birinci fıkrasında yardım toplama faaliyetleri ile sağlanan net gelirin gerçekleştirilmek istenen amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının izin veren makamın gözetim ve denetimine tabi olduğu belirtilmiştir.

70. Anılan maddenin ikinci fıkrasına göre izin veren makam, gerekli denetlemeyi yaptırmak üzere memurlar arasından veya dışarıdan yeterli sayıda denetçi görevlendirir ve ilgililere bildirir.

71. Maddenin dava konusu üçüncü fıkrasında ise denetim ile görevlendirilenlerin ve izin vermeye yetkili makamların yardım toplama faaliyetiyle ilgili olanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden denetim görevi kapsamına giren hususlarla sınırlı olarak ilgili bilgi ve belgeyi isteme yetkisine sahip olduğu ve talepte bulunulanların özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamayacakları öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle; 7262 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

73. Kural kapsamında yardım toplama faaliyetiyle ilgili olanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden kişisel veri niteliğindeki bilgi ve belgelerin de talep edilebilmesinin mümkün olduğu gözetildiğinde kuralın kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırladığı açıktır.

74. Anayasa'nın 20. maddesine göre kişisel verilerin *ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla* işlenebileceği açıktır. 6698 sayılı Kanun ise kişisel verilerin işlenme şartlarını verinin niteliğini esas alarak farklı kurallara bağlamıştır. Bu kapsamda anılan Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında genel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebileceği kural olarak belirlenmiş, (2) numaralı fıkrasında ise bu kuralın istisnaları düzenlenmiştir (*Ramazan Şahin* [GK], B. No: 2018/11988, 10/3/2022, § 50).

75. 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri *özel nitelikli kişisel veri* olarak nitelendirilmiştir. Kanun koyucu tahdidi olarak saydığı *özel nitelikli kişisel verilerin* işlenmesini bu verilerin önemine binaen daha katı kurallara bağlamıştır. Bu düzenlemeye göre sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler dışındaki özel nitelikli veriler ancak kişinin açık rızasının varlığı hâlinde işlenebilecektir. Bu kuralın tek istisnası ise kanunlarda öngörülmesi durumunda kişinin rızası aranmadan özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesidir.

76. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası ve anılan Kanun hükümleri dikkate alındığında, özel nitelikli kişisel veri kapsamındaki bilgilerin kişinin açıkça rıza göstermesi durumunda veya Kanun'un 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesindeki şartlarda ya da diğer bir kanunda açıkça öngörülmesi hâlinde rıza aranmadan işlenebileceği söylenebilir (*Ramazan Şahin*, § 51).

77. Buna göre ilgilinin açık rızasının olmaması durumunda sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerinin işlenmesi, ancak kanunlarda açıkça öngörülen hâllerde mümkündür. Bir başka deyişle özel nitelikli kişisel verilerinin işlenmesinin esas ve usullerinin kanun ile düzenlendiği hâllerde rıza olmasa dahi ilgili kanun hükümleri uygulanabilecektir. Bununla birlikte kanunun özel nitelikli verileri işlenen

kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin sınırlanmasını içeren konuyla ilgili temel esasları ve ilkeleri belirleyecek nitelikte olması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. *Ramazan Şahin*, § 54).

78. Kural, yardım toplama faaliyetleri ile sağlanan net gelirin gerçekleştirilmek istenen amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının tespiti için denetimle görevlendirilenler ve izin vermeye yetkili makamlara bilgi ve belge isteme yetkisi vermektedir. Bu kapsamda talep edilen bilgi ve belgelerden bir kısmının -başta dernek, vakıf ya da sendika üyeliği olmak üzere- özel nitelikli kişisel veriler kapsamında kalacağı açıktır. Bununla birlikte kural, talepte bulunulanların özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamayacaklarını öngörmek suretiyle özel nitelikli kişisel verilerin ilgililerin rızası dışında işlenmesine imkân tanımaktadır.

79. 2860 sayılı Kanun'da yardım toplama faaliyetleri ile sağlanan net gelirin gerçekleştirilmek istenen amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının denetimi kapsamında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini öngören, buna dair temel esasları ve ilkeleri belirleyen açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla ilgilinin açık rızası olmaksızın özel nitelikli kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin kuralla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlama Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleriyle bağdaşmamaktadır.

80. Öte yandan kural, talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşların özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamayacaklarını öngörmek suretiyle ilgililer yönünden kategorik ve istisnasız bir bilgi verme zorunluluğu getirmektedir. Dolayısıyla 7262 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde bu kapsamda belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

81. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

D. Kanun'un 10. Maddesiyle 2860 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 29. Maddesinin Üçüncü ve Sekizinci Fıkralarının İncelenmesi

1. Üçüncü Fıkra

82. 7262 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın iptali nedeniyle anılan Kanun'un 29. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu fıkra 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

2. Sekizinci Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

83. 2860 sayılı Kanun'un "Cezalar" başlıklı 29. maddesinde anılan Kanun'da öngörülen yükümlülükler aykırılık hâlinde uygulanacak idari yaptırımlar düzenlenmiştir.

84. Bu bağlamda anılan maddenin birinci fıkrasında izinsiz yardım toplayanlara, ikinci fıkrasında izinsiz yardım toplanmasına yer ve imkân sağlayanlara uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmamaları hâlinde, beşinci fıkrasında izin verilen yardım toplama şekli dışında Kanun'un 5. maddesinde belirtilen diğer yardım toplama şekillerine göre izinsiz yardım toplayanlara uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmamaları durumunda, altıncı fıkrasında izin vermeye yetkili makamın izin verdiği yer dışında yardım toplayanlara uyarılmalarına rağmen bu faaliyeti sonlandırmamaları hâlinde, yedinci fıkrasında ise Kanun'un diğer hükümlerine aykırı davranışta bulunanlara fiilleri suç oluşturmadığı takdirde idari para cezası verilmesi öngörülmüştür.

85. Dava konusu sekizinci fıkra ise önceki fıkralara aykırı davranış sonucu izinsiz toplanan mal ve paralara el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

86. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla yardım toplayan gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyet hakkına müdahale edildiği, sivil toplum örgütlerinin çoğunlukla muhtaç durumda olan kişilere yardım

etmek amacıyla kurulduğu, bu itibarla kuralın derneklerin örgütlenme özgürlüğünü ve serbestçe faaliyette bulunma hakkını da sınırladığı, devletin yardım toplama faaliyetlerinin kötüye kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmakla birlikte bu tedbirlerin ölçülü olması gerektiği, herhangi bir şekilde konusu suç teşkil etmeyen, yalnızca bazı idari gereklere uyulmadığı gerekçesiyle toplanan tüm yardımlara el konulmasının ölçülülük ilkesiyle bağdaşmadığı, ihlal edilen idari yükümlülüğün niteliği ve ağırlığı gözetilmeksizin ve herhangi bir yargı kararı olmaksızın idare tarafından toplanan tüm mal ve paralara doğrudan el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin usule ilişkin güvenceleri içermediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 33., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

87. Anayasa'nın 35. maddesinde *“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”* denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

88. Anayasa Mahkemesi müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yönündeki tedbirlerin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiş ve mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açsa dahi niteliğini ve amacını gözeterek müdahaleleri mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolüne veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemiştir (*Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 57-58; *Mahmut Üçüncü*, B. No: 2014/1017, 13/7/2016, §§ 67-70; *Eyyüp Baran*, B. No: 2014/8060, 29/9/2016, §§ 62-67; *Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu*, B. No: 2014/5167, 28/9/2016, §§ 58-62; *Alişen Bağcaçı*, B. No: 2015/18986, 25/12/2018, § 38).

89. Bu bağlamda dava konusu kural uyarınca izinsiz toplanan mal ve paralara el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmesinin Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama içerdiği açıktır.

90. Kuralda yardım adı altında toplanan mal ve paralara hangi durumda el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verileceği hususunun herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak biçimde açık ve

net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kanunilik şartını taşımadığı söylenemez.

91. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlanmasına imkân verdiğinden bir sınırlama amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (Nusrat Külah, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53; Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, § 28).

92. Kabahatlerle mücadele çerçevesinde uygulanan mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbirinin amaçlarından birisi de kanuna aykırı faaliyetlerden elde edilen gelir veya mal varlığının kabahatlinin elinde bırakılmaması suretiyle kabahatten gelir ya da mal varlığı elde edilmesinin önlenmesidir. Kuralla da izinsiz yardım toplama kabahatiyle mücadele amacıyla bu kabahatten kazanç elde edilmemesi için mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbiri öngörülmüştür. Böylelikle kabahatle mücadelede caydırıcılığın sağlanmasının ve yeni kabahatlerin işlenmesinin önüne geçilmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın kamu yararına dayalı anayasal meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer değerlendirme için bkz. Alişen Bağcaçi, § 46).

93. Bununla birlikte mülkiyet hakkı bağlamında getirilen sınırlamanın kanunilik ve meşru amaç şartlarını taşıması yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü olması da gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

94. Mülkiyet hakkına yönelik sınırlamanın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre ölçülü olabilmesi için her şeyden önce öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmeye elverişli olması zorunludur. Diğer yandan sınırlamada bulunulurken ilgili kamu yararı amacını gerçekleştirmeye en

uygun aracın seçilmesi gerekmektedir. Bu alanda hangi araçların tercih edileceği ise öncelikli olarak daha isabetli karar verebilecek konumda olan ilgili kamu makamlarının yetkisindedir. Bu nedenle hangi aracın tercih edileceğinin belirlenmesi hususunda kanun koyucunun belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak kanun koyucunun sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın sınırlamayı ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince kuralla getirilen sınırlamanın gerekli olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim, seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu sınırlamanın ağırlığına yöneliktir (benzer değerlendirme için bkz. *Alişen Başçaçı*, § 49).

95. Kuralın yer aldığı madde bir bütün olarak incelendiğinde izinsiz yardım toplama kabahatini işleyen kişi veya kuruluşlara hem idari para cezası uygulanmasının hem de toplanan yardımların yardımı yapanlara iadesinin mümkün olup olmadığı gözetilmeksizin her durumda izinsiz toplanan mal ve paraların tamamına el konularak *doğrudan* mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

96. Kuralla 2860 sayılı Kanun'a aykırı davranış sonucu izinsiz toplanan mal ve paralara el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin, kabahatle mücadelede caydırıcılığın sağlanmasına ve yeni kabahatlerin işlenmesinin önlenmesine katkıda bulunacağı gözetildiğinde kuralın anılan meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

97. Bununla birlikte izinsiz yardım toplamak yoluyla kabahatten kazanç elde edilmemesinin önlenmesi ve anılan kabahatle mücadele kapsamında caydırıcılığın sağlanması şeklindeki amaca ulaşılmasını sağlayan, ancak daha hafif müdahale oluşturan bir aracın bulunup bulunmadığı da incelenmelidir. Bu noktada izinsiz toplanan mal ve paraların özel hukuk hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen bir bağışlama sözleşmesine dayandığının hatırd tutulması gerekir. Bağışlama sözleşmesinde bağışlayan ve bağışlanan şeklinde iki taraf bulunmaktadır. Bağışlayan kişi malvarlığının bir kısmını bağışlanana karşılıksız olarak kazandırmayı üstlenmektedir.

98. Yardım toplama faaliyetinin kanunda öngörülen usullere uyulmadan gerçekleştirilmesi hâlinde bu faaliyet kapsamındaki bağışlama işlemleri sonucu toplanan mal ve paraların öncelikle eski maliklerine iadesi seçeneği değerlendirilmelidir. İzinsiz toplanan mal ve paraların

önceki maliklerine iadesi de bunların izinsiz olarak yardım toplayanlardan alınması sonucunu doğuracağından kuralla öngörülen amaca ulaşılmasını sağlayabilecektir. Kaldı ki bağışlayanın malvarlığını yardım toplamaya yetkili olan kişi veya kuruluşların faaliyetlerinde usulüne uygun olarak kullanılmak üzere bağışladığı gözetildiğinde bu şartın sağlanmayacağına anlaşılmaması hâlinde öncelikle müracaat edilmesi gereken aracın söz konusu mal varlığının önceki malikine iadesi olduğu söylenebilir.

99. Bu itibarla izinsiz yardım toplama faaliyeti kapsamında elde edildiği için el konulan mal ve paraların öncelikle iyi niyetli olarak bağışta bulunan kişilere iadesinin sağlanması ancak bunun mümkün olmaması hâlinde son çare olarak mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklindeki bir araçla ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilebileceği gözetildiğinde kuralla mülkiyet hakkına yönelik getirilen sınırlamanın ölçülülük ilkesi bağlamında gerekli olduğu söylenemez.

100. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 33. ve 38. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

E. Kanun'un 13. Maddesiyle 5253 Sayılı Kanun'un 19. Maddesinin İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesine Eklenen "...kamu görevlilerine..." İbaresinin, 19. Maddesinin İkinci Fıkrasına Eklenen İkinci, Altıncı ve Yedinci Cümleler ile 19. Maddesine Eklenen Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Fıkraların İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

101. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla örgütlenme özgürlüğünün demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, dernek ve vakıfların anayasal ve uluslararası insan hakları standartlarına aykırı şekilde denetim altına alındığı, kuralların amacının sivil toplumu kontrol altına almak olduğu, derneklerin denetimine ilişkin faaliyetlerin yetkili kurumlar tarafından yürütülmesi söz konusu iken kurallarla kurum dışından ve farklı birimlerden belirlenecek kişilerin aynı konuda faaliyette bulunmaya yetkili kılınmasının görev ve yetki çatışmasına

neden olacağı, söz konusu denetimle ilgili görevin bir başka kamu görevlisi tarafından ve ücret karşılığında yerine getirilmesinin görevin kötüye kullanılma ihtimalini de beraberinde getireceği, denetim görev ve yetkisinin rastgele ve belirsiz bir biçimde genişletildiği, söz konusu maddenin ikinci fıkrasında *kamu görevlileri*, üçüncü fıkrasında *görevli memurlar*, dördüncü fıkrasında ise *görevlendirilenler* kavramlarına yer vermek suretiyle aynı madde içinde farklı nitelendirmelerin yapıldığı, bu kavramların çok geniş olduğu, bu itibarla derneklerin idarenin keyfî müdahalelerine ve ehliyeti olmayan kamu görevlilerine karşı korunmasız bırakıldığı, derneklerin denetimlerinin hangi kamu görevlileri tarafından yapılacağına kanun düzeyinde belirlenmesi suretiyle idarenin takdir yetkisinin ve keyfilığının sınırlanması gerektiği, ayrıca denetimle görevlendirilenlerin isteyeceği bilgi ve belgelere ilişkin herhangi bir sınırlamanın bulunmamasının bu kapsamda kişisel veri niteliğindeki bilgilerin de talep edilebilmesine imkân tanıdığı, bu durumun kişisel verilerin korunmasını isteme hakkıyla bağdaşmadığı, verilerin nasıl toplanacağı, hangi verilerin elde edileceği, bu verilerin nasıl saklanacağı ve kimlerle paylaşılacağı konusunda herhangi bir güvenceye yer verilmediği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 13., 20., 33. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. "...kamu görevlilerine..." İbares

a. Anlam ve Kapsam

102. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 56. maddesine göre dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır. Anılan Kanun'un 90. maddesinde de derneklerin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunacakları öngörülmüştür.

103. 5253 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde gerekli görülen hâllerde, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerinin, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıklarının incelenmesi için İçişleri Bakanı veya mülki idare amiri tarafından kamu görevlilerine denetletilebileceği öngörülmüştür. Anılan cümlede yer alan "...kamu görevlilerine..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

104. Anayasa'nın 33. maddesinin birinci ila dördüncü fıkralarında *"Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir./ Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz./ Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir./ Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."* denilmek suretiyle dernek kurma özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

105. Dernek kurma özgürlüğü bireylerin kendi menfaatlerini korumak ve savunmak, ideallerini ve ihtiyaçlarını gerçekleştirmek için kolektif oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilme özgürlüğü olan örgütlenme özgürlüğünün önemli bir parçasıdır. Örgütlenme özgürlüğü bireylere topluluk hâlinde siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik amaçlarını gerçekleştirme imkânı sağlar. Örgütlenme özgürlüğünün bir şekli veya özel bir yönü olan dernek kurma özgürlüğü kişi açısından dernek kurma özgürlüğünün yanı sıra derneğe üye olma, derneğin etkinliklerine katılma ve mensuplarının menfaatlerini korumak üzere faaliyetlerde bulunma gibi hakları da içermektedir (AYM, E.2021/59, K.2021/90, 16/12/2021, § 13; *Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç*, B. No: 2014/4711, 22/2/2017, § 43).

106. Kural gerekli görülen hâllerde derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları hususlarında denetim yapmak üzere kamu görevlilerinin İçişleri Bakanı veya mülkî idare amiri tarafından görevlendirilmelerini öngörmek suretiyle dernek kurma özgürlüğüne ilişkin bir sınırlama içermektedir.

107. Derneklerin yasak ve izne tabi faaliyetleri, yükümlülükleri ve denetimleri gibi konulara ilişkin genel çerçeve ve temel ilkeler 5253 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Bu bağlamda derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri ile defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları konularına ilişkin denetimin İçişleri Bakanı veya mülki idare amiri tarafından kamu görevlilerine yaptırılabilceğini hükme bağlayan kuralın, herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği görüldüğünden belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu

anlaşılmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 128. maddesi gözönüne alındığında *kamu görevlisi* kavramının da belirsiz olduğundan söz edilemez. Bu itibarla kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

108. Kuralın gerekçesinde “...derneklerin denetimlerinin periyodik yapılmasını teminen, yapılacak risk değerlendirmelerine göre denetimlerin üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl ve kamu personeli eliyle yapılması öngörülmektedir...” açıklamalarına yer verilmiştir. Kuralla kamu görevlileri eliyle yapılacak denetim yoluyla derneklerin faaliyetlerinin hukuka uygunluğunun sağlanması amaçlandığından, sınırlamanın Anayasa'nın 33. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* şeklindeki meşru amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

109. 4721 sayılı Kanun'un 90. maddesine göre derneklerin amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunmaları gerekmektedir. 5253 sayılı Kanun'un 11. maddesinde de dernekler için defter ve kayıt tutma zorunluluğu öngörülmüştür. Kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında, derneklerin söz konusu yükümlülüklerini yerine getirip getirmediüklerinin tespiti için İçişleri Bakanı veya mülki idare amirince yaptırılacak dış denetimin kamu görevlileri eliyle gerçekleştirilmesini öngören kuralın ulaşmak istenen anayasal meşru amaç yönünden elverişli ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı söylenemeyeceği gibi kamu düzeninin korunması yönünden denetim yoluyla sağlanacak yarar karşısında sınırlanan özgürlüğün sahiplerine yüklenen külfetin orantısız olduğu da savunulamaz.

110. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 33. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 33. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. İkinci Cümle

111. Kural; derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerine, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata

uygun olarak tutup tutmadıklarına yönelik gerçekleştirilecek denetimlerin yapılacak risk değerlendirmelerine göre üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl yapılmasının esas olduğunu öngörmektedir.

112. Buna göre kuralla, söz konusu denetimin gerçekleştirileceği zamanın belirli bir takvime bağlanarak nesnel ve düzenli bir hâle getirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Kuralın gerekçesinde bu husus *“5253 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, derneklerin denetimlerinin periyodik yapılmasını teminen, yapılacak risk değerlendirmelerine göre denetimlerin üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl ve kamu personeli eliyle yapılması öngörülmektedir.”* ifadeleriyle açıklanmıştır.

113. Bu bağlamda kural lafzı ve gerekçesiyle birlikte ele alındığında anılan denetimin kural olarak her yıl yapılacağı, bununla birlikte dernekler hakkında yapılacak risk değerlendirilmesindeki tespitlere göre iki denetim tarihi arasındaki sürenin bir yılı geçebileceği, bununla birlikte her durumda iki denetim arasındaki sürenin üç yılı geçemeyeceği anlaşılmaktadır.

114. Dolayısıyla derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerine, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıklarına yönelik denetimin süre yönünden hangi aralıklarla yapılacağını hükme bağlayan kuralın, herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği görüldüğünden belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu, meşru bir amacının bulunduğu, örgütlenme hakkı yönünden demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı bir yönünün olmadığı anlaşılmaktadır.

115. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 13. ve 33. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa’nın 13. ve 33. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 20. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. Altıncı Cümle

a. Cümlelerin “...denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur...” Bölümü

116. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 128. maddesi yönünden incelenmiştir.

117. Kural, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerine ve defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıklarına yönelik gerçekleştirilecek denetimlerde görevlendirilecek mülkiye müfettişleri ve dernekler denetçileri dışındaki kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarının Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit edilmesini öngörmektedir.

118. Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hak ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilerek memur ve kamu görevlilerinin özlük haklarında *kanunilik ilkesine* yer verilmiştir. Bu ilke düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmekte olup bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin hususların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, söz konusu ilkeye aykırılık oluşturmaz (AYM, E.2021/130, K.2022/110, 28/9/2022, § 32; E.2018/110, K.2018/99, 17/10/2018; E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 10).

119. Kuralda, Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca 5253 sayılı Kanun’un 19. maddesi kapsamında yapılacak denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarını belirleme yetkisi verilmiş ise de kuralla anılan yetkiye ilişkin genel çerçevenin çizilmediği, temel esaslar ve ilkelerin belirlenmediği, bu konudaki takdir yetkisinin bütünüyle Bakanlıklara bırakıldığı anlaşılmıştır.

120. Bu itibarla kuralla kamu görevlilerine ödenecek ücretin tespiti konusundaki ölçütlere ilişkin yasal çerçeve belirlenmeksizin yürütme organına sınırları ve kapsamı belirli olmayan bir yetkinin tanınması Anayasa’nın 128. maddesinde düzenlenen kanunilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

121. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 128. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 128. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 128. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 13., 33. ve 123. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

b. Cümlelerin Kalan Kısmı

122. 7262 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen altıncı cümlelerin "...denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur..." bölümünün iptali nedeniyle anılan cümlelerin kalan kısmının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümlelerin kalan kısmı 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

5. Yedinci Cümle

123. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. maddesi yönünden incelenmiştir.

124. Kural, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerine, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıklarına yönelik gerçekleştirilecek denetimlerde görevlendirileceklerle ilişkin usul ve esasların yönetmelikte düzenlenmesini öngörmektedir.

125. Kuralın da yer aldığı fıkranın diğer cümlelerinde denetimin İçişleri Bakanı veya mülki idare amiri tarafından kamu görevlileri eliyle yaptırılacağı ve denetimlerde kolluk kuvveti mensuplarının görevlendirilemeyeceği belirtilmiş, ayrıca denetimin kapsamı ve aralığı belirlenerek denetime ilişkin uyulması gereken kurallara yer verilmiştir.

126. Bu itibarla görevlendirmeyi yapacak merci, görevlendirmenin kapsamı, görevlendirilecek kamu görevlilerine ilişkin sınır ve yasaklar gibi hususlara ilişkin yeterli kanuni çerçevenin bulunduğu anlaşılmaktadır. Genel çerçeve ve temel ilkeler kanunda belirlendikten sonra denetimde görevlendirilecek kamu görevlilerine ilişkin usul ve esaslar hakkında idare tekniğine ve idari işleyişe ilişkin konuların düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılmasında yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

127. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 33. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13. ve 33. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

6. Dördüncü Fıkra

128. Kuralda, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerine, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıklarına yönelik gerçekleştirilecek denetimlerde görevlendirilenlerin kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden denetim görevi kapsamına giren hususla sınırlı olarak ilgili bilgi ve belgeyi isteme yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca talepte bulunulanların özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamayacakları öngörülmüştür.

129. 7262 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

130. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması

nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 33. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

7. Beşinci Fıkra

a. Anlam ve Kapsam

131. Dava konusu kuralla, özel kanunlarındaki düzenlemeler saklı kalmak üzere İçişleri Bakanlığının veya mülki idare amirliğinin talebi üzerine dernekler ile derneklere ait her türlü tesis, müessese ve ortaklığı bulunan kuruluşların görev alanları ile sınırlı olmak üzere diğer bakanlık ve kuruluşlar tarafından denetleneceği öngörülmüştür.

132. Bakanlık, kendi görev alanına giren yönü itibarıyla merkez ve taşra teşkilatı aracılığıyla dernekleri denetleyebileceği gibi kendi görev ve yetki alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla mülki idare amirlerinin de merkezi idarenin taşra teşkilatı vasıtasıyla denetim yapabileceği açıktır.

133. Kural ise Bakanlık ve mülki idare amirlerinin diğer bakanlıklar ve kuruluşlardan bunların görev alanları ile ilgili konularda dernekler ile derneklere ait her türlü tesis, müessese ve ortaklığı bulunan kuruluşların denetlenmesini talep edebilmesini ve bu talep üzerine ilgili bakanlık ya da kuruluşların bir takdir yetkisine sahip olmaksızın söz konusu denetimi yapmasını öngörmektedir.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

134. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan maddede yer alan *idarenin bütünlüğü ilkesi* hiyerarşi ve vesayet olmak üzere iki tür yetki ile sağlanmaktadır. Bir kurumun kendi iç ilişkisi bakımından söz konusu olan ve aynı zamanda o kurumun görevlileri arasındaki astlık-üstlük durumunu ifade eden hiyerarşi ilişkisi yönetme yetkisinden doğmaktadır (AYM, E.2020/72, K.2022/160, 13/12/2022, § 129; E.2020/59, K.2023/53, 22/3/2023, § 10).

135. Hiyerarşi, hem merkezi yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünleşmeyi sağlayan araçtır (AYM, E.2018/15, K.2018/78,

5/7/2018, § 7; E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 20). Bu bağlamda hiyerarşiyi idari vesayetten ayıran en önemli özelliklerden birisi, hiyerarşinin tek bir tüzel kişiliğin kendi içindeki, vesayetin ise iki ayrı tüzel kişilik arasındaki hukuki ilişki olmasıdır.

136. Makam silsilesi şeklinde tanımlanabilecek olan hiyerarşi kelimesi, idare hukuku bakımından en genel anlamıyla idare içinde yer alan görevliler arasındaki tabiiyet ilişkisini, başka bir ifadeyle ast-üst ilişkini ifade etmektedir. Öğretide de kabul edildiği üzere hiyerarşi içinde alt kademede yer alan görevlilerin yükümlülüklerini, amir konumunda olan görevlilerin emir ve talimatı altında yerine getireceği açıktır. Bu yönüyle hiyerarşi, astlar ile üst kademedeki amirler arasındaki emir ve talimat ilişkisini de içermektedir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 354, 355).

137. Hiyerarşi içinde üst kademede yer alan amirin alt kademede yer alan astlara emir ve talimat verme yetkisi, amirin tabiiyeti altındaki görevlilerin faaliyet ve işlemlerinden dolayı sorumlu tutulmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla ilgili faaliyet veya işlemde dolayı nihai olarak sorumluluğu bulunan her amirin kendi tabiiyeti altındaki astlara hiyerarşi içindeki silsileyi gözetmeksizin doğrudan emir ve talimat verebileceği ve astın da bu emir ve talimatları yerine getirmekle yükümlü olduğu açıktır (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 356).

138. Öte yandan Anayasa'nın "Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanına vekâlet ve bakanlar" başlıklı 106. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesine göre Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur. Devlet tüzel kişiliği içinde bakanlar ve bakanlıklar arasında bir hiyerarşi veya astlık-üstlük ilişkisi söz konusu değildir. Başka bir anlatımla bir bakan ve bakanlığın, diğer bakan ve bakanlıkların üzerinde bir hiyerarşi yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla bakan ve bakanlıkların birbirlerine emir ve talimat verme, birbirlerini denetleme yetkileri bulunmamaktadır.

139. Dava konusu kural ise Bakanlıkça veya mülki idare amirliğince talep edilmesi hâlinde derneklerin faaliyetlerine yönelik olarak diğer bakanlık ve kuruluşlar tarafından denetim yapılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla kuralla talebin muhatabı olan diğer bakanlıklara ve kuruluşlara kendi görev alanlarına yönelik konularda denetim yapma yükümlülüğünün getirilmesi suretiyle Bakanlık ve mülki idare amirliklerine diğer bakanlık ve kuruluşlara talimat verme yetkisi tanınmış olmaktadır.

140. Bu itibarla kuralla Bakanlığa ve mülki idare amirliklerine tanınan yetkiyle bunlarla diğer bakanlıklar ve ayrı bir tüzel kişiliğe sahip kamu kuruluşları arasında bir hiyerarşi ilişkisinin kurulması Anayasa'nın 123. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

141. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 123. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 13., 20. ve 33. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

8. Altıncı Fıkra

142. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7. maddesi yönünden de incelenmiştir.

143. Kuralla, derneklere yönelik olarak gerçekleştirilecek denetimler kapsamında uzmanlık veya teknik bilgi gerektiren durumlarda Bakanlık, valilikler ve kaymakamlıklar tarafından bilirkişinin görevlendirilebileceği, bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikte düzenleneceği, bilirkişiye verilecek ücretin tutarının Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit edileceği ve İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacağı öngörülmüştür.

144. Kuralda; bilirkişi görevlendirilmesini gerektiren durumlar, görevlendirmeyi yapacak merci, bilirkişiye verilecek ücretin tutarının nasıl tespit edileceği ve hangi kaynaktan karşılanacağı hususlarının herhangi bir tereddüde ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır bir şekilde düzenlendiği, konuya ilişkin yeterli kanuni çerçevenin bulunduğu ve ilkelerin belirlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın *belirlilik* ve *yasama yetkisinin devredilemezliği* ilkelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

145. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 33. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 33. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

F. Kanun'un 15. Maddesiyle 5253 Sayılı Kanun'a Eklenen 30/A Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

146. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın temel amacının sivil toplumu baskı altına almak ve özellikle muhalif dernekleri susturmak olduğu, terör tanımının öngörülemez ve keyfi bir şekilde yorumlanması suretiyle kuralın dernekler için ciddi bir baskı aracı olarak kullanılacağı, örgütlenme özgürlüğü ve onun bir alt türü olan dernek kurma hakkının demokratik yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu, bu nedenle anılan hakka getirilecek sınırlamaların dar yorumlanması gerektiği, bu itibarla kişiler hakkında herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın sadece kovuşturma açıldığı gerekçesiyle dernek organlarına kayyım atanmasının, derneğin faaliyetinin durdurulmasının ve dernek hakkında kapatma davası açılmasının ölçüsüz olduğu, bu durumun örgütlenme özgürlüğüyle de bağdaşmadığı, herhangi bir sebeple görevden alınan üyenin yerinin kayyım yerine yedekler çizelgesinden doldurulması gerektiği, aksi durumun hafif tedbirle aynı amaca ulaşmak mümkün iken daha ağır bir tedbirin uygulanması anlamına geldiği, ayrıca kuralla İçişleri Bakanı'na tanınan yetkinin kapsamının ve kullanılma şartlarının belirsiz ve öngörülemez olduğu, kuralın ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...tedbirin yeterli olmaması...” ibaresinin bu belirsizliği ve öngörülemezliği artırdığı, diğer yandan derneklerin yönetim organlarının veya çalışanlarının görevden alınması için sadece kovuşturma açılmasının yeterli görülmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 33. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Birinci Fıkra

147. Dava konusu kuralla, derneğin genel kurul dışındaki bir organında görevli olan kişiler veya ilgili personel hakkında dernek

faaliyetindeki eylemleri çerçevesinde 6415 sayılı Kanun kapsamında yer alan suçlar ile 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından dolayı kovuşturma başlatılması durumunda bu kişilerin veya bu kişilerin görev yaptığı dernek organlarının geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılabileceği öngörülmektedir.

148. Derneğin genel kurulu dışındaki organlarında görevli olanların, ilgili personelinin veya bu kişilerin görev yaptığı organların görevden uzaklaştırılmalarını öngören kural dernek kurma özgürlüğüne ilişkin bir sınırlama içermektedir.

149. Geçici olarak görevden uzaklaştırma tedbirini gerektiren hâller, görevden uzaklaştırılacak kişi ve organlar ile tedbirin kim tarafından tesis edileceği herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak belirlendiğinden kuralın kanunilik şartını sağladığı anlaşılmaktadır.

150. Kuralla, 6415 sayılı Kanun kapsamında yer alan suçlar, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu ile etkin şekilde mücadele edilmesinin ve bu suçların dernek faaliyeti adı altında işlenmesinin önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla dernek kurma özgürlüğüne sınırlamada bulunulmasının Anayasa'nın 33. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi* şeklinde anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

151. Dernek faaliyetleri kapsamında kuralda belirtilen suçlardan dolayı kovuşturma başlatılması hâlinde hakkında kovuşturma başlatılan kişiler veya bu kişilerin görev yaptığı organların geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmasının suçla etkin şekilde mücadele edilmesi ve suç işlenmesinin önlenmesi amacına ulaşma bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı, elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

152. Bununla birlikte kuralda görevden uzaklaştırma tedbirinin ne zamana kadar devam edeceği konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca derneğin genel kurulu dışındaki organlarında görevli olanlar hakkında kovuşturma başlatılması hâlinde bu kişilerin görev yaptığı organların da görevden uzaklaştırılabileceğinin öngörülmesi suretiyle söz konusu organda görev yapan ancak hakkında kurala konu suçlardan

dolayı herhangi bir kovuşturma bulunmayan kişilerin de görevden uzaklaştırılmasına neden olunmaktadır.

153. Diğer yandan görevden uzaklaştırmaya neden olan fiil sebebiyle yapılacak ceza yargılamasının idari tedbir üzerindeki etkisi de orantılılık incelemesinde gözetilmelidir. 5253 sayılı Kanun'da tedbir işleminin kovuşturma aşamasında değişen koşullara göre gözden geçirilmesine imkân tanıyan bir düzenleme bulunmadığı gibi kişi hakkında yürütülen ceza yargılamasında beraat kararı verilmesinin anılan tedbire etkisine dair herhangi bir düzenlemeye de yer verilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kişi hakkında yürütülen ceza yargılamasında idarenin tespitinden farklı bir değerlendirme yapıldığı durumlarda kuralın idarenin tedbir işlemini sebep unsuru yönünden yeniden gözden geçirmesine imkân tanımadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/32, K.2023/138, 26/7/2023, § 34; E.2023/35, K.2023/163, 28/9/2023, § 25).

154. Bu itibarla görevden uzaklaştırma tedbirinin devam edeceği azami süre konusunda bir sınırın olmadığı, kovuşturmayla ilgisi bulunmayan kişilerin görevden uzaklaştırılmasına neden olduğu ve kovuşturma esnasında değişen şartlara göre gözden geçirilmesine imkân tanınmadığı gözetildiğinde kuralın dernek kurma özgürlüğü yönünden orantısız, dolayısıyla ölçüsüz bir sınırlamaya neden olduğu anlaşılmaktadır.

155. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 33. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 33. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. İkinci Fıkra

156. 7262 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan maddenin ikinci fıkrasının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu fıkra 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

4. Üçüncü Fıkra

a. Fıkroda Yer Alan “Birinci fıkraya ve...” İbaresini

157. 7262 sayılı Kanun’un 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun’a eklenen 30/A maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “Birinci fıkraya ve...” ibaresinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibare 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa’ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

b. Fıkranın Kalan Kısmı

i. Anlam ve Kapsam

158. 5523 sayılı Kanun’un 32. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde her ne suretle olursa olsun kendisine tevdi olunan derneğe ait para veya para hükmündeki evrak, senet veya sair malları kendisinin veya başkasının menfaatine olarak sarf veya istihlak veya rehnedi veya satan, gizleyen, imha, inkâr, tahrif veya tağyir eden yönetim kurulu başkanı ve üyeleri veya denetçiler ile derneğin diğer personelinin 5237 sayılı Kanun’un güveni kötüye kullanma suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılacağı öngörülmüştür. Ayrıca mahkemece yargılama sırasında sanıkların organlardaki görevlerinden geçici olarak uzaklaştırılmasına da karar verilebileceği hükme bağlanmıştır.

159. Dava konusu kural, anılan bende göre geçici olarak görevden uzaklaştırılan organların ve bu organların üyelerinin yerine yapılacak atamalarda 5253 sayılı Kanun’un 27. maddesi ile 4721 sayılı Kanun’un ilgili hükümlerinin uygulanacağını öngörmektedir.

160. 5523 sayılı Kanun’un dava konusu kuralla atıfta bulunulan 27. maddesinde kamu yararına çalışan derneklerde görevden uzaklaştırılan kişi ve organlar yerine yapılacak atamada izlenecek usul düzenlenmiştir. Buna göre yapılan denetimler sonucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personelin, hapis cezası verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edildiği gerekçesiyle geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılması hâlinde dernek merkezinin bulunduğu ilin valisi, görevden

uzaklaştırılma kararının derneğe bildirilmesiyle eş zamanlı olarak 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre dernek merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinden görevden uzaklaştırılan organların yerlerine kayyım atanmasını istemektedir.

161. Bunun üzerine sulh hukuk mahkemesi bir hafta içinde öncelikle dernek üyeleri arasından olmak üzere görevden uzaklaştırılanların sayısı kadar kayyım atanmasına karar vermektedir. Anılan kararda kayyımın görev ve yetkileri ile dernek tarafından kayyıma verilecek ücret de belirtilmektedir. Bu kapsamda atanan kayyımın görevinin dava sonucu verilen hüküm kesinleşinceye kadar devam etmesi ve çeşitli nedenlerle boşalan bu kayyımların yerine de aynı usulle yeni kayyımın atanması öngörülmüştür.

ii. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

162. Dernek tüzel kişiliğinin kurucu unsurlarının derneğin tüzük ve organları olduğu, derneklerin kuruluş sözleşmesi niteliğindeki tüzüklerini kendilerinin oluşturabilecekleri, değiştirebilecekleri, organlarını belirleyebilecekleri, organlarının iradeleri dışında ancak mahkeme kararı ile kapatılabilecekleri dernek kurma özgürlüğünün kapsamı içinde yer alan güvencelerdir (AYM, E.2005/8, K.2006/2, 5/1/2006).

163. Dava konusu kuralla, derneğin görevden uzaklaştırılan organlarının ve bu organlarının üyelerinin yerine valinin talebi üzerine sulh hukuk mahkemesi kararıyla atama yapılmasının öngörülmesi suretiyle dernek kurma özgürlüğüne yönelik bir sınırlama getirilmiştir.

164. Atama yapılmasını gerektiren hâller, atamanın yapılmasını kimin talep edeceği, atama kararını verecek merci ve bu kararın verilmesinde izlenecek usul herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak belirlendiğinden kuralın kanunilik şartını sağladığı anlaşılmıştır.

165. Kuralla, 5523 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen fiillerden dolayı hakkında ceza yargılaması yapılan kişilerin görevden uzaklaştırılması hâlinde bunların yerine mahkeme kararıyla kayyım atanması öngörülmektedir. Dernek organlarında görevli olanlarca işlenebilecek güveni kötüye kullanma suçu ile mücadele edilmesinin ve derneğin organları aracılığıyla hukuki iş ve işlemlerde bulunabilmeye devam edilebilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla dernek kurma özgürlüğüne sınırlamada bulunulmasının Anayasa'nın 33. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *kamu düzeninin*

korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi şeklinde anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

166. Anayasa Mahkemesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik bir sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve ölçülü olması gerekir. Bu kapsamdaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvurulmuş araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; *Bestami Eroğlu* [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 139).

167. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. *Dilan Ögüz Canan* [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; sendika hakkı bağlamında bkz. *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 73; *Tayfun Cengiz*, § 56; *Adalet Mehtap Buluryer*, B. No: 2013/5447, 16/10/2014, §§ 103-105; grev hakkı bağlamında bkz. *Kristal-İş Sendikası* [GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, § 70; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

168. Anayasa Mahkemesi 5/1/2006 tarihli ve E.2005/8, K.2006/2 sayılı kararında derneklerin organlarında görev alan üye veya ilgili personelin herhangi bir nedenle görevlerinden ayrılmalari hâlinde yerlerine hangi usulle seçim yapılacağını her derneğin kendi tüzüğünde belirlenmesinin dernek kurma özgürlüğünün doğal sonucu olduğunu belirtmiştir. Anılan kararda dernek kurma özgürlüğüne yönelik ortaya konulan bu genel ilke ve çerçeve dava konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimi yönünden de geçerlidir.

169. Bu bağlamda geçici olarak görevden uzaklaştırılan organların ve bu organların üyelerinin yerine mahkeme kararıyla atama yapılması

kuralın taşıdığı amacın gerçekleştirilmesi yönünden başvurulabilecek son çare ve alınabilecek en hafif önlem olmayıp bu durumda atamanın nasıl yapılacağının her bir derneğin kendi tüzüğünde bizzat kendisi tarafından belirlenmesi, görevden alınan organların ve üyelerinin yerine doğrudan derneğin kendisi tarafından atama yapılması dernek kurma özgürlüğüne daha hafif müdahale oluşturan bir araçtır.

170. Dolayısıyla kuralla, derneğin görevden uzaklaştırılan organlarının ve bu organlarının üyelerinin yerine valinin talebi üzerine sulh hukuk mahkemesi kararıyla atama yapılması suretiyle dernek kurma özgürlüğüne getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemez.

171. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 33. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 33. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 33. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 38. maddesi yönünden incelenmemiştir.

G. Kanun'un 19. Maddesiyle 5326 Sayılı Kanun'un 43/A Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

172. Dava konusu kuralla, 5326 sayılı Kanun'un 43/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında sayılan suçların bir tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanmasının beklenmeyeceği, soruşturma veya kovuşturma sonucunda suçun tüzel kişinin yararına işlenmediğinin anlaşılması hâlinde idari para cezası kaldırılacağı ve tahsil edilmiş ise iade edileceği öngörülmüştür.

173. Anılan fıkarda bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından fıkarda sayılan suçların tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi ve daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahati

oluşturmaması hâlinde ayrıca tüzel kişiye onbin Türk lirasından elli milyon Türk lirasına kadar idarî para cezası verileceği, ancak idari para cezasının işleme veya eyleme konu menfaatin iki katından az olamayacağı hükme bağlanmıştır.

174. Fıkra da sayılan suçlar ise şunlardır: 5237 sayılı Kanun'un 157. ve 158. maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçu, 188. maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, 235. maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karıştırma suçu, 236. maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karıştırma suçu, 252. maddesinde tanımlanan rüşvet suçu, 282. maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu; 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinde tanımlanan zimmet suçu; 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan kaçakçılık suçları; 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun ek 5. maddesinde tanımlanan suç ve 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçu.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

175. Dava dilekçesinde özetle; kişinin masumiyetinin asıl olduğu, bu nedenle suçluluğu ispat külfetinin iddia makamında bulunduğu, kimseye suçsuzluğunu ispat etme yükümlülüğünün yüklenemeyeceği, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar hiç kimsenin suçlu olarak nitelendirilemeyeceği ve suçlu muamelesine tabi tutulamayacağı, bir yargı kararıyla mahkûm edilmeden, soruşturma veya kovuşturma sona ermeden kamu makamlarınca tüzel kişi hakkında idari para cezası verilmesinin masumiyet karinesini ihlal edeceği, kuralla idari para cezasının elli milyon Türk lirasına kadar yükselebileceği de dikkate alındığında anılan yetkinin idare tarafından keyfî şekilde kullanılabileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 33., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Cümle

176. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında *"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."* şeklinde açıkça ifade edilen ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının da bir unsuru olan masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin

hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır.

177. Masumiyet karanesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan bu güvencenin mahkeme kararına işaret ettiği açıktır. Dolayısıyla bağımsız bir mahkeme tarafından verilen bir hüküm bulunmaksızın kişilerin suçlu kabul edilmesi masumiyet karanesi güvencesiyle de çelişebilir. Nitekim kişinin suçluluğuna bağımsız mahkemece karar verilmesini öngören anayasal güvence feragat edilebilir nitelikte değildir (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013; E.2022/72, K.2023/3, 5/1/2023, § 27; E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, § 77).

178. Masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında açıklamalarda bulunulmamasını, suçluymuş gibi hakkında herhangi bir işlem tesis edilmemesini gerektirir. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunulmamasını, işlem tesis edilmemesini gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karanesinin ihlali söz konusu olabilir. Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda isnat edilen suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, § 82; bazı farklarla birlikte bkz. *Galip Şahin*, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39, 40).

179. Dava konusu kural uyarınca tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren gerçek kişi hakkında

yürütülen adli sürecin tamamlanması gerekmediği gibi bu kişinin ceza mahkemesince mahkûm edilmiş olması şartı da aranmamaktadır. Bu itibarla idari para cezası uygulanabilmesi için anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında sayılan suçların tüzel kişi yararına işlendiğinin *tespit edilmiş olması* gerekli ve yeterli olacaktır.

180. Kuralda tüzel kişi için öngörülen idari para cezasının uygulanmasının gerçek kişi hakkındaki ceza yargılaması sürecinden kopuk ve bağımsız olarak, tüzel kişinin yararına bir suç işlendiği tespitine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda kural, hakkında soruşturma veya kovuşturma bulunan gerçek kişi yönünden masumiyet karanesinin birinci boyutunu oluşturan ve bir kimsenin suçlu olduğu kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edilene kadar ona suçlu gibi muamele edilemeyeceğine ilişkin güvenceyle bağdaşmamaktadır.

181. Bu itibarla kanunda suç olarak düzenlenen eylemlerin işlendiğinin henüz kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edilmeden gerçek kişiler hakkında yapılacak suç tespitine bağlı olarak tüzel kişi hakkında idari para cezası uygulanmasının suç isnadı altındaki gerçek kişilerin masumiyet karanesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

182. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 33. ve 35. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. İkinci Cümle

183. 7262 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle 5326 sayılı Kanun'un 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın ikinci cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Ğ. Kanun'un 20. Maddesiyle 5549 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (d) Bendine Eklenen "..., savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif

uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar...” İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

184. Dava konusu kuralla serbest avukatlar, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 35. maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacını haiz 5549 sayılı Kanun kapsamındaki *yükümlü* tanımına dahil edilmiştir.

185. Anılan Kanun’un “Yükümlülükler ve Bilgi Değişimi” başlıklı İkinci Bölümü’nde yer alan hükümlere göre yükümlülerin müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etme ve gerekli diğer tedbirleri alma, kendileri nezdinde veya aracılığıyla yapılan ya da yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu mal varlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hâlinde bu işlemleri MASAK Başkanlığına bildirme, *devamlı bilgi verme* yükümlülüğü kapsamında taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarı aşanları MASAK Başkanlığına bildirme, Kanun’la getirilen yükümlülüklerle ve işlemlere ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi hâlinde yetkililere ibraz etme gibi yükümlülükleri bulunmaktadır.

186. Kanun’un 13. ve 14. maddelerinde ise yükümlülük ihlali hâlinde uygulanacak idari ve adli cezalar düzenlenmiştir. Bu bağlamda ihlal

edilen yükümlülüğün türüne bağlı olarak idari para cezası, yükümlünün faaliyetlerinin belirli bir süre durdurulması, kısıtlanması veya faaliyet izin belgesinin iptaline yönelik tedbirlerin alınması için durumun ilgili kuruma bildirilmesi, adli para cezası ve hapis gibi yaptırımların uygulanması öngörülmüştür.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

187. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla avukatların 5549 sayılı Kanun kapsamında *yükümlü* tanımı içine alındığı, böylece avukatların mesleklerini icra ederken malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiği veya kullanıldığı şüphesini doğuracak bir durumla karşılaşmaları hâlinde bildirimde bulunma yükümlülüğü altına sokulduğu, bu yükümlülüğün avukatların sır saklama yükümlülükleriyle çeliştiği, ayrıca avukatların bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler hakkında tanıklık yapmaktan çekinme haklarının bulunduğu, avukatların herhangi bir usuli güvence ve sınırlamaya tabi olmadan *yükümlü* statüsüne sokulmaları nedeniyle müvekkilleriyle ilgili bilgileri bildirmekle yükümlü konuma geldikleri, bu durumun özel hayatın gizliliğine saygı gösterilmesini isteme hakkını, adil yargılanma hakkını ve hiç kimsenin kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaması ilkesini ihlal ettiği, kuralda yer alan “...savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak...” ibaresinin belirsiz ve öngörülemez olduğu belirterek kuralın Anayasa’nın 2., 20., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

188. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

189. Kişilerin mesleki hayatlarının onların özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatı bulunduğundan meslek hayatına yönelik müdahaleler söz konusu olduğunda özel hayata saygı hakkı gündeme gelmektedir. Öte yandan avukat müvekkil mahremiyeti özel hayata saygı hakkının kapsamında kalmaktadır. Avukat müvekkil mahremiyeti, avukatla müvekkili arasındaki konuşma ve bilgi alışverişinin avukatla müvekkil arasında gizli kalmasını, kural olarak bu konuşma ve bilginin müvekkilin rızası olmaksızın açıklanmamasını gerektirmektedir.

190. Buradan hareketle dava konusu kuralla avukatların 5549 sayılı Kanun kapsamında yükümlü tanımına dahil edilmelerinin ve başta şüpheli işlem bildirimi olmak üzere müvekkilleri ile olan ilişkilerinde elde ettikleri bilgileri idareyle paylaşma yükümlülüğü altına alınmalarının, avukat müvekkil mahremiyetini etkileyebileceği açıktır. Dolayısıyla kuralın *özel hayata saygı hakkına* yönelik sınırlama içerdiği anlaşılmaktadır.

191. Serbest avukatların hangi iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi sırasında yükümlü tanımına dahil oldukları, kuralın kapsamı dışında kalan hâller, yükümlülüklerin kapsamı ve ihlali hâlinde uygulanacak yaptırımlar herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak belirlendiğinden kuralın kanunilik şartını sağladığı anlaşılmıştır.

192. Kuralla, serbest avukatların 5549 sayılı Kanun bağlamında *yükümlü* tanımının kapsamına dâhil edilerek başta şüpheli işlem bildirimi olmak üzere anılan Kanun ile bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan ikincil düzenlemelerde öngörülen yükümlülüklerle tabi tutulmaları suretiyle suç gelirlerinin aklanması ile etkin şekilde mücadele edilmesinin ve bu durumun önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

193. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası yönünden özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, birtakım sınırlandırma sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber bu sebepler sadece arama ve elkoyma tedbirlerine yöneliktir. Dolayısıyla bu sebeplerin özel hayata saygı hakkının tüm boyutları yönünden uygulanması mümkün görünmemektedir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; *Ahmet Çilgin*, B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 40).

194. Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayata saygı hakkı için herhangi bir sınırlandırma nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte söz konusu hakkın hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Anayasa'nın 12. maddesinde düzenlendiği üzere temel hak ve hürriyetler kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder. Bu bağlamda özel sınırlandırma nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlandırılması

mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E.2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014; *Ahmet Çilgin*, § 39). Bir başka deyişle temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve objektif uygulama alanının her bir norm yönünden bağımsız olarak değil Anayasa'nın bütünü içindeki anlama göre belirlenmesi gerekir (AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 12; C.A. (3), § 110).

195. Anayasa'nın 5. maddesinde ise *"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."* denilmektedir. Buna göre kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak devletin temel amaç ve görevlerindendir (Ö.N.M., B. No: 2014/14751, 15/2/2017, § 71).

196. Bu bağlamda kamu düzeninin korunmasının ve suç işlenmesinin önlenmesinin kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasına katkıda bulunacağı gözetildiğinde suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadele kapsamında ihdas edilen kuralla özel hayata saygı hakkına getirilen sınırlamanın anayasal anlamda meşru amacının bulunduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesine göre avukatla müvekkil arasındaki iletişimin gizli olması ilke ise de bu ilkenin kamu düzeninin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi gibi meşru sayılacak amaçlar bağlamında sınırlanması mümkündür (*Çetin Arkaş ve Nasrullah Kuran*, B. No: 2016/371, 13/1/2021, § 81).

197. 1136 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde avukatlık mesleğinin nitelikleri ve önemi, bir kamu hizmeti olduğu, avukatın yargılama süreci içinde adaletin bulunup ortaya çıkarılmasında görev aldığı, kamu yararını koruduğu belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 1. ve 2. maddelerinde avukatlığın kamusal yönü ağır basan bir meslek olduğu vurgulanmıştır. Bilgi ve deneyimlerini öncelikle adalet hizmetine vererek adalete ve hakkaniyete uygun çözümler için hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasında yargı organlarıyla yetkili kurul ve kurumlara yardımcı görev bilen avukatın yargı

düzeni içindeki yeri hukuk devletinde önemlidir. Hukuk devletinin olmazsa olmaz unsuru olan *bağımsız yargı*, yargının olmazsa olmaz unsuru olan *savunma* ile birlikte anlam kazanır. Savunma *sav-savunma-karar* üçgeninden oluşan yargının vazgeçilmez ögesidir. Adaletli bir yargılamanın varlığı, ancak avukatın etkin katılımıyla sağlanabilir (AYM, E.2007/16, K.2009/147, 15/10/2009; *Özlem Kenan*, B. No: 2018/25808, 7/4/2021, § 57).

198. Avukatlık mesleğinin bu özellikleri dolayısıyla avukatla müvekkili arasındaki konuşma ve bilgi alışverişinin nihai amacı ne olursa olsun avukat müvekkil mahremiyeti yönünden güçlendirilmiş bir korumanın sağlanması gerekir. Nitekim yargı sisteminde savunma rolünü üstlenen avukatın müvekkiliyle arasındaki hukuki ilişki nedeniyle sahip olduğu bilgilerin gizli kalacağını garanti edememesi mahremiyet ilkesine ve güven temeline dayanan bu ilişkinin devamına ve avukatlık mesleğinin temel fonksiyonunu yerine getirmesine engel teşkil eder. Bu itibarla avukatlık mesleğinin icrası sırasında elde edilen meslek sırları ve bilgiler, özel hayata saygı hakkı bağlamında imtiyazlı bir korumaya sahiptir.

199. Suç gelirlerinin aklanmasıyla etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla serbest avukatların gerçekleştirdikleri birtakım iş ve işlemlerle sınırlı olarak 5549 sayılı Kanun kapsamında yükümlü tanımına dahil edilmelerinin kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacına ulaşmak için elverişli olmadığı söylenemez.

200. Öte yandan özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez (*Onur Can Taştan* [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 62).

201. Kuralla serbest avukatlara, anılan Kanun kapsamında yükümlü tanımına dahil edilmeleri yoluyla başta şüpheli işlem bildirimi olmak üzere avukatlık mesleğinin icrası sırasında elde edilen mesleki sırların ve bilgilerin idareyle paylaşılması yönünde bir yükümlülük getirilmektedir. Bununla birlikte kuralda paylaşılacak bilgilerin mesleki sır kapsamında kalıp kalmadığını belirlemeye yönelik herhangi bir ek güvence veya mekanizma öngörülmemiştir. Başka bir deyişle serbest avukatların da diğer yükümlülüklerle aynı şekilde, herhangi bir ön inceleme olmaksızın doğrudan Hazine ve Maliye Bakanlığı ile MASAK Başkanlığıyla bilgi paylaşmakla sorumlu tutulduğu anlaşılmaktadır.

202. Dolayısıyla kural, bu hâliyle avukatlık mesleğinin önemi ve adalet hizmetindeki rolü karşısında mesleklerinin icrası noktasında serbest avukatlara katlanamayacakları bir külfet yüklemekte olup kuralla özel hayata saygı hakkına getirilen sınırlamanın orantılı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı anlaşılmıştır.

203. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

M. Emin KUZ ve İrfan FİDAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

H. Kanun'un 33. Maddesiyle 6102 Sayılı Kanun'un 562. Maddesine Eklenen (13) Numaralı Fıkranın (b) Bendinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

204. Dava konusu kuralla 6102 sayılı Kanun'un 489. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bildirimde bulunmayanların beş bin Türk lirası idari para cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür.

205. Kuralın atıfta bulunduğu anılan fıkroda hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle şirket ve üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde bulunulmaması hâlinde hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, söz konusu Kanun'dan doğan paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapıncaya kadar kullanamamaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

206. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla 6102 sayılı Kanun'un 489. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bildirimde bulunmayanlar bakımından idari para cezasının öngörüldüğü, ancak bildirim yükümlülüğünün hangi süre içinde yerine getirilmesi gerektiğinin kanunda belirtilmediği, başka bir deyişle idari para cezasına yol açan bildirim

yükümlülüğünün yerine getirilmemesi fiilinin ne zaman tamamlanmış sayılacağına belirli olmadığı, idari cezaya konu fiilin kanun hükmüyle belirli ve öngörülebilir kılınmadığı, bu hususun yönetmeliğe bırakılmasının suçta kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

207. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez” denilerek suçun kanuniliği; üçüncü fıkrasında da “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur” denilerek cezanın kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır.

208. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olarak kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 15).

209. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, cezalandırmanın temel haklara etkisinden kaynaklanan önemi nedeniyle zaman içinde bir ceza hukuku kavramı olarak alt ilkeler de içerecek şekilde gelişmiştir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 15).

210. Ceza yaptırımına bağlanan fiilin kanunun *açıkça* suç sayması şartına bağlanmış olmasıyla suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin şekli bakımından kanun biçiminde çıkarılması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının

bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir (AYM, E.2013/28, K.2013/106, 3/10/2013).

211. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille kanun koyucunun koruma altına aldığı hukuki bir değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §13).

212. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine imkân tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olması, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §14; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 19).

213. Bu bağlamda Anayasa'nın anılan maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kanun koyucunun *açık suç hükmü* koymasına engel değilse de bir idari suç ve cezanın Anayasa'nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi gerekir.

214. Kabahat karşılığında idari para cezası uygulanmasını öngören kuralın şekli anlamda kanun hükmü olduğu ve erişilebilir nitelikte olduğu açıktır. Bununla birlikte kuralla, 489. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca *bildirimde bulunmamak* eylemi suç olarak kabul edilerek bu eylem nedeniyle idari para cezasının uygulanacağı öngörülmesine rağmen gerek kuralda gerekse atıfta bulunulan maddede bildirimin *hangi süre içinde* yapılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

215. Bu itibarla hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin ne kadarlık bir süre içinde Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi hâlinde kabahatin işlenmiş sayılacağı belirsizdir. Dolayısıyla kuralda öngörülen suçun unsurlarının kanunla düzenlenmediği ve kuralın kanunilik şartını taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

216. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

217. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

218. 7262 sayılı Kanun'un;

- 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan Kanun'un 29. maddesinin üçüncü fıkrasının,

- 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen altıncı cümlenin “...denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur...” bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlenin kalan kısmının,

- 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin ikinci fıkrasının ve üçüncü fıkrasında yer alan “Birinci fıkraya ve...” ibaresinin,

- 19. maddesiyle 5326 sayılı Kanun'un 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın ikinci cümlesinin,

6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

219. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

220. 7262 sayılı Kanun'un;

- 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,
- 7. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 6. maddesine eklenen üçüncü fıkranın üçüncü cümlesinin,
- 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın,
- 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının,
- 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinin üçüncü ve sekizinci fıkralarının,
- 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen altıncı cümlesinin,
- 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un 19. maddesine eklenen dördüncü fıkranın,
- 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin,

iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de

yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

221. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun'un;

A. 1. 13. maddesiyle 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 19. maddesine eklenen beşinci fıkraya,

2. 19. maddesiyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkraya,

3. 20. maddesiyle 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen "..., savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar..." ibaresine,

4. 33. maddesiyle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın (b) bendine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

2. 7. maddesiyle 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 6. maddesine eklenen üçüncü fıkranın üçüncü cümlesine,

3. 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkraya,

4. 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasına,

5. 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinin üçüncü ve sekizinci fıkralarına,

6. 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un;

a. 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen altıncı cümleye,

b. 19. maddesine eklenen dördüncü fıkraya,

7. 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu maddeye, fıkralara ve cümlelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 4. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

2. 13. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'un;

a. 19. maddesinin;

i. İkinci fıkrasının birinci cümlesine eklenen "...*kamu görevlilerine*..." ibaresine,

ii. İkinci fıkrasına eklenen ikinci ve yedinci cümlelere,

b. 19. maddesine eklenen altıncı fıkraya,

yönelik iptal talepleri 18/1/2024 tarihli ve E.2021/28, K.2024/11 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, cümlelere ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

18/1/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun'un;

A. 4. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (4) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 7. maddesiyle 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 6. maddesine eklenen üçüncü fıkranın üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinin;

1. Üçüncü fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası

gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Sekizinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 13. maddesiyle 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun;

1. 19. maddesinin;

a. İkinci fıkrasının birinci cümlesine eklenen "...kamu görevlilerine..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci fıkrasına eklenen;

i. İkinci cümlenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Altıncı cümlenin;

(1) "...denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

(2) Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

iii. Yedinci cümleinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. 19. maddesine eklenen;

a. Dördüncü fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Beşinci fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

c. Altıncı fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin;

1. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. a. Üçüncü fıkrasında yer alan "*Birinci fıkra ve...*" ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü fıkrasının kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası

ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 19. maddesiyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın;

1. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 20. maddesiyle 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen "..., savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, M. Emin KUZ ile İrfan FİDAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

H. 33. maddesiyle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

18/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen ibarenin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

İptal kararının gerekçesinde; özel hayata saygı hakkına sınırlama getiren bu kuralın kanunîlik şartını taşıdığı, meşru bir amacının bulunduğu, ancak gereklilik ve orantılılık bağlamında ölçülü olmadığı belirtilerek Anayasanın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

7262 sayılı Kanunun 20. maddesiyle 5549 sayılı Kanunun “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen ibareyle, savunma hakkı bakımından kanunlara aykırı olmamak ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35. maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyumsuzluk çözüm yolları kapsamında ifa edilen meslekî çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, kuralda sayılan iş ve işlemlerle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar da anılan Kanunda geçen yükümlü tanımına dâhil edilmiştir.

1136 sayılı Kanunun 35. maddesinin birinci fıkrasında sadece avukatlar tarafından yapılabilecek işler sayıldığından, bu faaliyetler bakımından avukatların 5549 sayılı Kanun kapsamında bir yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, avukatlar dava konusu kuralda sayılan ve avukatlar tarafından yapılması gerekmeyen iş ve işlemleri yaptıkları takdirde anılan Kanundaki yükümlülüklerle tâbi olacaktır.

Kararda da açıklandığı üzere, avukatların kural kapsamındaki iş ve işlemler sırasında edindikleri bilgileri idareyle paylaşmakla yükümlü tutulmalarının özel hayata saygı hakkına yönelik bir sınırlama getirdiği açıktır.

Bu kapsamda, kuralın anılan hak çerçevesinde incelenmesi ve çoğunluğun iptal kararının gerekçesinde belirtildiği gibi konuyu herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlemesinden dolayı belirlilik ilkesine aykırı olmadığı ve kanunilik şartını sağladığı, kamu düzeninin korunması ve sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı, bu amaca ulaşma bakımından elverişli olmadığına da söylenemeyeceği yönündeki değerlendirmeleri isabetli olmakla birlikte, gereklilik ve orantılılık açısından ölçülü olmadığına ilişkin görüşüne katılmam mümkün olmamıştır.

Kuşkusuz özel hayata saygı hakkına getirilen sınırlamaların da, diğer temel haklarda olduğu gibi zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik, bir başka deyişle meşru amaca ulaşma bakımından gerekli bulunması, ayrıca orantılı olması zorunludur.

Bilindiği gibi, gereklilik ilkesi uyarınca, kanunla öngörülen tedbirin içeriği yanında yöntem itibarıyla da uygun olup olmadığı, yani meşru amacı gerçekleştirmede temel haklara daha az sınırlama oluşturacak araçlara başvurulmasının mümkün olup olmadığı belirlenmelidir. Buna göre, sınırlama amacını gerçekleştirebilecek daha hafif bir sınırlama aracı varsa daha ağır bir sınırlama aracının seçilmesi mümkün değildir ve buna uyulmadan yapılan düzenlemeler gereklilik, dolayısıyla da ölçülülük ilkesine uygun düşmez.

Yasama organının suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı suçları ile mücadele için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü kapsamında öngördüğü kuralın -getirdiği istisnalar da dikkate alındığında- mezkûr amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

Diğer taraftan, dava konusu kural suç gelirlerinin aklanmasıyla ilgili diğer kanun hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, idareye bilgi verme zorunluluğu kapsamındaki kişisel verilerin korunmasına yönelik ek güvence ve mekanizmaların öngörüldüğü; üstelik yalnız avukatların yapabileceği işler ile alternatif çözüm yolları kapsamında ifa edilen meslekî çalışmalar nedeniyle edinilen bilgilerin de anılan yükümlülük dışında bırakıldığı görülmektedir.

Bu itibarla, avukatların ve alternatif çözüm yolları kapsamında görev yapanların yargısal alana ilişkin meslek sırları ile ilgililerin savunma haklarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli güvencelerin sağlanmadığından ve kuralla hedeflenen meşru amaçla avukatlara yüklenen külfet arasında makul dengenin kurulmadığından da söz edilemez.

Yukarıda açıklanan sebeplerle, dava konusu kuralın anılan hakka ölçülü bir sınırlama getirdiği ve Anayasanın 13. ve 20. maddelerine aykırı olmadığı düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne karşıyım.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Dava konusu kuralla serbest avukatlar, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacını haiz 5549 sayılı Kanun kapsamındaki *yükümlü* tanımına dahil edilmiştir.

Çoğunluk kararında, serbest avukatlara, anılan Kanun kapsamında yükümlü tanımına dahil edilmeleri yoluyla başta şüpheli işlem bildirimi

olmak üzere avukatlık mesleğinin icrası sırasında elde edilen mesleki sırların ve bilgilerin idareyle paylaşılması yönünde bir yükümlülük getirildiği kabul edilmiş, kuralda paylaşılacak bilgilerin mesleki sır kapsamında kalıp kalmadığını belirlemeye yönelik herhangi bir ek güvence veya mekanizma öngörülmemiş olması nedeniyle avukat müvekkil mahremiyeti bağlamında özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kuralın lafzı incelendiğinde, avukatın yargılama faaliyeti dışında kalan iş ve işlemleri sırasında elde ettiği bilgileri verme yükümlülüğü altına konulduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kural kanunun münhasıran avukatların tekeline bıraktığı faaliyetler sırasında öğrenilen bilgilere yönelik olarak avukatlara herhangi bir yükümlülük yüklememektedir. Avukatlara getirilen yükümlülük, herhangi bir kimsenin vekil olarak tayin edilebildiği, avukatla takip zorunluluğunun bulunmadığı *“taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi”* işleriyle sınırlı tutulmuştur. Taşınmaz alım ve satımına aracılık etmek gibi hukuki işlem ehliyetini haiz herhangi bir kimsenin temsilen yürütebildiği hukuksal işlemlerle ilgili olarak şüpheli bir durumla karşılaşıldığında bunları bildirmekle yükümlendirilmenin avukatın savunma faaliyetini etkilemeyeceği açıktır.

Unutulmamalıdır ki avukat müvekkil mahremiyeti, savunma görevi kapsamında avukata sağlanan bir ayrıcalık olup avukatın şahsına tanınmamıştır. Bu bağlamda -örneğin- avukatın müvekkilini temsilen gerçekleştirdiği bir taşınmaz satın alım işleminin avukat müvekkil mahremiyeti kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Hukuki işlem ehliyetini haiz herhangi bir kimsenin temsilen gerçekleştirebildiği böyle bir işlemin avukatın savunma göreviyle ve yargısal faaliyetle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Kanunla münhasıran avukatlara tanınan yetkiler kapsamında olmayan temsil işlemlerinin sırf avukat tarafından gerçekleştirilmiş olması bu işlemleri avukat müvekkil mahremiyetinin kapsamına sokmaz.

Sonuç olarak, dava konusu kuralla avukatın yükümlü kılındığı faaliyetin dava ve takip ile hukuki mütalaa verme işlerinin kapsamının dışında kalan faaliyetler olduğu, bunların da müvekkilin savunma hakkına tesir etmesinin mümkün olmadığı gözetildiğinde özel hayata saygı hakkına

yönelik olarak getirilen sınırlamanın demokratik toplumda zorunlu bir ihtiyaca cevap verdiği ve orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

Bu gerekçelerle, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
İrfan FİDAN

Esas Sayısı : 2023/12

Karar Sayısı : 2024/12

Karar Tarihi : 18/1/2024

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 31. maddenin,

B. 11. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilen ek 4. maddesinin,

C. 12. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 42. maddenin,

Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 13., 35., 48., 49., 51., 53., 55., 90., 138., 153., 155. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 1. maddesiyle 4046 sayılı Kanun'a eklenen geçici 31. madde şöyledir:

“Geçici Madde 31- (Ek:22/12/2022-7429/1 md.)

Bu maddenin yayımı tarihinden önce ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne

ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren en geç on beş gün içerisinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle birlikte başvuruda bulunulması ve bu maddede öngörülen diğer şartların yerine getirilmesi koşuluyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, başvuru ekindeki belgeler esas alınarak bu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca on beş gün içerisinde yapılacak değerlendirmeyi müteakiben başvuruda bulunan işletmeci şirketlere, ek sözleşme imzalanmak üzere, üç ayı geçmeyecek şekilde süre verilir. Ek sözleşme imzalanabilmesi için işletmeci şirketlerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmaları ve işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklı olarak açılmış davalardan feragat etmeleri şarttır.

İşletme hakkı verilmesi/devri sözleşmesinin süresinin kırk dokuz yıla uzatılmasına ilişkin ek sözleşme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ikinci fıkra uyarınca işletmeci şirketlerin sözleşmeye davet edilmesinden itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe girer. Ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Özelleştirme sözleşmesinde yer alan özelleştirme bedeli ve diğer ödemelere ilişkin hükümler uygulanmaya devam olunur. Ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştaydan görüş alınmaz. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım süresine eklenmez.

Ek sözleşme bedeli,

a) İşletmeci şirketlerin, 1 Aralık 2021 - 30 Kasım 2022 dönemine ilişkin olarak, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No: 1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer

faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağan dışı gelir ve kârların toplamının yüzde on beşinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması,

b) İşletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı bedellerinin (ABD doları cinsinden işletme hakkı bedelleri sözleşme imza tarihlerindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk lirasına çevrilir), sözleşmelerin imzalandığı tarihteki Tüketici Fiyat Endeksi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi arasındaki değişim oranı üzerinden güncellenmesi, güncel değer işletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı süresine bölünmesi ve bu şekilde bulunan yıllık işletme hakkı bedelinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması

suretiyle hesaplanan bedellerden yüksek olanı esas alınarak tespit edilir.

Ayrıca işletmeci şirketler özelleştirme sözleşmelerinde yer alan yatırım şartına ilave olarak ek sözleşme bedelinin yüzde onu oranında limancılık faaliyetleri ile ilgili yatırım yapmak ve bu yatırımları ek sözleşmelerin imza tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştirmek zorundadır. Süre sonunda işletmeci şirketlerin yatırımın gerçekleştirildiğine dair rapor ve bu durumu tevsik eden bilgi ve belgeleri ilgisine göre Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi veya Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne kontrol edilmek üzere sunmaları şarttır. İlgili kuruluşça yapılan denetimde bahse konu yatırım zorunluluğunun yerine getirilmemiş olduğunun tespit edilmesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.

İşletmeci şirketler, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No: 1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağan dışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına öder.

Bu maddenin dördüncü fıkrasına göre tespit edilecek ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde bedelin asgari yüzde yirmi beşi ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarı azami on iki ayda bir ödeme yapmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibarıyla hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenir. Ek sözleşme bedelinin vadeye bağlanan tutarına taksit ödeme tarihleri itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranı ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranının ortalaması alınarak bulunan vade farkı uygulanır. Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.”

2. 11. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) değiştirilen ek 4. maddesi şöyledir:

“Ek Madde 4- (Ek: 21/3/2006-5473/1 md.) (Değişik: 22/12/2022-7429/11 md.)

25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteği yapılır.

Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz.

Bu madde uyarınca yapılan ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz ve ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.

İkinci fıkraya göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazete’de yayımlanan en son tebliğ esas alınır.”

3. 12. maddesiyle 375 sayılı KHK’ya eklenen geçici 42. madde şöyledir:

“Geçici Madde 42- (Ek: 22/12/2022-7429/12 md.)

Ek 4 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre ödenecek toplu sözleşme ikramiyesi Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmenin yürürlük süresince 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE’nin katılımlarıyla 25/1/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun’un 1. Maddesiyle 4046 Sayılı Kanun’a Eklenen Geçici 31. Maddenin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

3. 4046 sayılı Kanun’da bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, ekonomide verimliliği artırma ve kamu giderlerinde azalmayı sağlama veya

Hazineye ait taşınmazları değerlendirmek suretiyle kamuya gelir elde etme amaçlarıyla özelleştirilmelerine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

4. Anılan Kanun'un 1. maddesinde genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üretim birimleri ve varlıklarının (baraj, gölet, otoyol, yataklı tedavi kurumları, limanlar ve benzeri diğer mal ve hizmet üretim birimleri) işletme haklarının verilmesi ve kiralanması ile kamu iktisadi teşebbüsleri arasında yer alan ve 233 sayılı KHK'da tanımlanmış bulunan kamu iktisadi kuruluşlarının ve bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme, işletme birimleri ve varlıklarının mülkiyetin devri dışında kalan yöntemler ile özelleştirilmelerinin bu Kanun kapsamında olduğu belirtilmiştir.

5. Kanun'un 3. maddesinde Özelleştirme Yüksek Kurulunun (ÖYK) görevleri düzenlenmiş olup bu çerçevede Kanun kapsamındaki kuruluşların özelleştirme kapsamına ve özelleştirme programına alınması ya da özelleştirme kapsamından çıkarılarak eski statülerine iadesi, özelleştirme işlemlerinin tamamlanması için süre tespiti, kuruluşların özelleştirme yöntemlerinden hangisi ile özelleştirileceğinin belirlenmesi ve ihaleler sonucunda ihale komisyonlarınca verilen nihai kararların onaylanması gibi görev ve yetkiler ÖYK'ya verilmiştir.

6. 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 352 ila 357. maddelerinde ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığının (ÖİB) kuruluş, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

7. 4046 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine göre özelleştirme programına alınan kuruluşlar; *satış, kiralama, işletme hakkının verilmesi, sınırlı ayni hakların tesisi ve gelir ortaklığı modeli veya işin gereğine uygun diğer hukuki tasarruflar* olarak adlandırılan yöntemlerden birinin veya birkaçının birlikte uygulanması suretiyle özelleştirilebilir. Bu yöntemlerden hangisinin uygulanacağına ise ÖYK tarafından karar verilmektedir. Anılan fıkranın (B) bendinde özelleştirme programına alınan kuruluşların değer tespitine ilişkin esaslar belirlenmiş, (C) bendinde ise ihale işlemlerinin ihale komisyonları tarafından yürütüleceği belirtilmiş olup bu kapsamda ihale komisyonlarının oluşumu ile ihale usul ve işlemleri düzenlenmiştir.

8. İhale sonuçlarının ÖYK tarafından onaylanmasına ilişkin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından sonra ÖİB, ihale lehine sonuçlanan teklif sahibini özelleştirme sözleşmesi imzalamak üzere davet etmektedir. Bu aşamada taraflar arasında imzalanacak özelleştirme sözleşmesinin içeriği, uygulanan özelleştirme yöntemine göre şekillendirilmektedir.

9. Mülkiyetin devrini içermeyen yöntemlerle gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarında özelleştirme sözleşmesi belirli süre ile sınırlandırılmaktadır. Özelleştirme sözleşmesinde belirlenen bu sürenin sona ermesi üzerine özelleştirme uygulaması da sona ermekte olup özelleştirilen kuruluş özelleştirmeden önceki hukuki statüsünü yeniden kazanmaktadır. Dolayısıyla bu kuruluşun yeniden özelleştirilebilmesi söz konusu Kanun’un anılan süreçlerine tabi olmaktadır.

2. Anlam ve Kapsam

10. 4046 sayılı Kanun’un dava konusu geçici 31. maddesinde 233 sayılı KHK uyarınca iktisadi devlet teşekkülü (İDT) statüsünde bulunan Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi (TDİAŞ) ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne (TCDDİGM) ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli özelleştirme sözleşmelerinin süresinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

11. Bu kapsamda anılan maddenin birinci ve ikinci fıkralarında kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme sürelerinin uzatılabilmesi için gerekli ön şartlar belirlenmiştir. Bu bağlamda birinci fıkrada kırk dokuz yıldan az süreli sözleşmelerin süresinin bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılabilmesi için bu maddenin yayımlandığı tarih olan 28/12/2022 tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle başvuruda bulunulması ve maddede öngörülen diğer şartların sağlanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. İkinci fıkrada ise ÖİB tarafından maddenin dördüncü fıkrası uyarınca on beş gün içinde yapılacak değerlendirmeleri müteakiben başvuran işletmecilere üç ayı geçmemek üzere süre verileceği, ek sözleşmenin imzalanabilmesi için işletmecilerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmalarının ve bu sözleşmeden kaynaklı tüm davalardan feragat etmiş olmalarının şart olduğu öngörülmüştür.

12. Maddenin üçüncü fıkrasında ek sözleşmenin ÖİB tarafından ikinci fıkra uyarınca yapılacak davetten itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe gireceği, ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme şartlarıyla ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemeyeceği, özelleştirme sözleşmesinde yer alan bedel ve ödemelere ilişkin hükümlerin uygulanmasına devam olunacağı, ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştaydan görüş alınmayacağı ve ek sözleşme ile uzatılan sürenin özelleştirme sözleşmesindeki yatırım sürelerine eklenemeyeceği hükme bağlanmıştır.

13. Dördüncü fıkarda sözleşmenin içeriğine ilişkin bir unsur olan ek sözleşme bedelinin ne şekilde tespit edileceği belirlenmiştir. Buna göre anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca iki ayrı bedelin hesaplanması ve bu bedellerden yüksek olanının esas alınarak ek sözleşme bedelinin tespit edilmesi öngörülmüştür.

14. Beşinci fıkarda işletmecilerin özelleştirme sözleşmelerinde yer alan yatırım şartına ilave olarak ek sözleşme bedelinin yüzde onu oranında limancılık faaliyetleriyle ilgili yatırım yapmak ve bu yatırımları ek sözleşmelerin imza tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştirmek zorunda olduğu, bu sürenin sonunda yatırımın gerçekleştirildiğine dair raporun ve bu durumu tevsik eden bilgi ve belgelerin ilgili kuruluşa sunulacağı, ilgili kuruluş tarafından yapılan denetimde söz konusu yatırım zorunluluğunun yerine getirilmemiş olduğunun tespit edilmesi hâlinde ek sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı ve işletmeciye ek sözleşme gereğince ödenen bedeller de dâhil olmak üzere herhangi bir bedel iadesinin yapılmayacağı belirtilmiştir.

15. Altıncı fıkarda işletmecilerin, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl ÖİB'ye yüzde beş oranında hasılat payı ödeme yükümü ve bu ödemenin hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

16. Yedinci fıkarda ise ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi hâlinde bedelin asgari yüzde yirmi beşinin ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarın ise azami on iki ayda bir ödeme yapılmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibarıyla hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenmesi öngörülmüştür. Bunun yanı sıra vade farkının hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenerek taksitlerden

birinin vadesinde ödenmemesi hâlinde ek sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı ve işletmeciye ek sözleşme gereğince ödenen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesinin yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

17. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa Mahkemesinin benzer bir düzenlemeye ilişkin iptal kararındaki gerekçeler karşılansızın dava konusu kuralın ihdas edildiği, iptal kararlarının yasama organı yönünden de bağlayıcı olduğu, işletme hakkının verilmesi yoluyla kırk dokuz yıldan daha az süreyle özelleştirilen limanlara ilişkin sözleşme sürelerinin kuralla ihalesiz olarak kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına imkân tanındığı, kesinleşmiş yargı kararıyla iptal edilen sözleşmelerin sürelerinin uzatılması suretiyle bu sözleşmelere yasal geçerlilik sağlandığı, sözleşme sürelerinin sonunda yeni ihaleler yapılmaksızın sözleşme sürelerinin uzatılmasının devleti zarara uğratacağı, sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetilmesi yükümlülüğünün ihlal edildiği, ihaleler sonucunda imzalanan sözleşmelerin sürelerinin ve şartlarının ihale yapılmaksızın kanun ile değiştirilmesinin sözleşme özgürlüğünün kullanılması bakımından eşitsizliğe yol açtığı, sözleşmelerin tarafı olmayan kişilerin mevcut sözleşme sürelerinin sonunda ihaleye katılma ve sözleşme yapma imkânından mahrum bırakıldığı, bu itibarla sözleşmelerin tarafı olan kişiler lehine bir durum yaratıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 13., 48., 138., 153., 155. ve 167. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Fıkra

18. Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 tarihli ve E.2022/22, K.2022/92 sayılı kararıyla 4046 sayılı Kanun'un geçici 30. maddesinin birinci fıkrasının iptaline karar verilmiştir.

19. Anılan kararda söz konusu fıkra ile 4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde TDİAŞ ve TCDDİGM'ye ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli özelleştirme sözleşmelerinin taraflarına bu sözleşmelerin sürelerini kırk dokuz yıla kadar uzatma imkânının tanındığı, bu suretle sözleşme sürelerinin sonunda yeniden özelleştirme sürecine konu olabilecek limanların bu sürecin dışına çıkarıldığı, dolayısıyla katılımcılar

arasında rekabeti mümkün kılan ihale süreci uygulanmaksızın bu limanların dolaylı olarak özelleştirilmelerine izin verildiği, sadece hâlihazırda özelleştirme sözleşmelerinin tarafı olan kişilere ek sözleşme yapma imkânı tanımakla özelleştirme sözleşmelerinin tarafı olmayan kişilerin mevcut sözleşme süreleri sonunda sözleşme yapma imkânından yoksun bırakılmaları suretiyle sözleşme özgürlüğünün sınırlandığı tespit edilmiştir. Bu durumun orantısız bir sınırlamaya neden olduğu, dolayısıyla anılan özgürlüğe ölçüsüz bir sınırlama getirdiği belirtilerek fıkranın Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2022/22, K.2022/92, 20/7/2022, §§ 18-29).

20. Öte yandan kararda, ek sözleşme yapma imkânının sadece mevcut özelleştirme sözleşmesi taraflarına tanınması suretiyle öncesinde özelleştirme ihalesini kaybetmiş olanlar ile özelleştirme usulünün uygulanması hâlinde ek sözleşmeye taraf olabileceklerin bu sözleşmeye taraf olabilmelerinin engellenmesinin özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, bu suretle fıkraya konu limanların gerçek özelleştirme değerlerinin altında kalabileceği ve yaratılan farklı muamelenin ölçüsüz olduğu değerlendirilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine de aykırı olduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/22, K.2022/92, 20/7/2022, §§ 36, 37).

21. Dava konusu kuralda da TDİAŞ ve TCDDİGM'ye ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli özelleştirme sözleşmelerinin taraflarına belirli şartların yerine getirilmesi hâlinde ek sözleşme imzalamak suretiyle bu sözleşmelerin sürelerini kırk dokuz yıla kadar uzatma imkânı tanınmaktadır. Dolayısıyla kuralın Anayasa Mahkemesinin anılan kararına konu fıkra ile benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ek sözleşme bedelinin hesaplanması ve sözleşmeye aykırılık hususlarında karara konu fıkraya nazaran yeni ve çok daha ayrıntılı düzenlemeler öngörülmüş ise de anılan iptal kararında belirtilen gerekçelerin karşılanmadığı görülmektedir. Bu itibarla kural yönünden Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 167. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış

olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 167. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 5., 11., 138., 153. ve 155. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Fıkralar

23. 4046 sayılı Kanun'un geçici 31. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan maddenin ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu fıkralar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 11. Maddesiyle 375 Sayılı KHK'nın Değiştirilen Ek 4. Maddesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

24. 375 sayılı KHK'nın dava konusu ek 4. maddesinin birinci fıkrasında 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteğinin yapılacağı öngörülmüştür.

25. Kuralın ikinci fıkrasında kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesinin ödeneceği ve bu ikramiyenin ödendiği kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteğinin yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.

26. Kuralın üçüncü fıkrasında kural uyarınca yapılan ödemelerin, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulamayacağı ve

ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmayacağı belirtilmiştir.

27. Kuralın dördüncü fıkrasında ise ikinci fıkra uyarınca üye sayılarının tespitinde 4688 sayılı Kanun'un 30. maddesi gereğince Resmî Gazete'de yayımlanan son tebliğin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

28. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla sendikalı kamu görevlileri arasında farklılık yaratıldığı, toplu sözleşme ikramiyesinin sadece örgütlü olduğu sendika kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden sendika üyelerine ödenmesiyle bu yüzdenin altında üyesi olan sendikaların üye kaybetmesine neden olduğu, bu suretle örgütlenme özgürlüğüne müdahale edildiği, kamuda çalışan sendika üyeleri arasında ayrımcılığa yol açıldığı ve çalışma barışının bozulduğu, çalışma barışının sağlanmasının devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında olduğu, kamu görevlileri için öngörülen toplu sözleşme sisteminin imzalanan toplu sözleşmede tanınan haklardan sendikaya üye olmayan kamu görevlilerinin de yararlanması esasına dayandığı, örgütlü olduğu sendika kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden sendikalar lehine olan kuralla sendika kurma hakkının sınırlandığı, mali ve sosyal haklar bakımından ayırım yapılarak eşit işe eşit ücret ilkesinin zedelendiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 35., 49., 51., 53., 55. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Fıkra

29. Anayasa'nın sendika kurma hakkının düzenlendiği 51. maddesinin birinci fıkrasında *"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz."* denilmektedir.

30. Anılan maddenin beşinci fıkrasında işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin sendika haklarının kanunla düzenleneceği, Anayasa'nın 53.

maddesinin beşinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin toplu sözleşme yapma hakkına sahip oldukları belirtilerek kamu görevlilerinin sendika hakkı açıkça düzenlenmiştir.

31. Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika özgürlüğü, çalışanların her türlü baskıdan arî olarak dilediği sendikaya üye olabilmek ve yetkisini içeren olumlu sendika özgürlüğünün yanında, sendikaya üye olmama serbestisini ifade eden negatif sendika özgürlüğünü de kapsamaktadır. Anayasa'nın 51. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, *"Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya...zorlanamaz."* denilmek suretiyle bu hak açık bir biçimde düzenlenmiştir. Sendikaya üye olmama özgürlüğü, sendikaların gücüne karşı çalışanı korumayı amaçlamaktadır (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

32. Sendika hakkı, demokratik toplumun temeli olan örgütlenme özgürlüğünün bir parçasıdır. Örgütlenme özgürlüğü, kişilerin kendi menfaatlerini korumak için kolektif oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilmek özgürlüğüdür. Bu özgürlük kişilere siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik amaçlarını topluluk hâlinde gerçekleştirme imkânı sağlar. Sendika hakkı da çalışanların bireysel ve ortak çıkarlarını korumak amacıyla bir araya gelerek örgütlenebilmek serbestisini gerektirmekte ve bu niteliğiyle örgütlenme özgürlüğünün bir parçası olarak görülmektedir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

33. Dava konusu kural kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında toplu sözleşme desteği yapılmasını öngörmektedir.

34. 4688 sayılı Kanun'un 24. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde üyelik ödentisi sendika geliri olarak sayılmış, 25. maddesinde de bu ödentinin miktarına ve aylıktan kesilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu kapsamda sendika üyesi kamu görevlisinin aylık ödenti tutarının, aylık brüt gelirleri toplamına, ilgili sendikanın tüzüğünde belirtilen oranın uygulanması suretiyle hesaplanması öngörülmüştür. Bu itibarla aylık ödentinin, brüt gelire ve üye olunan sendika tarafından belirlenen orana göre farklılaşması esasının kabul edildiği anlaşılmaktadır.

35. Anılan Kanun'un 28. maddesinde ise toplu sözleşmenin kapsamı, süresi, hüküm ve sonuçları düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci

fıkrasında toplu sözleşmenin kapsamı; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal haklar olarak sayılmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise toplu sözleşme hükümlerinin uygulanması bakımından sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamayacağı öngörülmüş olup bunun tek istisnası olarak da toplu sözleşme ikramiyesinin sadece sendika üyesi olan kamu görevlilerine ödenebilmesine izin verilmiştir.

36. Kamu görevlilerinin sendika hakkını kullanmak suretiyle sendikaya üye olmaları, üyelik ödentisi ödeme yükümünü de beraberinde getirmektedir. Söz konusu üyelik ödentisi, Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkının kullanılması sebebiyle ortaya çıkan mali külfet niteliğindedir. Sendika hakkının kullanılmasına ilişkin düzenlemeleri belirlemek ve bu hakkı güvence altına almak devletin görevleri kapsamındadır. Kamu görevlileri sendikalarına üye olanlar ile üye olmayanların toplu sözleşme ikramiyesi dışında toplu sözleşme hükümlerinden aynı şekilde yararlandıkları dikkate alındığında sendikaya üye olanlar bakımından üyelik ödentisinin dezavantajlı bir duruma yol açtığı açıktır. Kamu görevlileri sendikalarına üye olmaları sebebiyle kamu görevlilerinin gelirlerinden üyelik ödentisi kesilmesinin sendika hakkının kullanılması bakımından caydırıcı nitelikte olduğu gözetildiğinde kuralla çalışanların sendika haklarını kullanmaları sebebiyle ortaya çıkan bu dezavantajlı durumun ortadan kaldırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde de kuralla sendikal algının güçlendirilmesinin, sendika üyeliğinin desteklenmesinin, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

37. Kuralla öngörülen toplu sözleşme desteği sendika üyeliği sebebiyle ortaya çıkan külfeti hafifletmeye yönelik olup sendikaya üye olmaya zorlama şeklinde yorumlanamaz.

38. Öte yandan kuralda toplu sözleşme desteğinin 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda yapılmasının öngörülmesi suretiyle destek tutarının belirlenmesinde sendika üyesinin aylık ödentisinin dikkate alınmamış olmasının nispeten düşük brüt

gelire sahip olan sendika üyeleri bakımından pozitif ayrımcılık içeren tedbir niteliğinde olduğu görülmektedir.

39. Bu itibarla kuralın sendika hakkına aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

40. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 51. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 53. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 51. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 53. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 13., 35., 49., 55. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b. İkinci Fıkra

i. Birinci Cümle

41. Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı; çalışanları, istedikleri sendikayı kurma ve bunlara izin almaksızın üye olma haklarıyla (olumlu sendika hakkı) devlete ve işverene karşı koruduğu gibi istediklerinde sendika üyeliğinden ayrılma ve isterlerse hiçbir sendikaya üye olmama haklarıyla (olumsuz sendika hakkı) sendikalara karşı da korumaktadır (AYM, E.2020/57, K.2020/83, 30/12/2020, § 13).

42. Söz konusu hak aynı zamanda aynı iş kolunda birden fazla sendikanın kurulabilmesi ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesi anlamını da taşımaktadır. Bu sayede farklı hedef ve görüşlerin ayrı sendikalar bünyesinde temsil edilmesi suretiyle sendikalar arasındaki rekabetin geliştirilmesi mümkün hâle gelmektedir. Anılan rekabet ise özgür ve demokratik toplumlarda örgütlü yapılardan beklenen ekonomik ve sosyal hak ile menfaatlerin korunması işlevinin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesine hizmet etmektedir (AYM, E.2020/57, K.2020/83, § 14).

43. Anayasa'nın 10. maddesinde *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin*

yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmiştir.

44. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesini amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, § 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25).

45. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen nesnel amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

46. Dava konusu kural kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesinin ödeneceğini öngörmektedir.

47. Kuralla toplu sözleşme ikramiyesi ödenecek sendika üyeleri, kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olan kamu görevlileri ile sınırlandırılmıştır. Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olanlar ile söz konusu yüzde iki oranı altında üye kaydeden sendikalara üye olanların karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır.

48. Öte yandan en az söz konusu yüzde iki oranında üye kaydeden sendikalar ile bu oranın altında üye kaydeden sendikaların da sendika hakkı bağlamında karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları görülmektedir.

49. Kuralın gerekçesinde kamu çalışanlarının işveren karşısında dengeli bir toplu pazarlık süreci yürütebilmelerini temin edebilmek için daha güçlü bir kamu görevlileri sendikacılığı oluşmasına katkı sunulmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

50. Anayasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında toplu sözleşme yapılma şekli, usulü ve yürürlüğünün kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda kabul edilen 4688 sayılı Kanun'un 29. maddesinin dördüncü fıkrasında kamu idaresi adına Kamu İşveren Heyeti Başkanı, kamu görevlileri adına sözleşmenin kamu görevlilerinin geneline yönelik bölümü için Kamu Görevlileri Sendikaları Heyeti Başkanı ve hizmet kollarına yönelik bölümleri için ilgili sendika temsilcisinin toplu sözleşmeyi imzalamaya yetkili olduğu belirtilmiştir. Bu şekilde toplu sözleşme yapma hakkı kullanılmakta ve kamu görevlilerinin toplu sözleşmeden yararlanması sağlanmaktadır.

51. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında ise Kamu Görevlileri Sendikaları Heyetinin, bağlı sendikaların toplam üye sayısı itibarıyla en fazla üyesi bulunan konfederasyonun Heyet Başkanı olarak belirleyeceği bir temsilci ile her bir hizmet kolunda en fazla üyeye sahip kamu görevlileri sendikaları tarafından belirlenecek birer temsilci, bağlı sendikaların üye sayıları esas alınmak kaydıyla toplam üye sayıları itibarıyla birinci, ikinci ve üçüncü sırada bulunan konfederasyonlar tarafından belirlenecek birer temsilci olmak üzere on beş üyeden oluşacağı hüküm altına alınmıştır.

52. Toplu sözleşmelerle kamu görevlilerinin kendilerine menfaat sağlayabilecek hükümleri karşı tarafa kabul ettirebildikleri, bunun için görüşme yapma yetkisi olan sendika temsilcilerinin güçlü bir sendika örgütünün eylemli desteğine ihtiyaç duydukları ve bu desteğin güçlü sendikaların oluşmasıyla sağlanabildiği açıktır. Dava konusu kuralla üye sayısı belirli bir oranın üzerinde olması sebebiyle toplu sözleşme sürecine etkisi ve katkısı daha fazla olabilecek sendikaların üyelerine toplu sözleşme ikramiyesi alma hakkının tanındığı kabul edilebilirse de bu durum üye sayısı kuralda belirlenen oranın altında kalan sendikaların üyelerinin maddi nedenlerle üye sayısı kuralda belirtilen oranın üzerinde olan sendikalara üye olmaya yönelebilecek olmaları pahasına meşru görülemez. Kaldı ki üyelerinin menfaatlerini etkili bir şekilde savunan güçlü sendikaların ortaya çıkabilmesinin sendikalar arasında rekabetin sürmesine bağlı olduğu da ortadadır.

53. Kuralla kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini üye kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olma zorunluluğu öngörülmemiş ise de toplu sözleşme ikramiyesinin sadece bu sendikalara üye olanlara ödeneceğinin öngörülmüş olmasının bu sendikalara üye olmaya zorlayıcı nitelik taşıdığı dolayısıyla yeni sendikaların kurulabilmesini ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesini fiilen engelleyici nitelik taşıdığı açıktır. Dolayısıyla kuralın anayasal yönden nesnel ve makul bir temele dayandığı söylenemez. Bu itibarla kuralın sendika hakkı bağlamında eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

54. Öte yandan Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının negatif boyutu sendika üyesi olmayan çalışanları sendikaya üye olmaya doğrudan veya dolaylı olarak zorlayan düzenlemeler yapılmasını da yasaklamaktadır. Devlet tarafından sendika üyesi çalışanlara, katlandıkları sendika aidatı külfetini telafi edecek tutarda veya bu tutara yakın birtakım mali imkânlar sağlanmasının çalışanları sendika üyesi olmaya zorlayıcı bir yönü bulunmasa da sağlanan devlet yardımının sendika aidatı tutarını bariz bir biçimde aşması hâlinde bunun çalışanları sendikalara üye olmaya dolaylı olarak zorlayıcı bir boyuta ulaştığı söylenebilir. Zira yüksek devlet yardımı, gerçekte sendikaya üye olmaya istekli ve niyetli olmayan kamu görevlilerini, sırf bu yardımdan yararlanmak amacıyla sendikalara üye olmaya zorlayabilecektir. Dava konusu kuralda düzenlenen toplu sözleşme ikramiyesinin miktarı gözetildiğinde kamu görevlilerini sendika üyesi

olmaya dolaylı olarak zorlayıcı bir yönünün bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle kuralın negatif sendika özgürlüğünü de ihlal ettiği kanaatine varılmaktadır.

55. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10. ve 51. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

Kural Anayasa'nın 10. ve 51. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13., 35., 49., 53., 55. ve 90. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

ii. İkinci Cümle

56. 375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın ikinci cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

c. Üçüncü Fıkra

57. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 73. maddesi yönünden de incelenmiştir.

58. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

59. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların ve CBK'ların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun ya da CBK'nın amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kamu yararı dışında bir

amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilirse amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

60. Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın ihdasında kamu yararı dışında belirli bireylerin ya da grupların çıkarlarının gözetilip gözetilmediği incelenir. Diğer bir anlatımla bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır.

61. Dava konusu kuralla kamu görevlileri sendikalarına üye olanlara yapılacak toplu sözleşme desteği ödemesinin, ilgili mevzuat uyarınca bu kişilere ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmayacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla toplu sözleşme desteğiyle ulaşılmak istenen sosyal amacın gerçekleştirilmesinden başka ve kamu yararı dışında kişisel veya siyasi saiklerle hareket edildiği yolunda herhangi bir bulguya rastlanmadığından kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

62. Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır*" denilmek suretiyle verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir. Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfî uygulamaları önleyecek sınırlamaların kanunda yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının kanun ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

63. Verginin kanuniliği ilkesi vergilendirmeye ilişkin istisna ve muafiyetleri de kapsamaktadır (AYM, E.2016/1, K.2017/81, 29/3/2017, § 5). Bazı ekonomik, sosyal veya mali politikaların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, anayasal ilkelere bağlı kalmak koşuluyla mali yükümlülüklerin kaldırılması konusunda takdir yetkisi bulunan kanun koyucunun bu yetkisini birtakım kişi veya kişi gruplarına muafiyet tesis etmek veya verginin konusuna giren bir unsuru vergiden istisna tutmak yoluyla kullanması durumunda da muafiyet veya istisna tanınan konuların, şartların ve mali yükümlülük çeşitlerinin kanunilik ilkesi gereği kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2020/15, K.2020/78, 24/12/2020, § 12).

64. Kural 4688 sayılı Kanun hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu

görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarda yapılacak toplu sözleşme desteğinin damga vergisi haricinde herhangi bir vergi veya kesintiye tabi tutulamayacağını düzenlemektedir. Kuralda vergi muafiyetinin konusu ile muaf olunan mali yükümlülüklerin açıkça belirtildiği dolayısıyla kanunilik ilkesinin gereklerinin karşılandığı görülmektedir.

65. Diğer yandan Anayasa'nın "*Vergi ödevi*" başlıklı 73. maddesinin ikinci fıkrasında "*Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.*" denilerek kanun koyucuya vergilemede adaletin ve ödeme gücünün gözetilmesi açısından pozitif bir sorumluluk yüklenmiştir. Buna göre vergilendirme konusunda takdir yetkisi bulunan kanun koyucu gerek yeni bir vergi koyarken gerekse birtakım muafiyet ve istisnalar getirirken vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı konusunda gerekli tedbirleri almak zorundadır. Kamu görevlileri sendikalarına üye olan kamu görevlilerine yapılacak toplu sözleşme desteği ödemesiyle sendika hakkının kullanılmasının teşvik edildiği gözetildiğinde kuralın vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı ilkesiyle çelişen bir yönünün de bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

66. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 13., 35., 49., 51., 53., 55. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ç. Dördüncü Fıkra

67. 375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan maddenin dördüncü fıkrasının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu fıkra 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Kanun'un 12. Maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya Eklenen Geçici 42. Maddenin İncelenmesi

68. 375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin ikinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan KHK'nın geçici 42. maddesinin uygulanma imkânı

kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu madde 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kural yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

69. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, CBK'nın veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

70. 4046 sayılı Kanun'un geçici 31. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkraları ile 375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan söz konusu maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin, dördüncü fıkrasının ve anılan KHK'nın geçici 42. maddesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

71. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 31. maddeye,

2. 11. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilen ek 4. maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarına,

3. 12. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 42. maddeye,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 11. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilen ek 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına yönelik iptal talepleri 18/1/2024 tarihli ve E.2023/12, K.2024/12 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

18/1/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 31. maddenin;

1. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan kısmının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 11. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilen ek 4. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İkinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

4. Dördüncü fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 12. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 42. maddenin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

18/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. 22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un on birinci maddesiyle 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin değiştirilen ek 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesini Anayasa'ya aykırı olduğuna mahkememizin sayın çoğunluğunca karar verilmiştir. Belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

2. Anayasa'nın 51. Maddesinde sendika hakkı güvenceye bağlanmıştır. Düzenleme ile çalışanların istedikleri sendikayı kurma bunlarla izin almaksızın üye olma haklarıyla devlete ve işverene karşı koruduğu gibi; istedikleri halinde sendika üyeliğinden ayrılma ve isterlerse hiçbir sendikaya üye olmama haklarıyla sendikalara karşı da korumaktadır. AYM içtihatları da bu yöndedir. (AYM E.2020/57, K.2020/83, 30/12/2020)

3. Sendika hakkı aynı iş kolunda birden fazla sendikanın kurulabilmesini dilediği sendikayı seçebilmesini anlamını da taşımaktadır. Örgütlü ve güçlü sendikanın rekabet ortamı sağlanarak özgür ve demokratik toplumlarda örgütlü yapılardan beklenen sonuç alıcı ekonomik ve sosyal hak menfaatlerinin korunması işlevini sağlayacak şekilde sistemin işlemesi, hakkın koruduğu değerlerdendir.

4. Düzenleme bütüncül olarak değerlendirildiğinde düzenlemenin kamu görevlilerinin örgütlenmesine katkı sağladığı sendikacılığı teşvik ettiği örgütlü hak arama mücadelesini güçlendirdiği sendikalaşma oranında yükseltmeyi amaçladığı açıktır. Kural ile sendikalaşma oranı yükselten özendirici bir yaklaşım vardır. Bununla birlikte örgüt gücü yüksek olan güçlü sendikalar ile toplu sözleşme masasına oturulması sonucunu sağlayacak şekildedir. Kuralın bu yönüyle kamu çalışanlarının işveren karşısında dengeli bir toplu pazarlık sürecini sağlayabileceği sonucunu doğurmaktadır. Bu yönüyle kuralın makul ve nesnel temeli vardır.

5. Kural ile hizmet kolunda en az %2'lik üye sayısına ulaşan sendikanın toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanacağı düzenlemesinin kamu görevlilerinin sayıları yukarıda belirtilen örgütlü ve güçlü sendikanın rekabet ortamı ve kamu görevlilerine sağlayacağı toplu sözleşme süreci ile elde edeceği hak ve menfaatler değerlendirildiğinde Anayasa'nın 10. Maddesinde eşitlik ilkesi bağlamında makul ve dengeli olmadığı söylenemez.

6. Sayın çoğunluk kural ile getirilen düzenlemeyi toplu sözleşme sürecinin nihai olarak anlaşma sağlanmadığı takdirde hakem heyeti ile sözleşme sürecinin sona erdiği sonucu ile değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım doğru değildir güçlü sendikacılığın hak arama mücadelesi kapsamında grev ve lokavt gibi araçlar dışında da örgütlü ve güçlü olmasından kaynaklı çok sayıda çağdaş, sonuç alıcı eylem türleri vardır. Sendikalar tarafından da uygulanmaktadır. Kamu görevlileri açısından grev hakkının olmaması %2'lik barajın grev hakkı dışında kamu görevlilerinin haklarının korunması bağlamında güçlü sendikacılığı ayrıca gerekli kılmaktadır. Kamu görevlileri

güçlü sendikacılık aracılığıyla kamu gücü karşısında daha korunaklı hale gelebilecektir. Kamu sendikalarının grev gibi sonucu etkili bir araçtan yoksun olmasını güçlü sendikacılık aracılığıyla başka eylem türleri geliştirerek sağlayabilecektir. %2'lik Oranın bu haliyle kamu görevlilerinin sayısı da nazara alındığında ölçülüdür.

7. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10. ve 51. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerektiği düşüncesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

I- ALFABETİK İNDEKS

İptal ve İtiraz Davaları

A

- 1.** 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı **Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**’nin bazı maddelerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebi. (K: 2023/213, E: 2021/125)..... 1227

B

- 2.** 10/1/2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (27) numaralı **Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**’nin; A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan “...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin...” ve “...ve manevi...” ibarelerinin, B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının; 1. (a) bendinin “...gerçekleştireceği toplantı, gezi, tören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldırarak,” bölümünün, 2. (c) bendinin, 3. (ç) bendinin “...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak, bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,” bölümünün, 4. (e) bendinin “...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldırarak,” bölümünün, 5. (ı) bendinin; a. “...Cumhurbaşkanının...” ibaresinin, b. “...bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak sağlamak,” bölümünün, “TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri” yönünden, C. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen “Büyükçekilicilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder.”

şeklindeki üçüncü cümlesinin, Ç. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının; 1. (ç) bendinin, 2. (d) bendinde yer alan "...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek..." bölümünün, D. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesinin (7) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (8) numaralı fıkranın, E. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 63. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 63/A maddesinin, F. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 98. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... ve yurtdışı..." ibaresinin, G. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 120. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 120/A maddesinin, Ğ. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 167. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "merkez" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "ve yurtdışı" ibaresinin, H. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 179. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 179/A maddesinin, I. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 202. maddesinin (2) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin, İ. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, J. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 384. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin, K. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin "Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak,..." bölümünün, L. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, M. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesinin, N. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, O. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, Ö. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 489. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 489/A maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinin, 2. (6), (9) ve (10) numaralı fıkralarının, P. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 510. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...ve dış

temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması..." bölümünün ve bu yönden (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 510/B maddesinin, R. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 6., 7., 9., 10., 17., 70., 73., 95., 104., 106., 123., 128. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/227, E: 2019/30).....

1825

3. 20/11/2023 tarihli ve (155) numaralı **Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin** 16. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/225, E: 2023/198).....

1799

4. 18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı **Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;** A. 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin, B. 5. maddesiyle 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin birinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinin, 2. Üçüncü cümlesinde yer alan "...*davanın açılmamış sayılmasına karar verilir...*" ibaresinin, C. 17. maddesiyle 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 123. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (e) bendinin, Ç. 18. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının; 1. (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "...*veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara,*" ibaresinin, 2. On sekizinci (anılan fıkraya 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan "...*ek gösterge şartı aranmaksızın,*..." ibaresinin, D. 22. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 4. maddenin üçüncü

fıkrasının (c) bendinde yer alan “...ve temsil yeteneğine...” ibaresinin, Anayasa’nın 2., 7., 10., 13., 35., 36., 38., 46., 48., 70., 90., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/230, E: 2020/68)..... 1993

C

5. 13/4/2020 tarihli ve (59) numaralı **Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin**; A. 4. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan “...ve yurtdışı...” ibaresinin, B. 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 385. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...veya denetletmek;...” ibaresinin, 2. (2) numaralı fıkrasında yer alan “...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde...” ibaresinin, C. 8. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığıyla birlikte değiştirilen 388. maddesinin (ı) bendinde yer alan “... ya da yaptırmak...” ibaresinin, Ç. 9. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen; 1. 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan “...usul ve esasları belirlemek,” ibaresinin, 2. 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan “...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde...” ibaresinin, D. 10. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 389. maddesinin; 1. (a) bendinin “...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi,...” bölümünün, 2. (d) bendinde yer alan “...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek,” ibaresinin, 3. (e) bendinde yer alan “...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek...” ibaresinin, E. 16. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin değiştirilen 395. maddesinin (e) bendinde yer alan “...yurtdışı...” ibaresinin, F. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 409/A maddesinin, G. 23. maddesiyle; 1. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerinden çıkarılmasının, 2. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in ilgili bölümlerine eklenmesinin, Ğ. Geçici 1. maddesinin, Anayasa’nın Başlangıç Kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11.,

13., 20., 35., 73., 104., 106., 123., 127., 128. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/223, E: 2020/52)..... 1711

6. A. 5/7/2021 tarihli ve (78) numaralı **Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**’nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, B. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin; 1. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 320. maddesinin; a. (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan “*Bakanlık Maarif Müfettişleri...*” ibarelerinin “*...müfettişler...*” şeklinde değiştirilmesinin, b. (1) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (2) numaralı fıkrasının, c. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “*...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından...*” ibaresinin “*... başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarından...*” şeklinde değiştirilmesinin, ç. (4) numaralı fıkrasında yer alan “*...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının...*” ibaresinin “*...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcıların...*” şeklinde değiştirilmesinin, 2. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Altıncı Kısım’ın On Birinci Bölümü’ne eklenen geçici 1. maddesinin, Anayasa’nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2024/8, E: 2021/89)..... 2047

7. 24/8/2021 tarihli ve (83) numaralı **Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**’nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının iptaline karar verilmesi talebi. (K: 2024/10, E: 2023/61).. 2105

E

8. 22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 31. maddenin, B. 11. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Kararnamede değiştirilen ek 4. maddesinin, C. 12. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Kararnamede eklenen geçici 42. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 13., 35., 48., 49., 51., 53., 55., 90., 138., 153., 155. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2024/12 E: 2023/12)..... 2195

9. 20/11/2023 tarihli ve (156) numaralı Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin; A. Birinci fıkrasıyla ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesinin, B. İkinci fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, karar verilmesi talebi. (K: 2023/226, E: 2023/199)..... 1811

İ

10. 17/9/2020 tarihli ve (66) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 5. maddesiyle 24/7/2018 tarihli ve 30488 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerinin, B. 11. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 13/B maddesinin, C. 13. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin, Ç. 15. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı

Cetvel'in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 22., 26., 28., 73., 104., 123., 128. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/224, E: 2020/88).....

1769

11. 2/6/2022 tarihli ve (101) numaralı **İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. Tümünün şekil bakımından Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığını ileri sürerek iptaline, B. 1. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 36., 40., 74. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, karar verilmesi talebi. (K: 2024/9, E: 2022/93).....

2095

K

12. 27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı **Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun**; A. 4. maddesinin; 1. (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin, 2. (4) numaralı fıkrasının, B. 7. maddesiyle 23/6/1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 6. maddesine eklenen üçüncü fıkranın üçüncü cümlesinin, C. 8. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen ikinci fıkranın, Ç. 9. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un 16. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının, D. 10. maddesiyle 2860 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinin üçüncü ve sekizinci fıkralarının, E. 13. maddesiyle 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun; 1. 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine eklenen "...kamu görevlilerine..." ibaresinin, 2. 19. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen ikinci, altıncı ve yedinci cümlelerin, 3. 19. maddesine eklenen dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraların, F. 15. maddesiyle 5253 sayılı Kanun'a eklenen 30/A maddesinin, G. 19. maddesiyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, Ğ. 20. maddesiyle 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine eklenen "..., savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci

fıkrası ile alternatif uyumsuzluk çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar..." ibaresinin, H. 33. maddesiyle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın (b) bendinin, Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 33., 35., 36., 38., 90., 123. ve 124. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2024/11, E: 2021/28).....

2119

O

13. 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 5. maddesiyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, B. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, C. 19. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanun'a Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkranın birinci cümlesinde yer alan "... ve benzeri kurumlar, ortaokul,..." ibaresinin, Ç. 21. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin, D. 22. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...eğitim ve spor tesislerinin..." ibaresinin "...eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." ibarelerinin, E. 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin, F. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, G. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin

üçüncü fıkrasında yer alan “...Başbakan...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin, Ğ. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 152. maddesinin “III- Ortak Hükümler:” kısmının ikinci fıkrasında yer alan “...Başbakan...” ibaresinin “... Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin, H. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan “...Başbakan...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin, I. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun’un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “...Başbakan...” ibarelerinin “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmelerinin, İ. 39. maddesiyle 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’a eklenen ek 11. maddenin üçüncü cümlesinde yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresinin, J. 42. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na eklenen ek 39. maddenin birinci cümlesinde yer alan “...Türkiye Maarif Vakfının önerisi...” ve ikinci cümlesinde yer alan “...ve Türkiye Maarif Vakfının...” ibarelerinin, K. 56. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu’nun 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakana...” ibaresinin “Cumhurbaşkanına...” şeklinde değiştirilmesinin, L. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 4. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının; a. (c) bendinde yer alan “...Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna...” şeklinde değiştirilmesinde bulunan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresinin, b. (h) bendine “...konularda...” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “...Cumhurbaşkanınca veya...” ibaresinin, 2. İkinci fıkrasında yer alan “...Başbakanca...” ibaresinin “... Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin, M. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “...Başbakanlık teftiş elemanları...” ibaresinin “...ve Devlet Denetleme Kurulu...” şeklinde değiştirilmesinin, N. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 7. maddesinde yer alan “... Başbakana...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanına...” ve “...Başbakanın...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanının...” şeklinde değiştirilmelerinin, O. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...Bakanlar Kurulunca çıkarılacak...” ibaresinin “... Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan...” şeklinde değiştirilmesinin, Ö. 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 9. maddesinde yer alan “... Başbakan...” ibaresinin “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmesinin, P. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 12. maddesine eklenen ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan “...Cumhurbaşkanı...” ibaresinin, R. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun’un 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı

ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca...", ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmelerinin, S. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 19. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine..." ibaresinin, Ş. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan "...Başbakanlık..." ibarelerinin "... Cumhurbaşkanlığı..." şeklinde değiştirilmelerinin, T. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "... Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin, U. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin, Ü. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı veya Başbakan..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...Cumhurbaşkanı veya..." ibaresinin, 2. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "... Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin, 3. Değiştirilen dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "... Cumhurbaşkanının..." ibaresi ile ikinci cümlesinin, 4. Eklenen dokuzuncu fıkrasının, V. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresinin, Y. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığına hazırlanarak Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, Z. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasının, AA. 80. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın onayıyla..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının onayıyla..." şeklinde değiştirilmesinin, BB. 127. maddesiyle 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 24. maddesinin dördüncü fıkrasına "... bütçesindeki..." ibaresinden önce gelmek üzere eklenen "...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı..." ibaresinin, CC. 136. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına "...üç yılı..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "..., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresinin, ÇÇ. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (3) numaralı fıkrasına eklenen cümlelerin, DD. 159. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er

Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendinin, EE. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin, 2. (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendinin, FF. 174. maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 19. maddesine eklenen; 1. (8) numaralı fıkranın; a. Birinci cümlesinde yer alan "...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir." ibaresinin, b. İkinci cümlesinde yer alan "...izin ve muvafakati aranmaz." ibaresinin, c. Yedinci cümlesinin, 2. (9) numaralı fıkranın "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir." bölümünün, GG. 190. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 15., 17., 19., 20., 35., 36., 38., 42., 48., 70., 87., 98., 99., 100., 104., 105., 107., 108., 112., 124., 125. 160. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/221, E: 2018/95).....

1381

14. 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 4. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte yer alan "...mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı..." ibaresinin, B. 6. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 6. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci cümlesinin, C. 13. maddesiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." bölümünün, Ç. 17. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın; 1. Birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin, 2. İkinci cümlesinin, D. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrasının, E. 32. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, F. 41. maddesiyle 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı

bendinin (a) alt bendi ile 29. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, G. 50. maddesiyle 7/11/1985 tarih ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkilane Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un değiştirilen 5. maddesinin, Ğ. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 7. maddesinin; 1. Birinci fıkrasındaki değiştirilen "*Cumhurbaşkanına...*" ibaresinin, 2. Değiştirilen ikinci fıkrasının, H. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın ikinci cümlesinin, I. 68. maddesiyle 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin, İ. 78. maddesiyle 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendinin (2) numaralı alt bendinin dördüncü cümlesinin "*...hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar...*" bölümünün, J. 83. maddesiyle 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi Kanunu'nun 15. maddesine eklenen üçüncü fıkrada yer alan "*...ve iki katı...*" ibaresinin, K. 84. maddesiyle 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddenin, L. 91. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 209. maddesinin; 1. Başlığındaki değiştirilen "*...anlatılması...*" ibaresinin, 2. (1) numaralı fıkrasındaki değiştirilen "*...anlatılır.*" ibaresinin, 3. (2) numaralı fıkrasındaki değiştirilen "*...anlatılmasına...*" ibaresinin, M. 93. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 282. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendindeki değiştirilen "*...anlatılır.*" ibaresinin, N. 94. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 299. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki değiştirilen "*...uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir.*" ibaresinin, O. 95. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen (g) bendinin, Ö. 97. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin, P. 103. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 7. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın, R. 105. maddesiyle 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na eklenen ek 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, S. 106. maddesiyle 6356 sayılı Kanun'a eklenen geçici 7. maddenin, Ş. 109. maddesiyle 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun 21. maddesine

eklenen (7) numaralı fıkranın, T. 110. maddesiyle 6475 sayılı Kanun'un 27. maddesinin değiştirilen (2) numaralı fıkrasının, U. 116. maddesiyle 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinin "...diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın..." bölümünün, Ü. 117. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 21. maddenin, V. 118. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen; 1. Geçici 23. maddenin; a. Birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." ibareleri ile (b), (c) ve (ç) bentlerinin, b. Beşinci fıkrasının ikinci cümlesinin, c. Altıncı fıkrasının, 2. Geçici 24. maddenin, a. Birinci fıkrasının; i. (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." ibarelerinin ii. (b), (c) ve (ç) bentlerinin, iii. Dördüncü cümlesinin, b. Dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıcı ile 2., 5., 7., 10., 12., 13., 17., 36., 38., 49., 51., 52., 53., 54., 55., 60., 90., 104., 105., 128., 129., 137., 138., 140. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/222, E: 2018/96).....

1559

T

15. 2/5/2019 tarihli ve (34) sayılı **Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin**; A. Tümünün, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 11., 104., 123., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. 1. 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, 2. 4. maddesinin (a) ve (ç) bentlerinin, 3. 7. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinin, b. (3) numaralı fıkrasının, 4. 8. maddesinin; a. (1) ve (2) numaralı fıkralarının, b. (3) numaralı fıkrasının; i. Birinci cümlesinde yer alan "...Yargıtay ve Danıştay üyesi, hâkim ve savcılar,..." ibaresinin, ii. İkinci cümlesinde yer alan "Hâkim ve savcılar,..." ibaresinin, c. (4) numaralı fıkrasının, 5. 9. maddesinin, 6. 10. maddesinin "...hâkim ve savcı adayları için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için Hâkimler ve Savcılar Kuruluyla,..." bölümünün, 7. 11.

maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...*hâkim ve savcılar*,...” ibaresinin, 8. 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 70., 73., 104., 123., 128., 130., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, 9. 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa’nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, Karar verilmesi talebi. (K: 2023/229, E: 2019/72)..... 1971

Y

16. 15/4/2020 tarihli ve 7243 sayılı **Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un**; A. 7. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 53. maddesinin (b) fıkrasının; 1. Değiştirilen (1) numaralı bendinin; a. (a) alt bendinin, b. (c) alt bendinde yer alan “...*kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak*.” ibaresinin, 2. (2) numaralı bendine eklenen (r) ve (t) alt bentlerinin, B. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun’un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının, C. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun’un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkraların, Anayasa’nın 2., 5., 7., 13., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 38., 42., 53. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. (K: 2023/228, E: 2020/55)..... 1943

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı	Karar	Esas	Tür	Sf
27	Bazı Cumhurbaşkanlığı Karamamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin; A. 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "...Cumhurbaşkanının korunması talimatı verdiği kişilerin..." ve "...ve manevi..." ibarelerinin, B. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin 10. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının; 1. (a) bendinin "...gerçekleştirileceği toplantı, gezi, iören veya açılış gibi faaliyetlerde gerekli koruma tertip ve tedbirlerini almak veya aldirmek," bölümünün, 2. (c) bendinin, 3. (ç) bendinin "...Cumhurbaşkanının ve aile fertlerinin bulunduğu bina ve tesislerin girişlerinde ve yakın çevresinde ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli önleyici ve koruyucu koruma tedbirlerini almak, bu yerlere girecek personel, ziyaretçi veya görevliler ile taşıt ve eşyaların güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak," bölümünün, 4. (e) bendinin "...Cumhurbaşkanının katıldığı program yerlerinde taşıt ve yaya trafiği ile park düzenini almak veya aldirmek," bölümünün, 5. (ı) bendinin; a. "...Cumhurbaşkanının..." ibaresinin, b. "...bulunduğu bina, tesis ve program yerlerinde telsiz ve role istasyonları ihtiyaçlarını tespit etmek, temin etmek, kurulumlarını ve çalışır durumda bulunmalarını ilgili birimler-le koordineli olarak sağlamak," bölümünün, "TBMM bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri" yönünden, C. 4. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının değiştirilen "Büyükelçilik unvanı Cumhurbaşkanınca geri alınmadığı müddetçe devam eder." şeklindeki üçüncü cümlesinin, Ç. 17. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Karamamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 51. maddesinin	2023/227	2019/30	İPT	1825

					(1) numaralı fıkrasının; 1. (ç) bendinin, 2. (d) bendinde yer alan "...yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek..." bölümünün, D. 20. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 61. maddesinin (7) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (8) numaralı fıkranın, E. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 63. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 63/A maddesinin, F. 27. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 98. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... ve yurtdışı..." ibaresinin, G. 31. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 120. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 120/A maddesinin, Ç. 36. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 167. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "merkez" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "ve yurtdışı" ibaresinin, H. 41. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 179. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 179/A maddesinin, I. 46. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 202. maddesinin (2) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (3) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin, İ. 60. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 364. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, J. 62. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 384. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen birinci cümlesinin, K. 73. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 444. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin "Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak..." bölümünün, L. 92. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 465. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, M. 93. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 466. maddesinin, N. 96. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 469. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, O. 97. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 470. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, Ö. 101. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 489. maddesinden

	sonra gelmek üzere eklenen 489/A maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinin, 2. (6), (9) ve (10) numaralı fıkralarının, P. 103. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 510. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 510/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilatı kurulması..." bölümünün ve bu yönden (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 510/B maddesinin, R. Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 6., 7., 9., 10., 17., 70., 73., 95., 104., 106., 123., 128. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
34	Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. Tüminün, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 9., 11., 104., 123., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, B. 1. 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, 2. 4. maddesinin (a) ve (ç) bentlerinin, 3. 7. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinin, b. (3) numaralı fıkrasının, 4. 8. maddesinin; a. (1) ve (2) numaralı fıkralarının, b. (3) numaralı fıkrasının; i. Birinci cümlesinde yer alan "Hâkim ve Danıştay üyesi, hâkim ve savcılar..." ibaresinin, ii. İkinci cümlesinde yer alan "...Yargıtay ve savcılar..." ibaresinin, c. (4) numaralı fıkrasının, 5. 9. maddesinin, 6. 10. maddesinin "...hâkim ve savcı adayları için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için Hâkimler ve Savcılar Kuruluyla..." bölümünün, 7. 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...hâkim ve savcılar..." ibaresinin, 8. 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 70., 73., 104., 123., 128., 130., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, 9. 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 6., 7., 87. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek yok hükmünde olduğunun tespitine, bu talebin kabul edilmemesi hâlinde iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, Karar verilmesi talebi.	2023/229	2019/72	İPT	1971
59	Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 4. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı	2023/223	2020/52	İPT	1711

66	Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 288. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (a) bendinde yer alan "...ve yurtdışı..." ibaresinin, B. 6. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 385. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...veya denetlemek;..." ibaresinin, 2. (2) numaralı fıkrasında yer alan "...belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde..." ibaresinin, C. 8. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin başlığıyla birlikte değiştirilen 388. maddesinin (i) bendinde yer alan "... ya da yaptırmak..." ibaresinin, Ç. 9. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen; 1. 388/A maddesinin (m) bendinde yer alan "...usul ve esasları belirlemek..." ibaresinin, 2. 388/B maddesinin (k) bendinde yer alan "...belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde..." ibaresinin, D. 10. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen 389. maddesinin; 1. (a) bendinin "...imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi,..." bölümünün, 2. (d) bendinde yer alan "...desteklere ilişkin usul ve esasları belirlemek..." ibaresinin, 3. (e) bendinde yer alan "...bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemek..." ibaresinin, E. 16. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin değiştirilen (e) bendinde yer alan "...yurtdışı..." ibaresinin, F. 21. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 409/A maddesinin, G. 23. maddesiyle; 1. Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerinden çıkarılmasının, 2. Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin, Ç. Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç Kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 20., 35., 73., 104., 106., 123., 127., 128. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. 5. maddesiyle 24/7/2018 tarihli ve	2023/224	2020/88	İPT	1769

	30488 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 6/A maddesinin (c) ve (ç) bentlerinin, B. 11. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 13/B maddesinin, C. 13. maddesiyle (14) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlelerin, Ç. 15. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in İletişim Başkanlığı bölümüne eklenmesinin, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 22., 26., 28., 73., 104., 123., 128. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/8	2021/89	İPT	2047
78	A. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 327. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, B. 2/12/2021 tarihli ve (87) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin; 1. 1. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 320. maddesinin; a. (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde yer alan “Bakanlık Maarif Müfettişleri...” ibarelerinin “...müfettişler...” şeklinde değiştirilmesinin, b. (1) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen (2) numaralı fıkrasının, c. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından...” ibaresinin “... başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılardan...” şeklinde değiştirilmesinin, ç. (4) numaralı fıkrasında yer alan “...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının...” ibaresinin “...başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının...” şeklinde değiştirilmesinin, 2. 2. maddesiyle (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Altıncı				

	Kısmı'nın On Birinci Bölümü'ne eklenen geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 13., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.		2023/61	İTZ	2105
83	Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 241. maddesinin (2) numaralı fıkrasının yürürlükten kaldırılmasının iptaline karar verilmesi talebi.	2024/10			
101	İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin; A. Tümünün şekil bakımından Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığını ileri sürerek iptaline, B. 1. maddesiyle 23/7/2018 tarihli ve (14) numaralı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 36., 40., 74. ve 104. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına, karar verilmesi talebi.	2024/9	2022/93	İPT	2095
155	Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. maddesiyle ekli Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Göç İdaresi Başkanlığı bölümüne eklenmesinin Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2023/225	2023/198	İPT	1799
156	Emniyet Genel Müdürlüğüne Kadro İhdas Edilmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesinin; A. Birinci fıkrasıyla ekli (1) ve (2) Sayılı Listelerde yer alan kadroların ihdas edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümüne eklenmesinin, B. İkinci fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile	2023/226	2023/199	İPT	1811

	2., 6., 7., 8., 11., 104., 128., 153. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına, karar verilmesi talebi.				
703	Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin bazı maddelerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebi.	2023/213	2021/125	İPT	1227
7078	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 5. maddesiyle 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 28. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, B. 6. maddesiyle 1219 sayılı Kanun'un 45. maddesine eklenen üçüncü fıkranın, C. 19. maddesiyle 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanun'a Ek Kanun'un 1. maddesine eklenen dördüncü fıkranın birinci cümlesinde yer alan "... ve benzeri kurumlar, ortaokul..." ibaresinin, Ç. 21. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin, D. 22. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...eğitim ve spor tesislerinin..." ibaresinin "...adli hizmet..." ve "...ile ceza infaz kurumlarının..." ibarelerinin, E. 24. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "...Başbakanca..." ibaresinin "... Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesinin, F. 25. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "... Cumhurbaşkanını..." şeklinde değiştirilmesinin, G. 26. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 80. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, Ç. 28. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "III- Ortak Hükümler:" kısmının	2023/221	2018/95	İPT	1381

				ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "... Cumhuriyet Kanunu..." şeklinde değiştirilmesinin, H. 29. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, I. 30. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un ek 29. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "...Başbakan..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, İ. 39. maddesiyle 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 11. maddenin üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin, J. 42. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen ek 39. maddenin birinci cümlesinde yer alan "...Türkiye Maarif Vakfının önerisi,..." ve ikinci cümlesinde yer alan "...ve Türkiye Maarif Vakfının..." ibarelerinin, K. 56. maddesiyle 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakan..." ibaresinin "Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, L. 57. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 4. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının; a. (c) bendinde yer alan "...Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...Cumhurbaşkanı,..." ibaresinin, b. (h) bendine "...konularda..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "...Cumhurbaşkanınca veya..." ibaresinin, 2. İkinci fıkrasında yer alan "...Başbakanca..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin, M. 59. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "...Başbakanlık teftiş elemanları..." ibaresinin "...ve Devlet Denetleme Kurulu..." şeklinde değiştirilmesinin, N. 60. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 7. maddesinde yer alan "... Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." ve "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin, O. 61. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Bakanlar Kurulunca çıkarılacak..." ibaresinin "... Cumhurbaşkanını tarafından onaylanan..." şeklinde değiştirilmesinin, Ö. 62. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan "... Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde

				değiştirilmesinin, P. 64. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 12. maddesine eklenen ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin, R. 65. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Millî Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inihası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın inihası ve Cumhurbaşkanının onayı ile..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmelerinin, S. 66. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 19. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine..." ibaresinin, Ş. 67. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan "...Başbakanlık..." ibarelerinin "...Cumhurbaşkanılığı..." şeklinde değiştirilmelerinin, T. 68. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan "...Başbakana..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmesinin, U. 69. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin, Ü. 70. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 26. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı veya Başbakan..." şeklinde değiştirilmesinde bulunan "...Cumhurbaşkanı veya..." ibaresinin, 2. Birinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının..." şeklinde değiştirilmesinin, 3. Değiştirilen dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresi ile ikinci cümlesinin, 4. Eklenen dokuzuncu fıkrasının, V. 72. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un değiştirilen 29. maddesinde yer alan "...Cumhurbaşkanının..." ibaresinin, Y. 73. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MIT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanı..." şeklinde değiştirilmesinin, Z. 74. maddesiyle 2937 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasının, AA. 80. maddesiyle 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...Başbakanın onayıyla..." ibaresinin "...Cumhurbaşkanının onayıyla..." şeklinde değiştirilmesinin, BB. 127. maddesiyle 10/12/2003

	tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 24. maddesinin dördüncü fıkrasına "... bütçesindeki..." ibaresinden önce gelmek üzere eklenen "...ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı..." ibaresinin, CC. 136. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasına "...üç yılı..." ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "..., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı..." ibaresinin, ÇÇ. 143. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (3) numaralı fıkrasına eklenen cümlelerin, DD. 159. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendinin, EE. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin, 2. (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendinin, FF. 174. maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 19. maddesine eklenen; 1. (8) numaralı fıkranın; a. Birinci cümlesinde yer alan "...yeni şirket kurulmasına karar verilebilir." ibaresinin, b. İkinci cümlesinde yer alan "...izin ve muvafakati aranmaz." ibaresinin, c. Yedinci cümlesinin, 2. (9) numaralı fıkranın "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunnaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir." bölümünün, GG. 190. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 13., 15., 17., 19., 20., 35., 36., 38., 42., 48., 70., 87., 98., 99., 100., 104., 105., 107., 108., 112., 124., 125. 160. ve 169. maddelerine ayrırlığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7079	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. 4. maddesiyle 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte yer alan "...mensubiyeti veya iltisaki yahut bunlarla irtibatı..." ibaresinin, B. 6. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye	2023/222	2018/96	İPT İTZ	1559

				Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 6. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci cümlesinin, C. 13. maddesiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'a eklenen geçici 25. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar,..." bölümünün, Ç. 17. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına eklenen yedinci paragrafın; 1. Birinci cümlesinde yer alan "...yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar..." ibaresinin, 2. İkinci cümlesinin, D. 18. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 43. maddenin altıncı fıkrasının, E. 32. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, F. 41. maddesiyle 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi ile 29. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, G. 50. maddesiyle 7/11/1985 tarih ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un değiştirilen 5. maddesinin, Ç. 52. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 7. maddesinin; 1. Birinci fıkrasındaki değiştirilen "<i>Cumhurbaşkanına...</i>" ibaresinin, 2. Değiştirilen ikinci fıkrasının, H. 53. maddesiyle 3238 sayılı Kanun'un 8. maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın ikinci cümlesinin, I. 68. maddesiyle 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu'na eklenen geçici 10. maddenin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin, İ. 78. maddesiyle 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (e) bendinin (2) numaralı alt bendinin dördüncü cümlesinin "...<i>hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar...</i>" bölümünün, J. 83. maddesiyle 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi Kanunu'nun 15. maddesine eklenen üçüncü fıkrada yer alan "...<i>ve iki katı...</i>" ibaresinin, K. 84. maddesiyle

	Kararname'ye eklenen; 1. Geçici 23. maddenin; a. Birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." ibareleri ile (b), (c) ve (ç) bentlerinin, b. Beşinci fıkrasının ikinci cümlesinin, c. Altıncı fıkrasının, 2. Geçici 24. maddenin, a. Birinci fıkrasının; i. (a) bendinde yer alan "...(4), (5), (6), (7) ve (8)..." ibarelerinin ii. (b), (c) ve (ç) bentlerinin, iii. Dördüncü cümlesinin, b. Dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 7., 10., 12., 13., 17., 36., 38., 49., 51., 52., 53., 54., 55., 60., 90., 104., 105., 128., 129., 137., 138., 140. ve 169. maddelerine ayrırlığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.		2020/55	İPT	1943
7243	Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 7. maddesiyle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (b) fıkrasının; 1. Değiştirilen (1) numaralı bendinin; a. (a) alt bendinin, b. (c) alt bendinde yer alan "... <i>kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak</i> ..." ibaresinin, 2. (2) numaralı bendine eklenen (r) ve (t) alt bentlerinin, B. 8. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un 53/E maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının, C. 13. maddesiyle 2547 sayılı Kanun'un ek 11. maddesine eklenen on birinci ve on dördüncü fıkraların, Anayasa'nın 2., 5., 7., 13., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 38., 42., 53. ve 130. maddelerine ayrırlığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2023/228	2020/68	İPT	1993
7247	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un; A. 1. maddesiyle 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasına eklenen ikinci cümleinin, B. 5. maddesiyle 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin birinci fıkrasının; 1. Birinci cümlesinin, 2. Üçüncü cümlesinde yer alan "... <i>davamın açılmamış sayılmasına karar verilir</i> ..." ibaresinin, C. 17. maddesiyle 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 123. maddesinin (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (e) bendinin, Ç. 18. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35.	2023/230	2020/68	İPT	1993

7262	maddesinin değiştirilen dokuzuncu fıkrasının; 1. (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "...veya uygun görülecek diğer kadro ve pozisyonlara," ibaresinin, 2. On sekizinci (anılan fıkra 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle eklenen on beşinci cümle nedeniyle on dokuzuncu) cümlesinde yer alan "...ek gösterge şartı aranmaksızın,..." ibaresinin, D. 22. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan "...ve temsil yeteneğine..." ibaresinin, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 35., 36., 38., 46., 48., 70., 90., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/11	2021/28	İPT	2119

	taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar..." ibaresinin, H. 33. maddesiyle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesine eklenen (13) numaralı fıkranın (b) bendinin, Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 33., 35., 36., 38., 90., 123. ve 124. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7429	Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Karamamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 31. maddenin, B. 11. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Karamame'nin değiştirilen ek 4. maddesinin, C. 12. maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Karamame'ye eklenen geçici 42. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 13., 35., 48., 49., 51., 53., 55., 90., 138., 153., 155. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2024/12	2023/12	İPT	2195

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

Karar ve Esas Numarasına, Resmi Gazete ve Karar Tarihine Göre

Karar	Esas	RG Tarihi	Sayısı	Karar Tarihi	Dava Türü	Sayfa
2023/213	2021/125	05.06.2024	32567	07.12.2023	İİD.....	1227
2023/221	2018/95	18.04.2024	32521	27.12.2023	İİD.....	1381
2023/222	2018/96	17.04.2024	32520	27.12.2023	İİD.....	1559
2023/223	2020/52	21.03.2024	32496	27.12.2023	İİD.....	1711
2023/224	2020/88	02.08.2024	32620	27.12.2023	İİD.....	1769
2023/225	2023/198	19.03.2024	32494	28.12.2023	İİD.....	1799
2023/226	2023/199	19.03.2024	32494	28.12.2023	İİD.....	1811
2023/227	2019/30	22.10.2024	32700	28.12.2023	İİD.....	1825
2023/228	2020/55	13.02.2024	32459	28.12.2023	İİD.....	1943
2023/229	2019/72	28.02.2024	32474	28.12.2023	İİD.....	1971
2023/230	2020/68	19.03.2024	32494	28.12.2023	İİD.....	1993
2024/8	2021/89	17.04.2024	32520	18.01.2024	İİD.....	2047
2024/9	2022/93	28.02.2024	32474	18.01.2024	İİD.....	2095
2024/10	2023/61	26.03.2024	32501	18.01.2024	İİD.....	2105
2024/11	2021/28	03.04.2024	32509	18.01.2024	İİD.....	2119
2024/12	2023/12	05.03.2024	32480	18.01.2024	İİD.....	2195

* İİD: İptal ve İtiraz Davası

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç:	1449, 1450, 1460, 1461, 1502, 1505, 1621, 1624, 1625, 1628, 1639, 1728, 1729, 1733, 1736, 1742, 1744, 1744, 1782, 1801, 1814, 1986, 2099
m. 1:	1273, 1276
m. 2:	1279, 1280, 1282, 1283, 1290, 1291, 1292, 1313, 1316, 1317, 1318, 1321, 1323, 1342, 1343, 1407, 1449, 1450, 1457, 1460, 1461, 1465, 1466, 1467, 1470, 1471, 1473, 1477, 1479, 1481, 1483, 1484, 1485, 1487, 1488, 1490, 1491, 1498, 1499, 1502, 1505, 1512, 1528, 1529, 1531, 1535, 1536, 1554, 1557, 1587, 1591, 1593, 1594, 1596, 1597, 1600, 1601, 1603, 1605, 1607, 1609, 1611, 1614, 1615, 1619, 1620, 1621, 1623, 1625, 1628, 1652, 1653, 1656, 1657, 1660, 1663, 1664, 1665, 1669, 1671, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1722, 1723, 1724, 1725, 1727, 1728, 1733, 1736, 1739, 1742, 1743, 1744, 1747, 1774, 1782, 1784, 1801, 1803, 1804, 1814, 1816, 1849, 1852, 1853, 1868, 1869, 1872, 1875, 1876, 1877, 1878, 1880, 1883, 1891, 1892, 1895, 1896, 1899, 1902, 1905, 1928, 1929, 1935, 1947, 1949, 1950, 1951, 1952, 1954, 1958, 1959, 1961, 1965, 1966, 1968, 1986, 2000, 2001, 2002, 2005, 2008, 2012, 2013, 2015, 2024, 2026, 2031, 2032, 2035, 2037, 2039, 2040, 2060, 2062, 2064, 2065, 2066, 2067, 2069, 2071, 2073, 2074, 2075, 2077, 2078, 2097, 2099, 2111, 2112, 2113, 2130, 2131, 2132, 2134, 2135, 2137, 2138, 2144, 2146, 2148, 2154, 2156, 2157, 2159, 2160, 2161, 2163, 2164, 2166, 2170, 2175, 2179, 2203, 2204, 2205, 2206, 2209, 2213, 2215
m. 5:	1408, 1414, 1415, 1416, 1417, 1532, 1625, 1628, 1701, 1849, 1850, 1961, 1965, 1966, 1968, 2177, 2203, 2205
m. 6:	1273, 1276, 1418, 1422, 1430, 1431, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1455, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1479, 1483, 1484, 1487, 1488, 1491, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1720, 1724, 1727, 1728,

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiştir.

1729, 1733, 1736, 1737, 1738, 1742, 1774, 1781, 1782, 1801, 1814, 1873, 1876, 1878, 1880, 1890, 1891, 1901, 1986, 2060, 2062, 2064, 2065, 2067, 2068, 2069, 2071, 2074, 2076, 2077, 2099

m. 7: 1329, 1330, 1331, 1333, 1334, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1418, 1419, 1420, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1453, 1455, 1461, 1462, 1463, 1464, 1525, 1526, 1535, 1539, 1540, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1725, 1728, 1729, 1733, 1736, 1740, 1742, 1774, 1779, 1781, 1782, 1801, 1814, 1880, 1901, 1947, 1949, 2033, 2060, 2062, 2064, 2065, 2067, 2068, 2069, 2071, 2074, 2076, 2077, 2099, 2144, 2146, 2159, 2160, 2163, 2164

m. 8: 1267, 1401, 1418, 1421, 1422, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1479, 1483, 1484, 1487, 1491, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1720, 1724, 1727, 1728, 1729, 1733, 1736, 1737, 1738, 1742, 1774, 1781, 1782, 1801, 1814, 1983, 2033, 2060, 2062, 2064, 2065, 2067, 2068, 2069, 2071, 2074, 2076, 2077, 2099

m. 9: 1895, 1896, 1986

m. 10: 1587, 1589, 1590, 1593, 1607, 1609, 1625, 1628, 1630, 1631, 1632, 1638, 1639, 1643, 1644, 1645, 1647, 1660, 1662, 1663, 1664, 1671, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1681, 1682, 1700, 1869, 1872, 2019, 2022, 2041, 2045, 2099, 2108, 2113, 2203, 2204, 2205, 2206, 2209, 2210, 2213, 2215, 2220

m. 11: 1266, 1418, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1455, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1475, 1476, 1477, 1479, 1483, 1484, 1487, 1491, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1512, 1728, 1729, 1733, 1736, 1742, 1782, 1801, 1814, 1986, 2099, 2203, 2205

m. 12: 1625, 1626, 1628, 2176

m. 13: 1399, 1400, 1405, 1407, 1408, 1410, 1411, 1412, 1502, 1505, 1529, 1536, 1538, 1543, 1555, 1557, 1581, 1583, 1587, 1588, 1590, 1591, 1593, 1603, 1604, 1605, 1615, 1619, 1620, 1621, 1624, 1625, 1628, 1630, 1632, 1634, 1636, 1639, 1640, 1642,

- 1645, 1647, 1660, 1663, 1664, 1666, 1669, 1671, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1693, 1696, 1699, 1700, 1702, 1704, 1706, 1707, 1731, 1774, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1958, 1961, 1965, 1966, 1968, 2000, 2005, 2008, 2012, 2013, 2015, 2071, 2074, 2076, 2077, 2099, 2131, 2130, 2132, 2134, 2137, 2138, 2140, 2141, 2143, 2144, 2146, 2148, 2151, 2151, 2153, 2154, 2156, 2157, 2159, 2160, 2163, 2164, 2166, 2169, 2170, 2175, 2176, 2179, 2180, 2190, 2192, 2203, 2204, 2205, 2206, 2209, 2213, 2215
- m. 15:** 1399, 1400, 1401, 1502, 1505, 1532, 1581, 1582, 1583
- m. 17:** 1405, 1411, 1412, 1532, 1625, 1626, 1627, 1628, 1695, 1701, 1707, 1849, 1850, 1895, 1896, 1920, 1924, 1932, 1935, 1936
- m. 18:** 1611, 1612, 1613, 1614
- m. 19:** 1501, 1502, 1503, 1505, 1529, 1536, 1555, 1557, 1709, 1954, 1958
- m. 20:** 1709, 1731, 1732, 1857, 1954, 1955, 1956, 1958, 2131, 2130, 2132, 2134, 2147, 2148, 2154, 2156, 2157, 2160, 2163, 2164, 2175, 2176, 2179, 2190, 2192
- m. 22:** 1774
- m. 23:** 1859
- m. 24:** 1947, 1949, 1950, 1954, 1958
- m. 25:** 1947, 1949, 1950, 1954, 1958
- m. 26:** 1774, 1775, 1932, 1935, 1947, 1949, 1950, 1951, 1952, 1954, 1958, 2140, 2141, 2143
- m. 27:** 1775, 1947, 1949, 1950, 1954, 1958
- m. 28:** 1774, 1775, 2133
- m. 33:** 2150, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2159, 2160, 2161, 2163, 2164, 2165, 2166, 2168, 2170, 2171, 2173
- m. 35:** 1271, 1303, 1333, 1603, 1604, 1605, 1630, 1632, 1666, 1667, 1669, 1680, 1693, 1696, 1699, 1700, 1702, 1704, 1706, 1733, 1734, 1938, 2000, 2005, 2008, 2009, 2012, 2137, 2138, 2144, 2146, 2150, 2151, 2153, 2173, 2206, 2209, 2213, 2215
- m. 36:** 1418, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1461, 1462,

1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1475, 1476, 1488, 1490, 1491, 1492, 1495, 1496, 1497, 1498, 1502, 1505, 1507, 1508, 1510, 1511, 1527, 1528, 1531, 1533, 1535, 1543, 1554, 1615, 1616, 1619, 1620, 1621, 1623, 1625, 1628, 1665, 1666, 1669, 1679, 1680, 2008, 2012, 2099, 2137, 2138, 2140, 2143, 2144, 2146, 2171, 2175, 2179

m. 38: 1502, 1505, 1625, 1628, 1896, 1947, 1949, 1950, 1954, 1958, 2013, 2015, 2150, 2153, 2164, 2166, 2170, 2171, 2172, 2173, 2175, 2179, 2180, 2181, 2182

m. 40: 1490, 1530, 1531, 1535, 1541, 1542, 1552, 1554, 2008, 2009, 2012, 2099

m. 42: 1414, 1415, 1416, 1417, 1961, 1965, 1966, 1968

m. 46: 2008, 2012

m. 47: 1607, 1608, 1609, 1724

m. 48: 1405, 1407, 1408, 1410, 1411, 1412, 1414, 1416, 1417, 2013, 2015, 2203, 2204, 2205

m. 49: 1405, 1406, 1407, 1408, 1410, 1411, 1412, 1587, 1588, 1590, 1591, 1593, 1630, 1632, 1660, 1661, 1663, 1664, 1671, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1681, 1682, 1698, 1699, 1701, 2206, 2209, 2213, 2215

m. 51: 1634, 1635, 1636, 1638, 1639, 1640, 1645, 1646, 1647, 1672, 1675, 1676, 1682, 2206, 2207, 2208, 2209, 2212, 2215, 2219, 2220

m. 52: 1638, 1639, 1645, 1647

m. 53: 1634, 1636, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1645, 1647, 1671, 1672, 1675, 1676, 1681, 1682, 1958, 1960, 2206, 2209, 2211, 2213, 2215

m. 54: 1634, 1638, 1639, 1645, 1647, 1671, 1672, 1675, 1681

m. 55: 1671, 1674, 1675, 1676, 1681, 1682, 2206, 2209, 2213, 2215

m. 60: 1587, 1591, 1593, 1663, 1664, 1678, 1679

m. 63: 1277, 1278

m. 70: 1284, 1315, 1405, 1406, 1407, 1408, 1411, 1412, 1865, 1866, 1902, 1903, 1905, 2024, 2026, 2070, 2071, 2074, 2076, 2077, 2086, 2090, 2110

m. 73:	1538, 1740, 1779, 1863, 1883, 1885, 2035, 2213, 2214, 2215
m. 74:	2099, 2100, 2101
m. 87:	1401, 1418, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1479, 1483, 1497, 1498, 1499
m. 88:	1886
m. 90:	1634, 1636, 1638, 1639, 1645, 1647, 1671, 1675, 1676, 1681, 1682, 2000, 2005, 2008, 2012, 2013, 2015, 2137, 2138, 2206, 2209, 2213, 2215
m. 95:	1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1860, 1861
m. 98:	1453
m. 99:	1419, 1453, 2144
m. 100:	1453
m. 104:	1268, 1401, 1418, 1421, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1455, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1479, 1483, 1484, 1487, 1488, 1491, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1511, 1512, 1720, 1721, 1722, 1724, 1725, 1727, 1728, 1729, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1744, 1745, 1746, 1747, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1773, 1774, 1775, 1776, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1788, 1789, 1790, 1793, 1794, 1796, 1800, 1801, 1802, 1803, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1813, 1814, 1815, 1816, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1847, 1849, 1850, 1851, 1852, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1920, 1921, 1922, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1932, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1941, 1983, 1984, 1985, 1986, 1990, 2043, 2058, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2085, 2086, 2087, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2107, 2109, 2110, 2111,

2114, 2115, 2116, 2117, 2118

m. 105: 1401, 1418, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1473, 1474, 1475, 1476, 1497, 1498, 1499

m. 106: 1463, 1464, 1720, 1721, 1737, 1738, 1741, 1742, 1746, 1760, 1763, 1767, 1780, 1783, 1789, 1793, 1795, 1796, 1802, 1807, 1809, 1815, 1820, 1822, 1850, 1851, 1860, 1868, 1871, 1873, 1874, 1875, 1876, 1881, 1882, 1883, 1890, 1895, 1901, 1904, 1926, 1933, 1983, 2066, 2088, 2162

m. 108: 1268, 1457, 1458, 1459, 1984

m. 118: 1268, 1984

m. 123: 1268, 1329, 1330, 1331, 1333, 1334, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1455, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1497, 1498, 1550, 1720, 1721, 1724, 1725, 1726, 1727, 1737, 1738, 1742, 1758, 1760, 1763, 1764, 1783, 1789, 1793, 1795, 1802, 1807, 1809, 1815, 1820, 1821, 1822, 1867, 1873, 1876, 1887, 1890, 1901, 1926, 1984, 1986, 2024, 2026, 2144, 2146, 2154, 2156, 2157, 2159, 2160, 2161, 2163, 2164

m. 124: 1401, 1418, 1421, 1422, 1455, 1461, 1462, 1496, 1886, 1887, 1888, 2144, 2146

m. 125: 1401, 1418, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1455, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1470, 1475, 1476, 1477, 1479, 1481, 1483, 1488, 1491, 1495, 1496, 1497, 1498, 1531, 1553, 2138

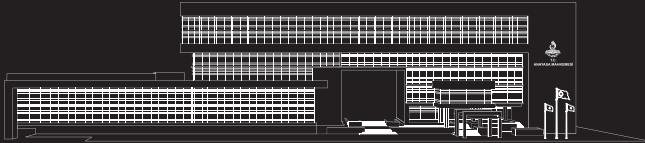
m. 127: 1733

m. 128: 1283, 1284, 1316, 1318, 1418, 1421, 1422, 1430, 1431, 1433, 1434, 1437, 1438, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1477, 1478, 1479, 1525, 1526, 1534, 1535, 1538, 1539, 1540, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1580, 1607, 1608, 1609, 1652, 1653, 1724, 1727, 1742, 1744, 1744, 1745, 1756, 1757, 1763, 1781, 1782, 1793, 1797, 1801, 1809, 1814, 1821, 1822, 1823, 1865, 1866, 1867, 1869, 1871, 1878, 1880, 1881, 1891, 1892, 1898, 1899, 1902, 1903, 1905, 1921, 1922, 1924, 1927, 1937, 1939, 1956, 1958, 1959, 1960, 2024, 2026, 2060,

	2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2074, 2076, 2077, 2086, 2087, 2091, 2093, 2108, 2110, 2114, 2115, 2117, 2118, 2156, 2158, 2159
m. 129:	1419, 1482, 1486, 1487, 1656, 1657, 1956, 2144
m. 130:	1947, 1949, 1950, 1954, 1958, 1959, 1960, 1961, 1965, 1966, 1967, 1968
m. 135:	1887, 1888
m. 137:	1594, 1597
m. 138:	1594, 1595, 1597, 1598, 1600, 1601, 1895, 1986, 2203, 2205
m. 139:	1595, 1986
m. 140:	1594, 1597, 1598, 1600, 1601, 1986, 1988, 1989, 1990
m. 141:	1509, 1621
m. 145:	1268
m. 146:	1268
m. 148:	1264, 1268, 1398, 1580, 1597, 1984
m. 150:	1264
m. 151:	1264
m. 153:	1354, 1355, 1365, 1366, 1367, 1368, 1370, 1371, 1374, 1375, 1376, 1377, 1747, 1748, 1751, 1752, 1753, 1754, 1784, 1785, 1786, 1801, 1814, 1907, 1908, 1913, 1914, 1916, 1917, 1918, 1919, 1990, 1991, 2079, 2080, 2082, 2083, 2084, 2102, 2103, 2183, 2186, 2187, 2188, 2203, 2205
m. 154:	1598, 1599, 1600, 1601
m. 155:	1594, 1595, 1597, 2203, 2205
m. 156:	1268
m. 157:	1268
m. 161:	1329, 1728, 1729, 1736, 1737, 1740, 1766, 1767, 1779, 1801, 1814
m. 165:	1651
m. 167:	2203, 2204, 2205

m. 169 :	1425, 1427
Mülga 91:	1264, 1265, 1266, 1267, 1270, 1271, 1272, 1273, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1316, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1326, 1328, 1329, 1330, 1331, 1333, 1334, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377
Mülga 112:	1460, 1461, 1490, 1497, 1498
Mülga 163:	1266, 1328, 1329
Geçici 21. m:	1264, 1269

www.anayasa.gov.tr

İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / Ankara
Tel: +90 312 463 73 00 • Faks: +90 312 463 74 00
E-posta: bilgi@anayasa.gov.tr
twitter.com/@AYMBASKANLIGI